KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD.

I UDDRAG

UDGIVNE VED

L. LAURSEN

AF

RIGSARKIVET.

1566—1570.

KØBENHAVN.

I KOMMISSION HOS C. A. REITZEL.

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE.

1896.

1566.

1. Jan. (**Skanderborg**). Livsbrev for Hr. Jens Søfrensen, Sognepræst til Hylcke Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Hylcke Sogn, der hører til Ring Kloster, hvilken Fru Birgite Gøye, Herløf Trollis Enke, har bevilget ham, uden Afgift. R. 8, 121. K.

— Befaling til de adelige i Fyen, der ere udskrevne til selv at ride, at møde personlig med den Rustning, de ere takserede for, i Kiøbenhafn 14. Dagen efter Hell. 3 Kongers Dag — og til dem, der selv blive hjemme, at fremsende deres Svende og Heste. T. 8, 457.

— Befaling til Eskild Gøye paa Nyborg Slot at forkynde ovenstaaende Brev. Udt. i T. 8, 457 b.

2. Jan. (—). Pantebrev til Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabis Enke, paa 2 Gaarde, kaldede Jestrup, i Dommerbye Sogn i Fiendz Herred for 300 Jochimsdlr. P. 167. K.

— Pantebrev til Ifuer Lunge til Tirsbeck paa 3[1] Gaarde i Torup i Hensted Sogn i Hatting Herred, 1 Gaard i Dalbye, 3 Gaarde og 1 Bol i Hensted, Kronens Herlighed af 1 Degnebol i Nefsagger By og Sogn i Bierge Herred og Kronens Herlighed af Engom Kirke og Præstegaard for 1400 Dlr. og 100 Goltgylden. P. 168. (Overstreget.) K. Orig.

— Livsbrev for denne Brevviser, Anders Høg, paa 1 Gaard i Framløf Herred, kaldet Lundegaard, uden Afgift. R. 8, 121 b.

3. Jan. (—). Stadfæstelse for Peder Christensen i Thynninge paa et af Anders Bonde i Oustrup, Herredsfoged i Giern

[1] P. og K. have: 4, men specificere kun 3.

Herred, og andre paa Giern Herredsting St. Andreæ ap. Dag [30. Nov.] 1555 udgivet Brev, forsynet med 14 hængende Segl. R. 8, 122 b.

3. Jan. (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Fru Kirstine Skougard, Hertuig Skrams Enke, paa Kronens Part af Tienden af Stafninge og Diedbiere Sogne, uden Afgift. R. 8, 123. K.

4. Jan. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen lover Jørgen Rosenkrantz, Anders Christensen, Albricht Skiel, Frantz Dyre, Erich Lange, Morthen Suendsen, Axel Nielsen, Gregers Ulfstand, Hr. Holgierdz Søn, Henrich Guldenstiern, Peder Guldenstiern, Anders Banner, Lauritz Skram, Jacob Skram og Jørgen Skram, der have sagt god for Kongen til Hans Blome for 14,000 Dlr., at de, hvis de blive nødte til at betale Pengene, straks skulle have Odensegaard i Pant og beholde den, indtil Kongen betaler dem Pengene tilbage. R. 8, 181.

5. Jan. (—). Forleningsbrev for Fru Anne Munck til Refsnes, Las Nielssens Enke, paa Kronens Part af Tienden af Nørre Kongslef og Skibsted Sogne, uden Afgift. K. Udt. i R. 8, 123.

— Befaling til Otthe Brade, Jørgen og Folmer Rosenkrandtz straks at faa Skibene afsted med Proviant til Halmstad, da Isen nu formedelst Tøen næsten er borte. T. 8, 457 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Grindov og Ebbeltouft om at sende de ved Byen værende Færger og Skuder til Aarhus — og til Borgemestre og Raad i Aarhus om at holde de ved Byen værende Færger og Skuder tilstede for at overføre Adelen fra Nørrejylland, der skal møde med Heste og Harnisk i Kiøbenhafn 14. Dagen efter Hell. 3 Kongers Dag; dog skulle de Skibe, som Lensmændene maatte have bestilt til at sejle til Halmstad med Fetalje, straks sendes afsted. T. 8, 457 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kierteminde, Svinborrig, Faaborg, Korsøør og Skielskør om at sende Byens Færger og Skuder til Nyborg — og til Borgemestre og Raad i Nyborg om at holde Byens Færger og Skuder tilstede for at overføre den fyenske Adel. T. 8, 457 b.

— Til Folmer Rosenkrandtz og Erich Lange. Da Kongen har bevilget Anders Banner, Hofsinde, at faa 2 Aarhus Kapitels Gaarde i Sørvad i Giessinge Sogn til Mageskifte for 2 af sine

Gaarde, den ene i Vedslæt og den anden i Sølløf[1], skulle de besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 8, 458 b.

5. Jan. (**Skanderborg**). Befaling til Kapitlet i Aarhus om at paase Kapitlets Tarv ved dette Mageskifte. Udt. i T. 8, 459.

7. Jan. (—). Aabent Brev til alle Provster, Sognepræster og Sognedegne, at Rigsraadet har bevilget en almindelig Skat af dem, saaledes at hver Provst og Sognepræst skal give 10 tyske Dlr. eller 20 Lod Sølv og hver Sædedegn 2 Dlr. eller 4 Lod Sølv; den rige skal hjælpe den fattige. Lensmændene skulle skrive og oppebære Skatten, og Provsterne skulle i Forening med Stiftsskriveren ligne Skatten mellem Præster og Degne. Skatten skal være ude inden Fastelavn. — Register paa de Lensmænd, der skulle oppebære Skatten: Peder Biilde i Sjællands Stift, Jørgen Tidemand i Skaane, Clavs Hvitfeld paa Laaland og Falster, Eskild Gøye paa Langeland og saa vidt hans Stiftsbefaling strækker sig i Fyen, Peder Munck saa vidt hans Stiftsbefaling strækker sig i Fyen, Axel Viffert i Riiber Stift, Hr. Otthe Krompen i Viiborg Stift, Otthe Brade i Vendelbo Stift og Folmer Rosenkrantz i Aarhus Stift. T. 8, 459 b.

— (**Bygholm**). Befaling til Bønderne i Vor Herred at møde med Heste og Vogne, Skovle og Spader ved Aaen ved Hansted By, da den er meget vanskelig at komme over, naar det fryser og der er stort Vandløb, og efter Holgerd Rosenkrandtzis Anvisning hjælpe til med at gøre en Bro over Aaen. T. 8, 459.

8. Jan. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Assens straks at lade Byens Skuder, Færger og store Baade løbe over til Færgehuset og overføre nogle tyske Ryttere, som Kongen nu venter ind i Landet; de skulle siden for Betaling skaffe Rytterne og deres Heste Underhold, Staldrum og Foder 1 Nats Tid i Byen. T. 8, 460.

9. Jan. (**Middelfart**). Befaling til Jesper Blomme paa Hintzgaufl altid at holde 4 Postvogne rede til at befordre Kongens Bud, der komme over Bæltet, til Rudgaard. Udt. i T. 8, 460 b.

11. Jan.[2] (**Nyborg**). Livsbrev for Frantz Skriver, Raadmand i Kierteminde, paa Kronens Part af Tienden i Negene af Mesinge Sogn paa Hindzholm mod aarlig at svare 20 Dlr. deraf til Nyborg Slot. Udt. i R. 8, 181 b.

— Befaling til Lensmænd og Købstæder i Jylland og

[1] Sjelle, Framlev H. [2] Brevet har urigtig Aarstallet 1565.

Fyen at sende Skibsbyggere til Kiøbenhafn: Riibe 6, Sønderhofuit ved Riibe 2, Nykiøbing p. Mors 4, Tiisted 6, Taufuil[1] Sogn i End Herred 3, Glud Sogn i Bierre Herred 4, Rafnholt 1, Randers 1, Ovsbye[2] i Vester Herred 4, Bollum[3] Sogn 1, Faaborrig 1, Medelfard 6, Ebbeltoft 2 og Grindov 2. Udt. i T. 8, 460 b.

11. Jan. (**Nyborg**). Befaling til Anthonius Bryske og Peder Munck straks at tage Nøglen til Uggersløf Kirke fra Fru Anne Oldeland, Hans Norbyes Enke, og levere den til Sognepræsten, da hun har tillukket Kirken og 3 Onsdage forment Præsten at holde Tjeneste, har ladet sin Karl slukke Lysene i Kirken 2. og 3. Juledag og har ladet samme Karl og andre af hendes Folk gøre saadant Bulder i Kirken, at Præsten og Folket bleve nødte til at gaa, ligesom hun ogsaa, da en Kvinde i Sognet laa for Døden og Præsten begærede Nøglerne for at faa Kalken og hvad andet han skulde bruge ud af Kirken, nægtede ham dem, saa Kvinden døde uden at faa Sakramentet. De maa herefter ikke lade Fru Anne eller hendes Tjenere befatte sig med Kirkeværgemaalet, men skulle sætte andre Sognemænd dertil. T. 8, 461 b[4].

[**Omtr. 11.**] **Jan.** (—). Til Christopher Johansen, Fru Birgitte Banner, Jørgen Svob, Clavs Basse, Hans Mule i Otthense, Jørgen Clausen i Bogense og Fru Birgitthe Daa, Johan Urnis Enke. Da de ikke mødte i Nyborrig med den øvrige Adel for at blive takserede for geruste Heste at holde i denne Fejde, har Kongen takseret dem for N Heste, som de skulle have rede tillige med gode Karle, forsynede hver med Harnisk, Værger og 2 gode Fyrbøsser, saa at de straks kunne begive sig afsted dermed, naar de faa Bud. T. 8, 445 b.

13. Jan. (**Antvorskov**). Befaling til Niels Mouritzen, Tolder i Molsund, at tilbagegive Hans Jørgensen i Korsøør Halvparten af hans Gods, som han paa Kongens Vegne har beslaglagt, fordi Hans Jørgensen af Nødværge slog en Karl ihjel paa Fiskerlejet i Molsund. Udt. i T. 8, 462.

18. Jan. (**Frederiksborg**). Pantebrev til Fru Karine Krabbe, Niels Skiels Enke, paa 4 Gaarde i Sperkier[5] i Boris Sogn i Fiendz Herred og 1 Gaard i Henge i Lysgaard Herred for 500 Dlr., som hun paa sin afdøde Søn Hans Skiels Vegne har be-

---

[1] Tavlov, Elbo H. [2] Oksby, V. Horne H. [3] Ballum, Ballum Birk. [4] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 274 f. [5] Sparkær, Fjends H.

talt Daniel Rantzov og hans Høvedsmænd af de 100,000 Dlr., hvorfor hendes Søn med andre af Adelen havde sagt god for Kongen. P. 169.

20. Jan. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for M. Johannes Sascerides, Læsemester ved Universitetet, paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Jens Pederssen; naar han ikke længere læser ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 272.

— Forleningsbrev for Hr. Tyge Pederssen, Sognepræst i Lund, paa et Vikarie smstds., som er ledigt efter Hr. Jørgen Strug. R. 9, 272 b.

— Forleningsbrev for Hr. Jesper Lauritzen paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Jørgen Strug. Udt. i R. 9, 273.

21. Jan. (—). Befaling til Borgemestre, Raad og Byfogder i Malmøe, Ysted, Symmershafn, Trelleborg, Falsterboo, Skanøør, Landskrone og Helsingborg og de i Bodsted nøje at paase, at ingen Landsknægte slippe bort til Skibs, medmindre de have Pasbord, egenhændig underskrevne af Kongen eller Øversten. Udt. i T. 8, 462.

22. Jan. (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Bønderne over hele Riget, Skaane og den Egn undtagne, at Rigsraadet til Orlogsskibenes Udrustning til Foraaret har bevilget en almindelig Madskat, saaledes at hver 10 Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 1 levende Okse, 1 Fjerd. Smør, 5 Sider Flæsk, 5 Faarekroppe, 10 Gaasekroppe, 10 Tdr. Øl, hver Td. forsynet med 10 Baand, og 5 Tdr. Kavringbrød; den rige skal hjælpe den fattige. De skulle levere Skatten, hvor N. N. siger, og den skal føres til Kiøpnehafn inden Midfaste. Kun Adelens egne Ugedagsmænd (osv. som sædvanlig) ere fri. T. 8, 462 b. Orig. (til Vestervig Birk).

— Befaling til Fru Jute Podbusch, Knud Gyldenstierns Enke, at forkynde ovenstaaende Brev i Han Herred og Vestervig Birk, lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Skatten kommer ind til den bestemte Tid. Orig.[1]

23. Jan. (—). Ekspektancebrev for Peder Olufsen paa Provstiet i Jelling Syssel, hvis han overlever sin Fader Oluf Pedersen, Borgemester i Ribe, der nu har Provstiet i Forlening,

[1] Brevet, der i Lighed hermed er udgaaet til alle Lensmænd, er ikke indført i T.

og kan tjene Religionen enten i Skole- eller Kirketjeneste; dog maa han, hvis Faderen dør, inden han kommer til noget Kald, ikke befatte sig med Provstiet, men Kapitlet i Ribe skal oppebære Indtægten deraf og gjøre ham Regnskab derfor. R. 8, 124. K.

23. Jan. (**Kbhvn.**). Til Stiftslensmændene i Jylland. Da der af Adelen i Jylland, som skulde være mødt med Folk, Heste og Harnisk i Kiøbenhafn 14. Dagen efter Hell. 3 Kongers Dag, som var sidste Søndag [20. Jan.], endnu ingen ere komne, skulle de straks tilskrive alle opskrevne om øjeblikkelig at begive sig hid. T. 8, 463.

— Befaling til Adelen [i Jylland] straks at begive sig hid med den takserede Rustning. Udt. i T. 8, 463.

— Befaling til Borgerne i Korsøør straks at begive sig til Nyborrig med alle deres Færger, Skuder og store Baade for efter nærmere Tilsigelse af Jesper Krausse at overføre Ulrich Behrs Ryttere og Heste og den jydske og fyenske Adel til Korsøør, da Kongen ellers vil lade alle Ryttere, der komme over, blive liggende i Korsøør paa Borgernes Bekostning. Udt. i T. 8, 463.

— Befaling til Eskild Gøye paa Nyborrig og Erich Basse paa Kallundborg at tilholde Skipperne ikke at trykke sig ved at overføre de danske og tyske Ryttere. Udt. i T. 8, 463 b.

— Befaling til Jesper Krausse og Erich Basse at begive sig henholdsvis til Korsøør og Kallundborg, paase, at Kongens Befalinger efterkommes, og blive der, indtil alt Folket er kommet over. Udt. i T. 8, 463 b.

24[1]**. Jan.** (—). Aabent Brev, at M. Hans Suaning, Degn i Riber Domkirke, selv maa besidde en Brorup[2] Kirkes Gaard, kaldet Sekier, i Malt Herred, som han nu selv har i Forsvar, dog mod at skaffe den Kvinde, der bor paa Gaarden, en anden Gaard og aarlig svare Brorup Kirke 4 Mk. danske; hvis hans Hustru Marine Seuerensdatter overlever ham, maa hun i 6 Aar efter hans Død beholde Gaarden uden Ægt og Arbejde, men mod at svare de 4 Mk. danske til Brorup Kirke, og derefter for Livstid mod tillige at svare Degnen i Riber Domkirke den ham tilkommende Rettighed, som er 1 Skovsvin og 8 Sk. danske. R. 8, 123 b. K.

25. Jan. (—). Befaling til Fru Pernelle eller Fogden paa Korsør Slot, Borgemestre [og Raad] i Skielskør og Slotsfogden paa Vor-

[1] K. har: 23. [2] Brørup, Malt H.

dingborg ikke at lade Landsknægte, Høvedsmænd eller andre Befalingshavere, der komme til Færgestederne og ville ud af Riget, passere, medmindre de have Pasbord, egenhændig underskrevne af Kongen. Udt. i T. 8, 463 b.

26. Jan. (**Kbhvn.**). Til Povel Hvitfeld. Da Bønderne i Aarsted Herred have klaget over, at Aage Brun ikke alene udtærer deres Mad og Øl, men opslaar Kister og Skrin og bortfører hvad han kan faa fat i, saa han gør dem mere Skade end Fjenden, ja lader dem slaa i Jærn, naar de true med at ville klage, skal Povel Huitfeld undersøge Sagen og befale Aage Brun under Trudsel af Straf at høre op med saadant. Udt. i T. 8, 464.

— Befaling til Otte Brade at skaffe Hr. Peder Skram, Embedsmand paa Laugholm, 6 Læster Havre og Byg, som Kongen har givet Bønderne i Aarsted Herred til Sædekorn, da de have lidt stor Skade baade af Fjenderne og af Kongens eget Krigsfolk. T. 8, 464 b.

— Befaling til Hr. Peder Skram at sende et Skib til Aalborghus for at hente ovennævnte Korn og siden uddele det til Bønderne efter enhvers Tarv. Udt. i T. 8, 465.

— Til Bønderne i Aarsted Herred. Kongen meddeler dem, at han har skrevet til Pouil Huitfeld og Otte Brade, og beder dem fremdeles vise sig som tro Undersaatter. T. 8, 464 b.

27. Jan. (—). Aabent Brev, hvorved Marthen, Kongens Bud, fritages for Skat og Tynge i Kiøpnehafn, saa længe han er i Kongens Tjeneste som Bud. R. 9, 146. K.

— Aabent Brev, hvorved Rasmus Michelsen og Hans Ogesen, der boede i Falckenberg, fritages for Skat og Tynge i Kiøpnehafn. Udt. i R. 9, 146. K. (i Udt.).

28. Jan. (—). Befaling til de danske Knægte paa Baahus at være Jens Ulfstand, Embedsmand smstds., lydige, da Kongen har befalet deres Høvedsmand Theme Abildgaard at begive sig her ned. Udt. i T. 8, 465 b.

— Befaling til Theme Abildgaard at begive sig her ned. Udt. i T. 8, 466.

29. Jan. (—). Kvittans til Matz Nielsen, som for nogle Aar siden var Skriver paa Kallundborg Slot, paa 440 enkelte Dlr. 1 Ort og $119^1/_2$ Lod hvidt Sølv, ialt beregnet til 500 enkelte Dlr., hvilke han har leveret Rentemesteren for alle de gamle Restancer, som ikke vare blevne indkrævede i rette Tid; de Varer, han i øvrigt

blev Kongen skyldig udover sit sidste Regnskab, eftergiver denne ham. R. 9, 146.

29. Jan. (**Kbhvn.**). Forordning om Tolds og Sises Oppebørsel over alt Riget. R. 9, 147. (Se Secher, Forordninger I. 301 ff.)[1]

— Livsbrev for Peder Kruse, Bøsseskytte, der har mistet sin Arm i Kampen mod Rigens Fjender, paa Underholdning med Klæder og Føde paa Malmøhus mod efter Evne at lade sig bruge som Bøsseskytte og i andre Maader. R. 9, 273 b.

— Befaling til Jørgen Tidemand at skaffe Husrum til den Havre, som Kongen har befalet Lensmændene her i Landet at sende til Landtzkrone Slot, og selv straks at indkræve al Tiende-, Landgilde- og Gæsterihavre, saa den kan ligge rede. Da Kongen snart vil rejse til Skaane og opholde sig nogen Tid paa Gaarden i Lund, skal Jørgen Tidemand lade de Værelser, hvori Kongen sidst var, gøre i Stand og ligesaa Trappen og Gangen fra Huset ned i Haven; Gærdet omkring Haven skal han lukke med Tjørne og Enebærris, saa at man ikke kan se gennem det. T. 8, 466 b.

30. Jan. (—). Befaling til Peder Bilde, Fru Margrette Bilde, Lauge Brocks Enke, Fru Mette Rosenkrantz, Sten Rosenspares Enke, Matz Skiel, Jørgen Sested, Abbederne i Sora og Ringsted og Prioren i Anduordskuf straks at indkræve al Tiende-, Gæsteri-, Holds- og anden Kongen tilkommende Havre og sende den til Landtzkrone. Orig. (til Peder Bilde). Udt. i T. 8, 467 b.

— Forleningsbrev for Christiern Munck til Giesinggaard paa Kronens Part af Tienden af Thøtzlef[2] og Spentrup Sogne, uden Afgift. Udt. i R. 8, 125.

— Aabent Brev, at Hermand Ghues von Vulfshagen, der har bosat sig i Trelleborg, indtil videre maa være fri for Skat, Vagt og al Byens Tynge. R. 9. 274.

— Befaling til Peder Munck, Embedsmand paa Otthensegaard, at give Borgemestre og Raad i Otthense Ordre til at indmane de svenske Fanger i deres Herberg og ej tillade dem at gaa over Rendestenen; hvis nogen Fange alligevel gør det, skal han indsættes i Bøddeliet. Udt. i T. 8, 467.

— Til Otthe Braade. Da Hr. Gabriel Christenssen har taget en Karl i sin Tjeneste, givet ham Pasbord til Sverrig og efter

[1] Tr.: Nye Dsk. Mag. VI. 171 ff. [2] V. Tørslev, Nørhald H.

Karlens egen godvillige Bekendelse befalet ham at tilkendegive nogen Handel for hans Frue, der igen skulde berette den for Kongen af Sverrig, hvorved Gabriel Christenssen og Hr. Jørgen Fincke tværtimod deres Forpligtelse have søgt at forraade Kallundborg Slot og By, skønt de hidtil fremfor nogen anden have haft deres Frihed, maa han herefter ikke lade dem gaa ud af deres Kammer eller tillade dem at have Omgang eller Samtale med nogen. Han skal straks sende deres Folk til de Steder, som det er befalet, og selv sætte en paalidelig Karl til at passe paa dem. T. 8, 467.

31. Jan. (**Kbhvn.**). Befaling til alle Kronens Bønder, baade jordegne og andre, under Skioldenes Slot hver aarlig at age 10 Læs Ved til Slottet, høste 3 Dage og age Møg 1 Dag, da de daglige Ugedagsmænd have berettet, at de hidtil alene have maattet besørge det, men mene, at de i Længden ikke kunne taale det. R. 9, 146 b.

— Brev til Bønderne i Halmstad Herred, der have klaget over Besværingen med Krigsfolket og begæret at blive fri for det, at Kongen ikke saa hurtig kan forandre Lejren i Halmstad, men saa meget som muligt vil sørge for, at de blive forskaanede. T. 8, 468 b.

1. Febr. (—). Befaling til Bønderne i Krogens Len hver at brænde 1 Læst Kul og sende den til Krogen; Fogden og Skriveren skulle anvise dem Ved dertil. T. 8, 468 b.

— Til Borgere og Bønder paa Gotland. Kongen takker dem for deres Opførsel i denne Fejde, hvorom Jens Bilde har berettet, og beder dem ogsaa herefter vise sig som tro Undersaatter og være Jens Bilde lydige. T. 8, 469.

— Til Jens Bilde. Kongen vil befale Statholderen og Rentemesteren at sende ham saa meget Rug og Malt som muligt, men kan foreløbig ikke skaffe ham den begærede Jagt, da der her ikke kan undværes nogen, der flyder saa grundt, som han forlanger; han maa selv se at skaffe en. Kongen finder det ikke raadeligt, at han angriber Fjendernes Skibe og Gods i Havnene ved de smaa Stæder i Pommern. Der sendes ham en efter hans Betænkning opsat Forskrift til Borgemestre og Raad i Kolberg, hvori de Domitzers Navn ogsaa nævnes, saa han selv kan gøre dermed, som han finder gavnligst. Kongen husker ikke, at Boldeuin i Rostock har faaet nogen Bestalling, i alt Fald er han ikke kommen ret til den; Fribytterbestallinger, der ere en 2 Aar gamle, skal han tage til sig. T. 8, 469 b.

4. Febr. (**Kbhvn.**). Gældsbreve til nedennævnte Kræmmere paa N Daler for Varer, som Rentemester Jochim Beck har faaet af dem til det Hollische Regiments Betaling for 1 Maaned, at betale til Foraaret med Penge eller gode Varer. — Register: Philipus Rotmund af Lubeck paa 4064½ Dlr. 1 Ort 6 Sk. for engelsk Klæde, Mønsters Lagen, Saien, Mackei, Stiksilke, Kramtraad, Fløjl og Skellert; Matz Lampe paa 2329 Dlr. 10 Sk. for Engelsk, Saien, Mackei, uldne Skjorter, Kramhoser, Kramtraad, Fløjl, Siden Atlask, Brøgers Atlask, Stiksilke, Hatte og Hattebaand; Didrich Mumme paa 440 Dlr. 1 Ort og 6 Sk. for Arrask, Saien, Mackei, Damask, Siden Atlask og Setteni; Jens Klyne paa 160 Dlr. for Engelsk og Mønsters Lagner; Henrich von Mønster paa 130 Dlr. for Engelsk, Lumberst, Kempens og Mønsters Lagner; Thomis Lange paa 730 Dlr. for engelsk Klæde, Fløjl, Damask, Siden Atlask, Arrask, Saien og Mackei; Harder Rocker paa 1191 Dlr. 11 Sk. for Fløjl, Damask, Taft, Skellert, Siden Atlask, Setteni, Possement, Karmesi, Arrask, Saien og Mackei; Atzer Dauidsen paa 88 Dlr. for 2 Stykker Engelsk; Hans Klyne paa 374½ Dlr. 1 Mk. for Engelsk, Mønsters, Klæde og Kæmmerlin; Arild Hack, Borgemester i Kiøpnehafn, paa 570 Dlr. for 7 Stykker Fløjl, i alt 285 lubske Al., som er Revels Gods, der er beslaglagt her; Gert von Deuenter paa 202½ Dlr. 1 Ort for Arrask, Damask, Fløjl og Fløjlspossement. P. 170.

— Pantebrev til Johan Friis til Hesselagger, Kansler, paa Suenstrupsgaard i Brengstrup Sogn med en øde Jord paa Hafleberig, Ørsløføstre By, som er 21 Gaarde, og Egerup By, som er 4 Gaarde, for 4000 Jochimsdlr.; Pengene skulle betales tilbage i én Sum. P. 173. (Overstreget.)

— Forleningsbrev for Fru Anne Clausdatter, hvis Jordegods her i Riget altsammen er blevet afbrændt af de Svenske, og hvis rørlige Gods, der var indført paa Vardberg Slot, er blevet borttaget af de Svenske, paa Herligheden af følgende Kirkegaarde, uden Afgift: 1 i Eftre By og Sogn, 1 i Skiellentorp, 1 i Ullerop, 1 i Uglerop, 1 i Slønge Sogn, 1, kaldet Ormsaas, i Abild Sogn, 1, kaldet Solekulle, og 1, kaldet Borserød, alt i Aarsted Herred, samt 1, kaldet Hørsaas, i Gydinge Sogn, 1 Mølle, kaldet Mostrup, 1 i Opner[1], 1 i Gydinge[2], 1 i Thekinge i Refuinge Sogn, 1 i Brenne-

[1] Upnora, Halmstad H. [2] Getinge, Halmstad H.

rup, 1 i Quidbylle By og Sogn, 1, kaldet Skoufbye, 1, kaldet Lundisgaard, i Steninge Sogn, 1, kaldet Skee, i Harpliunge Sogn og 1, kaldet Liungagger[1], alt i Halmsted Herred. R. 9, 274 b[2].

4. Febr. (**Kbhvn.**). Til Peder Bilde, Embedsmand paa Roskildegaard. Kongen har løsgivet den paa Roskildegaard siddende Guldsmed, der blev greben paa et til Sverrig bestemt Skib, hvorfor Peder Bilde, naar han rejser hid, skal tage ham med sig, for at han her kan udstede Orfejde og Forpligtelse, inden han rejser bort. Orig.

5. Febr. (—). Aabent Brev, at Michel Møllere, Kongens Vundartz, maa bo i Kiøpnehafn, bruge sit Haandværk som andre Bartskærere, der have Borgerskab, og være fri for Skat, Vagt, Landsknægtehold og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste. R. 9, 150 b.

— Til Jens Bilde. Hoslagt sendes ham en Skrivelse fra Borgemestre og Raad i Lybeck angaaende nogle af ham anholdte Skibe og Gods, tilhørende lybske Borgere, med Befaling til at løsgive Skibe og Gods, hvis det forholder sig, som Skrivelsen melder; hvis ikke, skal han sende Kongen fuld Besked derom. T. 8, 470 b.

6. Febr. (—). Pantebrev til Fru Abel Skiel, Hr. Niels Langis Enke, paa Kronens Part af Tienden af Vilslev, Hunderup, Ostrup og Veirup Sogne i Giøring Herred, Seddinge, Faster, Horning[3] og Olstrup[4] Sogne i Bølling Herred, Hiern og Veirum Sogne i Hiern Herred og Møborg Sogn i Skodborg Herred for 2253 Dlr., som hun har betalt af de 22,529 Dlr., hvorfor hendes afdøde Husbond med andre af Adelen havde sagt god til Josua von Qualen og dennes Ryttere. P. 171 b. (Overstreget.)[5] K.

— Pantebrev til Fru Birgite Bilde, Christoffer Gallis Enke, paa Kiimerslef By, som er 9 Gaarde, for 1200 Jochimsdlr.; hun maa have nødtørftig Ildebrændsel og fri Olden til sine egne og Bøndernes Svin i Skovene. P. 172 b. K. Orig.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at levere deres Restancer af Pengeskatten til Anthonius Bryske, der siden skal sende dem til Rentemesteren. — Suinborg 400 Dlr., Kiertheminde 200 og Faaborg og Rudkiøping hver 50. Udt. i T. 8, 471.

---

[1] Lundåkra, Halmstad H. [2] Tr. (i svensk Oversættelse): Falkman, Upplysningar etc. II. 28 f. [3] Hanning, Bølling H. [4] Ølstrup, Bølling H. [5] Udenfor er skrevet: Disse Tiender haver hun afstaaet, og er hende paa hendes Pendinge givet en anden Forskrivning, som findes her udi Bogen (jvfr. 31. Marts 1568).

6. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Hendrich Mogenssen nøje at passe paa, hvad Gods de Skibe, der løbe gennem Sundet, have inde, da der paa de ballastede Skibe, der sidste Aar løb gennem, har været baade Skyts og andet, hvormed Fjenderne ere blevne forstærkede; ingen Skibe maa løbe østpaa uden Kongens Tilladelse. T. 8, 471.

7. Febr. (—). Kvittans til samme paa 113 Rosenobler, 31 rinske Gylden, 1 Engelot og 670 Dlr., som han indleverede i Kongens Kammer paa Kiøpnehafns Slot. Udt. i R. 9, 151.

— Befaling til alle, som fri og frelse kendes, i Fyen og Langeland straks at begive sig hid med deres Rustning, hvilket trods det i Henhold til Aftalen i Nyborg udgaaede kgl. Brev om at møde 14. Dagen efter Hell. 3 Konger endnu ikke er sket. T. 8, 471 b.

— Befaling til Biørn Kaas, Jørgen Tidemand og Jørgen Marsuin straks at annamme al Kirkerug og anden Rug, som de kunne faa i deres Len, lade den male i Mel og bage i Kavringbrød og opbevare dette indtil videre. Jørgen Tidemand skal sende de andre to Register over den Kirkerug, de kunne faa, med Opgivelse af, hvor den kan faas. T. 8, 472.

9. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Dr. Hans Albritzen straks at lade Breve udgaa til alle Superintendenterne om at lade afholde Bededage i deres Stift Mandag, Tirsdag og Onsdag efter Midfaste Søndag [25., 26. og 27. Marts]. T. 8, 472 b.

11. Febr. (—). Aabent Brev, at Niels Jenssen i Oustrup maa beholde Halvparten af 2 Enge, den ene kaldet Overdelen af Truelse Mad, den anden Hetten, hvilke hans Fader har opladt ham, og som han siden har fæstet af Coruitz Ulfeld, men som nogle nu ville skille ham ved; dog forudsat, at hans Beretning er rigtig, og at han aarlig svarer sædvanlig Landgilde deraf til Kallundborg Slot. R. 9, 151.

— Befaling til Christoffer Faaborg, Slotsfoged paa Kallingborg, at lade Niels Jenssen i Oustrup i Otz Herred faa Halvparten af ovennævnte 2 Enge. T. 8, 472 b.

— Til Peder Bilde, Abbederne i Ringstet og Soer, [Prioren] i Anderschov, Korsøer, Eskel Gøye, Peder Munck og Assens. Da Kongen har antaget nogle Skippere, Styrmænd, Baadsmænd og andre Skibsfolk i Holsten og befalet efterhaanden at sende dem til Kiøbnehafns Slot, skulle de skaffe alle saadanne, der komme til dem med Barthram von Anefeldtz eller Slotsskriveren paa

Frederichsborgs Pasbord, fri Underholdning en Nats Tid. T. 8, 473.

12. Febr. (**Frederiksborg**). Livsbrev for Rasmus Henrichssen paa en Ejendom ved Suinborg, kaldet Støfningen, som Hans Michelssen sidst havde i Leje, mod en aarlig Afgift af 1 Fjerd. Smør til Nyborg Slot; han maa faa Gærdsel af Torn i Kronens Skove til at omgærde Ejendommen med. R. 9, 116.

13. Febr. (—). Aabent Brev, at Kantoren i Lunde Domkirke som hidtil skal have Tilsyn med Domskolen smstds.; dog Superintendentens Ret hermed uforkrænket. R. 9, 275 b[1].

— Til Jørgen Thidemand. Kongen har eftergivet Præsterne i Skaane Halvdelen af den paalagte 10 Dalers Skat, da de have klaget over, at de i disse Aaringer ere blevne stærkt forarmede af Kongens Krigsfolk. T. 8, 473 b.

— Til Universitetet i Kiøbnehafn. Da M. Tyge, Superintendent i Lunde Stift, har klaget over, at M. Jacob, Sognepræst til St. Nicolaj Kirke i Kiøbnehafn, uden at spørge ham er draget til Skaane og i en anden Præsts Sogn har gjort Tjeneste med Prædiken og Begravelse af Lig, skal Universitetet stævne begge Parter for sig, undersøge Sagen og dømme dem imellem. T. 8, 473 b. Orig. i Konsistoriets Arkiv[2].

15. Febr. (—). Befaling til Borckor von Papenheim at anvise Bønderne i Gladsaxe og Mørckøfue Gærdsel og Ildebrændsel til deres eget Behov i Kronens Skove ved disse Byer, dog kun til Skellighed. T. 8, 474 b.

18. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til alle, som have frit Jordegods, samt Abbeder og Priorer i Sjælland at møde med deres Rustning i Kiøbnehafn 25. Febr. og lade sig mønstre; derefter skulle de faa nærmere Besked. T. 8, 474 b.

— Til Borgemestre og Raad i Helsingøør. Kongen har tilladt de til Helsingøør fra Falckenbierge og Vardbierge flyttede Borgere at blive boende en Tid i Helsingøør, fri for al kgl. og Byens Tynge, da de have mistet alt deres Gods ved de Svenskes Erobring af ovennævnte Byer. T. 8, 475.

19. Febr. (—). Stadfæstelse for Thomes Suendssen paa det Livsbrev, som Hr. Erich Krabbe har givet ham paa Span-

---

[1] Tr.: Rietz, Skånska Skolväsendets Hist. S. 204. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 79.
[2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 597.

gaard i Rintz Herred i Stedet for Nørreaggergaard og en Mølle, som bleve lagte under Drotningborg; han skal svare sædvanlig Afgift deraf. R. 9, 1[1].

19. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Erich Hardenberg i hans Fader Hr. Eyler Hardenbergs Sted, Hr. Otthe Krompen, Hr. Mogens Gyldenstiern, Hr. Byrge Trolle, Hr. Jørgen Løcke, Holger Rossenkrantz, Hr. Lauge Brade, Peder Bilde, Fru Metthe Rossenkrantz i hendes Husbond Stheen Rossensparris Sted, Jochim Beck, Jens Ulfstandt, Frantz Banner, Mouritz Podebusch, Jørgen Biilde, Albrit Oxe, Erich Biilde, Stheen Biilde, Ifuer Lunge, Christoffer Lunge, Biørn Kaas, Otthe Banner, Fru Margrette Biilde i hendes Husbond Lauge Brocks Sted, Jørgen Marsuin, Hans Skoufgaardt, Erick Podebusch, Hack Ulfstandt, Hertuig Biilde, Hendrich Brade, Holger Brade og Fru Karrine Krabbe i hendes Søn Hans Skeils Sted at møde i Kiøbnehafn Midfaste Søndag [24. Marts]. Udt. i T. 8, 475 b.

— Befaling til Mickel Jenssen, Byfoged i Horssens, at gøre Afregning med Borgerne der i Byen for den af dem til Feltlejren førte Proviant og betale dem med Klippinge efter Proviantmesterens Breve. Udt. i T. 8, 475 b.

— Lignende Befaling til Matz Gødtssen, Byfoged i Vedle, om at betale Borgerne i Vedle. Udt. i T. 8, 475 b.

— Befaling til Erich Rud at skaffe Skuder og Stangkrejerter i Laaland og derpaa hidsende den Kongen tilkommende Havre og Fetalje og den nye halve Kartove i Naskouf. Udt. i T. 8, 476.

— Til Bønderne i Nørrejylland. Da der foruden de allerede udskrevne og ellers bestilte Baadsmænd endnu behøves et stort Antal, har Kongen sendt Hr. Jørgen Løcke, Otthe Brade og Jørgen Rossenkrantz til Nørrejylland for hver at udtage 700 duelige Karle. Bønderne skulle møde, hvor de tilsiges, og lade sig udskrive; de udskrevne skulle begive sig hid, hvor Admiralen vil give dem nærmere Ordre. Enhver ulydig vil blive straffet paa Livet T. 8, 476.

— Befaling til nedennævnte at begive sig til ovennævnte Raader og hjælpe dem med at udtage Karle. — Axel Thønnessen og Morthen Suenssen til Hr. Jørgen Løcke; Folmar Rossenkrantz, Erich Lange, Hans Johanssen og Jørgen Bernekov til Jørgen Ros-

[1] Jvfr. Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 268.

senkrantz; Erick Kaas til Aas og Peder Vinter til Otthe Brade. T. 8, 476 b.

19. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Oluf Krabbe, Enuol Kruse, Niels Michelssen og Tyge Kruse at følge ovennævnte Baadsmænd til Kiøbnehafn. Udt. i T. 8, 477.

20. Febr. (—). Til de højlærde i Kiøbnehafn. Da M. Jacob, Sognepræst til St. Nicolaj Kirke i Kbhvn., i Sagen mellem ham og M. Tyge, Superintendent i Skaane, har fremlagt Peder Bildes Brev, hvori denne erklærer at ville forsvare Præsten, have de standset Sagen; da Peder Bilde imidlertid hverken har Befaling over Skaane Stift eller noget med den gejstlige Handel der at gøre, skulle de paany kalde Sagen for sig og dømme deri. T. 8, 479. Orig i Konsistoriets Arkiv[1].

— Befaling til alle Lensmænd[2], der have Herreder, at tilholde Bønderne at holde Bededage Mandag, Tirsdag og Onsdag efter Midfaste Søndag [25., 26. og 27. Marts] og paase, at de ikke ved Ægt, Arbejde eller anden Syssel forhindres i at søge Kirken i disse Dage. Alle ulydige og alle, der ligge i grov Synd og Last og ikke ville rette sig, skulle straffes. T. 8, 479 b. Orig. (til Fru Jutte Podebusk, Knud Gyldenstjernes Enke).

— Begæring til Borgerskabet i Kiøbnehafn om straks at laane Kongen, der hastig skal udgive en stor Sum Penge, 8000 enkelte Dlr. og levere dem til Rentemester Eyler Grubbe. T. 8, 480[3].

— Befaling til Fru Margrete Reuentlouf at modtage Pantesummen for Aastrup Slot af Peder Munck og overlevere ham Slottet med Pantebreve, Inventarium, Registre, Jordebøger og andet, men derimod lade de 2000 Dlr., som hendes Husbond havde laant Kongen paa almindeligt Gældsbrev, staa til den i Brevet satte Termin, da Peder Munck har besværet sig ved ogsaa at skulle betale disse Penge. T. 8, 480 b.

— Befaling til Bønderne i Skaane at istandsætte de Broer, som Isen i dette Tøbrud har borttaget. Udt. i T. 8, 481 b. Orig. (til Villands Herred).

— Befaling til Lensmændene i Skaane og Sønderhalland at tilholde Bønderne at istandsætte ovennævnte Broer. Udt. i T. 8, 481 b. Orig. (til Sidsel Ulfstand, Knud Gyldenstjernes Enke).

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 599. [2] De opregnes alle med deres Len T. 8, 477 b.
[3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 585.

21. Febr. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Claus Rasmussen, der har lovet at tjene Kongen som Berider hele sin Levetid, skal have Bolig i Hilderød ved Frederichsborg Slot, hvor Kongen vil bygge et Hus til ham og et lille Hus til 2 Køer og 4 eller 6 Klippere, og nyde i aarlig Løn 25 Dlr., en sædvanlig Hofklædning, 3 Pd. Rug, 3 Pd. Malt, 3 Fjerd. Smør, $^1/_2$ Td. Sild, $^1/_2$ Td. saltet Fisk, 1 levende Okse, 6 levende Svin, 6 levende Lam, 10 levende Gæs, 10 Læs Hø og 10 Læs Halm, alt at udrede af Lensmanden paa Frederichsborg, samt fri Ildebrændsel i Skovene efter Lensmandens Anvisning. R. 9, 152.

— Følgebrev for Frantz Lauritzen, Foged paa Dragsholm, til Bønderne i Otz Herred, der herefter skulle ligge til Dragsholm. R. 9, 152 b.

— Tilladelse for Hans Sukkerbager, Borger i Malmøe, til at udføre 80 Læster Korn fra Skaane, Kronens Forbud og Told dermed dog uforkrænkede. Udt. i T. 8, 481 b.

— Til Kiøbnehafn, Kiøg, Prestøø, Nestued, Kallunborge, Helsingøør, Skielskøør, Helsingborg, Landzkrone, Malmøø, Trelleborg, Ystedt, Kierteminde, Suenborg, Bouense, Faaborg, Kolling, Riibe, Horsens, Varde, Aars, Randers, Seebye, Efueltofte, Grindov, Olborg, Ringkiøbing, Tistedt og Nykiøbing i Mortz. Da Kongen endnu behøver mange Baadsmænd, maa de ingen Skibe lade sejle ud, førend Orlogsflaaden er løben ud og Kongen har faaet de nødvendige Baadsmænd; dog maa de Skibe, som Lensmændene udtage til at føre Proviant hid og til Lejren, løbe ud, men skulle løbe tilbage til Byen. T. 8, 481 b[1].

22. Febr. (—). Pantebrev til Henrich Guldenstierne til Ogaard paa St. Hans Kloster i Viborg, som Hr. Otte Krompen nu har det i Værge, for 5000 Dlr. P. 175. (Overstreget.) Orig.

— Tilladelse for Hr. Jochim, Abbed i Reynefeldt Kloster, til at købe og udføre 20 Øksne og 6 Læster Havre til Klosterets Behov. Udt. i T. 8, 483.

— Befaling til Borgerskabet i N at lade de Fanger fra Sverrig, som ligge der, følge til Viiborge, Lemuig og Varde af deres visse Bud. Udt. i T. 8, 487 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Viiborge, Lemuig og Varde at modtage de til dem sendte svenske Fanger, skaffe dem

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 304.

Herberg og Underholdning, paase, at de ikke gaa ud over Rendestenen eller skrive eller sende Bud til nogen, og paalægge de Borgere, hos hvem de indlægges, at passe paa, at de ikke undkomme; hvis nogen Fange gør noget, som er forbudt, skal han sættes i godt Hægte. T. 8, 487 b.

22. Febr. (**Khhvn.**). Befaling til Borgerne i Ystedt at indtage den Fænnike Knægte, som laa i Trelleborg, i deres By. Udt. i T. 8, 487.

— Befaling til Borgerne paa Laaland og Falster, der nu ere blevne fritagne for at stille Krigsfolk til Skibene, at sidde rede med alt og være Kongens Befalingsmænd lydige. T. 8, 483.

— Befaling til nedennævnte Købstæder hver at udgøre 1 Borgemester, 1 Raadmand og N gode Karle med Harnisk og Værger og sende dem vel stafferede til Kiøbnehafns Slot til Quasimodogeniti Søndag [21. April]; samtidig skulle de sende 1 Bartskær med Kiste og alt Tilbehør, 1 Piber og 1 Trommeslager, ligesom de ogsaa til Søndag efter Midfaste [24. Marts] skulle fremsende de fra Byerne udskrevne Baadsmænd, Skibsfolk og Tømmermænd. — Register over Købstæderne og de fra dem udskrevne Knægte: Kiøbnehafn 150 Knægte, Nestved 40, Kiøge 30, Skielskøør, Kallundborge og Roskylde hver 20, Hedinge, Prestøø, Vordingborge, Slaugelse, Nykiøbing i Otz Herred, Holbeck, Ringstedt, Slangerup og Helsingøør hver 10; Otthensee[1] 40, Suinborge 30, Assens og Faaborge hver 20, Kierteminde[1] og Rudkiøbing hver 10, Bogensee[1] 8 og Medelfart 6; Olborge 50, Viborge og Riibe 40, Aarhus 35, Koldinge 30, Randers 25, Nykiøbing i Mors, Horssens, Tiistedt og Varde[1] hver 20, Ringkiøbing, Holstebrov, Lemuig[1] og Vedle hver 15, Skifue og Hovbroe hver 10, Seebye og Hiørunge hver 5. — Register paa de Købstæder, som skulle sende Bartskærere, Pibere og Trommeslagere: Kiøbnehafn 2 Bartskærere, 2 Pibere og 2 Trommeslagere, Malmøø 2 Bartskærere og 2 Spillemænd, Kiøge, Nestued, Skielskøør, Kallingborge, Roskylde, Nyborge, Otthensee, Medelfar, Suenborge, Assens, Kolling, Riibe, Varde, Viborge, Olborge, Aarhus, Horssens, Vedle, Landzkrone, Lund, Trelleborge og Ystedt hver 1 Bartskær og 1 Spillemand. T. 8, 483 b og 486 b[2]. Orig.[3] (til Odense) i Provinsark. i Odense.

[1] Udenfor er skrevet: ingen Baadsmænd. [2] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 183 f (efter Orig. i Raadstuearkivet). [3] Tr.: Aktst. udg. af Fyens lit. Selsk. I. 80.

22. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Lensmændene over Købstæderne at forkynde ovenstaaende Brev og paase, at der udgøres duelige Knægte, og at de tidligere udskrevne Baadsmænd fremkomme til den bestemte Tid. — Jens Ulfstandt for Kiøbnehafn, Køge og Hedinge, Jørgen Seestedt for Helsingøør, Jørgen Munck for Slangerup, Peder Bilde for Roskyld og Ringstedt, Johan Friis for Skelskøør, Fru Mette Rossenkrantz for Kallunborge, Slagelse og Nykiøbing i Otz Herred, Christoffer Packs for Holbeck, Fru Margrette Biilde for Vordingborge, Prestøø og Nestued og Pouel Wobitzer for Stege; Eskilde Gøye for Nyborge, Kerteminde, Suinborge og Faaborge, Peder Munck for Otthense, Assens, Bogensee og Medelfardt og Mouritz Podebusch for Rudkiøbing; Axel Viffert for Riibe og Varde, Morthen Suenssen for Kolling, Holger Rossenkrantz for Horssens og Vedle, Folmar Rossenkrantz for Aarhus, Erich Lange for Randers, Otthe Brade for Olborge, Sebye, Skaufuen og Hiøringe, Hr. Otthe Krumpen for Viborge og Hofbroe, Fru Magdalene Banner for Skifue, Fru Abel Skeil for Nikiøbing i Mors, Godsche Brockenhus for Tistedt, Peder Guldenstiern for Holstebroe og Ringkiøbing, Vincentz Juel for Lemuig og Jørgen Rossenkrantz for Ebelstof og Grindov. T. 8, 485. Orig. (til Peder Bilde).

[**Omtr. 22. Febr.**] »Register paa Skippere og Styrmænd, der ere forløbne til Fastelavn«: Skipper Rasmus Fynboe fra Kolding, Styrmændene Niels Grube og Morten Lauritzen fra Stege, Skipperne Niels Syndernis og Rasmus Hendrichssen og Styrmændene Las Olssen og Hans Namessen fra Ribe, Styrmændene Christiern Kieldssen og Christiern Neb fra Aalborge, Styrmand Mogens Tholufssen fra Simershafn, Skipper Rasmus Pederssen fra Nyborge, Skipperne Torbern Effessen, Jens Otzen og Peder Skonning og Styrmand Giest Lauritzen fra Thonsberge og Styrmand Jens Matzen fra Tystedt. T. 8, 487.

23. Febr. (**Kbhvn.**). Tilladelse for Jørgen Rosenkrantz til at oppebære alt Sagefald og Gaardfæstning af Torsagger Birk, uden Afgift, i Stedet for den uvisse Rente af Hassens Birk, der tidligere laa under Kalløe, men nu er givet i Pant til Fru Ide Ulfstand; i Stedet for den visse Rente og Gæsteri af Hassens Birk skal der afkvittes ham i Kalløe Jordebog $33^1/_2$ Mk. $5^1/_2$ Sk., 24 Tdr. Salt, 96 Gæsteriheste og 114 Høns. Han maa faa den Skovpart i Biørnkier med en Gaard, kaldet Skoufsgaard, som hidtil har

ligget til Aarhusgaard, og oppebære Oldengæld deraf til Erstatning for den Skov, han mistede i Hassens Birk. R. 9, 1 b.

23. Febr. (**Kbhvn.**). Til Palle Juel. Da der blandt de Kirkegaarde, hvormed Kongen under sit sidste Ophold paa Skanderborg forlenede ham, findes en i Hald, der hører til et Kannikedømme i Aarhus Domkirke, maa han ikke befatte sig med den. T. 8, 488.

— Befaling til Biørn Anderssen at hjælpe Fru Ide, Hr. Oluf Rossenkrantzis Enke, saa meget, som Ret er, naar Sagen mellem hende og Rentemester Eyler Grubbe kommer for paa Landstinget, uanset den Stævning til første almindelige Herredag, som Eyler Grubbe har erhvervet sig. T. 8, 488.

24. Febr. (—). Befaling til de Lensmænd, der have svenske Fanger i Forvaring, straks at sende disse til N Slot med deres visse Bud og passe vel paa dem under Vejs. Udt. i T. 8, 488 b.

— Befaling til de Lensmænd, der nu efter Kongens Overenskomst med Rigsraadet skulle have de svenske Fanger i Forvaring, at modtage disse, ikke tillade dem at gaa udenfor Slottet, paase, at de ikke bortkomme, og skaffe dem Underhold; Fangernes egne Drenge maa ikke være hos dem. — Register paa de svenske Fanger: Hr. Gabriel Christiernssen sendes fra Olborge til Silckeborge, Hr. Jørgen Fincke fra Olborge til Hr. Jørgen Løcke, Hr. Claus Aagessen fra Nyborge til Holger Rossenkrantz paa Skanderborg, hvor Hr. Aruid Trolle er, Johan Herbeuilanus fra Nyborge til Hald, hvor Jacop Bagge er, Aruid Gostessen fra Nyborge til Kalløø, Lauritz Lauerssen fra Nyborge til Olborge, hvor Anders Olssen er, Tord Bonde fra Skanderborge til Erich Rud, paa Riibe ere Christoffer Anderssen, Byrge Isackssen og Oluf Aruidssen. T. 8, 489.

25. Febr. (—). Forleningsbrev for Seueren Glad, kgl. Enspænder, paa Grindov Bro med tilliggende Brokorn og anden Rettighed mod at holde Broen i Stand. R. 9, 2.

— Befaling til Herredsfogderne i Fyen at hjælpe Antonius Bryske med Opkrævningen af Madskatten i Fyen og sende den til de af ham befalede Steder. Udt. i T. 8, 489 b.

— Befaling til Bønderne i Fyen at fremsende Madskatten til de af Antonius Bryske anviste Steder. Udt. i T. 8, 490.

— Befaling til Eskeld Gøye at skaffe Antonius Bryske Skibe i Købstæderne i Fyen til Fremførelse af Madskatten, fragte dem for en »mulig« Penge og siden sende dem til Proviantmester Biørn Anderssen med Madskatten. Udt. i T. 8, 490.

25. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Pouel Bang, Tolder i Assens, at betale Oluf Nielssen, Borger i Otthensee, 5000 Dlr., som Kongen skylder ham, af Øksentolden og tage Kvittans derfor. Udt. i T. 8, 490.

— Lignende Befaling til Oluf Pederssen, Tolder i Riibe, at betale Hendrich Mumme 5000 Dlr. af Øksentolden. Udt. i T. 8, 490.

— Til Peder Guldenstiern. Kongen forundrer sig i høj Grad over, at han bliver saa længe borte ud over sin Orlov, da han jo vel nok husker, paa hvilke Vilkaar og hvor længe han blev hjemforløvet, og ved, hvordan Lejligheden er paa denne Tid; da han tidligere var hjemforløvet, mødte han ogsaa til rette Tid. Det befales ham derfor, Dag og Nat uspart, at begive sig hid. T. 8, 490 b.

25. el. 26[1]**. Febr.** (—). Til Hr. Christern Pouelssen, Prior i St. Knudz Kloster i Otthensee. Da meget af Klosterets Gods i Løbet af kort Tid er kommet derfra, maa han nøjes med nu at stille 6 geruste Heste i Stedet for som tidligere 12. T. 8, 491.

26[2]**. Febr.** (—). Aabent Brev, hvorved Hr. Otte Krompens Pant (paa 6000 Dlr.) i Medelsom og Søndreliung Herreder forhøjes med 5000 enkelte Dlr.; han skal ingen Afgift svare af Herrederne. Orig. P. 176 (overstreget).

— Mageskifte mellem Frantz Banner og Kronen. R. 9, 153. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Baltzar Caos, Bogfører i Kiøpnehafn, for Livstid fritages for Skat, Vagt, Rytter- og Landsknægtehold og al anden kgl. og Byens Tynge. R. 9, 154 b.

— Lignende Brev, at Jens Jude, Harniskknægt, maa være skatte- og tyngefri, saa længe han er i Tjenesten. Udt. i R. 9, 155.

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke at lade Holger Rossenkrantz, Otthe Brade og Jørgen Rossenkrantz faa nogle Alterklæder og andre Kirkeornamenter, der have hørt til to af deres Forfædre Hr. Erich Otssen og Holger Erichssen stiftede Kapeller i Mariagger Kirke, men nu ikke bruges mere. T. 8, 491.

— Til Jens Biilde. Da Johan Ritzenberrig, Borger i Ham-

---

[1] T. har ved en Fejlskrift: 29., Brevet er indført mellem Breve af 25. og 26. Febr.
[2] P. har: 27.

borge, har berettet, at han nok i Henhold til Kongens tidligere Skrivelse har faaet sit af Jens Biilde arresterede Gods tilbage, men ikke Skibet, der er solgt, hvorfor han begærer Erstatning derfor, skal Jens Biilde give Kongen nøje Underretning derom. T. 8, 491 b.

26. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til nedennævnte Herremænd at møde i Kiøbnehafn 8 Dage efter Paaske for at tjene til Skibs. — Christiern Skeil, Knud Refuentlof og Lauge Beck (skulle møde straks), Oluf Daa, Knud Stheenssen og Otthe Galskøtte (skulle møde Palmesøndag [7. April]), Euert Biild, Enuold Kruse, Peder Munck, Jesper Krause, Hendrich Guldenstiern, Mickel Seestedt, Lauritz Grøn, Lauge Venstermand, Christiern Jul, Jørgen Nielssen, Gregers Holgerssen, Niels Matzen, Niels Jonssen, Tyge Kruse, Peder Vinter, Niels Styge, Vogen Gotzskessen, Erich Kaas Mogenssøn, Palle Griis, Christoffer Lauritzen, Niels Mickelssen, Albrit Høg, Jens Freberg, Las Gotsche og Thomes Bentssen. T. 8, 492.

— Til Hr. Lauge Brade, Fru Else, Tage Otzens, Fru Lene af Dalbye og Fru Lenes Arvinger af Suenstrup. Da nogle af de Tjenere, som de have faaet i Forlening fra Malmøø Slot, staa tilbage med Restancer, saaledes som indlagte Register nærmere viser, skulle de straks lade disse inddele og sende til Malmøø Slot inden Midfaste Søndag [24. Marts]. T. 8, 493.

— Befaling til Erich Podebusch, Dag og Nat uspart, at begive sig til Kongen med sine Heste og Rustning. Udt. i T. 8, 493.

27. Febr. (—). Pantebrev til Hans Johanssen til Fobitzlet paa Hundzbeckgaard for 4000 Jochimsdlr. og 215 Lod Sølv. P. 177 (overstreget).

— Aabent Brev, hvorved Fru Abbel Skiels, Hr. Niels Langes Enkes, Pant i Lundenes Slot og Len forhøjes med de 4000 Dlr., hvorfor hun hidtil har haft Hundzbeck i Pant. P. 177 b (overstreget).

— Befaling til Fru Abel at overlevere Hundzbeck Gaard og Len, som hun har i Pant for 4000 Dlr., til Hans Johanssen til Fobitzlet og forhøje sit Pant i Lundenes Slot og Len med disse 4000 Dlr., da hendes afdøde Husbond [Hr. Niels Lange] for nogen Tid siden har lovet at forhøje sit Pant deri til ialt 20,000 Dlr. T. 8, 496 [1].

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Hist. Efterretn. om Malt Herred S. 87.

27. Febr. (**Kbhvn.**). Til Hans Johanssen. Brevet til Fru Abbel om at overlevere ham Hundzbeck sendes ham tilligemed Pantebrevet til ham selv paa Hundzbeck og Brevet til Fru Abbel om Forhøjelsen af Pantet i Lundines, hvilket sidste han skal levere hende; hendes Pantebrev paa Hundzbeck skal han straks indsende til Kancelliet. T. 8, 499 b.

— Til alle, der besøge Fiskerlejerne Nibe, Sibbersund, Stafuind, Øland, Gøl og Nørreholm. Da Otte Brade, Embedsmand paa Olborghus, og Bartel Stingere, Salter, skulle salte 60 Læster Sild til Kongens Slotte og Orlogsskibe, skulle alle Ned- og Vodkarle sælge Salteren alle de Sild, de fange fra Lørdag Aften til Mandag Aften, og ikke, som tidligere, holde sig af Vejen. Lensmanden skal straffe enhver ulydig. R. 9, 2 b.

— Til Claus Daa og Jacob Ulfeld. Da Kongen ønsker noget Gods i Otz Herred, tilhørende Otte Rosenkrantzis Børn, til Mageskifte for Aas Gods, som Hans Hu nu har, og noget Gods i Nesbye og Ingelstofte[1], skulle de besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 155.

— Befaling til de samme at besigte Fru Anne Rosenkrantzis Gods i Otz Herred og det Gods, hun begærer til Vederlag derfor. Udt. i R. 9, 156.

— Befaling til Jens Ulfstand straks at lægge 5 Gaarde og 4 Gaardsæder i Hundige og 3 Gaarde i Isøfue i Thone Herred, der ligge til Vor Frue Kloster i Roskylde, ind under Slottet [København] og oppebære Landgilde og anden Rettighed deraf. T. 8, 493 b.

— Befaling til Matz Skeil at lægge 7 Gaaarde i Torsløf[2] og 2 i Fersløf, som høre til Vor Frue Kloster i Roskylde, ind under Abramstrup. Udt. i T. 8, 493 b.

— Til Byrge Trolle i Giers Herred, Fru Sitzille Ulfstandt i Villantz Herred, Jacob Sparre i Fers Herred og Hans Spegel i Gladsaxe Len. Da Bønderne ere meget ulydige mod Jørgen Biilde, Befalingsmand i Blekinge, idet de, naar han opbyder dem, møde i ringe Antal og slet udrustede eller helt blive borte, skulle de tilholde Bønderne at udgøre hver 5. Mand med god Rustning til at følge Jørgen Biilde, naar denne befaler det, og lade deres Fogder følge med Folkene. T. 8, 493 b.

---

[1] Engelstofte, Tybjærg H. [2] Tørslev, Horns H.

27. Febr. (**Kbhvn.**). Til M. Jacob, Sognepræst til St. Nicolaj Kirke i Kiøbnehafn. Da han uden at spørge Dr. Hans Albritzen, Superintendent i Sjælland, og uden Tilladelse af Superintendenten i Skaane har gjort Tjeneste i Skaane i en anden Præsts Sogn, og han desuden, naar nogen af Adelen dør her i Byen, understaar sig til at prædike over dem, selv om de ikke begraves i hans Sogn, og vier Folk, som andre Præster ikke ville vie, befales det ham for Fremtiden at afholde sig herfra og at nøjes med sit eget Sogn. Gør han herefter uden Superintendentens Tilladelse Tjeneste i andre Sogne, vil han ikke blive kaldt for de højlærde eller andre, men Kongen vil afsætte ham fra Embedet og paa anden Maade lade ham alvorlig straffe. Den Undskyldning, at nogen af Adelen vil bruge ham i saadan Bestilling, gælder ikke, da Adelen ikke har noget med Religionen at skaffe. T. 8, 494 b[1].

— Til Dr. Hans Albritzen, Superintendent i Kiøbnehafn. Da de højlærde have vægret sig ved at dømme i Sagen mod M. Jacob, Sognepræst til St. Nicolaj Kirke, har Kongen selv skrevet et Brev til denne, hvoraf der sendes ham Kopi. Han skal i sit Stift paase, at ingen Præst trænger sig ind i en andens Befaling, straffe al Ulydighed efter Ordinansen og, hvis det ikke hjælper, melde Kongen det. T. 8, 495 b[2].

28. Febr. (—). Til Superintendenterne i Skaane, Fyen, Viborge, Riibe, Aarhus og Vensøssel. Da nogle Præster understaa sig til at gøre Tjeneste i fremmede Sogne uden at spørge Superintendenten eller vedkommende Sognes Præster, skulle Superintendenterne paase, at saadant herefter ikke sker, straffe alle ulydige efter Ordinansen og, hvis det ikke hjælper, melde det til Kongen. T. 8, 499[3]. Origg. (til Superintendenterne i Ribe og Vendsyssel i Provinsark. i Viborg; til Superintendenten i Fyen i Provinsark. i Odense).

— Aabent Brev, at Lauritz Lemberger, Kongens Mundkok, maa faa den Gaard [i København], som Jacob Ridesmaasvend nu bor i, efter dennes Død og beholde den, fri for al Skat, Vagt, Hold og al kgl. og borgerlig Tynge, saa længe han er i Kongens daglige Tjeneste. R. 9, 156.

— Forleningsbrev for Sten Felten, Kongens Fyrbøder,

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 600 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 585 f. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 601. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 586 f. [3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 602. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 80 f.

paa Ellinggaard paa samme Betingelser som Jesper Skammelsen[1]. Udt. i R. 8, 300 b.

28. Febr. (**Kbhvn.**). Tilladelse for Byrge Trolde og hans Medredere til at besejle 2 Havne, kaldede Buderstad og Kombare Voge, i Snefeldznes Syssel paa Island mod at svare sædvanlig Afgift deraf og forsyne Indbyggerne med gode Varer til en rimelig Pris. R. 9, 323. Orig.

— Lignende Tilladelse for Herman von Oldenseel, Borger i Lubeck, til at besejle en Havn i Vopnefiord i Ostfiord Syssel, hvilken en Bremer hidtil har besøgt. Udt. i R. 9, 323 b.

2. Marts (—). Befaling til Mouritz Podebusch, der skal være Ritmester paa det forestaaende Tog, at drage Omsorg for, at der passes vel paa Thrannekier Slot under hans Fraværelse. T. 8, 498.

— Befaling til Pouel Wobitzer at passe vel paa Møen, lade Bønderne holde god Strandvagt og opbyde dem, hvis det bliver nødvendigt, da de svenske Skibe kunne befrygtes at ville løbe under Møen, dersom de komme i Søen før Kongens Orlogsflaade. T. 8, 498.

— Befaling til Albrit Oxe og Wulf Seestedt at passe paa Laaland og Falster og at give Borgerne i Naskouf Ordre til at have god Opsigt med deres By. Udt. i T. 8, 498 b.

— Befaling til Bønderne paa Laaland [og Falster] at være Albrit Oxe og Wulf Seestedt lydige. Udt. i T. 8, 498 b.

3. Marts (**Frederiksborg**). Tilladelse for Jochum Wichmandt, Borger i Hamborg, til at besejle Hafnefiordt i Guldbring Syssel paa Island og drive Handel der, dog ikke med Svovl, mod at svare sædvanlig Told og forsyne Indbyggerne med gode Varer til en rimelig Pris. R. 9, 323 b.

— Tilladelse for Knud Pederssen, Skriver paa Kiøpnehafns Slot, til at lade 2 Skibe løbe til Narfuen med Salt. T. 8, 500 b.

6. Marts (—). Til Erick Rudt, Claus Huitfeldt og Mogens Ericksen. Da de fleste Skibsfolk ere udskrevne til Tjeneste paa Orlogsflaaden og der derfor vil blive Mangel paa Skibe til at fremføre Madskatten fra deres Len, skulle de lade de Skippere, der selv have Skibe, blive hjemme, men befale dem kun at

[1] Se Kanc. Brevbøger 1561—65 S. 230.

lade sig bruge i Rigets Tjeneste; de ellers udskrevne Baadsmænd og Skibsfolk skulle de med det første sende til Kiøpnehafn. T. 8, 497 b.

6. Marts (Helsingborg). Befaling til Erick Rud straks at sende 3 store Læster Malt, 1 Læst Gryn, 1 Læst Ærter og $1^1/_2$ Læst Torsk af Rauntzborge Lens Regnskab til Siluester Francke i Liubeck til Kongens Skibsbygnings Behov, sende Madskatten fra Lenet til Proviantmester Biørn Anderssen og fremsende den halve Kartove, som Kongen har ladet støbe i Naskouf. T. 8, 496 b.

— Befaling til Claus Huitfeldt at sende Madskatten fra Falster til Kiøpnehafn. Udt. i T. 8, 497.

— Befaling til Mogens Ericksen at fragte en Skude ved Nystedt, indskibe 150 Sider Flæsk, 66 Faarekroppe, $7^1/_2$ Td. Smør og $7^1/_2$ Læst Brød derpaa og sende det til Siluester Francke i Lyubeck samt sende Resten af Madskatten til Kiøbnehafn til Proviantmester Biørn Anderssen. Tolderen skal efter Kongens Brev til ham [ikke tage Told] af de Skuder, der fremføre Fetaljen [til Lybæk]. Udt. i T. 8, 497.

— Befaling til Johan Fris straks at give Ordre til af den Fetalje, som skal udgives af Laaland og Falster til Skibene, at sende Siluester Francke Fetalje til to Maaneder, da det vil blive meget dyrt, hvis han skal købe Fetaljen i Lubeck; siden kan man finde paa andet Raad. T. 8, 500 b. K.

— Til alle i Nørrejylland, som fri og frelse kendes og have frit Jordegods. Da der trods Kongens Afsked med dem i Viborg om at møde med deres Rustning i Kiøpnehafn 14 Dage efter Hell. 3. Kongers Dag og det siden udgaaede Brev til dem om ufortøvet at møde endnu ikke er kommet mere end 2 eller 3, befales det dem strengelig straks at møde i Malmø med deres Rustning, da Kongen ellers vil lade tale paa deres Jordegods, Skjold og Hjælm. T. 8, 501.

7. Marts (—). Til Statholderen og Raadet i Køpnehafn. Der sendes dem et Brev fra Pouel Huitfeld med Befaling til at overveje, om Bønderne i Faritz, Hemle og Vische Herreder skulle drage ned i Skaane eller blive, hvor de ere, og give dem Besked derom; Kongen henstiller til dem, om man skal tillade samme Bønder, der begære Hjælp med Korn til Sæd og Underholdning, at købe saadant i Jylland. De skulle levere de to Lens-

mænd, der ere med, hver 2 Tdr. Korn, som Kongen har givet dem. Kongen sender dem 2 Karle og 1 Dreng, som Hallandsfarerne have ført hid, med Befaling til at forhøre dem; da Drengen skal vide Besked om en hallandsk Bonde, der ventes til Kiøpnehafn for at spejde, skulle de befale Tolderen og Byfogden at lade Drengen blive tilstede, for at han kan paavise denne Bonde eller andre fra den Egn, der maatte ville spejde; hvis saadanne opdages, skulle de gribes og holdes tilstede. De skulle overveje, hvorledes man kan komme Halmstad til Undsætning med Proviant. T. 8, 501 b.

7. Marts (Helsingborg). Til Statholderen og Jochim Beck. Da Proviantmester Biørn Anderssen, der skal samle Fetaljen til Orlogsskibene, ogsaa faar Ordre til at levere deraf til Bespisningen paa Slottet og Holmen i Kiøpnehafn, befales det dem at forskrive Fetalje til Slottet og Holmen fra andre Slotte og Gaarde og ikke røre den til Skibene oppebaarne Fetalje. T. 8, 502.

— Befaling til Biørn Anderssen udelukkende at anvende den til Orlogsskibene oppebaarne Fetalje til disse. T. 8, 502 b. K.

— Til Bønderne i Halmstad Herred. Kongen har befalet Øversten at sørge for, at de ikke, som hidtil, lide Overlast af de i Halmstad liggende Krigsfolk, og tillader dem at købe Korn i Sjælland, Fyen og Jylland til deres Underhold og til Udsæd. T. 8, 503 b.

10. Marts (Lundegaard). Til Axel Viffirt. M. Pouel Matzen, Superintendent i Riibe Stift, der har klaget over ingen Eng at have, maa, indtil Kongen selv kommer derover og kan undersøge Sagen, have Halvparten af Bispeengen ved Riibe. T. 8, 503.

11. Marts (—). Befaling til Fogden paa Kallundborg straks paa Kongens Bekostning at fragte Skuder, indskibe 100 Tdr. Brød og 100 Tdr. Havre derpaa og med visse Bud sende dem, Dag og Nat uspart, til Halmstad. T. 8, 506.

— Befaling til Borgemester og Raad i Kallundborg at være Fogden behjælpelige med at faa ovennævnte Skuder for en rimelig Fragt. T. 8, 504.

— Befaling til Adel, Abbeder, Priorer og alle andre, som have frit Jordegods i Sjælland, dels at møde personlig med deres Rustning, dels sende deres Svende og Heste, samles i Trelleborg og blive der indtil nærmere Ordre fra Kongen eller Felteversten. T. 8, 504 b.

11. Marts (Lundegaard). Lignende Befaling til Laaland og Falster. Udt. i T. 8, 505.

— Befaling til Jurgen Rud at sørge for, at den sjællandske Adel hurtig kommer til Trelleborg, og ogsaa selv møde. T. 8, 504.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Lantzkronne at skaffe den sjællandske Adel Herberg, Staldrum og Underhold der i Byen for Penge, naar den kommer did. T. 8, 504 b.

— Til Raadet i Kiøpnehafn. Da Gregers Ulfstand, Henning Thornov, Johan Skougaard og Claus Skiel, der vare fangne i Sverrig, ere komne hid og have berettet, at den svenske Konge skal have 2 Faner Ryttere og 800 Skytter forsamlede ved Grænsen og vil gøre Indfald her i Landet (dog skulle de Svenske være ræddere for Kongens Folk end disse for hine), har Kongen befalet Adelen i Sjælland og Smaalandene at møde i Trelleborg med deres Heste og Harnisk, hvilket Raadet skal paase sker. Da den Svenske vil sende Talg og andre Varer til Vardberg og muligvis derfra videre vestpaa, har Kongen forhandlet med Daniel Rantzov og Ulrich Beher, der have lovet at drage op i Dag otte Dage og sørge for, at disse Varer komme Kongen til gode. Kongen har ladet forhandle med de andre tyske Ryttere om at lade sig mønstre paa 3 Maaneder og mener at kunne bevæge dem dertil, skønt de have vægret sig noget. Den svenske Konge skal have udskrevet 100 Kvindfolk i Smaalandene til Brug paa hans Avlsgaarde i Uplandene, men de ere alle druknede paa Isen paa Wettern; nu udskrives der paany Kvindfolk smstdshen. Orig. T. 8, 505.

— Befaling til Hans Lauritzen at fremskynde Arbejdet paa Orlogsskibene, saa at de, som tidligere lovet, kunne være sejlfærdige til Paaske [14. April], da den Svenske skal være i Søen med nogle af sine Skibe. T. 8, 506 b. K.

13. Marts (—). Bestalling for Hans Bagge som Byfoged i Landtzkrone. R. 9, 276. K.

14. Marts (—). Befaling til Arrild Olssen om med sine Skibe at paase, at de 5 med Salt, Vin og Klæde ladede Hollænderskibe, der ere indkomne i Vardberg Havn for at forstærke Fjenden, ikke undkomme, men blive erobrede. T. 8, 506 b.

— Befaling til Hans Laursen straks at udruste 4—5 af Kongens Smaaskibe, sætte duelige Befalingsmænd og Folk paa dem og straks sende dem til Arrild Olssen for at hjælpe ham med Erobringen af de 5 Hollænderskibe. T. 8, 507.

14. Marts (Lund). Befaling til Bønderne, undtagen Adelens egne Arvetjenere, i Malmø, Lantzkrone, Helsingborg og Gladsaxe Len, Froste, Frens(!) og Girs Herreder om hver at komme Kongen til Hjælp med 15 Mk. Klippinge inden 21. Marts, den rige skal hjælpe den fattige; Lensmændene skulle skrive og oppebære Skatten. T. 8, 507 b.

— [1] Befaling til Jørgen Tidemand, Biørn Kaas, Jørgen Marsuin, Hr. Lauge Brade i Froste Herred, Børge Trolle i Gers Herred, Fru Sitzele Ulfstand i Villantz Herred, Jacob Sparre i Fers Herred og Hans Spigel straks at lade ovenstaaende Brev forkynde og lade Skatten skrive, oppebære og indsende. K. T. 8, 560. Orig. (til Sidsel Ulfstand).

15. Marts (—). Tilladelse for Borgerne i Lantzkrune til at ophugge og anvende til Byens Bedste det Orlogsskib, som de i Forening med andre Købstadmænd havde udrustet til Rigets Tjeneste, da det nu er drevet i Land og er saa fordærvet, at det ikke mere kan udrustes. R. 9, 276.

— Befaling til Frantz Banner og Moritz Podebusk at give deres i Malmø liggende Ryttere Ordre til at blive i deres Lejr og ikke ride ud og ligge hos Bønderne, saaledes som en Del hidtil har gjort, da Bønderne omkring Malmø have faaet Ordre til at tilføre dem Proviant og ogsaa ere villige til at tilføre og sælge dem hvad de kunne. T. 8, 508.

16. Marts (—). Forleningsbrev for Hospitalsforstanderne i Vee paa Hospitalets Vegne paa Kronens Part af Tienden af Assum Sogn, uden Afgift. R. 9, 276 b. K.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle Lodsejerne at hugge i Billing Fællesskov i Billing Sogn i Skaane, hvilken Jørgen Bilde til Ellinge ejer sammen med andre Lodsejere, førend Skoven lovlig bliver delt mellem dem, hvilket Jørgen Bilde efter denne Tids Lejlighed ikke kan lade ske nu; en Del af Lodsejerne har nemlig efter Jørgen Bildes Beretning understaaet sig til at lade hugge i Skoven. R. 9, 277.

— Befaling til Otte Brade og Jørgen Rosenskrantz nøje at paase, at Fyrlamperne paa Skagen og Anholt blive tændte straks om Aftenen og brænde lige til Dag, da Sejladsen nu begynder og Kronens Rettighed af den søfarende Mand ellers vil blive

[1] I T. er dette Brev fejlagtig dateret: 14. Maj og indført mellem Brevene fra Maj.

forkortet. — Seddel i begges Breve: De skulle sørge for, at de jydske Ryttere, der endnu ikke ere komne over, hurtig komme. T. 8, 508.

16. Marts (Lund). Befaling til [Kapitlet] i Viborg at lade Tønden paa Th[r]indelen lægge ud i rette Tid og paase, at den ikke driver bort. Udt. i T. 8, 508 b.

— Befaling til Bønderne i Engelsted, Harested og Liunidz Herreder at gøre Tilførsel til Krigsfolket i Ydsted og sælge det Proviant til en rimelig Pris, hvilket de hidtil trods Kongens Befaling have undladt; gøre de det ikke, er det deres egen Skyld, hvis Krigsfolket løber ud og tager fra dem. T. 8, 509.

17. Marts (—). Gældsbrev til Oluf Nielsen, Borger i Odense, paa 7967 Dlr. for Fløjl, Damask, Silketøj, Arrask, Saien, Mackej, Sardug, Lærred, uldne Skjorter, Klæde, Strømpehoser og Sko, som Rentemester Jochim Beck har faaet hos ham til Krigsfolket, at betale tilbage til første belejlige Tid enten med Penge eller gode Varer. P. 178. K.

— Forleningsbrev for Oluf Skaaning, Ridefoged til Lundegaard, paa den Gaard i Lille Raabye med dertil liggende 2 Enge, som Christen Jude sidst havde i Værge, uden Afgift. R. 9, 278. K.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstern, Hinrich Guldenstern, Frantz Guldenstern, Jacob Grubbe, Nils Krabbe, Peder Thoet, Jørgen Marsvin, Hr. Virner Parsberg paa Fru Sitzele Bildes Barns Vegne, Eggert Bilde, Torben Bilde til Marki og Jørgen Tiidemand straks at møde i Vee hos Ritmester Hack Ulfstand med de Svende og Heste, som de skulle holde til Rigets Tjeneste, da denne tidligere har faaet Ordre til at forsamle de under ham liggende Ryttere og rejse Fanen, men endnu ikke har kunnet gøre det, da de ikke ere mødte. T. 8, 509 b.

— Befaling til Seuren Kier, Tolder i Kolding, at betale Oluf Nielssen, Borger i Othensse, 300 Dlr. af Øksentolden eller saa meget, denne kan beløbe sig til, for Klæde, Silketøj og andre Kramvarer, som Rentemesteren har faaet af ham til Krigsfolket. T. 8, 510.

— Lignende Befaling til Hans Bang, Tolder i Medelfar, at betale Oluf Nielssen 200 Dlr. af Øksentolden. Udt. i T. 8, 510.

18. Marts (Malmø). Til Borgemester og Raad i Aahus. Da Ritmester Ulrich Ber skal begive sig derfra med sine Ryttere,

skulle de give Borgerne Ordre til at tage en Haandskrift af Rytterne paa, hvor meget disse blive skyldige, og derefter lade Rytterne drage bort; Ritmesteren skal skaffe Borgerne Betaling, saasnart Rytterne faa Penge. T. 8, 511.

18. Marts (**Malmø**). Til Borgemestre og Raad i Landzkronne. I Henhold til sin Aftale med dem ved sit Ophold i Byen angaaende Byens Befæstning sender Kongen sin Bygmester did og befaler dem at blive enige med ham om, hvad de skulle give ham, og siden sørge for, at Befæstningen med det første bliver færdig. T. 8, 511 b. K.

19. Marts (—). Gældsbrev til Biørn Kaas paa 1000 Dlr., at betale tilbage, saa snart Kongen kommer til Kiøpnehafns Slot. P. 178 b.

— (**Kbhvn.**). Pasbord for Anders Anderssen, der vil rejse til Norge for at indkræve nogle Penge, som den afdøde Borgemester i Oslo Trund Jonsen var ham skyldig. T. 8, 529. K.

21. Marts (**Landskrone**). Befaling til Eller Grubbe at betale de i Lund liggende Ryttere for 3 Maaneder, den ene Maaned med Klæde, Silke og andre saadanne Varer og de to andre med tyske Dalere, da Kongen er bleven enig med Rytterne om, at Afregningen med dem skal opsættes. T. 8, 511 b. K.

24. Marts (**Frederiksborg**). Befaling til alt Raadet at møde i Kiøpnehafn 28. April, da Kongen har noget vigtigt at raadslaa med det om. — Seddel i Brevene til Otte Brade og Jørgen Rosenskrantz: Da mange af Adelen der i Landet endnu sidde hjemme med deres Rustning, skulle de atter befale disse uopholdelig at begive sig til Kiøpnehafn, saafremt Kongen ikke skal tiltænke anderledes derom. T. 8, 512.

25. Marts (—). Til Pouel Huitfeld. Han skal se at faa at vide, hvorledes det staar til med Bahus, og hurtig underrette Kongen derom. Med dette Bud sendes ham 15 Læster Brød til Uddeling blandt Krigsfolket; Tønderne skal han med det første igen sende ned til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingiør, der skal sende dem videre til Kiøpnehafn, hvor der er Mangel paa saadanne. Fra Kallinborg Slot vil der blive sendt 1000 Tdr. Havre til Halmstad, hvilke han skal opbevare vel, saa de kunne haves i Forraad, naar der skal gøres et Tog. T. 8, 512 b.

26. Marts (—). Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, paa 15 Læster Brød, som han har ladet bage

i Lenet og sende til Helsingøer, hvorfra de skulle sendes videre til Halmstedt til Krigsfolket, og paa 70 Dlr., som han har oppebaaret af Jørgen Hansen, Borger i Ottense, for 3 store Øksne, denne har købt af Kongen, og nu har leveret Kongens Tømmermand Hans Løckow. R. 9, 173 b.

26. Marts (Frederiksborg). Fuldmagt for samme til at tage 13 Oldinge til sig og i Forening med dem nedsætte Landgilden for de Bønder omkring Frederichsborg og i Drotningholms Len, hvis Landgilde maatte være for høj. R. 9, 157.

28. Marts (Kbhvn.). Forleningsbrev for Hans Stissen paa et Vikarie i Aarhus Domkirke, som er ledigt efter Hr. Simen Cristensen; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Rentekammeret, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 3[1].

29. Marts (—). Livsbrev for Niels Ifuersen i Høym[2] paa en Eng, kaldet Bøllismae, i Thorning[3] Mark i Vor Herred, uden Afgift. R. 9, 4 b.

— Livsbrev for Matz Frithof paa Skulderupgaard med tilliggende Gaardsæder, som han nu selv har i Værge, og 12 Gaarde i Kidtzerup, uden Afgift; overlever hans Hustru, Fru Eddelle Suale, ham, maa hun beholde Godset uden Afgift, saa længe hun sidder som Enke, derimod skal hun ligesom Manden gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 9, 157 b.

— Kvittans til Henrick Mogensen, Tolder i Helsingøer, og Frederich Leigel og Davit Hansen, Toldskrivere smstds., der i Overværelse af Hr. Magnus Gyldenstiern, Johan Friis, Kansler, og Børge Trolle have gjort Rentemester Jochim Beck Regnskab for al deres Indtægt og Udgift fra 9. Jan. 1565 til 22. Dec. s. A. De bleve skyldige 23 Dlr. 5 Sk. 3 Pend. dansk, som Henrick Mogensen straks betalte, og 95 gode Vognskud, som de siden skulle staa til Regnskab for. R. 9, 158 b.

30. Marts (—). Befaling til alle, som fiske efter Sild i Moe[4] og Alns[5] Sogne, at sælge Kongens Salter Frantz Søfrensen alle de Sild, de fange paa de 3 Dage i Ugen, til den sædvanlige Pris; Ulydighed medfører Tab af Sildene og anden Straf. Kongens Fogder og Embedsmænd, særlig i Mariagger Kloster, skulle have

---

[1] Udenfor er skrevet: Nota dette Vikarie finge de Schramer igen som rette Arvinger. [2] Hem, Tyrsting H. [3] Taaning, Vor H. [4] Mov, Fleskum H. [5] Als, Hindsted H.

Opsyn hermed og skaffe Salteren Ildebrændsel og Vogne til Befordring af Kongens Gods. R. 9, 5.

30. Marts (Kbhvn.). Livsbrev for Niels Kundtze, Borgemester i Malmø, paa de Kronens Gaarde i Faarebeck i Sallerup Sogn i Oxie Herred, som han nu selv har i Værge, uden Afgift, og paa de Kronens Gaarde i Fielie og Laxmandtz Agerup, som han har i Pant; hans Hustru Anne maa, hvis hun overlever ham, beholde Godset et Aar efter hans Død. R. 9, 278 b. K.

— Befaling til Biørn Koes, Jørgen Thidemand og Jørgen Marsvin straks at give de i Købstæder, Fiskerlejer og Landsbyerne ved Søkanten i deres Len udskrevne Baadsmænd Ordre til, Dag og Nat uspart, at begive sig til Kiøpnehafn, hvor Admiralen skal give dem nærmere Besked. T. 8, 512.

1. April (—). Kvittans til Anthønnis Bryske, Rigens Kansler, paa $4725^1/_2$ Dlr. 1 Ort, $7^1/_2$ Mk. rund Mønt og $443^1/_2$ Lod Sølv, som han har oppebaaret af Købstæderne i Fyen og nu leveret Rentemester Eiler Grubbe. R. 9, 116 b.

— Aabent Brev til Bønderne over alt Danmark, Skaane undtagen, at Rigsraadet har bevilget en almindelig Skat, saaledes at hver jordegen Bonde skal give 2 Dlr. eller 6 runde Mk. danske, hver Kronbonde og andre, som ikke have eget Jordegods, 1 Dlr. eller 3 runde Mk. danske, hver Møller, Indestemand, Bolsmand, Pebersvend, Tjenestedreng, som har Kornsæd, Smed, Skomager, Skrædder, Kæltring og Murmester 1 Dlr. eller 3 runde Mk. danske, hver af Kronens Ugedagsmænd, der bo ved Kronens Slotte, Klostre og Gaarde, $^1/_2$ Dlr. eller 24 Sk.; overalt skal den rige hjælpe den fattige. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. Skatten skal være ude inden Pinsedag [2. Juni] (i Brevene til Sjælland og Fyen: 28. April), og Skriverne maa ingen Penge oppebære for at skrive Skatten. T. 8, 520. K.

— Befaling til Lensmændene at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og opkræve Skatten. T. 8, 521. K.

2. April (—). Befaling til Erick Løcke at overlevere Ø Kloster med Pantebreve, Inventarium, Jordebreve, Registre og andet til Josias van Qualen, hvem Kongen har tilladt at indløse det. T. 8, 538 b. K.

— Følgebrev for Josias van Qualen til Bønderne under Ø Kloster. R. 9, 5 b.

— Aabent Brev, hvorved Hinrick Mogensen, Tolder

Helsingøer, fritages for Skat, Vagt, Hold og al kgl. og borgerlig Tynge, saa længe han er Tolder. R. 9, 160.

2. April (**Kbhvn.**). Til Eskild Gøye og Jørgen Vaale. Da Borgemestre og Raad i Lubeck have sendt hoslagte Register over nogle Borgere fra deres By, der trods deres Forbud ere sejlede ud fra Lubeck og ville vestpaa, fordi de ikke ville lade sig bruge paa Orlogsskibene, og have begæret, at de maa blive anholdte paa Toldstederne og viste tilbage igen, skulle de straks vise alle paa Registret opførte og andre, som maatte være sejlede ud uden Tilladelse, tilbage til Trafuen, naar de komme i Bæltet. Alle engelske Skibe, der komme i Bæltet, skulle de anholde indtil nærmere Ordre, da de Lubsker have berettet, at de have sikker Kundskab om, at nogle Engelske ville løbe gennem Bæltet og ind i Sverrig med nogle statelig udrustede Skibe. T. 8, 513 b.

[**2. April.**] Til de samme. Da Borgemestre og Raad i Lubeck have berettet, at nogle af deres Medborgere have faaet Tilladelse til at sejle dels til Dantzick, dels til Rige, men de ere bange for, at ogsaa andre under det Skin skulle løbe ud, som nogle allerede have gjort, der ere løbne vestpaa, skulle de, hvis der kommer lubske Skibe, hvorpaa der findes Skibsfolk, som ere opførte paa vedlagte Register, eller andre Skibe, der løbe ud fra Thrafuen, til Bæltet, vise Folkene tilbage over Land ad Rødbye. T. 8, 514 b. K.

3. April (—). Aabent Brev, hvorved Lauritz Anderssen, Anders Lauritzen og Anders Christiernssen formedelst Armod fritages for at holde gerust Hest nu. T. 8, 515 b.

— Befaling til Hr. Lauge Brade straks at opbyde hver 5. Mand i Frøste Herred med gode Vaaben, naar Jørgen Bilde, Embedsmand i Blekinge, der skal have Opsyn med Grænsen, tilsiger ham, sende sin Foged til Jørgen Bilde med de opbudte og give Fogden Ordre til at lade sig bruge mod Fjenden med Folkene. T. 8, 515 b.

— Til Oluf Skriver(?)[1]. Kongen har bevilget Lauritz Anderssen, Bent Olssen og Asmind Olssen fra Halland, der i Forening med flere ere komne der til Byen med 3 Skuder for at købe Korn, da de lide stor Mangel derpaa hjemme, at hver bosiddende Mand paa Skibene maa købe 1 Td. Rug. Findes der fordægtige Folk paa Skibene, skal han anholde dem. T. 8, 516 b.

[1] T. har: Schriire eller Scheiire.

4. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Paaruppe Kirke udenfor Otthense med Kronens Part af Tienden af Paaruppe Sogn henlægges til Hospitalet i Otthense; Hospitalsforstanderen skal tilskikke en duelig Sognepræst, der tillige skal gøre Tjeneste i Hospitalet. R. 9, 117.[1]

— Kvittans til Axel Urne til Siøgaardt, der nu har gjort Hr. Magnus Gyldenstiern, Hr. Otte Krumpen, Børge Trolle og Jochim Beck, Rentemester, Regnskab for de af ham fra 3. Juni 1563 til 1. Aug. 1565 oppebaarne Penge, ialt 437,860 Dlr. i Klippinge, 34,640 tyske Dlr., 64,994 rinske Goltgylden, 15,500 ungerske Gylden og 18,691$^1/_2$ Rosenobel; Udgiften, der ialt beløb sig til 437,540 Dlr. i Klippinge, 34,750 tyske Dlr., 64,950 rinske Goltgylden, 15,490 ungerske Gylden og 18,687 Rosenobler, fraregnet blev han skyldig 210 Dlr. i Klippinge, 44 Goltgylden, 10 ungerske Gylden og $4^1/_2$ Rosenobel, hvilke han straks betalte Rentemesteren. R. 9, 160 b.

— Aabent Brev, at Bønderne i Østrup, Melbye og Bastrup maa have Fædrift paa Arssens[2] mod aarlig at svare en opmaalt Skæppe Havre paa Kallundborg Slot for hvert Høved, de inddrive. R. 9, 161 b.

5. April (—). Pantebrev til Anders Sandbierg til Quelstrup paa 3 Gaarde i Vertrup[3] for 750 Dlr. P. 178 b (overstreget)[4]. K.

— Forleningsbrev for Hr. Jacop, Sognepræst til St. Hans Sogn i Otthense, paa den Vikarierente, som Hr. Knudt Roesse tidligere havde, og som han nu selv har i Værge, uden Afgift. R. 9, 117 b.

— Livsbrev for Hans Skriver i Helsingborg paa Gaasebecks Mølle, uden Afgift; efter hans Død skal Møllen med al dens Forbedring uhindret tilfalde Kronen. R. 9, 279. K.

6. April (—). Forleningsbrev for Jørgen Sejllægger, Borger i Kiøpnehafn, paa en Gaard i Herstedtøstre, fri for Afgift, Ægt og Arbejde. R. 9, 162.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover, at den Hjælp med Penge, Fetalje, Heste og Folk, som Rigsraadet og Adelen velvillig have ydet Kongen i denne Fejde udover deres Friheder og

---

[1] Tr.: Bloch, Den Fyenske Geistligheds Hist. I. 859 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 81 f. [2] Asnæs. [3] Vattrup, Lysgaard H. [4] Udenfor er skrevet: Dette er indløst fra Hendrick Sandbierg 1584.

Privilegier, ikke skal regnes dem eller deres Efterkommere for nogen Ret eller Paalæg. R. 9, 162 b. Orig.

6. April (**Kbhvn.**). Befaling til Jørgen Suob, der hidtil har undladt at udgøre Svende og Heste og kun ladet sine Sønner ride under den tyske Fane og oppebære Sold som fremmede, straks at sende de Svende og Heste, han er takseret til, over til Skaane til Moritz Podbuschis Fane. T. 8, 516 b.

8. April (—). Forleningsbrev for Felthin Enspænder paa Kronens Part af Tienden af Melbye Sogn paa Hasnes, uden Afgift. R. 9, 163.

— Følgebrev for Hartviig Bilde, Embedsmand paa Aahusgaard, til Bønderne under almindeligt Hospital i Aahus. R. 9, 279 b. K.

— Befaling til Mogens Ericksen, Ifuer Lunge, Sti Pors og Erick Pors at ride under Ritmester Jørgen Rud med den Rustning, de ere takserede til, og straks i egen Person begive sig til Kiøpnehafn med den for der at faa nærmere Besked. T. 8, 517.

9. April (—). Aabent Brev, hvorved Kongen lover Fru Mette Oxe, Hans Barnekous Enke, — der vil laane Kongen 8000 Dlr. paa Østlef Kloster, som Oluf Munck nu har, og allerede har betalt de 2000, medens de andre 6000 skulle betales inden 4 Uger efter Paaske — at give hende Pantebrev paa Klosteret, saa snart de 6000 Dlr. blive betalte. P. 179 b (overstreget). K.

— Mageskifte mellem Otte Rosenkrandtzis Børn og Kronen. R. 9, 163 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Biørn Kaas, Frantz Banner og Moritz Podebusch. Da nogle i Malmø liggende danske Ryttere skulle have overfaldet nogle Borgere og Vagten, skulle de undersøge dette, tage Haanden af de adelige, der maatte have deltaget i Overfaldet, og sende dem hid, men, hvis det er Adelens Svende, der have udført Overfaldet, da lade disse straffe efter Rytterretten. T. 8, 517 b. K.

— Befaling til Frantz Banner straks at skrive til alle adelige i Nørrejylland, der skulle ligge under hans Fane, men for en stor Del endnu ikke ere mødte, om øjeblikkelig at begive sig til Fanen med deres Svende og Heste, da de ellers ville blive straffede. T. 8, 518 b. K.

— Tilladelse for Oluf Mouritzen til Bollerup til at sælge det ham af hans egne Bønder tilkommende Landgildekorn til

en skaansk Købmand, der saa maa udføre det til Tyskland, Kronens Forbud og Told dermed dog uforkrænkede. T. 8, 518 b.

10. April (**Frederiksborg**). Mageskifte mellem Fru Anne Rosenkrantz til Clausholm, Albret Gøyes Enke, og Kronen. R. 9, 166. (Se Kronens Skøder.)

11. April (—). Til alle i Jylland, som fri og frelse kendes og have frit Jordegods. Da mange af dem trods gentagne Paamindelser endnu sidde hjemme med deres Rustning, befales det dem øjeblikkelig at begive sig til Skaane med den for der at faa nærmere Besked. T. 8, 521 b. K.

— Til Lauritz Olsen og Arrild Olsen. Der er allerede Skibe og Folk rede til at sendes til Bahus, saa der vil komme Undsætning inden 8 Dage, hvis Vinden vil være gunstig; de skulle se at faa Bud ind paa Slottet til Jens Ulfstand derom, gøre Fjenden alt muligt Afbræk og straks underrette Kongen om Stillingen. — Seddel: Da næsten alt det Korn, de hallandske Bønder indføre, kommer Fjenden til gode, maa Arrild Olsen ikke lade nogen indføre mere end $^1/_2$ eller 1 Td. ad Gangen; han skal udtage saa mange ledige ugifte og væragtige Karle som muligt af de hallandske Bønder og sende dem til Kiøpnehafn til Brug paa Orlogsskibene. T. 8, 522[1]. K.

12. April (—). Følgebrev for Peder Bilde til Bønderne under Calundborg Slot. R. 9, 168.

— Følgebrev for samme til Borgerskabet i Calundborg og Slaugelse. R. 9, 167 b. Orig.

— Til Mogens Erickssen. Kongen hører til sin store Forundring, at de 150 Sider Flæsk, 66 Faarekroppe, $7^1/_2$ Td. Smør og $7^1/_2$[2] Læst Brød, som han fik Ordre til at sende til Lubeck til Siluester Francke, endnu ikke ere fremkomne, og befaler ham derfor øjeblikkelig at afsende ovennævnte Fetalje, hvis det ikke er sket, og desuden 50 Sider Flæsk, $34^1/_2$ Øksenkrop, $3^1/_2$ Td. Smør, 240 Faarekroppe, 60 Gaasekroppe, $3^1/_2$ Læst Brød og 14 Læster Øl og tage Siluester Franckis Kvittans derfor. Resten af Madskatten af hans Len skal han straks sende til Kiøpnehafns Slot. T. 8, 522 b. K.

— Lignende Skrivelse til Erich Rud om de 3 store Læster Malt, 1 Læst Gryn, 1 Læst Ærter og $1^1/_2$[3] Læst Torsk, som han

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 499. [2] T. har: 8. [3] T. har: 2.

tidligere har faaet Ordre til at sende til Siluester Francke, og om Resten af Madskatten, der skulde være sendt til Kiøpnehafn, men heller ikke endnu er kommen. T. 8, 523[1]. K.

12. April (**Frederiksborg**). Befaling til Raadet i Kiøpnehafn at meddele Kongen dets Betænkning om de fra Sverrig komne Rytteres Tilbud og om Raadeligheden af straks at forskrive den sjællandske Adel over til Skaane, for at man i Tilfælde af, at de tyske Ryttere i Lund og Helsingborg ikke ville op, da kan bruge de danske og Ulrich Bers Ryttere; i saa Tilfælde mener Kongen, at Frantz Brochenhusse og Jacob Ulfeld straks skulle drage til Roskiilde for at mønstre de der liggende Knægte og tage dem i Ed; hvis Rentemester Eyler Grubbe har de nødvendige Penge, skal der gives Knægtene Penge for en halv Maaned paa Haanden. T. 8, 524. K.

— Befaling til Hr. Mans Guldenstern, Johan Friis, Hr. Otte Krumpen, Byrge Trolle og Frantz Brockenhus at overveje og træffe Bestemmelse om de fra Sverrig komne tyske Rytteres Tilbud om at træde i Kongens Tjeneste, da Kongen intet vil afgøre uden deres Raad; derefter skulle Hr. Mans Guldenstern, Hr. Otte Krumpen og Frantz Brockenhus (hvis han er tilstede) forhandle med Rytterne i Overensstemmelse med den Beslutning, de maatte tage. De skulle underrette Kongen om deres Beslutning og Forhandling med Rytterne. T. 8, 523 b. K.

13. April (—, Paaskeaften). Til Biørn Anderssen. Da Bønderne under Kiøpnehafns Slot udtrælles over al Maade med daglige Ægter, idet de maa befordre alle, der kræve det, forbydes det ham herefter at laane Vogne ud uden Kongens Tilladelse til andre end Raaderne, naar de kaldes til Kongen, og Lensmændene paa Regnskabshusene med deres Skrivere, naar de komme hid med deres Regnskaber; de skulle ogsaa have den nødvendige Befordring, naar de rejse hjem. T. 8, 515.

14. April (**Kbhvn.**). Befaling til Raadet i Kiøpnehafn at tilskikke nogle til i Morgen eller i Overmorgen at mønstre de fra Sverrig komne tyske Ryttere, der ville træde i Kongens Tjeneste og lade sig mønstre, antage de duelige og forløve de uduelige; de antagne Ryttere skulle forlægges i Landsbyerne omkring Nestved. T. 8, 524 b. K.

---

[1] Tr.: Vedel Simonsen, Familie-Efterretn. om de danske Ruder II. 72 f.

15. April (**Frederiksborg**). Til Bispen af Aarhus. Kongen har forlenet sin Køgemester Christen Munck med Kronens Part af Tienden af Tøsløf[1] Sogn, der var ledig efter den afdøde Sognepræst i Randers, da ingen ellers havde ansøgt om den, men nu begærer M. Søfren, Sognepræst i Randers, den og erklærer ellers ikke at have tilstrækkeligt Underhold, hvorfor Bispen skal underrette Kongen om M. Søfrens Indkomst og, hvis den er utilstrækkelig, hvad han da kan forsørges med. T. 8, 525. K.

18. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at alle skulle være Mickel Pederssen, kaldet Gydinge, behjælpelige med at udtage Skytter i Gydinge og Nørre Asbo Herreder til Brug mod Rigets Fjender. T. 8, 541 b. K.

— Til Jurgen Marsuin. Da Mickel Gydinge kun har en 100 Knægte og derfor ikke vil kunne modstaa Fjendens Indfald, har Kongen givet ham Tilladelse til at antage saa mange »Embedsmænd« og ledige Karle i Gydinge og Nørre Asbo Herreder, at han bliver en 4—500 Mand stærk, hvormed Jurgen Marsuin skal befale sine Fogder at hjælpe ham. T. 8, 525 b. K.

— Kvittans til Henrick Mogensen paa 193 Rosenobler, 8 ny Engelotter (beregnet til 2 Dlr. Stykket), 1 gammel Engelot og 24 rinske Gylden, hvilke han har indleveret i Kongens Kammer paa Kiøbnehafns Slot af Tolden ved Helsingøer. Udt. i R. 9, 168 b.

22. April (—). Pantebrev til Axel Viffert, Embedsmand paa Riberhus, paa 3 Gaarde i Vilbeck[2] i Jern Sogn i Nørrejylland, 3 Gaarde i Gamelbye, 1 Gaard i Esbierg, 4 Gaarde i Rørkier, 1 [Gaard] og 2 [Huse] i Vagensbøl[3], 1 Jord paa Thubdrup[4] Mark, 1 Gaard i Quaglund, 2 Gaarde i Boldersagger, 6 [Gaarde] og 1 [Hus] i Nourup, 2 Gaarde i Ogeluig[5], 2 Gaarde i Maaid og 4 [Gaarde] og 8 [Huse] i Jern for 2253 Dlr., som han har betalt af de 22,529 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god til Josue von Qualen og dennes Ryttere. P. 180. K.

— Befaling til Erick Rud og Jacob Ulfeld[6], hvem Kongen agter at bruge som Kommissærer ved Krigsfolket, straks at begive sig paa Toget med deres Rustning og lade sig bruge som Kommissærer. K. T. 8, 526.[7]

— Dom, afsagt af Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krompen,

---

[1] V. Tørslev, Nørhald H. [2] Veldbæk, Skads H. [3] Vognsbøl, Skads H. [4] Tourup, Skads H. [5] Ugelvig, Skads H. [6] nævnes kun i K. [7] Brevet til Erick Rud er trykt: Vedel Simonsen, Familie-Efterretn. om de danske Ruder II. 73.

Marsk, Hr. Magnus Gyldenstern og Holger Rosenkrantz, mellem Lauritz Rød, Borger i Lemuig, og Fru Idde Munck til Kabbel, Oluf Rytters Enke, hvis Broder Jørgen Munck mødte for hende, angaaende et Pantebrev, som hun har paa hans Hustrus Moders Gaard, 400 Dlr., som hun har laant af hans Hustrus Moder, og Gæld, Penge, Hus og Jord, som hun forholder ham og hans Medarvinger. Da der ikke var afsagt nogen endelig Dom i Sagen paa Herredsting eller Landsting, gaar Dommen ud paa, at Sagen skal for paa næste Landsting efter St. Hans Dag Midsommer, hvor der skal afsiges en endelig Dom, selv om den ene af Parterne ikke møder. T. 8, 526 b. K.

22. April (**Kbhvn.**). Dom, afsagt af de samme, mellem Lauritz Rød og Borgemestre, Raad og Byfoged i Lemuig, der mødte ved Raadmand Christiern Jenssen, angaaende en af dem afsagt Dom mellem Fru Ide Munck til Kabbel og Christiern Lassen om Marine Knudzdatters Penge og Gods, hvortil Lauritz Rød ikke var stævnet, skønt han var Medarving, og som han paastaar, at de have nægtet at give ham beskreven. Dommen gaar ud paa, at de skulle give ham Dommen beskreven inden St. Hans Dag Midsommer og erstatte ham hans Kost og Tæring paa Rejsen hid, da de ikke have kunnet bevise deres Paastand om tidligere at have tilbudt ham Dommen beskreven. T. 8, 527 b. K.

— Til Axel Juel og Palle Juel. Kongen udtaler sin Forundring over, at de trods hans Befaling til dem om at afsige en endelig Dom i Sagen mellem Lauritz Rød og Fru Ide Munck alligevel have udgivet 2 Stævninger og 2 Opsættelser, og befaler dem at stævne Sagen for sig til næste Landsting efter St. Hans Dag og da afsige endelig Dom deri; ligesaa befaler han dem ikke at forhale de til Landstinget indstævnede Sager, da der tit er blevet klaget over, at de opsætte Sagerne og tage Penge for hver Opsættelse, hvorved fattige Folk formedelst de store Omkostninger blive hindrede i at føre deres Sager til Ende. T. 8, 528. K.

—[1] Til Axel Viffert. Han skal holde de til Slottet [Riberhus] fra Kallundborg komne svenske Fanger, der have begæret at maatte gaa ud i Marken, inde i deres Kamre og ej tillade dem at gaa udenfor Slottet. Da Hertug Hans, hvem de af ham opkrævede Sandemænd have tilsvoret nogen Ejendom, hvori nogle af Kongens

[1] T. har intet Dateringssted.

Undersaatter i Riberhus Len have haft Brugning med Fædrift og Tørvegrøft, nu har forbudt disse denne Brugning og ladet dem Ran oversværge, skal Axel Viffert befale dem at vedblive med Brugningen, indtil Sagen bliver lovlig paadømt. T. 8, 531. K.

23. April (**Kbhvn.**). Befaling til Kapitlet i Aarhus at lade Kronen faa en Kapitlets Jord, der ligger mellem Kronens Ejendom og ikke kan undværes fra den Hestehave[1], som Folmer Rosenkrantz skal indtæppe til Aarhusgaard; Folmer Rosenkrantz skal udlægge Kapitlet Fyldest derfor. T. 8, 539. K.

— Afsked, som Gregers Trudssen og de andre danske Fanger fik med igen ind i Sverrig: Da Kong Erich XIV af Sverrig har tilladt Gregers Ulfstand, Henning Thornov, Claus Skiel og Johan Schovgaard at drage herind i Riget og har lovet at løsgive dem for Hr. Claus Ogessen, Christoffer Anderssen, Jacob Bagge og Claudius Collart og siden de andre Fanger, Fange mod Fange, lover den danske Konge, naar han faar Besked om, paa hvad Tid og Sted de danske Fanger i Sverrig ville blive førte til Grænsen, da ligesaa at føre de svenske Fanger i Danmark tilstede og udveksle Fangerne mod hinanden efter deres Stand og ellers mod Ranson efter Krigsbrug, dog undtages Hr. Aruit Trolle, Jacob Bagge, Christoffer Anderssen og Matz Pederssen, Borgemester i Stockholm, der bleve fangne paa Mageløs og lige saa vel ere de Lubschers som Kongens Fanger. Med Hensyn til Kong Erichs Bemærkning, at han ikke er pligtig til at ransone de af hans Tjenere, der før Krigens Begyndelse uden al Grund og mod sikker Lejde ere blevne fængslede i Danmark, mener Kongen, at saadant ikke kan bevises at være skét. Kongen begærer med det første endeligt Svar herpaa. T. 8, 530. K.

24. April (—). Aabent Brev, at Kongen har ladet sin Unaade mod Peder Oxe falde og har tilbagegivet ham alt hans Gods, hvori Kongen var bleven indført med Rigens Ret; Peder Oxe har til Gengæld lovet at bo i Danmark og være Kongen lydig og tro. R. 9, 169. Orig.[2]

— Aabent Brev, at Anders Hadelers Hustru i Kiøpnehafn maa være fri for al kgl. og borgerlig Tynge, saa længe hendes Mand er Bartskær paa et af Orlogsskibene. R. 9, 169 b.

---

[1] T. har sikkert ved en Fejllæsning: tu Hestehave. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 202.

24. April (Kbhvn.). Befaling til M. Jørgen Mortensen, Superintendent i Vendelbo Stift, at lade holde Bededage i Stiftet 20., 21. og 22. Maj efter nærmere Anvisning af Dr. Hans Albrichtsen, Superintendent i Sjællands Stift. Det aabne Brev om Iagttagelse af Bededagene sendes ham til Forkyndelse i alle Sognekirker. Orig. i Provinsark. i Viborg[1].

— [2] Aabent Brev, sendt til Stifterne, hvorved det i Anledning af de nu paabudte Bededage befales alle at søge Kirkerne, naar der forkyndes Bededage, hvilket hidtil mange have forsømt. T. 8, 526. Orig. (til Vendelbo Stift).

— Til Korsøer, Skielskiør, Kallingborg, Vordingborg, Kiøpnehafn, Giedzør og Rødby. Da mange af de i Nørrejylland udskrevne Bønderknægte og andre af Kongens Tjenere løbe bort uden Tilladelse, maa de herefter ingen tyske eller danske Knægte lade komme over Færgestederne uden kgl. Pasbord. T. 8, 539. K.

— Til Henrich Mougensen, Tolder i Helsingøer. Kongen har tilladt Johan Foxal at lade 2 Skibe, ladede med Klæde, Alun og Rosiner, løbe til Naruen, hvorfor Henrich Mougensen skal fortolde dem og lade dem passere. Orig.

25. April (—). Aabent Brev, at M. Niels Nielsen, Kongens Hofprædikant, — der har klaget over Mangel paa Ildebrændsel til sit Hus i Roskilde, idet hans Bønder nok ere pligtige til hver at føre 4 Læs Ved til ham, naar han kan skaffe det, men dette kan han ikke nu, da alle Skove ere forbudte — herefter maa faa saa meget Ved, som Bønderne skulle føre til ham, i Kronens Skove under Roskildegaard og Abramstrup mod aarlig at svare 20 Tdr. Havre paa Roskildegaard. Lensmændene skulle anvise Veddet til Bønderne, der siden skulle hugge det og føre det til M. Niels Nielsens Gaard. R. 9, 170.

26. April (—). Befaling til Borgemester og Raad i Suinborg om i Forening med Byfogden at udvurdere Kansler Johan Friis's Fuldmægtig Fyldest i afdøde Hans Michelssens og Hustrus Gods for de 1100 Dlr. og mere, som Hans Michelssen i Følge sit Brev skyldte Johan Friis, da Betalingstiden er forbi, uden at Johan Friis har kunnet faa Pengene, og al vitterlig Gæld efter Recessen skal betales af Fællesboet. T. 8, 539 b.

[1] Et lignende Brev er udgaaet til de øvrige Superintendenter, men Brevet er ikke indført i Registranten. [2] T. har urigtig: 21.

26. April (**Kbhvn.**). Befaling til Ifuer Lunge at tilbagelevere Kapitlet i Aarhus det Kapitelsgods, som han fik i Pant, og som Rentemester Peder Hanssen er forlenet med, saa snart Folmer Rosenkrantz betaler ham hans Penge tilbage, og levere Pantebrevet til Folmer Rosenkrantz. T. 8, 540. K.

— Til Kapitlet i Aarhus. Kongen vidste ikke, da han paa Ifuer Lungis Begæring gav denne ovennævnte Kapitelsgods i Pant, rigtig Besked om Godset, hvorfor Kapitlet, for at Godset kan komme tilbage, skal skaffe 1000 Dlr. til dets Indløsning og levere dem til Folmer Rosenkrantz; de 1000 Dlr. skulle afkortes i den næste Hjælp, som Kapitlet skal yde Kronen. T. 8, 541.

— Til Folmer Rosenkrantz. Brevet til Kapitlet i Aarhus sendes ham tillige med 400 enkelte Dlr. og 100 Goltgylden, hvilke han skal sende til Ifuer Lunge tillige med de 1000 Dlr., som Kapitlet skal skaffe, og dermed indløse Pantebrevet, der straks skal indsendes til Kancelliet. T. 8, 540 b. K.

— Til Henrich Mougensen, Tolder i Helsingøer. Kongen har tilladt Peder Pouelsen, en rydske Købmand, at fragte et Skib ved Helsingøer, lade det løbe ind til Byen og indlade de af ham købte Sild og Kramvarer og siden lade det løbe til Naruen dermed. Orig.

28. April (—). Følgebrev for Peder Oxe til Bønderne paa det af hans Gods, hvori Kongen med Rigens Ret blev indført. R. 9, 170 b[1].

— Forleningsbrev for Niels Ulfstandt paa Vordingborg Len, som Fru Mergrette Bilde, Lauge Brocks Enke, nu har det i Værge; han maa i aarlig Genant oppebære 8 Læster Byg, 4 Læster Rug, 1 Læst Smør, 40 Bolgalte, 18 Skattekøer, 100 Skattelam, 100 Gæs, 100 Høns, 300 Mk. Penge, Halvdelen af den uvisse Indkomst og al Avlen med Undtagelse af Hø og Halm til Kongens egne eller fremmede Herrers Heste; han skal tjene Riget med 6 geruste Heste og 6 gode Karle. R. 9, 171.

29. April (—). Befaling til alle Kronens Fogder og Embedsmænd i Nørrejylland om med Flid at opspore de i Købstæderne og paa Landsbyerne udskrevne Baadsmænd, der for en stor Del ikke ere mødte i Kiøpnehafn til den bestemte Tid, og, Dag og Nat uspart, sende dem hid med deres visse Bud. T. 8, 542. K.

---

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 202 f.

29. April (**Kbhvn.**). Befaling til Axel Jul og Palle Jul at lade ovenstaaende Brev forkynde i Købstæderne og paa Landsbyerne. K. Udt. i T. 8, 542.

— Lignende Befaling til alle Kronens Fogder og Embedsmænd i Sjællands Stift. Orig.

30. April (—). Forleningsbrev for Lauritz Røedt, Borger i Lemuiig, paa Kronens Part af Korn- og Kvægtienden af Vondborre[1] Sogn i Vandfold Herred, uden Afgift. R. 9, 6.

1. Maj (—). Gavebrev til Degneembedet i Visløf[2]. R. 9, 118. (Se Kronens Skøder.)

—[3] Til Pouel Huitfeld. Da mange Hallandsfarere drage her ind i Riget, sælge Staal og andre Varer og igen købe Korn og Salt, som de saa tilføre Fjenden, skal han forkynde Bønderne i Halland, at ingen maa drage herind og købe Korn og Salt, førend de have været hos ham og faaet hans Pasbord, da de ellers ville blive anholdte. — Seddel: Da hans danske Skytter ere meget svage, skal han antage nogle ledige unge og raske Karle i Halland, der kunne bruges som Skytter, og bruge dem sammen med de andre. T. 8, 542 b. K.

— Befaling til Lensmændene ved Søsiden i Sjælland, Fyen og Jylland at paase, at der ikke i Købstæderne eller paa Landsbyerne i deres Len sælges Korn eller andre Varer til Hallandsfarere, der ikke have Pouel Huitfelds Pasbord; de skulle i Tilfælde af Overtrædelser lade Hallandsfarerne anholde og Sælgerne alvorlig straffe. T. 8, 543. K.

— Til Borgemestre og Raad i Kallundborg. Da Kongen har befalet Hans von Wittebrug at lade en Fænnike Knægte løbe herind, skulle de, naar den kommer, forlægge 100 af Knægtene i Kallundborg en kort Tid og skaffe dem Underholdning. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

3. Maj (—). Aabent Brev, at Oluf Nielsen, Borger i Otthense, der har klaget over, at han sættes dobbelt saa højt i Skat som sine Ligemænd i Formue, fordi han driver en stor Handel, herefter kun skal skatte som den tredjebedste i Formue i Byen, da hans Handel tildels kommer Kongen til Bedste. R. 9, 118 b.

— Aabent Brev, hvorved det befales de Bønder paa Ferrøe,

[1] Vandborg, Vandfuld H. [2] Vistnok Vigerslev, Skovby H. [3] T. har urigtig: 1. Marts.

der dels af Fattigdom, dels af andre Grunde ville sælge deres Ejendom, at sælge den til Kongens Foged Anders Matzen, der paa Kongens Vegne skal stille dem tilfreds derfor, saa de ikke skulle have noget at klage over; alt Salg af Ejendomme til andre end Kongen forbydes, da Landet ellers til sidst kommer bort fra Kongen. R. 9, 326[1].

3. Maj (**Kbhvn.**). Befaling til Bønderne paa Ferrøe, til hvem Erich Rosenkrandtz for nogen Tid siden fik Følgebrev, som tidligere at svare Anders Matzen, da Kongen ikke kan undvære Landet her fra Slottet og derfor selv vil lade det besejle. R. 9, 326 b[1].

— Befaling til Eskiild Gøye, Otte Brade, Hr. Otte Krumpen, Axel Thønnessen, Folmer og Holger Rosenkrantz, Biørn Kaas, Jørgen Thidemand og Jørgen Marsuin straks at sende saa meget Havre og Brød som muligt til Halmstad til Pouel Huitfeld og give Buddet, der fremfører Havren og Brødet, Ordre til at sige til Pouel Huitfeld, at han skal opbevare det, indtil Opmarchen gaar for sig. De skulle med dette Bud underrette Kongen om, hvor meget Brød og Havre de fremsende. T. 8, 545. K.

— Lignende Brev til Peder Bilde om Brød og Havre fra Raaschildegaard og Kallundborg. Udt. i T. 8, 545. K. (i Udt.).

— Til Hinrich Mogensen. Kongen laante forrige Aar af Johan Foxel 2030 Dlr., deraf 30 Dlr. for 5 Skippd. Bly, og er nu endvidere bleven denne skyldig 1500 Dlr. for 20 Stykker støbt Jærnskyts, som han har bestilt til Kongen, 200 Dlr. for 900 Jærnkloder til Skytset[2], 280 Dlr., som han har forstrakt 20 Bøsseskytter med, og 150 Dlr. til disse Bøsseskytters Proviantering paa Skibet fra England og hertil, i alt 4160 Dlr., hvilke efter deres Overenskomst skulle afkortes i Johan Foxels Told, Aar efter Aar. Der sendes ham et Brev til Johan Foxel og Nicolaus Parkynson paa den hele Sum, hvilket han dog først maa udlevere, naar Kongens Brev paa de i forrige Aar laante 2030 Dlr. er tilbageleveret. K. T. 8, 545 b.

— Befaling til alle at være Niels Matzen til Skobling behjælpelige med at udtage de i Hatz og andre omliggende Herreder i Aarhus Stift udskrevne Søfolk, der ere blevne hjemme, og skaffe ham Underholdning til Folkene og fri Færger over Færgestederne, saa han hurtig kan komme til Kiøpnehafn med dem. T. 8, 546. K.

---

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 501. [2] Denne Post er oversprunget i T.

4. Maj (**Kbhvn.**[1]). Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa $556^1/_2$ Rosenobel, 58 gamle Engelotter, 2 Portugaløser, 2 dobbelte Dukater og 880 Dlr., som han har leveret Kongen i dennes Kammer paa Kiøpnehafns Slot paa Regnskab af dette Aars Told. Udt. i R. 9, 172 b.

— Til Hinrich Monssen og Jørgen Vale. Kongen har tilladt Borgemestre og Raad i Lubeck at føre 100 Fade Vin toldfrit gennem Øresund og Bæltet; de skulle lade hinanden vide, hvor meget der føres igennem paa hvert Sted. T. 8, 547. K.

— Til Hinrick Monssen. Kongen har tilladt Johan Foxel at lade 4 Skibe løbe gennem Øresund, 3 med Salt og 1 med Stykgods, et til Narfuen, et til Riga og 2 til Dantzick, dog skal Hinrick Monssen tage Forpligtelsesbrev af dem; han maa ikke tale noget om denne Tilladelse. T. 8, 547 b. K.

— Til Borgemestre, Raad og Toldere i Kiøpnehafn, Malmø, Kiøge, Nestved, Skelskør, Nagskuf, Nysted, Halmsted og Nyborg. I Betragtning af de mange Klager over den nylig paalagte Told og Sise har Kongen opgivet den, hvorfor de atter skulle opkræve efter den gamle Takst. T. 8, 547 b.

— Aabent Brev, at Rasmus Pedersen i Kirckerup efter Dr. Cornelius von der Hamsfordtz Forbøn maa fiske til sit eget Behov i den ved hans Gaard liggende Sø, saa langt hans Grund gaar, saa længe Dr. Cornelius har Gaarden, og at Dr. Cornelius's Tjenere i Skibbye maa have fri Olden til deres egne hjemmefødte Svin i Kronens Skove under Abramstorp, saa længe Dr. Cornelius har dem i Værge. R. 9, 173.

— Befaling til Bønderne, hvem de end tjene, i Stenfs Herred at holde flittig Strandvagt i Herredet efter Erick Valckendorphs og Herredsfoged Oluf Ibssens Tilsigelse, for at de kunne være rede, hvis Fjenderne skulde gøre Landgang. Kongen vil uden al Naade straffe enhver Forsømmelse, og det paabydes Herredsfogden at have nøje Opsigt med Befalingens Overholdelse. T. 8, 546 b. K.

5. Maj (—). Befaling til Kapitlet i Aarhus herefter ikke at levere Fundatser eller andre Breve paa Vikarie- og andet Kapitelsgods fra sig, medmindre de faa kgl. skriftlig Befaling dertil, da Kapitlernes gentagne Udlevering af saadanne har medført, at Godset kommer fra Kirken. T. 8, 548 b. K.

[1] R. har intet Dateringssted.

5. Maj (**Kbhvn.**). Befaling til Folmer Rosenkrantz at tage de i en Borgers Hus i Aarhus beslaglagte Fundatser paa Vikarie- og andet gejstligt Gods, særlig paa det Vikarie, som Hr. Simen sidst havde, til sig og levere dem til Kapitlet. K. T. 8, 548 b.

— Til Peder Biilde eller Hans Lauritzen, Skriver paa Roskildegaard, i hans Fraværelse. Da Bønderne under Suenstropgaard have klaget over ikke at maatte faa Tømmer til Vogne og Plove eller Bygningstømmer, Gærdsel og Ildebrændsel i Kronens Skove, saaledes som de fra Arilds Tid have haft, skal han undersøge Sagen og befale sine Fogder at lade Bønderne faa hvad de fra gammel Tid have Hævd paa. T. 8, 549. K. Orig.

— Til Oluf Munck, Embedsmand paa Ørum[1]. Da en Del af de i Ørum Len som Vrag indkomne Vognskud skulle være bortkomne, skal han opspørge, hvor de ere komne hen, saa de atter kunne komme tilstede, og sende dem til Otte Brade paa Olborghus, der skal sende dem hid; dog skal han levere Hr. Otte Krompen 40, Hr. Jørgen Løcke 100 og Jørgen Rosenkrantz 100 af disse Vognskud, naar de sende Bud derefter. K. T. 8, 549 b.

— Til Kronens Fogder og Embedsmænd i Riber Stift. Da Hr. Jørgen Løcke sidst udtog ledige Karle i Stiftet, mødte mange slet ikke for at lade sig skrive, andre mødte nok, men løb hjem igen uden at lade sig skrive, og atter andre bleve udskrevne og kom afsted, men løb siden hjem uden Tilladelse; de skulle tiltale alle saadanne paa Herredstinget, tage endelig Dom over dem og sende Dommene med klare Registre over de tiltalte til Hr. Jørgen Løcke, der saa skal lade de skyldige straffe. T. 8, 550 b. K.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at gøre Tilførsel til Halmstad inden Pinsedag [2. Juni] med Brød, Øl og Havre, da Krigsfolket nu med det første skal samles i Halmstad; de skulle levere Fetaljen til Pouel Huitfeld, der skal give dem Bevis herfor, og Lensmændene skulle siden betale dem, naar de møde med Pouel Huitfelds Bevis. De skulle ogsaa fremdeles gøre Tilførsel til Krigsfolket for Betaling. — Koling 6 Læster Brød, 300 Tdr. Havre og 4 Læster Øl; Vedle 4 Læster Brød, 200 Tdr. Havre og 2 Læster Øl; Horsens 7 Læster Brød, 400 Tdr. Havre og 4 Læster Øl; Aarhus 10 Læster Brød, 600 Tdr. Havre og 6 Læster Øl; Grindo 2 Læster Brød og 1 Læst Øl; Ebeltoft 1 Læst Brød; Randers 6

[1] T. har urigtig: Fru Jutte Podebus, Knud Gyldensterns Enke.

Læster Brød, 400 Tdr. Havre og 4 Læster Øl; Hobro 1 Læst Brød, 1 Læst Øl og 50 Tdr. Havre; Viborg 6 Læster Brød, 3 Læster Øl og 200 Tdr. Havre; Skifue 2 Læster Brød, 1 Læst Øl og 100 Tdr. Havre; Nykiøping i Mors og Tystedt hver 4 Læster Brød, 2 Læster Øl og 400 Tdr. Havre; Alborg 10 Læster Brød, 6 Læster Øl og 600 Tdr. Havre. Summa: 62[1] Læster Brød, 36 Læster Øl og 3000[1] Tdr. Havre. T. 8, 550 og 553 b. K. (til selve Brevet).

5. Maj (Kbhvn.). Befaling til Lensmændene[2] [i Jylland] at sørge for, at Fetaljen kommer til Halmstad til den bestemte Tid. De skulle siden betale Borgerne for den tilførte Fetalje[3]. T. 8, 549 b.

— Aabent Brev, at Købstæderne skulle komme Kongen til Hjælp med N Daler i Sølv og N Daler i Klippinge, da Rigsraadet og Adelen have bevilget at holde større Rustning og Rostjeneste end hidtil og Rigsraadet har bevilget en almindelig Skat af Købstæder og Bønder over hele Riget. Skatten skal leveres til Rentemester Eiler Grubbe paa Kiøpnehafns Slot inden førstkommende St. Hans Dag Midsommer; samtidig skulle de fremsende Restancerne af tidligere Skatter. — Sjælland: Køge 1000 Dlr. i Sølv og 1000 Dlr. i Klippinge; Stege, Nestvidt, Rosken(!) og Helsingør hver 500 Dlr. i Sølv og 500 Dlr. i Klippinge; Skelskør og Kalingborg hver 400 Dlr. i Sølv og 400 Dlr. i Klippinge; Corsør, Slagelse og Slangerup hver 300 Dlr. i Sølv og 300 Dlr. i Klippinge; Holbeck 200 Dlr. i Sølv og 200 Dlr. i Klippinge; Heddinge, Prestøø, Vordingborg, Nykøping i Otz Herred og Ringstede hver 100 Dlr. i Sølv og 100 Dlr. i Klippinge. — Smaalandene: Naskov 500 Dlr. i Sølv og 500 Dlr. i Klippinge; Nykøping i Falster og Stubbekøping hver 250 Dlr. i Sølv og 250 Dlr. i Klippinge; Rudkøping 150 Dlr. i Sølv og 150 Dlr. i Klippinge; Nystedt og Marbo hver 100 Dlr. i Sølv og 100 Dlr. i Klippinge; Saxkøping 50 Dlr. i Sølv og 50 Dlr. i Klippinge. — Fyen: Otthens 600 Dlr. i Sølv og 600 Dlr. i Klippinge, Svinborg 500 Dlr. i Sølv og 500 Dlr. i Klippinge; Nyborg og Kyrteminde hver 300 Dlr. i Sølv og 300 Dlr. i Klippinge; Assens 250 Dlr. i Sølv og 250 Dlr. i Klippinge; Midelfart og Bogensee hver 100 Dlr. i Sølv og 100 Dlr. i Klippinge. — Nørrejylland: Riip, Alborg og Aarhus hver 1000 Dlr. i Sølv og 1000 Dlr. i Klippinge; Horsens 600 Dlr. i Sølv og 600 Dlr. i Klippinge;

[1] Sammentællingen giver: 63 og 3650. [2] T. 8, 554 b efter ovenstaaende Købstadliste nævnes de 4 Stiftslensmænd i Jylland, men om Brevet kun er udgaaet til dem, kan ikke afgøres. [3] Betalingen omtales ikke i Brevene til Hr. Jørgen Lykke og Jørgen Rosenkrantz.

Viborg og Randers hver 500 Dlr. i Sølv og 500 Dlr. i Klippinge; Kolinge, Varde og Vedle hver 400 Dlr. i Sølv og 400 Dlr. i Klippinge; Lemvig og Nykøping i Mors hver 200 Dlr. i Sølv og 200 Dlr. i Klippinge; Ringkøping, Holstebro og Skibe hver 150 Dlr. i Sølv og 150 Dlr. i Klippinge; Sæby, Schagen, Horing og Tystedt hver 100 Dlr. i Sølv og 100 Dlr. i Klippinge; Hobro, Gryn, Ebeltoft og Mariager hver 50 Dlr. i Sølv og 50 Dlr. i Klippinge. — Skaane: Malmø 4000 Dlr. i Sølv og 4000 Dlr. i Klippinge, Ystedt 600 Dlr. i Sølv og 600 Dlr. i Klippinge; Lantzkrone og Helsingborg hver 500 Dlr. i Sølv og 500 Dlr. i Klippinge; Lund, Vee, Aahus og Trelleborg hver 300 Dlr. i Sølv og 300 Dlr. i Klippinge; Semershafn og Falsterbo hver 100 Dlr. i Sølv og 100 Dlr. i Klippinge. — Summa 24,000[1] Dlr. i Sølv og 24,000[1] Dlr. i Klippinge. T. 8, 551 b. K. (til selve Brevet).[2]

6. Maj (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at nogle Rigsraader have bevilget en Madskat af Provster og Præster i hele Riget, saaledes at hver Provst og Præst skal levere 5 Sider Flæsk, 1 Fjerd. Smør, 5 Faarekroppe, 5 Gaasekroppe, $^1/_2$ Td. Oksekød eller $^1/_2$ tør Oksekrop; overalt skal den rige hjælpe den fattige. Skatten skal være ude inden St. Hans Dag Midsommer. T. 8, 555.

— Befaling til Stiftslensmændene straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Provster og Præster i Læg i Provsternes Overværelse, sørge for, at Madskatten leveres til den bestemte Tid, og sende den til Biørn Anderssen paa Kiøpnehafns Slot. T. 8, 554 b.

— Pasbord for en af Rentemester Jochim Becks Skrivere, der skal rejse rundt til Kronens Regnskabslen for i Forening med Lensmændenes Skrivere at opgøre Forraadet paa hvert Sted af Penge, Korn og anden Fetalje baade fra dette og de foregaaende Aar, optegne det paa klare Registre og føre det (disse?) hid. T. 8, 555 b.

7. Maj (**Helsingborg**). Kreditiv til Raadet paa Kiøbnehafns Slot for Frantz Brochenhuse, der skal forhandle med det om Bahus Slot og andre Kongens Ærinder. Orig.

8. Maj (—). Befaling til Raadet paa Kiøpnehafn at skaffe Jens Ulfstand, Embedsmand paa Bahus, saa meget som muligt af det paa vedlagte Register fra denne opførte, saa at han straks

[1] Sammentællingen giver: 23,200. [2] Brevet til Aarhus (med urigtig Angivelse af Summen til 200 Dlr.) er trykt: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 185 f. (efter Orig. i Raadstuearkivet).

kan blive forsørget for en 3—4 Maaneder, thi altsammen kan det jo ikke skaffes saa hurtigt. T. 8, 556 b. Orig.

10. Maj (**Lund**). Befaling til Raadet i Kiøpnehafn straks at sende afsted til Bahus det, som Kongen ved Frantz Brochenhus har givet det Ordre til. — Seddel til Hr. Magnus Guldenstern: Han skal underrette Kongen om, hvorvidt han har faaet det i Lubeck bestilte Krudt. T. 8, 558.

11. Maj (—). Forleningsbrev for Simen Olufsen paa Kronens Part af Tienden af Rostedt[1] og Idom Sogne i Ulborrig Herred, uden Afgift, saa længe han lader sig bruge paa Rigens Rejse mod Fjenderne, og siden mod sædvanlig Afgift. R. 9, 6 b.

— Befaling til Dr. Hans Albretsen at lade anordne Taksigelse i alle Kirker paa Sjælland i Anledning af Bahus Slots Undsætning. T. 8, 559[2].

12. Maj (—). Til Hr. Magnus Guldenstern. Han skal tale med Rentemesteren om, hvor megen gammel Rug og Malt der kan sendes fra Kallundborg Slot til Gotland, og underrette Peder Biilde om, hvor mange Læster af hver Slags der skal leveres, naar der kommer Skib derefter; der sendes ham Brev til Peder Biilde om at udlevere det forlangte. To af Skibene i Norge, hvilke, véd Admiral Hans Lauritzen nærmere Besked om, skulle til Orlogsflaaden i Østersøen, men Arrild Olssen skal blive ved Skibene i Norge. T. 8, 558 b.

13 Maj (—). Forbud mod at drive Landkøb til Forprang for Borgerne i Malmø, hvilket Fogder, Præster, Bønder og andre i Landsbyerne, Ridefogder og Skrivere have gjort. Overtrædelse medfører Tab af Godset, Halvparten til Byen og Halvparten til Kronen. T. 8, 559 b. K.

— Til Borgerskabet i Malmø. Da Rytterne mangle Havre, men ikke kunne faa det til Købs, skønt mange Borgere have et godt Forraad deraf, har Kongen sendt Thomes Holdste og Thomes Fasse til Byen for i Forening med Byfogden at gaa ind i hver Borgers Hus og optegne, hvor megen Havre der findes; dog undtages hvad der tilhører Adelen. T. 8, 560. K.

— Befaling til Biørn Kaas at give Byfogden i Malmø Ordre til at ledsage Thomes Holdste og Thomes Fasse; han skal ogsaa selv fremme Sagen. T. 8, 560. K.

---

[1] Raasted, Ulvborg H. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 587.

14. Maj (Lund). Pantebrev til Fru Mette Oxe, Hans Bernekous Enke, paa Øtzlef Kloster, som Oluf Munck nu har det i Værge, for 8000 Jochimsdlr. P. 183 (overstreget). K.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at tage Told og Forpligtelse af 3 Skippere, Frederich Peiterssen, Ditrich Peiterssen og Cornelius Johanssen, og derefter lade dem sejle til Narfuen. Orig.

15. Maj (—). Befaling til nedennævnte Købstæder i Skaane inden Pinsedag [2. Juni] at sende efterskrevne Fetalje til Halmstedt og levere den til Pouel Huitfeldt mod Kvittans, da Rytterne nu have lovet at rykke op i Dag 3 Uger og der derfor maa være Proviant tilstede. Register: Malmøe 500 Tdr. Havre, 40 Læster Brød og 40 Læster Øl; Idstedt 400 Tdr. Havre, 15 Læster Brød og 15 Læster Øl; Trelborg 100 Tdr. Havre, 10 Læster Brød og 10 Læster Øl; Falsterboe og Skanøer 5 Læster Brød og 5 Læster Øl; Landtzkrune 300 Tdr. Havre, 20 Læster Brød og 20 Læster Øl; Lundt 5 Læster Brød og 5 Læster Øl; Helsingborg 6 Læster Brød og 6 Læster Øl; Symmershafn 100 Tdr. Havre, 5 Læster Brød og 5 Læster Øl. — Summa: 1500[1] Tdr. Havre, 106 Læster Brød og 106 Læster Øl. T. 8, 561 b. K.

— Befaling til Biørn Kaas (for Malmøe, Idstedt, Trelleborg, Symershafn, Falsterbo og Skanøer), Jørgen Tidemandt (for Lundt og Lantzkrune) og Jørgen Marsviien (for Helsingborg) at sørge for, at ovennævnte Fetalje bliver sendt til Halmstadt inden Pinsedag, og siden betale den efter Pouel Huitfeldts Kvittanser; ligesaa skulle de betale mulige Restancer for den sidst gjorte Tilførsel til Halmstadt. T. 8, 562 b. K.

— Til Otte Brade. Da Rytterne førstkommende 5. Juni ville rykke op paa Toget ind i Sverrig, skal han sørge for, at den Proviant, som Købstæderne ere takserede for, inden den Tid kommer til Halmstedt; kan han skaffe mere Proviant, særlig Brød og Havre, i Købstæderne og Landsbyerne eller hos Herremænd, skal den straks sendes til Halmstedt, for at Rytterne og Knægtene kunne blive provianterede for en Maaned. T. 8, 563 b. K.

— Lignende Befaling til Jørgen Rosenkrandtz, Hr. Jørgen Løcke, Folmer Rosenkrandtz og Axel Viffert. Udt. i T. 8, 564. K.[2]

---

[1] Sammentællingen giver: 1400. [2] Brevet til Folmer Rosenkrantz er trykt: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 186 f. (efter Kopi i Raadstuearkivet).

15. Maj (**Lund**). Kreditiv til Raadet for Holgierdt Rosenkrandtz og Dr. Hieronimus Thenner, der skulle tilkendegive det nogle magtpaaliggende Ærinder, hvorom Kongens Broder, Hertug Magnus, og Pouel Wobitzer have tilskrevet Kongen. T. 8, 564. K. Orig.

16. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen tager M. Tyge Asmundsen, Superintendent i Skaane Stift, og Sognepræster og Sognedegne i samme Stift med deres Hustruer, Børn og Gods i sin Beskærmelse; kun Kongen selv skal være deres Dommer, og enhver, der vil tiltale dem, skal tiltale dem for Kongen eller dennes Fuldmægtig; dog undtages vitterlig Gæld, som skal forfølges til Tinge. Forurettes nogen Præstemand imod dette Brev, skal han melde det til Superintendenten, der saa skal skrive til Præstens Modpart om at afstaa herfra; hvis det ikke hjælper, skal Superintendenten skriftlig meddele Kongen det, der saa vil dømme Parterne imellem. R. 9, 280.

— Tilladelse for M. Tyge Asmundsen, Superintendent i Skaane Stift, til at promovere Hr. Anders Bentsen til Skolemester i Lunde Domskole, da han ikke uden Kongens Tilladelse har villet overtage Embedet; dog skal Hr. Anders, hvis nogen har noget derimod at sige eller noget at beskylde ham for, staa ham til Rette for sine tilbørlige Dommere. T. 8, 564 b. K.

19. Maj (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Bilde straks at sende Bøsseskytterne paa Kallundborg til Kiøbnehafns Slot; hvis nogle af de Bøsseskytter, som have ligget i Borgeleje [i Byen], endnu ikke ere fremkomne, skal han give dem Ordre til straks at begive sig til Kiøpnehafn. Bøsseskytterne skulle faa nærmere Besked hos Admiralen. T. 8, 563. K.

— Lignende Befaling til Biørn Kaas paa Malmø [Slot] og Jørgen Tiidemandt paa Landtzkrunne [Slot]. Udt. i T. 8, 563 b. K.

20. Maj (—). Befaling til Henrick Mogensen, Tolder i Helsingøer, om, i Henhold til Aftalen med Kongen i Borsholm, at handle med de engelske Skibe, der ville til Naruen med Klæde og Stykgods, om at give en Foræring og levere Baadsmænd og Skyts, derimod skulle Salt- og Vinskibene blive liggende indtil videre. Han skal ogsaa se at faa Baadsmænd og Skyts samt Penge til Laans hos de Engelske, der ville sejle til Dantzick med Klæde og Ballast. Naar Orlogsskibene komme paa Strømmene, vil Kongen underrette ham derom, for at han kan fortolde de ballastede hol-

landske Skibe og henvise dem til Admiralen, der skal handle nærmere med dem om Baadsmænd, da Kongen mangler saadanne; dog skal han holde dette ganske stille hos sig selv. T. 8, 565. K.

21. Maj (Frederiksborg). Befaling til Hans Lauritzen, Admiral, at sætte en dygtig Mand til at passe paa i Strømmene og udtage Baadsmænd af de fra Østen kommende Skibe efter hvert enkelts Størrelse og Bemanding, da Tolderen af visse Aarsager ikke kan gøre det i Sundet. T. 8, 566.

— Befaling til Raadet i Kiøbnehafn straks at raadslaa om, hvorledes der kan skaffes Baadsmænd til Orlogsskibene, og om man ikke kunde sende nogle til Købstæderne for at udtage alle der værende Skibsfolk; ligeledes skal det se at skaffe Krudt, hvorpaa der ogsaa er Mangel til Skibene. T. 8, 565 b. K. Orig.

22. Maj (—). Befaling til Henrick Mogensen, Tolder i Helsingøer, at tage Told og Forpligtelse af den Englænder, der har to Skibe, hvert paa 26 Læster, ladede med Klæde og Stykgods, og et paa 18 Læster, ladet med Salt, og lade ham passere mod, som tilbudt, at give 3 Tdr. Krudt, 300 Dlr. i grovt Klæde, og 100 Dlr. Han skal lade dem passere, der have Kongens Tilladelse, undtagen de to, der angav, at de andre havde Skyts under Saltet, dog maa han ikke forsømme [at tage] Skyts og Folk. Derefter maa han indtil nærmere Ordre ingen lade løbe igennem. T. 8, 566 b. K. Orig.

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke at arrestere de af ham indtil nærmere Ordre beslaglagte 70 Tdr. Korn, som nogle ved Vardbierg hjemmehørende Folk have købt ved Marieagger, da mange af Bønderne ved Vardbierg have svoret til de Svenske og Kornet derfor kan befrygtes at ville komme de Svenske til gode; indtil videre maa han ikke lade nogen fra den Egn udføre noget. T. 8, 566 b. K.

23. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Ugedagsmændene til Silckeborrig Slot formedelst deres Armod indtil videre fritages for al Penge- og Madskat. R. 9, 7.

25. Maj (Kbhvn.). Befaling til Kirkeværgerne i Skaane straks til hver Kirke at købe et Eksemplar af den af afdøde Henrick Smedt i Malmø udarbejdede og trykte Tavle over den ganske Bibel; Tavlen findes til Købs hos Henrick Smedts i Malmø boende Enke. Superintendenten, M. Tyge Asmundsen, skal paase, at Tavlen bliver købt. T. 8, 567[1].

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 83 f.

25. Maj (**Kbbvn.**). Befaling til Købstæderne i Sjælland, Møen, Laaland, Falster, Fyen og Langeland straks at betale den Pengehjælp, som de bleve takserede til, da der behøves mange Penge til Krigsfolkets Oprykning og Lavge Beck derfor har faaet Ordre til at udkræve Hjælpen; ligesaa skulle de efter nærmere Overenskomst med Lavge Beck sende saa mange Læster Brød og Havre som muligt til Halmstedt og tage Pouel Huitfeldtz Kvittans derfor, hvorefter Lensmændene saa skulle betale dem. T. 8, 568. K.

26. Maj (—). Kvittans til Hinrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa 1 Portugaløs, 2 dobbelte Rosenobler, 421 Rosenobler, 49 gamle Engelotter, 6 ny Engelotter, hver regnet til 2 Dlr., 4 Kroner og 400 Dlr. af dette Aars Told og 100 Dlr. og 2 Portugaløser, som Jacop Tymesen har betalt for Skipper Jacop Gerebrandt af Landtzmer i Holland i Sagefald for nogle Master, der ikke angaves til Fortoldning 1565; Pengene ere leverede til Kongen selv i dennes eget Kammer. R. 9, 174.

— Kvittans til samme paa 1 dobbelt Rosenobel, 11 Rosenobler, 9 dobbelte Dukater, 2 enkelte Dukater, $85^1/_2$ Engelot, 138 Kroner og 464 Dlr. 6 Sk. danske, som han har oppebaaret af 10 Engelske og 1 Skotte, der fik Tilladelse til at sejle til Naruen, og nu har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer. R. 9, 174 b.

— Forbud mod at hugge eller basteflaa Træer eller gøre anden Skade i de Undersaatterne i Rørum i Albo Herred tilhørende Fredevange og indtæppede Marker, hvilket Sletboerne have gjort, naar de droge ind paa Kronens Alminding. Den, der gør herimod, skal have forbrudt Hest og Vogn og desuden tiltales og oprette Skaden. T. 8, 529 b. K.

— Befaling til N. N., der tillige med den øvrige Adel paa Langeland har faaet Ordre til straks at begive sig til sin Fane, men til Kongens store Forundring endnu ikke er mødt, uopholdelig at begive sig til sin Fane med sine Heste og Harnisk, da Kongen ellers maa gribe til Midler, som ikke helt ville behage N. N. T. 8, 568 b. K.

— Befaling til Bønderne i Gydinge Herred endnu en kort Tid mod Betaling at underholde Høvedsmanden Mickel von Zwickos Knægte, som de have begæret at blive fri for; Kongen vil siden ramme deres Gavn. T. 8, 569. K.

27. Maj (—). Befaling til Biørn Kaas og Borgemestre og Raad

i Malmø straks at tage nøjagtig Borgen af Rasmus Lolicke i Malmø, der ved Forkyndelsen af Kongens sidste Brev om at gøre Tilførsel til Krigsfolket for Betaling aldeles nægtede at gøre Tilførsel, ikke af Armod, men af Haardnakkethed for ogsaa at gøre andre ulydige; siden skulle de kalde ham i Rette og dømme ham for hans Ulydighed. T. 8, 570. K.

27. Maj (**Kbhvn.**). Befaling til Hr. Lauge Brade at møde i Symmershafn 5. Juni for sammen med Knud Sparre næste Dag at mønstre Christoffer Broberg[1] og hans Ryttere. Det aabne Brev herom sendes ham. K. T. 8, 569 b.

— Befaling til Knud Sparre om det samme. K. Udt. i T. 8, 569 b.

— Befaling til Frandtz Banner, Mouritz Podebusk, Erik Podebusk og Jørgen Rudt at møde med deres Ryttere ved Lumme den 10. Juni, da Kongen selv med det første vil begive sig over til Skaane for at mønstre dem. T. 8, 570 b. K.[2]

— Befaling til Arrild Oelssen at skaffe Skibe til at indtage de tyske Knægte, der bleve sendte til Bahus med Valentin Manstein, men nu have faaet Ordre til igen at begive sig til deres Regiment, og føre dem til Halmstad. T. 8, 571[3]. K.

— Befaling til Købstæderne i Skaane straks at betale Biørn Kaas den Pengehjælp, de have faaet Befaling til at udrede inden St. Hans Dag, da Krigsfolket har lovet straks at ville rykke op mod Fjenden, men der behøves en stor Sum Penge til Oprykningen. T. 8, 571 b. K.

— Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Jacob Holms af England, hvem Kongen har tilladt at lade et Skib løbe til Naruen, har nu sendt sin Faktor Gregorius Pormordt fra Hal i England afsted med Skib og Gods og lovet at overlade Kongen Skyts og Folk af Skibet, hvorfor Henrich Mogenssen skal tage Skyts og Folk, sædvanlig Told og Forpligtelse af ham og siden lade ham passere. Orig.

28. Maj (—). Mageskifte mellem Christen Jul til Ustrup og Kronen. R. 9, 7 b. (Se Kronens Skøder.)

— Pantebrev til Chresten Jul til Ustrup paa 1 Gaard i

---

[1] T. har ved en Fejllæsning af K.: Brobans. [2] Efter K. gælder det indførte Brev kun Frans Banner og Movrids Podebusk, medens Erik Podebusk's Ryttere skulle mønstres 8. Juni og Jørgen Ruds 11. Juni paa et belejligt Sted mellem Malmø og Trelleborg. [3] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 505.

Astrup[1] i Malling Sogn i Ning Herred og 1 Bol i Voldbye i Giern Herred, hvilke Kongen har faaet til Mageskifte af Chresten Jul, og 2 Bol i Thorpe[2] i Uldborg Herred og 1 Gaard og 1 Bol i Fiend[3] for 200 Jochimsdlr. P. 183 b.

28. Maj (Kbhvn.). Stadfæstelse af Randers Bys Privilegier. Orig. i Randers hist. Musæum[4].

— Stadfæstelse af et Brev, dat. Randers Raadhus, Fastelavnsmandag 1561, hvorved Albricht Skiel, Lensmand paa Bøuling, Jens Jul, Lensmand paa Kalløe, Hans Stygge, tiltagen i Palle Juls Sted, Jørgen Rosenkrantz, Dronningens Lensmand paa Drotningborg, Peder Kruse til Balle og Erich Rosenkrantz til Hefringholm, tiltagen i Jørgen Bernekous Sted, dømme i en Trætte mellem Hr. Niels Christensen og Per Persen, Borger i Randers, Forstandere for Almindeligt Hospital i Randers, og Borgemestre og Raad smstds. angaaende en Fiskegaard og et Stykke Eng, kaldet Buskegaard og Buskegaards Eng. Ved Dommen tilkendes Gaard og Eng Byen mod en aarlig Afgift af 1 Td. saltet Helt og 3 ferske Ørreder til Hospitalet. Orig. i Randers hist. Musæum. R. 9, 7 b[5].

29. Maj (—). Gavebrev til Hans Jacobsen, Slotsfoged paa Kiøbnehafns Slot, paa en Kronens Bod og Grund i Kiøbnehafn mellem Kongens Farveri og Jørgen Pedersens Boder paa hin Side Vandkunsten. R. 9, 175.

— Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Kongen har tilladt Symon Burman af Lunden i England at sejle til Naruen med sit Skib, da han ikke har Salt inde, dog skal han overlade Kongen Skyts og Folk, svare sædvanlig Told og udstede en Forpligtelse. Orig.

30. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Pors Nielsen for Livstid fritages for at gøre Ægt og alle Slags Tov af sin Gaard. R. 9, 8 b.

— Aabent Brev, at Efuerdrups Kirke i Hammers Herred, der er meget bygfalden, ikke alene, som af Kongens Fader bevilget[6], maa faa Sten og Tømmer fra den til Nedbrydelse bestemte Bøgese Kirke, men ogsaa alt Kirkens Jordegods og Ornamenter med Undtagelse af Klokken, som Kongen vil have. R. 9, 175 b.

— Livsbrev for Niels Kundse, Borgemester i Malmøe,

---

[1] Ajstrup, Ning H. [2] Torup, Ulvborg H. [3] Fjand, Ulvborg H. [4] Tr.: S. A. Stadfeldt, Beskr. over Randers S. 35 f. [5] I R. er kun Stadfæstelsen, men ikke selve Brevet indført. [6] Se Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 10.

der har ladet de Kongen laante Penge falde og tilbageleveret Brevene derpaa, paa det Gods, han tidligere havde i Pant, nemlig 6 Gaarde og Fæster i Faarebeck i Sallerup Sogn i Oxie Herred, 4 Gaarde i Katterup, 1 Gaard i Tuelstrup, 5 Gaarde i Fielle By i Torne Herred, 1 Gaard i Øndrup i Fielle Sogn, 2 Gaarde i Stefuie By og Sogn samt Hofgaarden i Laxmandtz Aagerup i Fielle Sogn, uden Afgift; hans Hustru Anne maa, hvis hun overlever ham, beholde Godset et Aar efter hans Død. R. 9, 281. Orig.

30. Maj (**Kbhvn.**). Befaling til Fru Jutte Podebusk ikke at befatte sig mere med Lodberg Præstegaard, end Kong Christian III's Skødebrev[1] til hendes afdøde Husbond paa Irupe Gods hjemler Ret til, da Sognepræsten Hr. Lauritz har klaget over, at hun gør ham Hinder paa Gaarden. T. 8, 533 b. K.

31. Maj (—). Pantebrev til Peder Munck til Estvadgaard paa Aastrup Slot og Len for 4000 Dlr., hvormed han har indløst Slottet fra Fru Mergrette Reuentlov, Hr. Erick Krabbes Enke, og 1000 Dlr., som han nu derudover har laant Kronen; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 184 b (overstreget). K.

— Pantebrev til Jomfru Sitzelle U paa 8 Gaarde, hvoraf 2 kaldes Hofuitgaarden og Nørregaard, og 1 Duebol i Brobye i Gydinge Herred for 595 Dlr. P. 185 b (overstreget).

— Forleningsbrev for M. Søfren, Sognepræst i Randers, paa Kronens Part af Tienden af Haslom og Ølst Sogne i Nørrejylland, uden Afgift. R. 9, 9.

— Gældsbrev til Borgemestre og Raad i Malmø paa noget af Byens Skyts, som de have laant Kongen til Brug paa Orlogsskibene, nemlig 8 Barser med 16 Kamre, 3 Kvarterstykker med 6 Kamre, 1 Kvarterstykke med 1 Kammer, 2 Skærmbrækkere med 4 Kamre, 1 Dusin Jærnhager, 4 Kobberfalkonetter, hvorpaa Byens Vaaben staa, 2 Trekvarterslanger, hver vejende 8 Skippd. 5 Lispd., 2 halve Slanger, hver vejende 3 Skippd. $9^1/_2$ Lispd., og 7 Falkonetter med Byens Vaaben paa, den første vejende $1^1/_2$ Skippd., den anden $1^1/_2$ Skippd. $^1/_2$ Lispd., den tredje 2 Skippd. 9 Lispd., den fjerde $1^1/_2$ Skippd. $1^1/_2$ Lispd., den femte 1 Skippd. $3^1/_2$ Lispd. 6 Skaalpd., den sjette $1^1/_2$ Skippd. 1 Lispd., den syvende 2 Skippd. $5^1/_2$ Lispd. 6 Skaalpd. Kongen lover at tilbagelevere Skytset, naar Flaaden kommer af Søen, og at erstatte hvad der maatte bortkomme. R. 9, 282.

[1] Se Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 32 f.

31. Maj (Kbhvn.). Befaling til Hr. Jørgen Lycke, Otte Brade og Fru Johanne Nilsdatter om efter nærmere Anvisning af denne Tømmermand at lade hugge 200 store Knæer, 200 smaa Knæer, 1000 Stykker Indholt og 4 Tylter »doergaende« Stivere og Stave, lade det føre ned til Steder ved Stranden, hvorfra det bekvemt kan udskibes, og underrette Hr. Magnus Guldenstern, Statholder, og Biørn Anderssen, Lensmand her, derom, at disse kunne sende Skibe efter det. De skulle skaffe Tømmermanden Underholdning. T. 8, 533. K.

— Aabent Brev om Mageskifte, hvorved Fru Anne Friis til Løckesholm, Erick Juls Enke, faar 1 Gaard, kaldet Fevle[1], i Lunde Sogn i Sønder Herred for 1 Gaard i Kolstrup[2] ved Kalingborg. R. 9, 176.[3]

1. Juni (—). Gavebrev til Knudt Bild, Kongens Dreng. R. 9, 9 b. (Se Kronens Skøder.)

2. Juni (—). Til Borgemester, Raad og Byfoged i Skelske. Da det Guld og de Dalere, der bleve forrykkede fra den Tyv, Hinrick Masebeck lod hænge der for Byen, endnu skulle findes i Byen blandt Borgerne og særlig en Guldsmed skal have købt nogle Led af en Guldkæde, skulle de, eftersom Summen efter Tyvens Bekendelse er saa stor, at det ikke længe kan blive dulgt, udspørge, hvem der har faaet Guldet og Dalerne enten til Arv eller paa anden Maade, og underrette Kongen derom, saafremt de ikke, hvis de ikke udspørge og oplede det, ville lide samme Straf som Tyven. T. 8, 531 b. K.

— Til Hr. Jørgen Løcke. Da han i Anledning af den ham overdragne Undersøgelse om, hvilke Bønder der ikke have villet lade sig udskrive, men ere blevne hjemme, hvilke der nok have ladet sig udskrive, men ikke ere mødte, og hvilke der efter Afmarchen hjemmefra ere løbne hjem igen uden Tilladelse, har forespurgt, om de af Adelens Tjenere, der have gjort sig skyldige heri, skulle optinge til ham paa Kongens Vegne, har Kongen talt med nogle Rigsraader derom og mener, skønt Adelen har Hals og Haand over sine Bønder, at disse i dette Tilfælde som ulydige mod Kongens Bud i en det hele Rige angaaende Sag bør staa Kongen til Rette derfor, da han er Sagvolderen, hvorefter Hr. Jørgen skal rette sig. T. 8, 532. K.

3. Juni (—). Følgebrev for Peder Oxe til de 3 Kirke-

---

[1] Fævejle, Lyngby S., Sønder H., Mols. [2] Vel Kaastrup, Arts H. [3] Udenfor er skrevet: Nota, dette gik ikke for sig.

tjenere under Ulse Kirke, hvilke han tidligere har haft i Værge. R. 9, 177.

3. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til Claves Hvitfeldt at sende Siluester Francke, der skal sejle hid med det Skib, Kongen har ladet bygge ved Lubeck, den nødvendige Proviant til de Folk, der skulle føre Skibet hid, af den Hjælp, han paa Kongens Vegne oppebærer af Provster og Præster paa Laaland og Falster, og tage Kvittans derfor. T. 8, 516.

4. Juni (—). Pantebrev til Biørn Andersen til Vienstrup paa Fritzgaardt, hvorpaa der bor 4 Bønder, 6 [Gaarde] i Hielmsiømagle, 4 Gaarde i Testrup, 2 Gaarde i Skuderløse, 1 [Gaard] i Bieret og 6 [Gaarde] i Fredersløf, alt i Ringstedt Herred, 1 [Gaard] i Koxtrup[1] i Skielbye Sogn i Tybiergs Herred, 6 [Gaarde] i Blangsløf i Hamers Herred, 4 [Gaarde] i Smedstrup i Borse Herred, Egebiergsgaard, 2 [Gaarde] i Ubye og 1 [Gaard] i Nørretuedt, 1 [Gaard] i Frøiliundt i Tornborg Sogn i Slaugelse Herred, 3 [Gaarde] i Tiustrup By og Sogn i Flackebergs Herred, 3 [Gaarde] i Haldaggerlilde, 4 [Gaarde] i Fulebierg By og Sogn og 2 Gaarde i Arløsse, 4 [Gaarde] i Jerrise By og Sogn i Thune Herred for 2250 Dlr., som er hans Part af de 45,058 Dlr. 20 Sk. 2 Alb. lybsk, hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god til Josua von Qualen og dennes Ryttere, og som skulle betales til førstkommende Kieler Omslag, og for 750 Dlr., som han nu har laant Kongen, ialt 3000 Dlr. P. 186 (overstreget). K.

— Pantebrev til Oluf Munck til Tvis paa Ørum Slot og Len for $5451^1/_2$ Dlr., 817 Lod Sølv og 420 Mk. danske i runde Markstykker, hvormed han har indløst Ørum, 1000 Goltgylden, 2500 Mk. danske og 1900 Dlr., hvorfor han havde Ødtzløf Kloster i Pant, 1006 Mk. danske, hvorfor han havde særligt Pant i 5 af Klosterets Gaarde, 1600 Dlr. og 1200 Mk., hvormed han havde forhøjet sit Pant i Ødtzløf Kloster, og 2253 Dlr. Hovedsum og 113 Dlr. for 1 Aars Rente, som han har betalt af de 22,529 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god til Josua von Qualen og dennes Ryttere. Han maa beholde alt stort og smaat Tømmer, Deler og andet smaat Vrag, som falder i Lenet og kan bruges til Slottets Bygning, derimod skal han lade bjærge og købe til Kongen hvad andre gode og grove Varer der indkommer. P. 189. K.

[1] Kagstrup.

4. Juni (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Fru Regisse Grubbe, Erich Ugerups Enke, paa Kronens Part af Tienden af Ferille[1] Sogn. Udt. i R. 9, 282 b.

— Befaling til alle Købstædmænd paa Laaland og Falster, der maatte blive udtagne til Tjeneste paa Orlogsskibene af Erick Rud, straks at begive sig hid til Admiralen, hvor de skulle faa nærmere Besked. T. 8, 531 b.

7. Juni (**Helsingborg**). Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa 700 Rosenobler, som han har leveret Kongen selv her paa Helsingborg, og 1450 Dlr., som han har leveret Rentemester Jochim Beck, af dette Aars Told. R. 9, 177.

8. Juni (**Lund**). Forleningsbrev for Frandtz Lauritzen, Foged paa Draxholm, paa det Bundgarnsstade, som Kierstine Peder Hansens i Borup sidst havde i Værge, uden Afgift. R. 9, 177 b. K.

— Befaling til Bønderne i Albo, Froste, Fertz, Gers og Villantz Herreder at sidde rede med deres Vaaben, saa de ufortøvet, Mand af Hus, kunne møde, hvor Lensmanden tilsiger, hvis Fjenden uformodet skulde gøre Indfald. T. 8, 572 b. K.

— Befaling til Jørgen Tiidemandt, Biørn Kaas og Jørgen Marsviien straks at forkynde ovenstaaende Brev, forsamle Almuen, hvis der gøres Indfald, og møde Fjenden med den. T. 8, 572. K.

— Befaling til Fru Sitzelle Ulfstand, Knud Guldenstierns Enke, at give Bønderne i Villandz Herred Ordre til, Mand af Hus, at følge Jørgen Bilde, Befalingsmand i Blekinge, naar han tilsiger dem, og at lade sin Foged følge Bønderne frem. Orig.

— Tilladelse for Claus Rantzov, Embedsmand i Krempen, til at købe 20 Par Øksne i Danmark og drive dem toldfrit ind i Holsten. T. 8, 573. K.

— Til Henrick Mogensen, Tolder i Helsingøer. Da den Skipper, der begærer Passage gennem Sundet med 47 Master, hvilke han paastaar tilhøre Dronningen af England, ingen Bevis har fra sidstnævnte derom, men kun Borgemestre og Raad i Dantzicks Certifikats, at han for dem har svoret, at det forholder sig saaledes, skal Henrick Mogensen give Skipperen Ordre til at sejle til Kiøpnehafn med Masterne og tilskrive Admiralen om at bese dem; hvis de kunne

[1] Färelde, Ø. Göinge H.

bruges, mener Kongen det raadeligt at beholde dem, da de formedelst Mangelen paa Master komme saa vel tilpas. T. 8, 573 b. K.

8. Juni (**Lundegaard**). Til Holgierdt Rosenkrandtz og Jochim Beck. Da Mickel von Zwickus Knægte, der tidligere have svoret at ville rykke op, selv om de ikke straks fik deres Betaling, nu kræve hele deres Tilgodehavende betalt, inden de ville til Skibs, og der ikke er Penge nok dertil, medens Kongen dog gerne saa, at denne Sag blev ordnet, inden der kommer flere Knægte did, skulle de se at faa dem til Skibs med $^1/_2$ Maaneds Sold og skaffe de nødvendige Penge dertil. T. 8, 574. K.

— Befaling til Antonius Bryske og Eskild Gøye straks at begive sig til Otthense og Nyborg og forhandle med Borgerskabet i disse Byer om at sige god for Kongen til Josua von Qualens Ryttere for 53,700 Dlr. og besegle medfølgende Brev; der sendes dem et Skadesløsbrev, som de skulle overlevere Byerne, naar disse have beseglet Hovedbrevet, der skal leveres Lavge Beck. T. 8, 574 b. K.

— Skadesløsbrev til Borgerskabet i Othense og Nyborg, der have sagt god for Kongen til Josua von Qualens Ryttere for 53,700 Dlr. R. 9, 119. K.

— Befaling til Dr. Hans Albretsen, Superintendent i Sjællands Stift, og Professorerne ved Kiøpnehafns Universitet at kalde Hr. Jens, som var Sognepræst til Aarsmarck i Laaland, for sig, undersøge Axel Urne til Søgaards Beskyldninger mod ham for Utroskab med Regnskabet, medens han havde Befalingen paa Axel Urnes Gaard Aarsmarck, og for Tyveri og Horeri og hjælpe Axel Urne saa meget, som Ret er. Orig. i Konsistoriets Arkiv[1].

9. Juni (—). Befaling til Hr. Magnus Gyldenstiern om i Kongens Fraværelse at varetage alt paa Kiøpnehafns Slot. T. 8, 575. K. Orig.

— Befaling til samme at sørge for, at der kommer en Maaneds Proviant op til det ved Bahus liggende norske og tyske Krigsfolk, og at Høvedsmanden Cordt Glasenap straks bliver sendt afsted. Orig.

— Befaling til Michel Pederssen, kaldet Gydinge, Kongens Høvedsmand, at møde med sine Skytter hos Feltøversten Daniel Rantzov i Kieriagger den 17. Juni og siden »vare paa«

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. III. 609.

denne og rette sig efter hans Befalinger. Rel. Frantz Brockenhus til Brangstrup. K. T. 8, 576[1].

9. Juni (**Lund**). Befaling til Borgerne i Ystedt at gøre op med de i Byen liggende Knægte, der have lovet straks at rykke op, men ikke saa hurtig kunne komme til at betale deres Gæld i Byen, opskrive deres Tilgodehavende og tilbagelevere Knægtene de Harnisker, Værger og andet, som de maatte have i Pant; Kongen vil sørge for, at Borgerne blive betalte. T. 8, 576. K.

— Til Jens Bilde paa Gotland. Der sendes ham en Supplikats fra Johan Kampeherbeck, de Lubisches medforordnede Admiral, angaaende noget af Jens Bilde arresteret Gods, der er kommet fra Sverrig og tilhører ham og hans Medredere, med Befaling til at udlevere Godset, hvis Sagen forholder sig, som i Supplikatsen angivet. T. 8, 576 b.

10. Juni (—). Befaling til Hr. Jørgen Løcke, Otte Brade, Jørgen Rosenkrantz, Hans Johanssen, Claus Daa, Jørgen Bernekov, Folmer Rosenkrantz og Eskyld Gøye at møde med saa mange Heste og Svende som muligt i Otthense 4. Juli for at følge Kongen paa Rejsen til Fyrstendømmerne. T. 8, 577. K.

— Aabent Brev til Bønderne i Lantzkrone, Malmøø, Helsingborg og Gladsaxe Len, Frentz(!), Froste og Villandtz Herreder, at hver Mand, som sidder for Gaard og bruger Avl, straks skal komme Kronen til Hjælp med 1 Dlr., hver Møller, Smed, Skrædder og Skomager paa Landet med 1 Dlr. og hver Tjenestedreng, som har Kornsæd, og hver Pebersvend med $^1/_2$ Dlr., da Kongen behøver mange Penge til Krigsfolkets hurtige Oprykning og de jo derved blive fri for Krigsfolket; den rige skal hjælpe den fattige. Kun Adelens egne Ugedagsmænd osv. skulle være fri. T. 8, 577 b. K. Orig. (til Villands Herred).

— Befaling til Lensmændene i ovennævnte Len straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Hjælpen straks udredes og sendes til Rentemesteren. T. 8, 578 b. Orig. (til Fru Sidsel Ulfstand).

— Til Hans Lauritzen. Kongen mener at faa de 400 Dobbeltsoldnere af Daniel Rantzovs Knægte, hvorom de have talt, og vil sende dem til Malmø, hvorfra de straks skulle sendes til Skibene, hvor Hans Lauritzen saa selv maa skaffe dem Kvarter.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 527.

Kongen har i Dag talt med en hollandsk Skipper, der en Dag og Nat har været i Flaaden med de Svenskes Skibe og beretter, at disse ialt ere 50, hvoraf dog kun 8 Hovedskibe, Resten smaa og daarlig udrustede med Folk, og at deres Mening er at løbe i Søen og lade sig se og derefter igen at løbe til Skærene. Han skal derfor gøre sig al Flid for at faa Flaaden i Søen. T. 8, 578 b.

10. Juni (**Lund**). Befaling til Raadet i Kiøpnehafn endelig at faa det ordnet saaledes, at de tyske Knægte komme ombord paa Skibene, og at disse hurtig komme i Søen. T. 8, 577. K.

12. Juni (—). Forleningsbrev for Niels Kundtze, Borgemester i Malmø, paa Kronens Part af Tredingstienden af de Bønder, han har i Forlening, uden Afgift. R. 9, 283.

— Til Biørn Kaes. Da de i Malmøe liggende Ryttere mangle Havre til Toget og ikke kunne faa noget til Købs af den Adelen og andre tilhørende Havre i Byen, skal han undersøge, hvor denne Havre findes, og levere Rytterne det nødvendige deraf; Kongen vil selv forsvare det hos Havrens Ejermænd og igen betale disse med Havre. — Seddel: Han skal gøre op med de Bønder, som have gjort Tilførsel til Rytterne, og optegne, hvad Rytterne blive Bønderne skyldige; Kongen vil betale Bønderne, da Rytterne ikke straks kunne gøre det. T. 8, 579.

14. Juni (**Helsingborg**). Følgebrev for Henrich von Lyneborg til Bønderne i Bosserup og Holterup[1]. Udt. i R. 9, 283.

16. Juni (**Kbhvn.**). Til Jørgen Munck. Da der endnu mangler Folk til Orlogsskibene, skal han befale Bønderne i Frederichsborg Len at møde førstkommende Onsdag [19. Juni] ved Frederichsborg Slot med de dem tjenende unge Karle og ligesaa alle Husmænd og Pebersvende og da udtage saa mange væragtige Karle som muligt med Rør og gode Værger; ligesaa skal han i Fiskerlejerne udtage de Folk, der tidligere have været brugte til Skibs, og begive sig hid med alle de udtagne førstkommende Torsdag. Der sendes ham aabent Brev til Bønderne om at møde. T. 8, 581 b. K.

— Befaling til Bønderne i Kiøpnehafns Len (Roskilde og Frederiksborg Len) med de dem tjenende unge Karle samt alle Husmænd og Pebersvende at møde førstkommende Onsdag ved Nyby Ladegaard (ved Frederichsborg Slot) og rette sig efter Biørn Anderssens ([Jørgen Munks]) Ordrer. T. 8, 582. K.

---

[1] Hyltorp, Vemmenhøgs H.

17. Juni (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, der fik Kronens Rettighed af nogle Kirkegaarde i Pant, deriblandt en i Hald, der siden atter er kommen tilbage til det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, hvortil den hørte, nu til Erstatning derfor faar Kronens Rettighed af en Gaard, kaldet Arnborregreen[1], som Oluf Stauerskof sidst havde i Værge; han maa beholde Gaarden, indtil de andre Kirkegaarde indløses, men maa ikke befatte sig med Kirkens Rettighed af Gaarden. R. 9, 10. K.

— Fuldmagt for Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, til at forhandle med de gennem Sundet løbende Skippere om at laane Kongen Penge. R. 9, 178.

— Forleningsbrev for Claus Daa paa Kronens Part af Tienden af Helløfmagle Sogn, uden Afgift. R. 9, 178 b.

— Tilladelse for Henrich Momme til at besejle en Havn, kaldet Ostfiordt, i Ostfiord Syssel paa Island og handle der mod at svare sædvanlig Told og sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris. R. 9, 331.

— Til Axel Viffert og M. Pouel Matzen. Da Hr. Niels Jenssen, Sognepræst til Idom Sogn, har klaget over utilstrækkelig Underholdning og begæret, at Vind Sogn, der heller ikke kan underholde sin Præst, maatte henlægges til Idom Sogn, naar Præsten i Vind dør, skulle de undersøge Sagen og tilskrive Kongen fuld Besked derom. K. T. 8, 582 b[2].

— Til Henrich Mogensen. Da Hertugen af Pryssen melder, at han har bestilt adskillige Slags Speceri og Urter i Antorp til sin Husholdning og vil lade dem sende gennem Sundet paa flere Skibe, for at de sikrere kunne fremkomme, maa han ingen Told tage af Hertugens Gods paa Skibene, men skal dog paase, at andre ikke under det Skin fri deres Varer for Told. T. 8, 583 b.

— Befaling til Pouel Matzen, Borgemester i Trelleborg, at have nøje Opsyn med Borgerne i Byen, hvoraf mange hidtil have vist sig meget ulydige mod Kongens Befalinger, tiltale alle ulydige, tage Dom over dem og siden straffe dem. T. 8, 583 b. K.

18. Juni (—). Forleningsbrev for Hr. Oluf Pedersen, Sognepræst i Medelfar, paa Kronens Part af Tienden af Kafslundt Sogn, uden Afgift. Udt. i R. 9, 119 b.

---

[1] Grengaarde, Arnborre Sogn, Hammerum H. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 668.

19. Juni (Kbhvn.). Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingiøer, paa 1 dobbelt Rosenobel, 470 Rosenobler, 34 gamle Engelotter, 1 dobbelt Dukat, 1 Henrichusnobel, 5 Kroner og 200 rinske Gylden af dette Aars Told og 12 Rosenobler og 2 Dlr., som en Engelskmand Robbert King har givet Kongen for at maatte sejle til Riige med Ballast; Pengene ere leverede til Kongen selv i dennes eget Kammer. R. 9, 179.

— Til de højlærde. Da Universitetet har Stipendier for 2 Medici, men for Øjeblikket kun har en, medens to unge danske, M. Peder Seuerinssen og M. Hans de Prato, om hvilke der skal være godt Haab, studere Medicin i Italien, skal Universitetet svare det ene Stipendium til disse, indtil de have fuldendt deres Studier og begge eller en af dem kunne tjene Universitetet som Professor; indtil den Tid skal Universitetet kun være pligtig at holde en Medicus. T. 8, 587. K.[1]

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz straks at tale med Superintendenten og med hans Raad indsætte en Sognepræst i Ebeltofte og Drobye Sogne, da Sognepræsten er død og Sognefolket forsømmes med Gudstjeneste, fordi Fru Ide Ulfstand, Falck Gøyes Enke, som havende Hassens Birk i Pant vil indsætte en Præst i Drobye, skjønt dette altid har været Anneks til Ebeltofte, hvilket Kongen paa ingen Maade vil tillade. T. 8, 587 b. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

20. Juni (—). Pantebrev til Palle Griis paa Tuedstrupgaard[2], som han selv har i Værge, og paa Kronens Part af Tienden af Blenterup[3] og Frer Sogne i Hallum Herred for 200 Dlr. P. 190 b (overstreget). K. Orig.

— Befaling til Frantz Banner, der har ladet nogle af Rytterne under hans Fane fængsle, fordi de have overfaldet og ilde saaret Peder Rosenkrantz, straks at lade dømme i Sagen og paase, at saadan Modvillighed bliver straffet, da Kongen vil »vide« det hos ham selv, hvis han ser gennem Fingre dermed. T. 8, 538. K.

— Befaling til Aalborg, Sæby og Skagen at gøre Tilførsel med Proviant til Elsborg inden 25. Juli. — Aalborg 20 Læster Brød, 5 Læster Mel, 6 Læster Malt, 12 Læster Øl og 1 Læst Smør;

---

[1] Tr.: R. Nyerup, Univers. Annaler. S. 41 f. Herholdt og Mansa, Saml. t. d. danske Medicinal-Hist. I. 16 f. [2] Tustrup, Hellum H. [3] Blenstrup.

Sæby 5 Læster Brød, 2 Læster Mel, 2 Læster Malt, 5 Læster Øl og 1 Td. Smør; Skagen 6 Læster Brød, 8 Læster Øl og 1 Td. Smør. K. Udt. i T. 8, 538.

20. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til Otte Brade, Embedsmand paa Alborghus, straks efter Høst at betale Købstæderne for ovennævnte Proviant med Penge, Korn eller andre Varer. Udt. i T. 8, 538 b.

— Befaling til Anders Jude paa Ferø at levere Jahan Jellessen Falckner i Amsterdam de paa Ferø i dette Aar oppebaarne Varer og tage Kvittans derfor. T. 8, 589. K.

21. Juni (—). Forleningsbrev for Niels Matzen til Skoblin paa Kronens Part af Tienden af Gunderup Sogn i Olborg Len, uden Afgift. Udt. i R. 9, 10 b.

23. Juni (—). Gældsbrev til Johan Jellisen Falckenner, Købmand i Amsterdam, paa 6155 Dlr. for Varer, som han har købt til Kongen og sendt hid, at betale med det første med Penge og gode Varer, som falde paa Ferrøe. P. 191.

— Befaling til Biørn Koes straks igen at annamme det Gods, som Kongen har forlenet Henrich von Luneborg med, da det ligger i Kongens Fredejagt i Lindholms Birk og Bønderne derpaa ere Ugedagsmænd til Lindholm. K. T. 8, 536 b.

— Befaling til Bønderne i Malmø, Landzkrone og Helsingborg Len straks at udgøre hver femte Mand med Rør og andre gode Værger efter Lensmændenes Anvisning, da Krigsfolket nu er rykket op og det kan befrygtes, at Skalkehobe uformodet kunne gøre Indfald, hvis der intet Opsyn er; ingen, der bliver udgjort, maa købe sig fri eller leje nogen i sit Sted, hvilket vil blive straffet, ligesom ogsaa enhver, der tager en udskrevet i Tjeneste eller Forsvar, vil blive straffet. T. 8, 537. K.

— Befaling til Biørn Kaas, Axel Viffert og Jørgen Marsuin at lade ovenstaaende Brev forkynde, udtage hver femte Mand, oprette Fænniker, sætte Befalingsmænd over disse og lægge dem langs med Landemærket, saa at de ved Indfald hurtig kunne komme hverandre til Undsætning. T. 8, 536 b. K.

25. Juni (—). Tilladelse for Jochim Thim, Borger i Hamborg, til at besejle en Havn, kaldet Kiebleviig, i Guldbryng Syssel paa Island og drive Handel der mod at svare sædvanlig Told og sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris. R. 9, 332.

— Tilladelse for Hr. Christen Pouelssen, Prior i St. Knudz

Kloster, til at optage en over Aaen ved Odensegaard lagt Dæmning, der er til stor Skade for Klostermøllen smstds., dog skal han, hvis det gøres behov, naar der igen skal bygges paa Gaarden, atter lade den lægge paa sin Bekostning. T. 8, 535 d. K.

26. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Kronens Part af Tienden af Ostedt Sogn i Valdborgs Herred henlægges til St. Lauritz Kapel i Roskylde Domkirke i Stedet for Tredjeparten af Kyndby Sognetiende, som Hofprædikant M. Niels Nielsen har udlagt til Abramstorpgaard. R. 9, 179 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Tidemandt paa Landtzkrunne Slot, som han nu selv har i Værge, med Haragger, Onse og Rønneberg Herreder, Stiftets Gods og Kronens Part af Tienden i samme Herreder, Stiftets Gods i Sønder og Nørre Asbo Herreder og Birckebierg Len i Gydinge Herred, som er 17 Gaarde; han skal aarlig gøre Regnskab derfor, gøre tilbørlig Tjeneste deraf og holde Slottet til en tro Haand i en Slotslov. R. 9, 284 b.

— Forleningsbrev for Hack Ulfstandt paa Kronens Gaard i Lund med Torne Herred, Stiftets Gods i Herredet og Befalingen over Præster, Degne, Kirker, Kirketjenere og Kirkejorder; han skal endvidere oppebære Kronens Part af Tiendekornet af de ikke bortforlenede Sogne i Skaane. Han skal aarlig gøre Regnskab. R. 9, 286 b[1].

— Aabent Brev, at Hinrick Nielssen til Gundetued skal være Landsdommer i Sjælland, da Biørn Anderssen nu er beskikket til Lensmand paa Kiøpnehafns Slot. T. 8, 535 b. K.

— Befaling til M. Michel, Hospitalsforstander i Viborg, at undersøge den der i Byen boende Niels Smaasvends Stilling, da denne har begæret Bolig og Underhold for Livstid i Hospitalet, eftersom han trolig har tjent Kongens Fader og nu er gammel og vanfør og intet har at leve af, samt optage ham i Hospitalet, hvis han er værdig dertil og intet har at leve af. T. 8, 535 c. K.

28. Juni (—). Skøde til Jens Ulfstandt, Embedsmand paa Bahus. R. 9, 285 b. (Se Kronens Skøder.)

— (**Frederiksborg**). Til Jochim Beck, Rentemester. Da Roschilde Kapitel trods Kongens mundtlige Befaling til ham endnu

---

[1] Dette Brev er ogsaa indført R. 9, 284, hvor Meningen synes at have været, at han skulde have Stiftets Gods og Befaling over Præster, Degne osv. i hele Skaane, men Brevet er overstreget med den Tilføjelse: For[ne] Hacks Brev paa Lundegaard er med en anden Mening herefter indskrevet.

ikke har faaet Vederlag for det Kapitelsgods i Siufuendekiøb, som blev udlagt til Fru Anne Rosenkrantz, skal han med det første optegne, hvad der igen skal udlægges til Kapitlet af Kronens mest ubelejligt liggende Gods, men ikke af Klostergods. T. 9, 1.

28. Juni (**Frederiksborg**). Til Kapitlet i Roskilde. Da Prælater og Kanniker i Kapitlet kun i ringe Grad eller slet ikke hjælpe de fattige Degne og Skolebørn, som gaa i Skole i Roskilde, skønt de bruge Kirkens Rente, ja nogle endog den Del, som særlig er henlagt til fattiges Underholdning, skal Kapitlet endrægtelig gøre en Skik herom og indsende den til Kongen, der saa vil lade Brev udgaa derom. T. 9, 1[1].

— Befaling til Knud Pederssen, Slotsskriver [paa Kbhvns Slot], at levere Hofprædikant M. Niels Nielssen 80 af de danske Bibler, han har i Forvaring. T. 9, 1 b.

30. Juni (—). Befaling til Hr. Mougens Guldenstiern, Statholder, Hr. Otte Krumpen, Marsk, og Byrge Trolle at skaffe en 2—300 Knægte, der indtil videre skulle indlægges i Halmstad, da Borgerne i Byen ere meget svage og der samles Folk ved Landemærket ovenfor Halmstad og Rygtet gaar, at disse ville rykke ned for Halmstad, naar Kongens Folk drage derfra. Orig.[2]

— Befaling til Hr. Mangnus Guldenstiern, Statholder, straks at sende Christoffer Møller, som Kongen nylig har antaget til Tjeneste paa Skibene, til Admiralen med hoslagte Brev, hvori denne faar Befaling til at modtage ham hos sig. De to Købsvende fra Antorf, som ere indlagte i Herberg i Kiøpnehafn, maa han lade passere, men kan, hvis han mener det nødvendigt, lade dem gøre en Orfejde. Orig.

— Aabent Brev til alle, der besøge Kronens Købstæder og Fiskerlejer Falsterboe, Skanøer, Malmø, Landtzkrone, Skar[3], Trelleborg, Ydstedt, Semershafn, Kaasebierg, Abekaas og de andre smaa Fiskerlejer der imellem, at Kongen har udnævnt Jørgen Pedersen, Borger i Kiøpnehafn, til Tolder i Falsterboe og ovennævnte Fiskerlejer; han skal tillige salte Sild til Kongen. Tolderne i ovennævnte Købstæder og Fiskerlejer skulle være Jørgen Pedersen lydige og gøre ham Regnskab. R. 9, 287.

— Aabent Brev, at Bønderne i Øster Herred i Blekinge, der have lidt stor Skade af Fjenden, endnu et Aar maa være fri

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 84 f. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 533. [3] Skarebo, Skyts H.

for Skat og Landgilde, maa udføre Tømmer og andre Varer, dog ikke Kød, og i Stedet indkøbe hvad de behøve til deres Huses Ophold. T. 9, 2.

1. Juli (**Roskildegaard**). Til Raadet i Kiøpnehafn. Da der holdes megen unyttig Kost og Tæring paa Slottet [i Kbhvn.] og der kunde spares meget, særlig i denne Tid, da Kongen ikke selv er tilstede, skal Raadet i Forening med Rentemesteren og Lensmanden gøre en klar Forordning paa de Folk, som daglig skulle bespises paa Slottet, og afvise Resten, saa Kongen ved sin Tilbagekomst kan finde klar Besked. T. 9, 2 b[1]. Orig.

— Til Jørgen Munck. Da Slangerup skal forandres til Landsby, skal han kalde Menigheden for sig og love dem, der ville bosætte sig ved Frederichsborg, enten hvor Hillerød er bygget eller paa Pladsen ved Kroen, Købstadprivilegium, Skattefrihed i 20 Aar og fri Ildebrændsel i Skovene efter Skovfogdens Anvisning; de, der ville blive boende i Slangerup som i en anden Landsby og svare aarlig Landgilde, maa blive der. T. 9, 2 b.

4. Juli (**Korsør**). Aabent Brev, hvorved Hr. Peder, Sognepræst til Birckinde[2] Sogn paa Laaland, paa Embedets Vegne paany fritages for at svare den sædvanlige Td. Smør til Halstedt Kloster, da Seglet er bortkommet paa det tidligere af Kong Christian III herom udstedte Brev. R. 9, 180.

— Aabent Brev, hvorved Degnerenten af Tornborg Sogn henlægges til Kaarsøer Skole, mod at en duelig Person fra Skolen gør Tjeneste i Sognet som Sognedegn. R. 9, 180 b.

6. Juli (—). Befaling til Krigskommissærerne at gaa frem efter den af Kongen givne Besked uden at tage nogen Notits af de Sendebud, som Kongen af Sverrig maatte sende herned. T. 9, 3.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstierne, Statholder, straks med et paalideligt Bud at sende hoslagte Breve til Befalingsmanden i Halmstad. Orig.

7. Juli (—). Mageskifte mellem Holger Rosenkrandtz til Bolver og Kronen. R. 9, 11. (Se Kronens Skøder.)

9. Juli (—). Til Johan Friis og Jørgen Rosenkrantz. Da Kongen, der jo er paa Rejsen til Flensborg for der at forhandle om nogle Sager med Hertugerne Hans og Adolf, nu har ligget i 8 Dage her ved Færgestedet og ventet paa gunstig Vind og

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 587 f. [2] Birket, Nørre H., Laaland.

derfor frygter for, at Rejsen vil trække for længe ud, har han besluttet at vende hjem for at være ved Haanden, hvis der skulde ske noget, og vil i Stedet sende dem, saaledes som Holger Rosenkrantz og Lic. Casper Passelick nærmere skulle berette dem. De skulle blive enige med disse om, hvad Dag de skulle være i Flensborg. — Seddel: De skulle gennemlæse den Holger Rosenkrantz og Casper Passelick medgivne Instruktion for Sendelsen til Hertugerne, forandre den, om de anse det for gavnligt, lade den omskrive, hvis det gøres nødigt, og besegle med det Segl, som Johan Friis har. T. 9, 3 b.

10. Juli (**Nyborg**). Kvittans til Jørgen Vale i Nyborg paa 132 Rosenobler og 5 Goltgylden. Udt. i R. 9, 123.

[**Omtr. 10. Juli.**] Gavebrev til Jacop Hansen, Borger i Nyborg, paa en Kronens Jord smstds., som han nu selv paabor, uden Jordskyld, men mod at sætte god Købstadbygning derpaa. R. 9, 122 b.

12. Juli (**Rugaard**). Stadfæstelse for Hr. Nils Knudsen paa et 1565 udgivet Kaldsbrev, hvorved han kaldes til Sognepræst i Hasløf[1] Sogn. R. 9, 119 b.

— Fornyet Befaling til Kapitlet i Aarhus om uden videre Forhaling at udrede de 1000 Dlr. til Indløsning af det til Ifuer Lung pantsatte Kapitelsgods. T. 9, 4.

— Til Hr. Magnus Guldenstierne, Statholder. Kongen har modtaget Admiralen Hans Lauritzens Skrivelse til Hr. Magnus, hvori hin begærer Undervisning om, hvorledes han skal forholde sig, men Kongen finder sig meget besværet ved at skulle give Ordrer herfra desangaaende, da han jo ikke kender Stillingen; dog finder han det aldeles uraadeligt at lade Skibene løbe hjem eller sætte Folket i Land et eller andet Sted og mener, at man bør holde Søen, om ikke for andet saa for at man kan se, at Kongen har Søen inde. Hr. Magnus skal skrive til Admiralen om at gøre Fjenden alt muligt Afbræk. — Seddel: Han skal befale Admiralen idelig at underrette Kongen om Stillingen. Hvis han har Brød og Øl i Forraad eller kan skaffe noget, skal han sende det til Flaaden. Kongen vil selv med det første komme tilstede. Orig.

17. Juli (**Flensborg**). Livsbrev for Nis Slaickier paa Bove Kro, som han selv har i Værge, mod at svare sædvanlig

[1] Haarslev, Skovby H.

Afgift til Flensborg Slot, gøre Lensmanden smstds. Regnskab for al den Told, han oppebærer, og skaffe de vejfarende Underholdning og Hestefoder til en rimelig Pris. R. 9, 12 b.

18. Juli (**Flensborg**). Forleningsbrev for Eiler Grubbe, Rentemester, paa Provstiet i Viborg Domkirke, som Anthonius Bryske sidst havde i Værge; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 13.

19. Juli (—). Lignende Brev for Cresten Lange paa Kantordømmet i Riibe efter Antonius Bryske. Udt. i R. 9, 14.

— Bestalling for Matz Husom som Forstander for Almindeligt Hospital i Aalborg efter nu afdøde Hr. Christiern Pouelsen. R. 9, 14.

— Skøde til Morten Suendsen til Vodtznesgaard. R. 9, 14 b. (Se Kronens Skøder.)

— Pantebrev til Fru Birgite Gøie, Herlof Trollis Enke, paa Capellegaarden, som hun nu selv har i Værge, 3 Gaarde i Aasøfue, 3 Gaarde i Seder og 1 Gaard i Herføgle for 1600 Dlr., som Herlof Trolle har laant Kronen, og hvorfor hun hidtil har haft Thølløsse Len i Pant. P. 194 (overstreget).

— Tilladelse for Henrich Rantzov, Statholder i Fyrstendømmerne, til at indløse Holme Kloster i Fyen, som Kongens Moder nu har i Værge; han skal være fri for Rostjeneste deraf i denne Fejde. Kongen vil med det første blive enig med Henrich Rantzov om, hvad denne skal give for at faa Holme Kloster til Ejendom. R. 9, 120 b.

20. Juli (**Assens**). Befaling til Kronens fri Bønder, der have Skove, i Molt og Anst Herreder at lade Fru Margrette Rantzou, Jesper Rantzous Enke, faa det nødvendige Tømmer til Opbyggelsen af en under Skotborg Slot liggende Mølle, der er bygfalden og næsten helt øde, da der ikke er Skove til Slottet, hvori hun kan faa Tømmer. T. 9, 5[1].

23. Juli (**Sorø**). Til Hr. Magnus Guldenstierne, Statholder. Kongen har nu været i Flensborg og forhandlet med sine Farbrødre, men havde ikke ventet det Svar, han fik. Hvis der intet særligt er at gøre i Kiøpnehafn, vilde han gærne blive i Sore og paa Dragsholm en 14 Dage for at jage Hjorte; men bliver det nødvendigt, vil han straks komme, saa snart Hr. Magnus

[1] Tr.: O. Nielsen, Hist. Efterretn. om Malt Herred S. 57 f.

skriver derom; Hr. Magnus og Eggert Ulfeld, Kongens Kæmmerer, skulle tilskrive Kongen deres Betænkning herom. Da Orlogsskibene bleve provianterede for 3 Maaneder, mener Kongen, at de kun kunne mangle Øl, og har derfor tilskrevet Holger Rosenkrantz, Otte Brade og Jørgen Rosenkrantz om at skaffe saa meget Øl som muligt fra Købstæderne og sende det til Flaaden, men da det jo er uvist, hvor meget man dér kan faa, skal Hr. Magnus betænke, hvorledes Flaaden bedst kan forsynes med Øl og andet, da Kongen gerne saa, at den blev ude, selv om Svensken er løbet ind i Skærene og ikke mere kan ventes, for at man kan se, at Kongen er Søen mægtig. Da der er Mangel paa Baadsmænd, henstiller Kongen til ham, om man ikke kunde befale Tolderen i Helsingør at forhandle med de fra Østen kommende Skippere om at overlade Kongen nogle Baadsmænd af hvert Skib, og om der ikke ogsaa kunde tages Baadsmænd af Kongens egne Undersaatters Skibe, saa man kunde sende en 3—400 Baadsmænd til Flaaden. — Seddel[1]: Under Opholdet i Flensborg kom der Tidender til Kongen, at hans Skibe havde været i Slag med de svenske og erobret Jægermesteren og flere Skibe, hvilket Kongen haaber maa være sandt; den Engelskmand, som bragte disse Tidender, skal blive tilstede, indtil man faar nærmere Besked. Der sendes ham et Brev fra Hr. Peder Schram med indlagte Tidender til Gennemlæsning. Orig.

31. Juli (**Nygaard** i Ods Herred). Aabent Brev, hvorved det, da mange sidde det tidligere Forbud overhørige, paany forbydes Købstadmænd, Præster og Bønder i Otz Herred at holde Hunde, med mindre de altid staa bundne eller den ene fremmer Fod er afhugget. R. 9, 182 b.

—[2] Aabent Brev til Bønderne i Kallundborg Len, hvem de end tjene, at hver 24 skal komme Kronen til Hjælp med 12 Tdr. Øl til Orlogsskibene efter nærmere Tilsigelse af Fogden paa Kallundborg Slot. T. 9, 5.

— Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Nykiøping i Otz Herred maa i dette Aar beholde Torups Jord udenfor Byen, som de nu selv have i Værge, mod inden St. Andree Dag [30. Nov.] at svare 4 Dlr. paa Draxholm Slot. R. 9, 181 b.

— Aabent Brev, hvorved 3 Gaarde i Ørslefvestre i Gystinge

---

[1] Sedlen hører vistnok til dette Brev, men absolut sikkert er det ikke. [2] T. har som Dateringssted ved en Fejlskrift: Stygard.

Sogn, 9 Gaarde i Bringstrup By og Sogn, 4 Gaarde i Egerup og 3 Gaarde i Herrestrup i Nordrup Sogn henlægges til Soer Klosters Birk. R. 9, 181.

31. Juli (**Nygaard** i Ods Herred). Aabent Brev, at Henrich Clausen i Egebierg, Herredsfoged i Otz Herred, maa, saa længe han er Herredsfoged, være fri for Afgift af Kronens Gaard Egebierg, som han nu bor i. R. 9, 182.

— Livsfæstebrev for Oluf Kieldssen paa Nygaardt i Otz Herred. Han skal være Lensmanden lydig og aarlig svare 4 Pd. Rug, 4 Pd. Byg, $^1/_2$ Td. Smør, 1 Bolgalt og Gæsteri paa Draxholm; han maa ikke bortleje noget fra Gaarden og maa ikke befatte sig med de tidligere til Gaarden liggende 22 Gaardsæder, ej heller med Møllen, Hestehaven og de til Gaarden hørende ferske Søer, derimod maa han have fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin i Kronens Skove, ligesom ogsaa Bønderne efter gammel Sædvane skulle hjælpe ham med at gærde til Gaarden. Ved større Overtrædelser af Bestemmelserne forbrydes Brevet. R. 9, 183.

1. Aug. (—). Livsfæstebrev for Lauritz Olssen paa den Gaard i Asnes, hvori han nu bor; han skal være Lensmanden lydig, aarlig svare 3 Pd. Korn paa Draxholm og være fri for Ægt og Arbejde; han maa ikke bortleje noget fra Gaarden. Ved større Overtrædelser af Bestemmelserne forbrydes Brevet. R. 9, 184.

— Livsbrev for Lauritz Knudsen i Ostofte[1] paa Kronens Part af Korntienden af Asnesse Sogn, hvorpaa han tidligere havde Peder Bildis Livsbrev, mod aarlig at svare 5 Pd. Rug, 6 Pd. Byg og $^1/_2$ Td. Boghvedegryn samt i Stedsmaal 2 »gilde« Øksne, der skulle leveres til Frantz Lauritzen paa Draxholm. Udt. i R. 9, 184 b.

2. Aug. (—). Befaling til Peder Bilde, Embedsmand paa Kallingborg, eller hans Foged i hans Fraværelse at levere Gert i Allershafue en 3 Aar gammel Fole af Kongens der paa Slottet [Kallundborg] faldne Foler. Orig.

— Aabent Brev, at Søfren Matzen i Seierbye paa Seierø maa være fri for Afgift af sin Gaard, saa længe han er Foged der paa Øen. Udt. i R. 9, 184 b.

— Livsbrev for Clementh Jensen i Suening paa den Gaard, han bor i, uden Afgift, da han tidligere har været Herreds-

[1] Aastofte, Ods H.

foged i Otz Herred, men nu er gammel og uformuende. Udt. i R. 9, 185.

6. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len at købe Slagtestude hos Bønder, Provster og Præster i deres Len, da Kongen behøver mange til Udspisningen paa Kiøpnehafns Slot og til Orlogsskibenes Bygning, og sende dem til Kiøpnehafns Slot til Mikkelsdag med Registre over Sælgerne og Priserne paa Studene; Jochim Beck skal derefter betale dem deres udlagte Penge. — Sjælland: Kiøpnehafns, Kallundborch og Vordingborch Len hver 100 Stude; Roskyld Len 50; Skioldenis Len, Anderuordskouf Kloster og Soer Kloster hver 40; Krogen, Holbeck og Korsøer Len og Ringsted Kloster hver 30; Gafueøe Len 20. Summa 740[1]. — Fyen: Nyborg og Ottense Len hver 60; St. Knutz Kloster 30 og Rudgaards Len 20. Summa 200[1]. — Nørrejylland: Riberhus Len og Stift og Skanderborch Len hver 200; Hald, Aarhus og Alborch Len hver 100; Lundegnis og Vesterviig Klosters Len hver 50; Skiibe og Kallø Len hver 40; Marreagger, Vidskild Kloster, Ørum og Bølom Klosters Len hver 30. Summa 1000. — Skaane: Malmø, Lantzkrone og Helsingborg Len hver 50; Herritzuad Kloster, Gladsaxe og Aahus Len, Gers, Froste og Fers Herreder hver 30. Summa 330. — Summa Summarum 2220[1] Slagtestude. T. 9, 6.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Bønderne i Laugholm Len atter at svare deres Landgilde og anden Skyldighed til Laugholm Slot, da de nu for største Delen igen ere komne til deres Huse og Næring. T. 9, 5 b.

7. Aug. (—). Befaling til Borgemestre, Raad og Byfoged i Odense uden videre Forhaling at hjælpe Marine, Jens Klynis Enke, til hendes Betaling hos Grete Herman Valis, Seluester Skriver og Claus Siluestersen i Odense, der skylde hendes Husbond Penge, men endnu ikke trods hyppige Krævninger have villet betale. Orig. i Provinsark. i Odense.

8. Aug. (—). Aabent Brev, at M. Kieldt Jul, Superintendent i Viborg Stift, maa have Vammen og Lindom Sogne, der ere ledige efter Anthonius Bryske, med Præstegaarde og Præsterente, indtil Vinckel og Rind Sogne, der af Kong Christian III henlagdes til Superintendentembedet[2], blive ledige ved Præstens Død;

---

[1] Sammentællingen giver henholdsvis 610, 170 og 2110, men maaske ere nogle Len sprungne over i T. [2] Se Kanc. Brevbøger 1556—60. S. 226.

han skal holde en god Præst i Vammen og Lindom Sogne. R. 9, 12. Orig. i Provinsark. i Viborg[1].

11. Aug. (**Frederiksborg**). Til Hr. Magnus Guldenstern, Statholder. Kongen har i Gaar faaet hans Efterretning om Skibenes Undergang, men fæster ikke rigtig Lid dertil, da Købmændenes Tidender tit ere urigtige, og Købmanden desuden fortæller at have talt med Knud Steenssen, hvis Skib efter Registeret er blandt de forliste, ligesom Kongen heller ikke kan tro andet end, at nogle af Skibene vare komne hjem, hvis det var sandt, og havde meldt det. Hr. Magnus skal straks sende en Pinke eller Jagt ud for at skaffe bestemt Underretning og desuden forhøre sig hos den engelske Mand, om Skibene skulle være strandede eller tagne af Fjenden, og tilskrive Kongen derom med denne Dreng. Orig.[2]

— Til Hr. Magnus Guldenstern. Kongen har i Dag af den engelske Mand, der har været hos Hr. Magnus, og af en engelsk Bøsseskytte faaet Bekræftelse paa, at nogle Orlogsskibe ere strandede under Gotland, hvilket man som Guds Gerning maa være tilfreds med. Bøsseskytten har fortalt, at en Spanier, der forstaar at gaa under Vandet, blev frelst, da Admiralskibet drev paa Grund, og med det første ventes til Kiøpnehafn; hvis han kommer, skal Hr. Magnus forhandle med ham om at blive der i nogen Tid, saafremt han mener, at Spanieren kan være Kongen gavnlig. Vedlagte Brev til Jens Bilde skal han besørge. T. 9, 7 b.

— Befaling til Jens Bilde at bjærge saa meget Skyts, Ankere, Tov og andet som muligt fra de under Gotland strandede Orlogsskibe. T. 9, 8.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at lade den i Danmark fødte Engelskmand Nilaus Nielssen, der er kommen til Sundet med Hamp, og af hvem han har krævet noget Hamp til Kongen, passere mod at svare sædvanlig Told. Orig.

12. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Johan Jellessen at lade gøre en lille »Høitkevogn« til 6 Personer til Kongen, lade den indrette saa smukt som muligt og sende den til Helsingør; Kongen vil siden betale hvad den koster og paaskønne hans Umage. T. 9, 8 b[3].

14. Aug. (—). Pantebrev til Gregers Ulfstand, Hr. Tru-

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. IV. 523 f. [2] Da Brevet mangler Mogens Gyldenstjernes sædvanlige Paaskrift om at være modtaget, er det maaske ikke afsendt, jvfr. det følgende Brev. [3] Tr.: Hist. Tidsskr. V. 535.

dis Søn, paa Solte Slot og Len, som hans Broder Jens Ulfstand sidst havde i Værge, for 500 Dlr., som hans Broder Jens Ulfstand paa sidste Omslag har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd, og 2833 Dlr. 10 Sk. lybsk, som han paa sin Broders Vegne skal betale til førstkommende Omslag af samme Sum, ialt 3333 Dlr. 10 Sk. lybsk; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 191 b (overstreget).

14. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Axel Viffert ikke at befatte sig med Herligheden af det til Skolen og Skolemesteren i Riibe henlagte Vikarie, da de tidligere Skolemestre have haft det kvit og frit. T. 9, 8 b.

15. Aug. (—). Befaling til Mogens Erichssen igen at levere Axel Urne til Søegaard, hvem Kongen har givet Jus patronatus til Hundzeby Kirke med Bispetienden af Sognet[1], den af ham siden den Tid [7. April 1565] oppebaarne Tiende og for Fremtiden ikke gøre Axel Urne Hinder derpaa. T. 9, 9.

17. Aug. (—). Forleningsbrev for Fru Marine, Claus Brockenhusses Enke, paa 1 Gaard i Vixstrup[2], som hendes Husbond sidst havde i Forlening, uden Afgift. R. 9, 120.

— Aabent Brev, at Matz Laugsen, Landstingsskriver i Sjælland, indtil videre for sin Tjeneste maa have en Ringstedt Klosters Gaard i Ringstedt øst for Klosteret nærmest Kirkegaarden med dertil hørende Boder, Jordsmon og Haverum, en Slade (»Slode«) Jord i Aamarken, kaldet Jahanne Dauitz Slade, Provstens Slader i Østermark og Aamarken og en Slade Jord i Beenløse Mark, samt Kronens Part af Tienden af St. Hans Sogn i Ringstedt, alt uden Afgift. R. 9, 185.

— Befaling til Oluf Pederssen, Tolder i Riibe, af Tolden at betale Oluf Nielssen, Borger i Otthense, 7367 Dlr., som Kongen er ham skyldig, i Hamborg til Vor Frue Dag i Fasten [25. Marts]. T. 9, 9 b. Orig.[3]

— Befaling til Hans Bang i Medelfart, Pouel Bang i Assens og Seuerin Kier i Kolding af Tolden at betale Oluf Nielssen, Borger i Otthense, der har berettet, at der endnu resterer noget af

---

[1] Se Kronens Skøder I. 102 f. [2] Vejstrup, Gudme H. [3] Orig., der har Oluf Pedersens Paategning om at være modtagen 5. Sept., er senere bleven rettet og brugt som Koncept til et Brev af 17. Sept. s. A., den maa altsaa være bleven sendt tilbage af denne.

den Sum, som de fik Ordre til at betale ham, det resterende i Hamborg til Vor Frue Dag i Fasten. T. 9, 9 b.

17. Aug. (**Kbhvn.**). Til Eskild Giøe. Da Oluf Nielssen, Borger i Otthense, har været i Rette med Anders Lorick om det i Nyborg anholdte Salt og Saltet er tildømt Kronen og Oluf Nielssen, skal han udlevere denne den ham tilkommende Part og anvende Kronens Part til Kronens Bedste. T. 9, 10.

— Befaling til Borgerskabet i Stege om, som hidtil, at ligge til Kongens Fadebur og ej svare Pouel Wobisser eller hans Foged noget af Byen, da han efter sit Brev paa Stege Len ikke har Ret til at oppebære nogen Rettighed af Byen eller af- og indsætte Byfoged, saaledes som han har gjort. T. 9, 10 b.

— Aabent Brev, hvorved Peder Bild igen indsættes til Byfoged i Stege, da Pouel Wobisser ingen Ret har haft til at afsætte ham. T. 9, 11.

— Til Fru Anne Rosenkrantz. Da den Fetalje, som aarlig plejede at sendes til Kiøpnehafns Slot, er bleven formindsket ved Pantsættelsen af en stor Del Len, medens den daglige Udspisning her er større end tidligere, ser Kongen sig nødsaget til at lægge nogle Len til Slottet, saaledes er allerede Roskildgaard og Len lagt hertil, og Skioldenes Len skal ogsaa lægges til, hvorfor Kongen beder hende straks modtage de af hende paa Lenet laante Penge i Kiøpnehafn. Kongen vilde ikke have indløst Lenet nu, hvis han ikke selv havde behøvet det. T. 9, 11 b.

18. Aug. (—). Forleningsbrev for M. Pouel Nouiomagus paa Kronens Part af Tienden af Steenløsemagle Sogn i Ølstøcke Herred, uden Afgift. R. 9, 185 b.

— Aabent Brev, at Oluf Finde i Hualsøe, Herredsfoged i Voldborgs Herred, indtil videre maa være fri for Afgift af den Gaard, han bor i. R. 9, 189.

21. Aug. (—). Befaling til [Peder Bilde] at sende det ved Kallundborg liggende, med Korn ladede Skib hid tilligemed al den Fetalje, han kan undvære, og at underrette Hr. Mogens Gyldenstierne om, hvor megen Fetalje, Korn og andet han beholder tilbage paa Slottet. Orig.

22. Aug. (—). Til Peder Biilde, Erich Rud og Jacob Uldfeld, Krigskommissærer. Kongen har modtaget deres Skrivelse, dat. Allingsaas 5. Aug., og venter at faa 2000 Hageskytter; nogle ere komne, og der løber daglig nogle til; saasnart de komme, vil han

sende dem op. Der er skrevet til Christiern Munck[1] om at skaffe 4000 Skytter af sit Len og selv følge dem frem og til Jens Ulfstand[1] om at skaffe 400 Skytter. Der er bestilt Proviant, saaledes som Proviantmester Hans Spegel nærmere kan berette dem. Kongen sender dem 20,000 Dlr. til Uddeling blandt Rytterne og Knægtene i Rodetal; det danske Folk skal ligesaa vel have Undsætning som det tyske, for at alle kunne være villige. De skulle oplæse medfølgende Brev for de danske Ritmestre og de under dem ridende adelige og alvorlig befale dem at være Feltøversten lydige og siden raadslaa med Feltøversten om, hvorvidt de skulle oplæse Brevet for alle de andre danske Ryttere eller ej. De maa endelig sørge for, at Krigsfolket ikke drager ned igen, men paany kommer paa Toget, thi hvis Krigsfolket rykker ned, vil Fjenden sikkert følge efter og endnu mere end før ødelægge Kongens Land. Meddelelse om Søslaget under Øland den 26. Juli fra Kl. 9 til 4 slet om Aftenen, Christoffer Monssens Fald og Strandingen under Gotland Natten mellem Søndag og Mandag, 28. og 29. Juli, hvorved 12 Skibe gik under, deriblandt Kongens Admiral og Underadmiral og de Lubschers Over- og Underadmiral og 1 Skib til; kun faa Folk reddedes. — Seddel: Da man, hvis Fjenden erfarer, at Christiern Munck selv drager bort fra Norge, kan befrygte et fjendtligt Indfald, skulle de, saasnart han kommer til dem med Knægtene, sende ham tilbage til Aggershus. For at bevare et godt Forhold mellem Feltøversten og Krigsfolket skulle de raadføre sig med Feltøversten om, hvorvidt det tilsendte Brev skal forkyndes for alle adelige eller kun for dem, der have forsét sig. T. 9, 13[2].

22. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Frantz Brochenhusse at gøre alt muligt, for at Krigsfolket, der er rykket ned mod Elfsborg for at proviantere og staffere sig, igen kommer paa Toget mod Fjenderne. T. 9, 15 b.

23. Aug. (—). Forleningsbrev for Gabriel Schinckel paa Kronens Part af Tienden af Kiøng Sogn i Fyen. Udt. i R. 9, 121.

— Forleningsbrev for Cristoffer Lauritzen paa Kronens Part af Tienden af Folbye Sogn i Saubro Herred. Udt. i R. 9, 121.

---

[1] Se Norske Rigsregistr. I. 516 f. [2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 517 ff.

23. Aug. (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Palle Ulfeldt, Embedsmand paa Rudgaardt, paa Kronens Part af Tienden af Veflinge Sogn mod sædvanlig Afgift. R. 9, 121 b.

24. Aug. (—). Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa 2237 Rosenobler, 2 dobbelte Rosenobler, 10 dobdelte Dukater, 2 dobbelte skotske Dukater, hver regnet til 3 Dlr., 4 dobbelte Kejsergylden, 2 dobbelte Philippusgylden, 41½ gammel Engelot, 13 ny Engelotter, hver regnet til 2 Dlr., 3 hele Milreiser, 10 halve Milreiser, 31 Kroner, 1 Krosat, 196 rinske Gylden, 2650 ny Dlr. og 350 gamle Dlr. (heri iberegnet 110 Dlr., som 3 Skippere gave for at maatte sejle til Riige med Ballast), hvilke han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøpnehafns Slot. R. 9, 186.

— Aabent Brev til Bønderne i Skaane, hvem de end tjene, at hver 20 Mand straks skulle udgøre en god, før Karl til Skansegraver, forsyne ham med en Økse, en Hakke eller en Spade, ½ Maaneds Kost og 10 runde Mark danske og sende ham til Malmøe inden 14 Dage. T. 9, 17.

— Befaling til Jørgen Thidemand, Biørn Koes, Jørgen Marsuin og Hr. Lauge Brade i Froste Herred straks at forkynde ovenstaaende Brev, optegne de udgjorte Karles Navne paa klare Registre og med visse Bud sende Registrene til Malmø sammen med Karlene; herfra skulle Karlene sendes med Skibe til Bahus. (I Brevet til Biørn Koes befales tillige, at han skal sende sit eget visse Bud med Folkene fra Malmøe til Bahus.) T. 9, 16.

25. Aug. (—). Forleningsbrev for Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa Horserøedt By, uden Afgift. R. 9, 187.

— Befaling til Bønderne i Asminderøedt Sogn herefter at svare Henrich Mogensen Kronens Part af Tienden til rette Tid, hvilket flere hidtil ikke have villet gøre. R. 9, 187 b.

— Følgebrev for Jochim Beck, Rentemester, til 3 Bønder i Stafnstrup, der ere Kirketjenere til Oelstrup Kirke, at de herefter skulle svare ham Kronens Rettighed. T. 9, 17 b.

— Tilladelse for Borgerne i Helsingøer til at købe i Købstæderne i Skaane (ligelydende med Brev af 10. Okt. 1565). Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

26. Aug. (—). Aabent Brev til Købstæderne over hele Riget, at Danmarks Riges Raad i Betragtning af den Ulykke, der er overgaaet Flaaden, har bevilget en Kobberskat af Købstæderne,

de to Parter i Grydekobber og den tredje i Kedelkobber, til Anskaffelse af nyt Skyts. Kobberet skal leveres til Lensmændene saa tidlig, at det kan sendes til Kiøpnehafns Slot inden St. Dionisii Dag [9. Okt.]. — Kiøpnehafn 40 Skippund Kobber, Kiøge 16, Naskov 12, Helsingøer og Roskiilde hver 10, Stege, Stubbekiøping og Kallundborg hver 6, Nestvedt 5, Nyekiøping i Falster og Skelskøer hver 4, Slagelse 3, Prestøø, Vordingborch, Nyestedt, Korsøer, Nykiøping i Otz Herred, Holbeck, Ringstedt og Slangerup hver 2, Heddinge og Saxkiøping hver 1. Summa 140 Skippd. — Skaane: Malmøe 30, Lantzkronne 10, Ystedt 8, Lund 5, Helsingborg, Vææ og Aahus hver 4, Trelleborch 3, Semershafn og Schannøer med Falsterbo hver 2. Summa 70 Skippd. — Fyen: Ottense 16, Assens 8, Suinborch og Nyeborg hver 6, Kiertemynde og Medelfart hver 4, Faaborch og Rudkiøping hver 3 og Bogens 2. Summa 52. — Nørrejylland: Ribe og Aalborg hver 16, Viiborg og Aarhuus hver 8, Kolding, Randers og Horsens hver 6, Varde, Holstebroo, Nyekiøping, Tidstedt og Vedle hver 4, Ringkiøping, Lemviigk, Schafuen, Sæbye og Schiufue hver 2, Høring, Hofbro, Ebeltoft og Gryndov hver 1. Summa 99 Skippd. nok 1. — Summarum ialt 359 Skippd. nok 6[1]. T. 9, 17 b.

26. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til de Lensmænd, der have Købstæder i Befaling, straks at begive sig til Købstæderne, forkynde ovenstaaende aabne Brev, indkræve Kobberet, kvittere derfor og sende det til Kiøpnehafns Slot. T. 9, 20.

— Aabent Brev til Bønderne i hele Danmark, med Undtagelse af Skaane, at Danmarks Riges Raad har bevilget en almindelig Skat, saaledes at hver jordegen Bonde, som har frit Jordegods, skal give 2 Dlr. af hver fri Bondegaard, han ejer, og hver Bonde, som ikke har frit Bondegods, men sidder for Gaard og pløjer og saar, 1 Dlr.; den rige skal hjælpe den fattige; bor der mere end én Mand paa en Gaard, skal en af dem lægges for fuld Skat og de andre regnes for Husmænd eller Gaardsæder; hver Møller skal give 1 Dlr., hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester og Kæltring 1 Dlr. af hvert Gadehus, hver Gaardmand, Inderste, Husmand og Pebersvend $^1/_2$ Dlr., ligesom ogsaa hver Tjenestedreng, der har Kornsæd, og hver Kronens Ugedagsmand, der bor ved Kronens egne Slotte, Gaarde eller Klostre. Kun Adelens egne Ugedagsmænd, der bo (osv.), skulle være fri. Skatten skal være ude til St. Dionisii Dag [9. Okt.],

[1] Ved Sammentælling faas 362.

og Skriverne maa ingen Penge oppebære for at skrive Skatten. T. 9, 20 b. Orig. (til Vestervig Birk).

26. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Lensmændene[1] straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og indkræve Skatten til den bestemte Tid. T. 9, 22.

— Befaling til M. Kield Jul, Superintendent i Viborch Stift, at lade Hr. Peder Matzen, der har været Prædikant paa Vardberg Slot og dér er bleven fanget af de Svenske og berøvet alt hvad han ejede, faa det ledige Grinderslef Sogn i Salinge med Anneks, hvis Sognefolket vil vælge ham og han befindes duelig til at forestaa Embedet. T. 9, 24[2].

— Befaling til Folmer Rosenkrantz at modtage den halve Læst Smør, som Fru Jahanne Nielsdatter til Eskier, Hans Lyckis Enke, aarlig skal give af Hedensted Herred, og sende den hid med den øvrige Fetalje. T. 9, 24 b.

— Kongens Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krumpen, Marsk, Hr. Magnus Gyldenstern, Hr. Peder Skram, Byrge Trolle, Hr. Jørgen Løcke, Holger Rosenkrantz, Hr. Lauge Brade, Otte Brade og Jørgen Rosenkrantz, Rigsraader, mellem Peder Bild i Stege og Pouel Wobissers Foged Villom Wolfart, der havde afsat Peder Bild fra hans Byfogedembede og villet beskatte ham for 40 Dlr. Ved Dommen erklæres Afsættelsen ugyldig, da hverken Pouel Wobisser eller hans Foged har noget at gøre med Kongens Rettighed over Byen, ligesom ogsaa Peder Bild erklæres fri for de 40 Dlr. T. 9, 24 b.

— Til Jens Biilde. Der sendes ham med Skipper Jens Pederssen 23 Læster Rug og med Skipper Hans Gullandtzfar 20 Læster Malt og 10 Læster Salt. Han skal bjærge det mest mulige af Skyts, Ankere, Tov, Master, Sejl og andet fra de strandede Skibe, særlig skal han, da Bøjerne endnu for største Delen hænge ved Ankerne, bjærge disse i Tide, førend Bøjerne slides af; ligesaa skal han bjærge nogle store Master, der skulle være komne under Landet fra andre strandede Skibe. Hvis han mener Søen sikker, skal han sende saa meget af det bjærgede Gods hid, som disse Skibe, Jonas og de 2 Koffardiskibe, kunne bære. T. 9, 27 b.

27. Aug. (—). Nyt Pantebrev til Fru Margrete Nielsdatter, Hans Holcks Enke (ligelydende med Pantebrevet af 20.

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 441 f.

Aug. 1563). Ved Vardbierg Slots Erobring af de Svenske blev nemlig hendes Husbonds Pantebrev paa Godset bortrøvet. Det tidligere Pantebrev erklæres herved for ugyldigt, hvis det atter skulde komme til Stede. P. 192 b (overstreget).

27. Aug. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Fru Margrete Reuentlovs, Hr. Erich Krabbis Enkes, Pant i Jegent forhøjes med 1000 Dlr., som hendes afdøde Husbond har laant Kronen. P. 194 (overstreget)[1].

— Forleningsbrev for Cristen Jul paa Tienden af Hee Sogn i Hing Herred, uden Afgift. Udt. i R. 9, 15 b.

— Følgebrev for Efuert Biild, Admiral, til Bønderne i Otthensegaards og Nesbyehofuit Len samt Provster, Præster, Degne og Kirketjenere, hvilke Peder Munck sidst havde i Værge. R. 9, 122.

— Aabent Brev, at Diderich Mumme maa bo i Kiøpnehafn, bruge Handel som andre Borgere og være fri for Skat, Vagt, Landsknægte- og Rytterhold og al anden kgl. og borgerlig Tynge, saa længe han lever; dog skal han, hvis Byen bliver belejret og Nøden bliver saa stor, at de, som have Frihed, maa bære Tynge med de almindelige Borgere, ogsaa hjælpe Kongen ligesom andre befriede Borgere. R. 9, 188.

— Tilladelse for Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, og hans Medredere til at besejle Boesand Havn i Guldbryng Syssel paa Island og drive Handel der mod at svare sædvanlig Told og sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris. R. 9, 334 b.

— Befaling til Hr. Otte Krompen, Folmer Rossenkrantz, Hans Johanssen, Holger Rossenkrantz, Axel Viffert, Otte Brade, Eskild Gøye, Biørn Anderssen, Jørgen Thidemand, Biørn Koes, Jørgen Marsuin, Hack Ulfstand, Claus Huitfeld og Erick Rud om i Aar at oppebære alt Kirkekornet i N Stift, saa vidt enhvers Befaling strækker sig, lade Bygget gøre i Malt (i Brevene til Skaane: og lade Rugen male i Mel og bage i Kavringbrød) og opbevare det tillige med Rugen og Havren (i Brevene til Skaane: Havren) indtil videre. T. 9, 29 b.

— Bestalling for Peder Huitfeld at løbe med Kongens Orlogsskibe i Østersøen, dog kun gældende til Jul. T. 9, 30.

[1] Ovenover er skrevet: Dette haver hendes Søn Thyge efter kongl. Maj. Tilladelse indløst, og haver han derpaa kgl. Maj. Brev, som udi Enden her udi Bogen findes (se 20. Maj 1580).

27. Aug. (**Khhvn.**). Til Jørgen Marsuin. Da de søfarende klage over, at Lygten paa Kulden ikke holdes tændt Natten igennem, skal han undersøge Sagen, sørge for, at Lygten bliver tændt hver Aften og brænder hele Natten, og straffe mulige Forsømmelser. T. 9, 30 b.

— Befaling til Niels Jonssen til Torstedlund, der paa Grund af Sygdom fik Tilladelse til at drage hjem en Tid, nu straks igen at møde ved sin Fane, da Kongen har bragt i Erfaring, at han kan ride til Tinge og dele og trætte og ellers være paa Færde, hvor han har noget at bestille. T. 9, 31.

— Befaling til Otte Gyldenstern til Palsgaard, der til Kongens store Forundring endnu stadig sidder Paabudet om at lade sig bruge mod Fjenden overhørig, nu uopholdelig at møde ved Krigsfolket med Hest, Harnisk og Værge, da han ellers kan forlade sig paa, at Kongen vil lade ham tiltale og forfølge saa strengt som muligt. T. 9, 32.

28. Aug. (—). Tilladelse for Borgerne i Helsingøer til at købe Korn og andet til deres Huses Ophold i Isefjord og ved Sundbye Færge. R. 9, 189[1].

3. Sept. (**Kolding**). Til Krigskommissærerne. Da Kongen af de af Hans Spegel overbragte Skrivelser har set, at Krigsfolket svækkes meget, har han før sin Afrejse fra Kiøpnehafn givet Ordre til straks at sende Høvedsmændene Rechenberg og Henrich van der Eichen, hver med en Fænnike Knægte, op til dem; Kongen venter ogsaa, at Skytterne fra Norge nu ere komne til dem. Høvedsmanden Casper Tobing er for længe siden sendt ud for at antage 600 Skytter, hvilke skulle blive sendte til dem, saa snart de komme. Hvis den Lejr, de nu have ved Søsiden, er sikker for Fjenden, bør de blive der, da man kan gøre Tilførsel dertil; hvis ikke, overlades det til dem og Feltøversten, hvor paa Grænsen de ville slaa Lejr, indtil de faa Forstærkning. T. 9, 32 b[2]. K.

— [Til Hr. Magnus Gyldenstjerne.] Da Kongen har sendt sin Dreng Christoffer Rossengaard afsted med Breve til Feltøversten og Krigskommissærerne, skal Hr. Magnus straks lade en Pinke eller et andet Skib løbe til Lejren med Drengen. Hvis Høvedsmændene Rechenberg og Henrich von der Eichen med

---

[1] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearch. III. Till. S. 51. [2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 523 f. Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 545 f.

deres Knægte ikke allerede ere sendte afsted til Krigsfolket, skal han sørge for, at de ufortøvet komme afsted. Orig.

3. Sept. (**Kolding**). Befaling til Jørgen Marsuin, Jørgen Thidemand og Biørn Kaas straks at rejse Bønderne i Skaane, mønstre dem og give dem, der ikke have deres Vaaben rede, Ordre til straks at anskaffe sig saadanne, saa de øjeblikkelig kunne rykke op, naar det befales. T. 9, 33[1].

4. Sept. (**Aabenraa**). Befaling til Hr. Magnus Guldenstiern straks at sende de Knægte, der skulle til Krigsfolket, afsted til Elfsborg til Hoben; hvis denne mod Forventning skulde være draget derfra, kunne Knægtene faa det at vide dér og straks paa de samme Skibe begive sig til Halmstadt eller et andet Sted, hvor de kunne komme Krigsfolket nærmest. Da Besætningen i Halmstadt er for svag, skal han straks udskrive saa mange væragtige Karle som muligt af Købstæderne i Skaane, undtagen Malmøe, Landzkrone, Aahus og Vee, og lade Lensmændene udtage de bedste Skytter af Bønderne, saa han ialt faar en 300 Mand, hvilke han skal sende til Halmstadt; Lensmændene skulle sætte Høvedsmænd over dem. T. 9, 33 b[2]. K. Orig.

— Befaling til Ydsted, Trelleborg, Symershafn, Lund, Helsingborg, Falsterboe og Skanøer at udgøre saa mange Karle med Rustning og Værger, som Hr. Magnus Guldenstierne takserer dem til, og sende dem til Halmstad. Orig.

6. Sept. (**Flensborg**). Stadfæstelse for Hans Bang, Borgemester i Medelfar, paa et Brev, lydende, at han har købt et Vejrmøllested, kaldet Vejrmøllebjærg, udenfor Medelfar med Vej og Tildrift af Medelfar By. R. 9, 123.

— Aabent Brev, hvorved Kongen giver Elisabet Pleckomsdatter og hendes nulevende Broder al den Ret, som er tilfalden Kronen i hendes anden Broders efterladte Gods, hvilken tjente Sophie Hardenberg, men blev henrettet formedelst sine Forseelser. T. 9, 34 b[3].

9. Sept. (—). Befaling til Axel Veffert straks at købe nogle smaa Flyndere og smaa, tørre Hvillinger til Kongen selv og sende dem til Frederichsborg Slot. T. 9, 35. K.

— Til Kapitlet i Aarhus. Kongen har tilladt Hertuig Tho-

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 546 f. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 547 f. Tr.: Norske Rigsregistr. I. 524.

messen til Pallesgaardt at faa 1 Kapitelsgaard i Balle i Galthen Sogn og Herred til Mageskifte for 1 Gaard i Karlebye By og Sogn i Nørre Herred og 1 Gaard i Fiellerup By og Sogn, hvis det da er Kirken og Kapitlet uden Skade, hvilket Kapitlet skal paase. T. 9, 35 b. K.

9. Sept. (**Flensborg**). Til Feltøversten og Kommissærerne. Kongen har i Dag modtaget deres Skrivelse med Jacob Ulfeldt og den denne medgivne Instruks angaaende de samme Sager, hvorom de for kort Tid siden sendte Hans Spegel, og meddeler dem Indholdet af sin Skrivelse [se 3. Sept.] til dem ved denne Lejlighed, hvorved det fremdeles skal blive. De skulle meddele Kongen, om de blive liggende eller flytte Lejren. T. 9, 36[1].

10. Sept. (—). Befaling til Bønderne under Kiestrupgaard paa Taasinge herefter hver aarlig at pløje 4 Dage til Gaarden ud over hvad Ægt, Høstarbejde og anden Hovtjeneste de fra Arilds Tid have gjort. R. 9, 189 b.

— Befaling til Henrich Mogenssen indtil nærmere Ordre at anholde de til Sundet kommende Skibe, der have Kobber inde. T. 9, 38 b.

— Befaling til Købstæderne i Skaane at komme Kongen til Hjælp med saa megen Fetalje som muligt, da der er stor Mangel derpaa paa Bahus og Kongen ikke saa hurtig kan proviantere Slottet. Kongen vil siden ramme det saaledes, at det ikke skal blive dem til Skade. T. 9, 38[2].

— Befaling til Biørn Kaas, Jørgen Tiidemandt og Jørgen Marsuin at forkynde ovenstaaende Brev, forhandle med Købstæderne om Fetaljen, sørge for, at det bliver noget klækkeligt, da Kongen kun er ringe hjulpen med lidt, og at det leveres straks, da der ikke kan ventes, og lade Fetaljen samle paa Steder, hvorfra den let kan sendes til Bahus med Skibe. Ligeledes skulle de udtage 100 gode Karle og straks sende dem med Skib til Bahus under Ledsagelse af en paalidelig Karl, for at de kunne hjælpe med til at fuldføre Bygningen og Befæstningen der. T. 9, 37. K.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern, Hr. Otthe Krumpen, Hr. Byrge Trolle og Jochim Beck. Kongen meddeler dem sine Foranstaltninger for at skaffe Proviant og Karle til Bahus og befaler dem at drage Omsorg for, at begge Dele hurtig komme afsted. De skulle hurtig

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 548 f. [2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 524 f.

sende 200 af Casper Thobings Knægte afsted til Bahus, da der her i høj Grad mangler Krigsfolk. Hr. Magnus skal levere Biørn Kaas, Jørgen Tiidmandt og Jørgen Marsuin det nødvendige Skyts til at forsvare Slottene med, ligesaa skal han tilbagelevere Malmøe og Landzkrone Byer det hjemkomne af det Skyts, som disse tidligere have laant Kronen, da Kongen jo altid let kan faa det igen. Af det i Aahus samlede Kirkekorn skal Bygget gøres i Malt og siden tilligemed Rugen sendes til Jens Biilde. Kongens Dreng, Torben Matssen, der er sendt med Ilbud til Feltøversten og Kommissærerne, skulle de øjeblikkelig sende afsted paa et Skib. T. 9, 39. Orig.

10. Sept. (**Flensborg**). Til Bønderne i Bierge Herred, hvem de end tjene. Da der i sidste Fejde løb en Skalkehob ind i Horsens Fjord med nogle Jagter, gjorde Landgang, brandskattede nogle Herremænds Gaarde og sikkert havde anrettet mere ondt, hvis der ikke var bleven gjort Modstand, og da der i Hiernøsund[1] er en snæver Indsejling, hvor man med ringe Umage kan opkaste en Skanse til at have Skyts og Folk i, skal enhver møde med Heste og Vogn, Skovle og Spader, hvor Holger Rossenkrantz tilsiger, for efter dennes nærmere Anvisning at opkaste en Skanse. T. 9, 40.

11. Sept. (—). Forleningsbrev for Mogens Pedersen til Tørrestrup paa Kronens Part af Tienden af Sofuindt[2] og Gangstedt Sogne, uden Afgift. Udt. i R. 9, 16 b.

— Stadfæstelse for Peder Rantzov paa et Mageskifte mellem dennes Fader, Godske Rantzov, og Hr. Hans Lancken, Vikar i Riiber Domkirke. R. 9, 16. Orig. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Kapitlet i Riibe at lade Peder Randtzov til Vamdrup faa noget Kapitelsgods i Anst Herred til Mageskifte i Stedet for noget af hans Arvegods i Malt Herred, dog skal han udlægge god Fyldest. Kongen vil siden stadfæste Mageskiftet. T. 9, 42. K.

17. Sept. (**Nyborg**). Pantebrev til Eskild Gøye til Skiøringe paa Rønbecksholm i Sjælland, som Claus Fontein sidst havde i Forlening, 13 Gaarde i Rønbecks By, 1 Gaard i Simberup[3], 1 Gaard i Stenstrup, 1 Gaard i Olstrup, 4 Gaarde i Bonnerup, 3 Gaarde i Flaso, 3 Gaarde i Borupe, 2 Gaarde i Lillethued og 4 Gaarde i Bøgisse for 2253 Dlr., som han skal betale til første Omslag 1567 af de 45,058 Dlr. 20 Sk. 2 Alb. lybsk, hvorfor

[1] Hjarnøsund. [2] Søvind, Vor H. [3] Sibberup, Hammer H.

han og andre af Adelen have sagt god til Josue van Qualen og dennes Ryttere, og 1747 Dlr., som han nu har laant Kronen, ialt 4000 Dlr. P. 195 (overstreget).

17. Sept. (**Nyborg**). Til Hr. Jørgen Lycke, Otte Brade, Jørgen Rossenkrantz og Eskild Gøye. Da de af Undersaatterne sidste Gang til Orlogsskibenes Proviantering leverede Øksne formedelst den uheldige Aarstid vare saa forkomne, at mange døde af Sult, dels paa Vejen, dels efter at de vare sendte paa Græs og Foder, har Raadet ment det rigtigt at indkræve Øksne til Orlogsskibenes Proviantering til Foraaret nu, da Øksnene ere ved godt Huld. Kongen behøver ligeledes meget Flæsk. Han har derfor ladet aabent Brev udgaa til Bønderne i Nørrejylland [og Fyen] om Øksne og Hjælpesvin. De skulle dele Stifterne mellem sig, lægge Bønderne i Læg, indkræve Øksnene og lade dem drive til Kiøpnehafn, hvor de skulle leveres med klare Mandtal inden Allehelgens Dag [1. Nov.]; derimod skulle de selv bestemme Leveringstiden for Svinene, lade disse slagte og sende Flæsket med Hoveder, Rygge, Fødder og andet til Proviantmesteren i Kiøpnehafn, ledsagede af klare Registre, der skulle leveres til Rentemesteren. Ligeledes skulle de sørge for, at den paabudte Pengeskat betales med det allerførste. T. 9, 41.

— Befaling til Oluf Pederssen, Tolder i Riibe, af Tolden at betale Oluf Nielssen, Borger i Otthensse, 7367 Dlr. i Hamborg til Vor Frue Dag i Fasten [25. Marts]; hvis Tolden ikke beløber sig til saa meget, skal han skrive til Seueren Kier, Tolder i Kolling, om at betale det resterende. Rel. Jochim Beck, Rentemester. K. T. 9, 42 b. Jvfr. 17. Aug.

— Befaling til Seuren Kier at betale Oluf Nielssen hvad Oluf Pederssen ikke kan betale. K. (i Udt.).

21. Sept. (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Bønderne i Sjælland[1], at Rigsraadet i Betragtning af den store Mængde Fetalje, der skal bruges til Orlogsskibene til Foraaret, har bevilget en Hjælp af dem, saaledes at hver 10 Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 1 Okse. T. 9, 49.

— Befaling til Lensmændene i Sjælland straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og indkræve Øksnene, saaledes at de kunne blive drevne til Kiøpnehafn inden Allehelgens Dag. T. 9, 48.

---

[1] Saaledes Overskriften; det indførte Brev er stilet til Sorø Birk.

21. Sept. (**Kbhvn.**). Til Kommissærerne. De skulle overlevere Vincentz Jul Slotsloven paa Bahus og befale Slots- og Krigsfolket paa Bahus at være ham lydige; Kongen vil med det allerførste skaffe det manglende Krigsfolk til Slottets Besætning. Det paa medfølgende Register opførte sendes til Arkeliet. Ligeledes sendes den paa vedlagte Register opførte Fetalje, hvilken Kongen har faaet fra sine egne Slotte og Huse, og desuden have Købstæderne i Fyen faaet Ordre til at føre Mel, Brød og Øl til Bahus. Da mange danske Herremænd drage fra Fanerne uden Feltøverstens Tilladelse under Foregivende af at være syge eller under andre Paaskud, ligesom ogsaa nogle gaa til Skibs derfra, baade [med] Karle og Heste, skulle de forebygge sligt, underrette Kongen om Sagens Sammenhæng og sende ham et Register over de hjemdragne, baade dem, der ere dragne hjem med Tilladelse (Grunden skal angives), og dem, der ere dragne hjem uden saadan. Kongen har befalet Vincentz Jul at sende det brudte Skyts paa Bahus her ned med de Skibe, der nu føre Skyts, Lod og Krudt derop, for at det kan blive støbt om. — Seddel: Da det endnu er saa tidligt paa Aaret, skulle de faa Krigsfolket til igen at drage ind i Fjendens Land for at gøre Fjenden Afbræk. T. 9, 49 b[1].

— Befaling til Vincentz Jul at overtage Befalingen paa Bahus Slot efter den nu afdøde Jens Ulfstand og straks begive sig did. T. 9, 50[2].

— Befaling til Claus Huitfeld straks at bestille 4 Læster Ærter og uopholdelig sende dem til Kiøpnehafn. T. 9, 51.

— Befaling til Henrich Mogensen at udtage saa meget Hamp og Kabelgarn som muligt af de Skibe, der ere i eller komme til Sundet med saadant, og straks sende det hid. Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, har faaet Ordre til at sende 10 Læster Malt, 1 Læst Smør og 4 store Læster Mel til Helsingøer, hvor Henrich Mogensen skal fragte et eller to Skibe til straks at løbe til Bahus dermed. Han skal i Morgen begive sig hid med det Guld og de Dalere, han har af Kongens; samtidig skal han bringe Besked med om de i Sundet værende stettinske Skibe og deres Ladning. T. 9, 51 b.

22. Sept. (—). Forleningsbrev for Peder Friis paa det

---

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 525 f. Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 555 (kun Sedlen).
[2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 526 f.

Vikarie i Lunde Domkirke, som M. Jørgen, Provst paa Samsø, nu har, dog først efter dennes Død; han skal residere ved Domkirken. R. 9, 288. K.

22. Sept. (**Kbhvn.**). Befaling til Lauge Beck at begive sig rundt til Købstæderne i Sjælland og Møen og forhandle med dem om at sende Proviant til Elfsborg efter vedlagte Register. — Register (dat. 21. Sept.): Kiøpnehafn 80 Læster Øl, 40 Læster Brød og 400 Sider Flæsk; Helsingøer 20 Læster Øl, 10 Læster Brød og 150 Sider Flæsk; Kiøge 40 Læster Øl, 10 Læster Brød og 200 Sider Flæsk; Hedinge, Vordingborg og Holbeck hver 5 Læster Øl, 5 Læster Brød og 50 Sider Flæsk; Prestøe 5 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Sider Flæsk; Stege 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Sider Flæsk; Nestuedt 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 150 Sider Flæsk; Skeelskøer 8 Læster Øl, 5 Læster Brød og 150 Sider Flæsk; Slagelsse og Korsøer tilsammen 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 100 Sider Flæsk; Kallundborg 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 150 Sider Flæsk; Nykiøping i Otz Herred 5 Læster Øl, 3 Læster Brød og 50 Sider Flæsk; Roschilde 30 Læster Øl, 10 Læster Brød og 200 Sider Flæsk. T. 9, 52 og 53. K.

— Kreditiv for Lauge Beck til Købstæderne i Sjælland og Møen. T. 9, 52 b.

23. Sept. (—). Kvittans til Hendrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa 1 dobbelt Rosenobel, 800 Rosenobler, 8 gamle Engelotter, 1 ny Engelot, 1 dobbelt Milreis, 4 Kroner, 1 Dukat og 100 rinske Gylden, som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer, og 800 Dlr., som han har leveret Rentemester Eiler Grubbe, alt af dette Aars Told. R. 9, 190.

— Befaling til Abbedissen i Mariboe at lade Gregers Ulfstandt Trudissøn fremdeles bruge Klosterets Holm Lindholm til Solte Slot mod at svare samme Afgift deraf som Broderen Jens Ulfstandt. T. 9, 54. K.[1]

— Til Frantz Brochenhusse. Da Kongen nærer Frygt for, at nogle af Kommissærerne ikke ere rigtig villige til at raade til videre Opmarch, beder han ham betænke, hvilken Skade det vil være for Kongen og Riget, om Krigsfolket nu skulde gaa i Vinterlejr, og sørge for, at Krigsfolket igen kommer paa Tog, da Hø og Korn i Fjendens Land nu for største Delen ere førte i Hus, saa

[1] Tr.: Kall-Rasmussen, Musse Herred S. 172.

man kan faa Underholdning til Hestene. Skønt mange Danske ere dragne bort fra Hoben, til Dels uden Tilladelse, hvilket Kongen foreløbig maa lade gaa, og Fanerne ere meget svage, venter han dog af dem, der ere blevne, at de ville være villige til at gøre Fjenderne Afbræk. K.[1]

23. Sept. (**Kbhvn.**). Befaling til Eskild Gøye at lade Claus Fonteins Barn (?Børn) faa dette Aars Avl til Rønnebecksholm, hvilken den frantzoske Legat og Barnets Formynder have berettet at Eskild Gøyes Bud vil tilholde sig paa dennes Vegne; der er nemlig stor Gæld og intet andet at betale med. T. 9, 54 b.

— Befaling til Henrich Mogenssen at lade Johan Søig passere gennem Sundet med 200 Læster Salt til Køningsberg eller Dantzigk, naar Søen bliver sikker, da han derfor har ladet en Fordring paa Kronen, stor 300 Dlr., falde. T. 9, 55.

25. Sept. (—). Forleningsbrev for Peder Schram, Hr. Peder Schrams Søn, paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som hans Broder Chresten for nogen Tid siden oplod den nu afdøde Broder Tyge; naar han ikke gaar i Skole eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 289.

26. Sept. (—). Til Frantz Brockenhus. Kongen har sendt Penge op til Krigsfolket og bestilt Proviant, særlig Brød og Havre, til samme, hvorfor han skal gøre alt for, at Krigsfolket igen kan komme paa Tog og udrette noget betydeligt, ligesom ogsaa for, at det holder Lejr i Fjendens Land, da Kongens Lande hidtil have haft stort Besvær. T. 9, 55[2].

27. Sept. (—). Til Mogens Erichssen paa Aalholm. I Stedet for Borgerne i Saxkiøping, der formedelst Armod besvære sig ved at holde de befalede Postvogne, skal han indtil videre drage Omsorg for, at der altid holde 2 Postvogne rede i Saxkiøping til at besørge Kongens Post. T. 9, 55 b.

— Befaling til M. Jørgen Borenholm, Superintendent i Vendelbo Stift, at lade afholde Bededage i Stiftet 28., 29. og 30. Okt. efter nærmere Anvisning af Dr. Hans Albritsen, Superintendent i Sjællands Stift. Det aabne Brev om Iagttagelse af Bededagene sendes ham til Forkyndelse i Stiftet. Orig. i Provinsark. i Viborg[3].

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 754 f. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 560. [3] Lignende Breve ere sikkert udgaaede til de øvrige Superintendenter, men Brevet er ikke indført i Registranten.

27. Sept. (**Kbhvn.**). Aabent Brev om Iagttagelse af Bededage (ligelydende med Brev af 24. April s. A.). Orig. (til Vendelbo Stift) i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til Bønderne paa Møen hver at køre 2 Læs store Sten til den Runddel, som Borgerne i Stege skulle opføre ved deres By, og med Heste, Vogne, Skovle og Spader arbejde med paa den i 2 Dage paa egen Bekostning, da Borgerne ikke alene kunne udføre Arbejdet. T. 9, 56.

28. Sept. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Malmøe og Ydstedt at lade Borgerne i Lubeck udføre de Læster Byg, som de have købt i Skaane til deres Huses Ophold, og at lade de lubske Købmænd, der have besøgt Fiskeriet, hver købe og udføre en eller to Tdr. Kød, men ikke mere, Kronens Told og Forbud dermed dog uforkrænkede. T. 9, 56 b.

30. Sept. (—). Gældsbrev til Pouel Fechtel, Møntmester, paa 2000 Dlr. i runde danske Markstykker, hvilke Rentemester Eyler Grubbe skal betale ham tilbage af Skatten. P. 197 b.

1. Okt. (—). Kongens Rettertingsdom, afsagt af Johan Friis, Kansler, Hr. Otthe Krumpen, Marsk, Hr. Magnus Guldenstiern, Byrge Trolde og Holger Rossenkrantz, mellem Fru Jutthe Podebusk, Knud Guldenstiernis Enke, og Hr. Lauritz, Sognepræst til Lodberg Sogn, om Lodberg Sogns Præstegaard i Skoufstedt. Ved Dommen tilkendes Præstegaarden Præsten med Undtagelse af den aarlige Afgift af 6 Hestes Gæsteri og 1 Skovsvin, som tilskødedes hendes Husbond ved Skødet paa Irupgaard[1]. T. 9, 57.

2. Okt. (—). Kvittans til Fru Eddelle Hardenbierg, Frandtz Bildis Enke, paa hendes Regnskab for Indtægt og Udgift af Ørum Slot fra den Dag, hendes Husbond først fik det paa Regnskab, indtil hun nu blev det kvit, og for de i samme Tid oppebaarne Skatter og andet. Hvad hun blev skyldig har hun dels leveret Oluf Munck til Inventarium, dels betalt. R. 9, 16 b. K.

— Pantebrev til Jens Koes, Embedsmand paa Elfsborg, paa 1 Gaard i Store Nesom[2] i Skifs Sogn i Vendsyssel, 1 Gaard i Lille Nesom, 1 Gaard i Rafnsholt, 3 Gaarde i Ouenstrup, 1 Gaard i Longholt, 3 Gaarde i Stagstedt, 1 Gaard i Ofuenkiødt[3], 1 Gaard i Solholt, 1 Gaard i Bydal[4], 1 Gaard i Olgersaadt[5], 15 Gaarde i

---

[1] Se Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 32 f. [2] Nejsum, Skæve S., Dronninglund H. [3] Avnkødt. [4] Byrdal. [5] Aalgaardsødde.

Liu[n]gsøe[1] By og Sogn, 1 Gaard i Pilueter[2], 2 Gaarde i Kuosum[3] og 11 Gaarde i Klinten[4] samt den Gaard i Stagstedt, som Kongen har tilladt Jørgen Ugerup at faa fra Hr. Erich Krabbe, for 3333 Dlr. 1 Mk. danske, hvilke Kongen bliver Jens Koes skyldig for hans Tjeneste som Høvedsmand i 40 Maaneder. P. 198 (overstreget)[5].

2. Okt. (**Kbhvn.**). Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len straks at udtage ledige, føre Karle til at arbejde paa Holmen ved Kiøpnehafns Slot og ufortøvet sende dem hid til Lensmanden Biørn Anderssen. — Kallingborg og Vordingborg Len hver 30, Korsøer Len 20 og Skioldenes og Roschilde Len hver 10. T. 9, 60.

— Til Tolderen i Malmøe. Kongen og Rigsraadet have i Betragtning af den gode Kornvækst i Skaane tilladt, at der indtil videre maa sælges og udføres Byg og Malt fra Landet mod tilbørlig Told; derimod ikke Rug, Havre eller andet uden særlig Tilladelse. T. 9, 60 b.

3. Okt. (—). Befaling til Jørgen Tiidemandt, Biørn Koes og Hack Ulfstand at opkøbe al den Havre, de kunne faa i deres Len, og opbevare den indtil videre. T. 9, 61.

— Til Jørgen Rosenkrantz. Da Christoffer Lauritssen voldelig skal være draget ind paa Hagestedt, have udvist Erich Vesteniis Hustru af Gaarden, slaaet hendes Pige og skudt Erich Vesteniis Karl og vedblivende i Forening med andre af Erich Vesteniis Svogre truer denne og hans Folk, skal han med det første kalde Erich Vestenii og dennes Svogre for sig, befale dem at være hverandre ubevarede og at afgøre deres Mellemværende efter Loven paa Herredsting og Landsting. Christoffer Lauritssen skal han indmane i et Herberg i Aarhus og befale ham indtil videre at holde et redeligt Indlager der. T. 9, 61.

— Befaling til nedennævnte Købstæder straks at sende Tømmermænd med deres Redskaber til Biørn Anderssen, Lensmand paa Kiøpnehafns Slot, der skal give nærmere Besked. De skulle arbejde paa Skibene. — Kiøge og Nagskouf hver 6; Roschylde, Kallingborg, Skielskøer, Helsingøer, Stege og Stubbekiøping hver 4; Slaugelse, Nykiøping i Falster og Nystedt hver 3; Holbeck, Ringstedt, Korsøer, Presteøe, Vordingborg, Saxkiøping, Rudbye, Maribo

[1] Lyngsaa. [2] Pielven (Dsk. Atl.). [3] Knøsene(?). [4] N. og S. Klit. [5] Udenfor er skrevet: Dette haver Fru Karen Niels Skels efter kongl. Maj. Tilladelse indløst (jvfr. 20. Dec. 1578).

og Slangerup hver 2; Hedinge og Nykiøping i Otz Herred hver 1. T. 9, 62. K. (til selve Brevet).

4. Okt. (**Kbhvn.**). Befaling til nedennævnte Købstæder straks at modtage Bøsseskytter i Borgeleje og skaffe dem Herberg og Underholdning efter den derom gjorte Skik. — Aalborg 60; Viiborg 30; Randers, Aarhus, Horsens og Kolding hver 20; Høring, Sæbye og Veidle hver 10. T. 9, 63. Orig. (til Vejle) i Provinsark. i Viborg.

— Til Bønderne i Gydinge Herred. Kongen tillader dem paa deres Begæring at blive alle sammen i Herredet og blive fri for at udgøre hver 5. Mand, for at de bedre kunne gøre Modstand mod Fjenden, der truer dem stærkt; dog skulle de, hvis der sker Indfald i de omliggende Herreder, hjælpe deres Naboer, ligesom de ogsaa skulle hjælpe til, hvis Lensmanden vil gjøre et Tog mod Fjenden. T. 9, 63 b. K.

6. Okt. (—). Kreditiv for Lauge Beck til Prælater, Kanniker, Vikarer, Provster og Præster paa Sjælland og Møen, hvem han paa Kongens Vegne skal give nogle Ærinder tilkende. T. 9, 64 b.

7. Okt. (—). Skøde til Jørgen Bernekov til Kellerup. R. 9, 17. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Fru Kierstine Gyldenstierne, Gregers Bryskis Enke, paa Vesterbyegaard i Sjælland mod aarlig at svare 3 Pd. Rug, 3 Pd. Byg og 1 Fjerd. Smør paa Kallingborg Slot; hun maa nyde sædvanligt Arbejde af de 3 Gaardsæder ved Gaarden, men maa ellers ikke befatte sig med dem; hun maa ikke jage og kun hugge i Skovene med Lensmandens Tilladelse. R. 9, 190 b.

— Befaling til alle om at hjælpe Johan von Broberg med at faa det Gods, som hans i Halland døde Broder Christoffer von Broberg skal have indsat i Forvaring i nogle Købstæder i Skaane og andensteds her i Riget. T. 9, 65.

8. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved det indtil nærmere Afgørelse forbydes Borgerne i Vee og Bønderne i Aasum at bruge en mellem Vebo og Aasum Marker liggende Jord mere end fra Arilds Tid sædvanligt; efter Vee Borgeres Beretning har Jorden hidtil kun været brugt til Overdrev til begge Byer, men nu ville Bønderne i Aasum alene tilholde sig den og bruge den under Plov. R. 9, 289 b. K.

— Til Hr. Jørgen Løcke, Otte Braade og Jørgen Rosenkrantz.

I Henhold til deres ved Kansler Johan Friis tilkendegivne Betænkning vil Kongen, da der er ringe Olden i Aar, forskaane Undersaatterne for de forlangte Hjælpesvin, for at han, naar Madskatten paabydes til Foraaret, da kan faa større Hjælp. T. 9, 65 b.

9. Okt. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at de Borgere i Prestøe, som have nogle Jorder i Leje, der tidligere hørte til Schoufkloster og nu ligge under Vordingborg Slot, hvilke Jorder de stadig have maattet fæste paany, hver Gang der kom ny Lensmand paa Vordingborg, herefter skulle beholde de lejede Jorder for den første Indfæstning, saa længe de svare deres Afgift, men de maa ikke afhænde Jorderne til andre uden Lensmandens Samtykke, og disse andre skulle saa svare ny Indfæstning. R. 9, 191.

— Aabent Brev til Købstæderne i Nørrejylland [Fyen og Langeland], at Kongen har befalet Hr. Jørgen Løcke, Holger Rosenkrantz, Otte Brade og Jørgen Rosenkrantz at udtage gode Karle med Rør og andre Værger i hver Købstad; de udtagne skulle straks skaffe sig gode Værger og rette sig efter ovennævnte Raaders Ordrer. De udtagne ville faa Maanedspenge, saa længe de ere i Kongens Tjeneste, derimod vil enhver udtagen, der bliver hjemme, blive straffet paa Liv og Gods. — Olborg og Riber hver 60 Karle; Viborg og Aarhus hver 50; Randers, Kolling og Horsens hver 40; Varde, Ringkiøping og Vedle hver 30; Skagen, Sæby, Tystedt, Holstebro, Lemvig og Nykiøping hver 20; Høring, Skibe, Grindov, Ebeltoft og Holbro hver 10. Summa 600. — Ottens 50; Suinborg og Assens hver 40; Kierteminde 30; Faaborg, Medelfart, Bogensse og Nyborg hver 20; Rudkiøping 10. T. 9, 66 b[1].

— Befaling til Borgemestre og Raad i Købstæderne i Nørrejylland at udtage Karlene og befale dem at være Raaderne lydige. T. 9, 69 b. K.

— Befaling til Hr. Jørgen Lycke, Otte Brade og Jørgen Rosenkrantz, der i Forening med Holger Rosenkrantz skulle udtage Karle i Købstæderne i Nørrejylland, at blive enige med denne om, hvilke Købstæder hver af dem skulle besøge. De skulle sørge for, at Kongen kan faa Folkene, naar han behøver dem. T. 9, 65 b. K.

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke, Holger Rosenkrantz, Otte Braade og Jørgen Rosenkrantz efter Holger Rosenkrantzes nærmere Anvisning at give de udtagne Karle noget paa Haanden af

[1] Derefter følger en Fortegnelse over Købstæderne i Nørrejylland og over de jydske Len og deres Lensmænd.

den Skat, som Bønderne i deres Len nu skulle udgive. T. 9, 66. Orig. (til Otte Brade).

9. Okt. (**Kbhvn.**). Befaling til Arvingerne efter Jens Ulfstand Trudessøn, straks at levere Greers Ulfstand, hvem Kongen har forlenet med Solte Slot efter Jens Ulfstand, klart Inventarium, Registre, Jordebøger og andet til Slottet hørende, for at Kongen kan vide, hvad Inventarium der skal ydes. T. 9, 69. K.

10. Okt. (—). Kvittans til Hendrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa 213 Rosenobler, 1 gammel Engelot og 15 rinske Gylden, som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Regnskab af dette Aars Told. R. 9, 192.

11. Okt. (—). Mageskifte mellem Jochim Beck, Rentemester, og Kronen. R. 9, 192. (Se Kronens Skøder.)

13. Okt. (—). Til Bønderne i Berge Herred, der ikke vare med paa Toget til Vardberg. Da deres Fuldmægtige have berettet, at Jørgen Marsuin, Lensmand paa Helsingborg Slot, tiltaler dem, fordi de forsømte Toget, og vil have dem til at bøde til Kongen derfor, hvilket de formedelst deres store Armod ikke formaa, vil Kongen denne Gang lade Sagen falde, mod at de for Fremtiden ere Lensmanden lydige; men forse de sig atter, skal denne Sag igen staa aaben. T. 9, 70.

14. Okt. (—). Aabent Brev, at Claus Bartskær, hvis Heste, Vogn og Redskaber ere blevne tagne af Fjenden paa Toget, maa være fri for Hold, Skat og al anden kongelig og borgerlig Tynge i et Aar efter dette Brevs Datum. R. 9, 290.

— Befaling til Provster, Præster og Bønder i nedennævnte Herreder at kommme Kongen til Hjælp med al den Havre og Fetalje, de kunne undvære, eftersom de kunne blive enige med N. N. om, der skulle forhandle nærmere med dem. — Biørn Kaas og Knud Sparre i Oxie, Bare, Skiødz, Vemindehøys, Harrestad, Jerestad, Albo, Liunitz og Fers Herreder; Jørgen Thiidemand i Froste, Girs, Villantz, Torne, Rønberg, Haragger og Ottensse Herreder; Jørgen Marsuin i Lugud, Sønder Asbo, Nørre Asbo, Birge og Gydinge Herreder. T. 9, 70 b. Jvfr. 20. Okt.

15. Okt. (—). Befaling til Hr. Lauge Brade i Froste Herred, Jacob Sparre i Fers Herred, Byrge Throlle i Gers Herred og Fru Sitzele i Villandtz Herred at hjælpe ovennævnte Mænd, der skulle forhandle med Bønderne i deres Len om Havre og anden Fetalje, og sørge for, at Hjælpen straks leveres. T. 9, 71.

20. Okt. (**Frederiksborg**). Gældsbrev til Borgemestre og Raad i Malmøe paa 1750 enkelte Dlr., 3000 Mk. i runde danske Markstykker og 2250 Mk. danske i adskillig rund Mønt, at betale tilbage til førstkommende Paaske. P. 199 b.

— Befaling til Jochim Beck at skaffe Klæde, Foderdug, Sardug, Arrask, Saien, Lærred og Sidentøj til Krigsfolket, særlig saa meget sort som muligt til Rytterne, for en 20—30,000 Dlr., da Feltøversten skriver, at man i Tide maa tænke derpaa. Da der sikkert er tilstrækkeligt i Kiøpnehafn, skal han udtage alle saadanne Varer, hvem de end tilhøre, og ej, som før, anse en ringe Vrede; vil han ikke det, skal han meddele Kongen det, for at denne kan sætte en anden til det. T. 9, 73 b.

— Til Johan Friis, Kansler. Øverstens Brev sendes ham til Gennemlæsning. Lensmændene i Skaane have faaet Ordre til at handle med Undersaatterne om at føre Brød og Havre til Halmstedt og lignende Breve ville straks udgaa til Fyen og Sjælland. Rentemesteren har faaet Befaling til at udtage Tøj til Krigsfolket i Kiøpnehafn, hvormed Kansleren skal hjælpe ham, da man ikke faar det med det gode af Kræmmerne, der skjule deres Varer; Kongen vil dog give Kræmmerne Brev paa at ville betale Varerne til en belejlig Tid. De 20,000 Dlr., Hertugen af Churlandt skylder Kongen, overdrager Kongen efter Kanslerens Betænkning til sin Broder Hertug Magnus; Kongen mener at have 14,000 Dlr. til gode hos sidstnævnte, hvilket Kansleren skal undersøge i Kancelliet. T. 9, 74[1].

— Til Provster, Præster og Bønder i Sjælland, Møen, Falster, Laaland, Fyen, Langeland og Taasinge. Da Krigsfolket, der mangler Proviant, særlig Brød og Havre, vil drage til Halmstadt for at proviantere og derefter igen vil rykke op mod Fjenden, skulle de komme Kongen til Hjælp med alt det Brød og Havre, de kunne undvære, og uopholdelig levere det, hvor N. N. befaler, saa det straks kan komme afsted til Halmstadt. T. 9, 76 b.

— Befaling til Eskild Gøye at forhandle med Provster, Præster og Bønder paa Fyen, Langeland og Taasinge om Brød og Havre og særlig med de rige Provster, Præster og Fogder og rige Bønder, at Kongen af dem kan faa noget, hvormed han kan være hjulpen. Han skal samle Fetaljen, hvor den bedst kan udskibes, straks skaffe

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 561 ff.

Skibe til at føre den til Halmstadt, hvor den skal leveres til Pouel Huitfeldt mod Kvittans, og lade paalidelige Folk følge med, for at Skibene ikke, som tidligere sket, skulle blive liggende i Havnene. Han skal sende Kongen et klart Register over den Fetalje, der sendes. Hvis det Øl og Brød, som Købstæderne tidligere have faaet Ordre til at sende til Bahus, ikke endnu er sendt, hvilket Kongen dog ikke vil tro, skal han uopholdelig faa det afsted. T. 9, 75[1].

20. Okt. (**Frederiksborg**). Lignende Breve til Biørn Anderssen for Sjælland og Møen, Jørgen Munck for Frederichsborg Len, Claus Huitfeldt for Laaland og Falster, Biørn Koes, Jørgen Tidemand og Jørgen Marsuin for Skaane (dog ikke den Artikel om Brødet og Øllet til Bahus). Udt. i T. 9, 76[1]. Jvfr. 14. Okt.

— Befaling til Rentemester Eyler Grubbe eller i hans Fraværelse Renteskriver Peder Hanssen at levere Didrich Behr og Dr. Zacharias 100 Dlr. ud over den Sum, de have faaet til Tæring. Orig.

— Til Hr. Magnus Guldenstern, Statholder. Han skal sørge for, at det til Gotland bestilte Salt kommer afsted saa snart som muligt, og se at skaffe Jens Biilde noget Malt, hvis det kan lade sig gøre, samt det i Aahus samlede Kirkekorn, hvilket tidligere er lovet Jens Biilde til Slottet [Visborg]. Han skal se inden Vinteren at faa Skibe til Gotland efter det bjærgede Skyts og tænke paa Skibe til at gelejde disse. Kongen har skrevet til Tolderen om at skaffe Oplysning om de 3 Skibe, der ere komne vestfra og ville østpaa. Jacob Henrichssen skal, naar han ankommer, indlægges i det Kammer paa Slottet [København], hvori Jacob Bagge var. — Seddel: Han skal skrive til Jens Biilde om at gøre sig al mulig Flid for at faa det endnu ikke bjærgede Skyts op. Orig.

21. Okt. (—). Befaling til Henrich Mogenssen at tage Told og Forpligtelsesbrev paa ikke at ville løbe til Fjenden af de nu i Sundet værende og herefter i Høst kommende nederlandske Skibe og derefter lade dem passere; hvis han mærker noget fordægtigt, skal han melde det til Kongen. T. 9, 76.

— Til Fru Anne Rosenkrantz. Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, har berettet, at hun ikke vil modtage Pantesummen for Skioldenes; men da det nu er paa den Tid af

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 563 f.

Aaret, da hun overtog Slottet, Pantesummen er bleven forrentet, saa det er hende uden Skade, og Kongen tidligere har meddelt hende Grunden til Indløsningen, venter Kongen, at hun ikke vil vægre sig ved straks at modtage sine Penge og udlevere Lenet; Lenet vil straks blive lagt under Kiøpnehafns Slot og ikke blive bortforlenet til nogen anden. T. 9, 77.

21. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Anderssen at levere Fru Anne Rosenkrantz ovenstaaende Brev og atter tilbyde hende Pengene; nægter hun at modtage disse, skal han lade dem blive staaende paa Slottet, oplæse Følgebrevet og overtage Lenet. Forlanger hun Opgæld paa de nye Dalere, skal han paa Kongens Vegne give hende den. T. 9, 76 b.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstierne at meddele Kongen, om Caspar Thoubings Knægte, som vare der i Byen, ere komne bort eller ikke. Orig.

22. Okt. (—). Til Hr. Jørgen Løcke. Da nogle af Kongens Undersaatter siges at gøre Kongens Fjender paa Vardberg Tilførsel med Brød og to i Mariagger boende Mænd, Hans Mønboe og Niels Borissen, der tidligere have boet i Vardberg, særlig ere mistænkte derfor, skal han undersøge, om de have sejlet ud nogenstedshen; hvis han mærker, at de have gjort Fjenden Tilførsel, skal han forholde sig imod dem, som det sig bør. T. 9, 77 b.

— Lignende Befaling til Biørn Anderssen om at undersøge, om nogle ere sejlede ud fra Kiøpnehafn og da hvorhen. Udt. i T. 9, 78.

— Lignende Befaling til Tolderen i Helsingøer. Udt. i T. 9, 78.

23. Okt. (—). Befaling til Bønderne i Sønderhalland hver at hugge 2 Læs Ved og føre dem til Halmstadt, hvor Krigsfolket mangler Ildebrændsel, samt hver 1 Læs Ris til Byens Befæstning. T. 9, 78.

— Til Hr. Magnus Guldenstiern. Der sendes ham en af Pouel Huitfeldt, Befalingsmand i Halmstadt, hidsendt Fortegnelse med Befaling til at skaffe Pouel Huitfeldt saa meget som muligt af det derpaa opførte og til at tilskrive ham al Besked med dette hans Bud. Han skal sende den Krigsmand i Kiøpnehafn, som har tjent under Kongens Drabanter og siden har været Michel van Zwickaus Fænrik, til Pouel Huitfeldt med en Skrivelse, at han skal være Høvedsmand for Knægtene. Da Pouel Huitfeldt melder, at der ligger 6 hollandske Skibe ved Vardberg, vilde det være godt, om

de Skibe, der skulle til Marstrand, snart kunde blive affærdigede, for at de kunde have Øje med Hollænderne (»at de end samme Hollænder noget kunde vare paa Tjenesten«). T. 9, 78 b. Orig.

25. Okt. (**Frederiksborg**). Til Johan Friis, Kansler. Den i Instruksen for ham og de andre til Othense gaaende Raader indeholdte Bestemmelse, at de i Tilfælde af nogen særlig Uenighed under Forhandlingerne skulle skrive til Kongen om nærmere Besked, finder Kongen unødvendig, da han jo ingen Raader har hos sig og selv ikke ved noget synderligt om Rigets Handel; Johan Friis, der ved bedre Besked om Rigets Lejlighed end Kongen, kan i Forening med de andre Raader træffe Bestemmelse om, hvad der skal gøres. T. 9, 79 b[1].

26. Okt. (—). Til Kapitlet i Ribe og Bage Jenssen, Hospitalsforstander. Kongen har tilladt, at Niels Koes, kgl. Sekretær, maa faa 2 Gaarde, den ene i Brixbylle, den anden i Arndrup, tilhørende Kapitlet og Hospitalet, til Mageskifte, dog skulle de paase, at han udlægger god Fyldest derfor. T. 9, 79 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

28. Okt. (—). Til Eyler Grubbe, Rentemester. Da Daniel Rantzov, Feltøverste, der til Rytterne og Knægtene i Halmstadt har ladet udtage Havre, Brød og Øl for 600 Dlr., nu forlanger Pengene, skal han, hvis han har saa mange Penge af Kongens, levere Feltøverstens Skriver, Hans Hartmand, dem og indskrive dem i sit Regnskab, for at de siden kunne afregnes med Daniel Rantzov. T. 9, 80.

29. Okt. (—). Til Otte Brade og Jørgen Rosenkrantz, Raader, Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, og Erich Lange, Embedsmand paa Droningborg. Da Holger Rosenkrantz har faaet Befaling til gode Mænd, at de Lørdag før St. Karine Dag [23. Nov.] skulle dømme mellem ham og Fru Margrete, Hans Holckis Enke, paa hendes Børns Vegne, skulle ovennævnte, saaledes som hun har begæret, møde til samme Tid paa de omstridte Aasteder og paase, at ingen af Parterne lider Uret. De skulle medunderskrive Forretningen. T. 9, 80 b.

— Befaling til Lensmændene paa Skanderborg, Aarhusgaard og Kaløe straks at bestille nedenstaaende Fetalje og paa Kongens Vegne sende den til Halmstadt til Pouel Huitfeldt, der siden

[1] Tr.: Hist. Tidsskr. V. 426.

skal afhænde den til Krigsfolket. I Stedet for Øllet maa de ogsaa sende Malt og Humle til lige saa meget Øl. — Skanderborg og Aarhusgaard hver 20 Læster Brød, 40 Læster Øl, 10 Læster Gryn og 400 Sider Flæsk, Kaløe halvt saa meget. T. 9, 81.

30. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til det hjemmeladte Raad i Kiøpnehafn at tilkalde Dr. Albret Knoppert og i hans Overværelse høre de Hansestæders Udsendinge, hvis Ærinde Raadet skal meddele Kongen tillige med dets Betænkning. Orig.

— Til Kapitlet i Roschild. Kongen har tilladt Axel Urne til Søgaardt at faa 1 Kapitlets Gaard, kaldet Muserød, ved Vindbyeholt til Mageskifte, dog skal Kapitlet paase, at han udlægger god Fyldest derfor. T. 9, 81 b.

— Befaling til alle, som fri og frelse kendes i Stifterne i Jylland, at møde personlig i Viborg 2. Dec., da Kongen har noget magtpaaliggende at forhandle med dem om. T. 9, 82.

— Befaling til Landsdommerne at forkynde ovenstaaende Brev. Udt. i T. 9, 82 b.

— Befaling til Stiftslensmændene Otte Brade, Hr. Otte Krumpen, Folmer Rosenkrantz og Axel Viffert at forkynde ovenstaaende Brev hver i sit Stift. T. 9, 82 b.

— Befaling til Raadet i Jylland at møde samme Tid [og Sted]. Udt. i T. 9, 82 b.

31. Okt. (—). Befaling til Bønderne i Blekinge og Lister samt alle, som have hjemme der, men ere dragne andenstedshen, straks at møde hos Jørgen Biilde, naar denne tilsiger dem, og siden være ham lydige. T. 9, 83.

— Befaling til Bønderne i Froste, Fers, Giers, Albo og Villantz Herreder at hjælpe Jørgen Biilde med at udskrive alle Gaardmænd, Pebersvende, Bartholomæusdrenge og andre løse Karle, som findes paa Landet eller ere dragne ind i Købstæderne i disse Herreder, og ikke skjule nogen. Det befales alle udskrevne at være Jørgen Biilde lydige, da de ellers ville blive straffede uden al Naade. Enhver, adelig eller anden, der vil gøre Hold paa en udskreven, vil blive straffet. T. 9, 83 b.

— Befaling til Peder Biilde, Biørn Anderssen, Abbeden af Soer, Borchort [von Papenheim], Erich Rudt, Mogens Erichssen og Claus Huitfeldt at anvise Kongens Tømmermand, der sendes til dem for at hugge Tømmer til Orlogsskibene efter en ham af Admiral Efuert Bildt medgiven Seddel, hvor han maa hugge i N Skove, dog

hvor der sker mindst Skovskade, samt skaffe Tømmermanden Underholdning og Hjælp til Tømmerets Hugning. — Biørn Anderssen i Kronens Skove i Stefuens Herred, Peder Biilde i Tuerby Skove, Abbeden af Soer i Soer Klosters Skove, Borchort i de Skove, han har i Befaling i Kiøpnehafns Len, Erich Rudt, Mogens Erichssen og Claus Huitfeldt i de Skove, som de have i Befaling paa Laaland og Falster. T. 9, 84 b.

1. Nov. (**Frederiksborg**). Til Hr. Magnus Guldenstiern. Da Svenskerne, hvis Kongens Flaade ikke kommer tidsnok ud til Foraaret, siges at ville angribe Gotlandt og Folket der paa Landet næsten er uddød, vil Kongen sende 400 Knægte derover, hvorfor han straks skal lade de ankomne tyske Knægte af Tobings og Utermarckis komme til Kiøpnehafn, lade dem mønstre og forsyne med Værger og sende gennem Skaane til Symmershafn under Ledsagelse af Siluester Franche; Biørn Kaas har faaet Ordre til at skaffe Skuder og Fetalje til Knægtene paa Overfarten og i Vinter paa Gotlandt. Jens Biilde har faaet nærmere Besked. T. 9, 85 b. Orig.

— Befaling til [Hr. Magnus Gyldenstjerne] om at gøre sig al Flid for, at de til Sømmershafn bestemte Skibe komme afsted og blive bemandede med gode Folk og gode Skippere, der kunne passe paa, at Skibene ikke løbe ind i nogen Havn paa Vejen og forsømme Tiden; ligeledes skal han sørge for, at Knægtene ufortøvet komme afsted. — Seddel: Kongen har befalet Siluester Francke straks at drage til Sømmershafn og ordne det med Skuder og andet til Knægtene. Orig.

2. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen paa Kapitlets Begæring lader den Forfølgning falde, som Lensmændene i Skaane have rejst mod de af Lunde Kapitels Bønder, der bleve hjemme, da Bønderne i Skaane tilsagdes til Toget til Vardbierg, eller uden Tilladelse drog hjem, da de kom til Vardberg; dog skulle de saa herefter adlyde Lensmændenes Ordrer. Forse de sig atter, skal denne Sag paany optages. T. 9, 86.

— Til Jørgen Tidemand. Kongen har paa Begæring af Borgemester og Raad i Landtzkrone og i Betragtning af det store Besvær, der paahviler Byen, fritaget den for at sende det Brød, Øl og Flæsk til Bahus, som Jørgen Tidemand har beordret den til. T. 9, 87[1].

---

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 530 f.

3. Nov. (**Frederiksborg**). Til Hr. Magnus Guldenstern, Statholder. Paa hans Forslag om at lade de til Gotland bestemte Knægte gaa til Skibs i Kiøpnehafn befales det ham at rette sig efter den tidligere Ordre, da Fetaljen, som Knægtene skulle have med sig, efter Kongens Befaling er samlet i Symmershafn. Han skal sørge for, at Skibene hurtigst muligt blive sendte did, og at Knægtene straks blive mønstrede og komme paa Rejsen. Orig.

5. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Albret Friis, Kromand ved Frederichsborg Slot, fritages for Sise af det Øl, som han køber eller selv lader hente; dog skal han udtappe det altsammen i Kroen og, hvis han sælger deraf til Forprang, have forbrudt alt hvad han ejer. R. 9, 193.

— Befaling til Eskildt Gøye at skaffe den fangne svenske Herremand Clement Lauritzen et Kammer paa Slottet og godt Underhold samt paase, at han ikke slipper bort. T. 9, 87 b.

— Befaling til Biørn Anderssen at lade Peter van Sandersleben, som Kongens Folk have »fragrebet« de Svenske, indlægge i en Borgers Hus i Roschylde og give Ordre til at passe godt paa ham. Clement Lauritzen skal han straks sende til Nyborg Slot til Eskildt Gøye tillige med Kongens Brev til denne. T. 9, 87 b.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd straks at indkræve Restancerne af de Skatter, Købstæderne skulde betale til St. Morthens Dag sidste Aar og St. Hans Dag i Aar, og sende dem til Rentemester Eyler Grubbe inden 14 Dage eller 3 Uger efter St. Morthens Dag. — Vincentz Jul: Lemuig 300 Dlr., forfaldne til St. Morthens Dag 1565, 75 enkelte Dlr. og 75 Dlr. i Klippinge, forfaldne til St. Hans Dag 1566. Fru Magdalene Banner: Skifue 220 Dlr., forfaldne til St. Morthens Dag 1565, 150 enkelte Dlr. og 150 Dlr. i Klippinge, forfaldne til St. Hans Dag 1566. Morthen Suendssen: Kolding 200 enkelte Dlr. og 200 Dlr. i Klippinge, forfaldne til St. Hans Dag 1566. Folmer Rosenkrantz: Aarhus 400 enkelte Dlr. og 400 Dlr. i Klippinge, forfaldne til St. Hans Dag 1566. Holger Rosenkrantz: Vedle 100 enkelte Dlr., forfaldne til St. Hans Dag 1566. Eskildt Gøye: Suinborg 250 Dlr., forfaldne til St. Morthens Dag 1565. Axel Viffert: Riibe 700 Dlr., forfaldne til St. Morthens Dag 1565; Varde 350 Dlr., forfaldne til St. Morthens Dag 1565, 50 enkelte Dlr. og 50 Dlr. i Klippinge, forfaldne til St. Hans Dag 1566. Peder Guldenstiern: Ringkiøping 400 Dlr., forfaldne til St. Morthens Dag 1565, 50 enkelte Dlr. og 50 Dlr. i Klippinge, forfaldne til St.

Hans Dag 1566; Holstedbroe 292 Dlr., forfaldne til St. Morthens Dag 1565, 30 enkelte Dlr. og 10 Dlr. i Klippinge, forfaldne til St. Hans Dag 1566. T. 9, 88.

5. Nov. (**Frederiksborg**). Lignende Befaling til Claus Huitfeldt straks at indkræve Restancer af nedennævnte Købstæder i Smaalandene og sende dem hid til St. Morthens Dag. — Stubbekiøping 300 Dlr., Nagskouf 500 Dlr. og Rudbye 200 Dlr., forfaldne til St. Morthens Dag 1565; Nystedt og Mariboe hver 100 enkelte Dlr. og 100 Dlr. i Klippinge, forfaldne til St. Hans Dag 1566. T. 9, 90.

— Befaling til Kapitlerne i Roschylde, Aarhus og Riibe at sende deres Fuldmægtige til Rentemesteren med klart Regnskab for den Skat, de skulde komme Kongen til Hjælp med til St. Mortens Dag 1565, saa at de sikkert ere der inden 14 Dage efter St. Mortens Dag. T. 9, 89 b.

— Til Hr. Magnus Guldenstern, Statholder. Han skal befale Casper Tobing med det første at begive sig op til sine Knægte paa Bahus, da Lensmanden paa Bahus har begæret det. Da Bahus nu er tilstrækkelig forsynet med Knægte, skulle de andre af Tobings Knægte, som nu ere ankomne, stilles under Utermarcks Fænnike. Der sendes ham Brev til Casper Tobing. Orig.

— Til Biørn Anderssen. Paa hans Melding, at Skibene, der skulle til Symmershafn, ere rede og kun vente paa Vind og paa, at Syluester Franche vil ud, befales det ham straks at sende dem afsted, naar Vinden bliver gunstig, da Syluester Franche skal følge Knægtene over Land til Symmershafn. Kongen har gennemset og forandret den af ham hidsendte Foderseddel og sender ham den nu tilbage med Befaling til ikke uden Kongens udtrykkelige Befaling at levere nogen Foder derudover. Han maa kun fodre de Hofsinders Heste, der selv ere tilstede, dog undtages de, der ere her hos Kongen, og Loduick Munck, hvem Kongen selv har forløvet paa nogen Tid; han skal blive enig med Staldmester Christoffer Packs om, hvad Kongens egne Heste skulle have. Kongen tvivler ikke paa, at han jo holder til Raade med Foderet, men kan dog ikke forstaa, at det ikke kan slaa til nu, medens der i Kongens Faders Tid endog blev gammelt Foder tilovers paa Ladegaarden, skønt Lenet den Gang var ulige mindre og Hestenes Antal større. I Anledning af hans Skrivelse om Hr. Carles de Mornay og Umuligheden af at faa Jacob Henrichssen paa Taarnet, befales det ham at istandsætte et Kammer over Kapellet til Hr. Carles. Han skal skaffe Hans

Arkelimester det paa vedlagte Register fra Lensmanden paa Bahus opførte og se at sende et godt Skib med et tæt Overløb til Helsingøer for der at indtage 100 Læster Brød, som Kongen samler der, og føre dem til Bahus. T. 9, 90 b.

6[1]. Nov. (Frederiksborg). Til Biørn Anderssen. Han skal lade alt det Brød, som Undersaatterne i Kallundborg og Korsøer Len have bevilget Kongen, samle henholdsvis i Kallundborg og Korsøer, bestille gode Skibe paa hvert Sted til at indtage Brødet og føre det til Bahus, sørge for, at der kommer paalidelige Folk paa Skibene, og at Brødet bliver vel forvaret med Maatter og andet, samt lade en paalidelig Karl fra hvert Sted følge med for at levere Brødet til Vincentz Jul og tage Kvittans derfor. Han skal sende Kongen Registre over det til Bahus sendte Brød. Brevene til Borgemestre og Raad i Kallundborg og Korsøer om at skaffe Skibe og til Lensmændene i Laaland og Falster om at købe Ærter sendes ham til Besørgelse. Den Havre, Undersaatterne have bevilget, skal han samle paa et belejligt Sted. Han maa ikke glemme at skaffe Maatter til det Skib, der skal føre Brødet fra Helsingøer til Bahus. T. 9, 92 b.

— Befaling til [Borgemestre og Raad i] Kallundborg og Korsøer om for en rimelig Fragt at skaffe Biørn Anderssen de nødvendige Skibe med gode Folk og stærke Maatter til at føre Brød til Bahus. T. 9, 93 b.

— Befaling til nedennævnte at købe Ærter til Kongens Orlogsskibe og sende dem til Kiøpnehafn. — Erich Rudt, Claus Huitfeldt og Oluf Rosse hver 30 Læster, Mons Erichssen og Abbedissen [i Maribo] hver 20 Læster. Udt. i T. 9, 92.

— Befaling til Jochim Beck straks at skaffe Syluester Francke, der har indleveret medfølgende Register over det, Kongen endnu skylder i Lubeck for Sager, leverede til det nye Skib, den i Registret indeholdte Sum enten i Penge eller Varer, for at han ikke skal komme i nogen Ulove derfor, og for at Kongen, hvis han siden behøver noget, ikke skal blive forsømt. T. 9, 93.

— Befaling til Hr. Magnus Guldenstierne, Statholder, at sende den i Taarnet siddende Landsknægt, der har ihjelslaaet sin Hustru, over til Daniel Rantzou, Feltøverste, med Skrivelse om at

[1] T. har: 9. Nov., men Brevet er indført mellem Breve af 6. og er sikkert ogsaa fra denne Dag (jvfr. de to følgende Breve).

stille ham for Regimentet og lade gaa saa meget, som Ret er, over ham. Da Stædernes Sekretærer efter hans Melding daglig kræve Besked, sendes Nichel Truckebrot til ham; han skal i dennes Nærværelse forhøre Sekretærerne om deres Ærinde og skriftlig meddele Kongen det tilligemed sin Betænkning om Svaret derpaa. Orig.

6. Nov. (**Frederiksborg**). Til Hr. Magnus Guldenstern, Statholder, Hr. Otte Krumpen, Marsk, og Byrge Trolle. Kongen finder det betænkeligt uden Raadets Nærværelse at beslutte noget om den franske Legats paatænkte Svar til Kongen af Sverrig, hvoraf de have sendt Kongen en dansk Oversættelse, da det er en vigtig Sag, der gælder hele Riget. Naar Raadet kommer sammen i Kiøpnehafn 14 Dage efter Martini, vil Kongen i Forening med Raadet erklære sig herom, hvilket de skulle tilkendegive Legaten. Orig.

8. Nov. (—). Forleningsbrev for Peder Friis paa Kronens Part af Tienden af Alrum Sogn i Kulden i Skaane, uden Afgift. R. 9, 290 b.

9. Nov. (—). Livsbrev for Jesper Schammelssen, Kongens Kældersvend, paa Hafuelsøegaard, som han nu selv har den i Værge, uden Afgift; han maa have fri Olden i Kronens Skove til sine egne hjemmefødte Svin og frit Vogntømmer, Gærdsel og Ildebrændsel i Hafuelsøe Skove efter Anvisning af Lensmanden paa Frederichsborg. R. 9, 193 b.

— Aabent Brev, at Matz Hansen, forhen Borgemester i Rodnebye, og hans Arvinger maa beholde alt det Jordegods, han havde inden- og udenfor Byen før dennes Erobring, da Sønnen Hans Matzen har berettet, at Faderens Gods blev taget, hans Hus og Gaard brændt og at Adkomstbrevene ved den Lejlighed forkom. R. 9, 291.

10. Nov. (—). Livsbrev for Fru Mergrette Ugerup, Erich Bøllers Enke, paa Søuede Len i Skaane, som hun nu selv har det i Værge, uden Afgift. R. 9, 291 b.

— Befaling til Hr. Peder Skram, Pouel Huitfeldt og Hr. Magnus Gyldenstiern at give Bønderne omkring Halmstedt, hvem de end tjene, Ordre til at gøre Tilførsel til de i Halmstedt liggende Krigsfolk med Fetalje, Hø og Havre og sælge det til disse, for at de ikke skulle tage selv; de skulle lægge Bønderne i Læg, saaledes at de formuende kunne levere efter deres Evne og de fattige blive forskaanede. T. 9, 95.

— Til Jens Bilde. Siden Kongen for kort Tid siden skrev til ham om Lybegks Klager angaaende Bjærgningen af Skyts

og Skibsredskaber fra deres under Gulland strandede Skibe er der paany kommet Skrivelse, hvori der klages haardt over Kongens Undersaatter, særlig over Folkene paa Kongens Skib Achillis, idet disse ikke alene fratage de lybske det dem tilhørende Skyts, men endog forbyde dem at bjærge deres Skyts og Skibsredskaber. Da Kongen paa ingen Maade vil have, at de Lybske maa forurettes, befales det paany alvorligt Jens Bilde at forbyde alle åt forulempe de Lybskes Tjenere og Folk eller hindre dem i deres Arbejde og at give Ordre til at tilbagegive disse det dem fratagne Skyts. Foragter nogen denne Kongens Befaling, skal han melde det til Kongen, der saa nok skal vise, at saadan Ulydighed ikke behager ham. T. 9, 96.

10. Nov. (**Frederiksborg**). Til Hr. Magnus Guldenstern, Statholder. Da hverken Høvedsmanden Casper Utermarck eller nogen af hans Befalingsmænd, med Undtagelse af Feldwebelen, endnu ere komne tilstede, skal han lade Siluester Francke følge de 222 Knægte, som sidst bleve mønstrede, til Gotland. Orig.

— Befaling til Hr. [Magnus Guldenstierne], Statholder, med det første at sende et Skib til Helsingøer for at indtage de der samlede 100 Læster Brød og føre dem til Bahus; Skibet skal have et tæt Overløb og være forsynet med Maatter. Orig.

— Til Hr. Magnus Guldensterne, Statholder, Hr. Otte Krumpen, Marsk, og Byrge Trolle. Da den franske Gesandt af flere Grunde har ønsket, at Handelen mellem Sverrig og Kongen ikke skal opsættes, har Kongen selv skrevet til ham i Overensstemmelse med sin sidste Skrivelse til dem og venter, at han giver sig tilfreds dermed, da Ventetiden ikke er større. Orig.

11. Nov. (—). Til Hack Ulfstandt. Kongen undrer sig i høj Grad over, at han har opkrævet Skyld og Landgilde af nogle Len, der hidtil have ligget under Landtzkrune Slot, da de jo slet ikke nævnes i hans Forleningsbrev paa Lundegaard, ligesaa over, at han har nægtet at underholde Kongens Arkelihester og sendt dem til Landtzkrune Slot, og befaler ham straks at tilbagelevere Lenene til Jørgen Tidemandt, Embedsmand paa Landtzkrune, og at underholde Arkelihestene, da han er bleven fri for Kongens Rustvognsheste og Æsler, der sidste Vinter stod paa Lundegaard, men nu ere beordrede til Malmø; hvis Arkelihestene skulde underholdes andensteds, vilde Kongen vel selv lade det bestille. T. 9, 97.

— Befaling til nedennævnte Købstæder straks at sende de ved

Navn nævnte Skibsbyggere og andre til Kiøpnehafn, da Kongen har Brug for dem ved Færdiggørelsen og Beredningen af de ved Kiøpnehafns Slot byggede Orlogsskibe. — Kierteminde 3, Assens 2 og 1 ikke navngiven, Medelfar 1, Schielskøer 3, Stege 3, Vordingborg 1, Nagskouf 4, Nystedt 2, Ebbeltoft 5, Landtzkrune 5 navngivne og 5 eller 6 ikke navngivne, Ydstedt 5, Kullen (Brevet stilet til Jørgen Marsuin) 3 og Malmøø 8. T. 9, 97 b.

12. Nov. (**Frederiksborg**). Til Hr. Magnus Guldenstern, Statholder. Da Kongen har sat Casper Tobing til Høvedsmand over de Knægte, som sidst bleve mønstrede og skulle til Gotland, baade hans egne og Uthermarcks, skal Hr. Magnus straks rejse en Fænnike og lade Knægtene sværge derunder, hvorefter Tobing med Knægtene skal følge Siluester Francke til Gotland. — Seddel: Da Rigsraadet kommer sammen om kort Tid, vil Kongen vente med at give Hansestædernes Sendebud Svar til den Tid, hvilket han med bedste Lempe skal sige dem, hvis de forlange Besked. Orig.

17. Nov. (**Kbhvn.**). Til Borgemestre og Raad i Riibe. Da en af deres Medborgere Herman Meynemand, der for nogen Tid siden døde, skyldte Mouritz Podebusch og dennes Hustrus Fader Claus Sested nogle Penge og nogle Hamborgere, hvem Herman Meynemand ligeledes skyldte Penge, ville lægge Beslag paa hans efterladte Gods, skulle de hjælpe Claus Sestedz og Mouritz Podebuschis Fuldmægtig til at faa Udlæg for Pengene i Herman Meynemandz efterladte Gods. Orig. i Provinsark. i Viborg.

18. Nov. (—). Kvittans til Fru Abelle Skeel, Hr. Niels Langes Enke, paa hendes Regnskab for Indtægt og Udgift af Ripperhus fra den Dag, da hendes Husbond fik det i Forlening, indtil 1. Maj 1566, da hun blev det kvit, for de i samme Tid oppebaarne Skatter, for Tiende og Penge, oppebaarne af Præster og Kirker i Ripper Stift, og for det paa Seiberggaard modtagne Inventarium. Hvad hun blev skyldig har hun dels leveret Axel Viffert til Invenventarium, dels betalt. R. 9, 18.

— Aabent Brev, at Marine Christoffers maa blive boende i Malmøe og være fri for al borgerlig Tynge et Aar efter dette Brevs Datum. R. 9, 292.

— Til Pouel Huitfeldt. Da Bønderne i Fevdtz(!) og Hemle Herreder, hvem Kongens Krigsfolk skal have truet med at ville hjemsøge, fordi de have aflagt Ed til Fjenden, nu have lovet paany at sværge til Kongen, skal han paa Kongens Vegne tage dem i Ed

paa, at de for Fremtiden ikke ville hjælpe Fjenden med Tilførsel eller andet eller skaffe denne Kundskab om noget, og siden have Tilsyn med deres Opførsel. Paa deres Begæring om at maatte faa Korn til Købs her i Riget til deres Husholdning tillades det Pouel Huitfeldt at give trængende, som han ved ikke ville gøre Fjenden Tilførsel, sit Pasbord, hvorefter Kongen vil tillade dem at faa Korn til Købs, men han skal paase, at der intet Bedrageri bruges. T. 9, 100.

19. Nov. (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Niels Skriver paa Kronens Part af Tienden af Raae[1] og Velle[2] Sogne i Skaane, uden Afgift. R. 9, 292 b.

— Befaling til Bønderne i Laugholms Len, hvem de end tjene, at holde god Vagt paa Grænsen, naar Hr. Peder Skram tilsiger dem, og gøre Fjenden Modstand, hvilket de hidtil have været meget forsømmelige med, hvorfor Fjenderne ogsaa have overfaldet dem og brændt og røvet fra dem. T. 9, 101.

— Befaling til Kronens Bønder i Laugholms Len, hvoraf nogle have nægtet at ægte og arbejde til Slottet og svare deres sædvanlige Landgilde, herefter at være Hr. Peder Skram lydige med Ægt og Arbejde og svare samme Landgilde som før Fejden, hvis de da formaa det; de uformuende skal Peder Skram bære over med. T. 9, 101 b.

— Til Hr. Peder Skram. Ovenstaaende to Breve sendes ham. Han skal i Forening med Herredsfogden og andre forstandige Bønder undersøge, hvilke Bønder der kunne svare noget af det, de skulle; de forarmede skal han selv »ramme til med« efter Ret og Billighed. T. 9, 102 b.

20. Nov. (—). Gavebrev til Jesper Vogensen til Hestrupgaard. R. 9, 18 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Jens Andersen, der er født paa Kronens Gods i Sallerup og nu har været i Kongens Minde for sit Fødested, fritages for at deles til Stavns. R. 9, 194.

— Befaling til Jens Bilde at gøre sig al mulig Flid for at bjærge hvad Skyts og andet der staar til at redde fra Strandingen; hvis han paa en eller anden Maade kan sende det bjærgede Skyts velforvaret hid, saa Kongen det gerne. T. 9, 104.

— Aabent Brev, at Lensmændene herefter, naar der udgaar

---

[1] Råus, Luggude H. [2] Wälluf.

Breve til Lenene om at bage Brød, male Gryn eller andet saadant, ikke skulle befatte sig med Andvordschouf Klosters Tjenere i deres Len, hvilke de hidtil have befalet at gøre det samme som Kronens Tjenere, skønt Prioren Hr. Niels Andersen ligeledes faar Brev om at lade bage og brygge hos Klosterets Tjenere. Kongen vil lade udgaa særligt Brev til Prioren, der selv skal bruge Klosterets Tjenere til den krævede Hjælp; dog gælder denne Bestemmelse ikke, naar der paalægges almindelig Landeskat. T. 9, 105.

20. Nov. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Rigsraadet til Krigsfolkets Besolding har bevilget en almindelig Landeskat, der, for at forebygge de tidligere Klager over, at den fattige maa give lige saa meget som den rige, skal opkræves saaledes, at hver skal give 4 Sk. af hver plovfærdig Okse, 4 Sk. af hver Ko, 2 Sk. af hvert Ungnød, 1 Sk. af hver Kalv, 1 Sk. af hvert Faar, 1 Sk. af hver Ged, 1 Sk. af hvert Svin, der er over 1 Aar gammelt, 4 Sk. af hver Hest, 2 Sk. af hvert Øg og 1 Sk. af hver Fole eller Føl, som ikke er 1 Aar gammelt. Skatten skal oppebæres i rund Mønt og være ude senest til førstkommende Fastelavn. Ingen, hverken Fogder eller Skrivere, skulle være fri, undtagen Adelens Ugedagsmænd, der bo osv. T. 9, 106 b.

— Til Biørn Andersen i Kiøpnehafns, Roskylde og Skioldenes Len, Jørgen Munck i Frederichsborg Len, Jørgen Sesteedt i Krogens Len, Matz Skeel i Abramstorp Len, Frantz Lauritzen i Dragsholm Len, Peder Bilde og Henrick Nielsen i Korsøer, Kallundborg, Vordingborg, Tryggevelde og Holbeck Len, Lavge Brockenhus paa Møen, Jacop Ulfeldt og Eskildt Gøie i Fyen, Langeland og Taasinge, Erich Rudt i Laaland og Falster, Hr. Lauge Brade og Jørgen Marsuin i Skaane, Lavge Beck paa Bornholm, Hr. Jørgen Løcke i Vyborg Stift, Jørgen Rosenkrandtz i Aarhus Stift, Axel Viffert i Riiber Stift, Axel Jul i Vendelbo Stift, Borckort von Papenheim i Hørsholms Birk og Johan Friis i Leckinge Len. Ovenstaaende Skattebrev sendes dem til Forkyndelse med Befaling til at skrive og oppebære Skatten, opbevare den indtil nærmere Ordre og give hver Bonde en klar Seddel paa, hvor meget han giver. T. 9, 107 b.

21. Nov. (—). Kvittans til Axel og Korfitz Viffert paa deres Regnskab for Indtægt og Udgift af Bøflinge Len fra den Dag, da deres afdøde Broder Holgierd Viffert fik Lenet, indtil hans Dødsdag; Lenet med Inventarium overleveredes af Axel Viffert til Vincentius Jul. R. 9, 19.

21. Nov. (**Kbhvn.**). Til Borgerskabet i Olborg. I Anledning af, at de der i Byen liggende Bøsseskytter ikke ville lade sig nøje med den sædvanlige Underholdning, men kræve hver daglig 3 Maaltider Mad og 16 Potter Øl, har Kongen bestemt, at hver Bøsseskytte daglig skal have 2 Maaltider Mad og 6 Potter Øl, men ikke mere. T. 9, 108 b[1].

— Til Biørn Kaas. Da Knægtene oppebære megen Fetalje af Bønderne, men ikke betale derfor, uden at dette dog kommer Kongen til gode, skal han oprette en Kommis i Ydstedt, hvorhen Bønderne i de 4 dertil lagte Herreder skulle føre den Fetalje, de skulle levere til Knægtene, og sætte en Person til at modtage Fetaljen, uddele den blandt Knægtene og holde klart Register derover, saa at Bønderne kunne faa deres Betaling; maaske kunde Bønderne ogsaa fordeles til bestemte Knægte, saa at det tilførte kunde afdrages, naar Knægtene faa deres Betaling; han skal underrette Kongen om, hvorledes han ordner det. T. 9, 109 b.

22. Nov. (—). Gavebrev til Sognekirken og Skolen i Nysted. R. 9, 103. (Se Kronens Skøder.)

— Kvittans til Fru Mette Rosenkrandtz, Steen Rosenspars Enke, paa hendes Regnskab for Indtægt og Udgift af Vordingborg og Kallundborg Slotte med derunder liggende Gaarde og Len i den Tid, hendes Mand og hun have haft dem i Forlening, for de af hendes Mand overtagne Inventarier paa Vordingborg, Kallundborg, Nygaardt, Sæbyegaardt, Byrckingegaardt og Bosie Kloster og for adskillige Konge-, Penge- og Madskatter. R. 9, 194 b.

— Forleningsbrev for Dr. Matz Pouelsen paa det Kannikedømme i Roskylde Domkirke, som Anders Lorichs nu har i Værge; naar han ikke er i Kongens daglige Tjeneste eller læser ved Universitetet, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 195 b.

4. Dec. (**Viborg**). Forleningsbrev for Fru Anne Clausdatter, Christiern Fassis Enke, paa Kronens Part af Tienden af Høberg Sogn mod en aarlig Afgift af $^1/_2$ Læst Korn. R. 9, 19 b. K.

— Forleningsbrev for Peder Oxe til Gislefeldt paa Vordingborg Slot, som Niels Ulfstandt sidst havde det i Værge, uden Afgift; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 9, 196[2].

---

[1] Tr.: Nyerup, Hist.-stat. Skildr. af Tilstanden i Danm. og Norge I. 399 f. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 204 f. (med urigtig Dato 4. Okt.).

4. Dec. (**Viborg**). Til Hr. Otte Krumpen. Da de jordegne Bønder i Rintz Herred klage over, at der paalægges dem usædvanlig Ægt og Arbejde tværtimod det dem af Kongens Fader givne Brev, skal han undersøge Sagen og sørge for, at de ikke besværes med mere Ægt og Arbejde, end de ere pligtige til. T. 9, 111.

— Til Hr. Jørgen Løcke, Jørgen Rosenkrantz, Axel Viffert og Axel Jul. Da Bønderne i Anledning af den paabudte Skats Beregning efter enhvers Kvægbestand sælge deres Fæ til Borgere og andre og siden tage det til Hælvt af disse, skulle de paase, at Bønderne komme til at svare af alt det Fæ, de have, hvem det end tilhører. T. 9, 111.

5. Dec. (—). Gavebrev til Skolemester- og Kapellanembedet i Hiøring. R. 9, 20. K. Orig. i Provinsark. i Viborg. (Se Kronens Skøder.)[1]

— Aabent Brev, at Svingelberg Sogn herefter maa ligge til Vesterbølle Sogn og Sognefolket søge Vesterbølle Kirke, da Hr. Jørgen Løcke og M. Kield Jul, Superintendent i Viborg Stift, have berettet, at Svingelberg Kirke er meget forfalden, og at Bymændene paa Gislum Herredsting have erklæret ikke at kunne holde den i Stand, efterdi kun 7 Gaarde tiende til den. Svingelberg Kirke skal nedbrydes og dens Ornamenter, Sten og Tømmer bruges til Vesterbølle Kirke. R. 9, 20 b. K.[2]

— Stadfæstelse for Hr. Christiern Brun, Sognepræst til Harre og Hierck Sogne, paa en Viborg Landstingsdom, dat. 1549, Lørdag før Catarine virg. Dag [23. Nov.], mellem Hr. Otthe Krumpen, Høvedsmand paa Hald, og nogle Hierck Grander angaaende nogle af disse mod ham aflagte Vidnesbyrd om Jorderne til Hierck Præstegaard. Ved Dommen kendes de ikke mødte Vidner for nederfældige, og Præsten skal bruge sine Jorder ligesom Formanden, Hr. Søfren Terbenssen. R. 9, 20 b. K.

— Fredebrev for Inger Jons og hendes Børn; Hr. Otte Krumpens Foged har nemlig ladet hende udvise af den Gaard, hun iboede, og ladet sværge Hærværk over hende. T. 9, 111 b.

— Befaling til Otte Brade i Aar at lade Borgemestre og Raad i Olborg oppebære Kronens Part af Tienden af Haf-

---

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 395 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 86 f. [2] Tr.: Dsk. Mag. 3. R. IV. 175. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 87.

uerslef Sogn til Olborg Skoles Bygning og Forbedring og at paase, at den kun anvendes dertil. T. 9, 112.

6. Dec. (**Viborg**). Forleningsbrev for Hr. Bunde Knudsen paa Kronens Part af Tienden af Ostedt[1] Sogn i Salinge, uden Afgift. R. 9, 21 b. K.

— Til Hans Johansen, Folmer Rosenkrantz, Jørgen Berneko og Axel Viffert. Da Hertviig Thomesen til Palsgaardt har begæret 3 Aarhus Kapitels Gaarde i Balle By i Galten Sogn og Herred til Mageskifte mod Udlæg af sit Gods, skulle de besigte begge Parters Gods og indsende Registre derpaa. R. 9, 22. K.

— Til Hospitalsforstanderne i Aarhus. Da en Del af det til Hospitalet i Randers lagte Gods er pantsat til Adelen og andre og Forstanderen Peder Pederssen nu vil indfri det, men beretter, at de derpaa udgivne Genbreve ere i deres Værge, skulle de opsøge alle saadanne Breve og levere ham dem mod hans Reversal, hvilken de skulle lægge ved Hospitalets Breve. T. 9, 112 b.

— Til Seufren Kierd, Tolder i Kolding. Et aabent Brev[2] om Behandlingen af det Fæ og Kvæg, som drives gennem Kolding under Markedet, sendes ham med Befaling til at rette sig efter det. T. 9, 113 b.

— Til Morten Suendssen, Embedsmand paa Koldinghus. Samme Brev sendes ham med Befaling til at paase, at Tolderen retter sig efter det. T. 9, 113 b.

— Befaling til Biørn Anderssen og Jørgen Munck at holde den efter Kvægbestanden beregnede Skat, som de skulle oppebære af Bønderne, samlet hos sig og intet udbetale af den uden efter udtrykkelig Befaling af Kongen selv. T. 9, 115.

— Til alle i Nørrejylland, som have frit Jordegods. Raadet og Adelen have bevilget Kongen en Hjælp til Krigsfolket af alle, som have frit Jordegods, saa vel som af Kongens egne Slotte og Gaarde, nemlig 12 Dlr. af hver Læst Korn (1 Læst regnet til 36 Tdr. Byg eller 30 Tdr. Rug eller 60 Tdr. Havre og 1 Fjerd. Smør, 1 Bolgalt, 1 fed Ko eller 1 Okse regnet hver for 1 Pd. Korn), hvorfor alle skulle møde i Viborg til Kyndelmesse [2. Febr.] med klare Registre og Jordebøger, ligesom ogsaa Lensmændene skulle møde med Lenets Jordebog og særskilt Register over deres

[1] Aasted, Harre H. [2] Et saadant er ikke indført i Registranten, med mindre der sigtes til det aabne Brev af 1. Jan. 1567.

egen Genant, og da udgive Pengene til de dertil forordnede Raader. T. 9, 115 b.

6. Dec. (**Viborg**). Befalinger til Hr. Jørgen Løcke i Viborg Stift, Otte Brade i Vendelbo Stift, Folmer Rosenkrantz i Aarhus Stift og Achsel Viffert i Riber Stift at skrive til al Adelen i deres Stift om at møde i Viborg Kyndelmesse Dag og udgive ovenstaaende Hjælp. T. 9, 116.

— Befaling til Peder Bilde at møde 5. Dag Jul i Ringsted sammen med Peder Oxe for at forhandle med Adelen i Sjælland, Møen, Laaland og Falster om at svare samme Hjælp af deres Arvegods, som Adelen i Jylland har bevilget. Der er udgaaet Brev til Adelen om at møde ovennævnte Tid og Sted. Hjælpen skal udgives til Kyndelmesse. T. 9, 114 b.

— Befaling til alle gejstlige og verdslige [i Sjælland, Møen, Laaland og Falster], som have frit Jordegods, at møde i Ringstedt 5. Dag Jul, da Kongen vil sende Raader did for at forhandle med dem om nogle mærkelige Ærinder. T. 9, 117.

— Befaling til Peder Oxe og Peder Bilde at forhandle med Adelen i Sjælland og Smaalandene. Udt. i T. 9, 117.

— Befaling til Byrge Trolle om i Forening med Peder Bilde at oppebære Hjælpen i Sjælland, saa snart Peder Bilde og Peder Oxe have forhandlet med alle Ejere af frit Jordegods, og siden levere den til Johan Friis og Peder Oxe. T. 9, 114.

— Lignende Befaling til Johan Friis og Frantz Brochenhus at forhandle med Adelen i Fyen, Langeland og Taasinge. Udt. i T. 9, 117.

— Lignende Befaling til Hr. Otte Krumpen, Hr. Peder Skram og Hr. Lauge Brade at forhandle med Adelen i Skaane og Halland. Udt. i T. 9, 117.

— Befaling til Peder Hundermarck, Claus Huitfeld og Henrich Arnefeld at forkynde Kongens aabne Brev til alle Ejere af frit Jordegods om at møde i N paa Landstinget og siden skrive til enhver, som de véd ikke hører Brevet læse, om at møde. Det aabne Brev skal siden sendes til Peder Oxe. K. Udt. i T. 9, 117 b.

— Aabent Brev, hvorved de ved Foretagelsen af det første Tog ind i Sverrig og siden udstedte Forbud mod Forfølgning eller Delemaal paa Ejendomsgods, saa længe Fejden varede, atter ophæves, da mange have klaget over, at deres Ret af den

Grund forholdes dem paa Herredsting, Landsting og andensteds. T. 9, 116 b[1].

6[2]. Dec. (**Viborg**). Befaling til Herredsprovster og Kirkeværger i Riber Stift at hjælpe Axel Viffert med at indkræve alt Kirkekornet i Stiftet, hvilket Kongen i Aar vil oppebære til sit Brug; Axel Viffert kan nemlig formedelst Stiftets Størrelse vanskelig alene gøre det. Det befales de Bønder, som pleje at befordre Kirkekornet, naar Kongen oppebærer det, at køre det hen, hvor Axel Viffert befaler. T. 9, 113. K.

7. Dec. (—). Forleningsbrev for Fru Kierstine Friisdatter, Thomes Kruses Enke, paa Kronens Part af Tienden af Gunderup Sogn i Nørrejylland, uden Afgift. R. 9, 22 b. K.

— Forleningsbrev for Fru Anne Muncksdatter, Mouritz Jensens Enke, paa en Gaard i Verom[3] Sogn i Hierum Herred, uden Afgift; dog skal hun selv handle med Fru Abel Skeel, Hr. Niels Langes Enke, der har Gaarden i Pant, saa hun faar den med hendes Minde. R. 9, 23. K.

— Aabent Brev, at Holgier Rosenkrantz, Embedsmand paa Skanderborg, skal være Værge for Fru Marine, Christoffer Lauritzens Enke, og hendes Børn. R. 9, 23. K.

8. Dec. (—). Forleningsbrev for Fru Agnitthe Michelsdatter paa den Kronens Gaard, hun nu bor i, uden Afgift. R. 9, 23 b. K.

— Til Hr. Jørgen Lycke, Holger og Jørgen Rosenkrantz og Otte Brade. Det aabne Brev til Adelen i Jylland om Hjælpen af deres Jordegods tillige med Kongens Svar paa de af Adelen i Viborg foregivne Artikler sendes dem til Forkyndelse for Adelen; siden skulle de oppebære Hjælpen. T. 9, 117 b. K.

— Befaling til Folmer Rosenkrantz at undersøge, hvad de 3[4] Mariager Klosters Gaarde, kaldede Randrup, hvilke Kongen afhændede til Jørgen Bernekou, skylde, og siden udlægge Hr. Jørgen Lycke, der havde Livsbrev paa Gaardene, lige saa meget Gods af Kronens [i Aarhusgaards Len] i Stedet. T. 9, 118. K.

9. Dec. (—). Aabent Brev, hvorved det befales alle, for hvem Fru Mette Oxe, Hans Barnekous Enke, kommer i Rette, uanset nedennævnte Stævning at afsige endelig Dom i hendes Sager; hun er

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 320. [2] T. har: 7. [3] Vejrum. [4] I Mageskiftet af 28. Febr. 1564 (se Kronens Skøder) nævnes kun 2 Gaarde.

nemlig i Anledning af et af Sandemænd i Gynge Herred svoret Sandemændstov mellem Huolbeck og Jegelund og mellem Forbeck og Huolbeck nu bleven stævnet efter Kongens Befaling og er bange for derved at blive forhindret i sin Ret, da hun allerede har begyndt sin Sag til Herredstinget og fremdeles vil forfølge den til Landsting og andensteds, hvor hendes lovlige Ret kan falde. T. 9, 118.

11. Dec. (**Silkeborg**). Befaling til Hr. Magnus Guldenstern, Statholder, straks at faa de til Elfsborg bestemte Knægte afsted, hvis de ikke allerede ere rejste. Orig.

12. Dec. (—). Aabent Brev, at Peder Oxe, Embedsmand paa Vordingborg Slot, igen maa tage alt det Gods til sig, som han tidligere havde, og hvori Kongen med Rigens Ret blev indført. R. 9, 197.

— Befaling til Niels Ulstand paa Kongens Vegne at »antage« Stege Slot og Len med alt paa Slottet og Landet, der tilhører Pouel Wobitzer, og indtil videre holde det i god Forvaring. T. 9, 118 b.

— Befaling til Erich Lange at overtage Værgemaalet for Fru Margrette Nielsdatters, Hans Holckis Enkes, Børn og forsvare deres Gods, der trues af flere Trætter, da den nærmeste Værge ikke er gammel nok til at forsvare det. T. 9, 118 b. Orig.

— Befaling til Eskild Giøe, der tidligere har faaet Ordre til at udtage danske Skytter i Fyen, straks at begive sig til Johan Fris og Frantz Brockenhus, som have Ordre til nærmere at tilkendegive ham Kongens Vilje derom, med klare Registre over de allerede udskrevne; hvis han endnu ikke har gjort noget ved Sagen, skal han vente dermed, indtil han har talt med ovennævnte. T. 9, 119.

13. Dec. (—). Befaling til Jørgen Rosenkrantz at kalde Lauge Michelsen i Thuedgaard i Kallø Len, der efter Køgemester Christen Muncks Beretning gaar omkring og skyder Dyr i Adelens og Kronens Skove og nylig har skudt en Hjort paa 14 Ender i Freballe Skov, i Rette tillige med Vidnesbyrdene mod ham og tage Dom over ham. T. 9, 119 b.

— Til Eiler Grubbe. Kongen har bevilget Fru Birgitte Giøe, Herlof Trollis Enke, der for sin Part skal betale 4000 Dlr. til Hertug Ulrich af Meklenborg, 4 Ugers Henstand med de 2000 Dlr. T. 9, 119 b. K.

14. Dec. (**Silkeborg**). Skøde til Fru Anne Lycke, Hr. Otte Krompens Hustru, paa en Jord i Viiborg, sønden op til St. Hans Klosters Kirkegaardsmur og Abildgaardsgærde, og en øde Jord, som Fru Anne selv har ladet indelukke; hun skal sætte god Købstadbygning derpaa. R. 9, 24. K.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Kongen til Juleaften venter de paa vedlagte Seddel[1] opførte Adelsmænd, der skulle love for Kongen til Daniel Rantzou, til Skanderborg, skal han skaffe dem Værelser i Byen ved Slottet eller hvor han ellers synes og Underholdning, saa de ikke skulle ligge paa egen Bekostning. Kongen haaber snart at blive enig med dem, saa de næppe blive mere end en eller to Nætter. T. 9, 120. K.

15. Dec. (—). Befaling til M. Henrich Gerckens, Provst i Vendsyssel, at møde i Othense St. Antonii Dag [17. Jan.] til det mellem Kongens og Hertugerne Hans og Adolfs Raader berammede Møde og rette sig efter de kgl. Raaders Befalinger. K. T. 9, 120 b[2].

20. Dec. (**Skanderborg**). Stadfæstelse for M. Matz Huiid Sognepræst i Holdstebro, paa et Brev, dat. Otthense, Sønd. efter St. Galli Dag [19. Okt.] 1544, hvorved Kong Christian III bevilger, at Fru Lene Olufsdatter i Ystvadgaard og hendes Børn og Arvinger maa beholde alt hendes Arvegods saa frit som andre fri Mænd og Kvinder, uagtet hun gifter sig med M. Matz Huiid, der er en ufri Mand. R. 9, 24 b. K.

21. Dec. (—). Til Hans Stygge. Kongen vil have ham undskyldt, at han formedelst Sygdom ikke, som befalet, kan komme hid til Juleaften, men venter, at han vil gaa ind paa det af de andre adelige bevilgede. T. 9, 121 b. K.

— Til Hr. Jørgen Løcke. Da han melder, at Bønderne i hans Stift straks efter Forkyndelsen af det sidste Skattebrev lode deres Svin slagte og dermed mene at maatte være fri for Skat af dem, befales det ham nøje at undersøge, hvad Kvæg Bønderne havde den Dag, Skattebrevene udgik, og oppebære Skatten derefter, uanset om Kvæget siden er slagtet eller afhændet. T. 9, 121 b.

22. Dec. (—). Forbud mod at bruge Fiskeri med Bundgarnssæt, Ruser, Voddræt eller paa anden Maade for den til Fru

[1] Ikke indført. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 788.

Magdalenne Banners, Ifuer Krabbis Enkes, Gaard Pindtzstrup ved Nibe liggende Forstrand. R. 9, 25 b. K.

22. Dec. (**Skanderborg**). Stadfæstelse af Skyufue Bys Privilegier. R. 9, 26. K.

— Følgebrev for Erich Skram til Bønderne under Vor Frue Alters Vikarie i Aarhus Domkirke, hvilke Hans Stiisen sidst havde i Værge. R. 9, 26 b. K.

23. Dec. (—). Befaling til Folmer Rosenkrantz at levere Erich Skram Fundatsen og de andre Breve paa det af Biskop Jens til Vor Frue Alter i Aarhus Domkirke stiftede Vikarie, som Simon Skolemester fradøde, og som Renteskriver Hans Stissen nu har i Forlening, da Kongen har bevilget Erich Skram det som ret Arving. T. 9, 122. K.

— Tilladelse for Fru Jahanne, Lauritz Hansens Enke, til i næste Aar at oppebære Kronens Part af Tienden af Skiern og Borrese Sogne, uden Afgift. R. 9, 27.

— Aabent Brev, at 6 af Erich Hardenbierg til Mattrups Tjenere, 3 i Griibstrup, 1 i Elsgaard, 1 i Florisgaard[1] og 1 i Haneberre[2] i Kloborre Sogn, indtil videre maa være fri for Kongeskat. R. 9, 27 b. K.

— Forleningsbrev for Erich Hardenbierg til Mattrup paa Herligheden af 5 Kirkegaarde i Rønckebye, uden Afgift; Landgilden af Gaardene skal som hidtil ydes til Rønckebye Kirke. R. 9, 123 b.

— Til Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, Hans Johansen, Folmer Rosenkrandtz og Jørgen Bernekov. Da Ifuer Skram til Volberg har begæret Strandbyegaard med 2 dertil liggende Gaarde til Mageskifte for sin Part i en Gaard i Salten, skulle de besigte begge Parters Gods og indsende Registre derpaa. R. 9, 27 b. K.

24. Dec. (—). Aabent Brev, at Hr. Hans Kneus, Sognepræst til Hart og Bramdrup Sogne, hvis rette Præstegaard til Hart Sogn i Paaby bebos af en Bonde, der ikke uden Dele og Trætte vil rømme Gaarden, saa Hr. Hans maa bo i Kolding og skatte og skylde som andre Borgere, herefter maa bruge Tredjeparten af Præstegaardens Tilliggende, indtil Bonden dør, da denne ikke har Brug for al Jorden og Præsten ikke har saa meget Foder, at han kan holde 2 Heste og Kvæg til sit Huses Ophold, dog skal Præsten saa afkvitte

[1] Flaaris, Vrads H. [2] Nu i Aale Sogn.

Tredjeparten af Landgilden. Efter Bondens Død maa Præsten bo i Præstegaarden. R. 9, 28 b[1]. K.

24. Dec. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Almind Sogn, der i 20 Aar og mere har været Anneks til Kolding Bykirke, hvis Kapellan har gjort Tjeneste i Sognet og delt Sognets Rente med sin Sognepræst, til evig Tid skal vedblive at være Anneks til Kolding Bykirke; Renten, hvorom Præst og Kapellan nu ere blevne uenige, deles saaledes, at Præsten faar Præstegaarden til Almind Kirke, medens Kapellanen oppebærer den øvrige Præsterente af Sognet. Sognepræsten i Kolding skal paase, at Kapellanen gør tilbørlig Tjeneste i Almind Sogn. R. 9, 29. K.

— Til Folmer Rosenkrantz og M. Lauritz Bertelsen, Superintendent i Aarhus Stift. Kongen har bevilget, at Hr. Staphen, Sognepræst til Nim Sogn, der klager over, at hans Sogn kun bestaar af en 13—14 Gaarde, maa faa Undrup Sogn dertil, da Sognepræsten til Lamdrup[2], Huering[3], Huornborg og Undrup Sogne nu er død og hans Eftermand efter Hr. Staphens Beretning godt vil kunne hjælpe sig med de 3 Sogne; Nim og Undrup Sogne skulle siden forblive sammen. T. 9, 123 b. K.

— Forskrift til de samme for Enken efter Hr. Lauritz Pederssen, Sognepræst til Lamdrup[2], Huering[3], Huornborg og Undrup Sogne, at de saa vidt muligt ville ramme hendes og hendes Børns Gavn. T. 9, 124[4]. K.

— Stadfæstelse for Hans Lauritzen, Slotsskriver paa Hald, paa et Brev. R. 9, 29 b.

— Til Erich Rud, Mouritz Podebusk, Claus Huitfeldt, Mons Erichsen, Ebbe Pederssen og Oluf Rosse. Da nogle lubske Købmænd, der havde Gods paa et strandet Skib, berette, at noget af Godset er bjærget der under Landene, men anholdt af ovennævnte indtil nærmere Ordre fra Kongen, befales det at udlevere det bjærgede Gods mod en rimelig Bjærgeløn. T. 9, 122 b.

— Til Kapitlet i Viborg og Borgemester og Raad smstds. Da Dr. Hans Bentzen[5], kgl. Livlæge, klager over, at 6[6] Agre paa Viborg Mark, der tidligere have ligget til det Kannikedømme, han har i Forlening, ere komne derfra og under anden Brugning, uden at han dog kan faa nogen Besked derom, skulle de undersøge Sagen og igen udvise ham Agrene. T. 9, 123. K.

---

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 89. [2] Fejlskrift for: Tamdrup. [3] Hvirring, Nim H. [4] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 88 *f*. [5] K. har: Bendtz. [6] K. har: 7

25. Dec. (**Skanderborg,** Juledag 1567). Til Jørgen Rosenkrandtz, Embedsmand paa Kallø, Hans Johansen, Folmer Rosenkrandtz og Jørgen Bernekov. Da Jørgen Skram til Tielle har begæret Kronens Gods i Holme[1] i Korning Sogn og i Foulum By og Sogn samt 1 Gaard i Ørum, alt i Sønderliung Herred, og Kronens Gods i Vraa og Siøringe og 1 Mariagger Klosters Gaard i Vamen By og Sogn, alt i Nørliung Herred, til Mageskifte for 21 Gaarde og Bol i Boeslum i Mols Herred og 3 Gaarde i Flastrup By i Sønder Herred, skulle de med det allerførste besigte Mageskiftegodset og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 31 b. K.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz, Peder Bilde, Biørn Andersen, Axel Viffert, Eskel Giøe, Axel Jul, Jørgen Munck, Jørgen Seestedt, Borchort von Papenheim, Matz Skiel, Albrit Oxe og Frantz Lauritzen om Oppebørselen af Skatten (overensstemmende med Brevet til Hr. Jørgen Lykke af 21. Dec.). T. 9, 124 b.

26. Dec. (—, 2. Juledag). Til Otte Brade, Jørgen Rosenkrandtz, Hans Johansen og Folmer Rosenkrandtz. Da Hr. Jørgen Løcke har begæret 4 Gaarde og Herligheden af 1 Kirkegaard i Svingelberg By og Sogn, 3 Gaarde og Herligheden af 1 Kirkegaard i Suldrup[2] i Vodensild Sogn, 2 Gaarde i Østrup, 1 Gaard i Medelstrup[3], 2 Gaarde i Aarup og 1 Gaard, kaldet Hessel, alt i Gislom Herred, og 1 Gaard i Vesterbølle By og Sogn i Rindtz Herred til Mageskifte for 4 Gaarde i Vodensild, 1 Gaard i Farsø, 1 Gaard i Giøttrup, 1 Gaard i Frachterup, 1 Gaard i Grønderup[4], 1 Gaard i Alstrup, 1 Gaard i Vesterig, 1 Gaard i Pisselhøfue, 1 Gaard i Farsløf[5] og 1 Gaard i Bierbye, skulle de inden Paaske besigte ovennævnte Gods og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 30. K.

27. Dec. (—, 1567). Til M. Jørgen Mortensen, Superintendent i Vendelbo Stift. Kongen bevilger Ægteskabet mellem Niels Suendsen i Olborg Len og Jahanne Lauritzdatter, hvilket Superintendenten efter Otte Brades Beretning kun vil tilstede med Kongens Tilladelse, da Jahanne Lauritzdatters tidligere Mand var beslægtet med Niels Suendsen i tredje Led. T. 9, 125.

28. Dec. [U. St.]. Aabent Brev, at Johan Dyker, Borger i Aalborg, som har klaget over, at der, naar nogen Hjælp, Udgift eller Hold paakommer, paalignes ham mere, end ret er, hvorfor han,

---

[1] Nu i Vorning Sogn. [2] Svoldrup, Gislum H. [3] Mejlstrup. [4] Grynderup. [5] Falslev, Onsild H.

hvis dette ikke hører op, vil blive nødt til at drage bort fra Byen, herefter kun skal give og gøre som den næstbedste i Byen; endvidere maa han i 2 Aar efter dette Brevs Datum være fri for Borgemesterbefaling og Sandemænds- og Nævningetov. R. 9, 32. K.

28. Dec. (**Skanderborg,** 1567). Befaling til Holger og Folmer Rosenkrantz og Hans Johanssen, der have faaet Befaling til i Aar at oppebære Kirkens Part af Tienden til Kongens Behov, at lade hver Kirke beholde 1 Pd. Korn til at købe Vin og Brød for, da mange Kirker ellers ikke formaa dette. T. 9, 125 b.

30. Dec. (—, 1567). Til Axel Viffert og M. Pouel Matzen, Superintendent i Ribe Stift. Da der er Strid mellem Hr. Jens Simenssen, Sognepræst til Gamst Sogn, og hans Sognefolk om en Stol, som han har ladet indsætte i Kirken til sin Hustru, skulle de undersøge Sagen og, hvis Stolen, som Præsten siger, ikke staar nogen til Trængsel, naar de skulle gaa til og fra Alteret, skaffe ham Plads til den og forlige ham og Sognefolket enten til Minde eller Rette. T. 9, 125 b. K.

— Til Holger Rosenkrantz. Hr. Jørgen Bilson, Sognepræst til Oustedt og Torning[1] Kirker, der har klaget over at maatte svare Skat af begge Sognene, naar saadan paalægges Præsterne, skønt han kun har 3 Sk. danske af hver Gaard i Torning Sogn, skal herefter have den sædvanlige Præsterente af Torning Sogn. Hr. Jens i Vissing skal ligeledes have Tiende og anden Rettighed af de 4 Gaarde, der ere byggede, hvor Ladegaarden for Emsborg stod, og som hidtil ikke have svaret ham noget for hans Tjeneste. T. 9, 126. K.

31. Dec. (—, Nytaarsaften 1567). Forleningsbrev for Fru Kierstine Løcke, Christoffer Urnis Hustru, paa Kronens Part af Tienden af Rafuenkiel og Broerstrup Sogne i Ors Herred, uden Afgift. Udt. i R. 9, 32 b.

— Forleningsbrev for Fru Maren, Christoffer Lauritzøn til Sobyes Enke, paa 1 Gaard i Sobye[2], uden Afgift. R. 9, 98 b.

— Befaling til Otte Brade straks at overlevere Eggert Ulfelt, Kongens Kæmmerer, den Gaard, kaldet Holm, i Vester Hav i Elling Sogn i Horns Herred, som Kongen har bortmageskiftet til denne, og befale Bonden at svare Eggert Ulfelt. T. 9, 126 b.

---

[1] Taaning, Vor H. [2] Søby, Gjern H.

1567.

1. Jan. (**Skanderborg,** Nytaarsdag). Aabent Brev, at alt Kvæg, der sælges paa Kolding Marked for at føres ind i Hertugdømmet, for Fremtiden skal fortoldes i Kolding, medens mange hidtil, under Foregivende af at ville fortolde det paa andre Toldsteder, have drevet det ufortoldet bort, hvorved Kronens Rettighed forsømmes. Lensmanden paa Koldinghus og Tolderen i Kolding skulle paase dette Paabuds Overholdelse, og enhver, der driver ufortoldet Kvæg bort ad Riper Vejen eller andenstedshen ad ulovlige Vadesteder i Anst eller Malt Herreder, som Eystrup Møllevad, Hiardrup, Skanderup og Klegebeck, skulle have forbrudt hvad de have med at fare og straffes paa Livet. R. 9, 33. K.[1]

— Ejendomsbrev til Erich Skram til Hastrup. R. 9, 33 b. K. (Se Kronens Skøder.)

2. Jan. (**Bygholm,** 2. Nytaarsdag). Tilladelse for Jehan Jellesen Falckener, Købmand i Ambsterdam, til at besejle 2 Havne, kaldede Ørbacke og Torlofs Havne, i Arnenes Syssel paa Island og drive Handel der, dog ikke med Svovl, mod at svare sædvanlig Told og sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris. R. 9, 338.

3[2]. Jan. (**Vejle**). Tilladelse for Hr. Hans Buthi, Sognepræst til Ass[3] og Klackerundt Sogne, til i nogen Tid at begive sig til et Universitet for at studere videre og i den Tid holde en Kapellan. K. R. 9, 44 b[4].

— Til Holger Rosenkrantz. Der sendes ham en Supplikats fra Niels Glarmester, Borger i Horssens, om for Vurderingssummen at maatte faa noget Gods, som tilfalder Kronen i Horssens efter en, ved Navn Lambert, da ingen Arvinger have meldt sig inden Aar og Dag; han skal lade Godset, som Kongen har skænket Hospitalet i Horssens, vurdere, overlade Niels Glarmester det for Vurderingssummen og levere Pengene til Hospitalsforstanderen. T. 9, 127.

4. Jan. (**Kolding**). Til samme. Ved sin Ankomst her til Slottet forefandt Kongen Fru Margrette, Hans Holckis Enke, og meddelte hende paa hendes Begæring en Befaling til de gode Mænd,

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 321. [2] R. har urigtig: 8. [3] Assens, Bjærge H., Jylland. [4] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. I. 77 f. (med urigtig Dato: 7. Jan.).

der skulle dømme i Trætten mellem Holger Rosenkrantz og hende, om at dømme dem endelig imellem. T. 9, 127 b.

5. Jan. (**Kolding**). Aabent Brev, hvorved Fru Birgitte Gøyes, Herlof Trolles Enkes, Pant i Ring Kloster forhøjes med 4000 Dlr., som hun har betalt af de 40,000 Dlr., hvorfor hendes Husbond selvtiende havde sagt god for Kongen til Hertug Ulrich af Meklenborg. P. 200 (overstreget).

— Forleningsbrev for Hans Skriver, Foged paa Aakier, paa Kronens Part af Tienden af Gosmer Sogn mod sædvanlig Afgift. Udt. i R. 9, 34 b.

— Ekspektancebrev for Hr. Hans Ibsen, Sognepræst i Viiborg Domkirke, paa det første ledige Kannikedømme smstds. R. 9, 34 b. K.

— Til Axel Viffert. Da Matz Tygessen paa menige Sognemænds Vegne i Vordbasse Sogn har begæret at maatte faa Kirkekornet af Vordbasse Sogn til Kirkens Istandsættelse, efterdi Taarnet uden snarlig Hjælp falder helt ned, skal han undersøge Sagen og, hvis Kirken er saa bygfalden, lade Kirkeværgerne oppebære Kirkekornet i Aar. T. 9, 127 b[1]. K.

— Til Peder Oxe og Peder Bilde. Kongen ser af deres Skrivelse, at Adel og Gejstlighed i Sjælland, Falster og Laaland have bevilget samme Hjælp af deres Gods som Adel og Gejstlighed i Jylland, men begære, at den sjællandske Læst Korn ikke skal beregnes dem højere end den jydske, og at de maa faa længere Frist med Betalingen end til Kyndelmesse [2. Febr.]. Da Rigsraadet, som Peder Oxe vel mindes, imidlertid har bestemt, hvor mange Tønder der skulle gaa paa Læsten og hvad der skal gives af hver Læst, for at det kan gaa ens til i alle Landene, maa det forblive derved, ligesom de ogsaa maa se at faa Hjælpen ud til Kyndelmesse, da der ikke kan ventes længere, skønt Kongen ellers nok kunde være tilbøjelig til at indrømme større Frist. T. 9, 128. K.

— Befaling til Folmer Rosenkrantz om efter Jørgen Rosenkrantzis nærmere Undervisning at skrive og oppebære den sidst paabudte Skat af Bønderne i Aarhus Stift, da Jørgen Rosenkrantz ved anden Rigens Forretning er forhindret deri, samt siden opbevare den indtil nærmere Ordre. T. 9, 129.

— Til Seuren Kier, Borgemester i Kolding. Da de Købmænd,

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 90.

der drev Øksne, og andre sidste Aar gav de nye forbudte Dalere i Told, hvorfor Kronen nu maa give Opgæld, naar den igen giver dem ud, skal han herefter kun tage gamle »uforslagne« Dalere i Told; hvis nogen ikke har gamle Dalere og han maa tage nye i Told, skal han for hver Daler desuden oppebære saa mange lybske Skilling, at Daleren gør Fyldest for 31 Sk. lybsk, ligesom han ogsaa i Aar skal tage Fyldest af dem, der gav nye Dalere i Fjor, for den Opgæld, han har maattet give. T. 9, 129 b.

5. Jan. (**Kolding**). Til Biørn Anderssen. Kongen vil selv med det første komme til Kiøbenhafn og da gøre Udvej for Klokkemalm og Kedelkobber til Skytsstøbningen, men kan Biørn Anderssen imidlertid skaffe noget, saa Arbejdet kan gaa for sig, skal han gøre sig Flid derfor. Han maa tage 400 Dlr., men ikke mere, af Skatten og forstrække Bøssestøberen 200 og Smedesvendene i Cornelius Smeds Smedje de andre 200 paa Regnskab. T. 9, 130.

— Til Kapitlet i Ribe. Kongen har bevilget Fru Karenne Krabbe, Niels Skeels Enke, at maatte faa en Ligsten, belagt med Messing og med de Lembeckers Vaaben paa, der tidligere har ligget paa en af hendes Husbonds Forfædres, de Lembeckers, Grav i St. Nicolai Kapel i Riber Domkirke, men nu er optaget og lagt for Koret i Domkirken; hun vil lægge den paa sin Søns Grav. T. 9, 130.

[**Omtr. 5. Jan.**] Forleningsbrev for Fru Kierstine Løcke, Mickel Nielssens Enke, paa Kronens Part af Tienden af Bislef og Voxlev Sogne, uden Afgift. Udt. i R. 9, 34.

[—] Forleningsbrev for Jens Grøn i Hofuid paa Kronens Part af Tienden af Veslet Sogn; han skal selv blive enig med Folmer Rosenkrandtz om en aarlig Afgift deraf til Kronen. Udt. i R. 9, 34.

6. Jan. (**Kolding**). Befaling til alle at hjælpe Fru Carene Krabbe, Niels Skiels Enke, til Ret over en Bonde, Anders Pouelssen i Huidberiig, som hendes Søn Hans Skiel har ladet forfølge, saa han er bleven fredløs, men som endnu sidder overhørig. T. 9, 130 b.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes at gøre Axel Nielsen til Palsgaardt Hinder paa nogle Rørups[1] og Ask[2] Kirkers Jorder, som han har i Pant af Kronen. K. Udt. i R. 9, 35[3].

[1] Raarup, Bjærge H., Jylland. [2] Assens, samme H. [3] I R. er Brevet kun halvt indført.

6. Jan. (**Kbhvn.,** Hell. 3 Kongers Dag). Skadesløsbrev til Jahan Friis, Kansler, Hr. Jørgen Lycke, Frantz Brockenhus, Otte Brade, Jørgen Rosenkrantz, Erich Rud, Jacob Ulfeld, Raader, Axel Viffert, Eskild Gøye og Erich Hardenberg, der have sagt god for Kongen til Hertug Ulrich af Meklenborg for 40,000 Dlr. Orig. (skaaren).

7. Jan. (**Kolding**). Aabent Brev, hvorved det forbydes at gøre Søfren Andersen, Jens Ibsen og Lauge Mogensen, Borgere i Kolding, — der ere gaaede i Løfte for Lauritz Griis og have udlagt 80 Dlr. for ham og siden, da Lauritz Griis havde pantsat sin Gaard til en anden for 260 Dlr. og derefter var rømt, have indløst Gaarden for de 260 Dlr. — nogen Hinder paa nævnte Gaard, førend de have faaet Fyldest baade for de 80 og 260 Dlr. og for deres Kost og Tæring. R. 9, 35. K.

— Til Fru Abel Skiel, Hr. Niels Langis Enke. Da Anne Gundisdatter, Borgerske i Riibe, paa egne og Søsters Vegne har klaget over, at Hr. Niels Lange har beholdt en dem efter deres Broder Niels Gundissøn tilfalden Arv, og at de heller ikke have kunnet faa den hos Fru Abel, befales det denne at stille dem tilfreds; for at faa Ende paa Sagen har Kongen befalet Axel Viffert og Christopher Munck at forlige dem eller dømme dem imellem. T. 9, 131.

— Til Borgerskabet i Varde. Da dets Fuldmægtige nu have betalt Ottho Brochenhus, Sekretær, 200 enkelte Dlr. af de 400 enkelte Dlr. og 50 Dlr. i Klippinge, som Byen stod til Restance med, og have afkvittet 108 Dlr. for 9 Læster Brød, som Byen har sendt til Halmstedt, eftergiver Kongen det Resten formedelst dets Fattigdom. T. 9, 131 b[1].

8[2]. Jan. (—). Til Superintendenterne over hele Riget. Da Kurfyrst Augustus af Saxen efter Kejserens strenge Befaling nu skal til at føre Krig mod nogle Naboer, der have overtraadt Kejserens Mandater, hvilket Kurfyrsten dog hellere havde »ganget forbi«, skulle de befale alle Sognepræster i Købstæderne og Landsbyerne, saa ofte de prædike, fra Prædikestolen at formane Almuen til at bede for Kurfyrsten, at Gud vil bevare ham og hans Gemalinde og give ham Sejr over hans Fjender. Forbønnen skal vedblive at gøres indtil nærmere Ordre. T. 9, 132. Orig. (til M. Jørgen Mortensen i Vendelbo Stift) i Provinsark. i Viborg.

[1] Efter Brevet er skrevet: Nota, den 21. Jan. paa Kiøbe havns Toldbod overantvorde Otto Brochenhus Peder Hanssen, Renteskriver, for[ne] 200 Dlr. [2] Orig. har: 7.

8. Jan. (**Kolding**). Ekspektancebrev, udstedt paa Hertug Hans af Slesvig og Holstens Forbøn, for en af Hr. Matz Bucks Sønner, Jens eller Niels, der nu studere, paa Faderens Sogne Eigtuedt og Ødstedt og paa Kronens Part af Tienden af Eigtuedt Sogn, uden Afgift, hvis han overlever Faderen og af Superintendenten bliver erkendt duelig til at være Sognepræst. R. 9, 44. K.

— Befaling til Axel Viffert og M. Pouel Matzen, Superintendent i Riber Stift, at skaffe Hr. Bertel Ipsen, der har fremlagt Kaldsbrev af 24 Mænd i Gafuerslundt Sogn, samme Sogn, naar den nuværende Præst dør eller ikke kan gøre Tjeneste længere, saafremt da Hr. Bertel findes duelig til at være Sognepræst. T. 9, 132 b[1].

12. Jan. (**Nyborg**). Befaling til Bispen og de højlærde i Kiøbenhafn at sørge for, at den af Superintendent i Fyen M. Niels Jesperssen forfattede Gradual og Sangbog, som denne tidligere har faaet Privilegium paa at lade trykke, snart kommer i Arbejde og bliver færdigtrykt. T. 9, 133[2].

14. Jan. (—). Til Axel Viffert. Da han i Henhold til den kgl. Befaling om at oppebære Kirkernes Part af Tienden til Kronens Brug ogsaa har befattet sig med de til Degnedømmet i Riibe Domkirke hørende Kirketiender, hvilket M. Hans Suanning mener er stridende mod det ham af Kong Christian III givne[3] og af Kongen stadfæstede Brev, befales det ham ikke at befatte sig mere med Degnedømmets Kirker, end tidligere Lensmænd have gjort, men lade M. Hans selv høre Kirkernes Regnskab, oppebære sin sædvanlige Rettighed deraf og forsyne Kirkerne med Vin, Brød, Lys og andet, om det er nødvendigt; for det tiloversblevne skal M. Hans gøre Axel Viffert Regnskab. Hvis han har oppebaaret noget af M. Hans's Rettighed, skal han tilbagelevere det. T. 9, 133 b[4].

— Befaling til samme at skaffe de 8 Personer i Riber Skole, som Kong Christian III tilsagde Underholdning paa Riberhus, den samme Underholdning, som tidligere Lensmænd have givet dem; han skal nemlig have »forkortet« dem denne Underholdning. T. 9, 134 b.

— Befaling til Mouritz Podebusk herefter ikke at tilstede nogen

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 442 f. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Univers. Historie 1537—1621 IV. 210. [3] Se Erslev og Mollerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535—50. S. 334. [4] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 91.

at skyde eller jage i Kronens fri Enemærkeskove og -ejendomme paa Langeland, hvilket hidtil mange, baade adelige og andre, have gjort; han skal lade Forbud herimod forkynde paa Landstinget, tage Forkyndelsen beskreven og lade alle baade tidligere og kommende Overtrædelser straffe efter Recessen. T. 9, 135.

15. Jan. (**Antvorskov**). Til Borgerskabet i Othense. Da Byen ikke er saa vel forsynet med Borgemestre og Raadmænd, som den burde være, har Kongen befalet Johan Friis, Holger Rosenkrantz og Jørgen Rosenkrantz at indsætte saadanne. Borgerskabet skal derfor efter disses Tilsigelse udvælge 4 af de fornemste Borgere, hvoraf Raaderne skulle udtage 2 Borgemestre, og 24 af Menigheden, hvoraf Raaderne skulle udtage 12 Raadmænd; de udtagne Borgemestre og Raadmænd skulle aflægge Ed til Raaderne. Da mange ere gaaede op paa Raadhuset med Vaaben og Værge, naar der forhandledes noget dér, have undsagt Borgemestre og Raad og ikke agtet, end mindre udført hvad der paalagdes dem, befales det alvorligt at være Borgemestre og Raad lydige. T. 9, 135 b.

19. Jan. (**Kbbvn.**). Til Hr. Peder Skram. Kongen vil efter Kurfyrstinden af Saxens Begæring gøre hans Datter Anne Skrams Bryllup til Fastelavn paa Kiøbenhafns Slot samtidig med Erich Podebuskiis, hvorfor han skal meddele Kongen, om det passer ham, og i saa Tilfælde underrette Brudgommen derom. T. 9, 136 b.

— Befaling til Otte Brade og Jørgen Rosenkrantz straks hver at udtage 150 føre, ugifte Karle henholdsvis i Vendelbo og Aarhus Stifter og iligen sende dem hid, ledsagede af deres eget Bud, med Fortegnelse over de udtagnes Navne; Kongen har nemlig Brug for Folk paa Holmen. T. 9, 137.

— Befaling til Oge Brun straks at begive sig til Hr. Peder Skram, Embedsmand paa Laugholm, der skal paavise ham nogle Sogne i Sverrig, hvilke der ikke maa tilføjes Skade af Kongens Folk, og rette sig efter hans Ordrer desangaaende. T. 9, 137 b[1].

20. Jan. (—). Kvittans til Jochim Beck, Rentemester, paa en stor Kæde af Kroneguld, vejende 6 lød. Mk. 1 Lod, en lille Kæde af rinsk Guld, vejende 14 Lod 1 Kvintin, samt en Guldten af ungersk Guld, som var kommet af Afskav, vejende $18^1/_2$ Lod, hvilket Guld han leverede Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøpnehafns Slot. R. 9, 197 b.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 573.

20. Jan. (**Kbhvn.**). Befaling til alle i Sjælland, Laaland og Falster, der have frit Jordegods, med det første at udrede den Hjælp, de have bevilget, og inden Kyndelmesse [2. Febr.] levere den til Byrge Trolle og Peder Bilde. T. 9, 138.

— Befaling til Landsdommerne i Sjælland, Laaland og Falster straks at forkynde ovenstaaende Brev paa Landstingene og give Tingriderne Ordre til at forkynde det for Adelen i de Herreder, hvori de bo. T. 9, 138 b.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Kongen sidst skrev til ham om straks at begive sig hid, naar han havde udrettet Kongens Ærinde i Otthense, huskede Kongen ikke, at der var givet ham Ordre til i Forening med de andre Raader at oppebære Hjælpen af Adelen og Kapitlerne i Jylland; han skal derfor blive i Jylland. T. 9, 139.

21. Jan. (—). Aabent Brev, at Fru Sitzille Bryske, Eskildt Gøyes Enke, maa oppebære al den til denne Dag faldne Rente og Rettighed af Provstiet i Otthensse mod at svare sædvanlig Afgift deraf. R. 9, 124.

— Livsbrev for Mogens Hage i Vettersløf paa Kronens Part af Korntienden af Vettersløf Sogn mod en aarlig Afgift af 1 Pd. Rug, 1 Pd. Byg og 2 Tdr. Havre til Kiøpnehafns Slot. R. 9, 197 b.

— Til alle i Skaane og Halland, der have frit Jordegods. Kongen har læst den af deres Fuldmægtige overleverede Supplikats og givet disse Svar; han beder dem betænke Rigets Stilling og vise sig lydige og velvillige. T. 9, 140.

— Befaling til Niels Ulfstand at levere Peder Oxe hvad han udover det, der efter Forleningsbrevet tilkommer ham selv, har oppebaaret af Vordingborg Len, saafremt han da ikke allerede har leveret det paa Kiøbnehafns Slot. T. 9, 139 b.

22. Jan. (—). Befaling til Niels Ulstand at levere Peder Oxe, hvem Kongen har forlenet med Vordingborg Len, hvad han har oppebaaret af dette Aars Rente af Lenet, for saa vidt det ikke allerede er sendt til Kiøbenhafuens Slot, da Peder Oxe skal svare samme Hjælp af Lenet som andre Lensmænd. T. 9, 142 b.

— Aabent Brev, hvorved Byrge Trolle til Lilleøøs Pant i Jungshofuit Len og St. Agnetæ Kloster i Roskylde forhøjes med 4000 Dlr., som han har betalt af de 40,000 Dlr., hvorfor han

selvtiende havde sagt god for Kongen til Hertug Ulrik af Meklenborg. P. 200 b (overstreget). Orig. (skaaren).

22. Jan. (**Kbhvn.**). Aabent Brev om Forlig, mæglet af Kongen mellem Peder Oxe til Gisselfeld og Oluf Mouritzen til Bollerup, om en Gaard i Lille Brendetued i Hasle Sogn i Ringstedt Herred. Oluf Mouritzen og Arvinger skulle beholde Gaarden, men Peder Oxe og hans Arvinger skulle have Ret til at fiske i den ved Lille Brendetued liggende Sø, saavidt Gaardens Grund strækker sig, ligesom ogsaa Oluf Mouritzen skal gøre Peder Oxe Fyldest for Gaarden efter 4 af deres Venners Vurdering. R. 9, 198.

— Til Hr. Peder Skram. Bønderne i Orstedt Herred have klaget over den store Overlast, der tilføjes dem af Krigsfolket, og Kongen har i den Anledning talt med Daniel Rantzou, Øverste, om at sørge for, at de saa vidt muligt blive skaanede, og skrevet til Pouel Huitfeld derom; Peder Skram skal derfor fortrøste Bønderne paa det bedste. T. 9, 141 [1].

— Til Pouel Huitfeld. Han skal befale Oge Brun, Kongens Høvedsmand, at sørge for, at hans Skytter ikke tilføje Bønderne i Orsted Herred nogen Skade, da han vil komme til at staa til Regnskab for sine Folks Ulydighed. T. 9, 142.

— Til Hr. Lauge Brade, Børge Trolle, Jacob Sparre, Biørn Kaas, Jørgen Tidemand, Jørgen Marsuin, Hack Ulstand, Hans Spegel og Fru Sissele Ulstand. Da Kongen 4. Febr. vil mønstre det der i Landet [Skaane] liggende tyske Krigsfolk, skulle de optegne paa klare Registre, hvad det i deres Len liggende Krigsfolk har faaet af Bønderne, og hvad det er disse skyldigt derfor, og sende Registrene til Rentemester Eiler Grubbe, for at det kan blive afkortet i Krigsfolkets Sold. T. 9, 141 b. Orig (til Sidsel Ulfstand).

— Til Jørgen Munck og Jørgen Seestedt. For nogen Tid siden traf Kongen paa Krogen Bestemmelse om, hvor meget Ved Bønderne i Frederichsborg, Krogen og Hørsholm Len aarlig skulde hugge og føre til Kiøbenhafuens Slot, og overleverede dem et af ham selv underskrevet Register derpaa; da Veddet endnu ikke skal være kommet, hvorover Skovene her i Lenet [Kbhvn.] forhugges og dettes Bønder besværes med Trældom og mangfoldige Ægter, skulle de befale hine Bønder at fremføre Veddet. T. 9, 143.

23. Jan. (—). Befaling til Christoffer [Gjøe] til Auensbierg

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 574.

at møde med sin Hustru og hendes Jomfruer paa Kiøpnehafns Slot førstkommende Fastelavns Søndag [9. Febr.], paa hvilken Dag Kongen vil gøre Erich Podebuskes Bryllup med Jomfru Sitzel Oxe, og da gøre sig glad med de andre indbudte. Orig.

23. Jan. (**Kbhvn.**). Befaling til Erich Rud og Jacob Ulfeldt, der skulle oppebære Hjælpen af alle i Fyen, der have frit Jordegods, at rette sig efter den tidligere Befaling og foreholde Yderne, at de skulle udgive Hjælpen hver for sig, enten efter deres Jordebøger eller under Ed, saa Kongen kan faa det, han skal have. T. 9, 143 b.

— Befaling til Biørn Kaas, Jørgen Tidemand, Jørgen Mardsuin og Hack Ulstand straks at lade lave Hjul og andet til Arkeliet nødvendigt efter Daniel Rantzous nærmere Ordre, da der mangler forskellige Ting til Toget. T. 9, 144.

— Befaling til Superintendenterne i Fyens og Riber Stifter straks at skrive til alle Herredsprovster om alvorlig at paalægge Kirkeværgerne straks at købe og indlægge en Bibel i Kirken, hvor det trods Kongens Faders Befaling endnu ikke er sket, hvilket skal være Tilfældet mange Steder. T. 9, 144. Orig. (til M. Niels Jespersen[1] i Fyens Stift i Provinsark. i Odense; til M. Pouel Matzen i Riiber Stift i Provinsark. i Viborg).

— Kreditiv for Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøbenhafns Slot, og Dr. Hans Albritssen, Superintendent i Sjællands Stift, til alle Herredsprovster i Sjællands Stift. T. 9, 144b.

24. Jan. (—). Aabent Brev, hvorved Hans Johanssen til Fobitzlets Pant i Alling Kloster forhøjes med 2252 Dlr. 28 Sk. 2 Alb. $3^1/_5$ Pend. lybsk, som han har betalt til sidste Hell. 3. Kongers Dag [6. Jan.] af de 45,058 Dlr. 20 Sk. 2 Alb. lybsk, hvorfor han selvtyvende havde sagt god for Kongen til Josue von Qualen og dennes Ryttere. P. 201 (overstreget).

— Til Adelen i Fyen. Kongen takker for den Hjælp, som den efter Kansler Johan Friis's og Frandtz Brockenhus's Forhandling med den har bevilget i Lighed med Ridderskabet i Nørrejylland. I Anledning af dens Besværing over, at den i denne Fejde ofte er bleven forskrevet til Skaane og har maattet ligge længe dér paa egen Bekostning med Heste og Harnisk, hvilket dog skyldes, at

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 92 f.

Kongen ikke har kunnet faa det tyske Krigsfolk til at rykke op saa hurtig, som han havde ventet, lover Kongen, at den herefter først skal forskrives 14 Dage, før Toget skal ske, og at der skal forholdes med den paa gammel Vis, naar den kommer over Grænsen, men den skal saa ogsaa have Rustningen rede, saa den kan komme over paa én Gang, da det ellers maa være dens egen Skyld, naar en Del maa vente paa de andre. Kan nogen formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke selv ride, skal han enten sende det Antal geruste Heste og Karle, som han er takseret til, eller betale 12 Dlr. om Maaneden for sin egen Person og 10 Dlr. for hver Rytter, saa Kongen derfor kan lønne det samme Antal Ryttere; ligesaa skal enhver formuende Riddermandsmand, der formedelst et eller andet Forfald ikke selv vil ride, enten skaffe en Riddermandsmand med hans Rustning i sit Sted eller betale 12 Dlr. om Maaneden for sin egen Person og 10 Dlr. for hver Rytter. R. 9, 124 b[1].

24. Jan. (**Kbhvn.**). Til Eskildt Gøie og Hening Quitzov. Da Erich Rudt til Sandolt har begæret Kronens Rettighed af 3 jordegne Bøndergaarde i Vester Hessing til Mageskifte for noget af sit Gods paa Hindtzholm, skulle de besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 126.

— Befaling til Holger og Jørgen Rosenkrantz, Hr. Jørgen Løcke, Otte Brade og Eskild Giøe straks at samle de af dem i Købstæderne udskrevne Knægte, sætte Høvedsmænd over dem og sørge for, at de blive forsynede med gode Værger og uden Forsømmelse komme til Kiøbenhafn, hvor de skulle faa nærmere Ordrer. T. 9, 145. K.

25. Jan. (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes at gøre Hr. Matz Pedersen, Sognepræst i Store Hedinge, Hinder paa den til Kirken og Præstegaarden liggende Ejendom; nogle have nemlig nu paaført ham Trætte, og Brevene paa Ejendommen ere brændte ved Præstegaardens Brand for nogen Tid siden. R. 9, 199.

— Til Erich Rud og Mogens Erichsen. Da Kongen endnu ikke har faaet noget Svar paa sin Skrivelse til Dronning Sophie om ogsaa at yde Kongen Hjælp af hendes Livgedingsgods, skulle de svare den af Raad og Adel bevilgede Hjælp af det af Dronningens Livgedingsgods, som de have i Forlening, og levere den til Byrge Trolle og Peder Bilde inden Kyndelmesse [2. Febr.], da

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 322 ff.

hverken Kongen selv, Kongens Moder eller nogen anden gaar fri for Hjælpen. T. 9, 145 b[1].

29. Jan. (**Frederiksborg**). Tilladelse for Christoffer Fogler, Slotsskriver paa Segeberg Slot, til at besejle Dyrefiordt Havn i Issefiordt Syssel paa Island, hvilken Hr. Bertholomeus Tenapel, Borgemester i Lubeck, sidst havde Tilladelse til at besejle, og drive Handel der, dog ikke med Svovl og Tran, mod at svare sædvanlig Told og sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris. R. 9, 339[2].

— Befaling til Jens Bilde at lade hugge 50 Bjælker, 21 Al. lange og 14(?) Tommer paa Kanten, lade dem føre ned til Stranden og underrette Kongens Moder, hvem Kongen har givet Bjælkerne, om, til hvilken Havn hun skal sende Skib efter dem; naar hendes Bud kommer efter Bjælkerne, skal han sørge for, at dét hurtig kan vende hjem igen, og, hvis Skibet kan bære mere end Bjælkerne og Buddet vil købe noget Tømmer, da hjælpe det dermed. T. 9, 146 b.

— Til Hr. Mag[nus Gyldenstjerne], Statholder. Kronens Bonde Suend Jenssen i Uftekulle[3] har berettet, at en af Niels Lyckis Svende for nogen Tid siden paa uredelig Vis og uden Grund har ihjelskudt hans Broder Oluf Jenssen, Borger i Laugholm; da Suend Jenssen og hans Venner klagede til Feltøversten og Ritmesteren og disse sendte Profossen afsted for at fængsle Karlen, der da var i Helnekircke, have Hr. Magnus's Sønner Henrich og Frantz med Magt forholdt Profossen Manddraberen. Det befales derfor Hr. Magnus at tilholde sine Sønner at skaffe Manddraberen tilstede, for at Retten kan gaa sin Gang. Orig.

30. Jan. (—). Til Hr. Magnus Gyllenstierne. Kongen har af hans Supplikats med Beklagelse set, at hans Svaghed stadig tager til, og meddeler ham derfor den begærede Afsked fra Statholderembedet paa Kiøpnehafns Slot, skønt han hellere havde set, at Hr. Magnus havde kunnet vedblive at varetage Embedet. T. 9, 147. Orig.

— Til Erich Grubbe. Kongen beder ham løsgive den paa hans Gods fødte Hans Tomesen, da denne nu har købt en Kronens Bondegaard i Rafuensborg Len og selv vil bebo den, og

[1] Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 196 f. [2] Tr.: M. Ketilson, Forordn. til Island II. 61 f. (hvor Navnet urigtig skrives: Christoffer Forgeter). [3] Uddekulla, Høgs H.

lover, naar Erich Grubbe forlanger det, at give ham en af Kronens Bøndersønner i Stedet. T. 9, 147 b.

30. Jan. (**Frederiksborg**). Til Holger Rosenkrantz. Han skal, som tidligere befalet, sørge for, at de i de jydske Købstæder udskrevne Knægte snarest muligt komme til Kiøbenhafn, og selv indsætte Høvedsmænd og andre Befalingsmænd over dem, da Kongen ikke har dertil brugelige Folk; Pengene til Knægtene til Optoget maa han tage af Skatten, ligesom han maa give dem hvad han selv synes paa Haanden; han maa ogsaa selv afgøre, ad hvilken Vej Knægtene bedst og hurtigst kunne fremsendes. Eskild Giøe har faaet Ordre til at indkalde Knægtene i Fyen, indsætte Høvedsmænd over dem og sende dem til Kiøbenhafn. Da Hertuig Bilde og Albrit Oxe ere indmanede til Lubeck af Daniel Rantzous Høvedsmænd og han derfor har udtalt Frygt for, at han og de andre Forlovere ligesaa skulle blive indmanede, melder Kongen ham, at en Del af Forloverne allerede have talt med Daniel Rantzou, der har lovet i Overensstemmelse med sine Forpligtelser i sine Breve og Kvittanser at ville holde dem skadesløse og sørge for, at de ikke blive indmanede. — Seddel: Grunden til, at Kongen har skrevet efter de danske Knægte er, at der kom Efterretning om, at den Svenske ovenfor Landemærket samlede en Hob Folk, der skulde have gjort Indfald i Skaane, hvis Frosten havde varet, men nu siges de at være kaldte til Stockholm, hvor man ivrig ruster Skibene; der menes at skulle 50 i Søen i Aar. Endvidere har Feltøversten Daniel Rantzou, der er daarlig forsynet med Skytter, i Sinde, hvis han kan faa en 2000 Skytter, til Midfaste [9. Marts] at gøre et Tog ind i Sverrig ad Enekiøbing til, hvor Svensken har sit Skyts og Proviant, for om muligt at brænde det og gøre anden Skade. T. 9, 148 b[1].

— Til Tolderen i Rudbye. Der er kommen adskillige Klager over, at der tages ubillig Færgeløn ved Færgestedet i Rudbye, ja endog dobbelt saa meget som tidligere, ligesom ogsaa over, at de rige i Rudbye tiltvinge sig Overførselen af dem, der ville betale for at komme over, medens de fattige maa overføre dem, der have Kongens Pasbord og skulle frit over. I den Anledning har Kongen fastsat følgende: enhver, der vil over for Penge, skal af en Skude med fuld Ladning fra Rudbye til Helgehafuen give om Vin-

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 576 ff.

teren 10 Mk. og om Sommeren 8 Mk., fra Rudbye til Femern om Vinteren 5 Mk. og om Sommeren 3 Mk.; den Færgemand, der tager mere, har forbrudt sin Skude til Kongen. Naar nogen vil over og tilbyder ovennævnte Betaling, skal Skipperen straks overføre ham og ikke vente efter flere. Overførselen skal gaa paa Tur mellem dem, der have Skuder, og det skal gaa ligeligt til baade med dem, der skulle overføres for Penge, og dem, der skulle overføres frit; Overtrædelse heraf medfører ligeledes Skudens Forbrydelse til Kongen. Ser Tolderen gennem Fingre med nogen, har han forbrudt sin Boslod til Kongen. T. 9, 150 b[1].

1. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Niels Trudssen, Lensmand paa Møen, at sende alle de saltede Torsk, som Fiskerne under Møen skulle give, fordi de ligge og fiske der efter Høstfiskeriets Slutning, til Kiøbenhafns Slot, og desforuden købe 6 Læster saltet Torsk til Kongen samt lade male 6 Læster Gryn, pakke dem i Tønder og sende dem hid til Orlogsskibene inden Midfaste. Udt. i T. 9, 152.

— Befaling til Erich Rud at sende alle de saltede Torsk, som Fiskerne under Laalands Albue og andensteds i Rafnsborg Len skulle give Kongen, til Kiøbenhafns Slot og desuden købe 6 Læster saltet Torsk samt lade male 6 Læster Gryn og sende dem hid inden Midfaste. Udt. i T. 9, 152.

— Befaling til Mouritz Podebusch, Lensmand paa Trannekier, at afkøbe alle de Fiskere, som salte Torsk under Langeland, alle de Torsk, de salte, og lade dem føre Torskene hid, hvor Rentemesteren saa skal betale dem. Udt. i T. 9, 152 b.

— Befaling til Eskild Giøe at købe 12 Læster saltet Torsk til Kongen paa Øerne og andensteds i Nyborg Len, lade alle de Fiskere, som have saltet Torsk, løbe hid med disse og sælge dem til Kongen samt lade male 6 Læster Gryn og sende baade Torsk og Gryn hid inden Midfaste. Udt. i T. 9, 152 b.

— Befaling til Efuert Bild at købe 4 Læster saltet Torsk til Kongen, lade male 6 Læster Gryn og sende begge Dele til Kiøbenhafns Slot inden Midfaste. Udt. i T. 9, 153.

— Befaling til Axel Viffert at købe og salte 20 Læster Fisk til Kongen og sende dem hid inden Midfaste. Udt. i T. 9, 153.

— Befaling til Holger Rosenkrantz at lade male 6 Læster Gryn

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 324 f.

i Skanderborg Len og sende dem til Kiøbenhafns Slot inden Midfaste tillige med det Smør, Flæsk og anden Fetalje, han kan undvære. Udt. i T. 9, 153.

1. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Folmer Rosenkrantz at lade male 6 Læster Gryn, købe 6 Læster saltet Torsk og inden første Uge i Fasten sende begge Dele til Kiøbenhafn tillige med det Smør og Flæsk, han kan undvære. Udt. i T. 9, 153 b.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz at lade male 6 Læster Gryn, købe 12 Læster saltet Torsk paa Anholt og andensteds i Kalløe Len og inden første Uge i Fasten sende begge Dele til Kiøbenhafns Slot tillige med det Smør og Oldenflæsk, som tilkommer Kongen af Kalløe Len. Udt. i T. 9, 153 b.

— Befaling til Otte Brade at købe 12 Læster saltet Torsk, lade male 6 Læster Gryn og den første Uge i Fasten sende begge Dele til Kiøbenhafns Slot tillige med det Smør og Oldenflæsk, som tilkommer Kongen af Slottet. Udt. i T. 9, 153 b.

— Befaling til Peder Bilde paa Kalingborg at lade male 6 Læster Gryn, købe 6 Læster saltet Torsk paa Samsø og andensteds i Kalingborg Len og den første Uge i Fasten sende begge Dele til Kiøbenhafns Slot. Orig. Udt. i T. 9, 154.

— Befaling til Frantz Lauritzen paa Dragsholm at lade male 6 Læster Gryn, købe 6 Læster saltet Torsk i Otz Herred og paa Sere og sende begge Dele hid den første Uge i Fasten. Udt. i T. 9, 154.

— Befaling til Fru Pernille Oxe paa Korsøer at lade alle de Fiskere paa Agers, Ome og andensteds i Korsøer Len, som salte Torsk, sejle til Kiøbenhafn med disse og sælge Kongen dem til en rimelig Pris, hvilken Rentemesteren skal betale. Udt. i T. 9, 154.

— Befaling til Matz Skeel paa Abramstrup at lade male 6 Læster Gryn og sende dem hid med det allerførste. Udt. i T. 9, 154 b.

— Befaling til Kronens Bønder under Møgelthønder Slot at gøre samme Tjeneste til Slottet med Pløjning, Lyngægt og andet som fra Arilds Tid sædvanligt, hvilket Lensmanden Claus Rantzou har klaget over at mange vægre sig ved. Claus Rantzou har Fuldmagt til at straffe Forsømmelser. T. 9, 154 b.

2. Febr. (—). Kvittans til Hinrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa 244 Rosenobler, 45 rinske Gylden, 5 Princedlr. og 1000 Dlr., som han har leveret Kongen selv paa Frederichsborg af forrige Aars Told. Udt. i R. 9, 199 b.

2. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Rigens Raad at møde i Kiøbenhafn Midfaste Søndag [9. Marts], da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med det om. T. 9, 155.

3. Febr. (—). Forleningsbrev for Hans Kierurt, Slotsskriver paa Frederichsborg, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Verner Parsbierg; naar han ikke længere er Slotsskriver, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 200.

8. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Kongens Skibshøvedsmænd at møde paa Kiøbenhafns Slot Paaskeaften [29. Marts]. T. 9, 155 b.

9. Febr. (—). Forleningsbrev for M. Claus Hammer, Læsemester ved Universitetet, paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Lauritz Skriver; naar han ikke længere er Læsemester, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 292 b.

— Lignende Forleningsbrev for M. Christiern Macabeus paa et Kannikedømme smstds., som er ledigt efter Lauritz Skriver. Udt. i R. 9, 293 b.

— Befaling til Kloster-, Vikarie-, Provste-, Præste- og Kirketjenere i Hintzgafuel Len om i Forening med Kronens Bønder at holde de Postvogne, som Jørgen Seested, Embedsmand paa Hintzgafuel, har faaet Befaling at holde mellem Rudgaard og Medelfard til Befordring af Kongens Bud, da det vil falde Kronens Bønder meget besværligt alene at holde disse. T. 9, 157. K.

10. Febr. (—). Kvittans til Peder Munck paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Otthensegaard med Ladegaard fra 1. Maj 1565 til St. Mikkels Dag 1566 samt for de i samme Tid oppebaarne Kongeskatter. Hvad han blev skyldig har han leveret Efuert Bild til Inventarium. R. 9, 127.

11. Febr. (—). Befaling til Byrge Trolle og Peder Bilde om, som tidligere befalet, at oppebære den Hjælp, alle, der have frit Jordegods paa Sjælland, Laaland, Falster og Møen, have bevilget Kongen baade af Arvegods, Pantegods og Forleninger, og at foreholde alle at udrede Hjælpen enten efter deres Jordebøger eller under Ed. T. 9, 157 b.

— Befaling til Jacob Ulfeld om, som tidligere befalet, i Forening med Eskild Giøe hurtig at indkræve og indsende til Rentemester Eiler Grubbe Skatten af Bønderne paa Fyen, Langeland og Taasinge samt straks at oppebære den af Adelen smstds. be-

vilgede Hjælp af dennes Jordegods, Pantegods og Forleninger og møde med den senest til Midfaste. T. 9, 158.

12. Febr. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Danmarks Riges Raad og Adel i Betragtning af de ved Krigen foraarsagede store Pengeudgifter have bevilget (se 6. Dec. 1566) Kongen en Hjælp af deres Arve-, Pante- og Forleningsgods, dog deres Hovedsædegaarde, hvorpaa de selv holde Avl, og de ved disse liggende Møller, der male frit for deres Herskab, undtagne. Til Gengæld lover Kongen, at denne Hjælp ikke skal regnes som nogen Pligt, men som en godvillig Gave, og at der ikke i Fremtiden skal begæres saadan Hjælp. R. 9, 200 b. Orig. (2 Ekspl.)[1]

— Til Byrge Trolle, Hr. Lauge Brade, Fru Sidsele Ulfstand og Jacob Sparre. Da der trods Kongens Paabud, at der skal udgøres Folk af deres Len til at holde Vagt paa Grænsen og til at lade sig bruge hos Jørgen Bilde, Befalingsmand i Blekinge og Lister, og at de skulle lade deres Fogder følge med Folkene, hverken møder Fogder eller Folk, naar Jørgen Bilde forlanger det, befales det dem alvorligt at give deres Fogder Ordre til at møde med Folkene, naar det gøres behov, ligesom det ogsaa strengelig befales alle udskrevne at være Jørgen Bilde lydige. T. 9, 158 b. Orig. (til Sidsel Ulfstand).

13. Febr. (—). Ekspektancebrev for Niels Henrichsen og Morten Jensen paa det første ledige Vikarie i Roskilde Domkirke; dog skulle de saa studere flittigt ved Skolen. R. 9, 201 b.

— Forleningsbrev for Baltzer Jacobsen, Ærkedegn i Lunde Domkirke, paa det Vikarie smstds., som er ledigt efter Peder Skram. R. 9, 293 b.

— Aabent Brev, at Bodel, Lauritz Musis Enke, hvis Gaard blev brændt og Gods røvet ved Vardbiergs Erobring af Fjenden, maa bosætte sig i Malmø og indtil videre være fri for al Skat og borgerlig Tynge. R. 9, 294.

— Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, at modtage 50 Læster Svovl, som Kongen har givet Ordre til at sende herfra til Helsingør, og paa Kongens »Æventyr« og Omkostning

[1] I det ene Ekspl. tilføjes til Slutning: Uden hvis vi for os selve kunde forhandle med dennem (om Nøden trænger), at de velvilligen af deres gode Vilje og ikke for nogen Pligt, Ret eller Sædvane ville komme os til Hjælp og Undsætning med, dog deres Friheder og Privilegier der med i alle Maader uforkrænket. Det samme har ogsaa staaet i R., men er siden overstreget. Begge Orig. have Kongens Underskrift og Segl.

sende den til det Sted i Nederlandene, hvor den skal leveres. T. 9, 159 b. K.

13. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Jørgen Tidemand med det første at levere Jørgen Marsuin 300 Tdr. af den af ham oppebaarne Gengærdshavre til Underholdning af Kongens Heste paa Helsingborg Slot. T. 9, 160.

14. Febr. (—). Mageskifte mellem Claus Erichsen til Løstedt og Kronen. R. 9, 202. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Hr. Magnus Gyldenstierne, Byrge Trolle, Hr. Lauge Brade, Biørn Kaas, Jørgen Tidemand, Jørgen Marsuin, Hack Ulfstand, Fru Sidsele Ulfstand, Hr. Peder Skram, Jacob Sparre, Hans Spegel og Pouel Huitfeldt, Lensmænd i Skaane og Halland, om nøje at paase, at ingen i deres Len laane de tyske Rytterе Svende, Heste eller Rustning, da Kongen vil lade alt det tyske Krigsfolk mønstre 24. Febr. og Rytterne formodentlig baade hos adelige, Borgere og Bønder ville laane Heste og Svende og lade dem gaa gennem Mønstringen, hvorved Kongen jo vil lide Skade. T. 9, 160 b.

— Befaling til Pouel Huitfeld at forbyde al Udførsel af Kobber fra Halmstedt, da Kongen har erfaret, at Sutlere og andre fremmede udføre det af Krigsfolket i Sverrig erobrede og til Halmstedt førte Kobber, ligesom at der ogsaa under det Skin udføres meget Kobber, som tages fra Kongens Undersaatter i Halland. Have Sutlere og andre Kobber at sælge, skal han købe det, og Rentemesteren skal saa siden betale ham de Penge, han lægger ud; har han ikke selv Penge nok, skal han lade Kobberet blive tilstede og skrive til Rentemesteren om Penge. T. 9, 161.

— Befaling til alle Indehavere af frit Jordegods paa Fyen, Langeland og Taasinge, der for en stor Del endnu restere med den af dem i Lighed med Adelen i Jylland bevilgede Hjælp af deres Jordegods, Pantegods og Forleninger, om straks at udrede den og levere den til Erich Rud og Jacob Ulfelt, da Kongen i høj Grad har Brug for den. T. 9, 161 b.

— Befaling til Jørgen Seestedt, Josue og Josias von Qualen, Christoffer Gadendorff og Wolf Seestedt at svare samme Hjælp af deres Pantegods her i Riget, som Rigsraadet og Adelen have bevilget af alt frit Arve-, Pante- og Forleningsgods. T. 9, 163 b.

— Til alle Indehavere af frit Jordegods i Skaane. Da alle endnu ikke have faaet Besked af de Mænd, som de sendte til

Kongen i Anledning af den af dem i Lighed med den øvrige Adel i Riget begærede Hjælp, befales det alle at møde i Malmøe førstkommende Sønd. Oculi [2. Marts] og modtage Besked af Udsendingene og derefter straks at udrede Hjælpen til de af Kongen dertil forordnede. T. 9, 165.

14. Febr. (Kbhvn.). Til Bønderne, hvem de end tjene, paa Laaland og Falster. Da mange vægre sig ved at svare den med Rigsraadets Samtykke paabudte Skat af deres Kvæg, befales det paany, da Kongen ikke kan vente længere, straks at aflevere den til Albret Oxis Skrivere, saafremt de ikke selv ville føre den til Kiøpnehafn og desuden staa til Rette for deres Forsømmelighed. T. 9, 164. K.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Korsøer at give en Borgemester, en Raadmand, Byfogden og en Færgemand i Byen Ordre til den 21. Febr. at rejse til Kiøbenhafn for i Forening med det hjemmeladte Raad at fastsætte en bestemt Færgetakst for Korsøer, da der er kommen mange Klager over, at Færgemændene der i Byen tage meget ubillig Færgeløn. T. 9, 162 b. K.

— Befaling til Jacob Sparre at tage Borgen af en Karl i hans Tjeneste, ved Navn Rasmus Kock, der skal have skudt Dyr i Kronens Skove, at han vil blive tilstede og svare til Lensmandens Tiltale; Jacob Sparre vil, hvis Karlen undviger, selv komme til at staa til Rette derfor. T. 9, 166.

— Til Hack Ulfstand, Embedsmand paa Kronens Gaard i Lund. Da den Halvpart af Kiuflinge[1] Bro, som vender mod Torne Herred, er meget »ufærdig«, saa den ikke uden Fare kan passeres med Heste og Vogne, hvorfor det, hvis der skal gøres et hastigt Tog, kan befrygtes, at Krigsfolket vil blive hindret af denne Bro, skal han straks paa Kongens Bekostning sætte Broen i Stand og siden tiltale dem, der ifølge den mellem Bønderne gjorte Skik skulde holde hin Halvpart af Broen i Stand, men have forsømt det, for Omkostningerne herved. T. 9, 166 b.

— Fornyet Befaling til Lensmændene paa Kongens Regnskabshuse, nemlig Kalingborg, Nyborg, Othens, Riberhus, Hald, Olborg, Aarhus, Skanderborg, Silckeborg, Kalløe, Helsingborg, Lantzkrone, Malmøe og Lundegaard om straks at hidsende al den Fetalje, de kunne undvære, da her er stor Mangel, og med dette Bud under-

[1] Käflinge, Harager H.

rette Rentemester Jochim Beck om, hvor megen Fetalje de have i Forraad. T. 9, 167.

[**Omtr. 14. Febr.**] Befalinger til Peder Bilde, Efuert Bild, Folmer Rosenkrantz og Eskild Giøe at lade male henholdsvis 50, 8, $12^1/_2$ og $12^1/_2$ Læster Rug og bage henholdsvis 200, 32, 50 og 50 Læster Kavringbrød deraf, 4 Tdr. Brød af hvert Pd. Korn. Udt. i T. 9, 166.

16. Febr. (**Frederiksborg**). Til det hjemmeladte Raad. Kongen billiger dets Ordre om at sende Brød og Knægte til Elsborg og beder det sørge for hurtig Afsendelse, skønt han dog mener, at Svensken vil betænke sig paa at lægge sig for Baghus eller Elsborg, hvis dette Vejr bliver staaende. Ligeledes billiger han Øverstens Handel med Hector Wese og Raadets med Veit von Soltuedel og tilbagesender hermed Sedlen paa, hvad der aarlig skal gives sidstnævnte. Christiern Munck skal efter Raadets Forslag sendes til Baghus og Elsborg for at undersøge de derværende Forraad og Mangler. Da Jens Kaas melder, at Svensken vil begive sig til Møen og deromkring med nogle Galejer, skal Raadet sørge for, at der bliver holdt god Strandvagt. — Seddel: Kongen har modtaget den fangne Dr. Justus Jonas's Svar paa de ham forelagte Spørgsmaal, men da Svaret skal sendes til Kurfyrsten af Saxen, bør det underskrives af Dr. Knoppert som Notarius, hvilken sikkert var tilstede ved Forhøret, eller af den fangne Doktor selv eller af dem begge; hvad nu Raadet synes bedst om, skal det lade gøre og tilbagesende Kongen Svaret tillige med en Betænkning om, hvad der skal skrives til Kurfyrsten. Raadet skal hidsende Hans Lakejs Bekendelse, der ligeledes skal sendes til Kurfyrsten. Kongen har nu betænkt sig og mener det rigtigst, at Dr. Knoppert som Notarius underskriver Artiklerne og ligesaa Dr. Justus Jonas, da han upint har udsagt det. T. 9, 167 b.

— Til Jens Kaas. Der er i Henhold til hans Skrivelse givet Ordre til at sende ham Brød og Knægte; han skal indberette hvad magtpaaliggende han erfarer. T. 9, 170.

— Til Biørn Kaas. Da den paa Kallingborg Slot siddende Hans Lange skal stilles for Regimentet i Ystedt og Peder Huitfeld, som havde det Skib i Befaling, hvorpaa Hans Lange var, paa Kongens Vegne skal anklage ham, skal Biørn Kaas modtage Hans Lange, naar Peder Bilde sender ham til Malmøhus, og efter Til-

endebringelsen af Mønstringen med sine Svende føre ham til Ystedt og stille ham for Retten. T. 9, 169.

16. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Bilde at sende den paa Kallingborg Slot fangne Dr. Hieronimus Thenner til Kiøbenhafn til Midfaste Søndag [9. Marts], saaledes som tidligere befalet ved Peder Oxe, lade sine Svende følge med og give dem Ordre til ikke at lade nogen tale med ham; ved Ankomsten til Kiøbenhafn skal han faa at vide, hvor Dr. Hieronimus skal afleveres. Brevet til Biørn Kaas sendes ham med Befaling til at lade sine Svende føre Hans Lange til Malmøe. T. 9, 169 b[1].

17. Febr. (—). Til Jørgen Tidemand, Albrit Oxe og Hack Ulfstand. Da Lauritz Jenssen i Halmstet paa egne og Søskendes Vegne har klaget over, at en Enspænder, Jonas von Magdeburg, der ligger ved Rytterne der i Byen, har opslaaet Døre og Kældere i deres Gaard, udtaget Vin og andet og opbrændt og fordærvet Borde, Bænke og andet i Huset, skulle de, naar de mønstre Krigsfolket der i Byen, undersøge denne Sag og sørge for, at den anrettede Skade bliver vurderet og afkortet i Jonas von Magdeburgs Betaling. Hvis andre Borgere klage over at have lidt Skade af Krigsfolket, skulle de skaffe dem Ret. T. 9, 170 b.

— Til Hr. Lauge Brade. Kongen har fritaget nogle Bønder i Sandbye ved Sandbyegaard, som Reinhart Fux von Bommelberg har i Forlening, for paa denne Tid at svare Skat, da de daglig bruges til Gaarden som Ugedagsmænd. T. 9, 171 b.

— Befaling til Peder Gyllenstierne at tilbagesende det Brev, Kongen har givet ham paa to til Provstiet i Ribe liggende Tiender, og ikke mere befatte sig med dem. Udt. i T. 9, 172.

— Befaling til Abbeden i Soer at sende alle de Mursten og al den Kalk, han har i Forraad, til Nestuidminde, da Kongen behøver en stor Hob Sten og Kalk til et Arbejde her paa Slottet. T. 9, 173. (Jvfr. 5. Marts.)

— Befaling til Peder Oxe at bestille Skuder paa Kongens Bekostning til at føre ovennævnte Mursten og Kalk til Nybaa eller Sundbye Færge. Orig. Udt. i T. 9, 172[2].

— Befaling til Prioren i Anduordskouf at sende de Sten og den Kalk, han har, til Korsøer. Udt. i T. 9, 173 b.

— Befaling til Fru Pernille Oxe at skaffe Skuder i Korsøer

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 219. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 209 f.

paa Kongens Bekostning til at føre ovennævnte Sten og Kalk fra Korsøer til Nybaae eller Sundbye Færge. Udt. i T. 9, 172 b.

17. Febr. (**Frederiksborg**). Til Peder Bilde. Michel Jude har paany været hos Kongen og klaget over, at, skønt han havde fæstet Vesterbyegaard af Peder Bildes Foged, har dog, da han kom fra Jylland med sit Gods, en Frue[1] faaet Kongens Forleningsbrev paa Gaarden, dog kun indtil videre. Da Bortfæstningen ikke omtaltes for Kongen ved Forleningsbrevets Erhvervelse, maa Michel Jude faa den fæstede Gaard. T. 9, 172 b.

19. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved Claus Daa til Ravenstrops Pant i Padborg Len forhøjes med 500 Dlr., som han har laant Kronen 1563, og 2252 Dlr. 28 Sk. 2 Alb. $3^1/_5$ Pend. lybsk, som han har betalt af de 45,058 Dlr. 20 Sk. 2 Alb. lybsk, hvorfor han med andre af Adelen har sagt god for Kongen til Josue von Qualen og dennes Ryttere; han og hans Hustru Fru Hilleborrig Thenhuse maa beholde Lenet uafløst i deres Levetid. P. 201 b.

— Aabent Brev, at den Prædikant, som Kongens Moder igen antager, maa faa Rafnstrop Præbende i Viiborg Domkirke, som nu er ledigt efter Hr. Christoffer Knopf, der har taget sin Afsked som Hofprædikant og forladt Kongens Moders Tjeneste. R. 9, 46 b. K.

— Til det hjemmeladte Raad. Efter dets Begæring er der givet Ordre til at sende 50 Læster Brød af det, Kongen har i Forraad, til Helsingør, indtil Raadet kan faa noget bagt og levere det i Stedet, og det vil sikkert være der førstkommende Fredag [21. Febr.], men da der ikke har kunnet skaffes Tønder til at pakke det i, maa Raadet sørge for, at Skibene, som skulle fremføre Brødet, blive forsynede med Maatter, Brædder og andet. Der sendes Raadet en Afskrift af en i Gaar modtagen Skrivelse fra Kurfyrsten af Sachsen angaaende den fangne Dr. Justus Jonas med Befaling til straks at tage denne for sig og i Overværelse af Notarius udspørge ham om alle de af Kurfyrsten opstillede Artikler og lade ham give bestemt Svar paa hver enkelt; vægrer han sig ved at gøre dette godvillig, skal det lade ham pinlig forhøre og optegne hans Bekendelse. — Seddel: Da man maa formode, at den sammen med Doktoren fangne Hans Lakej ikke uden Grund blev sendt til Sverrig af Hertug Hans Albricht og hans Udsagn til Siluester Francke ved

[1] Kirstine Gyldenstjerne se 7. Okt. 1566.

Fængslingen, at han ikke længere var Hertugens Tjener, men vilde til Sverrig for at søge sig en Herre, ikke stemmer med Hertugens Skrivelse til Kongen om Hans Lakejs Frigivelse, hvori Hertugen erklærer at have sendt denne til Sverrig i sin i Polen fangne Broder Hertug Christophers Ærinde, skal Raadet ogsaa lade Hans Lakej pinlig forhøre og optegne hans Bekendelse. T. 9, 173 b. K. (snarere Afskrift). Orig. (til Hovedbrevet).

19. Febr. (**Frederiksborg**). Til samme. Kongen har nu underskrevet og beseglet Sekretær Elias Eisenbergs og den Danskers »Affærding« og tilbageleveret Elias Eisenberg den. Efter Raadets Betænkning vil Kongen ikke nu stille Høvedsmanden Hans Lange for Regimentet og sender Raadet en Skrivelse til Peder Bilde om at lade ham blive siddende paa Kallundborg; hvis han kommer til Kiøbenhafn, inden Peder Bilde faar denne Skrivelse, skal Raadet lade ham føre tilbage til Kallundborg. Kongen bifalder den af Raadet i Foxels Brev skrevne Seddel og sender det Brevet, for at det med det første kan affærdige Johan Baptist. Det overlades til Raadet selv at beordre en anden til at deltage i Mønstringen i den syge Claus Rantzous Sted, da Kongen ikke ved, hvem der kan bruges dertil. Efter Raadets Betænkning maa Casper Utermarck blive og indsættes til Høvedsmand for en Fænnike af de nu antagne Knægte. — Seddel: Paa Peder Oxes Forespørgsel om, hvorvidt Kongens Hofsinder skulle mønstres med alle de Heste, de ride med paa Toget, svares, at enhver, der er med paa Toget, maa holde 6 Heste og ej mere. T. 9, 175 b.

20. Febr. (—). Befaling til Peder Oxe at levere Knud Skriver 500 Dlr. paa Regnskab til dermed at udruste et ved Amsterdam liggende Skib, som denne skal skaffe Kongen. T. 9, 176 b.

— Befaling til Johan Friis, Peder Oxe, Jochim Beck og Eiler Grubbe at høre det af Knud Pederssen, Slotsskriver paa Kiøbenhafns Slot, nu afsluttede Regnskab over hans Oppebørsel og Udgift til Orlogsskibenes Bygning og Udrustning. T. 9, 177.

— Til Henrich Mogensen. Kongen har tilladt Jeronimus Lindenberg fra Naruen at løbe igennem Sundet i Aar med 3 Saltskibe til Naruen paa den Betingelse, at han fragter det ene af Skibene, der er paa 100 Læster, for Kongen, sælger Saltet i Naruen og køber Hamp i Stedet og ved Tilbagekomsten fra Naruen lader Skibet losse i Kiøpnehafn, saaledes som Henrich Mogensen skal blive endelig enig med ham om, naar han kommer til Sundet med

Skibene; alle tre Skibe skulle dog løbe frem og tilbage i Jeronimus Lindenbergs Navn. Henrich Mogensen skal tage Forpligtelse af ham, at han vil være ærlig, og derefter straks lade ham passere, Kronens Told dog uforkrænket. Han maa ikke tale noget om denne Handel. Orig. T. 9, 178.

20. Febr. (**Frederiksborg**). Tilladelse for Morten Dytlefs, Borger i Lubeck, til at udføre 300 Tdr. Havre fra Skaane til Lubeck, Kronens Told og Forbud dermed dog uforkrænkede. T. 9, 178 b.

21. Febr. (—). Befaling til alle Kronens Bønder i Horns Herred, der have Høns at sælge, at sælge disse for en rimelig Pris til Albret Skotte, der skal opkøbe Høns til Kiøbenhafns Slots Behov. T. 9, 179.

— Til Jens Kaas og Vincentz Juel. Da Kongen har sendt sin Køgemester Christiern Munck op for at erkyndige sig om Slottenes [Bahus og Elfsborg] Forraad og Mangel paa Proviant og Størrelsen af den ugentlige Udspisning, skulle de i Forening med ham gøre klar Besked paa alt og affatte Registre derover, saa man derefter kan træffe Bestemmelse om, hvad der skal sendes did. T. 9, 179[1].

— Befaling til Abbeden i Soer at modtage en Præstemand, Hr. Lauritz, der i nogle Aar har siddet fangen, og som Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Helsingborg Slot, nu har faaet Ordre til at sende did; da det ikke tjener nogen at omgaas ham, skal han sætte ham i saadan Forvaring, at kun den, der bespiser ham, kan komme til at tale med ham. T. 9, 180.

22. Febr. (—). Forleningsbrev for Borgemestre og Raad i Helsingiøer paa Kronens Part af Tienden af Tykiøb Sogn mod at svare sædvanlig Afgift deraf til Sognepræsten i Helsingiøer. R. 9, 203[2].

— Forleningsbrev for Jacob Hansen, Borgemester i Helsingøer, paa det Bundgarnsstade mellem Esberegierde og Helsingøer, som han nu selv har i Værge, mod sædvanlig Afgift. R. 9, 203 b[3].

— Aabent Brev, at Pouel Sture, der har ladet sig bruge i denne Fejde mod Fjenderne, hvorved han har lidt stor Skade og er bleven lemlæstet, maa bosætte sig i en Købstad eller paa Lan-

---

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 538. [2] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearch. III. Till. S. 51 f. [3] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearch. III. Till. S. 52.

det og være fri for Skat og anden Tynge, saa længe han lever. R. 9, 203 b.

22. Febr. (**Frederiksborg**). Til Superintendenten og Kapitlet i Viborg. Da M. Michel, Forstander for almindeligt Hospital i Viborg, endnu ikke siden sin Overtagelse af dette Embede har aflagt noget Regnskab og det er at frygte, at han ikke passer de fattiges Tarv, som han burde, skulle de med det første undersøge Forholdene og uopholdelig tilskrive Kongen deres Betænkning om, hvorledes de fattiges Bedste kan varetages, og hvem de anse for duelig til at være Forstander. T. 9, 180.

— Til Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krumpen, Byrge Trolle, Peder Oxe og Frantz Brockenhus. Da Tiden for Orlogsskibenes Udrustning nærmer sig og der endnu ikke er sørget for Fetalje til dem, skulle de, eftersom det ikke kan vente, indtil hele Raadet kommer sammen, i Forening træffe Bestemmelse om en Madskats Udskrivning og straks i Kongens Navn udstede Breve derom. Kongen tvivler ikke om, at de andre Raader jo give deres Samtykke dertil, naar de komme. T. 9, 180 b.

— Befaling til Tolderne i Ribe, Kolding, Assens, Medelfard og Rudby i Aar at kræve 1 Dlr. af hver Okse ud over den sædvanlige Told af alle, som drive Øksne; dette Paalæg sker dog med Rigsraadets Raad. De maa, saafremt de ville undgaa Kongens Unaade, ikke tale noget om denne Sag, førend Købmændene komme til Toldstederne med Øksnene. T. 9, 181 b.

— Befaling til Johan Jellessen Falckner, Borger i Amsterdam, at hjælpe Cornelius, Kongens Smed paa Holmen, der er sendt ud for at købe 200 Barser til Orlogsskibene, og forstrække ham med de nødvendige Penge; Kongen vil siden betale ham. T. 9, 182 b.

— Befaling til Kirkeværgerne ved de til Provstiet i Thye hørende Kirker aarlig at levere Provstekornet i Tystedt Havn paa den Dag, de faa Ordre til, hvilket mange hidtil ikke have gjort; den, som tilbageholder Kornet og ikke leverer det i rette Tid, skal selv betale det og maa ikke regne Kirken det til Udgift. T. 9, 183.

— Til Otte Brade. Trods Kongens Befaling til ham om at udtage 150 Karle i Vendelbo Stift til Brug paa Holmen ved Kiøbenhafns Slot og sende dem hid med klare Registre over deres Navne er hans Skriver nu mødt med et Pasbord paa 188 Karle, men har kun medbragt 38, og har hverken haft Register eller anden Besked med sig; ligesaa er der fra hans Len kun kommen én

Tømmermand, der oven i Købet ikke duer til meget andet end til at hugge en Bondevogn sammen. Dette undrer Kongen i høj Grad, da han af ham som Raad havde ventet mere end af andre, og det befales ham med bedre Flid at udrette Kongens Befalinger. T. 9, 182. K.

23. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Laue Venstermand at udtage 50 Tømmermænd og Skibsbyggere i Købstæderne og Landsbyerne paa Laaland og Falster og paa de omliggende Øer og 300 Baadsmænd i Købstæder, Landsbyer og Fiskerlejer smstds., optegne enhvers Navn og Opholdssted paa klare Registre og sende disse til Admiral Efuert Bild. Udt. i T. 9, 183 b.

— Til Jørgen Marsuin. Kongen har tilladt Marenne, Hans Skrivers Enke, at beholde Gaasebrecks Mølle i Aar. T. 9, 184.

— Befaling til Biørn Andersen i Aar at lade Kirkeværgerne til Biefuerskouf Kirke beholde Kirkens Part af Tienden til dermed at betale den nye Klokke, som er bleven støbt til Kirken, da Kirken ikke har noget at betale med. T. 9, 184 b.

24. Febr. (—). Befaling til Seuren Kier, Tolder i Kolding, og Pouel Bang, Tolder i Assens, at betale Henrich Momme, hvem Kongen skylder Penge for Klæde, Sidentøj og andet, leveret til Krigsfolket, alt hvad der bliver tilovers af dette Aars Told ud over det, som de allerede have faaet Ordre til at betale, tage Kvittans derfor og underrette Rentemesteren om, hvor meget de have betalt. T. 9, 186 b.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Jørgen Daa, der skal lade sig bruge paa Orlogsskibene, straks at begive sig til Eric Rosenkrantz paa Bergenhus, hjælpe denne med at udtage Skippere, Tømmermænd og Baadsmænd og siden begive sig ned til Kiøbenhafn med disse; en Borgemester fra Bergen skal følge med Folkene herned og lade sig bruge hos dem. Der sendes ham Register over de Folk, som Eric Rosenkrantz har faaet Ordre til at udtage. T. 9, 184 b.

[**Omtr. 24. Febr.**] Befaling til nedennævnte om at holde Postklippere: Biørn Anderssen skal holde 4 Postklippere i Kiøpnehafn, der skulle føre [Post] til Kiøge, Roskild, Helsingør og Frederichsborg, 2 i Roskild, der skulle føre [Post] til Kiøpnehafn og Ringstedt, og 2 i Kiøge, der skulle føre [Post] til Kiøpnehafn og Trøggeueldt; Holger Rosenkrantz skal holde 2 Postklippere i Trøgge-

ueldt, der skulle føre [Post] til Kiøge og Prestøe; Byrge Trolle skal holde 2 Postklippere i Prestøe, der skulle føre [Post] til Trøggeueldt og Vordingborg; Peder Oxe skal holde 2 Postklippere i Vordingborg, der skulle føre [Post] til Prestøe; Claus Huitfeld skal holde 2 Postklippere ved Gobnes Færgested, der skulle føre [Post] til Marieboe; Abbedissen i Marieboe skal holde 2 Postklippere, der skulle føre [Post] til Rudbye og Gobnes Færgested; Abbeden i Ringstedt skal holde 2 Postklippere, der skulle føre [Post] til Soer og Roskild; Abbeden i Soer skal holde 2 Postklippere, der skulle føre [Post] til Anduorskouf og Ringstedt; Prioren i Anduorskouf skal holde 2 Postklippere, der skulle føre [Post] til Soer og Korsøer; Fru Pernille Otte Rudtz skal holde 2 Postklippere [i Korsøer], der skulle føre [Post] til Anduorskouf, og en stærk Baad, som kan føre Kongens Folk over; Eskild Giøe skal holde 2 Postklippere [i Nyborg], der skulle føre [Post] til Othense, og en stærk Baad, som kan føre Kongens Folk over til Korsøer; Efuert Bild skal holde 2 Postklippere i Othense, der skulle føre [Post] til Nyborg og Assens, og 2 Postklippere i Assens, der skulle føre [Post] til Othense. Udt. i T. 9, 185 b.

25. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Borgemestre og Raad i nedennævnte Købstæder straks at udgøre Baadsmænd, Skippere og Styrmænd samt en Bartskær, en Piber og en Trommeslager af hver By og under Ledsagelse af en Raadmand sende dem til Kiøbnehafns Slot til førstkommende Søndag quasimodogeniti [6. April], da Kongen straks efter Paaske vil lade Orlogsskibene løbe i Søen. De skulle ligesaa straks sende Tømmermænd til Kiøbnehafn. Register (dat. 19. Febr.): Kiøbenhafn 100 Baadsmænd, 2 Bartskærere, 4 Styrmænd, 4 Skippere, 4 Tømmermænd, 2 Spillemænd; Kiøge 15 Bm., 2 St., 1 Bs. og 1 Sp.; Roskylde 6 Bm., 2 Bs. og 1 Sp.; Nestuid 10 Bm., 2 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Skielskøer 8 Bm., 1 Bs. og 1 Sp.; Korsøer 6 Bm. og 4 T.; Kalingborg 10 Bm., 2 T., 1 Sp. og 1 Bs.; Nykiøping i Otz Herred og Holbeck hver 4 Bm. og 2 T.; Prestøe 4 Bm., 2 T. og 1 St.; Vordingborg 4 Bm.; Stege 15 Bm., 2 St. og 1 T.; Helsingøer 15 Bm., 2 St., 1 Bs. og 1 Sp.; Nykiøping p. F. 6 Bm.; Stubbekiøbing 10 Bm. og 2 St.; Nystedt 5 Bm.; Naskouf 15 Bm., 2 St. og 1 Sp.; Saxkiøping 4 Bm.; Rudkiøping 10 Bm. og 1 St.; Suinborg 10 Bm., 1 Bs. og 1 Sp.; Assens 10 Bm., 1 Bs., 1 T. og 1 Sp.; Medelfart og Baagens hver 6 Bm.; Kyrteminde 8 Bm., 2 T., 1 Bs.

og 1 Sp.; Faaborg 6 Bm., 1 T. og 1 Sp.; Nyborg 8 Bm., 1 Sk., 1 Bs. og 1 Sp.; Kolling 10 Bm., 2 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Ripe 40 Bm., 2 St., 2 Sk., 2 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Varde 6 Bm., 1 Bs. og 1 Sp.; Skiibe 5 Bm.; Ringkiøping 10 Bm. og 1 T.; Nykiøping p. Mors 10 Bm., 1 Bs. og 1 Sp.; Aalborg 40 Bm., 2 St., 2 Sk., 1 Bs. og 1 Sp.; Seby 6 Bm., 1 St., 1 T. og 1 Sp.; Høring 6 Bm. og 1 Sp.; Skagen 10 Bm. og 2 T.; Gryndouf 20 Bm., 2 T. og 1 Sp.; Ebeltoft 20 Bm. og 1 T.; Randers 15 Bm., 2 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Horssens 10 Bm., 1 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Veyle 10 Bm., 1 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Lemuig 10 Bm. og 1 Sp.; Thistedt 10 Bm. og 2 T.; Hobro 6 Bm.; Aars 20 Bm., 2 St., 2 Sk., 2 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Viborg 1 Bs. og 1 Sp.; Malmøe 50 Bm., 2 St., 2 Sk., 4 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Lantzkrone 15 Bm., 2 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Ystedt 15 Bm., 2 St., 2 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Trelleborg 10 Bm., 2 St. og 2 T.; Falsterboe og Skanøer 6 Bm., 2 T. og 1 St.; Semmershagen 6 Bm., 1 St. og 1 T.; Aahus 8 Bm., 1 St., 1 Bs. og 1 Sp.; Helsingborg 6 Bm., 1 Sk., 2 T., 1 Bs. og 1 Sp.; Lund og Vee hver 1 Bs. og 1 Sp. — Summa[1]: 669 Baadsmænd, 31 Styrmænd, 13 Skippere, 30 Bartskærere og 35 Spillemænd. T. 9, 187.

25. Febr. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Kongen behøver et mærkeligt Antal Baadsmænd til Orlogsskibene og derfor har sendt N. N. til N Stift for der at udtage Baadsmænd i Landsbyerne ved Søsiden, paa Fiskerlejerne og alle de omliggende Øer; Baadsmændene skulle være i Kiøbenhafn Søndag quasimodogeniti [6. April]. N. N. skulle levere Lensmændene i hvert Stift Mandtal over de i hvert Len udskrevne Baadsmænd, for at Lensmændene kunne sørge for, at disse i rette Tid komme til Kiøbenhafn. Lensmænd og Fogder skulle hjælpe N. N. med at udtage Baadsmændene og sende dem til Kiøbenhafn under Ledsagelse af deres egne Tjenere, der skulle medbringe Mandtallene. T. 9, 191.

— Befaling til nedennævnte at begive sig til N Stift, udtage Baadsmænd, optegne enhvers Navn og Opholdssted paa klare Mandtal, give de udskrevne Ordre til at sidde rede, saa de kunne være i Kiøpnehafn Søndag quasimodogeniti, og levere Lensmændene i Stiftet Mandtallene. De maa ikke ved Udtagelsen anse Gunst eller anden Fordel. — Palle Jul 300 Baadsmænd i Riber Stift, Henrich

[1] Sammentællingen giver: 675 Baadsmænd, 32 Styrmænd, 14 Skippere, 30 Bartskærere, 35 Spillemænd og 57 Tømmermænd.

Gyllenstierne 300 i Viborg og Vendelbo Stifter, Peder Munck 400 i Aarhus Stift, Eskild Giøe og Gabriel Skinckel 200 i Fyen, Otte Galskøtte 100 paa Langeland og Erich Basse og Jørgen[1] Nielsen 250 i Sjælland og paa Samsøe. T. 9, 189 b. K.

25. Febr. (**Frederiksborg**). Aabent Brev til Bønderne, hvem de end tjene, i Jylland, Fyen, Sjælland, Langeland, Taasinge, Laaland og Falster, at Danmarks Riges Raad, som er her til Stede, har bevilget Kongen en Madskat af dem til Orlogsskibenes Udrustning, saaledes at hver 10 Mænd skulle lægges i Læg sammen og give 1 Fjerd. Smør, 5 Sider Flæsk, 5 Faarekroppe, 10 Gaasekroppe, 10 gode Tdr. Øl med 10 Baand paa hver Tønde og 5 Tdr. vel bagt Kavringbrød (i de jydske og fyenske Breve: dog skulle de, som i Aar have givet Hjælpesvin, være fri for at give Flæsk), den rige skal hjælpe den fattige. Kun Adelens egne Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. Skatten skal sendes til Kiøpnehafns Slot inden Paaskedag [30. Marts]. T. 9, 195 b.

— Befaling til de Lensmænd[2] i ovennævnte Lande, der have Herreder i Befaling, straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og indkræve Skatten. T. 9, 196 b.

— Befaling til Claus Huitfeld straks at forkynde paa Landstinget i Laaland og Falster, at alle fri og frelse, der have bevilget Kongen Hjælp af deres Arvegods og Forleninger, skulle sende Hjælpen til Byrge Trolle og Peder Bilde paa Kiøpnehafns Slot senest til Midfaste Søndag [9. Marts]. T. 9, 192. K.

— Lignende Brev til Landsdommeren i Sjælland (tillige angaaende alle, som ere forlenede med Kapitelsgods eller andre gejstlige Len). Udt. i T. 9, 192 b. K. (i Udt.)

— Til Johan Friis og Peder Oxe. Kongen billiger deres Handel med Peder Huitfeld, der skal rejse til Nederlandene for at antage Baadsmænd, og med den skotske Kaptejn, der har lovet at skaffe 1000 franske og skotske Hageskytter ind i Riget. I Anledning af Peder Oxes Forslag om, at Kongen skulde skrive til Skipper Herman Renselmand i Hamborg om med det første at komme i Søen med sit Skib, saaledes som han har lovet, befaler Kongen dem at tale med Admiralen eller andre, som vide Besked, lade et Brev skrive til Renselmand i Kongens Navn og sende det hid til Underskrivning. Peder Huitfeld maa i Aar lade et Skib

[1] T. har: Henrich. [2] De opregnes alle med deres Len T. 9, 194 b.

paa 100 Læster løbe gennem Sundet til Naruen med Salt, hvorfor der sendes dem et Pasbord derpaa. — Seddel: Peder Oxe, der har ladet forhøre hos det dantzker Sendebud om Kongen af Polen, maa ingen Bud udsende videre derom. T. 9, 192 b.

25. Febr. (**Frederiksborg**). Til Jens Bilde. Kongen har nu afsendt Siluester Francke med 6 Skibe for at hente det ved Gulland bjærgede Skyts, hvorfor han skal gøre sig den største Flid for at faa Skytset og særlig de bedste Stykker indskibede med det første. Da Fjenden formodentlig vil holde Øje med Skytset og forhindre, at det kommer hid, og muligvis har Spejdere der paa Landet, skal han skaffe sig saa god Kundskab som muligt om Fjenderne, saa at Skibene kunne blive sendte hjem, saasnart det kan ske uden Fare. Til større Sikkerhed skal han lade sine egne Skibe og Pinker følge med hid og lade dem tage noget af Skytset, hvis Kongens Skibe ikke kunne indtage det altsammen. Han skal underrette Kongen om Mangler paa Proviant og andet, hvorefter der skal blive sendt ham saa meget som muligt, til Dels tilbage med hans egne Skibe. T. 9, 193 b.

26. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Jørgen Bilde at købe saa mange hugne Bord til at bygge Baade af, som den ved Aahus liggende Stangkrejert kan indtage, og sende dem til Aahus, hvor Borgemester og Raad skulle lade dem indskibe og sende til Kiøbnehafn. T. 9, 197 b. Udt. (dat. 27.) i T. 9, 205.

27. Febr. (—). Befaling til Borgemester og Raad i Aahus at skaffe denne Brevviser Niels Huid Hjælp til ovennævnte Bords Indskibning og Folk og Fetalje til at føre Skibet hid med; de to store Ankere, Kongen har liggende der i Byen, skulle de ogsaa lade indskibe paa Krejerten. T. 9, 199. Udt. i T. 9, 205.

— Befaling til Tolderne i Ribe, Assens, Kolding, Medelfar og Rudbye at tage sædvanlig Øksentold og derudover 1 enkelt Dlr. af hver Okse og, uanset tidligere Ordrer, sende hele den oppebaarne Sum til Kiøpnehafns Slot til Johan Friis og Peder Oxe. T. 9, 197 b.

— Til Tolderne i Nyborg og Helsingøer. Der sendes dem 2 Breve, det ene om Toldoppebørselen af alle til Toldstedet kommende Skibe, det andet om de ny Dalere, som betales i Told, med Befaling til at kræve de i Brevet ommeldte Lastepenge af alle Skibe, undtagen de Lubschers, og at rette sig efter Brevet om de ny Dalere. T. 9, 198 b. K.

27. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Jørgen Munck, Jørgen Marsuin, Jørgen Sestedt og Borgemester og Raad i Helsingøer at give de Bønder i deres Len [og de Borgere i Byen], som have Skuder og store Baade, der mindst kunne bære $1^1/_2$ Læst, Ordre til at indtage saa mange Sten, deres Skib kan bære, føre dem hid til Orlogsskibene, der mangle Ballast, og lægge dem, hvor Admiralen befaler. T. 9, 198.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøge, Nestued, Prestøe, Skielskør, Kallundborg, Nykiøping i Otz Herred, Holbeck og Stege at levere Lauge Beck, der skal undersøge, hvor meget Kirkekorn Kronen har liggende i disse Byer, og fragte Skibe til at føre det hid, klare Registre over Beholdningen af Korn i hver Købstad og skaffe ham Skibe til en rimelig Fragt; den af Lauge Beck lovede Fragt skal blive betalt dem, der fremføre Kornet. T. 9, 199 b.

— Befaling til Bønderne i Kiøbenhafns, Roskyldegaards og Skioldenes Len, med Undtagelse af Adelens egne Arvetjenere, at møde med Heste og Vogne, naar og hvor denne Brevviser Christiern Mule befaler, og efter hans nærmere Ordre transportere noget ved Soer og Ringstedt Klostre liggende Tømmer, der straks skal føres til Kiøpnehafns Slot. T. 9, 200 b.

— Befaling til Efuert Bild eller hans Foged i hans Fraværelse at lade den af ham begyndte Trætte paa noget til Provstiet i Otense hørende Gods falde, indtil det ledige Provsti atter bliver bortforlenet, hvilket vil ske med det første ved Udnævnelsen af en Rigens Kansler, der saa kan forsvare Godset. T. 9, 201.

— Befaling til Borchort von Papenheim at lade hugge lige saa meget Sti- og Brændeved til Orlogsskibene, som der blev hugget sidste Aar, og lade det føre ned til Torbernsøer, saa det kan ligge rede der til Palmesøndag [23. Marts]; ligeledes skal han efter nærmere Anvisning af den Tømmermand, Biørn Andersen sender til ham, lade hugge 8 store Egetræer til en Krudtmølle. T. 9, 201 b. K.

— Til Hr. Jørgen Løcke. Da Fru Margrette Reuentlouf, Hr. Erich Krabbis Enke, har klaget over, at han har sat nogle Ugedagsmænd til hendes og hendes Børns Hovedgaard Bustrup i Skat, skønt de fra Arilds Tid have været skattefri, skal han undersøge Sagen og lade de Ugedagsmænd være skattefri, som fra Arilds Tid have været det. T. 9, 202.

— Til Holger og Jørgen Rosenkrantz. Da Kejseren vil sende

sine Sendebud til Stralsund til førstkommende 16. Marts for i Forening med nogle Kurfyrster og Fyrster at mægle mellem Danmark og Sverrig, og Kongen efter Raadslagning med Rigsraadet har besluttet at besøge samme Møde og at afsende dem tillige med Hr. Otte Krumpen, Marsk, Dr. Jochim Hincke og Lic. Caspar Passelich, skulle de møde her i god Tid, saa de kunne være i Stralsund til den bestemte Tid. T. 9, 202 b. K.

27. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Jørgen Tidemand at lade det Jærn, som nu sendes til Jærnhytten for at blive udrækket, føre fra Lantzkrone til Jærnhytten, skaffe Vogne til at føre det af M. Hans udrækkede Jærn fra Jærnhytten til Lantzkrone og Færger til at føre det derfra og hid, samt bestille 5000 hvide Knabefade til Orlogsskibene, hvilke Fade skulle sendes hid med det allerførste. Udt. i T. 9, 203 b. K. (i Udt.)[1]

— Lignende Befaling til Jørgen Marsuin om 5000 hvide Knabefade. Udt. i T. 9, 203 b. K. (i Udt.)

— Befaling til Jørgen Marsuin at skaffe Nattelejer i Landsbyerne mellem Helsingborg og Gydinge Herred til 450 tyske og danske Hageskytter, som Kongen nu sender over til Gydinge Herred for at blive liggende der i nogen Tid, og siden forlægge dem blandt Bønderne i Gydinge Herred og skaffe dem Underholdning med Mad og Øl efter nærmere Tilsigelse af Frantz Brockenhus eller dennes Fuldmægtig. T. 9, 203 b.

— Til Eskild Giøe. Ved Mønstringen af de Knægte, han har udtaget i Købstæderne i Fyen og sendt hid, har det vist sig, at en Del ikke ere mødte, og at en Del af de fremsendte ere gamle Mænd, som ikke kunne bruges mod Rigets Fjender, hvorover Kongen ikke noksom kan forundre sig, da Eskild Giøe jo har faaet Ordre til at udtage unge, raske Karle. Det befales ham at sende væragtige Karle i de udmønstrede gamles Sted og at sørge for, at de ikke mødte, Dag og Nat uspart, komme hid, saa fremt han ikke selv vil staa til Rette for Forsømmelserne. T. 9, 204.

— Til Pouel Huitfeld. Da Kongen vil oprette en Kommis i Halmstedt og har sat Coruitz Viffert til øverste Proviantmester, skal Pouel Huitfeld befale alle Proviantskrivere og andre, der have haft Befaling til at modtage og opskrive den til Byen sendte Fetalje, herefter at være Coruitz Viffert lydige, ligesom han ogsaa

[1] Tr.: Kjøbenhavnske Selskabs Skrifter VII. 425 f.

skal skaffe denne de nødvendige Vogne til at føre den derhen kommende Proviant op fra Skibene og skal befale Bønderne i Halmstedt Herred hver at køre 4 Læs Ved til Byen til at brygge og bage ved. T. 9, 205. K.

27. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Niels Ulfstand eller hans Foged paa Stege i hans Fraværelse ufortøvet at sende alle de Skattekøer, Bolgalte, Gæs og Høns, Kronens Bønder i Lenet skulle give, men som de endnu restere med, til Kiøpnehafns Slot enten til Lands eller Vands, saa de sikkert ere her til Midfaste Søndag [9. Marts]. For de Faar og Lam, Bønderne skulle give, skal han tage Penge og indskrive disse i sit Regnskab. T. 9, 205 b.

1. Marts (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Holger Rosenkrandtz til Boluer har klaget over, at der gøres ham paa hans Broder Otte Rosenkrandtzis Børns Vegne Hinder paa nogle Bøndersønner, der ere fødte paa det Gods i Aasse, som disse fik til Mageskifte af Kronen; [dette forbydes][1]. R. 9, 204.

— Til Johan Friis, Kansler, og Peder Oxe. Da Holger Rosenkrantz, der har faaet Ordre til at sende 6 Læster Gryn samt Smør, Flæsk og anden Fetalje til Kiøpnehafn, har klaget over, at han hverken i Aarhus eller Assens kan faa Skibe til at overføre Fetaljen, skulle de skaffe Skibe dertil ligesom ogsaa til at overføre det Korn, han skal levere fra Skanderborg. Da der endnu daglig slagtes Svin paa Skanderborg, medens hans Beholdning af røget Flæsk er ringe, skulle de overveje, hvorledes det nysaltede Flæsk kan fremkomme, hvis det skal sendes til Kiøpnehafn. T. 9, 206.

2. Marts (—). Befaling til Johan Jellessen Falckner i Amsterdam at hjælpe Kongens Arkeliskriver Christiern, der er sendt afsted med noget Svovl, hvormed Kongen vil betale det i Antuerpen bestilte Krudt, med at faa Svovlet til Antuerpen og faa det gjort i Penge. T. 9, 207 b.

— Til det hjemmeladte Raad. Der sendes det en Skrivelse fra Christiern Munck, Embedsmand paa Aggershus, om Fjendens Foretagender dér med Befaling til at tilskrive Kongen dets Betænkning derom og straks træffe de nødvendige Forholdsregler. Da Ryttere og Knægte nu ere mønstrede og blive afbetalte, skulle de betænke, om det ikke var raadeligt at forhandle med Daniel Rantzou om at foretage et Tog ind mod Enekiøping og af-

[1] Slutningen af Brevet er ikke indført.

brænde denne By, hvorved man kunde forstyrre Fjendernes Anslag. De skulle sende Kongen Udkast til en Skrivelse til Christiern Munck. T. 9, 208 b[1]. K.

2. Marts (Frederiksborg). Til Dr. Hans Albrichtsen, Superintendent i Sjællands Stift. Da Lensmanden paa Frederichsborg herefter skal have Præsterne i Frederichsborg, Krogen og Hørsholm Len i Forsvar, hvilket Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøbenhafns Slot, hidtil har haft, skal han, naar han skal forhandle noget med Præsterne i disse Len i Lensmandens Nærværelse, underrette ovennævnte Lensmand derom, saa han kan møde. T. 9, 208[2].

— Befaling til Biørn Anderssen om ikke mere at befatte sig med Præsterne i ovennævnte Len. T. 9, 209. K.

3. Marts (—). Til Johan Friis og Peder Oxe. Kongen har i Dag modtaget to Skrivelser fra dem med de af dem opsatte Breve til Kejseren og Kongen af Polen, den skotske Kaptejns Bestalling og flere andre Breve, har underskrevet og beseglet Brevene og sender dem hermed tilbage. Efter deres Betænkning sendes der dem et Brev til Daniel Rantzou om at møde Midfaste Søndag [9. Marts] i Kiøbenhafn, hvor Kongen da vil raadslaa med dem og de andre Raader om, hvad der skal foretages mod Fjenderne. T. 9, 209 b.

4. Marts (—). Følgebrev for Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, til alle Sognepræster, Kapellaner og Degne i Frederichsborg, Krogen og Hørsholm Len, hvilke Biørn Andersen, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, hidtil har haft i Værge. R. 9, 204 b.

— Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Jørgen Berneckov og Dronning Dorothea. R. 9, 47. K. (Se Kronens Skøder under 22. Jan.)

— Til Johan Friis, Peder Oxe og Frantz Brockenhus. Efter hvad Kongen kunde forstaa af den skotske Kaptejn Johan Clarck, der nu har været hos Kongen, er Handelen med ham ikke helt sluttet, særlig ikke om Besoldingen paa hans egen Person, om den Mønt, der skal gives Krigsfolket, og om det Brev, han skal have paa, at de Skippere, der føre Folket ind i Riget, maa løbe frit igennem Sundet med 200 Læster Salt. Kongen har dog ikke villet

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 585 f. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 93 f.

indlade sig med ham, da de have denne Sag i deres Hænder, men befaler dem at bringe Handelen helt til Ende, ramme Kongens Tarv deri og sørge for, at hvad der skal gøres bliver gjort straks. T. 9, 210.

5. Marts (Frederiksborg). Pasbord for Kongens Høvedsmand Johan Klarck, der skal rejse til Frankrig, England og Skotland for at antage Knægte og sende dem her ind i Riget; hvis han i disse Lande træffer nogle af Kongens Undersaatter med deres Skibe, skal han fragte disse og sende Knægtene hid paa dem, hvorfor det befales alle saadanne at indtage Knægtene for en rimelig Fragt og føre dem til Helsingøer. T. 9, 214.

— Til Henrich Mogenssen. Der sendes ham en Supplikats fra Sander Forbossen[1], Borger i Malmøe, hvori denne beretter, at de Svenske have frataget ham hans Gods lige udenfor Strolsund og at Borgemestrene i Strolsund have lovet at hjælpe ham til Ret, hvilket dog ikke er sket, skønt han siden har faaet kgl. Forskrift til dem. Kongen har derfor tilladt ham at lade de strolsundische Skibe, der komme i Sundet, arrestere paa en Ret, for at han paa den Maade kan faa Oprejsning for sin Skade. T. 9, 210 b. K.

— Til Johan Friis og Peder Oxe. Efter deres Betænkning maa de fra Sverrig komne Ryttere passere mod at forpligte sig til ikke at tjene mod Kongen eller dennes Riger, saa længe denne Fejde varer. Erich Venstermand skal affærdiges for at antage en Fænnike Skytter. De faa paany Ordre til at sende Kongen Udkast til en Skrivelse til Christiern Munck. T. 9, 211 b.

— Til Abbeden i Soer. Han skal ikke, som tidligere befalet, sende Kalk og Sten til Nestuidminde, men sige til de Skuder, som maatte være ved Nestuidminde, at den Plan nu er opgivet. Ladegaardsfogden i Klosterets Ladegaard, Hans Pouelssen, skal han straks sende hid, da Kongen vil bruge ham som Ladegaardsfoged paa Frederichsborg Ladegaard, og siden skaffe sig en anden i hans Sted. T. 9, 212. Jvfr. 17. Febr.

— Til Prioren i Anduorskof. Han skal ikke sende Kalk og Sten til Korsøer, men sige til de Skuder, som maatte være der, at det nu er opgivet. T. 9, 212 b.

— Befaling til Otte Brade og Peder Stub, Tolder i Olborrig,

[1] T. har: Forbos.

at levere Kongens Salter paa Nibe og Sebbersund Fiskerlejer, Bertel Stinger, der skal salte nogle Læster Sild til Orlogsskibene og Udspisningen paa Kiøpnehafns Slot, den paa medfølgende Register opførte Fetalje samt 100 Mk. danske til at købe og salte Sildene for. — Register: 16 Sider Flæsk, 3 Kroppe Kokød, 6 Faarekroppe, $^1/_2$ Td. Smør, 2 Tdr. Torsk, 1 Td. Gryn, 1 Læst Brød, 3 Læster Øl, $^1/_2$ Td. Eddike og 100 Mk. Penge af Skriveren paa Olborrig Slot. T. 9, 213.

5. Marts (Frederiksborg). Lignende Brev om at levere Frantz Søfrensen i Dockedal 12 Sider Flæsk, 2 Kroppe Nødkød, 6 Kroppe Faarekød, $1^1/_2$ Fjerd. Smør, $1^1/_2$ Td. Torsk, 1 Td. Gryn, 8 Tdr. Brød, $2^1/_2$ Læst Øl og $^1/_2$ Td. Eddike af Olborrig Slot og 100 Mk. Penge af Tolderen i Olborrig. Udt. i T. 9, 213 b.

6. Marts (—). Livsbrev for Rasmus van Aabenraa paa Strygaardt, som Peder Lincker sidst havde den i Værge, uden Afgift; han skal have nødtørftig Ildebrændsel af Vindfælder. R. 9, 205.

— Livsbrev for Peder Bagge paa Bolig til sig og Hustru paa et for Kronen belejligt Sted og paa følgende aarlige Underholdning fra Frederiksborg Slot: 1 sædvanlig Hofklædning og 6 Dlr. til Sko og Skjorter, 2 Pd. Mel, 2 Pd. Malt, 2 levende Svin af Skoven, $^1/_2$ Td. Smør, 2 Faar og 4 Gæs. R. 9, 205 b.

— Til Henrich Mogenssen. Kongen finder det unødvendigt at sende Raader til ham, 'naar Flaaden kommer i Sundet, for at tilkendegive de fremmede Skippere Kongens Mening; naar de fremmede komme, skal han forelægge dem Kongens Brev og ellers udrette alt hos dem efter sin »Beskedenhed«. For at ballastede Skibe ikke skulle passere frit, og for at det kan beløbe sig til noget, skal han tage 1 Ort for hver Læst, Skibet kan drage, og ellers ramme Kongens Bedste, hvis han kan faa mere. Kongen ansér det ikke for muligt i Aar at betale de fremmede Skippere hvad der laantes 1565; tales der noget herom, »kan du det med bedste Lempe forelægge«. Af Skibe, der ville løbe til Naruen med Salt, Sild eller andre ufordægtige Varer, skal han tage 2 Dlr. af Læsten; derimod maa de Skibe, der losse og lade her i Riget, være fri for Lastepenge. De Skibe, som faa Lov at løbe igennem, skulle forpligte sig til ikke at løbe til Fjenderne; hvis de blive overvældede eller tagne af Fjenden og nødte til at løbe til Fjendens Lande, skulle Skipperne og alle

Folkene, naar de komme tilbage til Sundet, møde paa Toldboden og hver især sværge paa, at de ere blevne nødte til det. Af de to Skibe, der ere komne med Stenkul til Kongen, skal han ingen Lastepenge tage, da de ingen Fragt tage af Kongen for Kullene. Kongen finder det unødvendigt at fastsætte nogen Takst for hvad der skal tages af Beg, Tjære, Aske, Vognskud og andre Varer, men befaler ham at tage efter Skibenes Størrelse og Drægtighed, uanset hvilke Varer de have inde. T. 9, 214 b.

6. Marts (**Frederiksborg**). Til Borgemestre og Raad i Malmøe. Da der mangler Hamp til Kabelgarn og Kongens Arbejde paa Holmen vil blive forsømt, hvis der skal ventes paa den af Kongen bestilte Hamp, skulle de straks udtage al den i Byen værende Hamp, hvem den end tilhører, og sende den til Kiøpnehafns Slot med Lauritz Seurenssen. Slotsskriver [paa Kbhvns Slot] Knud Pederssen skal enten straks betale med rede Penge eller til Paaske levere anden Hamp i Stedet. T. 9, 216.

— Befaling til Axel Viffert at undersøge Andsch og Ersch Sognekirkers Tilstand, da Kirkeværgerne have berettet, at der er Fare for, at de ville falde ned, hvis de ikke hjælpes med det første; hvis det er rigtigt, skal han lade Kirkeværgerne beholde Kirkens Part af Tienden for dette Aar til Kirkernes Istandsættelse. T. 9, 216 b.

7. Marts (—[1]). Befaling til Claus Huitfeld straks at lade de Planker og Knæer, som han tidligere har faaet Ordre til at lade hugge til Orlogsskibene, føre ned til de nærmeste Ladesteder, da Kongen nu vil sende to Skibe efter dem, lade dem indskibe paa Skibene og, hvis disse kunne bære mere, da skaffe fuld Ladning af andet Tømmer. T. 9, 217 b.

— Befaling til Kronens Bønder paa Falster og i Mosse Herred paa Laaland at møde med Heste og Vogne i Kronens Skove, naar Claus Huitfeld tilsiger dem, og føre ovennævnte Tømmer ned til Ladestederne. T. 9, 218 b.

8. Marts (—). Befaling til Otte Brade at skaffe Anders Nielsen, der skal løbe til Aalborghus efter Malt, saa mange Læster Malt, Skibet kan bære. T. 9, 219.

11. Marts (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Kongen og Danmarks Riges Raad have bestemt, at alle, der blive fældede til 3 Mk. og 40 Mk.

---

[1] T. har sikkert ved en Fejlskrift: København.

Sager, skulle udrede deres Fald i rund Mønt, beregnet 16 Sk. i hver Mk. Der har nemlig hidtil været Strid herom, idet de fældede have villet betale med Klippinge, hvilke de, der have fældet dem, ikke ville modtage, og Dommere og Fogder have vægret sig ved at dømme herom; mange have heller ikke brudt sig om, hvad Skalkhed de bedrev, da de ved at betale i Klippinge kunde slippe med saa ringe Faldsmaal. T. 9, 220[1].

11. Marts (**Kbhvn.**). Befaling til Landsdommerne Axel Jul og Palle Jul i Jylland, Peder Hundermarck i Fyen, Gregers Jul paa Langeland, Henrich Arnefeldt i Sjælland, Claus Huitfeld paa Laaland og Falster og Jørgen Tidemand i Skaane at lade ovenstaaende Brev forkynde paa Landstinget og siden forvare det vel. T. 9, 221.

12. Marts (—). Pantebrev til Johan Friis til Hesselagger, Kansler, paa Dalum Kloster i Fyen, som han nu selv har det i Værge, for 14,000 Dlr.; Pengene skulle betales tilbage i én Sum. Han skal skaffe Jomfruerne i Klosteret tilbørlig Underholdning. P. 202 b (overstreget). Orig. (skaaren).

— Forleningsbrev for Niels Hinricksen og Morthen Jensen paa et Vikarie i Roskilde Domkirke til Barbare senioris Alter, som er ledigt efter Hr. Peder i Strøbye; naar de ikke længere gaa i Skole eller studere, skulle de residere ved Domkirken. R. 9, 207 b.

— Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krumpen, Marsk, Hr. Peder Skram, Børge Trolde, Hr. Jørgen Løcke, Peder Oxe, Holger Rosenkrandtz, Peder Bilde, Frantz Brockenhus, Otte Brade, Erich Rudt, Jacob Ulfeldt, Efuert Bild og Biørn Kaas, mellem Knud Nielsen i Frøsløf og Jomfru Ingeborg Bilde, Hr. Anders's Datter, der har udkastet ham af hans Gaard. Dommen gaar ud paa, at Knud Nielsen igen skal have Gaarden, og at Ingeborg Bilde skal forfølge sin Tiltale til ham med Lov og Ret. R. 9, 206[2].

— Rettertingsdom, afsagt af de samme, mellem Oluf Lauritzen i Freylef paa egne og hans Tredingsmænds Vegne og Rasmus Rin, Herredsfoged i Mose Herred, angaaende en af sidstnævnte afsagt Dom mellem førstnævnte og Mogens Erichsen, Embedsmand paa Oleholm, om nogle Svin. Dommen giver Herredsfogden Ret. R. 9, 208 b.

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 332 f. [2] Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme III. 34 ff

12. Marts (Kbhvn.). Aabent Brev om Forlig, mæglet af Kongen mellem Fru Birgitte Gøie, Herlof Trollis Enke, og Peder Oxe til Gislefeldt, om 3 Gaarde i Tørrild Herred, den ene kaldet Hornstrup, den anden i Sleile og den tredje i Knabberup. Forliget bestemmer, at Fru Birgitte skal beholde Gaardene, uden Afgift, saa længe hun lever, og Peder Oxe skal i den Tid have lige saa godt Krongods i Forlening; efter hendes Død skulle de 3 Gaarde følge Peder Oxe, der da skal afstaa Krongodset, dog skulle Fru Birgittes Arvinger beholde i ovennævnte 3 Gaarde al hendes Arvepart, saavidt den kan tilkomme hende, i alt Kieldkiers Gods. Dør Peder Oxe før Fru Birgitte, indtræde hans Arvinger i hans Rettigheder. R. 9, 210.

13. Marts (—). Skøde til Eggert Ulfeldt, Kæmmerer. R. 9, 48. K. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Bønderne i Odbo[1] og Rørviig Sogne herefter skulle være fri for alt Høstarbejde, Pløjning og Vedægt til Draxholm, saalænge hver Landbo aarlig giver $^1/_2$ Td. Torsk, velforvaret med Salt og Træ, og 100 Flyndere og hver Gaardsæde 1 Fjerd. Torsk og 50 Flyndere til Draxholm Slot, saaledes som de ere blevne enige med Fogden Frandtz Lauritzen om. Tilsiges de efter Kongens Befaling igen til Arbejde, skulle de være fri for at svare Fiskene. R. 9, 211.

— Aabent Brev, at Bønderne i Viig, Høibye, Grefuinge, Odbo, Eigeberg, Asmindrup, Røruig, Asnes, Faarveile og Holmstrup Sogne og i Hørue, Biergessø, Vallekilde, Skippinge, Starreklint, Hagendrup, Oelstrup, Eskebierg, Hauense, Føllitzlef, Egemarck, Breyninge, Aggerup og Juderup, der nu selv have bekostet Sengeklæder til 12 Senge i Draxholm Slot, til hver Seng 1 Dyne, 1 Hoveddyne 1 Par Lagner og 1 Sengeklæde, herefter skulle være fri for at laane Senge til Slottet. R. 9, 211 b.

— Til Abbeden i Ringstedt. Da der i nogle Byer paa Klosterets Gods findes nogle øde Fjerdinger og Ottinger Jord, som nogle Bønder i lang Tid have brugt mod en aarlig Afgift, men uden ellers at gøre mere Ægt eller Tynge end andre Klosterbønder, der have mindre Jord, og der særlig af Bønderne i Sierstedt, som sidde for stor daglig Ægt, er 3—4, der have nogle øde Ottinger Jord mere end de andre, maa han efter sin Begæring skifte alle disse øde

[1] Odden, Ods H.

Jorder mellem Klosterets Bønder, for at alt kan gaa ligeligere til. T. 9, 222.

13. Marts (**Kbhvn.**). Befaling til Frantz Dyre, Axel Nielsen, Thomes Suensen, Jost Mouritzen, Niels Mouritzen, Erich Vogensen, Enneuold Krusse, Tygge Krusse og Rudbeck Pors at møde i Kiøpnehafn inden 6. April og lade sig bruge paa Orlogsskibene. T. 9, 222 b.

— Befaling til Biørn Kaas, Jørgen Tidemand, Jørgen Marsuin, Hack Ulstand, Jacob Sparge og Byrge Trolle, Lensmænd i Skaane, om straks i Købstæderne og paa Landsbyerne i deres Len at udtage alle de Hus- og Skibstømmermænd, de kunne faa, og, Dag og Nat uspart, da Kongens Arbejde paa Holmen i høj Grad forsømmes af Mangel paa Tømmermænd og Skibsbyggere, sende dem til Kiøbnehafns Slot til Admiral Efuert Bild, der skal give dem nærmere Besked. T. 9, 223.

— Til Claus Huitfeld. Mogens Erichsens Fuldmægtig Jens Lauritzen har berettet, at Hans Olsen i Freiløf har erhvervet kgl. Stævning til Mogens Erichsen om at møde for Kongen og Rigsraadet sidste Mandag [10. Marts] i Anledning af nogle Ord, som Mogens Erichsen skal have tilsagt ham, men alligevel ikke er mødt med Stævningen, da Jens Lauritzen har ladt sig i Rette med ham. Kongen har derfor henvist Sagen til Herredsting og Landsting for der at forfølges og fuldendes og befaler Claus Huitfeld at hjælpe Mogens Erichsen saa meget, som Ret er. T. 9, 223 b.

— Befaling til alle, som fri og frelse kendes, Abbeder, Priorer og andre, som have frit Jordegods, [over hele Riget, undtagen Skaane], at sidde rede med den Rustning, som de sidste Aar lovede Kongen at holde, saa længe denne Fejde varer, og som det dels i Viborg under Kongens Ophold der og dels ved Forhandling med Rigsraader blev bestemt altid skulde være rede, saa den straks kan møde, hvor den tilsiges. T. 9, 224. K. Orig. (til Vendelbo Stift).

— Befaling til Otte Brade, Folmer Rosenkrantz, Axel Viffert, Eskild Giøe, Claus Huitfeld og Henrich Arnefeldt straks at forkynde ovenstaaende Brev for Adelen i deres Stifter og tilskrive enhver derom. T. 9, 225.

14. Marts (—). Til Bønderne i Blekinge. Kongen lover i Anledning af deres Supplik, at de med det første skulle blive forstærkede med Krigsfolk, og tillader dem at løbe her ned i Riget med deres Skibe og købe Sædekorn samt at salte og ud-

føre det Kvæg, de erobre fra Fjenden, sælge det her i Riget eller i Tyskland og igen købe, hvad de have fornødent til deres Huses Behov; dog maa de under det Skin ikke gøre Fjenden nogen Tilførsel. T. 9, 225. K.

14. Marts (Kbhvn.). Befaling til Tolderne i nedennævnte Byer herefter at tage $^1/_2$ Dlr. i Sise af hver Td. Rostockerøl, Wismarøl, Sundischøl og andet tysk Øl, som indføres og sælges i Byerne, og gøre Rentemesteren Regnskab derfor. — Frantz Villomssen i Kiøbenhafn, Rasmus Hansen, Byfoged og Sisemester i Helsingør, Jørgen Lauritzen i Kiøge, Otte Hanssen i Nestued, Niels Hanssen i Vordingborg, Matz Holst i Prestøe, Jens Skriver, Borgemester og Sisemester i Korsøer, Jacob Dauidsen i Skelskøer, Oluf Guldsmed i Kaldungborg, Frantz Skrædder i Nykiøping i Otz Herred, Anders Jørgenssen i Stege, Villom Jacopssen i Holbeck, [1]i Nykiøping p. Falster, Matz Karssen i Stubbekiøping, Peder Kock, Byfoged og Sisemester i Naskouf, Rasmus Smed i Nysted, Lauritz Erichsen i Marebo, Frantz Skriver i Kierteminde, [1]i Nyborg, Oluf Bang i Suinborg, [1]i Faaborg, Pouel Bang i Assens, [1]i Bogensse, Hans Bang, Borgemester i Medelfard, [1]i Rudkiøping, Søfren Kier i Kolding, Morten i Vedle, Michel Jensen i Horsens, Torckel Perssen i Aarhus, Søfren Villemsen i Grindou, Jens Mogensen, Byfoged i Ebbeltoft, Christiern Persen, Byfoged i Randers, Peder Stub, Sisemester i Olborg, Lauritz Hanssen i Malmøe, Hans Bagge i Lantzkrone, Tønnis Jude i Helsingborg, Bertel Byg i Trelleborg, Simen Michelsen i Ystedt, Rasmus Skriver i Simmershafn, Knud Giøding i Aahus og Rasmus Anderssen i Falsterboe og Skanør. T. 9, 226.

— Befaling til Efuert Bild, Jørgen Sested i Ventz Herred og Erich Bilde i Saling Herred at indkræve Pengeskatten i deres Len og levere den til Jacob Ulfeld. Udt. i T. 9, 227.

— Befaling til Axel Jul i Viborg Stift, Folmer Rosenkrantz i Orhus Stift og Axel Viffert i Riber Stift at oppebære den Pengeskat, Bønderne skulle give af deres Kvæg, og straks levere den til Eiler Grubbe mod Kvittans. Udt. i T. 9, 227 b.

— Til Borgemestre og Raad i Malmøe. Da de have nægtet de der i Byen liggende Høvedsmænd, Ritmestre og andre Befalingsmænd, hvilke Kongen har ladet kalde hid for at gøre Afregning med dem og betale dem, at forlade Byen, førend de

[1] Her staar Plads aaben til Navnet.

have betalt deres Fortæring, ligesom de heller ikke ville udlevere de af dem til Borgerne pantsatte Guldkæder og andre Ting, førend de faa Pengene, skulle de optegne Befalingsmændenes Gæld til Borgerne paa klare Registre og sende disse hid; Kongen vil saa straks skaffe dem Betaling af Befalingsmændenes Sold. De skulle tilbagelevere Befalingsmændene de pantsatte Guldkæder og skaffe dem en eller to Færger til Overfarten. T. 9, 227 b. K.

14. Marts (Kbhvn.). Til Bønderne i Fertz Herred. Kongen kan ikke nu opfylde deres Begæring om Fritagelse for at udgøre hver femte Mand til at ligge til Landeværn paa Grænsen, men befaler dem at rette sig efter Jørgen Bildes Ordrer; dog skulle de blive fri saa snart som muligt. T. 9, 228 b.

— Til Borgemester og Raad i Stege. Da Pouel Wobitzer skal have oppebaaret Pengeskat og Laanepenge der i Byen, skønt han ikke havde den i Befaling, og Kongen har sendt Eskild Giøe derhen for at undersøge denne Sag, skulle de befale Borgerne at optegne baade hvad Pouel Wobitzer har oppebaaret af dem og deres Klagemaal imod ham paa klare Registre og levere disse til Eskild Giøe. T. 9, 229.

— Aabent Brev, at Kongen er bleven enig med Danmarks Riges Raad om at holde en almindelig Herredag paa Kiøbenhafns Slot til førstkommende St. Hans Dag Midsommer, da mange have klaget over, at der i lang Tid ikke har været holdt Herredag. Alle, der ville have Sager for, maa forlange Stævninger i Kancelliet, hvilke da ville blive meddelte, dog maa ingen Sag, der skal for Herredsting og Landsting, indstævnes for Kongen, førend der er gaaet Dom paa Landstinget. T. 9, 229 b.

— Befaling til Landsdommerne at lade ovenstaaende Brev forkynde paa Landstingene. T. 9, 230 b.

15. Marts (—). Befaling til Henrich Mogenssen aarlig at levere Jørgen Berger de 100 Mk. danske, denne skal have for at holde Lygten paa Kulden vedlige med Lys. T. 9, 231.

17. Marts (Frederiksborg). Gældsbreve til Ifuer Lunge til Tiersbeck, Steen Biilde til Kiersgaard, Erich Biilde til Lindtvedt, Jørgen Biilde til Ellinge, Albret Oxe til Nielstrup og Fru Margrette Biilde, Lavge Brockis Enke, hvert paa 3333 Dlr. Hovedsum og $166^1/_2$ Dlr. aarlig Rente, at betale tilbage i Kiøbenhafn til Hell. 3 Kongers Dag 1568. P. 203. Origg. (skaarne; til Jørgen Bilde, Margrete Bilde og Albret Oxe). Jvfr. 18. Avg. s. A.

17. Marts (Frederiksborg). Kvittans til Peder Bilde, Embedsmand paa Callundborg Slot, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Roskyldegaards Len fra 1. Maj 1561 til 1. Maj 1566, for de i samme Tid af Præster, Kirker og Bønder oppebaarne Kongeskatter, samt for Tiendekorn, Præstegæsteri, Gaardfæstning af Kirkejorder og Tiendeafgifter. Det af ham modtagne Inventarium og de Jordebreve og andre Stiftets Breve, der staa forseglede i Kister paa Roskyldegaard, har han leveret til Biørn Andersen. R. 9, 212.

— Til Jens Bilde. Der sendes ham en Supplikats fra Jacob Debell, Borger i Gripsualde, til Fyrsterne af Pommern og en Skrivelse fra disse til Kongen med Befaling til at undersøge Sagen og tilbagelevere Jacob Debell det arresterede Gods, hvis han ikke har handlet med Fjenderne eller villet tilføre disse Godset. T. 9, 232. K.

— Til [Borgemester og Raad i] Lantzkrone. Da Ritmester Frantz von Kettenberg med sine Ryttere skal ligge en 4—5 Dage der i Byen, skulle de bestille Staldrum til Hestene og skaffe Rytterne Underholdning for Penge. T. 9, 232.

18. Marts (—). Aabent Brev, at Christen Svendsen, der har ladet sig bruge mod Rigets Fjender i denne Fejde, hvorved han har lidt stor Skade og er bleven lemlæstet, maa bosætte sig enten i en Købstad eller paa Landet og være fri for al Skat og Tynge, saa længe han lever. R. 9, 213.

— Forskrift for Otte Brade til Abbedisse og menige Kónvent i Mariboe Kloster om at lade ham faa de 12 Gaarde i Skaane i Forlening, som Hr. Lauge Brade havde i Forlening af Klosteret, mod at svare samme Afgift deraf. T. 9, 232 b.

— Til Johan Friis og Peder Oxe. Da Fru Karenne Baner, Gregers Ulfstandts Hustru, har klaget over, at Jens Ulfstandts Arvinger trods gentagne kgl. Befalinger endnu ikke have overleveret hende Inventarium paa Solte Slot, og at de tilholde sig Rettighed i Avl og anden Slottets Rente, skønt hendes Husbond og hun have Slottet i Pant, skulle de kalde begge Parter for sig, undersøge Sagen og befale Jens Ulfstandts Arvinger at overlevere hende det Kongen tilkommende Inventarium og ikke at forurette hende paa Avl eller anden Rente. T. 9, 233. K.

— Til Jochim Beck. Da nogle Bønder her i Landet [Sjælland], hvilke Kongen fik i Mageskifte af Niels Anderssen, have klaget over, at denne havde sat dem for højere Landgilde, end

de fra Arilds Tid havde givet og deres Gaarde kunde taale, og siden bortskiftet dem til Kongen for Gods, der var godt for sin Landgilde, lod Kongen Stævning udgaa over ham og sendte Jochim Beck den til Forkyndelse. Niels Anderssen byder sig nu i Rette, men der er ingen, som paa Kongens Vegne tiltaler ham, hvorfor det befales Jochim Beck at tiltale ham og tage Dom, om han ikke bør gøre Kongen Fyldest for det, han har forhøjet Landgilden. T. 9, 234.

18. Marts (Frederiksborg). Aabent Brev[1], at Langued, Menhafue, Aggeled, Fogelsang, 2 Bol i Suelspeck, Uggelholdt, Øerhiden, Kraften, Diurheden, Kragelund, Knefuerhuede og Lille Stienshede, der tidligere have søgt til Sebye Kirke, herefter maa høre til Volstrup Sogn, hvortil Otte Rud, til hvem de af Kronen vare mageskiftede sammen med Sebyegaard, har lagt dem, fordi Bønderne, naar de kom til Sebye, drak sig fulde og kom i Klammeri. T. 9, 234 b. K.

— Befaling til Fru Pernille Oxe at give Bønderne i Korsøer Len Ordre til at betale Hans Themmesen, Borger i Korsøer, der for nogen Tid siden blev fragtet til med sit Skib at løbe til Baghus med Fetalje, den Fragt, de endnu skylde ham derfor; en Del af Bønderne havde nok betalt deres Part, men den har han tilbageleveret dem. T. 9, 235 b.

— Befaling til alle, der besøge Fiskerlejet paa Skaufuen, at sælge Simon Prytz, Tolder smstds., al den Tran, de have, til en rimelig Pris, da han mangler Tran til den paa Skaufuen ophængte Lygte. T. 9, 238.

— Tilladelse for Hans Bang, Borgemester i Medelfar, til at udføre 6 Læster Havre fra Danmark til Lubeck, Kronens Told og Forbud dermed dog uforkrænkede. T. 9, 238.

— Til Johan Friis, Hr. Otte Krumpen og de andre i Kiøbnehafn forsamlede Rigsraader. Da Fru Birgitte Giøe, Herlof Trollis Enke, har meldt Kongen, at hun straks vil overlevere fra sig og Arvinger Herlofsholm med Gaard og Gods, hvoraf hendes Husbond har stiftet en Adelsskole, skulle de, efterdi Kongen ikke selv kan være tilstede, lade Fru Birgitte komme for dem og i Kongens og deres Navn opsætte hendes Meddelelse i skriftlig Form, saa den kan udgaa under Kongens og deres Segl. Derefter skulle de befale Byrge Trolle og Oluf Mouritzen at begive sig til Herlofs-

[1] Fru Pernille Oxe fik Brevet.

holm, overtage Gaard, Gods og Inventarium og siden have det i Forsvar; de skulle beskikke 4 Raader og gode Mænd til at overvære Overtagelsen og optage klare Registre over Inventariet. T. 9, 236.

18. Marts (Frederiksborg). Befaling til Dr. Hans Albritsen, Superintendent i Sjællands Stift, og Dr. Niels Hemmingsen, Professor i Kiøbenhafn, herefter at have Tilsyn med Herlofsholm Skole og Lærdommen deri. T. 9, 239 b[1]. K.

— Befaling til Johan Friis og Peder Oxe — der have forespurgt, om Sagen mod Hr. Magnus Gyllenstierne for det Brev, han uden Kongens Befaling og uden at tage Revers leverede Pouel Wobitzer, skal for det nu samlede Raad eller opsættes — straks at lade Sagen komme for Raadet og tage beskreven Dom deri, da de pommerske Fyrster og andre skrive i denne Sag og Pouel Wobitzer der ude giver det Udseende af, at Kongen har gjort ham Uret; Kongen vil ogsaa vide, hos hvem han skal søge Oprejsning, hvis han lider Skade ved Brevets Udlevering. T. 9, 238 b.

— Til de samme. Det havde ikke været nødvendigt at spørge om nærmere Besked med Hensyn til Dr. Hieronimus, da Kongen tidligere noksom har givet dem sin Mening tilkende; de skulle lade ham komme for Retten og lade gaa endelig Dom over ham, saa man kan rette sig efter den, og Peder Oxe skal i denne Rettergang gaa frem efter den med Kongen trufne Aftale. Der sendes dem Brev fra Loduig Munck og Ernst Kleist. Der sendes dem Brev til Jørgen Bilde om at sende de af ham grebne Sutlere, der ere gaaede gennem Mønstringen og have villet narre Kongen for hans Penge og Besolding, til København, hvor de skulle lade dem stille for Retten. T. 9, 237[2].

19. Marts (Kbhvn.). Dom, afsagt af Johan Friis, Kansler, Otte Krumpen, Peder Skram, Børge Trolle, Jørgen Løcke, Peder Oxe, Peder Bilde, Frantz Brockenhus, Otte Brade, Erich Rud, Efuert Bild, Biørn Kaas og Biørn Andersen, mellem Rentemester Jochim Beck paa Kongens Vegne og Dr. Hieronimus Thenner, der havde opsagt Kongen sin Tjeneste og vilde drage ud af Riget midt under denne Fejde, skønt han havde lovet at tjene Kongen, saa længe denne ønskede det. Dommen gaar ud paa, at han

[1] Tr.: Ny kirkehist Saml. VI. 169. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 219 f.

bør holdes i god Forvaring, da det er mistænkeligt, at han, der er en fremmed Mand uden Arvegods i Riget, vil drage ud af Riget, skønt han er Kongens svorne Tjener og mere end nogen anden kender Rigets Hemmeligheder. R. 9, 213 b[1].

19. Marts (Frederiksborg). Til Johan Friis og Peder Oxe. Da Erich Hardenberg til Mattrup vil tage noget Anduorskouf Klosters Gods i Fyen, der nu ligger under Nyborg Slot og beløber sig til 4 Læster Korn, i Pant for 6000 Dlr. og lade Resten af de Penge, Kongen skylder ham, staa paa Gældsbrev uden Rente i 3 Aar, skulle de i Kongens Navn opsætte Brevene til ham derpaa og sende dem til Kongen til Underskrift og Besegling. Da han desuden har lovet at være Medforlover for de 40,000 Dlr. til Hertug Ulrich af Meklenborg, skulle de lade ham besegle Brevet med de andre Forlovere. T. 9, 240. K.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz, hvem Kongen gerne vil bruge paa det til Strolsund berammede Fredsmøde, straks at begive sig til Kiøpnehafn for at faa nærmere Ordre, hvis hans Sygdom da har bedret sig saaledes, at han kan rejse. T. 9, 241.

— Befaling til Borchort von Papenheim, Embedsmand paa Hørsholm, at lade hugge saa mange Læs Hesselvænder, som Kongens Krudtmager forlanger, og straks lade dem føre til Krudtmøllen, hvor der er Mangel paa Hesselvænder til Kul at gøre Krudt af. T. 9, 241 b. K.

— Lignende Befaling til Jørgen Sestedt at lade hugge Vænder i Karlebo Sogn til Krudtmøllen. Udt. i T. 9, 241 b. K. (i Udt.).

— Til Professorerne ved Universitetet. Denne Brevviser har, som vedlagte Supplikats udviser, klaget over, at deres Foged gør ham Uret; de skulle undersøge Sagen og paase, at Fogden ikke gør Brevviseren Uret. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 144.

20. Marts (—). Befaling til Peder Bilde at føre den paa Kiøpnehafns [Slot] siddende Hr. Carles de Mornay til Kalingborg, skaffe ham et Kammer der og Underholdning som paa Kiøpnehafns [Slot] og passe vel paa ham. K. T. 9, 242 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøbenhafn at istandsætte Befæstningen omkring Byen, der forfalder meget; de maa hertil oppebære 1 dansk Hvid af hver Skp. Malt, der brygges i Byen. T. 9, 243. K.

---

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 220 ff.

20. Marts (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Kiøbenhafn indtil videre maa oppebære 1 dansk Hvid af hver Skp. Malt, der brygges i Byen. K. Udt. i T. 9, 243[1].

— Til Rigens Raad. Kongen kan ikke efterkomme Hr. Magnus Gyllenstiernes Begæring om Udsættelse af Sagen mod ham angaaende det mod Kongens Vilje til Pouel Wobitzer udleverede Brev paa Stege Slot og befaler Raadet at dømme endeligt deri. T. 9, 243 b. K.

— Befaling til Rigens Raad paa Kiøbenhafns Slot i Kongens Navn og under dennes Segl og Raadets Vidnesbyrd at give Fru Birgitte Giøe, Herlof Trollis Enke, skriftligt Bevis for hendes Aftrædelse af Herlofsholms Gaard og Gods samt indsætte en Forstander efter Fundatsens Lydelse. T. 9, 244. K.

— Befaling til Niels Ulstand at levere Erich Griis alt hans og hans Søskendes paa Stege værende Gods, hvilket Pouel Wobitzer har ladet føre did. T. 9, 244. K.

— Til Fru Jahanne Nielsdatter. Da Otte Brade har tilbudt at laane Kronen 4000 Dlr. paa Hedensted Herred ud over den Sum, hun har Herredet i Pant for, skal hun med dette Bud underrette Kongen om, hvorvidt hun vil gøre det samme, da hun saa maa beholde Herredet, eller ej. T. 9, 244 b. K.

21[2]**. Marts** (—). Til Biørn Anderssen. Skønt han har lovet at passe vel paa, at ingen skyder Fugle eller Dyr der omkring, skal der dog være nogle, der skyde i Søerne omkring Kiøbenhafn, hvilket det befales ham at have nøje Opsigt med, da han vil komme til at staa til Ansvar, hvis han forsømmer noget; faar han fat i nogle, der skyde, skal han sende dem hid. T. 9, 242[3]. K.

— Befaling til Peder Oxe at betale Caspar, Benedictus og Key von Anefeldt, Hr. von Potlitz, Jacob Lou, Kune Quitzou, Pouel Biberam, Zedelitz, Frederich Schuincken og Christoffer Leissen hvad Kongen skylder dem ifølge sit Brev, hvilket denne Brevviser Pouel Biberam skal levere ham; naar disse Herremænd (men ikke flere, selv om de nævnes i Kongens Brev) ere betalte, skal han straks stinge Brevet og siden opbevare det vel. T. 9, 245.

---

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 55 (efter en gammel Kopibog). G. F. Lassen, Kbhvns Befæstnings Hist. S. 102 f. [2] I T. synes 21. at være rettet til 20. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 588.

21. Marts (**Frederiksborg**). Kgl. Beskærmelsesbrev for Hans Lang, Skolemester i Othense, der efter sin Beretning ved et Bryllup paa Raadhuset for nogen Tid siden straffede en af sine Disciple, Hans Anderssen, med et Haandslag ved Øret for Ulydighed; nogle Dage efter tilstødte der Hans Anderssen en Sygdom, hvoraf han døde, og nu ville hans Slægtninge og Venner udlægge Hans Lang som Banemand, true og undsige ham, men ville ikke lade Sagen gaa til Dom, skønt Hans Lang er rede til at møde for Retten. Hans Lang skal være pligtig til at møde for sine tilbørlige Dommere, hvis nogen tiltaler ham, ligesom dette Brev kun tilsigter at forsvare ham mod Vold og Uret. T. 9, 245 b. K.

— Befaling til Jacob Jesperssen, Byfoged i Othense, at forfølge ovennævnte Sag, hvis den dødes Slægtninge ikke ville gøre det, og lade Sandemænd dømme deri, for at Skolen ikke derover skal blive forsømt. T. 9, 246 b. K.

22. Marts (—). Til Jens Kaas. Da de paa Vardberg ivrig bygge Pinker og Baade og for ikke længe siden have taget 3 Stangkrejerter, hvilke de formodentlig ogsaa ville udruste, for at tilføje Kongens Undersaatter og andre søfarende Skade, har Kongen sendt sin Køgemester Christiern Munck op til ham med nogle Pinker. Jens Kaas skal derfor overveje med denne, hvorledes Skibene ved Vardberg bedst kunne tages eller opbrændes, og, naar Angrebsmaaden er bestemt, undsætte Christiern Munck med Knægte og andet nødvendigt. Baade Christiern Munck og Arrild Olsen skulle rette sig efter Jens Kaas's Ordrer. Der er ogsaa skrevet til Vincentz Jul[1] om at hjælpe Christiern Munck med Baade og Knægte. T. 9, 247. K.

— Befaling til Arrild Olsen om med de andre Skibshøvedsmænd ved Marstrand at hjælpe Christiern Munck med Pinker, Baade og andet og i alle Maader rette sig efter Jens Kaas's Ordrer. T. 9, 248. K.

— Til Kansleren, Peder Oxe og alt Raadet. Kongen har modtaget deres Skrivelse, at de i Aggershus Len indfaldne Fjender drage tilbage igen, og bifalder derfor deres Forslag om at stille Foranstaltningerne mod Indfaldet i Bero, ligesom han ogsaa billiger Christiern Munckis Afsendelse og sender dem de begærede Breve til Jens Kaas, Vincentz Jul og Arrild Olsen; de skulle give

[1] Se Norske Rigsregistr. I. 540.

Christiern Munck, der ikke er her tilstede, al Besked og sørge for, at han straks kommer afsted. T. 9, 248 b.

22. Marts (Frederiksborg). Befaling til Ringstedt, Anduordskouf og Soer Klostre straks [hver] at sende 10 Savskærere eller saa mange, de kunne faa paa Klostrenes Gods og der omkring, til Frederichsborg, hvor Lensmanden skal skaffe dem Arbejde i nogen Tid og betale dem derfor. T. 9, 249 b. K.

— Aabent Brev, hvorved det — i Anledning af, at Lauge Venstermand, der skal udtage Baadsmænd og Tømmermænd i Købstæder og Landsbyer paa Laaland og Falster, i hvert Sogn paa Landet har udtaget en 4 eller 6 Mænd, der skulle udpege de i Sognet boende Baadsmænd, som kunne bruges paa Orlogsskibene, hvilke Mænd trues og undsiges af de udskrevne og andre, ligesom ogsaa mange af de i Købstæderne udskrevne undsige Borgemestre og Raad, fordi de udskrive dem — forbydes alle udskrevne at undsige eller i nogen Maade overfalde hine Mænd, da saadant vil medføre Forbrydelse af deres Boslod og Straf paa Livet. Enhver, der tager saadanne ulydige i Forsvar, vil blive straffet. Det befales de af Lauge Venstermand udtagne Mænd under deres Boslods Fortabelse at udpege de Skibsfolk, der kunne bruges, og ej dølge nogen af en eller anden Grund. Lauge Venstermand skal paase, at denne Kongens Befaling efterkommes. T. 9, 250[1]. K.

— (Kbhvn.). Aabent Brev, udstedt af Johan Friis, Otte Krumpen, Peder Skram, Børge Trolde, Jørgen Løcke, Peder Oxe, Holger Rosenkrandtz, Peder Bilde, Otte Brade, Erich Rudt, Efuert Bild, Biørn Kaas og Biørn Andersen, at Fru Birgitthe Gøie, Herlof Troldis Enke, har overdraget Rigsraadet Udnævnelsen af en Forstander for Herlofsholm Skole; Forstanderen, der skal være en Adelsmand af hendes Mands eller hendes Slægt, skal holde en god Skolemester og en Lokat til Ungdommens Optugtelse, forsørge Skolebørnene med Klæder og Underholdning og aarlig aflægge Regnskab for Rigsraadet; ingen maa underholdes i Skolen over 6 Aar. Rigsraadet har derefter valgt Børge Trolde til Lillø til Forstander. R. 9, 215. Orig.

24. Marts (—). Dom, afsagt af de samme med Undtagelse af Holger Rosenkrandtz, mellem Rentemester Jochim Beck paa Kongens Vegne og Hr. Magnus Gyldenstiern, der havde ud-

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 334 f.

leveret Pouel Wobitzer et Pantebrev paa Stege Slot, skønt Kongen havde befalet, at det skulde opbevares i tyske Kancelli, indtil Pouel Wobitzer havde fuldgjort Brevet, hvilket da ikke var sket. Dommen tilpligter Hr. Magnus til igen at skaffe Brevet tilstede inden 1 Aar og 6 Uger. R. 9, 217.

24. Marts (**Frederiksborg**). Til Efuert Bild. Da Kongen har befalet Skipper Herman Renselmand fra Hamborg, der er kommen til Øresund med sit Skib, at løbe ind for Refshalen og sætte der, skal han tage kyndige Folk til sig og straks besigte Skibet, da Kongen vil beholde det, hvis det kan bruges til Orlogs. T. 9,251 b. K.

— Kvittans til Erich Hardenbierg til Mattrup paa hans Fader, Hr. Eiler Hardenbiergs Regnskab for Indtægt og Udgift af Malmøhus og Byringe Kloster med underliggende Len fra hans Overtagelse af Lenene til 1. Maj 1565, da de overleveredes til Biørn Kaas, samt for de i samme Tid oppebaarne Kongeskatter. R. 9, 294 b.

25. Marts (—). Pantebrev til Erich Hardenberg til Mattrop paa 4 Gaarde i Rastrup, 1 Gaard i Klaugskouf[1], 10 Gaarde i Hoersløf[2], 3 Gaarde i Kiernbye[3], 1 Gaard i Kiersing og 1 Gaard i Marsløf i Fyen for 4000 Dlr., hvorfor Hr. Eyller Hardenberg havde sagt god til Hertug Ulrich af Meklenborg, og 3333 Dlr., hvorfor samme havde sagt god til Daniel Randtzov og hans Høvedsmænd, hvilke 7333 Dlr. Erich Hardenberg nu har betalt. P. 203 b (overstreget).

— Gældsbrev til samme paa 3500 Dlr. og 4500 Mk. i danske Markstykker, som Hr. Eyller Hardenbierg har laant Kronen, og 1000 Dlr., som han selv paa sin Svoger Eyller Rønnovs Vegne har betalt til Hertug Ulrich af Meklenborg, at betale tilbage i Kiøbenhafn til Hell. 3 Kongers Dag 1570. P. 205 b (overstreget).

— Pantebrev paa Livstid til Hr. Jørgen Løcke til Ofuergaard og hans Hustru Beate Brade og siden deres Arvinger, indtil det indfries, paa Mariagger Kloster og Gislom Herred for 9469 Dlr. 1 Mk. danske. De skulle holde Klosteret ved Magt, skaffe Jomfruerne tilbørlig Underhold med Klæder og Føde og gøre tilbørlig Tjeneste. P. 205 (overstreget)[4].

— Pantebrev til Fru Karrine Banner, Greigers Ulfstandtz

[1] Klarskov, Bjærge H., Fyen. [2] Holev, samme H. [3] V. Kærby, samme H.
[4] Udenfor er skrevet: Efter nogen Forhandling er dette Pant indfriet, dog skal Hr. Jørgen beholde baade Kloster og Herred fri hans Livstid; naar han dør, falder Klosteret frit til Kronen, men Herredet beholder hans Frue hendes Livstid, om hun hannem overlever, og efter hendes Afgang falder det ogsaa frit til Kronen.

Hustru, paa Rogsø Herred, 4 Gaarde i Sønder Saltom, 1 Gaard i Eyerstedt og 1 Gaard i Alstrup i Hvetbo Herred, 1 Gaard i Svynboo i Øster Lisberg Herred og Herligheden af 1 Kirkegaard i Hørmestedt for 3933 Dlr. P. 206 (overstreget).

25. Marts (Frederiksborg). Pantebrev til Christopher Lungis Arvinger paa 11 Gaarde i Tuersted Sogn i Horns Herred i Vendsyssel, 9 Gaarde i Strandbye Sogn, 3 Gaarde i Duretved[1], 3 Gaarde i Skorup, 2 Gaarde i Tholme og 4 Gaarde i Biirdsløf Sogn for 3333 Dlr., som Ifuer Lunge til Tiirsbeck paa hine Arvingers Vegne har betalt for Kongen til Daniel Randtzov og dennes Høvedsmænd. Kongen forbeholder sig alt Vrag, der strander, og Bønderne skulle hvert Aar gøre en Ægt med Fisk fra Skafuen til Aalborg, naar Lensmanden paa Aalborghus forlanger det. P. 207 (overstreget). Orig. (skaaren).

— Gavebrev til Hr. Lauritz Barck og hans Efterfølgere som Sognepræst i Lemviig paa et Vikarie til Vor Frue Alter i Lemviig Sognekirke, som er ledigt efter Hr. Christen Kort. R. 9, 48b. K.

— Til Biørn Kaas. Da den skaanske Adel skal være i Kiøpnehafn Sønd. efter Paaske [6. April] og Kongens Befaling om Jordtrætten mellem ham paa Kongens Vegne og Fru Giørfuel, Lauge Ulfstandtz Enke, skal fuldgøres paa samme Tid, skal han opsætte Befalingens Fuldgørelse 14 Dage, saa at Fru Giørfuel selv kan være tilstede. T. 9, 254b. K.

— Befaling til Jochim Beck at give Mester Lydick noget til hans Underholdning i Aar, da han har klaget over slet intet at have, siden han kom af med Vandkunsten og Møllen ved Slottet [i Kbhvn.]. T. 9, 257[2]. K.

— Til Peder Bilde. Da nogle af Bønderne i Kaldingborg Len og paa Samsøe have klaget over, at Erich Basse har udskrevet mange gifte Folk, der sidde for Gaard og Avl, til Baadsmænd, hvorved deres Gaarde ville blive øde, skal han lade alle saadanne blive hjemme og i Stedet skaffe ligesaa mange ugifte, søfarne Karle. T. 9, 231. K.

— Til Johan Friis og Peder Oxe. Kongen bifalder, at Vincentz Juel sættes til Høvedsmand over de gamle Knægte paa Bahus, at der desuden gives ham 150 Hageskytter af de Thøbings Knægte paa Slottet [Bahus], og at Resten af disse sendes herned

[1] Dvergetved, Horns H., Jylland. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 588.

med Christiern Munck, naar Anslaget ved Vardberg er udført. Brevet til Knægtene og Vincentz Juels Bestalling sendes dem tilbage, underskrevne og beseglede. Daniel Rantzous Tilbud om at gøre et Tog ind i Sverrig, saa snart Krigsfolket bliver tilfredsstillet, for at tvinge Fjenderne til at drage bort fra Norge, kan være godt, hvis han vil love, at Krigsfolket ikke straks drager tilbage igen, men hvis det kun vil gøre et Tog derind, brænde noget og straks drage tilbage igen, bliver Resultatet kun, at Kongens Undersaatter blive ødelagte paa Op- og Nedmarchen, Hestene afredne og Folkene uvillige, naar Kongen for Alvor vil have dem op. Der er ogsaa kommen Meddelelse fra Arrild Olsen om Fjendens Tilbagerykning fra Aggershus. Kongen henstiller til dem hvad der skal gøres. De til Stralsund bestemte Raader skulle begive sig til Gietzøer paa nærmere Besked og Skibene, der skulle føre dem over, til Grønsund. Kongen af Polen maa faa 600 Læster Salt gennem Sundet mod at svare Told og andet ligesom andre. Hvis de Forlovere, der skulle sige god for Kongen til Hertug Ulrich af Meklenborg, ikke ville nøjes med det Skadesløsbrev, Kongen har sendt Johan Friis og Peder Oxe, maa disse lade det skrive saaledes, som Forloverne begære; Forvaringen skal lyde paa Riberhus, og i Kancelliet findes en Kopi af den Forvaring, der gaves de første Forlovere paa Riberhus. Kongen haaber, at Jørgen Rosenkrantz kommer til Kiøbenhafn med det første, hvis han er tilpas, og har befalet Axel Viffert iligen at begive sig hid. T. 9, 255[1].

26. Marts (Frederiksborg). Til samme. Kongen har i Dag modtaget deres Skrivelse med de 2 Domme over Hr. Magnus Gyllenstierne og Dr. Hieronimus, men havde ventet, at Dr. Hieronimus's Dom havde været noget skarpere. Der sendes dem en Skrivelse fra Jens Kaas paa Elsborg med Ordre til at ordne alt paa bedste Maade og derefter affærdige hans Løjtnant saa hurtig som muligt. De af Jens Kaas begærede Følgebreve til 2 Sogne paa Hiisingen med nogle dertil liggende Øer, der høre under Bahus, og til Almuen mellem Elsborg og Vardberg sendes dem til videre Besørgelse, hvis de godkende dem. T. 9, 258. K.[2]

— Befaling til Bønderne i Nørrehalland mellem Elsborg og Vardberg indtil videre at være Høvedsmanden paa Elsborg Jens Kaas lydige med Tilførsel, Ægt, Arbejde og andet. T. 9, 259. K.

[1] Tr. (tildels): Norske Rigsregistr. I. 542 f. Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 587.
[2] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 222.

28. Marts (Frederiksborg). Befaling til Peder Oxe at levere Daniel Rantzou, Feltøverste, de af denne til eget Brug begærede 1000 gamle Dlr. og 1000 ny Dlr., hvis han har Raad til det. T. 9, 259 b.

— Befaling til Johan Friis, Hr. Otte Krumpen, Daniel Rantzou og de andre Rigens Raader i Kiøbenhafn at sørge for, at Afregningen med Krigsfolket sker saa snart som muligt, og at afgøre alle tvistige Spørgsmaal derved, da Kongen slet ikke vil bekymre sig om den Sag. T. 9, 260[1]. K.

30. Marts (—). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Kongen har tilladt Christopher Handssen af England at sejle gennem Sundet til en af de ufordægtige Hansestæder med 50 Læster Salt, dog Kronens Told dermed uforkrænket; af det øvrige Gods, han maatte have inde, skal der tages Told og anden Rettighed efter den derom gjorte Skik. T. 9, 260 b. K.

31. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Fru Abbel Skiels, Hr. Niels Langes Enkes, Pant i Dueholm Kloster forhøjes med 4000 Dlr., hvorfor hendes Husbond havde sagt god for Kongen til Hertug Ulrich af Meklenborg, og som hun nu har betalt. P. 208 b (overstreget). Orig. (skaaren).

— Forleningsbrev for Visti Christiernsen i Egebierg paa Kronens Part af Tienden af Vrofue og Resen Sogne i Findtz Herred, uden Afgift. R. 9, 49. K.

— Befaling til Eskild Giøe at betale Mouritz Podebusch, Embedsmand paa Trannekier, de 15 Læster 1 Td. Torsk, hvilke denne har købt og sendt til Kiøpnehafns Slot, 4 Mk. danske for hver Tønde, dog maa han ikke sælge Korn for at skaffe Pengene. T. 9, 261 b. K.

— **(Kbhvn.).** Til Kapitlet i Aarhus. Da de gode Mænd, der vare beskikkede til at besigte Kapitlets og Hertuig Tomesens Gods i Anledning af det paatænkte Mageskifte mellem dem, nu have besigtet og lignet Godset, saa at Kapitlet faar Fyldest, skal Kapitlet straks udstede Mageskiftebrevet, hvilket Kongen saa siden vil stadfæste. T. 9, 261. K.

2. April (Frederiksborg). Følgebrev for Erich Podebusk til Bønderne under Aalborghus; han skal aarlig gøre Regnskab. Udt. i R. 9, 49.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 588 f.

2. April (**Frederiksborg**). Følgebrev for Albret Oxe til Bønderne under Gietzøer, Sørup og alle de Birker i Laaland og Falster, som Claus Huitfeld nu har i Værge; han skal aarlig gøre Regnskab. Udt. i R. 9, 103 b.

— Følgebrev for Erich Bilde til Bønderne under Otthensegaard. Udt. i R. 9, 127 b.

— Følgebrev for Efuert Bild til Rafnholdt til Bønderne under Stegehus. Udt. i R. 9, 219.

— Følgebrev for Otte Brade til Bønderne under Helsingborg Slot; han skal aarlig gøre Regnskab deraf. Udt. i R. 9, 295 b.

— Følgebrev for Jørgen Marsviin til Bønderne under Landtzkrone Slot; han skal aarlig gøre Regnskab deraf. Udt. i R. 9, 295 b.

— Befaling til Jørgen Marsuin straks at lade det ved Herritzuad Kloster, Engelholm og andensteds i Lenet til Orlogsskibene huggede Tømmer føre ned til Helsingborg Bro og skaffe Skibe til at føre det til Holmen ved Kiøpnehafns Slot; denne Brevviser skal hjælpe til med straks at faa Tømmeret afsted. T. 9, 262.

— Befaling til Oluf Pederssen, Tolder i Ribe, at betale Oluf Nielsen, Borger i Othense, 5000 »uforslagne« Dlr. af dette Aars Told for Klæde, Silkevarer, Saien og andet, som han har leveret til Krigsfolket, og tage Kvittans derfor. T. 9, 262 b. K.

3. April (—). Til Henrich Mogenssen. Da der behøves en 4—500 Skippd. Hamp til Orlogsskibene og andet, skal han forhandle med de til Naruen løbende Skippere om hver i Forhold til Skibets Størrelse at købe nogle Skippd. Hamp til Kongen og paa egen Regning og Risiko føre dem med tilbage fra Naruen; han skal saa modtage Hampen og betale dem, hvad den har kostet i Naruen, men ikke mere. T. 9, 263.

— Befaling til Erich Bilde straks at udtage alle de Savskærere og Skibstømmermænd, han kan faa baade i Købstæderne og paa Landsbyerne i Othensegaards, Hagenskoufs, Rudgaards og Hintzgafuels Len og Saling Herred og sende dem til Kiøpnehafn. Udt. i T. 9, 263 b.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Frantz Lauritzen at sende 34 Læster Rug, saa meget som muligt malet i Mel, 55 Læster Malt og 500 Tdr. Havre fra Dragsholm til Kiøbenhafn. Udt. i T. 9, 263 b.

3. April (**Kbhvn.**). Befaling til Prioren i Anduorskouf at lade bage 25 Læster Rug og Mel og med det allerførste sende dem hid tillige med 20 Læster Malt og 800 Tdr. Havre. Udt. i T. 9, 263 b.

— Befaling til Abbeden i Soer med det allerførste at sende 12 Læster Malt og 400 Tdr. Havre hid. Udt. i T. 9, 264.

— Befaling til Abbeden i Ringsted Kloster med det allerførste at sende 6 Læster Malt hid. Udt. i T. 9, 264.

4. April (**Frederiksborg**). Til Johan Friis og Peder Oxe. Kongen har modtaget deres Skrivelse med Efterretninger om Vardberg og bifalder, at de straks have afsendt 2 Skibe, der skulle hjælpe de med Christiern Munck opsendte Pinker med at udføre det mod de ved Vardberg liggende Skibe besluttede Anslag. De tilsendte Breve fra Norge med Efterretninger fra Knud Stensen, Frantz Friis og Arrild Olsen tilbagesendes. Da en Mand, der for en 3—4 Dage siden er kommen fra Marstrand, har sagt til Tolderen i Helsingøer, at Rygtet gik der, at Fjenderne igen ere dragne fra Norge og ind i Sverrig, og Kongen derfor ikke ved, hvad han skal tro, skulle de sende en paalidelig Karl med en Pinke til Aggershus, hvilken skal se at komme til at tale med Christiern Munck selv; hvis han ikke kan komme til Slottet, skal han alligevel se at skaffe paalidelige Efterretninger. Kongen har nu overvejet Toget og mener, hvis man kan faa Krigsfolket op, at man straks skal belægge Vardberg; kan man ikke straks faa grovt Skyts derop, maa man tage Feltskyts med, og Krigsfolket kunde saa blive der til en bedre Aarstid og vilde derfra have lige saa nær til Sverrig som fra Skaane; man kunde der tilføre Hæren Havre og andet og de fremmede vilde, hvis Vardberg belægges, ikke saa dristig som nu løbe ind i Havnen med deres Skibe, ligesom de Svenske sikkert ogsaa vilde forlade Norge for at undsætte Vardberg; de skulle tale med Øversten og meddele Kongen deres Betænkning. De skulle kalde Biørn Kaas til sig og forhandle med ham om at gaa til Bahus. Da Holger Rosenkrantz er meget svag, saa han ikke kan komme ud i Luften, og derfor ikke kommer til Kiøpnehafn nu, skulle de forhandle med den skaanske Adel. T. 9, 264[1]. K. Orig.

5. April (—). Befaling til de samme at lade Hertuginden

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 210 ff. Norske Rigsregistr. I. 543 f. (tildels). Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 590 f (tildels).

af Parmes Bud, der er kommen til Kiøpnehafn med Brev til Kongen, blive der, bryde og læse Brevet, da det jo ingen Gesandt er, og tilskrive Kongen deres Betænkning derom. Kongen har set, hvad Peder Huitfeld, Johan Jellessen og Cornelius Smed skrive til dem, og befaler dem at skaffe Johan Jellessen 100 Læster Korn i Betaling. De skulle i Kongens Navn skrive til Erich Rosenkrantz om, hvor meget han skal betale Johan Jellessen, og sende Brevet hid til Underskrift. T. 9, 266.

6. April (Frederiksborg). Forleningsbrev for Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Brades Enke, paa de Bielckers Gods i Fyen, som Hr. Lauge Brade sidst havde i Værge, uden Afgift; dog undtages 4 Gaarde, nemlig Broende, 1 Gaard i Breyd, 1 Gaard i Orthe og 1 Gaard i Eskøø, hvilke Kongen tidligere har forlenet bort; hun skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 9, 127 b.

— Følgebrev for samme til Bønderne paa de Bielckers Gods. Udt. i R. 9, 128.

— Aabent Brev, at Frantz Lauritzen, Foged paa Draxholm, maa beholde Hornsøholm med de Fiskeboder, Jørgen Lauritzen havde dertil, uden Afgift indtil førstkommende St. Mortens Dag. Udt. i R. 9, 219.

— Befaling til Otte Baner og Peder Munck straks at indkræve Madskatten i deres Len, fragte Skibe paa Kongens Bekostning til at indtage den og sende den til Kiøpnehafns Slot med klare Mandtal. T. 9, 266 b. K.

— Pasbord for Thomes Fassie, Hofsinde, og Knud Friis, Kongens Skriver, der skulle rejse rundt til Kallundborg, Aarhusgaard, Kallø, Sielckeborg, Skanderborg, Hald og Riberhus Len og opskrive hvad Forraad der hvert Sted findes af Slottets Indkomst, Tiende- og Kirkekorn, Flæsk af Hjælpesvin og Oldenflæsk, Øl, Brød og anden Restance af gamle Madskatter og af tidligere Aars Kirkekorn; ligesaa skulle de opskrive, hvad den til Orlogsskibene udskrevne Madskat kan beløbe sig til i hvert Len, og med Lensmændenes Hjælp bestille Skuder i Købstæderne ved Søsiden til at indtage Madskatten og uden al Forsømmelse føre den til Kiøpnehafns Slot. Det befales Borgemestre, Raadmænd og Byfogder i Købstæderne at hjælpe dem med at faa Skuder for en rimelig Fragt. T. 9, 267. K.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen, Holger, Jørgen og Folmer Rosenkrantz, Peder Bilde, Hans Johansen og Axel Viffert at give deres

Slotsskrivere Ordre til at hjælpe Thomes Fassie og Knud Friis med at optage Registre over Slottenes Forraad af Fetalje og over Madskatten og selv hjælpe dem med at faa Skuder for en rimelig Fragt til Madskattens Fremførelse. T. 9, 268 b. K. Orig. (til Peder Bilde).

6. April (**Frederiksborg**). Befaling til Pouel Bang, Tolder i Assens, med det første at sende klar Besked til Kancelliet om, hvor meget Henrich Momme skal give i Øksentold af de Øksne, han har ladet føre over dèr, da Kongen siden vil lade afregne med Henrich Momme. T. 9, 269. K.

7. April (—). Befaling til Peder Bilde, Efuert Bild, Folmer Rosenkrantz og Eskild Giøe hver at lade 50 Læster af Kongens Rug paa Slottene male i Mel, bage 200 Læster Kavringbrød deraf og sende dette til Kiøpnehafns Slot inden 1. Maj. T. 9, 269 b. K.

8. April (Kbhvn.). Rettertingsdom, afsagt af Johan Friis, Kansler, Hr. Otte Krumpen, Marsk, Hr. Peder Skram, Børge Trolle, Hr. Jørgen Løcke, Peder Oxe, Peder Bilde, Otte Brade, Erich Rudt, Efuert Bild, Biørn Kaas og Biørn Andersen, mellem Hr. Baltzar, Sognepræst til Uggerslef Kirke, og Fru Anne Oldelandt, Hans Norbyes Enke, der paa forskellige Maader havde forulempet ham i hans Tjeneste. Dommen giver Fru Anne Uret og byder, at hun skal bøde derfor efter Loven, lade Præstens Hustru beholde sin Stol i Kirken og udtage sine Binger af Kirken. R. 9, 220[1].

— Rettertingsdom, afsagt af de samme, mellem Apolloni Knudtz og Søfren Matzen i Uggerslef og Fru Anne Oldelandt, der havde ladet sine Folk gaa ind i førstnævntes Gaarde, hvor de havde aftærsket alt deres Korn og bortført det samt taget deres Heste og Vogne. Dommen gaar ud paa, at Fru Anne skal staa dem til Rette efter de i Sagen afsagte Domme og efter Loven. R. 9, 222 b[2].

9. April (**Frederiksborg**). Befaling til Eskild Giøe, Henning Quitzou og Palle Ulffeld at besigte 1 Gaard i Gunestrup i Hunstrup Sogn og 1 Gaard i Hunstrup i Fyen, hvilke Fru Birgitte Baner, Claus Bryskis Enke, begærer til Mageskifte for noget af

[1] Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme III. 32 ff. Dsk. Mag. 4. R. V. 275 ff.
[2] Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme III. 36 ff. Dsk. Mag. 4. R. V. 277 ff.

sit Gods i Kallundborg Len, og indsende klare Registre derpaa. T. 9, 270. K.

9. April (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Bilde at besigte 2 Gaarde i Kallundborg Len, den ene i Føllitzløf, den anden i Hiembeck, hvilke Fru Birgitte Baner vil udlægge Kronen i Stedet for ovennævnte Gods i Fyen, og indsende klare Registre derpaa. T. 9, 270 b. K.

— Til Johan Friis og Peder Oxe. Kongen ser, at de og de andre Raader mene, at der bør gøres et Tog ind i Sverrig, og at Kongen bør kalde Daniel Rantzou til sig og forhandle med ham derom, men da de melde, at Pengene ikke kunne slaa til til hele Betalingen, kan Kongen ikke tro, at Krigsfolket lader sig bevæge til at rykke op, og selv om saa er, kan det umulig blive færdigt til at rykke op i en Maaned, og i den Tid kan det gaa underligt med Aggershus. Kongen mener derfor endnu »paa eders Forbedring«, at der saa hurtig som muligt bør sendes 2000 Skytter eller mere til Aggershus for at undsætte Slottet; de skulle tilskrive Kongen deres Betænkning herom og tænke paa at have duelige Høvedsmænd og Befalingsmænd at sætte over Folket. Kongen har kaldt Daniel Rantzou hid. Peder Oxe skal straks begive sig hid. T. 9, 271[1].

— Følgebrev for Karine Gyldenstierne til Bønderne paa nedennævnte 4 Gaarde. Udt. i R. 9, 128 b.

10. April (—). Forleningsbrev for Jomfru Karine Gyldenstierne, Christoffer Gyldenstiernes Datter, paa 4 Gaarde af de Bielckers Gods, nemlig Broende, 1 Gaard i Eskø, 1 Gaard i Breyd og 1 Gaard i Orthe, hvilke Hr. Lauge Brade sidst havde i Værge, uden Afgift. R. 9, 128.

— Aabent Brev, at M. Tyge Asmundsen, Superintendent i Skaane Stift, der har klaget over at være brøstholden paa sin Løn formedelst Fjendens Hærgninger i Halland, Blekinge og en Del af Skaane, maa oppebære Kronens Part af Tienden af Vesbye Sogn i Lugude Herred, indtil han igen kan komme til sin sædvanlige Løn. R. 9, 295 b.

— Befaling til Niels Kundsse, Borgemester i Malmøe, — der for nogen Tid siden fik Brev paa Tredingstienden af de Bønder, han har i Pant, men ved den Lejlighed ikke omtalte, at denne

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 544 f. (tildels). Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 592 f.

Tiende er tillagt M. Tyge Asmundssen, Superintendent i Skaane Stift, paa Embeds Vegne — igen at lade M. Tyge faa denne Tiende og udlevere ham hvad han har oppebaaret deraf. T. 9, 272. K.

11. April (Frederiksborg). Forleningsbrev for Jens Jyde, kgl. Enspænder, paa Kronens Gaard Fladbierg i Flade Sogn i Børlum Herred og paa Kronens Part af Tienden af Gerum Sogn, uden Afgift. R. 9, 49 b. K.

— Forleningsbrev for Biørn Knudsen paa Arløssegaard i Endslof Sogn i Tøndersøe Herred, hvilken hans Fader Knud Jude sidst havde i Værge, uden Afgift. R. 9, 296 b.

— Følgebrev for Pouel Huitfeld til Bønderne i Halmstad Herred, som Hr. Magnus Gyldenstiern nu har i Værge; han skal aarlig gøre Regnskab. Udt. i R. 9, 297.

— Til Bønderne, hvem de end tjene, i alle Stifterne. Da mange af dem, naar de føre deres Korn ind om Høsten, udlede det allerværste Korn deriblandt og give det i Tiende, ligesom ogsaa mange, der skulle give den tiende Kærv, undertiden kun give det halve og stundom endnu mindre (hvorfor Gud ogsaa undertiden giver ringe Grøde paa Jorden), befales det særdeles strengelig alle at tiende i Overensstemmelse med Ordinansen og Recessen; hvis nogle mistænkes for Uredelighed med deres Tiende, have Lensmændene Fuldmagt til at opkaste alt deres Korn i Laden og straffe dem uden al Naade, hvis de findes skyldige. T. 9, 273 b. K. Origg. (til Vendelbo og Viborg Stifter) i Provinsark. i Viborg[1].

— Befaling til Hr. Otte Krumpen, Otthe Brade, Folmer Rosenkrantz, Biørn Andersen, Axel Viffert, Eskild Giøe og Jørgen Tidemand at lade ovenstaaende aabne Brev om Tienden forkynde for Almuen i god Tid henimod Høsten, paase, at Almuen tiender retfærdigt, og straffe al Ulydighed, da de selv ville komme til at staa til Rette, hvis de se gennem Fingre med nogen. T. 9, 274 b. K.

— Befaling til Superintendenterne over hele Riget at lade Sognepræsterne forkynde ovenstaaende Brev for Almuen. T. 9, 275 b. K. Origg. (til Superintendenterne i Aalborg, Ribe og Viborg Stifter) i Provinsark. i Viborg.

[1] Tr.: Leerbech, Ringe Sogn S. 122 f. (Brevet til Fyens Stift). Ny kirkehist. Saml. II. 495 f. (Brevet til Sjællands Stift). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 94 f. (Brevet til Fyens Stift). Secher, Forordninger I. 335 f.

11. April (**Frederiksborg**). Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer. Hvis Peder Huitfeld paa Kongens Vegne og til Kongens Brug udtager en 4—500 Dlr. i Nederlandene, men ikke mere, og de kræves af ham i Sundet, maa han betale dem mod Kvittans. T. 9, 276.

— Pasbord for Hr. Jørgen Løcke, der skal drage omkring til Købstæder og andre Steder i Riget og antage alle de Knægte, der ville tjene for Besolding; Kongen vil give alle saadanne samme Besolding som de udenlandske Knægte. K. Udt. i T. 9, 276.

12. April (—). Pasbord for Michel Pedersen, Stiftsskriver i Sjælland, der skal drage rundt til de Købstæder her i Sjælland, hvortil der er ført Kirkerug, lade Rugen male i Mel og bage i Kavringbrød og siden sende dette til Kiøpnehafn; alle skulle rette sig efter hans Ordrer med Hensyn til Malningen og Bagningen. T. 9, 276 b. K.

13. April (—). Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Jørgen Rosenkrandtz og Mariagger Kloster. R. 9, 45. K. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, hvorved Fru Mette Rosenkrantz, Steen Rosenspars Enke, og hendes Arvinger paa Skarolthegaard faa Jus patronatus til Skarolthe Kirke med Ret til at oppebære Kronens Part af Tienden af Sognet og al Kirkens Indkomst til Kirkens Bedste og Ret til at udnævne Sognepræsten; dog skal denne overhøres, kendes duelig og ordineres af Superintendenten, der ligeledes aarlig skal visitere Kirken. R. 9, 297.

— Befaling til Biørn Anderssen at lade alle Husene paa Skioldenes nedbryde, da Lenet er lagt under Roskyllegaard og Kongen ikke mere vil bortforlene Slottet, ej heller holde Avl der, og lade Stenene sætte i Hob og Tømmeret lægge sammen indtil nærmere Ordre. T. 9, 277. K.

— Til Johan Friis og Peder Oxe. Da Kurfyrstinden af Saxen ved Hans Spegel har begæret Oplysning om Dr. Jeronimus's Sag, skulle de straks affatte en Beretning herom, ledsaget af Kopier af de Breve, han har skrevet til Kongen, af de Svar, han har givet Raadet, af hans Reversal og af den af Raadet over ham afsagte Dom, og sende den til Kongen. T. 9, 277[1]. K.

---

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 222 f.

13. April (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Oxe at levere Hans Spegel 100 Dlr. til Tæring i Tyskland og 90 Dlr., som denne paa sin sidste Rejse har udgivet ud over den Sum, han fik med. T. 9, 278.

— Befaling til Otte Brade at overtage Værgemaalet for Niels Parsbergs Datter Ingeborg Parsberg, da hendes Venner efter den tidligere Værge Hr. Verner Parsbergs Død have bedt Kongen beskikke en ny Værge for hende. T. 9, 278. K.

— Til Johan Friis, Hr. Otte Krumpen og de andre Raader i Kiøbenhafn. Kongen bifalder, at de have »bestilt« de Skibe, der skulle med Krigsfolket til Aggershus, og sender dem et Brev til Daniel Rantzou om at sørge for, at Knægtene med det første komme til Helsingborg. Deres Forslag om at sende nogle Raader og Riddermændsmænd med Daniel Rantzou, hvilke siden kunne forhandle med Bønderne, finder Kongen nyttigt og udvælger hertil Hr. Otte Krumpen, der i sin Egenskab af Rigens Marsk skal lade sig bruge i saadanne Ærinder, og Biørn Kaas, hvem de straks skulle meddele dette, hvis han ikke er tilstede; at sende flere anser Kongen for unødvendigt, da disse to i Forening med de norske Herremænd og Fogder, der ere bedre kendte med Almuen end de danske, godt kunne besørge Forhandlingen med Bønderne; der er jo heller ikke Overflod paa Herremænd, der kunne bruges dertil. Brevene til Christiern Munck eller til Almuen skulle de udfærdige og sende Kongen til Underskrift. Der sendes dem det af Knud Stenssen overbragte Brev fra Christiern Munck, et Brev fra Dronningen af Skotland og et fra de Lubsche. De skulle opsætte et Brev til den kejserlige Kommissær, hvilket Kongen saa siden vil underskrive. Kongen har underskrevet Brevene til Bartrum von Annefeld og Claus Rantzou om Axel Vifferts Sendelse til Kremper Marsk og Ditmarsken for at antage Krigs- og Skibsfolk og sender dem nu tilbage. — Seddel: Kongen har beset Peder Oxes Sølvfad, hvilket behager ham vel, og sender det nu tilbage. T. 9, 279[1].

— Til Johan Friis og Peder Oxe. Da Dr. Hans Albretsen, Superintendent, og Dr. Niels Hemmingsen paa Universitetets og de kiøpnehafnske Sognepræsters og Kapellaners Vegne have klaget over, at Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn i Henhold til den givne Be-

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 545 f. (tildels). Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 594 ff.

myndigelse til at oppebære til Byens Befæstning 1 Alb. af hver Skp. Malt, der brygges i Byen, ogsaa kræve denne Afgift af dem, hvilket de mene strider mod Universitetsfundatsen og Ordinansen, skulle de straks befale Borgemestre og Raad ikke at kræve saadant Paalæg hverken af de højlærde eller af Sognepræster og Kapellaner. T. 9, 281[1]. K.

14. April (**Frederiksborg**). Pantebrev til Hartuig Bilde til Vallen paa Aahusgaard, som han nu selv har i Værge, og Fledøe[2] Eng i Helleo for 3333 Jochimsdlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd, 74 Lod ungersk Guld og 42½ Dlr., som han 1563 har laant Kongen, og 100 Goltgylden og 67 Dlr., som han nu har laant Kongen. Indtil Pengene betales, skal der afkvittes 200 Dlr. i den aarlige Afgift af Aahusgaard. P. 209 (overstreget). K. Orig. (skaaren).

— Befaling til Arrild Ugerups Foged Niels Skriver at overlevere Hertuig Bilde paa Aahusgaard Kronens Eng Flodeø i Helligaae, der en Tid har været brugt til Ugerup, men nu skal bruges til Aahusgaard. T. 9, 281 b. K.

— Pantebrev til Fru Mette Rosenkrantz, Steen Rosensparris Enke, paa det af Bosie Klosters Gods i Skaane, som ikke udlagdes til Fru Tale Ulfstand, Pouel Laxmandtz Enke, og Strøe Len, som er 13 Gaarde i Strøe By og Sogn i Froste Herred, for 92 Lod ungersk Guld, 356 Kroner i gjort Guld, 699 Lod gjort Sølv, 4192½ Dlr. 8 Sk. danske og 4 Pend. lybsk. P. 210 b (overstreget). K.

— Følgebrev for Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøhus, til Bønderne i Froste Herred, som Hr. Lauge Brade sidst havde i Værge; han skal aarlig gøre Regnskab. Udt. i R. 9, 298.

— Forleningsbrev for Hans Joestsen, Borger i Helsingøer, paa 2 Falkelejer i Marup[3] og Geltherbeck[4] Sogne i Nørrehalland mod at svare sædvanlig Afgift deraf og tilbyde Kongen alle de Falke, han fanger, til en rimelig Pris, inden han udfører dem; han maa ikke udtage Falkeunger af Reden. R. 9, 225.

15. April (—). Aabent Brev, hvorved Marsk Hr. Otte Krompens Pant i Medelsom og Syndreliung Herreder forhøjes

---

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 211. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 588 f. [2] P. har: Flodøe. [3] Morup, Favraas H. [4] Galtabäk, Himle H.

med 1333 Dlr. 1 Mk. danske. P. 211 b (overstreget). K. Orig. (skaaren).

15[1]. April (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved sammes Pant i Spøttrup Gaard og Røddinge Birk forhøjes med 2000 Dlr. Orig. (skaaren). P. 216 (overstreget). K.

— Aabent Brev, hvorved Byrge Trolde til Lilløs Pant i Jungshofuit Slot og Len forhøjes med 2000 Dlr. P. 212 (overstreget). K.

— Aabent Brev, hvorved sammes Pant i Giers Herred forhøjes med 1333 Dlr. 1 Mk. danske. P. 212 b (overstreget). K.

— Følgebrev for Bertram van Anefeld, Embedsmand paa Flensborghus, til Bønderne paa Kronens Gods paa Langeland, der nu svare til Nyborghus. Udt. i R. 9, 129.

— Befaling til alle Bønder, hvem de end tjene, i Halmsted Herred at møde med Heste og Vogne i Skovene, naar Pouel Huitfeld, Befalingsmand i Halmsted, tilsiger dem, og hver køre 4 Læs Ved til Halmsted. T. 9, 282. K.

— Befaling til de adelige, der endnu staa til Restance med den af deres Jordegods i Aar bevilgede Hjælp, straks at levere denne til Kongens Forordnede, da største Delen af Adelen har betalt og Kongen straks skal betale en stor Sum Penge til Krigsfolket. T. 9, 282 b. K.

— Befaling til Biørn Anderssen at staa Fru Margrette Ugerup, Erich Bøllis Enke, bi med sit Raad i Trætten mellem hende paa den ene og Christopher Giøe og andre Erich Bøllis Arvinger paa den anden Side angaaende Skiftet efter Erich Bølli, da hendes Broder, der skulde hjælpe hende, ikke er i Landet og hun derfor har begæret ham til Hjælper, og siden hjælpe hende, saa vidt Sagen kan udføres for Kongen og Rigsraadet, og tale hendes Sag. T. 9, 283. K.

— Til Johan Friis, Hr. Otte Krumpen og de andre Rigens Raader i Kiøpnehafn. Kongen har i Aftes modtaget Raadets Skrivelse om Hr. Otte Krumpens Undskyldning og dennes egen Skrivelse derom og kan nu ikke gøre mere derved, end han har gjort, men han finder det besværligt, at de, der have saadanne høje Befalinger, kun ville føre Titelen og have Fordelen, men ikke, mere

---

P. og K. have sikkert urigtigt: 25.

end de selv ville, gøre hvad deres Embeder kræve. Fra Kongens Side skal Udnævnelsen af nogle »fornemmelige« Riddermænds-mænd til at forhandle med Almuen i Norge ikke forhales, men da de bedre end han kende Herremændene og vide, hvilke der kunne bruges dertil, skulle de straks optegne 10, 20, flere eller færre, af Adelen, som de anse for duelige dertil, og sende Kongen disse Navne med Oplysning om, hvor mange der skulle sendes til Norge; Kongen vil da udtage dem, som han anser for duelige, og lade Breve udgaa til dem derom. Brevet om Opslo Borgeres Fritagelse for Skat i 12 Aar sendes dem til Overlevering. T. 9, 284 b[1]. K.

15. April (**Frederiksborg**). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at lade Hertugen af Preussens Tjener toldfrit passere med al den Hertugen tilkommende Vin, da Hertugen i vedlagte Skrivelse begærer Toldfrihed for den Rinskvin, som han ved sin Tjener Esaia Gerschauen har købt ved Rinstrømmen til sin Hofholdning. T. 9, 285 b. K.

16[2]. April (**Kbhvn.**). Befaling til Efuert Bild at skaffe Sibrant Wibranssen, der med sit Skib skal løbe til Nyborg eller Kierteminde efter en Skibsladning Malt og siden til Amsterdam dermed, fuld Ladning og lade Maltet med Vogne føre til Nyborg eller Kierteminde, alt eftersom Sibrant Wibranssen nærmere tilsiger. K. T. 9, 284.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Fru Sitzelle Ulfstand, Knud Guldenstierns Enke, eller i hendes Fraværelse hendes Foged straks at lade hugge 100 Tylter Bord i Villandz Herred, da Kongen har Brug for saadanne til Bygning af Baade, og sende dem til Aahus, hvorfra Jørgen Bilde har faaet Befaling at sende dem videre. Orig.

— Tilladelse for Arent Belte til at købe og udføre 20 Læster Havre, Kronens Rettighed dermed uforkrænket; dog maa han ikke købe Havren i Skaane. K. Udt. i T. 9, 286.

17. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Hr. Søfren Gregersen, der bor i Skyufue, men ingen borgerlig Handel eller Næring bruger, for Livstid maa være fri for al borgerlig Tynge; derimod skal han, naar Præsterne i Nørrejylland skulle yde Kongen Hjælp, give saa meget, han kan. R. 9, 50. K.

---

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 546 f. [2] Saaledes K.; T. har oprindelig ogsaa haft: XVI, men I er senere raderet ud.

17. April (Kbhvn.). Stadfæstelse for Rasmus Lauritzen Smed, Borger i Otthense, paa et af Borgemestre og Raad smstds. 1566 udstedt Brev paa en Gaard og Gaardsbygning paa Vestergade i Otthense, hvilken Christoffer Tygesen Guldsmed har solgt Rasmus Lauritzen; dog forbrydes Brevet, hvis Landgilden ikke svares til bestemt Tid eller der finder anden mærkelig Forsømmelse Sted. R. 9, 129.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle at gøre Prædikanterne i Kiøpnehafn nogen Hinder paa det Vikariegods inden- og udenfor Kiøpnehafn, som Kong Christian III henlagde til Prædikanternes Underhold[1]; for nylig er nemlig et Vikarie til de hellige fem Vunders Alter blevet ledigt efter Hr. Søfren Kock i Gladsaxe, og der gøres nu Prædikanterne Hinder paa 2 af Vikariets Gaarde i Sønder Herløf i Smørums Herred. Mener nogen at have Ret til noget af Vikariegodset, skal han indstævne Sagen for Kongen og Rigsraadet. R. 9, 225 b.

18. April (—). Pantebrev til Axel Jul til Villestrup, Landsdommer i Nørrejylland, paa 2 Gaarde og 1 Bol i Vulstrup[2] i Ørum Sogn i Nørre Herred, 1 Gaard i Glesborg, kaldet Vestergaard, 1 Gaard i Lande[3], 5 Gaarde og 1 Bol i Fiellerup, 3 Gaarde og 1 Bol i Hameløf og 1 Gaard i Bønderup i Hemed Sogn, 2 Gaarde og 1 Bol i Hellom By og Herred, den ene Gaard kaldet Vestergaard, og 1 Gaard og 1 Bol i Sim for 2953 Dlr. P. 213 (overstreget). K.

— Aabent Brev, at Rostrup Kirke med Præstegaard og al anden Rente herefter skal være Anneks til Astrup Sogn, da Sognepræsten dér kun har en ringe Underholdning og M. Kieldt Jul, Superintendent i Viborg Stift, erklærer, at én Præst godt kan betjene begge Sogne. R. 9, 50. K.

— Forleningsbrev for Efuert Bild til Rafnholt, der skal være øverste Admiral, bo i Kiøpnehafn, have dagligt Opsyn med Kongens Skibe, Skibsredskaber og Skibsfolk og holde en god Skriver, paa Stege Len, som Niels Ulfstandt nu har det i Værge, uden Afgift; han skal skaffe Tolderen paa Brøndehøfue sædvanlig Underholdning om Høsten. Kongen forbeholder sig al Rettighed af de Fiskere, der besøge Brøndehøfue og de andre Fiskerlejer paa Møen, hvilken Tolderen skal oppebære, og ligesaa alt Vrag. R. 9, 226 b.

---

[1] Se Rørdam, Dsk. Kirkelove I. 394. [2] Ulstrup. [3] Laen.

18. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Peder Riiber, Byfoged i Aahus, der skal være Tolder og Sisemester smstds., maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden kongelig og borgerlig Tynge, saa længe han er i den Bestilling. R. 9, 298.

19. April (**Frederiksborg**). Kvittans til Biørn Andersen, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, der nu ved Proviantskriver Oluf Kuldt har gjort Jochim Beck og Eiller Grubbe, Rentemestre, Regnskab for al den af ham fra Fastelavn 1564 til Fastelavn 1566 oppebaarne Fetalje[1]. R. 9, 228.

20. April (Kbhvn.). Rettertingsdom, afsagt af Johan Friis, Børge Trolle, Peder Oxe, Holger Rosenkrantz, Peder Bilde, Frantz Brockenhus, Efuert Bild og Biørn Kaas, mellem Fru Karine Banner, Gregers Ulfstandtz Hustru, og Niels Ulfstandt til Barsebeck og hans Medarvinger angaaende Inventarium og Avl til Solte Slot og den Bekostning, som de med deres Heste og Folk have voldt hende, siden hendes Husbond fik Slottet i Pant. Dommen gaar ud paa, at de skulle levere hende klart Inventarium og ikke befatte sig med Avlen, da den ikke var indhøstet ved hendes Mands Forlening med Slottet, dog skal hun godtgøre dem deres Part af det udsaaede Byg og Havre, ligesom de skulle godtgøre hende den Bekostning, de have voldt hende. R. 9, 230.

— (**Frederiksborg**). Følgebrev for Hinrich Krag til Bønderne paa Island. R. 9, 341.

— Kvittans til Eggert Hansen, Lagmand for Vesten paa Island, paa 500 Dlr., som han paa Daddi Gudmundsens Vegne skal betale Kongen, og som Hinrich Krag har faaet Befaling til at oppebære af ham. R. 9, 340 b.

— Befaling til Biørn Kaas at skaffe Josua von Qualen 200 Tdr. Havre til 2 Mk. danske for Tønden. Udt. i T. 9, 286.

— Befaling til Axel Viffert at opsætte den af ham paa Kongens Vegne begyndte Trætte paa noget Gods, Daniel Rantzou har faaet af Kongen til Trøyborg, særlig til en By, kaldet Thustrup[2], indtil Daniel Rantzou kommer af Kongens Forfald, da Daniel Rantzou er bange for, at der skal ske ham for kort i hans Fraværelse; dog skal han holde det i Klage, saa at Kongens Ret ikke forties. T. 9, 286 b. K[3].

---

[1] Indtægt og Beholdning specificeres. [2] T. har: Trustrup. [3] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 601.

20. April (**Frederiksborg**). Til Christopher Valckendorf. Da Dr. Zacharias Welingk har meldt, at han formedelst den store Is og anden Lejlighed sidste Vinter ikke har kunnet komme over til Ødtzel og meddele Valckendorf de Hverv, Kongen har befalet ham at overbringe, befales det Christopher Valckendorf at overlevere Arnsborg Slot til Hertug Magnus, hvis det ikke allerede er sket. T. 9, 286 b. K.

— Forleningsbrev for Christiern Jul til Ustrup paa Kronens Part af Tienden af Bure og Nafuer Sogne og paa Kronens Rettighed af alt Kirkegods, øde og bebygget, i Uldborg Herred, uden Afgift. R. 9, 50 b. K.

21. April (—). Livsbrev for samme paa Beckemarckgaard i Nørrejylland, uden Afgift, hvis han overlever sin Broder Ifuer Jul, der nu har Gaarden i Forlening. R. 9, 51. K.

— Instruks for Frantz Brockenhus og Biørn Kaas paa Toget til Norge: De skulle begive sig til Aggershus med Krigsfolket og raadslaa med Lensmanden og de paa Slottet liggende Adelige om, hvor og hvorledes Fjenderne skulle angribes. Hvis de ere stærke nok til at gøre Fjenden Afbræk, skulle de straks i Forening med dem, der ere paa Slottet, angribe ham, men dog besætte Slottet saaledes, at det kan være forvaret. Hvis Fjenden er for stærk til, at de kunne drive ham ud af Landet, skulle de se at gøre ham saa meget Afbræk som muligt, bringe Landet til at hylde Kongen og underrette denne om Stillingen, for at han kan sende dem Undsætning eller paa anden Maade gøre Fjenderne Afbræk. De Undersaatter, som kun nødtvungent have hyldet de Svenske og nu ville gaa Raaderne til Haande, skulle de igen tage til Naade og tage Ed af dem paa, at de ville være Kongen og Norges Rige tro og være Lensmændene lydige; derimod skulle de behandle dem, der ikke godvillig ville gaa dem til Haande, som Fjender. De, der have gjort Anslag med Fjenderne og vist sig som Forrædere, skulle straffes efter Norges Lov. Hvis Fjenderne have indtaget (»bekræftet«) og besat Hamer Gaard, skulle de se at tage den tilbage eller, hvis de ikke kunne det, da at afbrænde eller paa anden Maade ødelægge den. Selv om de paa Vejen faa Underretning om, at Fjenderne ere rykkede bort fra Aggershus, skulle de dog drage derop og igen bringe Undersaatterne til Lydighed. Hvis Fjenderne drage tilbage til Sverrig, men alligevel indtage Hamer Gaard, skulle de raadslaa med de Norske og, hvis disse alene ere stærke

nok til at indtage Hamer Gaard, skulle Frantz Brockenhus og Biørn Kaas forlade Norge med Krigsfolket og Skibene, men ellers lade en Del af Krigsfolket blive tilbage for at hjælpe de Norske. Skulde Aggershus blive erobret af Fjenderne, inden de komme derop, skulle de indtage en »Ort Lands«, forsamle Undersaatterne, lade dem hylde Kongen, gøre Fjenden alt muligt Afbræk og underrette Kongen om Stillingen. T. 9, 292[1]. K.

21. April (Frederiksborg). Befaling til Frantz Brockenhus og Biørn Kaas, der ere sendte til Norge med Kongens Krigsmagt for at undsætte Undersaatterne i Aggershus Len, først at begive sig til Vardberg med Krigsfolket og gøre sig al mulig Umage for at erobre de der udrustede Orlogsskibe, da disse ellers sikkert ville tilføje Undersaatterne stor Skade og være dem selv til Hinder paa Toget; derefter skulle de straks begive sig til Aggershus. T. 9, 291[2]. K.

— Befaling til Skibshøvedsmænd, Skibsfolk og Krigsfolk paa Kongens Skibe i Vestresøen at være Frantz Brockenhus og Biørn Kaas lydige. K. Udt. i T. 9, 289.

— Befaling til Bønderne, hvem de end tjene, i Gers, Villantz, Frosted, Albo og Fers Herreder straks at udgøre Skytter i Stedet for hver femte Mand og sende dem til Jørgen Bilde med Ordre til at være ham lydige; de besvære sig nemlig over at skulle udgøre hver femte Mand, og de udgjorte ere trods gentagne Ordrer om at møde hos Jørgen Bilde blevne siddende hjemme, hvilket har medført, at Undersaatterne ved Grænsen tit overfaldes af Fjenden, og kan befrygtes at ville medføre, at Fjenden gør videre Indfald i Skaane og hjemsøger baade dem og andre, hvis der ikke gøres Modstand. Bliver nogen udgjort Skytte siddende hjemme eller løber hjem uden Jørgen Bildes Tilladelse, skal han straffes paa Livet. T. 9, 295 b. K. Orig. (til Villands Herred).

— Befaling til nedennævnte Lensmænd at forkynde ovenstaaende Brev og sørge for, at Skytterne udgøres og sendes til Jørgen Bilde. — Byrge Trolle skal udtage 3 Roder Skytter i Gertz Herred, Fru Sidselle Ulfstand 4 Roder i Villantz Herred, Biørn Kaas 8 Roder i Frosted Herred, Hans Spegel 3 Roder i Albo Herred og Jacob Sparre 7 Roder i Fertz Herred. T. 9, 297. Orig. (til Sidsel Ulfstand).

---

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 550 ff. [2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 550.

21. April (**Frederiksborg**). Til Biørn Anderssen. Da der findes mange øde Jorder i Kiøpnehafn, hvilke Ejerne ikke have villet bebygge eller indplanke, skønt de for lang Tid siden ere tilsagte dertil paa Tinge og der er taget Tingsvidne derpaa, og da der samles allehaande Urenlighed paa Jorderne, hvoraf der kommer Stank og ond Lugt og adskillig Sygdom i Byen, har Kongen befalet ham at lade paabyde paa Tinge og fra Prædikestolen, at alle Ejere af saadanne Jorder inden 14 Dage skulde indhegne eller bebygge disse, da de i modsat Tilfælde skulde være forbrudte til Kronen. Imidlertid henligger stadig Størsteparten af Jorderne øde som tilforn, hvorfor han endnu en Gang skal advare Ejerne, at de inden en bestemt Tid bebygge eller indplanke dem; sker det alligevel ikke, skal han straks lade Jorderne vurdere og enten indhegne dem til Slottet eller sælge dem til den vurderede Pris til Folk, der ville bebygge eller indelukke dem. Han maa ikke befatte sig med de Universitetet, Hospitalet, Kirken eller Skolen tilhørende Jorder, men skal tilholde dem, der have disse Jorder i Befaling eller Besiddelse, at indhegne eller bebygge dem. T. 9, 294 b. K.[1]

22. April (—). Befaling til samme at lade alle Husene paa Skioldenes nedbryde, baade Stalde og andre, undtagen Stenhuset, hvoraf han skal tage Tag og Spær, men lade Muren staa indtil videre. Han skal lade den nedbrudte Lade føre til Sundbye Færge og befale Matz Skiel at lade den lægge ved Færgehuset og passe vel paa den, indtil Kongen sender Bud efter den. Han maa sælge Bønderne hvad Foder og Halmtag der findes, ligesaa Sten og smaat Tømmer, som Kongen ikke kan bruge til Bygning. Han skal lade pløje og saa til Vor Frue Kloster i Roskylle og overtage Klosteret til 1. Maj. T. 9, 298.

— Pantebrev til Frantz Brockenhus til Brangstrup paa Solte Slot og Len, som Gregers Ulfstand nu har i Værge, samt følgende Gods, der tidligere laa til Vor Frue Kloster i Roschilde: 1 Gaard og 1 øde Jord i Giørsløf Sogn i Biefuerskoufs Herred, 1 Gaard i Suansberig i Herføgel Sogn, 4 Gaarde i Kløfuestedt i Dalbye Sogn i Ramsø Herred, 2 Gaarde i Dalbye, 1 Gaard i Ørstedt By og Sogn, 1 Gaard i Ladagger By og Sogn, 1 Gaard i Salbyetorp i Høfuelse Sogn, 2 Gaarde i Pefringe i Faxe Herred og 2 Gaarde i Olstrup By og Sogn i Hammers Herred for 4000 Jochims-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 436.

dlr. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. K. P. 214 b (overstreget). Orig. (skaaren).

24. April (Frederiksborg). Til Peder Oxe. Da Christopher Packs, Kongens Staldmester, har berettet, at Kongens Vognsvende, der have et halvt Aars Løn til gode, ere dragne til Kiøpnehafn for at kræve den og ikke ville vende tilbage og passe Hestene, førend de faa den, skal han faa at vide hos Eiler Grubbe eller dennes Skriver, hvor meget Vognsvendene have til gode, og sørge for, at de faa det. T. 9, 299.

— Til samme. Da Grev Guntter til Barbie, med hvem der sidste Gang blev afregnet for 8 Maaneder, har berettet, at der endnu staar 3 Maaneder uafregnede, at Pengene for de 8 Maaneder ikke kunne strække til til at betale hans Gæld, og at han intet har til Tæring paa sin forestaaende Rejse til Tyskland, skal Peder Oxe ogsaa lade afregne med ham for de 3 Maaneder og betale ham hans Tilgodehavende for alle 11 Maaneder. T. 9, 300.

— Befaling til Johan Friis og Peder Oxe at kalde Christopher, Borggreve von Dhonen, der har begæret Afregning, til sig, spørge ham, om han forlanger, at den Tid, han har været Fange, skal regnes, eller hvad han mener, og siden forhandle med ham efter Krigsbrug og efter samme Maade, hvorpaa der er regnet med Tornauf[1] og de andre Fanger. I Tilfælde af betydeligere Uenighed skulle de skrive til Kongen derom og meddele deres Betænkning. T. 9, 299 b.

— Til samme. Da Høvedsmanden Ernst Rechenberg har berettet, at der ved sidste Mønstring af hans Fænnike blev staaende 12 Knægte, for hvilke der ikke maa ydes ham Godtgørelse ved Afregningen, ligesom der ogsaa var nogen Uenighed om Betalingen af hans Knægte, medens Hans Fux var deres Høvedsmand, og af nogle af hans Skytter, der laa under Michel von Suickouf, har Kongen tilladt, at de 12 Knægte igen maa godtgøres ham, og befaler dem at undersøge de andre Spørgsmaal og sørge for, at hans Knægte faa hvad der tilkommer dem. Peder Oxe skal levere Ernst Rechenberg 200 Dlr. og siden afkorte dem i hans Betaling. T. 9, 300 b.

— Til samme. Der sendes dem Kopi af et Brev, som Kongen har tilskrevet Borgemestre og Raad i Lubeck i Anledning af de fra Sverrig komne Undersaatters Meddelelse om, at de Svenske,

[1] Henning Tornov.

der vare blevne fangede paa Mageløs og førte til Lubeck, for største Delen ere blevne løsgivne for Lubsche, som vare blevne grebne i Sverrig. — Seddel: Da de have forlangt det Brev tilbage igen, som Kongen har skrevet til de Lubsche angaaende de svenske Fanger, hvilke disse have løsgivet for andre, der vare fratagne de Lubsche, befales det dem straks at sende Brevet hid. T. 9, 301 b.

25. April (**Frederiksborg**). Til samme. Kongen har i Dag modtaget deres Skrivelse med Instruks, Fuldmagt, Bestallinger og andre det norske Tog vedrørende Breve samt Brevene til Tolderne og anden Besked og tilbagesender dem alle underskrevne og beseglede. Kongen bifalder, at der udgaar Breve til Købstæderne i Sjælland, Smaalandene og Fyen om en Madskat til Orlogsskibene i Stedet for den Fetalje, der er brugt til de til Norge sendte Skibe, og befaler dem at taksere Købstæderne og lade Brevene udgaa. Paa deres Begæring om Ordre til Gildeleye om at føre Sten til Kiøpnehafn til Ballast til Orlogsskibene meddeler Kongen dem, at Folket paa Gildeleye er saa uddød, at der ikke er 20 Mand, ligesom der heller ikke dér findes Skibe, som kunne føre Sten. De maa derfor opsætte Breve til andre Steder, hvor der kan faas Sten; Kongen vil saa underskrive disse. T. 9, 307 b.

— Befaling til nedennævnte Købstæder i Jylland og Fyen at komme Kongen til Hjælp med Fetalje og sende den til Kiøpnehafns Slot inden Hell. Trefoldigheds Søndag [25. Maj], da Kongen nu har sendt nogle Orlogsskibe med et betydeligt Antal Krigsfolk til Aggershus og en stor Del af den til Flaaden bestemte Fetalje er gaaet med til Krigsfolkets Udspisning. — Othense 300 Sider Flæsk, 2 Læster Oksekød, 200 Kroppe Faarekød, 10 Tdr. Smør, 20 Læster Øl, 20 Læster Brød og 2 Læster Eddike; Suinborg 150 Sider Flæsk, 100 Faarekroppe, $1^1/_2$ Læst Oksekød, 6 Tdr. Smør, 1 Læst Eddike, 12 Læster Øl og 12 Læster Brød; Assens 100 Sider Flæsk, 100 Faarekroppe, 1 Læst Oksekød, 4 Tdr. Smør, 10 Læster Øl, 10 Læster Brød og 1 Læst Eddike; Kierteminde og Nyborg hver 60 Sider Flæsk, $^1/_2$ Læst Oksekød, $^1/_2$ Læst Faarekød, 2 Tdr. Smør, 8 Læster Øl, 8 Læster Brød og 1 Læst Eddike; Faaborg og Medelfard hver 50 Sider Flæsk, $^1/_2$ Læst Oksekød, $^1/_2$ Læst Faarekød, $^1/_2$ Læst Eddike, 6 Læster Øl, 6 Læster Brød og 1 Td. Smør; Bogense og Rudkiøpinge hver 50 Sider Flæsk, $^1/_2$ Læst Oksekød, $^1/_2$ Læst Faarekød, $^1/_2$ Læst Eddike, 5 Læster Øl, 5 Læster Brød og 1 Td. Smør. —

Summa fra Fyen: 870 Sider Flæsk, 7 Læster Oksekød, 400 Kroppe 3 Læster Faarekød, 28 Tdr. Smør, 8 Læster Eddike, 80 Læster Øl og 80 Læster Brød. — Ribe 400 Sider Flæsk, 1 Læst Smør, 50 Læster Øl, 50 Læster Brød, 5 Læster Oksekød, 5 Læster Faarekød og 1 Læst Eddike; Vaarde 150 Sider Flæsk, 4 Tdr. Smør, 6 Læster Øl, 6 Læster Brød, 1 Læst Oksekød og 1 Læst Faarekød; Ringkiøping og Skifue hver 50 Sider Flæsk, $^1/_2$ Læst Oksekød, $^1/_2$ Læst Faarekød, 2 Tdr. Smør, 5 Læster Øl og 5 Læster Brød; Holstebro og Lemuigk hver 50 Sider Flæsk, $^1/_2$ Læst Oksekød, $^1/_2$ Læst Faarekød, 1 Td. Smør, 4 Læster Øl og 4 Læster Brød; Koldinge 150 Sider Flæsk, 1 Læst Oksekød, 1 Læst Faarekød, $^1/_2$ Læst Smør, 10 Læster Øl, 10 Læster Brød og 1 Læst Eddike; Vedle 50 Sider Flæsk, $^1/_2$ Læst Oksekød, $^1/_2$ Læst Faarekød, 2 Tdr. Smør, 6 Læster Øl, 6 Læster Brød og $^1/_2$ Læst Eddike; Viborg 200 Sider Flæsk, 1 Læst Oksekød, 1 Læst Faarekød, $^1/_2$ Læst Smør, 8 Læster Øl og 8 Læster Brød; Aalborg 300 Sider Flæsk, $1^1/_2$ Læst Oksekød, $1^1/_2$ Læst Faarekød, $^1/_2$ Læst Smør, 12 Læster Øl, 12 Læster Brød og 1 Læst Eddike; Nykiøping 100 Sider Flæsk, 1 Læst Oksekød, 1 Læst Faarekød, 4 Tdr. Smør, 6 Læster Øl og 6 Læster Brød; Høring og Seby hver 40 Sider Flæsk, 4 Tdr. Oksekød, 4 Tdr. Faarekød, 1 Td. Smør, 5 Læster Øl og 5 Læster Brød; Aarhus 250 Sider Flæsk, 1 Læst Oksekød, 1 Læst Faarekød, $^1/_2$ Læst Smør, 10 Læster Øl, 10 Læster Brød og 1 Læst Eddike; Horsens 150 Sider Flæsk, $^1/_2$ Læst Oksekød, $^1/_2$ Læst Faarekød, 4 Tdr. Smør, 8 Læster Øl, 8 Læster Brød og $^1/_2$ Læst Eddike; Randers 150 Sider Flæsk, 1 Læst Oksekød, 1 Læst Faarekød, $^1/_2$ Læst Smør, 10 Læster Øl, 10 Læster Brød og 1 Læst Eddike; Skagen 30 Sider Flæsk, 3 Tdr. Faarekød, 3 Tdr. Oksekød, $^1/_2$ Td. Smør, 4 Læster Øl og 4 Læster Brød; Gryndov 40 Sider Flæsk, 4 Tdr. Oksekød, 4 Tdr. Faarekød, 1 Td. Smør, 5 Læster Øl, $^1/_2$ Læst Eddike og 5 Læster Brød; Ebeltofte 20 Sider Flæsk, 3 Tdr. Oksekød, 3 Tdr. Faarekød, 1 Td. Smør, 4 Læster Øl og 4 Læster Brød; Houbroe 20 Sider Flæsk, 2 Tdr. Oksekød, 2 Tdr. Faarekød, 1 Td. Smør, 3 Læster Øl og 3 Læster Brød; Thiistedt 50 Sider Flæsk, $^1/_2$ Læst Oksekød, $^1/_2$ Læst Faarekød, 1 Td. Smør, 6 Læster Øl og 6 Læster Brød. — Summa af Jylland: 2340 Sider Flæsk, $17^1/_2$ Læst 2 Tdr. Oksekød, $17^1/_2$ Læst 2 Tdr. Faarekød, $5^1/_2$ Læst 2 Tdr. Smør, 176 Læster Øl, 176 Læster Brød og $6^1/_2$ Læst Eddike. T. 9, 302 b. K. (til selve Brevet). K. (til Listen) med Dato 24. April.

25. April (**Frederiksborg**). Livsbrev for Hr. Peder Enesen paa Fagerø ved Island, hvilken han nu selv har i Værge, uden Afgift. Udt. i R. 9, 342 b.

— Befaling til Biørn Kaas at skaffe Jon von Campen 100 Tdr. Havre i hans Besolding. Udt. i T. 9, 302 b.

26. April (—). Pantebrev til Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, paa Kronens Gods paa Mors og paa Hannes, som Jørgen Bernekov nu har i Pant, for 2570½ Dlr., som han har laant Kronen, og 1000 Dlr., hvormed han skal indløse Godset fra Jørgen Bernekov. P. 216 b (overstreget). K. Orig.

— Aabent Brev, at M. Mickel Nielsen, Forstander for Almindeligt Hospital i Viiborg, der har lovet, at alt hans Gods efter hans Død skal tilfalde Hospitalet, i sin Levetid skal have Bolig og Underhold i Hospitalet og en Dreng til at passe sig, selv om han ikke længere er Forstander. R. 9, 51 b. K.

— Forleningsbrev for Peder Oxe paa 3 Gaarde i Skanderborg Len, den ene i Skabale, den anden i Skofsvaade[1] og den tredje, kaldet Bomolt, uden Afgift og saa længe Fru Birgitte Gøie lever; dog skal han aarlig svare deraf paa Skanderborg Slot 2 Pd. Korn, hvilket disse Gaarde rente mere end de 3 Gaarde, som Fru Birgitte skal have sin Livstid. R. 9, 231[2].

27. April (—). Pantebrev til Jochim Beck til Førsløf, Rentemester, paa Vendzlef Len i Sjælland, som han nu selv har i Værge, for 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. P. 217 b (overstreget). K.

— Forleningsbrev for Jørgen Daa, kgl. Enspænder, paa Strandbyegaard, som Frandtz Ifuersen sidst havde den i Værge, uden Afgift. R. 9, 52 b. K.

— Til Johan Friis og Peder Oxe. Da Mødet i Strolsund efter deres Beretning ikke gaar for sig paa denne Tid, skulle de befale Loduig Munck og Ernst Kleyst at begive sig hjem derfra og give dem Ordre til at bestille Herberg og andet til Raaderne, hvis Mødet gaar for sig. Da Knud Skriver forlanger de Penge, han har udlagt for Kongen, men der nu ikke er Raad til at betale

[1] Vistnok Skovsrod, Gjern H. [2] Derefter følger i R. Peder Oxes Reversal, hvorved han forpligter sig til at tilbagelevere ovennævnte 3 Gaarde til Kronen ved Fru Birgitte Gjøes Død.

ham dem, skulle de forhandle med ham om indtil videre at skaffe sig Penge andensteds. Sagen om Rechenbergs 12 Knægte henstiller Kongen til dem. Da de foreslaa at give Tilladelse til at udføre Havre, dog ikke fra Skaane, vil Kongen give alle, der komme til ham, de nødvendige Pasbord, men der maa passes paa, at Landene ikke blottes derved. T. 9, 308 b.

27. April (Frederiksborg). Befaling til de samme at skaffe Hans Nielsen det nødvendige til den islandske Rejse, saa han kan komme afsted i rette Tid, da Rejsens Forsømmelse baade vil skade Kongen og foraarsage stor Nød hos de arme Undersaatter der paa Landet; Kongen vil ogsaa være fri for videre Overløb i den Sag. T. 9, 309 b. K.

28. April (—). Aabent Brev, hvorved Fru Elne Bangs, Jørgen Rantzovis Enkes, Pant i Lønborg Gaard og Len forhøjes med 2000 Dlr. P. 218 (overstreget). K. Orig. (skaaren og meget ødelagt).

30. April (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes Bønderne i Sønder- og Nørrehalland herefter at bygge større Skibe, end de tilforn have gjort, eller hugge større Tømmer end tidligere og udføre det, da Skovene derved forhugges og ødelægges, hvilket i Fremtiden vil skade baade Kronen og dem selv meget. Overtræder nogen dette Forbud, skal han have forbrudt hvad han har med at fare. T. 9, 310 b.

— Til Johan Friis og Peder Oxe. Kongen synes godt om deres Betænkning angaaende Planen til Opbrænding eller Erobring af de ved Vardberg liggende fjendtlige Skibe, men sender dog Holger Rosenkrantz og Peder Bilde til dem for at raadslaa med dem herom og træffe endelig Bestemmelse. Da Ritmester Josua von Qualen er i Kiøpnehafn, skulle de tale med ham om at lade sine Ryttere eller nogle af dem rykke op og bruges ved dette Foretagende. Kongen bifalder deres Forslag om at lade de til Mødet i Strolsund bestemte Raader rejse over Rudbye og befaler dem at sørge for, at Jørgen Rosenkrantz, Dag og Nat uspart, kommer til Kiøpnehafn, da de kejserlige Kommissærer nu ere komne til Strolsund. T. 9, 311[1].

— Til Dr. Hans Albretsen, Superintendent i Sjælland. Da Kurfyrsten af Saxen nu har erobret Gotha og Grimmen-

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 602 f.

steen, som han efter Kejserens Befaling har belejret, hvorved forhaabentlig denne Krig vil være endt, skal Hans Albretsen befale Superintendenterne over hele Riget at lade holde Taksigelse en Gang for alle for denne Sejr i alle Sognekirker i Købstæder og paa Landet. T. 9, 312.

30. April (**Frederiksborg**). Befaling til Johan Friis at forhandle med M. Hans Suanning, Degn i Riber Domkirke, om at oversætte paa Dansk det af ham paa Latin forfattede Svar paa nogle Artikler i de Svenskes Smædeskrifter om Kongen og de Danske, for at andre, der ikke kunne Latin, ogsaa kunne hjælpe med til at gennemse det, saa det siden des bedre kan oversættes paa Latin. T. 9, 312 b[1].

1. Maj (—). Stadfæstelse for Peder Jensen paa et af Kong Christian III udgivet Brev[2]. R. 9, 52 b. K.

— Forleningsbrev for M. Niels Olufsen, Skolemester i Roskilde, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Dr. Hieronimus Thenner; han skal residere ved Domkirken. R. 9, 233 b. K.

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz straks at begive sig til Kiøpnehafn, tage Besked der og derefter rejse til Mødet i Strolsund, da de til dette Møde deputerede kejserlige Kommissærer nu ere komne did. Da det ikke skal være raadeligt at rejse til Vands derhen, skal han tage sine Heste med for at kunne rejse over Land gennem Meklenborg. T. 9, 312 c. K.

2. Maj (—). Befaling til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøhus, at indløse Helnekircke Kloster i Skaane fra Hr. Magnus Guldenstierne. R. 9, 298 b.

3. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Peder Bildes Pant i Turebye Gaard og Len og det tiloversblevne af Clare Klosters Gods forhøjes med 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. P. 218 b (overstreget)[3]. K. Orig. (skaaren).

— Til Jens Kaas. Da de af Vardberg have forstærket sig med Skibe, saa man ikke med en ringe Magt kan nedlægge dem, har Kongen afsendt Frantz Brockenhus og Biørn Kaas med

[1] Tr.: Rørdam, Historieskrivn. i Danmark og Norge I. 89. [2] Se Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 50. [3] Udenfor er skrevet: Indløst.

en Del Krigsfolk for at erobre eller nedlægge Skibene; han skal hjælpe dem med Raad og Daad og rette sig efter deres Ordrer. T. 9, 312 d. K.

3. Maj (**Frederiksborg**). Til Johan Friis og Peder Oxe. Da Jørgen Marsuin har klaget over, at det er ham fast umuligt at holde Lantzkrone og Lundegaard Len, saaledes som de have anslaaet ham dem, skulle de undersøge denne Sag, gøre et Overslag over, hvad Klædning og Besolding af Svende og Slotsfolk vil beløbe sig til i et Aar, hvor mange Folk han kan »komme til« at holde Slottet med, og hvad Underholdning der vil medgaa dertil, og siden gøre en Takst derpaa, saa baade Kongen og han kunne være tjent dermed. T. 9, 313.

— Til Frantz Brockenhus og Biørn Kaas. Da der klages over, at Skibshøvedsmand Arild Olssen har ligget i Marstrand og saltet Sild og i andre Maader brugt sin egen Fordel og besværet Kongens Undersaatter, hvilket de i Vardberg have benyttet til at forstærke sig og tage fra Kongens Undersaatter, skulle de undersøge Klagerne og, hvis de ere rigtige, sende ham herned, sætte Otthe Galskiøt til Høvedsmand over de Skibe og Pinker, der blive i Vestersøen, da Jens Kaas paa Elfsborg ønsker ham, og befale ham at passe paa, at de i Vardbierg ikke forstærke sig med Skibe eller gøre Skade. Orig. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 608 d[1].

4. Maj (—). Følgebrev for Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, til Bønderne i Asminderød og Tykiøb Sogne, der nu svare til Krogen, men herefter skulle svare ham; dog skulle de som hidtil søge deres Ting i Helsingøer. Udt. i R. 9, 233.

— Følgebrev for Borcort van Papenheim til Bønderne i Karlebo Sogn, der herefter skulle svare til Hørsholm. Udt. i R. 9, 233.

5. Maj (—). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, og Jørgen Vale, Tolder i Nyborg. Siden Kongen sendte dem de to Breve, det ene om Opkrævning af Lastepenge af alle Skibe, undtagen de lubsche, og det andet om de ny Dalere, er det første Brev blevet forandret noget og sendes dem hermed i den forandrede Skikkelse til Efterkommelse. Det tidligere Brev skulle de tilbagesende. T. 9, 314[2]. K.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. II. 526. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 338.

6. Maj (**Frederiksborg**). Til Jørgen Tidemand. Denne Brev viser Mogens Pedersen i Høgene i Gydinge Herred, hvem Jørgen Tidemand havde ladet gribe, fordi han i denne Fejde havde haft Omgang med sine Svogre, der ere Svenske, har lovet 300 Dlr. og 50 Øksne for denne Forseelse; da han nu har betalt 100 Dlr. og 50 Øksne, men formedelst Armod ikke kan betale de andre 200 Dlr., har Kongen eftergivet ham dem. T. 9, 314 b. K.

— (**Kbhvn.**). Følgebrev for Biørn Kaas til Bønderne under Helnekircke Kloster, som Hr. Magnus Guldenstierne nu har i Værge. Udt. i R. 9, 299.

— Til Borgemester og Raad i Aarhus. Kongen fritager dem for at udgøre 20 af de 40 Karle, Hr. Jørgen Løcke har udtaget af deres By, da de have stort Besvær med at underholde Krigsfolk, der drage gennem Byen, og med at skaffe Færger til disse. T. 9, 315. K.

— Til Hr. Jørgen Løcke. Da Hans Lauritzen, Skriver paa Hald, har klaget over, at Hr. Jørgen truer og undsiger ham paa Livet, skønt han ikke ved at have fortørnet ham i nogen Maade, befales det Hr. Jørgen ikke at overfalde Hans Lauritzen eller besvære ham med Trusler og Undsigelser, men, hvis han har noget at beskylde ham for, da at tiltale ham for Kongen. T. 9, 315 b. K.

7. Maj (—). Tilladelse for Peder Munck til Estvadtgaardt til straks at indløse Lund Slot og Len i Mors fra Jørgen Bernekovs Arvinger. R. 9, 53 b. K.

— Følgebrev for samme til Bønderne under Lund Slot. R. 9, 53 b. K.

— Mageskifte mellem Fru Magdalene Brade, Jørgen Urnes Enke, og Kronen. R. 9, 299. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Peder Guldenstierne i Riiber Stift, Peder Munck i Aarhus Stift og Henrich Guldenstierne i Viborg og Vendelboe Stifter skulle drage omkring til alle Len og sørge for, at de til Orlogsskibene udskrevne Baadsmænd og Skibsfolk, hvoraf mange ere blevne siddende hjemme, komme, Dag og Nat uspart, til Kiøpnehafns Slot; alle ulydige maa de lade straffe paa Livet. Det befales alle Lensmænd og Fogder at hjælpe dem. K. T. 9, 316 b.

8. Maj (—). Forleningsbrev for Biørn Saxstrup paa 10 Gaarde i Osbye i Skaane, uden Afgift. R. 9, 300 b.

— Følgebrev for Jørgen Marsuin til Bønderne under

Landtzkrune Slot og Lundt Gaard og til Provster, Præster og Degne i Skaane. R. 9, 301 b.

8. Maj (**Kbhvn.**). Tilladelse for Jørgen Hardboe til selv at blive hjemme i Aar mod hver Maaned, saa længe Krigsfolket er paa noget Tog, at betale Rentemester Eiler Grubbe 10 enkelte Dlr. for hver Hest, han skal holde. K. Udt. i T. 9, 317 b.

9. Maj (**Frederiksborg**). Befaling til Axel Viffert straks at levere Herman Renselmand fra Hamborg 51 Læster Malt, hver regnet til 42 kiøpnehafnske Tdr., i Ribe for det Skib, Kongen har købt af ham til denne Pris; hvis han ikke har 51 Læster Malt, skal han levere ham saa meget, han har, og Rug for Resten. T. 9, 317 b.

10. Maj (**Kbhvn.**). Pantebrev til Eyler Krafse til Eigholm paa 8 Gaarde i Risbye i Hamers Herred, 2 Gaarde i Naarbye og 2 Gaarde i Nørretuede for 2250 Dlr., som han for sin Part har betalt af de 45,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Josua von Qualen og dennes Ryttere, og 1125 Dlr., som han paa sin Broder Jesper Krafsis Vegne har betalt for det halve af dennes Part i samme Løfte. P. 219 b. (overstreget)[1]. K.

— Forleningsbrev for Erich Rud paa Rafuensborg Len med Vestnes, Abbeltorp og Mabølle Birker, som han nu selv har i Værge. Han skal aarlig svare 3000 Joachimsdlr. deraf, den ene Halvdel til Paaske, den anden til Mikkelsdag, gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvdelen, svare Dronning Sophie hendes sædvanlige Afgift deraf og tjene Riget med 15 geruste Heste. Kongen forbeholder sig alt Vrag, som strander i Lenet, og alle de Fiskerlejer, som ikke pleje at ligge under Rafuensborg Len. R. 9, 104.

— Forleningsbrev for Bertel Svart, Borger i Helsingborg, paa Gaasebeck Gaard og Mølle, uden Afgift, dog først at tiltræde, naar den Tid, hvorpaa Hans Skrivers Hustru i Helsingborg er forlenet med Gaarden, er udløben. R. 9, 302.

— Befaling til Fælix Jensen, Biørn Saxtrup, Jacob Grubbe og Claus Erichsen at besigte Helnekircke Klosters Skove, naar Biørn Kaas tilsiger dem, og give deres Besigtelse beskreven fra sig under deres Signet. T. 9, 318 b. K.

11. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Rentemester Jochim

[1] Udenfor er skrevet Er indløst.

Becks Pant i 8 Gaarde og 2 smaa Kronjorder i Diurløf i Beldringe Sogn forhøjes med 1000 Mk. Stæderpend., 150 Goltgylden og 133 Dlr. 1 Mk. danske, hvorfor han hidtil har haft Risbye og Efferdrup Len i Pant, hvilke han nu har opladt til Kronen. P. 220 b. K.

11. Maj (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Embedsmand paa Hørbyegaard Mogens Gotskes Pant i Leyre og Udleyre i Voldborg Herred, som i alt er 7 Gaarde og 1 Mølle, 2 Gaarde i Mierløsse Herred, den ene i Drauerup, den anden i Vandløsse, og 1 Gaard i Greue i Thune Herred forhøjes med 2250 Dlr., som han for sin Part har betalt af de 45,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Josua von Qualen og dennes Ryttere. P. 221 b. K.

— Til Byrge Trolle, Holger Rosenkrantz og Claus Daa. Da Peder Oxe begærer en By, kaldet Trolstrup, til Mageskifte for 1 Gaard i Liungbyemagle, 1 Gaard i Liunge[1], 1 Gaard i Blausterød, 1 Gaard i [Lønholt][2] og 1 Gaard i Qualmløsse i Tølløsse Len, skulle de straks besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 9, 319. K.

13. Maj (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe og Jehan Fris. Erich Rosenkrantz, Embedsmand paa Bergenhus, er nu hos Kongen, og skønt det forekom denne underligt, at han havde begivet sig herned paa denne Tid, kan Kongen af de berettede Omstændigheder, idet Menigheden paa det allerhaardeste har forlangt, at han personlig skulde rejse ned, ikke se andet end, at han har haft Grund nok dertil. Da han begærer hurtig Besked for igen at komme tilbage til Norge, skulle de møde her 3. Pinsedag [20. Maj] og befale Admiral Euert Bildt ligeledes at møde, hvis han da kan komme fra Skibene, for at der kan blive raadslaaet om alt. De Læster Brød, Kongen har liggende paa Toldboden i Helsingør, kunne de lade hente, hvis de have Brug for dem paa Kiøpnehafns Slot. Da den fra Nederlandene komne Vandkunstner efter Peder Oxes Beretning vil blive, hvis han kan faa Bolig her i Riget, skulle de forhøre, om der af Kongens Huse eller Boder i Kiøbnehafn er nogen ledig, hvori Vandkunstneren kan have en bekvem Bolig. T. 9, 320[3].

15. Maj (—). Befaling til Oluf Pedersen, Tolder i Riibe, straks

---

[1] T. har: Liungby. [2] I T. og K. er her en aaben Plads til Navnet; jvfr. Kronens Skøder I. 111 f. [3] Tr. (tildels): Norske Rigsregistr. I. 553 f.

at betale Christoffer Fogler, Amtmester paa Seyberg Slot, 2000 Dlr. af dette Aars Øksentold og tage Kvittans derfor. T. 9, 321.

16. Maj (Frederiksborg). Forleningsbrev (fra førstkommende St. Mortens Dag af) for Hr. Christoffer Knopf, Kongens Hofprædikant, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er blevet ledigt ved Læsemester M. Hans Mougensens Kaldelse til Sognepræst i Stiege; naar han ikke længere tjener som Prædikant, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 234. K. (paa K. af 1. Maj til M. Niels Olufsen).

— Befaling til Byfogderne i Landskrone og Malmø straks for en skellig Fragt at fragte alle ved Byen værende Skuder paa 6, 8 eller 10 Læster til ufortøvet at indtage al den Ballast, de kunne føre, og sejle til Holmen ved Købnehafns Slot med den, da der er stor Mangel paa Ballast til Orlogsskibene; Fragten vil blive betalt paa Holmen. Samtidig skulle de optage Register over alle ved Byen værende store Skuder og Krejerter, for at Kongen ogsaa for en skellig Fragt kan faa dem til at hente Fetalje og andet nødvendigt til Orlogsskibene, og begive sig med Registrene til de hjemmeladte Raader paa Købnehafns Slot for der at faa nærmere Besked. T. 9, 321.

— Til Kapitlet i Lundt. Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, har berettet, at Hr. Christoffer Pallisen, Vikar til Vor Frue Alter i »Pilleren« i St. Jørgens Kapel i Lundt Domkirke, med Kapitlets Samtykke har afhændet til ham en til Vikariet hørende Jord i Landskrone, dog paa den Betingelse, at han skal bebygge Jorden og aarlig svare 3 Mk. danske deraf, da Jorden i Tilfælde af Forsømmelse ellers straks falder tilbage til Vikariet. For at ikke han eller hans Arvinger engang skulle komme i Skade ved Forsømmelser med Jordskylden, har han nu begæret Kongens Tilladelse til en Gang for alle at afkøbe Kapitlet Jordskylden og derved faa Jorden til fri arvelig Ejendom, hvilket Kongen ogsaa bevilger. Kongen beder Kapitlet rette sig herefter og tilskrive ham et bestemt Svar, som Henrich Mogensen kan forlade sig paa. T. 9, 321 b.

— Befaling til Anders Køge af Slottets Indkomst at betale Peder Bilde, Embedsmand paa Kalingborg, de 10 sjællandske Læster Malt, denne laante Kongen, og som bleve sendte til Gotland, og indskrive dem i Regnskabet. T. 9, 321 d.

— Befaling til alle Bønder, undtagen Adelens egne Arvetjenere,

i Kalingborge Len at møde med Heste og Vogne paa Kalingborge Slot, naar Peder Bilde tilsiger dem, og hver modtage $^1/_2$ Pd. Rug, hvilket de straks skulle lade male og bage i Kavringbrød. T. 9, 322.

16. Maj (**Frederiksborg**). Til Biørn Andersen. Kongen har bevilget, at Sognepræsterne i de Sogne, der hidtil have ligget til Vor Frue Kloster i Roskyldt, herefter maa være fri for den »Pens« og aarlige Udgift, de have svaret til Klosteret, at de maa nyde deres rette Præstegaard, Præstens Part af Tienden og al anden Præsterente lige saa frit som Sognepræsterne under Kronen, og at Sognemændene herefter maa kalde Sognepræsterne efter Ordinansen. T. 9, 322 b.

19. Maj (—). Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa $1200^1/_2$ Rosenobel, 5 Portugaløser, 4 dobbelte Rosenobler, 4 dobbelte Milreiser, 2 dobbelte Kejsergylden, 47 gamle Engelotter, 1 Krosat, 15 Kroner, 14 enkelte Prinsegylden og 40 rinske Gylden af dette Aars Told ved Helsingøer samt 1 Portugaløs, 126 Rosenobler, 27 dobbelte Milreiser, 112 enkelte Milreiser, 3 dobbelte Kejser- og Prinsegylden, 13 gamle Engelotter, 3 ny Engelotter, 1 Krone, 13 enkelte Prinsegylden, 4 rinske Gylden og 1 dobbelt Daler af dette Aars Lastepenge, hvilket han altsammen har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg. R. 9, 234.

21. Maj (**Kbhvn.**). Til Fru Jehanne Nielsdatter, Hans Lyckis Enke. Da Otthe Brade vil lade de 4000 Dlr., hun paa Kongens Vegne skulde betale ham, staa hos hende til førstkommende Jul mod en Rente af 5 p. Ct. og mod inden St. Hans Dag Midsommer at faa hendes Brev med gode Mænd til Forlovere paa Omslags Vis, at hun til Jul vil betale ham Pengene i Købnehafn i gamle Dalere til 31 Sk. lybsk Stykket, skal hun sørge for, at dette sker. T. 9, 323.

— Til Claus Rantzou. Da Hr. Lauritz Boyesen, Sognepræst til Møgeltønder, der formedelst Berøvelse af Synet med Superintendentens Samtykke har antaget en Kapellan og er bleven enig med denne om en aarlig Løn, nu har klaget over, at Kapellanen ikke vil lade sig nøje dermed og ej heller vil være tilfreds med det, Sognepræsten yderligere har tilbudt ham, skal Claus Rantzou forsvare Hr. Lauritz og, hvis Kapellanen ikke vil lade sig nøje med den Løn, Hr. Lauritz godvillig vil give ham, tillade Hr. Lau-

ritz at skille sig af med ham og tage en anden, uanset hvad Kontrakt Hr. Lauritz mod sin Vilje allerede har gjort med Kapellanen. Da hverken Ordinansen eller hans Brev paa Møgeltønder tilholder ham at befatte sig med Sognepræsterne eller Kapellanerne, forbydes det ham at forsvare Kapellanen, saafremt Kongen ikke, hvis der kommer yderligere Klage, paa anden Maade skal hjælpe Hr. Lauritz til Ret. T. 9, 323 b.

21. Maj (Kbhvn.). Til Erick Bilde og Borgemestre og Byfoged i Otthense. Da Hans Mule, Borger i Otthense, viser sig modvillig baade med at udgive Told og i andre Maader og oven i Købet gør andre Undersaatter uvillige, skulle de straks tage nøjagtig Borgen af ham paa, at han vil møde i Købnehafn førstkommende St. Hans Dag Midsommer og staa til Rette. T. 9, 324.

22. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Peder Oxe og hans Arvinger faa fri Birkeret over Broby[1] Sogn i Ringsted Herred i Sjælland med Forpligtelse til at lægge et Birketing paa et belejligt Sted og altid holde en god Birkefoged; alle hans Tjenere i Ulsø[2], Hasle, Vester Egede og Togsuerd Sogne skulle ligeledes høre til Birket. R. 9, 235. Orig.

— Til Bønderne, hvem de end tjene, i Smørum og Ølstøcke Herreder. Da Kongen ikke gerne vil besvære de omkring Købnehafn boende Bønder med at underholde Krigsfolket og derfor har lagt de til Brug paa Orlogsskibene samlede Krigsfolk paa Amage, skulle hver 10 Mand straks udgive 6 Sider Flæsk eller lige saa meget Kød, 1 Fjerd. Smør, 2 Skpr. Gryn, 4 Tdr. Brød, 10 Tdr. Øl og $4^1/_2$ Mk. til at købe Sild og anden Fisk for til ovennævnte Krigsfolks Underhold og sende Fetaljen til Købnehafn efter nærmere Tilsigelse af Biørn Andersen; Kongen henstiller til dem, om de helst ville udgive Fetaljen eller selv underholde Krigsfolket. T. 9, 324 b.

23. Maj (—). Pantebrev til Palle Ulfeldt, Embedsmand paa Rudtgaard, paa Rudtgaard for 2252 Dlr. 28 Sk. 2 Alb. lybsk, som han for sin Part har betalt sidste Hell. 3 Kongers Dag af de 45,058 Dlr. 20 Sk. 2 Alb. lybsk, hvorfor han selvtyvende havde sagt god for Kongen til Josue von Qualen og dennes Ryttere. Indtil Pengene betales, skal der aarlig afkvittes ham $112^1/_2$ Dlr. Rentepenge i hans Afgift. P. 222 (overstreget).

---

[1] Braaby. [2] Orig. har urigtig: Ølsiøe.

23. Maj (**Kbhvn.**). Befaling til Hans Bang og Pouel Bang at afkvitte Oluf Nielsen, Borger i Otthense, der har en Sum Penge til gode hos Kongen for Silketøj, Klæde og andet, leveret til Krigsfolket, hvad han skal give baade i gammel og ny Told af de Øksne, han i Aar har ladet drive igennem Toldstederne, tage Kvittanser for de afkvittede Penge og sende dem til Rentemesteren. T. 9, 325.

— Befaling til Kapitlet i Roskylde at opsøge de Breve vedrørende Trolstrup Sø, der, efter hvad der er berettet Kongen, skulle findes blandt Kapitlets Breve, og straks sende nøjagtige Kopier under Kapitlets Segl af de fundne Breve til Biørn Andersen. T. 9, 325 b.

— Befaling til alle i hele Danmark, som fri og frelse kendes og have frit Jordegods, at have deres Rustning rede, da Kongen om kort Tid selv vil begive sig did for at holde Mønstring, saa at de straks kunne møde, hvor de tilsiges, lade sig mønstre og derefter rykke op mod Fjenderne med deres Rustning. T. 9, 326.

— Befalinger til Biørn Andersen, Eskiildt Gøie, Erich Bilde, Per Hunnermarck, Axel Viffert, Axel Jul, Pallie Jul, Folmer Rosenkrantz, Erick Podbusk, Hr. Otthe Krumpen og Henrick Arnefeldt at lade ovenstaaende Brev forkynde for Adelen i deres Stift. T. 9, 326 b. K.

— Befaling til Henrich Mogensen, Niels Kuntze og Borgemestre og Raad i Køge at købe saa mange hugne Bord og Deler, de kunne faa i Byen, og straks sende dem hid; Kongen vil da betale dem hvad de have givet ud (i Brevet til Henrich Mogensen: han skal indskrive det i sit Regnskab). T. 9, 327.

24. Maj (—). Befaling til Holbeck, Anderskouf, Soer, Ringstedt, Korsør og Kalingborg at anholde de fra Skibene løbne Knægte og sende dem til Købnehafn. Udt. i T. 9, 328.

25. Maj (—). Til Frantz Brochenhus og Biørn Kaas[1]. Da Erich Munck og Jens Pedersen, der have Befalingen over det norske Folk, ikke kunne enes, skulle de sætte Erich Munck til Høvedsmand over baade de norske og tyske Folk, der ere komne med den af Erich Rosenkrantz fra Bergen sendte Flaade, men ikke lade Jens Pedersen have noget dermed at gøre. Hvis det norske Folk mangler Fetalje eller andet, skulle de hjælpe til med at skaffe saadant, ligesom de ogsaa skulle tage det norske

[1] Nævnes ikke i T.

Folk i Befaling paa samme Maade som de andre Folk, de have hos sig. K. T. 9, 329[1].

[**Omtr. 25 Maj.**] Befaling til Otthe Brade at ledsage de svenske Fanger Gabriel Christensen og Jørgen Fincke til Grænsen med nogle af sine Folk. Udt. i T. 9, 330.

27. Maj (**Helsingborg**). Befaling til Skibshøvedsmændene, der til Kongens Forundring endnu ikke ere mødte, skønt de tidligere have faaet Ordre derom, straks at begive sig til Købnehafn og modtage nærmere Ordrer af Admiral Efuert Bild. T. 9, 331[2]. K.

28. Maj (—). Befaling til Lauge Venstermand straks at sende de af ham i Laaland og Falster udtagne Baadsmænd til Køpnehafn, hvor Admiral Efuert Bildt skal give dem nærmere Besked. T. 9, 331 b.

29. Maj (**Lund**). Til Jehan Friis og Peder Oxe. Kongen billiger det, de have skrevet til Norge i Anledning af de derfra komne Tidender, og befaler dem, hvis de faa yderligere Efterretninger fra Norge, da straks at lade ham det vide. Kongen vil efter deres Raad forhandle med nogle af Rytterne og Knægtene om at rykke op til Varbierg og strejfe omkring der for at forhindre, at den hos Bønderne udtingede Gengærd kommer derind. Erich Rosenkrantz's »Affærding« sendes dem underskreven og beseglet, og Kongen billiger, at de have tilladt Erich Rosenkrantz at rejse hjem, men ikke for længere Tid end i deres Skrivelse angivet. Kongen vil straks lade Skytset fra Malmø og Landskrone føre til Købnehafn. Da der i den Skærmydsel, som Frantz Brochenhus og Biørn Kaas have haft med Fjenden, er blevet en Del Knægte og det kan befrygtes, at Antallet vil blive endnu ringere, hvis de komme i videre Kamp, og de selv jo vide, at der skal bruges mange Skytter, naar Toget skal gaa for sig, skulle de straks skrive til Weit von Soltwedel om at lade saa mange Skytter, han kan faa, løbe hid eller sende en anden Høvedsmand ud for at gøre det. T. 9, 332[3].

— Befaling til Borgere og Bønder i Laaland og Falster at være Albret Oxe og Wolf Sestedt lydige og efter deres Anvisning gøre Fjenden Modstand, hvis de svenske Skibe, som

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 560. [2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 562. [3] Tr. (tildels): Norske Rigsregistr. I. 562.

det kan befrygtes, løbe der under Landet, naar de komme i Søen, og gøre Landgang. T. 9, 331 b.

29. Maj (**Lundegaard**). Aabent Brev, at Albret Oxe, Embedsmand paa Siørupgaard, paa Kongens Vegne skal oppebære Kronens Tiende i Laaland og Falster og have alle Provster, Præster, Degne, Præste- og Kirketjenere i Forsvar samt oppebære Kronens Rettighed af dem. R. 9, 105 b.

30. Maj (—). Følgebrev for samme til alle Købstæder i Laaland og Falster, hvilke han skal have i Befaling. R. 9, 106.

— Forleningsbrev for Niels Kuntze, Borgemester i Malmø, paa Kronens Part af Tienden af Tyelsse, Klagstrup og Høykiøpinge Sogne i Oxie Herred, uden Afgift. R. 9, 302 b.

— Til Bønderne i Øster Herred i Blekinge. I Anledning af deres af Peder Rasmusen paa Størckøe[1] og Mogens Pedersen paa Randale[2] overbragte Begæring om Hjælp mod Rigens Fjender, meddeler Kongen dem, at han allerede har afsendt Jørgen Bilde for at have Opsyn med alt i den Landsende og forsvare dem mod Fjenderne, og at han haaber med det første at hjemsøge Fjenden med Krigsmagten, saa Fjenden skal faa andet at tage Vare end at overfalde dem. T. 9, 333.

2. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til alle i Skaane, som have frit Jordegods, at møde 9. Juni i Aahus med den Rustning, de ere takserede til. R. 9, 303.

— Befaling til Lensmændene i Skaane, Biørn Kaas, Otthe Brade, Jørgen Marsuin, Hans Spiegel, Byrge Trolde, Jacob Sparre og Fru Sitzel, straks at forkynde ovenstaaende Brev og skrive til Adelen om at møde. T. 9, 334.

— Befaling til Bønderne, hvem de end tjene, i Albo[3], Gertz, Fers, Froste og Villantz Herreder, der til Kongens Forundring hidtil have siddet de gentagne Ordrer til at være rede med deres Vaaben, naar Jørgen Bilde tilsiger, helt overhørige, om nu at have deres Vaaben rede og at møde, naar og hvor Jørgen Bilde befaler, for at gøre Fjenden Modstand, da enhver ulydig uden al Naade vil blive straffet paa Livet. T. 9, 335. K. Orig. (til Villands Herred).

— Befaling til Byrge Trolle, Biørn Kaas, Hans Spegel, Jacob

[1] Sturkø. [2] Ramsdala. [3] T. har urigtig: Asbo.

Sparre og Fru Sizelle straks at forkynde ovenstaaende Brev, paase, at de udskrevne møde, og straffe alle ulydige. T. 9, 336 b. K.

2. Juni (**Kbhvn.**). Til Jørgen Bilde. Da han har skrevet til Peder Oxe om den Kundskab, han har faaet fra Sverrig, og har begæret Undsætning, befaler Kongen ham at tilholde Bønderne at blive sammen og gøre Modstand mod Fjenden og melder, at der straks vil komme Ryttere og Knægte til ham, hvilke sikkert ville være i Aahus inden i Dag 8 Dage; han skal befale Borgere og Bønder at skaffe Krigsfolket Underhold, saa længe det bliver dér. T. 9, 336. K.

— Til Frantz Brochenhus og Biørn Kaas. Kongen har talt med de tilstedeværende Rigens Raader om det af dem fremsatte Forslag om at lægge den helt afbrændte Oslo By paa en bekvemmere Plads nærmere ved Slottet end før, men da disse ikke kendte noget til Forholdene, blev Kongen enig med dem om, at Frantz Brochenhus og Biørn Kaas i Forening med de tilstedeværende Borgere, Adelen, Landsaatterne og andre, som have Forstand derpaa, skulle undersøge, hvor Byen bedst kan opbygges, og anordne det fornødne; Kongen ser helst, at den bygges ved Slottet, hvis der er fersk Vand og andet nødvendigt. De skulle blive enige med M. Hans Bygmester, der nu sendes derop, om hvad der skal bygges paa Slottet, saa Byggeriet straks kan gaa for sig. Da Time Abelgaardt er skudt ilde i Armen, saa det kan befrygtes, at han ikke kan varetage sin Befaling, skulle de sætte hans Løjtnant til Befalingsmand over Knægtene og indtil videre lade disse blive paa Slottet under Christiern Muncks Befaling, hvorimod Glasenap med sine Knægte i Stedet skal følge med dem ned. Naar de Svenske ere dragne bort fra Norge og de selv have ordnet alt, skulle de begive sig herned og paa Vejen se at nedlægge Skibene ved Varbierg; saa snart de underrette Kongen om deres Ankomst dertil, vil Kongen lade de danske Ryttere strejfe om omkring Varbierg. De skulle altid underrette Kongen om Stillingen, for at han kan sende dem Hjælp, hvis det bliver nødvendigt. T. 9, 337[1].

3. Juni (—). Til Claus Daa, Mogens Falster, Lauge Venstermand og Erich Grubbe. Da Fru Øllegard Valckendorff, Peder Falsters Enke, har begæret Kronens Skov, Bispskouf, i Laaland

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 563 f.

til Mageskifte for sin Skov Skolterpe og, hvis den ikke er ligesaa god som Kronens Skov, saa tillige andet Gods, skulle de med det allerførste besigte Mageskiftegodset og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 107.

3. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Almindeligt Hospital i Kiøpnehafn maa have fri Græsgang og fri Olden til dets egne hjemmefødte Svin i Kronens Skove ved Huidør. R. 9, 236. K.[1]

— Følgebrev for Peder Oxe til Bønderne i Trolstrup, som Claus Daa nu har i Værge. R. 9, 236 b. K.

— Befaling til Biørn Saxtrup at sidde Landsting i Skaane i Stedet for Landsdommer Jørgen Thidemand, hvem Kongen vil bruge udenlands i nogle magtpaaliggende Bestillinger; der sendes ham aabent Brev derom til Forkyndelse paa Landstinget. T. 9, 338.

— Aabent Brev om det samme. R. 9, 303 b.

— Befaling til Adel, Borgere og Bønder i Skaane at adlyde Otthe Brade, Embedsmand paa Helsingborg Slot, der i Kongens Fraværelse skal have Befalingen i Skaane. T. 9, 338 b. K.

4. Juni (—). Til Eskild Gøyie. Da Kongen har købt et Skib af de paa vedlagte Register opførte Borgere i Lybke for 2500 Dlr. og har betalt 200 Dlr. straks og for Resten lovet dem 33 Læster Malt til 42 Tdr. Læsten og 13 Læster Havre til 96 Tdr. Læsten, alt sjællandsk Maal, skal Eskild Gøyie levere deres Fuldmægtig ovennævnte Malt og Havre i Skibet og lade ham udføre det toldfrit mod Kvittans af ham i alle Borgernes Navn for, at han har modtaget hver Læst til 50 Dlr. T. 9, 339 b.

— Befaling til Herredsfogderne i Riper Stift om efter nærmere Anvisning af Axel Viffert, Embedsmand paa Riberhus, straks hver i sit Herred at indkræve Restancerne af den sidst bevilgede Skat af Bønderne og levere den til ham, der siden skal sende den til Rentemesteren. T. 9, 340.

5. Juni (—). Aabent Brev, at Lensmanden paa Køpnehafns Slot i 3 Aar efter dette Brevs Datum hvert Aar til St. Mikkels Dag skal levere Nickel Truckenbrodt, Kancelliskriver, 3 Pd. Rug, 3 Pd. Malt, 2 levende Øksne, 6 levende Svin, 1 Td. Smør og 1 Td. saltet Sild i hans Køkken. R. 9, 237. K.

[1] Tr.: Hofman, Fundationer X. 160.

5. Juni (**Kbhvn.**). Gældsbrev til Holger Rosenkrandtz, Embedsmand paa Skanderborg, paa 2733 Jochimsdlr., hvilke endnu staa til Rest af de 3333 Dlr., som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. Kongen lover at betale Pengene, naar det forlanges. P. 223. Orig. (skaaren).

6. Juni (—). Skøde til Holgierd Rosenkrantz. R. 9, 54 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Pantebrev til Fru Else Ulfstand, Tage Tottis Enke, og Fru Tale Ulfstand, Pouel Laxmandtz Enke, paa 6 Gaarde og 1 Fæste i Eskerød i Froste Herred, 3 Gaarde i Velletofte, 1 Gaard i Saxhuse, 1 Gaard i Allerup i Ottens Herred, 1 Gaard i Hasle, 1 Gaard i Dellebierg i Gyding Herred, 1 Gaard i Matterød, 1 Gaard i Erichstrup, 1 Gaard i Magelit, 1 Gaard i Togerødt, 1 Gaard i Boberup og 2 Gaarde i Krogebierg for 2833 Dlr., som de paa deres Broder Hack Ulfstands Vegne have betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. P. 223 b.

— Pantebrev til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkrone, paa Baldinge Torp og By i Skaane, 1 Gaard, kaldet Sortekiilde[1], 1 Mølle, kaldet Kulle Mølle, 11 Gaarde i Skarbye, 12 Gaarde i Giusnabbe[2] og 21 Gaarde i Ørsøe for 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. P. 225 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Hans Lauritzen, Skriver paa Hald Slot, i sin Beskærmelse og erklærer selv at ville være hans Dommer, hvorfor alle, der have Tiltale til ham, skulle tiltale ham for Kongen. R. 9, 55. K.

— Til Henrich Mogensen. Da Marcus Hess, Borgemester i Københafn, har berettet, at hans Faktor Peither Coruer i Amsterdam har laant Penge til Rigets Bedste af Skipperne Cornelius Villomsen og Jehan Falckøssen i Bugslot og har lovet dem Fritagelse for Lastepenge og al anden Besværing, dog ikke den sædvanlige Told, af 2 Skibe, naar de komme til Sundet, har Kongen frigivet dem for den af dem til Tolderen gjorte Forpligtelse

[1] Svartskylla, Herrestad H. [2] Gusnafva, Ljunits H.

for deres Skibe, hvorfor Henrich Mogensen skal lade dem passere mod sædvanlig Told. T. 9, 340 b. K.

6. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at de Borgere i Viborg, der have lidt Skade ved Ildebranden, maa i 5 Aar efter dette Brevs Datum være fri for Skat, Landsknægtehold og al kgl. og Byens Tynge. R. 9, 55 b. K.

— Befaling til Hr. Otthe Krumpen at tage de i Byen [Viborg] liggende 13 svenske Fanger ind paa Slottet [Hald] og indtil videre underholde dem, da mange af Borgerne i Byen have lidt stor Skade af Ildebrand og derfor ikke kunne underholde ovennævnte Fanger. Han skal sende Besked om Fangernes Navne og hvad det er for Folk. T. 9, 341.

— Til Hr. Jørgen Løcke. Da Kongen har fritaget de Borgere i Viborg, der have lidt Skade ved Ildebranden, for at udgøre Folk nu og for Madskatten til Orlogsskibene, skal han undersøge, hvem der have lidt Skade, og sørge for, at de blive fri. T. 9, 341 b. K.

7. Juni (—). Til Fru Sophie Glob, Ifuer Frisis Enke. Da Fru Karine Baner, Gres Ulstantz Hustru, har berettet, at Sophie Glob har ladet nogle af hendes og hendes Husbonds Tjenere fordele og forvinde for Fædrift, som de have drevet fra Arilds Tid, og at de Breve, hvormed Godset skal forsvares, ere forseglede af hendes Husbond og hans Medarvinger, saa hun ikke kan komme til dem, skal Fru Sophie, for at Gres Ulstant ingen Skade skal lide, medens han sidder fangen i Sverrig, lade Delene falde og tilstede Fru Karines og hans Tjenere at bruge Fædriften, indtil han kommer fri og Sagen kan blive afgjort ad Rettens Vej. T. 9, 342.

8. Juni (**Frederiksborg**). Forleningsbrev paa 3 Aar for M. Dirick paa Kronens Part af Tienden af Vorge Sogn, uden Afgift. Udt. i R. 9, 71 b.

— Befaling til Hr. Otthe Krumpen at skaffe M. Keldt Jul, Superintendent i Viborg Stift, Tømmer i Skovene i sit Len til Genopbyggelsen af den ved Ildebranden i Viborg nedbrændte Superintendentgaard, da Kongen skal holde Superintendentresidenserne vedlige med Bygning. Da en Del af de Keldt Jul til hans aarlige Underholdning tillagte Penge oppebæres af Kirker og Kirkeværgerne erklære ikke at kunne betale dem, fordi Kongen oppebærer Kirkens Part af Tienden, skal Hr. Otthe sørge for,

at disse Kirker beholde saa mange Penge af Tienden, som de skulle betale Keldt Jul. T. 9, 343. K. (defekt).

9. Juni (**Frederiksborg**). Til Jehan Fris og Peder Oxe. Kongen har læst det hidsendte Brev fra Daniel Rantzou, Feltøverste, og deres Udkast til Svar derpaa og kan ikke se andet end, at det var meget godt, hvis der kunde sendes Penge did; thi hvis Venstermandt kommer did alene med Kongens Skrivelse, bliver Øversten gal og Knægtene mere uvillige og der kommer større Klammer deraf; Øversten faar heller ikke Knægtene ud, og Fænnikerne blive ikke understøttede, førend der kommer Penge; dermed gaar Tiden, saa at det, Øversten skal udrette hos Krigsfolket i Ystedt og andensteds, forsømmes. De skulle ordne alt paa gavnligste Maade for Kongen og i Brevet til Feltøversten udtrykkelig befale ham kun at anvende de Penge, Klæder og andet, der nu sendes ham, til de Knægte, der have været til Skibs. T. 9, 343 b[1].

— Til Borgemester, Raad og Byfoged i Slauelse. Da Peither Lakej, Borger i Købnehafn, har berettet, at hans Søn er bleven slaaet ihjel i Slauelse af to jydske Knægte, hvoraf den ene er bleven greben paa fersk Gærning, skulle de hjælpe ham til saa meget, som Ret er, over denne Knægt og ellers sørge for, at Knægte, der komme saa tidlig til Byen, at de godt kunne rejse videre samme Dag, straks komme afsted og ikke som tidligere blive der om Natten. T. 9, 345.

— Til Jørgen Rosenkrantz. Da der af de 70 Baadsmænd, Peder Munck sidst udtog der i Lenet, kun er kommet 2, har Kongen paany sendt ham derover for at udtage Folkene og føre dem til Købnehafn, hvormed Jørgen Rosenkrantz skal være ham behjælpelig. De, der maatte have tilskyndet andre til at blive hjemme, skulle straffes. T. 9, 344 b.

10. Juni (—). Til Folmer og Jørgen Rosenkrantz. Da der af de af Peder Munck i Aarhus Stift sidst udtagne Folk til Orlogsskibene kun er mødt 2, skulle de straks, hver i sit Len, undersøge, hvem der ere blevne hjemme, og straks sende dem til Købnehafns Slot med deres egne paalidelige Bud. T. 9, 346. K.

— Befaling til Peder Bilde mod Kvittans at levere Henrich Mumme 60 Læster Malt af Kalingborg Slot i Betaling for de Penge, han har til gode hos Kongen. T. 9, 345 b.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 625 f.

10. Juni (**Frederiksborg**). Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, at lade Jan Jansens Skib passere, naar han kommer fra Sverrig med det, da det var frataget ham af de Svenske. Udt. i T. 9, 345 b.

11. Juni (—). Til samme. Kongen har tilladt Thomas Thennecker at lade et Skib med 35 Læster Salt løbe til Naruen, dog mod at svare sædvanlig Told. Orig.

12. Juni (—). Ekspektancebrev for Christiern Heggelund paa det første ledige Kannikedømme i Aarhus Domkirke; naar han ikke studerer ved noget Universitet eller er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 55 b. K.

— Befaling til Lensmændene at forkynde medfølgende Skattebrev, indkræve Skatten til den bestemte Tid og levere den til det hjemmeladte Raad paa Køpnehafns Slot eller til de af Raadet dertil forordnede; de skulle give hver Bonde en Seddel paa, hvor meget han yder. T. 9, 346 b. Orig. (til Peder Bilde). Jvfr. 14. Aug.

— Befaling til Folmer Rosenkrantz, Hans Jehansen og Hr. Otte Krumpen straks at uddele al den Rug, de have af Kongens, blandt Bønderne i deres Len, der skulle male den i Mel og bage Kavringbrød deraf, saa det kan være rede at sende til Krigsfolket, naar dette rykker op. De skulle paase, at Brødet bliver godt bagt, og underrette det hjemmeladte Raad om, naar det er bagt, for at det kan sende Skibe efter Brødet. T. 9, 347. K.

— Befaling til Borgemester og Raad i Aalborg at modtage 10 Læster Rug af Hr. Otthe Krumpen og bage 30 Læster Kavring deraf. Udt. i T. 9, 347 b.

14. Juni (—). Til Biørn Andersen. Da Gader og Rendestene i Køpnehafn trods gentagne kgl. Befalinger stadig ere saa ujævne og uordentlig holdte, at man umulig, hvis der ikke findes paa andet Raad, kan holde Gaderne rene og Byen fri for Stank og ond Lugt, befales det ham i Forening med Borgemestre og Raad at undersøge, hvor Gaderne og Rendestenene have Mangler, og sørge for, at de blive satte i god Stand, saafremt Kongen ikke skal tiltænke anderledes derom. T. 9, 347 b. K.[1]

17. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til Otthe Brade straks at undersøge, hvad Tømmer, Planker og andet der er hugget i Helsingborg og Herritzvads Klosters Skove, lade det føre ned til Helsing-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 436 f.

borg Bro og underrette det hjemmeladte Raad derom, for at det kan sende Skibe derefter. T. 9, 349.

17. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til alle Kongens Skibshøvedsmænd og Skibsfolk paa de udenfor Vaarbierg liggende Skibe at være Peder Huitfeldt lydige, hvem Kongen har sendt derop med nogle Orlogsskibe til deres Undsætning. T. 9, 349.

18. Juni (—). Skøde til Henrich von Raade. R. 9, 129 b. (Se Kronens Skøder).

— Aabent Brev, at Steffen Brenner, kgl. Sejermager, indtil videre aarlig maa købe 24 Tdr. Tystøl til sit eget Hus og være fri for Told deraf. R. 9, 237. K.

— Til Pouel Huitfeldt. Da Svenskerne siges at have faaet Kundskab om Tilstanden i Halmstad af de hallandske Bønder og derfor ville forsøge at udrette noget der med Ildebrand eller andet Forræderi, hvortil formodentlig de hallandske Bønder, som ved Penge eller paa anden Maade kunne bevæges dertil, skulle bruges, skal Pouel Huitfeldt lade holde god Vagt i Portene og give Ordre til, at ingen Bønder eller fremmede maa komme ind i Byen, medmindre han kender dem og véd, at der ingen Fare er ved dem; hans egen betroede Tjener skal ledsage dem til ham, førend de faa Tilladelse til at gaa nogensteds i Byen. De Bønder, der have noget at handle med Borgerne om, skulle møde en bestemt Dag om Ugen paa en belejlig Plads udenfor Byen og dér afgøre deres Forretninger, men maa ikke komme ind i Byen. T. 9, 350.

— Befaling til Hr. Peder Skram at lade de Bønder i Orsted Herred straffe, der have skaffet Svenskerne Kundskab. Udt. i T. 9, 354.

— Befaling til Adelen i Skaane, der skulde være mødt med Heste og Svende i Aahus 9. Juni, men dels slet ikke er mødt, dels straks er dragen hjem igen, straks at møde i Aahus for at følge Jørgen Marsuin, hvem Kongen har beskikket til dens Ritmester, til Blekinge og gøre Fjenden Modstand. T. 9, 351. K. Orig.

— Befaling til Otte Brade, Biørn Kaas, Jørgen Marsuin, Biørge Trolle, Jacob Sparre og Fru Sitzel Ulstandt at lade ovenstaaende Brev forkynde for Adelen i deres Len. T. 9, 354 b.

— Befaling til Jørgen Marsuin, der til Kongens store Forundring ikke mødte i Aahus 9. Juni efter den ham givne Ordre, hvorfor de mødte af Adelen straks igen droge hjem, nu med det allerførste at begive sig med Adelen til Aahus og derfra videre til Jørgen Bilde i Blekinge. K. Udt. i T. 9, 355 b.

18. Juni (Kbhvn.). Til Henrich Mogensen. Da der mangler Baadsmænd til Orlogsflaaden og særlig søerfarne Baadsmænd til Admiralskibet Fortuna, skal han med bedste Lempe se at faa saa mange duelige Baadsmænd som muligt fra de Skibe, der sejle gennem Sundet; Kongen vil give dem Maanedspenge, 4, 5, 6, 8 Dlr. eller endnu mere om Maaneden. Han skal bruge alle Midler for at faa Baadsmænd, dog maa han ikke tage nogen med Magt. T. 9, 350 b.

— Befaling til samme at anholde en Engelskmand Robert King, der nok har Kongens Brev paa, at maatte passere, men har erhvervet det ved vrang Undervisning; han skal sende Kongens Brev ind til Kancelliet. Udt. i T. 9, 353.

— Til Kapitlet i Roskylle. Da M. Niels Nielsen, der var sendt til Kapitlet for at tilkendegive det, at det var Kongens Vilje, at Kantoren i Kapitlet skulde have det Kannikedømme, som Dr. Hieronimus tidligere havde, medens Opteringen efter Kantoren skulde foregaa i Overensstemmelse med Kapitlets Statuter, nu har berettet, at nogle lade sig forlyde med, at han slet ingen Befaling har haft hertil eller er gaaet ud over sin Befaling, meddeler Kongen herved Kapitlet, at hvad M. Niels Nielsen har tilkendegivet er sket efter Kongens Befaling. T. 9, 353 b.

— Befaling til Eskiildt Gøye at skaffe Erich Rosenkrantz 40 Vogne til at føre Korn og Fetalje ned til Stranden paa. Udt. i T. 9, 355 b.

19. Juni (—). Stadfæstelse for Pouel Fechtel og Hans Dalhusen, Møntmestre i Kiøpnehafn, paa deres Handel med Lubert Stratman og Henrich von Mørsen, daværende Kirkeværger til St. Nicolaj Kirke, der solgte dem et Stolestade i Kirken for 200 Dlr., for hvilke Penge Kirkeværgerne købte Bly, som de lode lægge paa Kirken. R. 9, 237 b. K.[1]

20. Juni (—). Til Bønderne i Faritz og Humble Herreder. Paa deres Begæring om, at Kongen vil tage dem under sin Beskyttelse og ved sin Lensmand lade lyse sin Fred over dem, svares, at Kongen vil beskytte dem mod al Vold, saa længe de ere ham tro og ikke gøre Fjenden Bistand. R. 9, 352.

— Til Eskiildt Gøye. Da der mangler Skibsfolk og Krigsfolk til Orlogsskibene, der nu snart skulle i Søen, skal han straks ud-

[1] Tr.: Dsk. Mag. I. 168 f.

tage Baadsmænd og Krigsfolk i alle Købstæder og Fiskerlejer ved Søsiden efter enhver Købstads og ethvert Fiskerlejes Lejlighed; for at han kan vide, hvorledes han skal lade Folkene udskrive, sendes der ham et Register over de af Biørn Anderssen her i Landet udskrevne Folk. I hver By skal han udskrive en Borgemester eller en Raadmand, der skal følge med Folkene og lade sig bruge hos dem. Besværer nogen af de udskrevne sig ved selv at tjene til Skibs, skal han i Stedet udgøre en duelig Karl med Rør og gode Værger og tage ham med til Købnehafn; findes Karlen saa duelig, maa han selv blive fri. Naar Folkene ere udskrevne, skal Eskiildt Gøye straks sende dem hid med sit eget paalidelige Bud. T. 9, 356 b.

24. Juni (**Kbhvn.**). Bestalling for Michel Pedersen som Stiftsskriver i Sjælland. Han skal, da Kronen hidtil ikke har faaet Fyldest af Tienden her i Riget, oppebære Kronens Part af Tienden i Sjælland og have Fuldmagt til hvert Aar at bortforpagte den til de højstbydende; Forpagterne skulle levere det Korn, de skulle give i Afgift, hvor Michel Pedersen befaler. De, der have Kongens eller Kongens Faders Livsbrev paa Tiender, maa vedblive at nyde disse, men alle andre Forleningsbreve paa Tiender erklæres døde og magtesløse, dog ikke Forleningsbreve til Skoler, Kirker og Hospitaler, og alle, der have Kongens Faders, Kongens eller Lensmændenes Forleningsbreve paa Tiender skulle møde med disse, hvor Michel Pedersen tilsiger dem fra Landstinget, hvis de ikke ville have Brevene forbrudte. T. 9, 357 b.

25. Juni (—). Skøde til Jørgen Munck til Oxevang. R. 9, 56 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Lagmænd, Lagrettesmænd og alle andre Fogder og Dommere paa Færøe. Da Anders Matzen, Foged paa Færøe, skal have frataget mange deres Jord og Ejendom, men ingen tør dømme ham imod, da han selv har Landet i Befaling, befales det dem at dømme retfærdigt i de Sager, Undersaatterne forebringe for dem, og ikke anse Gunst, Gave eller nogen Fordel, saafremt de ikke selv ville staa til Rette. T. 9, 358[1].

— Befaling til Landsdommerne over hele Riget at forkynde medfølgende aabne Brev til den menige Adel paa Landstinget. T. 9, 359.

---

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 561 f (med urigtig Dato 25. Maj).

25. Juni (**Kbhvn.**). Til Jørgen Rudt. Da meget Klostergods er kommet fra Klostrene, uden at Kongen dog kan se, hvorledes og med hvad Ret de, der have det i Værge, have faaet det, skal han, der ogsaa har noget Ringstedt Klosters Gods, hvorom Kongen ikke véd Besked, med det allerførste begive sig hid med sine Breve og Beviser paa Godset. T. 9, 359.

26. Juni (—). Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Johan Friis, Kansler, Hr. Otthe Krompen, Byrge Trolle, Hr. Jørgen Lycke, Peder Oxe, Holgierd Rosenkrantz, Peder Bilde, Otthe Brade, Jørgen Rosenkrantz, Erich Rud, Efuert Bild og Biørn Andersen mellem Fru Anne Skinckel, Peder Lauritzens Enke, og Erich og Jacob Valckendorff, der i Henhold til nogle udædiske Menneskers Udsagn skulde have staaet hende efter Liv, Ære og Lempe. Dommen gaar ud paa, at de ikke have tilsagt hende noget, som kunde være hendes Ære og Lempe for nær, men kun have taget nogle Troldkvinders Bekendelse om deres Søster Margrete Valckendorffs Forgørelse beskreven. R. 9, 238[1].

27. Juni (—). Rettertingsdom, afsagt af de samme, med Undtagelse af Peder Oxe og Biørn Andersen, mellem Lauritz Rostrup til Ristrup og Albricht Skiel til Fusingøe angaaende en af sidstnævnte erhvervet Dom og mellem Lauritz Rostrup og Luduig Munck, Erich Lange, Niels Jul til Aabierg, Peder Munck, Henrich Gyldenstiern og Erich Skram, der have udgivet Dommen hvorved Lauritz Rostrup tilholdes til under Ed med 12 Riddermændsmænd igen at indføre paa Jungitgaard hvad Løsøre, Breve og andet som var blevet ført derfra af hans Hustru Fru Kirstine Rudsdatter før deres Giftermaal, for at det der kan blive skiftet. Dommen gaar ud paa, at ovennævnte Mænds Dom skal staa ved Magt. R. 9, 60b.

— Aabent Brev, at Hans von Eberdin, Borger i Trelleborg, maa være fri for Skat, Hold og al anden borgerlig Tynge i 1 Aar efter dette Brevs Datum. R. 9, 60. K.

— Livsbrev for Jens Jenssen i Aarhus paa den Gaard i Langballe, som hans Fader Jens Oussen havde i Værge, fri for Ægt og Arbejde, men mod at svare tilbørlig Landgilde deraf. R. 9, 96.

—[2] Befaling til Holger Braade at være Ritmester Jørgen Marsuins Løjtnant ved den skaanske Fane. T. 9, 359b.

[1] Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme III. 38 f. [2] I T. er Brevet dateret 27. Juli, men indført mellem Breve af 25. og 27. Juni, saa Juli formodentlig er en Fejlskrift for Juni.

27. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til Hr. Jørgen Løcke at lade Borgerne i Viborg faa Bygningstømmer i Kolbeck Skov til deres brændte By. Udt. i T. 9, 359 b.

— Befaling til Hans Jehansen at udvise Kirkeværgerne ved Viborg Domkirke 10 Tylter godt Egetømmer i Silckeborg Skove, hvor der sker mindst Skovskade, til dermed at istandsætte Domkirkens Spir og Overdel, der bleve forbrændte ved Ildebranden forleden i Viborg. T. 9, 348. K.

— Befaling til M. Michel, Hospitalsforstander i Viborg, at lade Kirkeværgerne ved Domkirken faa den største Klokke i Thestrup Kirke, da Domkirkens Klokker smeltede ved Ildebranden og faldt ned og Kobberet forløb i Jorden; Domkirken har nemlig nu ikke Raad til at lade Klokker støbe. Orig. i Provinsark. i Viborg. Udt. i T. 9, 359 b.

28. Juni (—). Befaling til Fru Jutte Poddebusk at lade Kirkeværgerne ved Viborg Domkirke faa de to største Klokker i Vestervig Kloster til Domkirken. K. Udt. i T. 9, 348 b.

— Aabent Brev, at Sefren Rasmusen, Borger i Randers, maa have den af ham iboede Gaard smstds. kvit og fri i 4 Aar efter dette Brevs Datum. R. 9, 63.

— Til Peder Hundritmark. Da Fru Anne Frys, Jesper Daas Enke, har berettet, at Fru Sophia Daa og Fru Ane Stygisdatter, Otthe Huides og Jørgen Daas Enker, tiltale hende for en Gaard tvært imod det Brev, som Jesper Daa under sit eget og sine Søskendes Segl har givet hende derpaa, skal han paa belejlig Tid tage nogle gode Mænd til sig, stævne Sagen i Rette for sig paa Landstinget og dømme Parterne endelig imellem. T. 9, 352. K.

— Befaling til Henrich Mogensen straks at levere Jehan Foxel, Købmand i Lunden, 4000 Dlr. mod Kvittans; da han ikke kan skaffe gamle Dalere, saaledes som Jehan Foxel begærer, skal han tilfredsstille denne med gamle Daleres Værd. T. 9, 352 b.

—[1] Til Otthe Braade. Kongen bifalder, at han har givet Ordre til, at hver 15. Mand i Skaane skal udgøres og sendes til Blekinge til Undsætning for Jørgen Bilde, Befalingsmand smstds., og befaler ham at sørge for, at Folkene med det første

---

[1] Ved dette Brev, der i Brevbogen er indført imellem Breve af 18. Juni (af hvilken Dag ogsaa de i Brevet ommeldte Breve til Jørgen Marsvin, den skaanske Adel osv. ere) er 28. maaske en Fejlskrift for 18. Flere af Brevene fra 27—29. Juni ere indførte mellem Brevene af 17—19.

komme afsted. Kongen har skrevet til Ritmester Jørgen Marsuin om at rykke ind i Blekinge med den skaanske Adel, har ladet aabent Brev udgaa til Adelen om øjeblikkelig at møde i Aahus og befalet Lensmændene straks at forkynde samme Brev i deres Len, hvilket ogsaa befales ham. T. 9, 353.

28. Juni (**Kbhvn.**). Til Pallie Juel, Erich Skram, Hertuig Thomesen og Dyrick Høcken. Da Axel Juel, Landsdommer i Nørrejylland, har berettet, at der er faldet nogen Arv efter Jesper Munck til 2 Børn, som denne har i 2 forskellige Ægteskaber, og at han er Værge for det ene Barn og Niels Stygge for det andet, samt at der er tilfalden samme Børn nogen Arv efter deres afdøde Fadermoder[1] og Faderbroder[2], hvilke Arve endnu staa uskiftede mellem dem og deres Medarvinger, skulle de med det allerførste samles i Viborg, stævne begge Parter for sig med deres Breve og Registre over Arvene, skifte Arvene mellem dem og give det skriftlig fra sig. T. 9, 355.

— Til Pallie Jul, Albret Skeil, Hertuig Thomessen og Erich Lange. Axel Jul har berettet, at hans Delefoged Peder Biergegaardt forræderisk er bleven slaaet med en Kniv af en Niels Thomessen, medens han stod paa Sur Birketing og forfulgte Axel Juls rette Tale og Dele, hvorefter han straks faldt om og tredje eller fjerde Dag efter døde af Saaret, og at den paa Tinget værende Almue gav Plads for Manddraberen, saa han undkom, hvori Axel Jul mener, at den har gjort Uret. De skulle derfor med det allerførste stævne Sagen for sig og dømme, om ikke de paa Tinget værende Mænd havde været pligtige at gribe Manddraberen, om de ikke ere faldne til deres Herskab, fordi de undlode det, og hvad deres Fald derfor bør være. T. 9, 360.

29. Juni (—). Pantebrev til Gregers Ulfstand, Hr. Trudis Søn, paa Rogsø Herred, som han nu selv har i Værge, 2 Gaarde i Sønder Saltom i Huedtbo Herred, 1 Gaard i Alstrup, 1 Gaard i Svineboe i Øster Lysbierre Herred, Herligheden af 1 Kirkegaard i Hørmested Sogn, 2 Gaarde i Tørslef i Rogsø Herred, 2 Gaarde i Karde, 1 Gaard, 1 Bol og 1 Hus i Hollendtzbierg, Herligheden af 1 Gaard i Faxinge[3] i Hald Herred, 1 Gaard i Ørsted, 1 Gaard i Udby og Herligheden af 1 Kirkegaard i Afninge for 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han paa sin Broder Jens Ulfstands Vegne har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor denne og andre af Adelen

[1] Anna Lunov. [2] Kristoffer Munk. [3] Fausing, S. Hald H.

havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzou og dennes Høvedsmænd, og 600 Dlr., hvorfor han hidtil har haft Rogsøe Herred i Pant. P. 227 (overstreget).

29. Juni (**Kbhvn.**). Mageskifte mellem Hr. Jørgen Lycke og Kronen. R. 9, 63 b. K. (Se Kronens Skøder under 26. Maj.)

— Befaling til Erich Lycke at levere de Breve vedrørende Ø Klosters Gods, som han har faaet af Kongens Brevkiste, til Hr. Otthe Krumpen, M. Kield Jul, Superintendent i Viborg Stift, og Hr. Morten Huas. Udt. i T. 9, 356.

— Befaling til Hr. Otthe Krumpen, M. Kield Jul og Hr. Morten Huas at tilbagekræve ovennævnte Breve vedrørende Ø Klosters Gods, da Erich Løcke nu ikke mere har Klosteret og der er Trætte om Godset, paase, at der ikke sker Kongen for kort, og derefter levere Josias von Qualen alle de Breve, han behøver til at forsvare Godset med, mod nøjagtig Reversal. T. 9, 361.

— Til Oluf Munck. Da Frantz Bilde i sin Tid fik 2 Ø Klosters Gaarde paa Hanstholm, den ene kaldet Boesgaard[1], den anden i Hanstedt, til Ørum Slot mod i Stedet at udlægge Abbelgaard og Skuodstedt[2] af Ørum Gods, hvilket dog endnu ikke er sket, skal Oluf Munck straks lade Josias von Qualen faa de to Ø Klosters Gaarde igen eller udlægge ham de 2 Gaarde af Ørum Gods. T. 9, 356.

30. Juni (—). Aabent Brev, hvorved Claus Daa og Hustru, Fru Hilleborg Thenhus, der have opladt Kongen Troelstrup By, som hørte til Padborg Len, hvilket de havde i Pant paa Livstid, i Stedet faa 4 Gaarde i Helløflille, som Claus Daa nu selv har i Værge, og 6 Ringsted Klosters Gaarde i Spragelsøe paa de i Pantebrevet paa Padborg Len indeholdte Betingelser. R. 9, 239. K.

— Aabent Brev, at Jens Pedersen i Refuelberg maa være fri for Landgilde og al anden kgl. Tynge i 1 Aar efter dette Brevs Datum. Udt. i R. 9, 304.

— Befaling til Hr. Christiern Pouelssen, Prior i St. Knudz Kloster i Otthense, at optage Hr. Mauritz Nielssen og hans Hustru Elline i Hospitalet. Udt. i T. 9, 362.

— Befaling til Axel Jul at forstrække de af ham til Domhusets Bygning af Indbyggerne i Jylland oppebaarne Penge

---

[1] Baadsgaard, Hansted Sogn. [2] Skovsted, Lodbjærg Sogn.

til Opbyggelsen af den brændte Skole i Viborg. K. Udt. i T. 9, 362.

1. Juli[1] (**Kbhvn**). Livsbrev for Peder Jude, Herredsfoged i Hiellum Herred, paa den Gaard i Thersted i Skiørping Sogn, han nu selv ibor, uden Afgift, saa længe han er Herredsfoged, og derefter mod sædvanlig Afgift; hvis hans Hustru Anne Christensdatter overlever ham, maa hun beholde Gaarden for sædvanlig Afgift, saa længe hun sidder som Enke. R. 9, 65 b.

— Befaling til Erick Bilde at frigive Hans Mule for den Borgen, han har ham i. Udt. i T. 9, 362.

— Til Erich Poddebusk. Da der i en Brevkiste, han har i Forvaring, efter Axel Juls Beretning skal være nogle Breve angaaende en Trætte mellem Stiftet og Vor Frue Kloster i Aalborg om nogle gamle Breve, Aestrup og Aestrups Dam vedrørende, der skulle være dømte magtesløse, skal han opsøge disse Breve og levere Axel Jul dem mod Reversal. T. 9, 362.

2. Juli (—). Til Jørgen Rosenkrantz, Hans Jahansen og Folmer Rosenkrantz. Da Jørgen Skram til Thielle har begæret 3 Gaarde i Fiolum[2], 2 Gaarde i Holm og 1 Gaard og 1 Gadehus i Ørum i Sønderliung Herred, 2 Gaarde i Vraa og 1 Gaard og 1 Bol i Siørup[3] i Nørreliung Herred, hvilke Hr. Otte Krumpen nu har i Værge, til Mageskifte for 3 Gaarde i Flastrup i Sønder Herred og 21 Gaarde og Bol i Boslum i Hasens Birk, endvidere 1 Mariagger Klosters Gaard i Vamen for 1 Gaard i Mesing i Hielmslef Herred, 1 Viborg St. Hans Klosters Gaard i Fiolum for 1 Gaard i Hiøring i Hielmslef Herred samt 2 Asmindrød[4] Klosters Gaarde i Fiolum for 1 Gaard i Stilling i Hielmslef Herred, skulle de med det allerførste besigte ovennævnte Gods og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 66 b.

3. Juli (—). Pantebrev til Erich Lange og Lauritz Skram paa 3 Gaarde i Lindom i Nørreliung Herred, 4 Gaarde i Guldagger i Semested Sogn i Rindtz Herred, 4 Gaarde i Torup, 3 Gaarde i Semested By og Sogn, 2 Gaarde i Huilsom By og Sogn, 1 Gaard i Heiringe i Kletrup Sogn, 2 Gaarde i Biergraf By og Sogn, 1 Gaard i Nørskouf, samt Herligheden af følgende Kirkegaarde: 1 i Lindom, 3 i Semested, 1 i Huilsom og 2 i Heiring for 2120

---

[1] R. har urigtig: 1568. [2] Fovlum, Sønderlyng H. [3] Sjøring, Nørlyng H. [4] o: Asmild.

Jochimsdlr., som de for deres Part have betalt af de 14,000 Dlr. Hovedstol og 840 Dlr. Rente, hvorfor de og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Hans Blome. P. 228 b (overstreget).

3. Juli (**Kbhvn.**). Til Hans Johansen, Hertuig Thomsen, Palle Juel og Folmer Rosenkrantz. Da Holgierd Rosenkrantz, Embedsmand paa Skanderborg, har begæret 1 Gaard i Gluud og 1 Gaard og 1 Bol i Bisholt i Gullund[1] Sogn i Bierg Herred, Kronens Rettighed i Dallerup Sø mellem Bierg og Hatting Herreder, og Fyldest i Dallerup By for den halve Mølleskyld af Hatting Mølle og for Riber Mad til Mageskifte for 1 Gaard i Eier i Vor Herred, 1 Gaard i Martofte paa Hindsholm, Hatting Mølle i Bygholm Sogn i Hatting Herred og 1 Stykke Jord, kaldet Riber Mad, i Hatting Mark, skulle de med det første besigte ovennævnte Gods og indsende klare Registre derpaa. Der er skrevet til Eskild Gøie om at besigte Gaarden paa Hindsholm og indsende klart Register derpaa. R. 9, 67 b.

— Aabent Brev, at Fruerne Kirstine og Idde Munck, Hr. Wulf Paaviskis og Hr. Oluf Rosenkrantzis Enker, og Peder Munck og Luduig Munck, Brødre, der havde stævnet Oluf Munck til Thuis for Kongen, fordi han ikke havde fuldgjort sin Kønsed efter Samfrænders Dom, idet han i Eden havde undtaget Breve og Kvittanser, bleve saaledes forligte med denne, at Oluf Munck skal give dem 2000 Dlr. og indføre de 2000 Goltgylden, som Samfrænder have dømt ham til, og lade dem skifte mellem alle Mogens Muncks Arvinger samt lade alt andet uskiftet Gods skifte. Dermed skal al Trætte mellem dem være forbi og alle andre i den Sag udgaaede Domme og Breve være kasserede. R. 9, 68 b. K.

— Befaling til Jørgen Tidemand at være Værge for Fru Giørfuel Fadersdatter, Hr. Lauge Bradis Enke, da hun ingen Slægt har her i Riget, der kan være det. T. 9, 362 c. K.

— Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Oluf Munck, Hr. Jørgen Lycke, Peder Oxe, Peder Bille, Otthe Brade, Jørgen Rossenchrantz og Efuert Bild, mellem Erich Rudt paa den ene Side og Axel Urne, Erich Valckendorff, Jørgen Marsuin, Mogens Falster og alle andre Jomfru Anne Marsuins Arvinger angaaende et Løfte, som han og andre Adelige vare komne i for Anne Marsuin, og hvorfor hun havde sat noget Jordegods, som hun havde købt for sine egne Penge, til Underpant. Dommen til-

[1] ɔ: Glad.

pligter alle Arvingerne til at betale Gælden, hver saa meget, som kan tilkomme ham efter hans Part i Arven. T. 10, 92[1].

4. Juli (**Kbhvn.**). Befaling til Frandtz Brochenhus og Biørn Kaas, der ere paa Vejen herned med Kongens Skibe og Krigsfolk, straks at rejse hid over Land, hvis Vinden ikke vil føje sig, da Kongen snart rejser herfra, og lade Folkene med Undtagelse af dem, de tage med sig, blive i Skibene. — Seddel: Ingen af Folkene maa komme i Land, førend de komme herind for Byen. Orig. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 608 d[2].

5. Juli (—). Til Borgerskabet i Odense. Kongen modtager de i Byen udskrevne 60 bosiddende Borgeres Tilbud om at give 1000 Dlr. for at slippe for denne Rejse og befaler dem med det allerførste at sende Pengene til Kiøpnehafn til Rentemesteren. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Stadfæstelse for Beboerne i Østre Nørlunde[3], Vestre Nørlunde[3], Østre Karlebye, Vestre Karlebye og Risingeby[4] af et af Kongens Fader udstedt Stadfæstelsebrev paa nogle Jorder, som de have indtaget af deres Fælled og indhegnet, og hvorpaa de havde faaet Kong Hans's Brev. R. 9, 240.

— Mageskifte mellem Peder Oxe til Giselfeldt og Kronen. R. 9, 240 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Berthel Svart, Borger i Helsingborg, paa 1 Læst Korn af Kronens Part af Tienden af Krop Sogn, hvilken Stiftsskriveren aarlig skal levere ham. R. 9, 304.

— Aabent Brev, at Berthel Byg, Byfoged i Trelborg, der har klaget over, at han beskattes og besværes ligesom andre Borgere i Byen, skønt han er Byfoged og derfor maa forsømme sin egen Næring, maa være fri for Skat, Vagt og al anden kgl. og Byens Tynge, saa længe han er Byfoged. R. 9, 304 b.

— Til Henrich Mogensen. Da Lygten paa Kulden forsømmes i høj Grad og Karine Anders Baggis har tilbudt at holde den ved lige mod at faa den Gaard, Jørgen Berger nu har, og 1 Td. Talg aarlig, gaar Kongen ind herpaa, hvis hun kan faa lovfaste Mænd til at love for sig; Henrich Mogensen skal derfor tage nøjagtig Lov og Vissen af hende og tilskrive Peder Oxe al Besked derom; denne skal saa give de nødvendige videre Ordrer. T. 9, 362 d.

---

[1] Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme III. 39—42. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. II. 527 f. [3] Ø. og V. Nordlunde, Nørre H., Laaland. [4] Ringseby, samme H.

6. Juli (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Trætten mellem Fru Karine Krabbe, Niels Skiels Enke, og Christoffer Gøye om Hørup Mark opsættes til næste almindelige Herredag, da der formedelst Tidens Lejlighed ikke nu kunde gaa Dom i Sagen; al Forfølgning skal standse indtil den Tid. R. 9, 69 b. K.

— Lignende Brev om Trætten mellem Fru Mette Oxe og Jomfruerne Ermegaard og Birgite Bilde angaaende Nyrup Enemærke. Udt. i R. 9, 70. K. (i Udt.).

— Forleningsbrev for Christen Jul til Ustrup paa noget Gods, som hidtil har ligget til Skioldenes, nemlig Snegaard med Len i Borse Herred og 2 Gaarde i Ringsted Herred, den ene i Thereby[1], den anden i Thersløf, uden Afgift. R. 9, 242 b.

— Stadfæstelse for Otthe Guldenstiern til Palsgaard paa en Kontrakt, som Kong Christian III har gjort mellem Oluf og Loduig Guldenstiern paa den ene og M. Matz Huidt og dennes Hustru Lene Olufsdatter paa den anden Side. R. 9, 356.

— Befaling til Oluf Pederssen, Tolder i Ribe, straks at betale Christoffer Fogler, Amtskriver paa Segeberg Slot, de 3500 Dlr., som denne har udlagt paa Kongens Vegne, og som Peder Oxe sidst befalede ham at betale, og indskrive dem i sit Regnskab. T. 9, 363 b.

— Søbrev for Admiral Efuert Bild, der skal løbe med Orlogsflaaden i Østersøen. K.

— Befaling til Købstæderne i Sjælland straks at sende alle de af Biørn Anderssen til Brug paa Orlogsskibene udskrevne Folk til Kiøpnehafns Slot, saa de ere her førstkommende Tirsdag [8. Juli]. Admiralen skal give dem nærmere Besked. K.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at sende Fetalje til Halmsted inden St. Olai regis Dag [29. Juli], da Kongen med det første agter at samle Krigsfolket der, og levere den til Proviantmester Coruitz Viffert, der skal sørge for, at de faa Betaling derfor. De skulle ogsaa siden gøre Tilførsel til Krigsfolket med Fetalje, hvorfor de nok skulle blive tilfredsstillede. — Kiøbnehafn 100 Læster Øl, 60 Læster Brød og 50 Skippd. Flæsk; Kiøge henholdsvis 40, 20 og 10; Prestøe, Vordingborg, Korsøer og Holbeck hver 6, 2 og 2; Stege, Nestued og Skielskøer hver 20, 10 og 4; Kalingborg[2] 20, 6 og 4; Nykiøping i Otz Herred og Slangerup hver 5, 2 og 2;

[1] Tjæreby, Ringsted H. [2] Er oversprunget i T.

Helsingøer 20, 10 og 5; Nykiøping p. F. og Stubbekiøping hver 6, 3 og 3; Nysted 4, 2 og 2; Naskouf 20, 10 og 5; Nyborg 10, 5 og 5; Kirtteminde, Medelfart og Bogensse hver 6, 3 og 3; Suinborg og Assens hver 20, 10 og 5; Faaborg 10, 5 og 2; Rudkiøbing 6, 3 og 2; Kolding 20, 10 og 5; Vedle 10, 5 og 5; Horssens 20, 10 og 10; Aarhus og Randers hver 30, 10 og 10; Ebeltofte og Gryndou hver 5, 3 og 3; Aalborg 50, 20 og 10; Seby 6, 3 og 3. — Summa: 560 Læster Øl, 272 Læster Brød og 193 Skippd. Flæsk. T. 9, 364. K. (kun Listen; dat. 9. Juli).

[**Omtr. 6. Juli**] Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len at købe Øksne til Kongen og sende dem til Kiøbnehafns Slot til St. Bartholomei Dag [24. Aug.]. — Kiøbnehafns og Riberhus Len hvert 100; Nyborg og Aalborg Len hvert 60; Kallundborg, Hald og Skanderborg Len hvert 50; Roskylle med Skioldenes, Soer Kloster, Anduorskouf Kloster, Aarhusgaard og Malmøe Len hvert 40; Abramstrup, Vordingborg, Othense, St. Knuds Kloster, Hintzgafuel, Hagenskouf, Lundenes, Ørum, Skifue, Vesteruig, Mariagger Kloster, Kalløe, Silckeborg, Helsingborg og Lantzkronne Len hvert 30; Tryggeueld, Korsøer, Holbeck, Dragsholm, Ringsted Kloster, Rudgaard, Segelstrup, Aastrup og Børglom Len hvert 20 Øksne. Summa: 1300. K. (kun Listen). Udt. i T. 9, 366 b.

10. Juli (**Odense**). Aabent Brev, at Kronens Ugedagsmænd til Rønnebecksholm, som Eskild Gøie nu har i Værge, maa være fri for Kongeskat. Udt. i R. 9, 243 b. K. (i Udt.).

— Befaling til Erich Hardenberg, Coruitzis Søn, der til Kongens store Forundring har siddet baade Befalingen til at møde hos Admiralen for at lade sig bruge paa Orlogsskibene og Befalingen til nu at møde her i Othense for sammen med de andre Adelige at erfare Kongens Vilje overhørig, straks at begive sig til Admiralen og rette sig efter hans Ordrer, saafremt han ikke vil have fortabt Adelsnavn og Frihed. T. 9, 367 b.

14. Juli (**Aarhusgaard**). Pantebrev paa Livstid til Christoffer Skaaning, Borgemester i Horsens, paa Porup[1] og Bircknes, som han nu selv har i Værge, for samme Sum som hidtil. R. 9, 70. K.

16. Juli (**Skanderborg**). Til Folmer Rosenkrantz og Borgemestre og Raad i Aarhus samt Eskild Giøe og Borgemestre og

[1] Purup, Vor H.

Raad i Nyborg. Da der klages over, at Skippere og Færgemænd tage for høj Færgeløn, skulle de straks, eftersom Adelen i Nørrejylland og Fyen med det første skal begive sig til Kiøbnehafn med Heste og Harnisk, fastsætte en Takst for Færgelønnen, paase, at den overholdes, og straffe alle, der overtræde den. De skulle sørge for, at Adelen straks bliver ført over, naar den kommer. T. 9, 368.

16. Juli (**Skanderborg**). Til Jørgen Rosenkrantz, Axel Jul, Hans Jahansen og Folmer Rosenkrantz. Da Palle Jul har begæret 1 Gaard i Synderbye i Stoubye[1] Sogn, 1 Bol i Kirckebye og 1 Bol i Hundehale, som Peder Gyldenstiern nu har i Forlening, til Mageskifte for 1 Gaard i Spabeck i Om Sogn i Hing Herred og 1 Gaard i Berde[2] i Vordegod Sogn, endvidere 1 Gaard i Stoubye Sogn og 1 Bol i Nystrup[3], tilhørende Mariagger Kloster, for 1 Gaard og 1 Bol i Sønderskoufue i Bordberg Sogn og 2 Bol i Bølling By og Herred, skulle de med det allerførste besigte ovennævnte Gods og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 70 b. K.

17. Juli (**Vejle**). Livsbrev for Christoffer Pedersen, Ridefoged til Aarhusgaard, paa 1 Gaard i Veielbye i Hasløf Herred, uden Afgift. R. 9, 71 b.

18. Juli (**Kolding**). Til Axel Jul og Palle Jul. Nogle Hustruer, hvis Mænd sidde for Hus og Gaard, men nu ere opskrevne i Kongens og Rigets Kald, have af den Grund nægtet at give den af Rigsraadet bevilgede Skat, hvilket Kongen dog ikke, som Forholdene ere, kan tillade, skønt han ellers gerne vilde fritage dem. Kongen har derfor befalet Herredsfogderne at hjælpe Lensmændene til Ret over dem, der ikke ville give Skat, og Axel Jul og Palle Jul skulle, hvis nogen tiltaler Herredsfogderne, fordi de have tilstedt Forfølgning, tage Sagen til sig og ikke dømme deri, førend den kommer for Kongen og Raadet. T. 9, 369.

20. Juli (—). Til Erich Skram, Morthen Suendsen og Erich Lange. Da Fru Anne Skram, Jens Juls Enke, har begæret Kronens Rettighed af en øde Jord i Fogsing[4] i Huisel Sogn i Nøruongs Herred til Mageskifte for noget af hendes Arvegods, skulle de med det allerførste besigte Mageskiftegodset og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 72. K.

21. Juli (—). Til Hertuig Thomsen, Folmer Rosenkrantz og

[1] Staby, Ulvborg H. [2] Barde, Bølling H. [3] Nistrup, Ulvborg H. [4] Favsing.

Erich Podbusk. Da Fru Karine Krabbe, Niels Skiels Enke, har begæret 1 Viborg Kapitels Gaard, kaldet Øregaardt, til Mageskifte for noget af sit Ejendomsgods, skulle de med det allerførste besigte Mageskiftegodset og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 73. K.

21. Juli (**Koldinghus**). Til Kapitlet i Viborg. Kongen har tilladt Fru Karene Krabbe at faa Kapitlets Gaard Ørregaard til Mageskifte mod at udlægge lige saa godt Gods i Stedet, hvilket Kapitlet skal paase sker. T. 9, 369 b.

— Forleningsbrev for Oluf Pedersen, Tolder og Borgemester i Ribe, paa Brede Eng udenfor Ribe, hvilken Lambricht Andersens Hustru sidst havde i Værge, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf. R. 9, 72 b. K.

22. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Kongen paa Forbøn af sin Moder bevilger, at Borgerskabet i Kolling herefter ikke skal sættes højere i Skat, Hold eller anden Tynge end Borgerskabet i Vedle, hvilket Morthen Suendsen, Embedsmand paa Kollinghus, har berettet er sket i de senere Aar, medens de to Byer tidligere ere blevne takserede lige højt. R. 9, 73 b. K.

24. Juli (**Nyborg**). Befaling til Bønderne under Hindzgafuel Slot at udføre Møg fra Slottet og iøvrigt rette sig efter Jørgen Sestedts Ordrer, hvilket de hidtil ikke have villet. R. 9, 131[1].

— Aabent Brev, at Karine Lauritzes og hendes Arvinger maa beholde alt hendes Jordegods inden- og udenfor Rodnebye; hendes Husbond blev nemlig ihjelslaaet ved Rodnebyes Erobring af Fjenden og hendes Gaard med hendes Gods, Breve og andet opbrændt, hvorfor hun nu er bange for, at nogen skal gøre hende Hinder paa Jordegodset. R. 9, 305.

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Fru Anne Oldelandt, Hans Norbyes Enke, — der har haft Trætte med Hr. Baltzer i Uggersløf, Søfren Matzen og Apelone Knudtz og er bleven forfulgt med Hærværk af nogle af disse, hvorefter der er gaaet Lovmaal over hende og hun er bleven fredløs, da hun ikke har bødet for sig inden 6 Uger — alt hvad hun er falden i til Kongen for den Sag, da Eskild Giøe har berettet, at hun har stillet Sagvolderne tilfreds. T. 9, 370 b[2]. K.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Stiftsskriverne i Aar at oppebære alt Kirkekornet, føre det ind i Købstæder ved Søsiden, hvorfra

[1] Tr.: Nyerup, Hist.-stat. Skildr. af Danm. og Norge I. 375 f. [2] Tr.: Dsk. Mag. 4. R. V. 279 (med urigtig Dato: 23. Juli).

det kan udskibes, lade Bygget gøre i Malt henimod Foraaret og opbevare det tillige med Rugen og Havren indtil videre. De skulle desuden i Forening med Kirkeværgerne besigte alle Kirkerne, optegne alle Mangler paa klare Registre og sende disse til Johan Friis og Peder Oxe, saa disse kunne underrette Kongen derom. T. 9, 370. K.

25. Juli (**Nyborg**). Aabent Brev, hvorved Peder Mortensen, Skriver paa Nyborg Slot, fritages for al borgerlig Tynge, saa længe han er Slotsskriver. Udt. i R. 9, 131 b.

26. Juli (**Kbhvn.**). Pantebrev til Albret Oxe til Nilstrup paa Vixnes, Stormandtz[1] og Kalløe Birker i Laaland for 3333 Dlr. 10 Sk. lybsk, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. Han skal svare 100 Dlr. i aarlig Afgift. P. 231.

— Til Bønderne, hvem de end tjene, i Skaane. Da mange af de i Henhold til Kongens aabne Brev om Udgørelsen af hver femtende Mand udgjorte straks løbe hjem igen, befales det alle udgjorte straks at møde hos Jørgen Bilde, Befalingsmand i Blekinge, og være ham lydige. Enhver, der uden Jørgen Bildes Tilladelse løber hjem, vil blive straffet paa Livet. T. 9, 371.

28. Juli (—). Befaling til alle Indehavere af frit Jordegods i Skaane at møde med deres Rustning St. Lauritz Aften i Malmøe og lade sig mønstre St. Lauritz Dag [10. Aug.]. T. 9, 372. K.

— Lignende Befaling til de samme i Sjælland om at møde samme Tid i Kiøpnehafn, lade sig mønstre og derefter straks begive sig til Skaane for at lade sig bruge mod Fjenden. K.

— Lignende Befaling til Laaland og Falster. K.

— Befaling til Otte Brade, Biørn Kaas, Jørgen Thidemand, Jørgen Marsuin, Henrich Arnefeld og Erich Grubbe at forkynde ovenstaaende Brev for Adelen i Skaane, Sjælland og Smaalandene. Udt. i T. 9, 372 b.

29. Juli (—). Befaling til Hans Skriver, Stiftsskriver i Viborg Stift, at lade Fru Kirstine, Thomes Kruses Enke, oppebære Kronens Part af Korntienden af Gunderup Sogn i Aar, dog skal han indskrive i sit Register, hvad Tienden beløber sig til, for at Kongen kan vide, hvor meget det er. T. 9, 372 b. K.

[1] Sosmark, Musse H.

29. Juli (**Kbhvn.**). Til Bønderne i Øster Herred i Blekinge. Kongen takker dem, fordi de hidtil have vist sig som lydige Undersaatter, og meddeler dem i Anledning af deres Supplikats om den Besværing, de hidtil have haft af Fjenden, at Orlogsskibene, som deres Fuldmægtige selv have set, ligge rede paa Strømmene og kun vente paa gunstig Vind for at sejle ud, ligesom ogsaa Krigsmagten vil rykke frem til Lands og se at gøre en Ende paa Fejden, da Kongen af Sverrig ikke vil have Fred. Da Fjenden derfor vil faa andet at gøre end at overfalde dem, beder Kongen dem blive ved deres Hjem og, hvis Fjenden uformodet gør Indfald med en ringe Hob, da gøre ham Modstand. T. 9, 373.

— Til alle Indehavere af frit Jordegods i Skaane. Da mange endnu restere med den Hjælp, de bevilgede Kongen af deres Jordegods, Panter og Forleninger, befales det dem straks at levere den til Biørn Kaas og Jørgen Thidemand. T. 9, 374.

30. Juli (—). Livsbrev for Peder Hansen, Renteskriver, paa det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, kaldet Hørninge Præbende, som Anthonis Hanisch tidligere havde, og som han nu selv har i Værge. Naar han ikke længere er Renteskriver, skal han residere ved Domkirken. R. 9, 74. K.

— Aabent Brev[1], at Sora Klosters Bønder, der hidtil ved Paabud om at bage Brød, male Gryn, age Tømmer o. lign. ere blevne tilsagte af Lensmændene ligesom de til Lenene hørende Bønder, skønt der ogsaa udstedes Brev til Klosteret derom, saa at der paalægges dem dobbelt Besværing, herefter ikke skulle tilsiges af Lensmændene. R. 9, 243 b.

— Til Pouel Huitfeld. Borgemester Peder Ebbesen i Halmstad, der var beskyldt for at have haft hemmelig Handel med de Svenske, har nu været hos Kongen og fralagt sig det, hvorefter denne har taget hans Undskyldning god og igen vist ham hjem; Pouel Huitfeld skal derfor tage nøjagtig Borgen af ham, at han vil være Kongen og Riget tro, og lade ham blive i hans Embede. T. 9, 374 b.

— Befaling til Stiftsskriverne at undersøge, hvor meget hver Kirke behøver til Vin og Brød, og lade hver Kirke beholde saa meget af Kirketienden, men ikke mere. T. 9, 375.

31. Juli (—). Befaling til Biørn Kaas at undersøge, hvilken

[1] M. Morten Pedersen, Abbed, fik Brevet.

Adkomst Ebbe Ulfeldtz Børn have til nogle Helnekircke Klosters-Enge, som de nu have i Værge, tage dem tilbage, hvis de have dem i Forlening af Klosteret, og indløse dem, hvis de have dem i Pant. T. 9, 375.

31. Juli (**Kbhvn.**). Befaling til Ebbe Ulfeltz Børn og deres Lavværge at overlevere Biørn Kaas ovennævnte Enge, som ogsaa deres Fader før dem havde i Værge, hvis de have dem i Forlening, og modtage deres Penge tilbage, hvis de have dem i Pant. T. 9, 376. K.

—[1] Befaling til Henrich Friis, Palle Ulfeld, Eggert Henrichssen og Niels Henrichssen at besigte Inventariet paa Nyborg Slot, som Kongen nu har forlenet Eskild Gøye med paa Afgift, og afgive skriftlig Beretning om dets Forbedring eller Forargelse i den Tid, Eskild Gøye har haft Slottet. R. 9, 130 b.

1. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Munck, Admiral Efuert Bilds Løjtnant, at overtage Kommandoen over Orlogsskibene, da Efuert Bild nu er død. T. 9, 376 b.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Fru Pernille Oxe kun at gæste Bønderne i det under Korsøer Slot liggende Flackebergs Herred med saa mange Heste, som de ere pligtige at holde, og lade dem, der ikke ville holde Heste til Gæsteri, give Penge derfor ligesom andre, da de have klaget over, at der for nogle Aar siden er paalagt dem mere Gæsterihavre, end Bønderne under andre Slotte give. T. 9, 376 b. K.

2. Aug. (—). Befaling til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, der har faaet Ordre til at opkræve Kronens Part af Tienden i Aarhus Stift, som hidtil at lade Hans Johanssen, Embedsmand paa Silckeborg, oppebære samme Tiende, saa vidt hans Befaling strækker sig; dog skal Hans Johanssen levere ham det Korn, der skal svares af Tienden, i de Købstæder ved Søsiden, hvor det er mest belejligt. T. 9, 377.

3. Aug. (**Frederiksborg**). Tilladelse for Borgerne i Skifue, der formedelst deres Udgifter til Rigets Behov ere blevne nødte til at sælge noget af Byens Ejendom og derfor mangle Foder til deres Kvæg, til at indhegne Byens Forter og gøre sig dem saa nyttige som muligt; dog hver Mands Ret dermed uforkrænket. R. 9, 75. K.

[1] I R. er Brevet dateret 31. Juni og indført mellem Breve af 18. Juni og 24. Juli. Det kan ikke ses, naar Nyborg er gaaet over fra Regnskabslen til Afgiftslen, men det er muligvis sket ved Kongens Ophold paa Nyborg 24.—25. Juli.

3. Aug. (**Frederiksborg**). Til Hans Lauritzen, Stiftsskriver i Viborg Stift. Da Sognemændene i Brøndum Sogn have begæret at maatte beholde Kirkens Part af Tienden i Aar til Opbygning af deres nedblæste Kirketaarn, skal han undersøge Sagen og, hvis det forholder sig, som de berette, lade dem beholde den begærede Tiende. T. 9, 377 b.

5. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved M. Frantz Berg, Superintendent i Oslo, fritages for Skat og Tynge af sit Kannikedømme i Riber Domkirke i 1 Aar efter dette Brevs Datum. R. 9, 75 b. K.

— Kvittans til Henrich Mougensen, Tolder i Helsingør, paa 12 dobbelte Rosenobler, 2770 Rosenobler, 4 dobbelte Dukater, 2 enkelte Dukater, 2 ungerske Gylden, 50 gamle Engelotter, $^1/_2$ Engelot, 6 dobbelte Kejser- og Prinsegylden, 4 enkelte Prinsegylden, 9 Kroner, 8 Krosater, $3^1/_2$ Milreis, 740 rinske Gylden og 1 engelsk Daler af dette Aars Told samt 2 Portugaløser, $36^1/_2$ Rosenobel, 24 gamle Engelotter, 4 ny Engelotter, 1 dobbelt Dukat, 4 dobbelte Prinsegylden, 25 enkelte Prinsegylden og 42 Milreiser af Lastepengene. Udt. i R. 9, 244 b.

— Skøde til Henrich Mougensen, Tolder og Borgemester i Helsingør. R. 9, 244 b. Orig. (Se Kronens Skøder.)

7. Aug. (—). Tilladelse for Jacob Skram til Hastrup til at lægge et Birketing ved sin Gaard Hastrup, hvortil alle hans Bønder i Eystrup og Nørresnee Sogne i Nørrevangs Herred og i Thyrgo, Brandle og Vestre Sogne i Vradz Herred skulle søge. Han og Arvinger faa fri Birkeret dertil mod altid at holde en Birkefoged. R. 9, 75 b. K.

8. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved der tillægges Hr. Seueren Olsen, der er kaldet til Sognepræst ved Frederichsborg Slotskirke, følgende Underholdning: Fielckindstrup Gaard med Tilliggende som fri Præstegaard, fri Olden i Kronens Skove til hans egne hjemmefødte Svin, fri Ildebrændsel og Bygningstømmer til Gaardens Brug, hver 30. Kærv af alt Korn, som avles til Fauerholm Ladegaard, hvilket Lensmanden skal lade føre til Fielckindstrup, fersk Fisk her fra Slottet til hans eget Bord to Gange om Ugen, Kronens Part af Tienden af Ugerløs[1] og Jorlund[2] Sogne, hvilken Sognemændene skulle levere ham i Kærven, og 10 Al. En-

[1] Uggeløse, Lynge-Frederiksborg H. [2] Hjørlunde, samme H.

gelsk, 10 Al. groft Klæde, 6 Al. Sardug og 6 Al. Lærred til Klædning, hvilket skal leveres ham af Lensmanden. Han skal endvidere være fri for al Skat og kgl. Tynge baade af hans Indkomst i Roskilde og af den ham her tillagte, og Kongen vil, saafremt han formedelst Sygdom og Skrøbelighed skulde blive nødt til at fratræde sit Embede, forsørge ham og hans Hustru og Børn med en ærlig Underholdning i hans Livstid. R. 9, 246[1]. K.

9. Aug. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, herefter skal oppebære Kronens Part af Tienden i Frederichsborg og Krogens Len og gøre Regnskab derfor, da Kronen hidtil ikke har faaet Fyldest af Kronens Part af Tienden her i Riget; han maa bortfæste Tienderne hvert Aar til de højstbydende, og disse skulle levere det Korn, de skulle give i Afgift, hvor Jørgen Munck befaler. Alle Forleningsbreve paa Tiender, med Undtagelse af Livsbreve og Forleningsbreve til Skoler, Kirker og Hospitaler, skulle herefter være døde og magtesløse. Han skal aarlig i Forening med Herredsprovsterne høre Kirkeregnskaberne og i Forening med Kirkeværgerne bortfæste Kirkens Korn til de højstbydende. T. 9, 378.

10. Aug. (—). Befaling til Stiftsskriveren i Sjællands Stift at lade M. Morthen Pedersen, Abbed i Soer Kloster, følge alle de Tiender, som Abbederne Henrich og Niels have haft i Værge, og lade ham oppebære alt Straafoderet deraf til Klosteret, mod at han svarer saa meget Korn, som Tienderne kunne taale, til Stiftsskriveren; ligesaa skal han lade M. Morthen følge alle de Kirkejorder, som Klosteret har Jus patronatus til, og som de tidligere Abbeder have haft. T. 9, 379.

13. Aug. (**Kbhvn.**). Brev for Fru Viuicke Podbusk, Efuert Bilds Enke, paa Herrested Birk i Fyen, ligelydende med Brevet til hende paa Stege Slot. Udt. i R. 9, 129 b.

— Til Lensmændene, som have Herreder. Da den Kvægskat, som først var paabudt til St. Lauritz Dag, men som de siden have faaet Befaling til straks at fremsende, endnu ikke er kommet, befales det dem hurtig at indkræve den og sende den hid. T. 9, 379. K. Orig. (til Jutte Podebusk, Knud Gyldenstjernes Enke).

14. Aug. (—). Aabent Brev til Bønderne over alt Riget, at Danmarks Riges Raad har bevilget en almindelig Skat af dem,

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 295 f.

saaledes at enhver skal give 4 Sk. af hver plovfærdig Okse, hver Ko og hver Hest, 2 Sk. af hvert Ungnød og hvert Øg og 1 Sk. af hver Kalv, hvert Faar, hver Ged, hvert Svin, der er over 1 Aar gammel, og hver Fole eller Føl, som ikke er 1 Aar gammel. Skatten skal betales i rund Mønt og være ude inden St. Lauritz Dag [10. Aug.]. Ingen, hverken Fogder eller Skrivere, skulle være fri for Skatten undtagen Adelens egne Ugedagsmænd, der bo osv. Lensmændene skulle skrive og oppebære Skatten og give hver Bonde en Seddel paa, hvor meget han yder. T. 9, 381 b[1].

14. Aug. (Kbhvn.). Befaling til Lensmændene at forkynde ovenstaaende Brev og indkræve Skatten. Orig. (til Sidsel Ulfstand)[2]. Udt. i T. 9, 383.

— Følgebrev for Fru Viuicke Podbusch, Efuert Bilds Enke, til Bønderne under Stege Slot og Len, som hendes Husbond sidst havde i Værge. R. 9, 247.

—[3] Pantebrev til Jochim Beck, Rentemester, paa Efferdrup Len, som er 7 Gaarde i Efferdrup, 4 Gaarde i Thennigstrup[4] og 3 Gaarde i Smedstrup, for 1125 Dlr., som han har betalt Fru Kirstine Bøller, Jesper Kraufsis Enke, for Halvdelen af den af hendes Mand til Josve van Qualen og dennes Ryttere betalte Part af de 45,058 Dlr. 20 Sk. 2 Alb. lybsk, hvorfor han med andre af Adelen havde sagt god. P. 232.

— Stadfæstelse for Erich Steen til Thaastrup paa et Stokkenævn af Hensted Herredsting 1561 og et Landstingsvidne af Viborg Landsting 1563, lydende, at Erich Steen inden Tinge har erklæret Karine Sielsdatter for sin ægteviede Hustru og sine Børn med hende for sine rette Arvinger. R. 9, 76. K.

— Befaling til Hans Jahansen, Embedsmand paa Silckeborg, at lægge et Birketing i Verslef[5] By i Holbo Herred i Nørrejylland, hvortil Bønderne i Verslef, Barre[6], Acht[7], Thangelund[8], Mondrup og Katvads Mølle skulle søge som deres rette Værneting. Han skal tilskikke en Birkefoged. R. 9, 76 b. K.

---

[1] Da Kvægskatten i Følge Rentemesterregnskaberne indbetaltes i Sjælland til 10. Juli (Knud Konges Dag), i Jylland, Fyen og Smaalandene til 10. Aug. (St. Laurentii Dag) og i Skaane til 24. Aug. (St. Bartholomæi Dag), og da der maa være udstedt forskellige Skattebreve til de forskellige Landsdele, kan man formode, at det til Sjælland (ikke indførte) udfærdigede Brev er af 12. Juni (se ovfr.), og at Koncepten til Brevet til Jylland osv. er indført i Brevbogen med Datum for Brevet til Skaane. [2] Med Paategning om at være modtaget 22. Aug. [3] P. har urigtig: 1568. [4] Vist Fejlskrift for Hemmingstrup (ɔ: Hemmestrup), jvfr. Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 43. [5] Vejerslev, Hovlbjærg H. [6] Borre. [7] Ajdt. [8] Tungelund.

14. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Provster, Sognepræster og Degne paa Alsse og Erre at rette sig efter Hr. Jørgen Lyckes og Jørgen Rosenkrantz's Befalinger, da disse i Anledning af Striden om den gejstlige Jurisdiktion paa Alsse og Erre, der indtil for kort Tid siden uanfægtet har ligget under Fyens Stift, ere sendte did for at undersøge og ordne Sagen; det befales tillige alle at være lydige mod Superintendenten i Fyens Stift og i hans Fraværelse mod den af ham indsatte Provst. R. 9, 132 og T. 9, 380[1].

— Til Bønderne paa Alse og Erre. Da Kronens Part af Tienden med Herligheden over alle Kirkerne, Kirkegodset og Præstegæsteriet, som tilkommer Kongen der paa Øerne og hører til Fyens Stift, en Tid med Kongens Faders Tilladelse er bleven brugt til Synderborg, dog ikke som Ejendom, har Kongen nu befalet Hr. Jørgen Løcke og Jørgen Rosenkrantz at indsætte en til paa Kronens Vegne at oppebære dens Rettighed. T. 9, 380 b[2].

— Befaling til Henrich Holck at begive sig til Hr. Jørgen Løcke og Jørgen Rosenkrantz og give dem alle de Oplysninger, han kan. T. 9, 381[3].

— Til Hr. Jørgen Løcke, Holger Rosenkrantz, Otthe Brade og Jørgen Rosenkrantz. Da mange af Adelen trods gentagne Paamindelser endnu ikke have udgivet den Hjælp, den havde bevilget Kongen til sidste Kyndelmesse [2. Febr.], og andre ikke have udlagt saa meget, som de burde, og ej heller under deres Ed, skulle de, eftersom Kongen ikke kan vide, om Fejlen ligger hos ovennævnte, der skulle indkræve den, eller hvad Grunden er, straks indkræve Hjælpen, saafremt de ikke selv ville staa til Rette, og med det første indsende den til Kongens Forordnede. T. 9, 383. K.

15. Aug. (—). Forleningsbrev for Albret Oxe paa Siørup og Getzøer Len og Nauelsti Birk; han skal have Avlen til Siørup og Getzøer og samme Genant som Claus Huitfeld og skal tjene Riget med 6 geruste Heste. Lenenes Rente udover Genanten og den Afgift, der tilkommer Henrich Rantzov, Statholder, af Getzøer Len, samt Kronens Tiendekorn og Præstegæsteri af Falster og Nørre Herred i Rafuensborg Len maa han beholde for en aarlig Afgift af 1000 Dlr., derimod skal han gøre Regnskab for den uvisse Rente, hvoraf han dog selv skal have Halvparten, ligesom ogsaa de

[1] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearch. III. 31 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 97 f. (tildels). [2] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearch. III. 32. [3] Tr.: l. c. III. 31.

4 Tdr. Smør og 3 Par Slagtestude af hans Genant, som han ikke kan faa af den visse Rente, skulle tages af den uvisse Rente. R. 9, 107 b.

15. Aug. (**Kbhvn.**). Kvittans til Fru Margrete Bilde, Lauge Brocks Enke, paa hendes Regnskab for Indtægt og Udgift af Vordingborg Len i den Tid, hendes Husbond og hun have haft det i Forlening, samt for de i samme Tid oppebaarne Landeskatter. Hvad hun blev skyldig, har hun dels betalt, dels leveret Niels Ulfstand til Inventarium. R. 9, 247 b.

16. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Viborg Kapitel fritages for al Skat og Tynge i de næste 3 Aar og Bønderne til Viborg Domkirke for Skat i 1 Aar, da baade Domkirken og alle Kannikeresidenser have lidt stor Skade af Ildebrand; dog skal Kapitlet saa af al Magt istandsætte Domkirken og Residenserne. R. 9, 77. K.

— Aabent Brev, at Theus Jørgensen og hans Hustru Bold maa bo i Kiøpnehafn og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge, saa længe de leve. R. 9, 248.

— Aabent Brev, at Bortforleningen af det efter Hr. Verner Parsberg ledige St. Katarina de Rota Kanonikat i Roskilde Domkirke, hvilken Fru Margrete Bilde, Lauge Brocks Enke, har bevist tilkommer de Brocker, herefter skal blive hos hendes Børn, da de nu ere de eneste af Slægten. R. 9, 248 b.

— Følgebrev for Henrich Brade til Bønderne i Heglinge og Fuletofthe, som Hr. Lauge Brade sidst havde i Værge. Udt. i R. 9, 305 b.

— Til Tolderen i Ribe. Da Christopher Fogler, Amtskriver paa Segeberg Slot, kun har faaet 1000 Dlr. af de 3500 Dlr., som Tolderen tidligere fik Befaling at betale, skønt denne er bleven Summen skyldig i sit Regnskab, hvilket skyldes, at han uden Kongens Tilladelse har laant Tolden ud, befales det ham straks at indkræve den udlaante Told og betale de resterende 2500 Dlr. T. 9, 384. K.

17. Aug. (—). Kvittans til Otthe Brade, Embedsmand paa Helsingborg, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Aalborghus Slot fra hans Overtagelse af Lenet til 1. Maj 1567, da han overleverede det til Erich Podbusk, samt for de i samme Tid oppebaarne Skatter. R. 9, 77 b. K. (snarere Afskrift).

— Kvittans til Fru Margrete Bilde, Lauge Brocks Enke,

der med nøjagtig Kvittans har bevist, at hendes Husbond 1564 har gjort Regnskab for Indtægt og Udgift af Holbeck og Trøgeuelde Len i den Tid, han har haft dem i Forlening, samt for de i samme Tid oppebaarne Kongeskatter. R. 9, 249.

17. Aug. (**Kbhvn.**). Rettertingsdom, afsagt af Johan Friis, Frantz Brockenhus, Marsk, Hr. Otte Krumpen, Hr. Jørgen Lycke, Jørgen Rosenkrantz og Biørn Kaas, mellem Peder Oxe, Hofmester, og Niels Ulfstand angaaende nogen Oppebørsel af Vordingborg Len. Dommen tilpligter Niels Ulfstand til at levere Peder Oxe alt, hvad han har oppebaaret af Vordingborg Len og ikke med nøjagtige Kvittanser kan bevise at have leveret til Kongen enten her paa Slottet eller andensteds. R. 9, 249 b.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Othense at kalde de Borgere i Byen for sig, med hvem Oluf Nielsøn paa Kongens Vegne har handlet, og forhøre, om nogen med Rette har noget at beskylde Oluf Nielsøn for enten med Hensyn til den Handel, han har drevet med dem, eller de Breve, Kongen har givet ham om hans Skattepligt, og give ham deres Svar beskrevne. Oluf Nielsøn har nemlig klaget over, at flere Borgere hemmelig »begaa« ham med unødige Ord.[1]

18. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Hr. Otte Krumpens Pant i Synderliung og Medelsom Herreder forhøjes med 4494 Jochimsdlr. $18^1/_2$ Sk., som han har betalt Erich Lange, Lauritz, Jacob og Jørgen Skram for de af dem betalte Parter af de 14,000 Dlr., hvorfor de med andre havde sagt god til Hans Blomme. P. 233 (overstreget).

— Gældsbrev til Steen Bilde til Kiersgaardt paa 3333 Dlr. Hovedstol og $166^1/_2$ Dlr. aarlig Rente, at betale tilbage i Kiøbenhafn til Hell. 3 Kongers Dag 1568[2]. Orig. (skaaren). Jvfr. 17. Marts 1567.

— Mageskifte mellem Holgierd Rosenkrantz, Embedsmand paa Skandelborg, og Kronen. R. 9, 78. K. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Anders Lauritzen, Borger i Assens, der var dømt fra Halsen for Ulydighed mod Borgemester og Raad og for at have vakt Mytteri blandt sine Medborgere, maa blive boende

[1] Tr.: Hanck, Fredrik II og Oluf Bagger S. 11 (efter en Afskrift). [2] I Brevet staar her urigtig: 1567.

i Assens og handle og vandle som andre Borgere, da han nu har stillet Kongen tilfreds for denne Sag. R. 9, 132 b.

18. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Kapitlet i Roskylle at sende 20 Heste til Kiøbnehafn med et paalideligt Bud senest den 31. Aug.; til Indkøbet af Hestene skal ethvert Medlem af Kapitlet bidrage i Forhold til sin Rente i Kapitlet. Udt. i T. 9, 385 b.

— Lignende Befaling til Lunde Kapitel om 15 Heste. Udt. i T. 9, 385 b.

— Lignende Befalinger til Aarhus og Riber Kapitler om hver straks at sende 15 Heste eller 40 Dlr. for hver Hest. Orig. (til Kapitlet i Ribe) i Provinsark. i Viborg. Udt. i T. 9, 386.

19. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Niels Kaas til Taarupgaard, kgl. Sekretær, og hans Arvinger til Taarupgaard faa Jus patronatus til Taarup Kirke og Præstegaard i Fiendz Herred med Ret til at oppebære al Kirkens Rente og anvende den til Kirken. De skulle holde Kirke og Præstegaard i Stand og indsætte lærde Sognepræster, som dog først skulle kendes duelige af Superintendenten i Viborg Stift, der ogsaa aarlig skal visitere Kirken. R. 9, 79 b. K.

— Til alle indlændiske og udlændiske, der besøge Fiskerlejerne Niibe, Sebersund, Stafuend, Øøland, Gøl og Nøreholm. Kongen har befalet Erich Podbusch, Embedsmand paa Olborghus, og sin Salter Bertel Stinger at salte 60 Læster Sild til Slottenes og Orlogsskibenes Behov og befalet, at alle Fisk, der fanges fra Lørdag Aften til Mandag Aften, skulle sælges til dem til den gamle sædvanlige Pris, hvorfor det forbydes alle andre at købe Sild i den Tid; Lensmanden skal paase, at alle Ned- og Vodkarle sælge de paa ovennævnte Dage fangede Sild til Salteren og ikke, som tidligere, holde sig tilbage med dem, i hvilket Tilfælde han skal lade dem straffe. R. 9, 133[1].

— Til de i Malmøe liggende danske Ritmestre og Ryttere. Da Erich Valckendorpf, Sten Bilde og Axel Viffert have klaget over, at mange af dem hugge Tømmer og Ved i Alnerop Skove og Lunde, ligesom de ogsaa tillade Borgere og Bønder at hugge i Skovene, hvorved disse i høj Grad forhugges, forbydes det baade dem og andre herefter at hugge i Skovene uden ovennævnte 3 Mænds Tilladelse. T. 9, 386.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 340 f.

19. Aug. (Kbhvn.). Aabent Brev til Bønderne, hvem de end tjene, at Kongen og Rigsraadet ere blevne enige om en Øksenskat af dem til Orlogsskibenes Udrustning til Foraaret, saaledes at hver 10 skulle lægges i Læg sammen og give 1 god Okse; Øksnene skulle leveres paa Kiøbnehafns Slot inden St. Michels Dag. Kun Adelens egne Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. T. 9, 386 b. K.

— Befaling til Lensmændene straks at forkynde ovenstaaende Brev, oppebære Øksnene og sende dem til Kiøpnehafn; de skulle paase, at deres Fogder ikke gøre sig Fordel derved. K. Udt. i T. 9, 387 b.

24. Aug. (Lund). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har modtaget deres Skrivelse af 23., at de lubske Skibe, der skulle i Østersøen med Kongens Orlogsskibe, ikke kunne blive færdige i 4 eller 5 Dage. Da Svanen efter Siluester Franckes Beretning er læk, saa den ikke kan bruges paa denne Rejse, og han i Stedet har forlangt den Hamborger Okse, saa maa de huske, at det i Kiøbnehafn blev bestemt, at Oksen ikke skulde ud, men indlægges med de andre Hovedskibe, hvorved Kongen mener, at det bør blive. De skulle i Stedet, som de selv foreslaa, lade Løven gøre i Stand og levere Siluester Francke den. Deres Forslag om at lade den fra Bergen komne Gallej løbe med ud i Østersøen nærer Kongen Betænkelighed ved, da den efter Frantz Brockenhus's og Biørn Kaas's Sigende ikke skal kunne hjælpe sig i stor Sø, hvorfor ogsaa Folkene stadig, da den var med dem i Norge, holdt sig under Land med den, naar det var stærkt Vejr. T. 9, 388.

— Til de samme. Kongen billiger deres Forhandling med den lubsche Admiral og Underadmiral om Indlæggelsen af de store Hovedskibe og om de 7 Orlogsskibe, der skulle i Østresøen, og ligesaa den trufne Bestemmelse om de Krigsfolk, de Lubsche have paa deres Skibe, derimod er Kongen bleven enig med de herværende Rigsraader om, at Kongens eget Krigsfolk paa Skibene, hvilket Peder Oxe og Johan Friis havde foreslaaet at lade blive paa Skibene i nogle Dage, straks skal sættes i Land i Laugholm, hvor det skal have Penge og Klæde til Optoget, for at det kan staffere sig noget; man kan nemlig, hvis Folkene blive paa Skibene, befrygte, at de blive syge og dø. De skulle derfor straks lade alle de tyske Krigsfolk og alle de danske Skytter, der skulle med paa Toget, sætte i Land og ligesaa de 2—300 Baadsmænd, der skulle med som Skansegravere. Der sendes dem

Brev til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, om at levere dem 4000 Dlr., hvilke de kunne bruge paa Mønten. De helsingborgske Ryttere have lovet at drage op paa Mandag 8 Dage [1 Sept.]; de holdt haardt paa at faa en hel Maaneds Penge, da de have ligget over den aftalte Tid, men Kongen fik dem dog til at gaa ind paa en halv Maaned baade til Tros og andet, hvorfor Peder Oxe og Johan Friis skulle sende de dertil nødvendige Penge, halvt tyske og halvt danske Penge, enten til Rentemester Eiler Grubbe eller til Ritmesteren i Helsingborg. Da Kongen har lovet derudover at forstrække Ritmester Henrich Plato med 200 enkelte Dlr. paa hans Besolding, for at han skal blive saa meget villigere, skulle de ogsaa skaffe ham disse Penge. T. 9, 389.

24. Aug. (**Lund**). Til Otthe Brade. Da Kongen vil sende 2000 Knægte fra Kiøbnehafn til Laugholm, hvilke skulle sættes i Land ved Torekoe og derfra marchere til Laugholm, skal han bestille Natteleje til Knægtene og lade Bønderne gøre Gengærd til dem, saa de kunne faa nødtørftig Underholdning paa en Nats Tid. T. 9, 388 b.

25. Aug. (—). Til Hans Stygge. Da Axel Nielssen til Palsgaard, der i Forening med andre adelige har sagt god for Kongen til Hans Blome og for sin Part har maattet betale 1060 gamle Dlr., har berettet, at det Gods, Hans Stygge for nogen Tid siden indløste fra ham for 1000 Dlr., nemlig 1 Gaard i Raarup, 1 Gaard i Huornsild, 1 Gaard i Vindinge, 1 Gaard i Kalsballe, 2 Gaarde i Møballe, 1 Bol i Hosted, 1 Bol i Høne og 1 Bol i Morcholt, kan forrente baade de 1000 Dlr. og de af ham nu udlagte 1060 Dlr., skal Hans Stygge enten betale Axel Nielssen de 1060 Dlr. mod at faa sit Pant forhøjet med denne Sum, eller, hvis han ikke vil det, da modtage sine 1000 Dlr. af Axel Nielssen og udlevere denne Pantebrevet. T. 9, 390 b. K.

27. Aug. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Deres Skrivelse af 25. Aug. er modtagen. De skulle melde Kongen, hvor mange Krigsfolk, danske og tyske, de sende til Laugholm fra Kongens Skibe, særlig hvor mange Skytter og hvor mange med korte Værger, ligesaa, hvis de lubsche Folk gaa ind paa at være med paa Toget, hvor mange de ere, og hvor mange Skytter der findes deriblandt. Der er skrevet til Pouel Huitfeld og Koruitz Viffert om at skaffe Krigsfolket Proviant. Da de danske Ryttere, særlig de jydske, endnu ikke ere mødte, kan Kongen ikke komme til at

mønstre eller besætte Embederne, ligesom der heller ikke kan fastsættes nogen bestemt Dag for Opbruddet; de skulle derfor straks sende Bud og skrive til alle Færgestederne, at alle Skuder paa denne Side straks skulle sejle til Aarhus og Nyborg for at overføre Rytterne. De skulle skrive til hvert Stift, at de Adelige, der enten selv skulle ride eller skulle sende deres Rustning, men endnu ikke ere mødte eller have sendt Rustning, straks skulle gøre det. De i Lund og Helsingborg liggende Ryttere have bevilget at rykke op, derimod er der endnu ikke opnaaet Overenskomst med Ulrich Beehrs Ryttere, der forlange, at de udmønstrede Ryttere skulle godtgøres, og at de skulle have deres Betaling til den Dag, de bleve udmønstrede, hvilket Kongen ikke vil indrømme; endvidere forlange de lige saa stor Afbetaling som de andre Ryttere, Fastsættelse af en Termin for Resten og en Borgen derfor, som de ikke behøve at drage over Vandet efter. Kongen forlanger en skriftlig Betænkning om Handelen med Ulrich Beehrs Ryttere saa snart som muligt. Daniel Rantzou forhandler med Knægtene i Ysted. Da Proviantmester Coruitz Viffert kun har 60 Læster Øl, 36 Skpd. Flæsk og 300 Læster Brød, skulle de sørge for, at der bliver sendt Fetalje did. De fremmede Krigsfolk klage over, at Kongens Mønt kun regnes lidet eller slet intet, særlig blandt Kongens egne Undersaatter, og at der altid, naar de ville købe noget, svares dem: ja, har du tyske Penge; de gemene Ryttere og Herremændene sige højt, at de vilde være tilfreds med lutter Kobbermønt, naar de derfor kunde faa hvad de behøvede, thi en Del af dem har tjent i Frankrig, hvor de ikke fik andet, og dermed lod de sig nøje, da Mønten der gik til fuld Værdi. De skulle overveje, hvad der kan gøres for, at Kongens Mønt bliver taget til fuld Værdi. — Seddel: Daniel Rantzou er nu kommen fra Ysted, og da der ikke findes saa stor Ulempe hos Knægtene, som der gik Ord af, har Kongen sendt Daniel Rantzou, Holger Rosenkrantz, Peder Bilde og Axel Urne did for at forhandle med Knægtene. Da disse imidlertid ikke kunne bringes til at rykke op for mindre end 20,000 Dlr. i Klæde og Sidentøj og 20,000 Dlr. i Penge, skulle de straks skaffe 20,000 Dlr. i dansk Mønt og, hvis de ikke have dem, laane dem, de kunne jo betale dem tilbage af Skatten, som nu daglig indkommer; Kongen saa gerne, at de sendte en 5000 Dlr. over de 20,000, da han ikke ved, om han kan faa Knægtene op med denne Sum. De skulle udtage Sidentøj i Kiøbnehafn for en 4—5000 Dlr. eller mere og straks sende det hid. Kongen har nu handlet

med Ulrich Beehrs Ryttere »paa 3 Maaneder at oprykke«. I Morgen vil Kongen mønstre de jydske Ryttere i Malmøe og paa Tirsdag [2. Sept.] dem i Lantzkrone. T. 9, 392 b[1].

27. Aug. (**Lund**). Aabent Brev til Bønderne i nedennævnte Len, at Kongen har befalet Lensmændene at udtage unge, raske Karle og sende dem til Otthe Brade paa Helsingborg Slot, saa de ere hos ham senest i Dag 14 Dage. De, der blive hjemme, skulle lægges i Læg sammen og give hver af de udskrevne 10 Mk. Penge og saa megen Mad, han kan bære, samt skaffe ham en god Økse med et langt Skaft. Kun Adelens egne Ugedagsmænd osv. skulle være fri. — Otthe Brade skal udtage 50 Skansegravere af 5 Herreder, Jørgen Marsuin 30 af Lantzkrone Len, Fru Sidzele Ulstand 10 af Villantz Herred, Børge Trolle 10 af Gertz Herred, Biørn Kaas 80 af Malmøs Len, Jacob Sparre 14 af Fert Herred og Hans Spegel 6 af Albo Herred. T. 9, 395 b.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Eskild Giøe, Erich Bille, Josua von Qualen, Jørgen Sested, Palle Ulfeld og Christoffer Gadendorff at indkræve den til St. Lauritz Dag [10. Aug.] forfaldne Kvægskat af Bønderne i deres Len og med det allerførste sende den til Kiøbnehafns Slot, hvilket trods gentagne Paamindelser endnu ikke er sket; sker det ikke, nødes Kongen til at finde paa andre Midler for at faa sine Befalinger udførte i Lenene. K. Udt. i T. 9, 395.

28. Aug. (**Lund**). Til Fru Giøruel Hr. Lauge Bradis og Fru Margret Borchart von Bomelbergs. Da der endnu ikke er betalt Hjælp til Kongen af Hr. Lauge Brades Arve-, Pante- og Forleningsgods, skønt denne selv var med at bevilge Hjælpen, beder Kongen dem med det første betale saa meget, som Hr. Lauge i alt skulde udgive, og straks med dette Bud underrette Kongen om, hvad de ville gøre. T. 9, 396. K.

30. Aug. (—). Skøde til Stheen Biilde til Vandaas paa en Kronens Jord paa Grønnegade i Lund vest for Gaden og nærmest op til Stheen Biildes Arvegaard, hvilken Jord tidligere tilhørte St. Drottens Kirke. R. 9, 305 b.

— Gavebrev til Superintendentembedet i Lund. R. 9, 306. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at M. Tygge Asmundssen, Superintendent i Lund, der i Stedet for Halmen af nogle til hans Underholdning

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 631 ff.

henlagte Tiender, hvilken Hr. Eiler Hardenberg lod oppebære til Malmøe Slot, af Kongen fik udlagt en Eng til 80 Læs Hø, nu, da han igen faar Halmen, alligevel indtil videre maa beholde Halvparten af Engen uden Afgift. R. 9, 306 b.

30. Aug. (**Lund**). Til Borgemester, Raad og Byfoged i Holbeck. Da Bønderne under Holbeck Slot bo langt derfra, hvorfor de, der komme did, enten afsendte i Kongens Bestilling eller med kgl. Pasbord, og skulle have Vogne, blive opholdte, skulle de efter Lensmandens eller hans Fogeds Tilsigelse skaffe alle saadanne Vogne ud til Slotsbønderne i de nærmest liggende Landsbyer. T. 9, 396 b. K.

31. Aug. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen beder dem paany om endelig at skaffe de 20,000 Dlr. til Knægtene i Ystedt, hvilket de have meldt ikke at kunne. Da Kongen for Øjeblikket ikke har nogen hos sig, der kan foretage den af dem foreslaaede Mønstring af de Knægte, der sendes op fra Skibene, skulle de befale Hr. Peder Skram og Pouel Huitfeld i Forening med Jochim Beck at foretage Mønstringen. T. 9, 397[1].

— Befaling til [Fru Sidsel] Ulfstandt straks at købe 60 Tylter Skibsbord i sit Len, sende dem til Aahus og underrette det hjemmeladte Raad derom, for at det kan sende Skib derefter og betale hende de udlagte Penge. Orig.

2. Sept. (—). Gældsbrev til Nils Kundtz, Borgemester i Malmøe, paa 900 Dlr. i Markstykker og anden rund dansk Mønt, som han og andre Borgere have laant Kongen; Summen skal afkvittes i den første Hjælp, som paalægges Byen. R. 9, 307.

4. Sept. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Mouritz Podbusch og hans Arvinger til Kørup faa Jus patronatus til Auernes[2] Kirke og Præstegaard i Skam Herred; dog skulle de af dem indsatte Sognepræster først overhøres og kendes duelige af Superintendenten i Fyens Stift, der ogsaa aarlig skal visitere Kirken. R. 9, 134[3].

— Gavebrev til M. Vessel Pallessen, Kantor i Lund. R. 9, 308. (Se Kronens Skøder.)

5. Sept. (—). Tilladelse for Axel Urne, Rigens Kansler, til at indløse Vessenberg Birk i Fyen fra Fru Sitzelle Bryske, Eskild Gøyes Enke. R. 9, 135.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 635 f. [2] Agernæs. [3] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 99 f. (efter en Afskrift, dat. Kbhvn., 7. Sept.).

5. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Fru Sitzele Bryske at overlevere Axel Urne Provstiet i Othense og Provstegaarden med Avl, Inventarium, Register, Jordebøger og andet og lade ham faa alle Doms- og Forfølgningsregistre med al anden Rigens Besked og Handel, som hendes Broder Anthønis Bryske havde, og som bør følge Rigens Kansler. T. 9, 397 b.

— Ekspektancebrev for Hans Kierurt, Skriver paa Frederichsborg Slot, paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke. R. 9, 250 b.

— Kvittans til Henrich Mougensen, Tolder i Helsingør, paa 900 Rosenobler, 1 dobbelt Rosenobel, 1 Portugaløs, 9 gamle Engelotter, 1 ny Engelot, 3 Prinsegylden, 230 rinske Gylden og 1000 gamle Dlr. af dette Aars Told, 2 dobbelte Dukater, 23 gamle Engelotter, 3 ny Engelotter, 112 Milreiser, 55 dobbelte Kejser- og Prinsegylden, 139 Prinsegylden, 2 Kroner og 1000 ny Dlr. af dette Aars Lastepenge, hvilket han altsammen har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer, samt paa 1000 ny Dlr. af Lastepengene, hvilke han efter Kongens Befaling har sendt til Kongen i Lund med dennes Dreng Knud Bild. Udt. i R. 9, 251.

— Livsbrev for Henrich Fisker paa Mosegaard, som han nu selv har i Værge, uden Afgift; han skal følge Kongen, naar og hvor denne drager paa Jagt, og lade sig bruge ved Fiskeri. R. 9, 251 b.

— Befaling til Peder Jude, Byfoged i Malmøe, at lade Borgemestre og Raad i Lubke købe $1^1/_2$ Læst Kød der i Landet foruden det, som de tidligere have faaet Tilladelse til at købe, og lade dem udføre det toldfrit. T. 9, 398.

7. Sept. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Matz Rasmussen maa være fri for Afgift til Kronen af sin jordegne Bondegaard Marre og til samme Gaard maa bruge Kronens Gaard Mollen, saa længe han lever; overlever hans Hustru ham, maa hun beholde Gaardene paa samme Betingelser, saa længe hun er Enke. R. 9, 308 b.

— Til Jochim Beck. Da Frantz Brockenhus, Marsk, har berettet, at der mangler Penge til Caspar Theubingks Knægte, de lubske Knægte og de sidst til Laugholm sendte danske Knægte, og Kongen erfarer, at de andre Fænniker ikke ere saa stærke som dengang, de kom til Skibs, skal han og Kancelliskriver Christiern Lange gennemse Registrene over Knægtene for at se, hvor meget hver Fænnike nu er svagere; hvis der siden mangler Penge

til de til Laugholm sidst sendte Knægte, skal Christiern Lange straks sendes hid med al Besked. T. 9, 398 b. K.

8. Sept.[1] (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Oluf Muncks Pant i Ørum Slot forhøjes med 2000 Dlr., som han paa Kronens Vegne har betalt sine Søstre, Fruerne Ide og Kirstine Munck, Oluf Rosenkrandtzis og Hr. Ulf Pogewischis Enker, og sine Broderbørn Peder og Loduig Munck. P. 235.

— Livsbrev for Fru Lisabet Urne, Peder Lyckes Enke, paa Klinstrupgaard i Fyen, som hun nu selv har den i Værge, uden Afgift; efter hendes Død skal Gaarden straks frit komme tilbage til Kronen. R. 9, 135 b.

9. Sept. (—). Stadfæstelse for Holgierd Rosenkrantz af et Brev, udgivet paa Hatting Herredsting 4. Aug. 1567, hvorved Jens Villatzen i Dallerup, Herredsfoged i Hatting Herred, Lauritz Søfrensen smstds., Niels Jørgensen i Ørom, Herredsfoged i Nørevongs Herred, paa sin Hustrus Vegne, Søfren Søfrensen i Ornstrup[2], Jens Jul i Engom paa sin Hustrus Vegne og Jens Knudsen i Ølsted tilskøde Holgierd Rosenkrantz al deres Rettighed i Dallerup Sø. R. 9, 80. K.

— Tilladelse for Margrette, Hr. Bartolomei Tenappels Enke, til at besejle en Havn, kaldet Alnfiord, i Issefiord Syssel paa Island og drive Handel der, dog ikke med Tran, Svovl og andre forbudte Varer, mod at svare sædvanlig Told og sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris. R. 9, 358.

— Forleningsbrev for Karine Anders Baggis paa Kuldegaard paa Kuldeberg i Skaane, uden Afgift; hun skal forsyne Lygten paa Kulden med Lys hver Nat efter den derom gjorte Skik og, hvis der kommer berettigede Klager over Forsømmelser fra hendes Side, skulle hun og hendes Forlovere staa til Rette derfor. R. 9, 309 b.

10. Sept. (—). Til Henrich Mogenssen. De af Carenne, Anders Baggis Enkes Forlovere udstedte Breve sendes ham til Opbevaring med Befaling til, hvis Lygten forsømmes, da straks at tiltale hende og hendes Forlovere. T. 9, 399 b.

— Pantebrev til Fru Jahanne Nielsdatter til Eskier, Hans Lyckis Enke, paa Hedensted Herred for 2500 Dlr., som hun har laant Kronen, og 4000 Dlr., som hun har betalt Otte

[1] P. har urigtig: 1568. [2] Ørnstrup, Hatting H.

Brade for den af ham betalte Part af de 40,000 Dlr., hvorfor han og andre havde sagt god til Hertug Ulrik af Meklenborg. P. 234 (overstreget).

10. Sept. (**Kbhvn.**). Til Hans Jahansen, Folmer Rosenkrantz og Erich Lange. Da Fru Sophie Glob, Ifuer Frisis Enke, har begæret Kronens Gaard Vor[1] til Mageskifte for 2 Gaarde i Hornbeck i Slet Herred, 1 Gaard i Sørup i Ars Herred og 1 Gaard i Søtrup, skulle de besigte ovennævnte Mageskiftegods og indsende klare Registre derpaa. R. 9, 81 b. K.

— Aabent Brev, at Borchart Wincke og Hans Christian, der ville nedsætte sig i Kiøpnehafn som Guldsmede, maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i 1 Aar efter dette Brevs Datum. R. 9, 252[2].

— Forleningsbrev for Henrich von Luneborg, Kongens Enspænder, paa Borrebye Gaard og et Gadehus i Malmøe Len, uden Afgift. R. 9, 310.

— (?)[3] Befaling til Jacob Mouritzen Sparre i Fers Herred, Hans Spegel i Albo Herred og Jørgen Marsuin i de Herreder, han har i Forlening, straks at udtage en væragtig Skytte med et godt Rør af hver Gaard, give de udtagne Ordre til at tage Proviant med sig til 6 eller 8 Dage, selv med Heste og Svende følge dem frem (i Brevet til Hans Spegel: han selv eller hans Foged følge dem frem; i Brevet til Jørgen Marsuin: lade sin Foged følge dem frem), naar og hvor Biørn Kaas befaler, og rette sig efter hans Ordrer. K. T. 9, 399.

11. Sept. (—). Stadfæstelse for Peder Oxe, Hofmester, paa et Brev, hvorved han giver sin tilkommende Hustru, Fru Metthe Rosenkrantz, Hovedgaarden Løfuitzmosse med mere Gods til Morgengave. R. 9, 136.

— Aabent Brev, hvorved Peder Oxe, Hofmester, og de af hans Arvinger, som arve Thølløse By, faa Jus patronatus til Thølløse Kirke og Præstegaard med Herligheden af en til Kirken liggende Kirkegaard og Ret til at oppebære al Kirkens Indtægt og Kronens Part af Tienden af Thølløse Sogn og anvende dem til Kirkens Bedste; dog skulle de af dem udnævnte Sognepræster først kendes duelige af Superintendenten, der ogsaa aarlig skal visitere Kirken. R. 9, 252 b. K.

---

[1] Vaar, Slet H. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 331. [3] T. har: 7.

11. Sept. (**Kbhvn.**). Tilladelse for Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Bradis Enke, til at indløse Vefre og Høybye Len i Skaane fra Hr. Lauge Bradis andre Arvinger. R. 9, 311.

— Befaling til Adelen i Skaane med det allerførste at levere Biørn Kaas den Hjælp, den har bevilget Kongen af sit Jordegods, og som den trods gentagne Paamindelser endnu resterer med. K. Udt. i T. 9, 401.

12. Sept. (—). Aabent Brev, at Peder Stub, Tolder i Aalborg, maa blive boende i Aalborg og være fri for Skat, Vagt, Hold og al borgerlig Tynge, saa længe han er Tolder. R. 9, 82. K.

— Tilladelse for Holgierd Rosenkrantz til straks at lægge Nide[1] Mølle, som han har mageskiftet bort til Kronen, ind under Bygholm Slot og bruge den dertil, saa længe han lever. R. 9, 82 b. K.

— Gavebrev til Skolemesterembedet i Medelfar. R. 9, 137. Orig. i Provinsark. i Odense. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Sebastian Schuend, kgl. Sekretær, der har klaget over, at den ham tillagte Fetalje er meget ringe, herefter aarlig maa faa 4 Pd. Malt, 4 Pd. Rug, 1 levende Okse, 6 levende Svin, $1^1/_2$ Td. Smør, 1 god Tønde saltet Sild, 6 levende Lam, 2 Voger Bergefisk og 1 Td. saltet Torsk, hvilket Lensmanden paa Københavns Slot skal levere ham. R. 9, 253 b. K.

— Aabent Brev, at Hans Olssen, der boede i Rodnebye, maa bosætte sig i hvilken Købstad her i Riget, han ønsker, drive Handel der som andre Borgere og være fri for Skat og al anden borgerlig Tynge, saa længe denne Fejde varer. Udt. i R. 9, 311 b.

— Aabent Brev, hvorved det ved Sognedegnes Død og Afgang paa Landet i Fyen tillades Eftermanden at faa Degnebolet frit uden Stedsmaal, saa længe han er Sognedegn. R. 9, 136 b[2].

17. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved det bestemmes, at alle Sognedegneembeder, der herefter blive ledige i Fyens Stift i Landsbyer, der ikke ligge mere end 2 Mil fra Købstad, skulle besættes med Degne fra Skolen i nærmeste Købstad, da Skolerne kun have ringe Indkomst og de Personer, der

---

[1] Neder Mølle, Hatting Sogn. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 100 f. (efter en Afskrift).

besøge dem, ikke have deres nødvendige Underholdning, saa de tit nødes til at opgive Bogen; dog maa der kun indsættes duelige Degne. R. 9, 137 b.[1]

17. Sept. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Peder Ebbessen indtil videre maa være fri for Afgift, Ægt og Arbejde af Kronens Gaard Ilesøe i Byringe Birk i Skaane, hvilken han nu selv ibor, mod at have Opsyn med Kronens Skove og anmelde al ulovlig Skovhugst for Lensmanden samt have Opsigt med Kongens Vildtbane, paagribe alle, som uden Tilladelse skyde Dyr dér, og, hvis han ikke kan det, da straks melde det til Lensmanden. R. 9, 311 b.

18. Sept. (—). Tilladelse for Fru Giørfuel Faddersdatter, Hr. Lauge Bradis Enke, til at indløse Vefre, Høybye, Hemmindstorp, Røde og Efuerløf i Skaane fra Hr. Lauge Bradis Arvinger. Udt. i T. 9, 413 b. Jvfr. 11. Sept.

— Forleningsbrev for Anders Emichsen, Mouritz's Søn, paa noget Anduordskof Klosters Gods i Fyen, nemlig 4 Gaarde i Roestrup, 1 Gaard i Klinte, 1 Gaard i Nørrebye og 1 Gaard i Melbye, uden Afgift; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 9, 138.

19. Sept. (—). Aabent Brev, at der i Overværelse af Kongen selv, Peder Oxe, Hofmester, Johan Friis, Kansler, Frantz Brokenhus, Marsk, Hr. Otthe Krumpen, Byrge Trolle, Oluf Munck, Holgierd Rosenkrantz, Peder Bilde, Biørn Andersen og Axel Urne, Rigens Kansler, er sluttet det Forlig mellem Fru Giøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Bradis Enke, og Fru Margrete Brade, Borchart von Bommelbergs Enke, at førstnævnte forlods skal have Hr. Lauges Gaard i Kiøpnehafn til arvelig Ejendom, dog skal det efter hendes Død staa Fru Margretes Arvinger frit for at købe Gaarden for 2000 Dlr., og som sin Lod Hr. Lauges Gaard i Lund, medens Fru Margrete for sin Part i denne Gaard skal have Fyldest i Hr. Lauges Gaard i Malmø og i hans øvrige Købstadgods; efter Fru Giøruels Død skulle Fru Margretes Arvinger have Ret til at købe Gaarden i Lund for 1000 Dlr. R. 9, 254.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør. Kongen har tilladt Johan Jellesen i Amsterdam, at lade et Skib, han har liggende i Sundet, løbe til Neruen med Salt, hvorfor Henrich Mogensen skal lade det passere toldfrit. Rel. Peder Oxe. Orig.

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 101 f. (efter en Afskrift). Secher, Forordninger I. 342 f. (efter R.).

20. Sept. (**Kbhvn.**). Skøde til Jørgen Knudsen, Raadmand i Aalborg, paa en Stenkælder med Gaardsrum øst for hans egen Gaard; Kælderen er tilfalden Kronen efter Anders Hellisen, som formedelst sine Misgærninger for nogen Tid siden blev henrettet ved Kiøge. Hvis der gaar Jordskyld deraf, skal han vedblive at svare den. R. 9, 83. K.

21. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Fru Pernille Oxe i sin Husbond Otthe Ruds Fraværelse faar Tilladelse til at lægge et Birketing ved deres Gaard Sebyegaard i Vendsyssel, hvortil skulle høre Sebyegaard og Sebyegaards Mølle, alle deres Bønder i Volstrup Sogn, Gaardene Langeued, Menehafue, Ageled, Fougelsang, Sulsbeck[1], Ugelholt, Ørheiden[2], Diurheiden, Krogelund[3], Knefuerheiden og Steenshede, der herefter skulle høre til Volstrup Sogn, 1 Gaard og 2 Bol i Vester Estrup i Hørbye Sogn, 1 Gaard og 3 Gadehuse i Øster Estrup, Fagerholt, Bunckehole, Skirping[4], Melsthafue, Løbtued og Felleren. Besidderne af Sebyegaard faa fri Birkeret dertil og Ret til at indsætte Birkefoged, dog Kronens Ret til at oppebære Skat af Bønderne hermed uforkrænket. R. 9, 83 b. K.

— Til Kapitlet i Riiber Domkirke. Da hidtil, naar Kapitlet har skullet udgive Pengehjælp eller andet til Kongen, al Besværingen er falden paa dem, der daglig residere ved Domkirken, medens de, der nok have Rente, men ikke residere ved Domkirken, ville holde sig fri som Kongens daglige Tjenere, der ere privilegerede, melder Kongen Kapitlet, at kun Kancelliskriver Christiern Lange og M. Frantz Berger i Oslo, hvilken sidste har faaet Brev paa 1 Aars Frihed, skulle regnes som privilegerede, medens alle andre skulle betale deres Part ligesom de residerende og holde en Prokurator ved Kapitlet, der straks kan udrede deres Part. Findes der nogen, der ikke har udgivet sin Part af Hjælpen til de Heste, der skulle udgøres til Arkeliet, skal Kapitlet beslaglægge hans Rente, indtil han betaler. Vil nogen ikke rette sig herefter, skal Kapitlet melde det til Kongen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Lignende Brev til Kapitlet i Arhus Domkirke, hvorved Otte Brockenhus, Sekretær, M. Niels Nielsen, Hofprædikant, M. Pouel Nouiomagus og Peder Hanssen, Renteskriver, fritages som privilegerede. Orig. i Provinsark. i Viborg.

---

[1] Solsbæk, Dronninglund H. [2] Øksenhede, samme H. [3] Kragelund, samme H. [4] Skærping, samme H.

21. Sept. (**Kbhvn.**). Fuldmagt for Peder Bilde, Embedsmand paa Kallundborg Slot, til at tage 13 Oldinge til sig i hvert Herred i Kallundborg Len og i Forening med dem sætte de Bønder i Lenet, der ere satte for højt i Landgilde, for en rimelig Landgilde i Korn og Smør, sætte dem, der give Pengelandgilde, for Korn og Smør og forhøje Landgilden af de Gaarde, der svare for ringe Landgilde. Han skal lade affatte en klar Jordebog derover og besegle den tillige med Oldingene og andre, som blive forordnede dertil. R. 9, 255. K.

— Befaling til Henrich Arnefeld og Erich Basse om i Forening med Peder Bilde og de af ham tiltagne 13 Oldinge at gøre en Skik paa Landgilden i Kallundborg Len, hvor nogle Bønder have klaget over at være satte for højt i Landgilde. T. 9, 403 b. K.

— Aabent Brev, at Valentin Hase, der vil bosætte sig i Kiøpnehafn, indtil videre maa være fri for Landsknægtehold og alt andet Hold, Skat, Vagt og al anden borgerlig Tynge. R. 9, 256 b. K.

— Livsbrev for Marcus Holst paa Borgeleje i Ringsted Kloster; han skal have Bolig og Underholdning ligesom Abbedens Svende og aarlig en Hofklædning og 20 Mk. danske. R. 9, 256 b.

22. Sept. (—). Kvittans til Eiler Grubbe, Rentemester, paa 4 Portugaløser, 138 Rosenobler, 1 dobbelt Dukat, 4 Engelotter, 1 Real, 10 Goltgylden, 1 Goltgyldens Klipping, 1 ungersk Guldring paa 3 Dlr. og 1 rinsk Guldring paa 3 Mk., som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer. Udt. i R. 9, 257.

23. Sept. (—). Pantebrev til Erich Podbusch til Bistrup paa 7 Gaarde i Engelstrup i Nørrejylland, 5 Gaarde i Løgsted, 2 Gaarde i Raunstrup, 4[1] Gaarde i Vorumstrup, 1 Gaard i Øster Rørbeck, 3 Gaarde i Miellerup, 7 Gaarde i Øster Ørbeck i Kuorum Sogn, 4 Gaarde i Nesborig og 2 Gaarde i Brøndum i Saling Sogn for 3333 Jochimsdlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. P. 235 b.

— Til Jørgen Munck. Da Kongen er bleven enig med Henrich Momme om i Aar at stalde saa mange Øksne for ham, som kunne opsættes paa Foder i Ladegaarden ved Frederichsborg,

[1] Der specificeres kun 3.

skal Jørgen Munck modtage alle de af Henrich Momme didsendte Øksne og fodre dem efter den Aftale, som denne har gjort med Kongen. T. 9, 404 b. K.

23. Sept. (**Kbhvn.**). Lignende Befaling til Matz Skeel, Foged paa Abramstrup, om at stalde alle de Øksne for Henrich Momme, som kunne opsættes paa Foder i den derværende Ladegaard. Udt. i T. 9, 404 b. K. (i Udt.).

24. Sept. (—). Livsbrev for Arnoldus von Ende, kgl. Organist, paa det Hus i Lederstrædet i Kiøpnehafn, som han nu selv bor i, uden Afgift; overlever hans Hustru Anne ham, maa hun beholde det, saa længe hun sidder som Enke. R. 9, 257 b[1].

25. Sept. (—). Pantebrev til Hans Schougaard, kgl. Sekretær, paa Fliginde Gaard i Skaane med alle dertil liggende Gaardsæder i Gammel Fliginde for 3333 Jochimsdlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd; dog skal han først tiltræde Pantet efter Fru Elsebe Brades Død, medmindre han da kan faa det med hendes Minde. P. 238 b (overstreget).

— Forleningsbrev for samme paa Refuinge By i Skaane, uden Afgift. R. 9, 312 b.

— Skøde til Reynhart Fux von Bommelberg. R. 9, 313. (Se Kronens Skøder.)

— Til Holger Rosenkrantz, Hr. Otthe Krumpen, Jørgen og Folmer Rosenkrantz, Erich Bilde, Hans Johanssen, Erich Podebusk, Eskild Giøe og Axel Viffert. Da der ved Kongens Ophold paa Regnskabshusene gaar megen unyttig Tæring med, som indskrives i Regnskabet, maa de herefter, naar Kongen kommer did, kun udlevere til Kongens Køkken hvad Køgemesteren forlanger, og de skulle tage Kvittanser af ham for det leverede, for at Rentemesteren siden, naar deres Skrivere komme med Regnskabet, kan rette sig derefter; hvad de ikke have Kvittanser for vil ikke blive godtgjort dem i Regnskabet. T. 9, 405 b. K.

26. Sept. (—). Pantebrev til Peder Munck til Estuadgaard paa Lund Slot og Len i Mors for 1500 Jochimsdlr., 1500 Mk. danske, 600 rinske Gylden, 75 Lod ungersk Guld, 19 Lod 1 Kvintin Kroneguld og 480 Lod Sølv, hvormed han har indløst Le-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 331.

net fra Jørgen Bernekous Arvinger. P. 240 (overstreget). Orig. (skaaren).

26. Sept. (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Købstæderne ved Søsiden i Skaane, at der ikke før førstkommende Jul maa udføres Rug, Byg eller Havre fra Skaane. K. Udt. i T. 9, 406.

27. Sept. (—). Forleningsbrev for Niels Paaske, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, paa et Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som Anders Skriver, Borgemester i Kiøpnehafn, hidtil har været forlenet med, dog kun saa længe han er Slotsskriver, og mod at alt gaar til efter Kapitlets Statuter. R. 9, 258.

28. Sept. (—). Aabent Brev til alle, der have Kronens Len i Danmark i Pant, paa Afgift eller paa Genant, at nogle Rigsraader, som ere her tilstede, have bevilget Kongen $^1/_3$ af dette Aars visse Indkomst af de Len, de have i Pant, paa Afgift eller paa Genant, og lovet at svare Hjælpen til Jul; dem, der ville give Penge i gamle Dalere, skal 1 Td. Korn regnes til 1 Dlr. (1 Td. Mel til 1 Dlr., 1 Td. Havre til 1 Mk. danske), 1 Td. Smør til 12 Dlr., 1 Td. Honning til 8 Dlr., 1 fed Ko til 8 Mk., 1 Slagteokse til 3 Dlr., 1 Bolgalt til 2 Dlr., 1 Faar til 1 Mk. danske, 1 Lam til 12 Sk., 1 Gaas til 4 Sk., 2 Høns til 2 Sk., 1 Td. Sild til 2 Dlr., 1000 Hvillinger til 8 Dlr. og 1000 Flyndere til 10 Mk. danske (1 Td. saltet Fisk til 2 Dlr., 1 Td. Aal til 4 Dlr.). De opfordres derfor alle til at give denne Hjælp og inden Jul sende den til N. N. med klare Registre over deres Lens visse Indkomst, deres Genant eller Afgift[1]. T. 9, 406 b[2]. K. 1 (til Jylland). K. 2 (stilet til Jylland).

29. Sept. (—). Pantebrev til Niels Rosenkrandtz til Ryghafue paa 2 Gaarde i Rygge i Løue Herred, 1 Gaard i Ulstrup, 2 Gaarde i Kircke-Helsinge, 2 Gaarde i Biørnstrup i Aars Herred i Nørrejylland, 1 Gaard i Fydrop[3], 1 Gaard i Holmagger i Huornum Herred, 1 Gaard i Vestre Oustrup og 2 Gaarde i Schibom for 2250 Dlr., som han for sin Part har betalt af de 45,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Josve van Qualen og dennes Ryttere. P. 241.

[1] Det i () tilføjede er tilsat efter K. 2, der tilliige indeholder, at Fetaljen skal føres til Aalborg, Randers, Aarhus eller Horsens efter nærmere Tilsigelse af Hr. Holger Rosenkrantz eller dennes Skriver. K. 2 har oprindelig været en Orig., men siden er det i () tilføjede skrevet til i Marginen med Henvisning til sin Plads i Teksten. [2] Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 198 f. [3] Sikkert Fejlskrift for: Eydrop.

29. Sept. (**Kbhvn.**). Tilladelse for Albricht Friis, Kromand ved Frederichsborg Slot, til aarlig sisefrit at købe eller selv lade hente i Rostock 4 Læster Rostockerøl til at udtappe i Kroen. R. 9, 258 b.

30. Sept. (—). Forleningsbrev for Christirn Juel paa Kronens Part af Tienden af Hie, Nesom[1], Buere og Nafuir Sogne. Udt. i R. 9, 84 b.

— Tilladelse for Borgerskabet i Lubeck til at udføre det Korn, som det nu har købt i Skaane, Kronens Rettighed dog uforkrænket. Udt. i R. 9, 316.

1. Okt. (—). Aabent Brev, at de 100 Karle, Borgemestre og Raad i Kiøbnehafn ville tage i Tjeneste til at holde Vagt i Portene, paa Voldene og om Natten i Gaderne, og som de ville lønne af Byens Penge, altid skulle blive i Byen og kun bruges, hvor Borgemestre og Raad have dem behov. R. 9, 259.[2]

— Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn maa sælge de dem paa Byens Vegne tilhørende Haver og øde Jorder udenfor Byen; dog skulle disse afmaales og ordentlige Gader og Stræder lægges mellem dem, ligesom Køberne skulle opføre gode Købstadbygninger med Tegltag og Plankeværk. R. 9, 259 b.[3]

— Befaling til Henrich Mogenssen at lade Siriacus Hope, der har været hos ham med Kongens Skrivelse, men ikke har faaet Tilladelse til at passere, fordi Skrivelsen ikke udtrykkelig siger, at han maa løbe til Naruen, uhindret sejle til Naruen, da han tidligere har faaet Tilladelse til at sejle did; dog skal han svare sædvanlig Told. T. 9, 407 b.

6. Okt. (**Avnsø**). Til Peder Oxe. Daniel Rantzou har været hos Kongen paa Frederichsborg og besværet sig stærkt over at skulle beholde sin Befaling; dog lovede han tilsidst fremdeles at tjene som Feltøverste og at begive sig til Halmstad, saa han vist skulde være der som i Gaar Aftes. Han forlangte saa, at Brevet paa Trøiborg, der lyder paa ham og Livsarvinger, maatte komme til at lyde paa ham og Arvinger, at han maatte faa Brincke, og at »hans Besolding paa hans Embede og Stat maatte hannem gøres«. Under Samtalen kom han med nogen besværlig Tale, som Kongen ikke kunde lade gaa ubesvaret hen; de bleve saa uenige og skiltes, hvorefter Daniel Rantzou drog

[1] S. Nissum, Ulvborg H. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. I. 55. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I 438 (efter Orig. i Raadstuearkivet), II. 331 f. (efter R.). [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 438 f (efter Orig. i Raadstuearkivet).

bort, uden at der var blevet taget Bestemmelse om hans Fordringer. For at faa Besked, om han saa vilde med paa Toget eller ej, sendte Kongen sin Tjener efter ham med en Skrivelse derom. I Dag er Tjeneren kommen tilbage med en Skrivelse fra Daniel Rantzou, hvoraf ses, at han vil med paa Toget og lade sig bruge, som det sig bør. Der sendes Kopi af Kongens Skrivelse og Rantzous Svar. T. 9, 408[1].

7. Okt. (**Avnsø**). Aabent Brev, hvorved det i Anledning af Borgemestres og Raads Klage over, at mange i Kiøpnehafn ville unddrage sig for at give Skat, fordi de ere i Kongens Tjeneste, skønt de alligevel drive stor Handel, bestemmes, at alle, som bruge Købmandsskab og anden borgerlig Næring, skulle skatte og skylde og deltage i de Byen paalagte Besværinger efter deres Næring, dog undtages Klerkeriet og de gejstlige i Henhold til Ordinansen, Bogtrykkere og Bogførere, som allerede have Kongens Privilegium, alle, som have Kongens eller Kongens Faders Breve paa at være skattefri deres Livstid, samt Kongens Tjenere, Skibsfolk og andre, som leve af deres Besolding uden at drive særlig Næring, Handel eller Købmandsskab. R. 9, 260.[2]

— Befaling til Jochim Beck straks at sende Kongen klare Registre over alle de Len, som Enkefruer have i Pant eller Forlening, med Oplysning om hvert Lens Indkomst, hvor stor Sum, det kan forrente, Pantesummens Størrelse og hvad hvert Len derudover kan forrente. T. 9, 409.

10. Okt. (**Kbhvn.**). Kvittans til Axel Viffert, Embedsmand paa Riiberhus, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Landzkrone Slot med dertil liggende Tiender og af Lunde Stift i den Tid, han har haft dem i Forlening, for de i samme Tid i Skaane og paa Bornholm oppebaarne Konge- og Madskatter og for de af Lunde Kapitel og Kirker og Præster i Skaane oppebaarne Penge; hvad han blev skyldig har han enten betalt Rentemester Jochim Beck eller leveret Jørgen Tiidemand til Inventarium. R. 9, 317.

11. Okt. (**Kallundborg**). Aabent Brev, at Anders Degn i Fuelbye, Tingrider i Soer Birk, der har lovet tillige at være Tingrider til Kallundborg Slot, maa være fri for al Landgilde og Tynge af den Gaard, han bor i, og maa oppebære 1 Pd. Skyld

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 151 f. Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 641 (tildels). [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. I. 439 f. (efter Orig. i Raadstuearkivet). Secher, Forordninger I. 344 f.

med Smaaredsel af Peder Troelssens Gaard i Fuelbye samt efter Peder Troelssens Død eller Bortflytning bruge dennes Gaard under sin egen Gaard, alt saa længe han er Tingrider. R. 9, 260 b.

12. Okt. (**Kallundborg**). Aabent Brev, at Jens Olufssen i Daurup efter sin Fader Oluf Jenssens Død uden videre Indfæstning maa faa dennes Gaard smstds., da Faderen nu har opladt ham den og tilfredsstillet Peder Bilde, Embedsmand paa Kallundborg, for Indfæstningen, og beholde den sin Levetid mod at svare sædvanlig Afgift deraf. R. 9, 261.

— Til Peder Oxe. Kongen har i Dag modtaget hans Skrivelse om Siluester Franckes Hjemkomst med de Skibe, som vare i Østersøen, og anser det for rigtigst, at Skibene indlægges, og at de i Skrivelsen omtalte Pinker udsendes. Kongen overlader til ham at ordne det med Skibshøvedsmændene og billiger, at der sendes 2 Skibe til Bæltet, og at en Del af Bøsseskytterne paa Skibene sendes til Halmstad for at besætte denne By. Da de engelske Folk ere gode og der vil være Brug for dem til Foraaret, skal han forhandle med dem og særlig med den engelske Kaptejn om at blive i Kongens Tjeneste paa Aarspenge. Kongen billiger hans Forslag om at lade Brev udgaa til Lensmændene i Skaane, at de skulle forhandle med Bønderne om hver at sende 1 Td. Brød og 1 Td. Havre til Halmstad, og befaler ham at lade Brevene udgaa. Han skal meddele Kongen, om denne sikkert kan stole paa at faa de 20,000 Dlr., som de Dansker skulle give Kongen, og som skulle deponeres i Lubech. T. 9, 409 b[1].

14. Okt. (—). Forleningsbrev for Henrich Nilssen, Landsdommer i Sjælland, paa Kronens Part af Korn- og Kvægtienden af Sebye Sogn, hvilken han nu selv har i Værge, uden Afgift. R. 9, 262 b.

15. Okt. (**Kbhvn.**). Til Borgemestre og Raad i Købstæderne i Sjælland og Skaane. Skønt Kongen ikke kan se andet, end at de, der have udspredt det Rygte blandt Kongens Undersaatter her i Riget, der besøge det norske Fiskeri, at Kongen vil paalægge dette Fiskeri større Told og Besværing end tidligere, dermed have villet søge egen Profit og formene de andre Fiskeriet, skulle de dog tilkendegive Borgerne i deres By, at der ikke er paalagt Fiskeriet mere Told og Besværing, end der blev paalagt forrige Aar,

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 267 f.

saa de ikke af den Grund behøve at blive borte derfra. T. 9, 410 b. K.

15. Okt. (**Kbhvn.**). Befaling til M. Povel Matzen, Superintendent i Riber Stift, at hjælpe Hr. Anders Ifuerssen, der en Tid lang har tjent som Feltpræst til Lands, til at faa et Sogn der i Stiftet, dog med Iagttagelse af Ordinansen. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— (**Søllemark**). Til Otthe Brade. Af de Skansegravere, som han og de andre Lensmænd i Skaane have faaet Ordre til at stille, ere kun faa fremkomne, og af disse ere oven i Købet de fleste igen løbne hjem, hvorved Opmarchen forsinkes, da Krigsfolket ikke vil drage afsted uden Skansegravere og ikke mener selv at burde eller kunne gøre Skansegravernes Arbejde. Kongen havde ventet sig større Iver af ham i denne Sag og befaler ham alvorlig at sørge for, at de Skansegravere, der skulle stilles fra hans Len, Dag og Nat uspart, komme til Halmstadt, hvis han da ikke selv vil staa til Rette, hvis Kongen formedelst deres Udeblivelse lider nogen Skade. Han skal straffe de hjemløbne og sende andre i deres Sted. T. 9, 411[1]. K.

16. Okt. (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Bønderne i Skaane, hvem de end tjene, at enhver inden 1. Nov. skal komme Kongen til Hjælp med 1 Td. Brød og 1 Td. Havre, for at Krigsfolket, der nu er rykket op mod Fjenden, kan blive i Fjendens Land og ikke af Mangel paa Proviant skal blive nødt til igen at rykke ned i Borgeleje, hvilket vil være til stort Besvær for Kongens Undersaatter. De skulle levere Provianten, hvor Lensmændene befale. Adelens egne Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. T. 9, 412[2]. Orig. (til Villands Herred).

17. Okt. (**Samsø**). Befaling til Peder Oxe at indsætte en anden Adelsmand til Befalingsmand paa Baghus, da Jørgen Thidemand, der først var bestemt til denne Post, ikke tør paatage sig den, fordi han er saa tungfærdig og ikke kan være paa Færde, hvis der kommer noget paa. T. 9, 414[3].

— (**Søllemark** p. Samsø). Til Peder Oxe. Kongen har i Dag modtaget hans Skrivelse om Skibshøvedsmændene Jørgen Busk og Rudbeck Pors, om Handelen med Hr. von Potlitz, Papenheim og Kalb og om Frantz Brockenhus's Meldinger og billiger de

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 268 f. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 270 f. [3] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 271 f.

af ham trufne Foranstaltninger. Kongens Brev til de 3 Høvedsmænd paa den Rest, Kongen bliver dem skyldig, sendes ham til Overleverelse; Betalingsterminen er her sat til Hell. 3 Kongers Dag 1569 i Overensstemmelse med det af ham hidsendte Udkast, skønt han melder, at Høvedsmændene begære Betaling til førstkommende Mikkelsdag. Han skal holde ovennævnte 2 Skibshøvedsmænd i den Bestrikning, hvori de nu ere, indtil Kongen selv kommer tilstede. T. 9, 413[1].

17. Okt. (Kongens Gaard paa **Samsø**). Til Peder Bilde. Da Bønderne i Ølstrup[2] Sogn paa Rødznes[3], der have klaget over, at de have stort Besvær med at overføre Kongens Bud og Breve, og at Vinden tit arresterer dem, saa de undertiden paa egen Bekostning maa ligge 8 Dage og længere borte fra deres Hjem, have andraget om at blive fri for Skat, har Kongen bevilget, at alle de Bønder, der bo ved Strandsiden og have ovennævnte Besvær, maa nøjes med at svare halv Skat, saa længe Fejden varer. Orig.

18. Okt. (**Søllemark** p. Samsø). Aabent Brev, at Pouel Kieldssen, Ridefoged til Kallundborg Slot, uden Stedsmaal maa faa Kronens Gaard Saltofthe, som Jeppe Kirkebryder tidligere havde, og beholde den, saa længe han er Lensmanden lydig og svarer denne den sædvanlige Landgilde deraf. R. 9, 262.

19. Okt. (—). Livsbrev for Hr. Christiern Andersen, Sognepræst til Røtznes[3] Sogn, paa al Kronens Part af Tienden af Røtznes Sogn, at oppebære i Kærven, da han har stor Mangel paa Foder; dog skal han aarlig svare Kronen 1 Pd. Korn deraf og levere det til Stiftsskriveren i Sjælland. R. 9, 84 b.

— Aabent Brev, hvorved Seuerin Sadzerssen i Biørnstrup paa Rødznes[3], der har stor Umag med sin Bestilling som Kongens Havnefoged smstds. og stort Besvær med at underholde Kongens Folk, der besøge ham, fritages for 1 Pd. Byg af Landgilden af sin Gaard, saa længe han har denne Bestilling. R. 9, 263 b.

— Livsbrev for Gert Matssen i Allershafue paa 5 Dlr. og 6 Al. Klæde aarlig af Kallundborg Slot. R. 9, 263 b.

— Aabent Brev, at Bønderne i Brundbye paa Samssøe herefter maa være fri for den Tønde Smør, som for lang Tid siden blev paalagt dem aarlig ud over deres rette Landgilde og ud over hvad andre Bønder give af lige saa megen Jord; de have nu stillet Kongen tilfreds for Fritagelsen. R. 9, 263.

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 575. Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 272 f. [2] Ulstrup, Arts H. [3] Refsnæs.

23. Okt. (**Kallø**). Livsbrev for Jon Pederssen paa Kongsgaarden paa Helnes, som han nu selv ibor, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf. R. 9, 264.

25. Okt. (**Aarhusgaard**). Aabent Brev, hvorved Jon Pedersen i Kongsgaarden paa Helnes fritages for Halvparten af sin Landgilde, da han har haft stort Besvær med at skaffe Underholdning til Kongens Udbudskarle og andre, der ere komne den Vej. R. 9, 85 b. K.

— Forleningsbrev for Christiern Munck til Giessinggaard, Hofsinde, paa Kronens Part af Tienden af Thøtzlef[1] og Spentrup Sogne, uden Afgift. R. 9, 85.

— Befaling til M. Jørgen Samsing, Provst paa Samsøe, straks at begive sig hid med klare Registre over alle Tiender paa Samsøe, baade Kronens og Kirkens Parter, med Oplysning om, hvad hver renter og hvem der oppebærer den; samtidig skal han medtage alle de Forleningsbreve, som enten han selv eller andre, gejstlige og verdslige, have paa Tiender der paa Landet. T. 9, 414 b.

26. Okt. (—). Kvittans til Vogen og Lasse Gotskesøn, Brødre, for $46^1/_2$ ny Dlr., 13 Dlr. 1 Mk. i Markstykker og 8 Sk. danske, ialt 60 Dlr., som de have betalt Rentemester Eiler Grubbe for i 6 Maaneder efter Krigsfolkets Oprykning at maatte være fri for at holde en gerust Hest. R. 9, 86[2]. K.

— Forleningsbrev for Jens Kaas, Høvedsmand paa Elfsborg, paa Gudumlund i Nørrejylland med Mølle og alt andet Gods, som Fru Anne Friis nu har i Værge dertil, samt 21 Gaarde og 6 Gadehuse i Guding By og Sogn, uden Afgift; dog skal han selv handle med Fru Anne Friis om Gudumlund og det dertil hørende Gods. R. 9, 86. K.

27. Okt. (—). Til Adel, Borgere og Bønder i Nørrejylland. Da Kongen med nogle Rigens Raader er rejst did for at høre Sager, skulle alle, der have haft Sager for paa Herredsting og Landsting og mene at have lidt Uret der og derfor ønske Sagerne ind for Kongen, henvende sig til Kancelliet om Stævning. T. 9, 414 b.

30. Okt. (**Kbhvn.**). Befaling til alle i Skaane, der have frit Jordegods, at være lydige mod Othe Brade, Embedsmand paa

[1] V. Tørslev, Nørhald H. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 278.

Helsingborrig Slot, der skal have Opsigt med alt i Skaane og med den hjemmeværende Adel samt Borgere og Bønder gøre Fjenden Modstand, hvis denne nu efter Krigsfolkets Indrykning i Sverrig skulde gøre Indfald; de skulle møde med deres Rustning efter hans Tilsigelse. Afskrift (bekræftet og beseglet af Otte Brade) sendt til Villands Herred.

30. Okt. (**Kbhvn.**). Til Kapitlet i Lund. Da Størsteparten af Adelen i Skaane er med i Sverrig og der derfor vil blive Mangel paa Rytteri, skal hver residerende Prælat og Kannik, hvis Nøden trænger, udgøre en væragtig Karl med Hest og Rustning og sende ham til Otthe Brade. Kongen vil dog sørge for, at de ikke skulle besværes dermed, medmindre det storlig gøres behov. T. 9, 415[1].

31. Okt. (**Aarhusgaard**). Forleningsbrev for Hr. Niels Jensen, Sognepræst i Randlef Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Biergagger[2] Sogn mod at svare samme Afgift deraf som andre ville give. K. Udt. i R. 9, 87.

— Tilladelse for Johan Human, Borger i Bremen, til at besejle en Havn, kaldet Buderstad, i Snefeld Syssel paa Island og drive Handel der, dog ikke med Tran, Svovl og andre forbudte Varer, mod aarlig at svare 1 Læst Mel, 1 Læst Øl, $^1/_2$ Læst Brød, $^1/_2$ Td. hvidt Salt, $^1/_2$ Td. Eddike og 25 Heste Skov og sælge Indbyggerne gode Varer til en rimelig Pris. R. 9, 361.

— Lignende Tilladelse for Johan Munstermann i Bremen til at besejle en Havn, kaldet Kumbare Voge. Udt. i R. 9, 362.

— Befaling til Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenerne i Aarhusgaards Len om efter Tilsigelse af Lensmanden Folmer Rosenkrantz at hjælpe Kronens Bønder under Gaarden med at transportere og indskibe Kongens Korn, Fetalje og andet Gods, da Kronens Bønder erklære, at de ville blive helt ødelagte, hvis de vedblivende alene skulle besørge det. T. 9, 416.

— Til Peder Oxe. Da der er taget et Skib med russiske Varer i Sundet og Peder Huitfeld faar Skyld for at have »bestilt og stafferet« det, skal han, for at Russerne og andre kunne se, at det er sket mod Kongens Vilje, straks kalde Peder Huitfeld til sig og i de i Kiøbnehafn værende Russeres Nærværelse tage Haanden af ham og indtil videre sætte ham i Forvaring i et Kammer paa Slottet

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 279. [2] R. har urigtig: Kierager.

samt meddele Russerne, at han har Ordre til at anholde alle, som de have mistænkt for at være meddelagtige i denne Sag. T. 9, 416 b.

1. Nov. (**Aarhusgaard**). Aabent Brev, at Hans Johansen, Embedsmand paa Silckeborg, maa oppebære Kronens Part af Tienden af Libber[1] og Veen Sogne, saa længe han har Hundzbeckgaard i Værge, mod at svare saa meget Korn deraf, som Tienden kan taale, og levere det til Stiftsskriveren i Ribe. R. 9, 87. K.

— Til Peder Oxe. Jens Kaas, Høvedsmand paa Elfsborg, har klaget stærkt over det Overløb, han har af sine Knægte, der forlange Penge, hvilket ogsaa er Hovedgrunden til, at han selv har begivet sig herned, og har nu paany faaet Skrivelse fra sin Løjtnant, at Knægtene paa Elfsborg, der have hørt, at Kongens andre Krigsfolk efterhaanden betales, vistnok ville løbe fra Slottet, hvis de ikke faa Penge. Peder Oxe skal derfor skaffe Jens Kaas saa mange Penge som muligt samt Klæde, Sidentøj og andet til Knægtene. Af den til Kiøbnehafn bestemte Fetalje, som Holger Rosenkrantz paa Skanderborg har ladet indskibe her i Byen, har Kongen sendt 2 Læster Smør og 400 Faarekroppe til Elfsborg. Peder Oxe skal skaffe Jens Kaas hvad anden Fetalje denne skal have og med det første sende ham tilbage. Der er kommen en Bøsseskytte Jens Christenssen hid, der har udspredt det Rygte, at Fjenderne have nedhugget alle Kongens Folk undtagen Peder Gyllenstierne, der er bleven fangen, og Frantz Banner, der er undkommen; da Peder Oxe ikke har meldt noget herom, har Kongen ladet spørge efter Jens Christensen, der, da han kom tilstede, hverken havde Peder Oxes eller Arkelimesterens Pasbord og desuden nægtede alt, hvad han havde sagt; der er dog Vidner mod ham. Peder Oxe skal oplyse, hvad det er for en Person, og med hvad Besked han er »afskedet« fra Arkelimesteren. — Seddel: Da Jens Kaas paa sit Navn har udtaget Proviant og andet til et stort Beløb til sine Krigsfolk og nu kræves af Leverandørerne, skal Peder Oxe høre hans Regnskab og give ham sit Bevis for hans Tilgodehavende; siden vil Kongen give ham Forvaring derfor. T. 9, 417 b[2].

— Til Peder Oxe. Hoslagt sendes ham en Skrivelse fra Hertug Adolf om den Pinke og det Skyts, som Hertugen laante

[1] Læborg, Malt H. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 280 ff.

Kongen, og som gik under ved Gotland, med Befaling til straks at udse et lige saa stort og godt Skib af Kongens (det maa ogsaa godt være noget større) og lade lægge lige saa meget Skyts deri, som Kongen fik af Hertugen, hvorom Rodolf Arkelimester ved Besked, saa man straks, naar Kongen faar sit Brev tilbage af Hertugen og nøjagtig Kvittans, kan indsætte de nødvendige Skibsfolk derpaa og lade det løbe til Flensborg eller Kiil. T. 9, 419.

1. Nov. (Kbhvn.). Fornyet Befaling til Stiftsskriverne i Jylland, Peder Skriver i Aarhus Stift, Hans Lauritzen i Viborg Stift, Matz Anckerssen i Riiber Stift og Rasmus Pederssen i Vendelbo Stift, straks at sende Hofmester Peder Oxe klare Registre over, hvad Kronens og Kirkens Part af Tienden for dette Aar kan beløbe sig til, og hvorledes den er bortfæstet. K. T. 9, 417.

2. Nov. (Aarhusgaard). Gavebrev til Præsteembedet paa Anholt, der ikke har den nødvendige Indkomst, paa Kronens Part af Korn- og Kvægtienden af Voelby Sogn i Nørre Herred, uden Afgift. R. 9, 87 b. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Aabent Brev, at de Borgere fra Flensborg, der ifølge Borgemestres og Raads Skrivelse ville besøge det norske Sildefiskeri, maa gøre dette; indtil videre skulle de ikke svare højere Told eller anden Besværing end andre Rigens Indbyggere. R. 9, 88.

— Befaling til Hr. Otte Krumpen, Erich Poddebusk, Folmer Rosenkrantz og Axel Veffert straks at lade gøre klare Registre over alle i deres Stift, som have Len eller Pant af Kronen, lidet eller meget, Tiender eller andet, og sende Registrene til Holger Rosenkrantz, Embedsmand paa Skanderborg. T. 9, 419 b. K.

3. Nov. (Kbhvn.). Forbud mod at udskibe Staldøksne fra Laaland andensteds end i Rudbye og Nagschouf, da Kongen har bragt i Erfaring, at der hidtil er udskibet Øksne i mange ulovlige Havne paa Laaland, hvorved Kronens Told forsømmes. Den, der overtræder Forbudet, mister hvad han har med at fare og skal straffes. R. 9, 103 b.

— Befaling til Tolderne i Rudby og Nagskouf om i Lighed med de andre Toldere i Riget herefter at tage 1 Dlr. i Told af hver Staldokse ud over den sædvanlige Told. T. 9, 420.

— Befaling til Erich Rud, Albrit Oxe, Mogens Erichsen, Abbedissen af Marebo, Tolderen i Rodby og Byfogden i Nagskouf at købe Ærter og sende dem hid (i Brevene til Abbedissen og Mo-

gens Erichsen: De af dem til Købet udlagte Penge skulle blive betalte her), da der behøves mange til Orlogsskibene og til Udspisningen paa Kiøbnehafns Slot, samt sørge for, at der ikke udføres Ærter, førend Kongen har faaet dem, han behøver. T. 9, 420 b.

4. Nov. (**Aarhus**). Til Peder Oxe. Kongen har allerede forhandlet med en Del her i Landet [Jylland] om den Hjælp af Lensmændene, som der blev talt om i Kiøbnehafn, og vil lade forhandle med Resten; Lensmændene i Sjælland og Smaalandene skal Peder Oxe kalde til Kiøbnehafn og der selv forhandle med dem; der sendes ham aabent Brev herom. For at ingen skal blive glemt, skal han befale Rentemesteren at affatte et Register over alle, der have Panter eller Forleninger, smaa eller store, og sende det til Kongen; da det Register over Enkefruers Panter, som Kongen fra Auensøe befalede Jochim Beck at sende sig, endnu ikke er kommet, skal han befale denne straks at sende det. Saa snart Raadet kommer til Kongen, vil denne tale med det om Proviant til Orlogsskibene til Foraaret og om Baadsmænd og straks give de nødvendige Ordrer, dog skulle Peder Oxe og Rentemesteren bestemme, hvor mange Baadsmænd hver Købstad skal stille, og sende Register derover til Kongen. Da Kongen finder hoslagte Forslag fra Christoffer von Dhonen om at lade Folk falde ind i Smaalandene ganske nyttigt, skal Peder Oxe kalde Otte Brade og Biørn Kaas til sig og blive enig med dem om Toget; selv om Folkene kun viste sig hinsides Grænsen, er det at formode, at den smaalandske Almue vilde blive nødt til at tage Vare paa dem, saa Kongens andre Krigsfolk kunde blive uanfægtede af Smaalændingerne. T. 9, 421[1].

— (**Kbhvn.**). Befaling til Matz Anckordsen, Stiftsskriver i Riber Stift, at levere Frantz Staldmester, Borger i Ribe, 763 smalle Tdr. Korn, halvt Rug og halvt Byg, i Ribe, Varde eller et andet belejligt Sted som Betaling for 763 Dlr., denne dels har forstrakt Frantz Brockenhus, Marsk, med i rede Penge (210 Dlr.), dels har gjort Tilførsel for til Krigsfolket i Halmstad (553 Dlr.) og har Frantz Brockenhus's Breve paa; han skal tage Kvittans derfor, da Frantz Staldmester har ladet Brevene paa Summen blive hos Rentemesteren. T. 9, 422 b (u. St.). Udt. i T. 9, 430 (med Dato 5. Nov.). K.

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 282 f.

4. Nov. (**Kbhvn.**). Befaling til Stiftsskriveren i Fyen at levere Christopher Busk Korn for 423 Dlr., hver fyensk Læst beregnet til 40 Dlr. Udt. i T. 9, 423.

5. Nov. (—). Befaling til samme at levere Christopher Busk, Borger i Othense, Rug og Byg for 264 Dlr., som denne har laant Frantz Brockenhus og Daniel Rantzou til Krigsfolket, hver Læst beregnet til 40 Dlr. Udt. i T. 9, 430.

— (**Aarhus**). Befaling til Otte Brade, Biørn Kaas og Jørgen Mardsuin straks at mødes, rejse saa mange Bønder i Skaane, som de selv synes, og dermed gøre Indfald i Sverrig paa et belejligt Sted, da Kongens Krigsfolk nu ere rykkede op og de svenske Bønder i hele Smaaland skulle være oppe, Mand af Hus, mod dem, hvorfor det er raadeligt at gøre et Tog bag paa Fjenderne og tvinge dem til at skilles ad, for at Kongens Krigsfolk kunne møde mindre Modstand; dog maa de ikke vove sig for vidt frem eller lade deres Folk skilles ad og løbe paa deres »Museri«. T. 9, 423. K.[1]

6. Nov. (—). Aabent Brev, at Jens Nielsen i Rafnholt, Herredsfoged i Ning Herred, maa, saa længe han er Herredsfoged, være fri for Landgilde, Inding, Ægt og Arbejde af den Gaard i Slet, han har købt. Udt. i R. 9, 88 b. K. (i Udt.)

— Til Peder Oxe. De 20,000 Dlr., som de Dansker have lovet at forære Kongen, skulle blive liggende i Lubeck for dermed at betale de Schuardtzburgiske Ryttere til den første Termin. Handelen mellem Kongen og Henrich Rantzou om Holme Kloster skal med det første blive bragt til Ende. Kongen billiger den paatænkte Udsendelse af Veit von Soldtwedel og nogle af Kongens Drabanter for at hverve Knægte, hvis da Peder Oxe kan skaffe Penge dertil. Brevet til Høvedsmændene von Potlitz, Papenheim og Kalb paa deres Resttilgodehavende sendes ham. Da den Hollænder har ført Gert Cantor med sig ud af Riget, maa der passes paa, hvem der gives Pasbord, for at undgaa saadant Bedrageri. Den tilsendte »Leydthund« behager Kongen vel, og han takker Peder Oxe for den, skønt han endnu ikke ved, om den er god. Kongen billiger den Ordning, han i Henhold til Jacob Windtz's Skrivelse har truffet med Hensyn til de 100 Bøsseskytter, der skulde have været sendte til Norge, lige-

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 284.

saa hans Ordrer om det fra Bønderne i Skaane begærede Brød og Havre, om de Ryttere, Købstæderne ere takserede for, og om de unge Karle, der inddrage til Ugedagsmændene, naar der finder Udskrivning Sted. Kongen tror paa ingen Maade, at Krigsfolket kommer saa snart tilbage, men skulde det ske, maa det ikke gerne lejre sig i Skaane, men skal blive i Halmstad, Falckenberg og deromkring, hvorfra det kan gøre Fjenden Skade, hvorfor Peder Oxe skal ordne det saaledes. Hans Ordrer om de 200 Bøsseskytter til Halmstad, de 400 Knægte, der bleve der, og Proviantskriveren billiges. De 1000 Dlr. Mønt og 1000 enkelte Dlr., som Frantz Brockenhus har lovet Øversten, skal han lade denne faa. Da Kongen ikke ved Besked om den Tæring, Dr. Sacharias kræver, skal Peder Oxe undersøge, hvad der blev givet ham til Tæring. Kongen har modtaget Jordebogen over Holme Kloster, men da han ikke ved rettere end, at der ved Peder Oxes og Rentemesterens Forhandling med Henrich Rantzou blev affattet et Register over det Gods, denne skulde have til Klosteret, skal han ogsaa sende Kongen det. Fangen fra Strolsund maa efter hans Betænkning løsgives. T. 9, 423 b[1].

6. Nov. (Kbhvn.). Kvittans til Henrich Mogenssøn, Tolder i Helsingør, Frederich Leiel og Dauid Hanssøn, Toldskrivere smstds., der i Hofmester Peder Oxis Overværelse have gjort Rentemester Joachim Beck Regnskab for hvad Skibstold og anden Indtægt de have oppebaaret i Ørresund fra 8. Febr. til 30. Dec. 1566. Indtægten beløb sig til 3 Portugaløser, 6 dobbelte Rosenobler, 6108½ Rosenobel, 1 Henricusnobel, 16 dobbelte Dukater, 9 dobbelte Milreiser, 2 dobbelte Kejserdukater, 6 dobbelte Kejser- og Prinsegylden, 195½ gl. Engelot, 1 gylden Løve, 28 ny Engelotter, 1 enkelt Dukat, 1 enkelt Krosat, 44 Kroner, 1157 Goltgylden, 18,439 Dlr. 2½ Mk. 2 Sk. 2 Alb. danske og 5 Prinsedlr.; Udgiften (alt Guldet, som leveredes til Kongen, 559 Goltgylden for 170 Læster Toldsalt, 200 Dlr. til de højlærde, 200 Dlr. af Tøndepengene til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn og 18,443½ Dlr. for indkøbte Varer) oversteg Indtægten med 3½ Dlr. 5 Sk. 1 Alb. og 6 Tdr. Salt, hvilket skal betales i næste Regnskab. R. 9, 266. K.

— Befaling til Erich Rud at købe 10 Læster Torsk og sende dem til Kiøbnehafn. Udt. i T. 9, 425 b.

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 285 ff.

6. Nov. (**Kbhvn.**). Befaling til Albret Oxe at købe 10 Læster Torsk, lade male 6 Læster Gryn af Tiendekornet og sende begge Dele til Kiøbnehafn. Udt. i T. 9, 425 b.

— Lignende Befaling til Mouritz Podebusk om 10 Læster Torsk; han skal forbyde at udskibe Torsk fra Langeland, førend de 10 Læster ere ydede. Udt. i T. 9, 426.

— Lignende Befaling til Fru Vibeke Podebusk om 10 Læster Torsk fra Møen. Udt. i T. 9, 426.

— Lignende Befaling til Eskild Giøe om 20 Læster Torsk fra Øerne og Nyborg Len; han skal tage Byg af Stiftsskriveren, lade male 6 Læster Gryn og brygge 1 Læst Eddike deraf og sende det til Kiøbnehafn. Udt. i T. 9, 426.

— Lignende Befaling til Erich Bilde paa Othensegaard om 6 Læster Torsk, 6 Læster Gryn og 1 Læst Eddike. Udt. i T. 9, 426.

— Lignende Befaling til Axel Viffert paa Ribe om 20 Læster saltet Fisk, 6 Læster Gryn og 1 Læst Eddike. Udt. i T. 9, 426 b.

— Lignende Befalinger til Holgerd Rosenkrantz og Hans Johanssen hver om 6 Læster Gryn og 1 Læst Eddike. Udt. i T. 9, 426 b.

— Lignende Befaling til Folmer Rosenkrantz om 6 Læster Torsk, 6 Læster Gryn og 1 Læst Eddike. Udt. i T. 9, 426 b.

— Lignende Befaling til Jørgen Rosenkrantz i Kalløe Len om 10 Læster Torsk, 6 Læster Gryn og 1 Læst Eddike. Udt. i T. 9, 426 b.

— Lignende Befaling til Erich Podebusk om 10 Læster Torsk, 6 Læster Gryn og 1 Læst Eddike. Udt. i T. 9, 427.

— Lignende Befaling til Borgemester og Tolder i Skagen om 20 Læster saltet Fisk. Udt. i T. 9, 427.

— Til Borgemestre og Raad i Othense. Da de 1000 Dlr., som Byen resterer med af den for Fritagelse for at udgøre Folk lovede Sum, endnu ikke er betalt og Kongen skylder Philippus Rothermund 1000 enkelte Dlr. for Klæde og Sidentøj, skulle de betale ham de 1000 Dlr., tage Kvittans derfor og sende den til Rentemesteren. T. 9, 427[1]. K.

8. Nov. (—). Til Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyen. Da

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 287.

Kongen skylder Peder Sass, Borger i Flensborg, 453 Dlr. for Klæde, leveret til Krigsfolket, og 37 Dlr., hvorpaa han har Daniel Rantzouis og Frantz Brockenhusis Bevis, ialt 490 Dlr., og har lovet ham Byg i Betaling, hver Læst i fyensk Maal sat til 48 Dlr., altsaa ialt 10 Læster $2^1/_2$ Pd., skal Christoffer Bang levere Peder Sass Bygget i Suinborg og tage Kvittans derfor, da Peder Sass har leveret Rentemesteren sine Beviser for Pengene. T. 9, 427 b[1]. Udt. i T. 9, 430 b.

[**Omtr. 8. Nov.**] Befaling til Stiftsskriveren i Skaane at levere Peter Kindloch 20 Læster Korn, halvt Rug og halvt Byg, paa Regnskab, hver Læst beregnet til 50 Dlr., for engelsk Klæde og Sidengevand, som Ebert Bild og Jochim Beck have udtaget hos ham ved Opmarchen 12. Okt. 1566, ialt beregnet til 998 Dlr., og for 900 Dlr., som han har forstrakt Ernst von Rechenberg med til dennes Knægte, og som ere afkortede i dennes Besolding. Udt. i T. 9, 430 b.

9. Nov. (**Kbhvn.**). Befaling til samme at levere Erich Clemens fra Husum 7 Læster $4^1/_2$ Pd. Korn, halvt Rug og halvt Byg, hver Læst sat til 50 Dlr., som Betaling for $18^1/_2$ Ame Rinskvin, hver til 12 Dlr., $3^1/_2$ Ame Romani, hver til 12 Dlr., 1 Ame Bastert til 16 Dlr., 2 Amer Mjød, hver til 10 Dlr., og Spegelaks for 70 Dlr., ialt 370 Dlr., hvorpaa han har Daniel Rantzous og Frantz Brockenhussis Beviser. Udt. i T. 9, 429[2].

[**Omtr. 9. Nov.**] Befaling til Byfogderne i Malmøe, Landtzkrone, Helsingborg, Aahus, Vee og Ysted at fordele det Tiendekorn, som Stiftsskriver Niels Pedersen sender dem fra de nærmeste Herreder og Sogne, blandt Borgerne efter Borgemestres og Raads Befaling, for at det kan blive gjort i Malt. Udt. i T. 9, 429 b.

10. Nov. (**Overgaard**). Stadfæstelse af en Handel mellem Peder Bilde og Vikarerne i Aarhus Domkirke. R. 9, 88 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Vikarerne i Aarhus Domkirke. Da Peder Bilde, Embedsmand paa Kallundborg, der er Medarving til noget Gods, som Biskop Niels Claussen har givet til Vikarernes Broderskab i Aarhus Domkirke, har berettet, at alt Godset er kommet til Arvingerne igen med Undtagelse af 2 Gaarde, den ene i

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 290 f. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I 291 f.

Labinge, den anden i Trudstrup, hvilke de dog have tilladt ham straks at faa, befales det dem at udlevere ham Fundatsen og Gaardene. T. 9, 428.

10. Nov. (**Overgaard**). Befaling til Erich Podebusk at skaffe Øl og Mad til 80 Mand i 14 Dage og lade det føre til det Skib ved Hald[1], hvorpaa Hr. Jørgen Løcke, Biørn Anderssen og andre Kongens forordnede skulle sejle til Norge. Udt. i T. 9, 428 b.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Stiftsskriveren i Skaane at levere Hans von Coln 5 Læster 2 Pd. Korn, halvt Rug og halvt Byg, i Lantzkrone, hver Læst beregnet til 50 Dlr., for $21^1/_2$ Ame Vin, hver Ame til 12 Dlr., ialt 258 Dlr., hvorpaa han har Frantz Brockenhus's og Daniel Rantzous Haandskrift. Udt. i T. 9, 431.

— Befaling til samme at levere Jørgen von Essens $3^1/_2$ Læst 4 Pd. Korn, halvt Rug og halvt Byg, i Lantzkrone, hver Læst beregnet til 50 Dlr., for 16 Amer Rinskvin, hver Ame til 12 Dlr., ialt 192 Dlr., hvorpaa han har Frantz Brockenhus's og Daniel Rantzous Haandskrift. Udt. i T. 9, 431.

12. Nov. (—). Befaling til Stiftsskriveren i Fyen at levere Johan von Gellern von Deuenther 12 Læster $3^1/_2$ Pd. Korn, halvt Rug og halvt Byg, hver Læst beregnet til 48 Dlr., for $46^1/_2$ Ame Rinskvin, hver Ame til 12 Dlr., ialt 558 Dlr., hvorpaa han har Frantz Brockenhus's og Daniel Rantzous Haandskrift, og for $31^1/_2$ Dlr. for Ost, tilsammen $589^1/_2$ Dlr. Udt. i T. 9, 431 b.

13. Nov. (**Aalborghus**). Befaling til alle i Vendelboe Stift, der have Kronens Len, store eller smaa, Tiender eller andet i Forlening, at møde personlig i Olborg 20. Nov., da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med dem om. T. 9, 428 b.

— Befaling til de samme i Viborg og Riber Stifter at møde i Viborg 30. Nov. Udt. i T. 9, 429.

14. Nov. (—). Gavebrev til Sognepræsteembederne i Randers (Sognepræster: M. Niels Adamsen og M. Sefren Kieldsen), der ikke have den nødvendige Indkomst, paa Kronens Part af Tienden henholdsvis af Galthen Sogn i Galthen Herred og af Haslum og Ølste Sogne i samme Herred. R. 9, 89. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.[2]

— (**Kbhvn.**). Befaling til Bønderne, hvem de end tjene, i Villantz, Gers og Albo Herreder at være Jørgen Bilde, Befalings-

[1] ɔ: Hals. [2] Tr.: Hofman, Fundationer II. 356. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 103.

mand i Blekinge, lydige og efter hans Befaling af hver Gaard udgøre en væragtig Karl med Rør og andre gode Værger, da de Svenske tit falde ind i Blekinge og, hvis der ikke gøres alvorlig Modstand, kunne befrygtes at ville vinde Fremgang og tilføje baade dem og andre af Kongens Undersaatter i de nærmest liggende Herreder stor Skade. Jørgen Bilde har faaet Ordre til kun at opbyde dem, naar Nøden trænger. T. 9, 431 b[1]. K.

16. Nov. (**Kbhvn.**). Til Malmø, Lantzkrone, Helsingborg, Lund, Ystedt, Trelleborg, Aahus og Vee. Da Fjenderne forstærke sig ved Landemærket, har Kongen befalet Otthe Brade, Embedsmand paa Helsingborg, at gøre et Tog ind i Sverrig med den hjemmeværende Adel samt Borgere og Bønder i Skaane for at forhindre Fjenderne i at falde ind i Skaane eller sende hele deres Magt mod Kongens i Sverrig indrykkede Krigsfolk; Otthe Brade har derefter udskrevet en Del Ryttere af Købstæderne, men da der blandt de af Købstæderne stillede Ryttere findes mange ubrugelige Folk, befales det dem at udgøre gode Folk, lade en Borgemester eller Raadmand følge med fra hver By og befale Rytterne at møde ved Farolte Kirke 26. Nov. og siden rette sig efter Otthe Brades Ordrer. T. 9, 432 b[2].

17. Nov. (**Aalborg**). Til Holger Rosenkrantz. Da mange af Adelen have besværet sig over Kongens Paabud, at den tredje Del af den visse Rente af deres Pante- og Forleningsgods, hvormed de have lovet at komme Kongen til Hjælp, skal betales i gamle Dalere, medens de kun kunne faa ny Dalere for de Varer, de afhænde, skal han tage ny Dalere, hvor han ikke kan faa gamle. T. 9, 433.

18. Nov. (—). Stadfæstelse for Niels Vinther, Hr. Jørgen Lyckes Tjener, paa et af Anders Vinther i Nesborg 1553 udstedt Skøde, dog Kronens Rettighed hermed uforkrænket. R. 9, 89 b.

— Aabent Brev, at Jomfru Giertrud Løckisdatter i sin Levetid maa være fri for al Byskat, Tynge og Afgift af sin Gaard i Mariagger. R. 9, 90. K.[3]

— Til Peder Oxe. Kongen har modtaget hans Skrivelse med Skibshøvedsmand Christen Olborg og havde forinden skrevet til ham om den skotske Konge[4], som bør blive der paa Slottet, indtil

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 292 f. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 293 f. [3] Tr.: Dsk. Mag. VI. 278. [4] ɔ: Bothwell.

Kongen selv kommer tilstede eller sender nærmere Besked. Han skal rette sig efter Kongens Skrivelse om Peder Huitfeld, for at Kongen kan være undskyldt hos Russen. Kongen billiger, at Hertug Adolf faar den sorte Normand i Stedet for den Pinke, Hertugen laante Kongen, hvorfor han skal sende den til Hertugen med det af denne laante Skyts; dog skal han først faa den Hertugen givne Forskrivning tilbage og tage Kvittans for Skib og Skyts. Der er skrevet til Tolderen i Ribe om, som tidligere befalet, at betale Christoffer Fogler de 4000 Dlr.; hvis Peder Oxe ikke anser denne Tolder for duelig til sit Embede, maa han indsætte en anden. T. 9, 433 b.

18. Nov. (**Aalborg**). Fornyet Befaling til Oluf Pederssen, Tolder i Ribe, at betale Christoffer Fogler 4000 gl. Dlr., hvilket til Kongens store Forundring endnu ikke er sket, saa Christoffer Fogler har lidt Skade derved. T. 9, 434 b.

19. Nov. (—). Befaling til Kronens Bønder i Kiere Herred om hver 4 at komme Kongen til Hjælp med 1 Læs Hø og 1 Læs Strøelse og straks levere det her paa Slottet efter nærmere Tilsigelse af Erich Podbusk eller hans Fuldmægtig, da Kongen vil blive her i nogen Tid og erfarer, at der vil blive Mangel paa Rufoder til hans og Hofsindernes Heste. T. 9, 448 b.

20. Nov. (—). Til Holger Rosenkrantz. Da Kirkeværgerne her i Landet drage Kirkens Regnskab paa sig det ene Aar efter det andet og, naar de endelig gøre Regnskab, paaføre Kirkerne megen unyttig Tæring, hvoraf Følgen bliver, at Kirkerne forfalde, skal han kalde Stiftsskriverne til sig, forfare, hvad de vide derom, og siden betænke, hvorledes det bedst kan ordnes, saa at Kirkerne faa hvad der tilkommer dem. T. 9, 435.

— Befaling til Henrich Gyllenstierne Knudssøn straks at tilbagelevere Hr. Otthe Krumpen, M. Kield Jul og Hr. Morthen Huas, Kannik i Viborg, de Breve, som hans Fader med Kongens Faders Tilladelse fik udleveret af disse af den i Viborg Domkirke staaende Brevkiste for dermed at forsvare det Gods, han havde i Forlening til Ø Kloster. T. 9, 435.

— Tilladelse for Josias von Qualen, Embedsmand i Ø Kloster, til at udføre til Holsten hvad Korn, Fisk og andre Varer han oppebærer af Bønderne under Ø Kloster; dog bortfalder Tilladelsen, hvis der udstedes almindeligt Udførselsforbud over hele Riget. T. 9, 450.

20. Nov. (**Aalborg**). Befaling til Holger Rosenkrantz aarlig at levere Dr. Hinck 10 Øksne, hvilke Kongen herefter aarlig skal give ham, de 6 i Stedet for hans Pension, 2 i Stedet for »Vemmelol« og 2 i Stedet for Negenøjen. T. 9, 435 b. K.

21. Nov. (**Kbhvn.**). Pantebrev til Jens Marckuordsen til Lengisholm paa Kronens Part af Tienden af Torsløf Sogn i Børlum Herred, uden Afgift, for 1000 Jochimsdlr. P. 242 b. Orig.

22. Nov. (**Aalborg**). Skøde til Sognepræsteembedet til Vor Frue Kirke i Aalborg, der ingen Præstegaard har, paa en Gaard i Aalborg, kaldet Clostergaarden, med et Herrestræde øst derfor til Præstegaard. R. 9, 91. K. Orig.

— Til Peder Stub, Tolder i Olborg. Forbuddet mod Udførsel af Aal er ophævet, Kronens Told og Rettighed dermed dog uforkrænkede. T. 9, 436. K.

— Til Jacob Skram. Da der klages over, at han i Henhold til det ham givne Brev paa et Birk ved Hastrup vil tilholde sig Birkeret i alle de Sogne, hvori han har Gods, og vil fortrænge og »forlægge« baade Kronens og Adelens Bønder, befales det ham, eftersom saadant ikke har været Kongens Mening, at betænke sig bedre heri, da Kongen ellers vil blive nødt til at forandre Brevet. T. 9, 436. K.

— Aabent Brev, at Erich Podbusk, Embedsmand paa Aalborghus, maa beholde Slottet i dette Aar, regnet fra hans Overtagelse deraf til førstkommende 1. Maj, paa de samme Betingelser som Otthe Brade. R. 9, 90 b. K.

23. Nov. (—). Til Erich Podbusk. Kongen har tilladt Fru Marine Høgsdatter, Jørgen Hertuigsens Enke, i Aar at oppebære Landgilden af 5 Gaarde og 1 Bol, som Kongen havde forlenet hendes Husbond med. R. 9, 36. K.

— Gavebrev til Superintendentembedet i Vendelbo Stift. R. 9, 91 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, at lade Huidberg Kirke paa Tyholm beholde Kirkens Part af Tienden i Aar og paase, at den anvendes til Forbedring af Kirken, der er meget bygfalden paa Tag, Mur og andet. T. 9, 437. K.

27. Nov. (**Kbhvn.**). Befaling til de Købstæder, hvori Stiftsskriverne have ladet indlægge Tiendebyg, at lade Bygget uddele blandt Borgerne, der skulle gøre det i Malt, og derefter fragte

Skibe, der straks kunne føre Maltet hid tillige med det Havre og Brød, Kongen har liggende smstds.; hvis de som forrige Aar vise sig forsømmelige, ville de komme til at staa til Rette. T. 9, 437. K.

27. Nov. (**Kbhvn.**). Befaling til Peder Bilde straks at lade hver Bonde i Lenet [Kallundborg] køre et Pd. Byg af deres Landgilde hid; han skal ligeledes hidsende de Bolgalte og det Smør, som tilkommer Kongen af Lenet, dog undtages hvad der er forbeholdt ham som Genant. Han skal uddele Rug til 200 Læster Kavringbrød blandt Bønderne i Lenet, saa det kan blive bagt og ligge rede, naar Kongen sender Skibe efter det. T. 9, 437 b.

— Befaling til alle Bønder, undtagen Adelens egne Arvetjenere, i Roskillegaardtz Len, at enhver efter nærmere Tilsigelse af Stiftsskriveren skal føre 1 Pd. af Tiendekornet til Kiøbnehafns Slot. T. 9, 438.

28. Nov. (**Aalborg**). Livsbrev for Hr. Niels Morsing, Sognepræst til Bodum, paa Kronens Part af Tienden af Yby og Bodum Sogne, mod en aarlig Afgift af 120 Mk. danske. R. 9, 36.

— Forleningsbrev for Fru Kirstine Lycke, Christoffer Urnis Enke, paa Kronens Part af Tienden af Rafuenkield, Brorstrup og Harslef Sogne, uden Afgift. R. 9, 36 b. K.

— Befaling til Fru Jutthe Podebusk at udlægge Hr. Niels Sael, Sognepræst til Vesteruig Sogn, en under Vesteruig Kloster hørende Gaard til Præstegaard, da han klager over ingen Præstegaard at have, skønt der i Brevet om Præsternes Underholdning i Vendelboe Stift er fastsat, at der skal udlægges Præsten en Kronens Gaard. T. 9, 438 b.

29. Nov. (—). Forleningsbrev for M. Lauritz Kotthe, Sognepræst til St. Bodels Sogn i Olborg, paa 1 Gaard i Hatzeriis, uden Afgift, dog først at tiltræde, naar den nuværende Indehaverske, M. Morthen Heggelunds Enke, er død. R. 9, 37. K.

— Aabent Brev, at Sandemændene i Fleskum Herred herefter maa være fri for Ægt, saa længe de ere Sandemænd. R. 9, 37 b.

30. Nov. (—). Aabent Brev, at Gregers Ulfstand til Estrups 3 Gaarde Stensbeck, Dybro og Skiørpishede herefter skulle ligge i Hørnested Sogn og Bønderne derpaa søge Hørnested Kirke, dog maa Bønderne ikke regnes for Ugedagsmænd, og han skal for-

handle med Sognepræsten i det Sogn, hvori Gaardene tidligere laa, saa denne ikke klager. R. 9, 37 b.

30. Nov. (**Aalborg**). Til Erich Podebusk. Da mange Sognepræster i Vendelboe Stift klage over, at en Del Jorder ere komne bort fra deres Præstegaarde og endnu forholdes dem, skal han med det allerførste undersøge, hvilke Jorder der med Urette ere komne fra Præstegaardene, igen indtale dem og paa ingen Maade tilstede, at der forrykkes noget fra Præstegaardene. T. 9, 439.

3. Dec. (**Kbhvn.**). Befaling til Eskild Giøe at sende $2^1/_2$ Læst Smør og de Kongen af Nyborg Len ud over Eskild Giøes Genant tilkommende Bolgalte og Skattekøer til Kiøbnehafn. Udt. i T. 9, 439.

— Lignende Brev til Erich Bilde om $1^1/_2$ Læst Smør og de Kongen af Othensegaard tilkommende Bolsvin og Flæsk. Udt. i T. 9, 439 b.

—[1] Lignende Brev til Hr. Christen Pouelsen, Prior i St. Knudtz Kloster, om $1^1/_2$ Læst Smør. Udt. i T. 9, 439 b.

5. Dec. (—). Register paa de Knægte, som ere udgjorte af Købstæderne og skulle sendes ind i Sverrig til Undsætning for Kongens Krigsfolk; de skulle møde i Laugholm 9. Dec. og have Fetalje med sig til en 14 Dage: Kiøbnehafn 150 Skytter; Kiøge, Nestued og Stege hver 20; Roskille, Helsingør, Skielskøer og Kallundborg hver 10; Slagelse, Ringsted og Holbeck hver 6; Slangerup, Heddinge, Nykiøbing i Otz Herred, Vordingborg og Prestøe hver 5; Nagskouf 20; Nykiøbing og Stubbekiøbing hver 8; Nystedt 6 og Saxkiøbing 5; Malmøe 100; Lantzkrone 30; Helsingborg, Lund og Trelleborg hver 10 Skytter. Udt. i T. 9, 439 b[2].

7. Dec. (**Hald**). Forleningsbrev for Hr. Peder Mortensen, Sognepræst til Hie Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Hie Sogn mod en aarlig Afgift af 24 Dlr. til Kronen. Rel. M. Niels Nielsen, Hofprædiker. Udt. i R. 9, 38. K. (i Udt.).

— Befaling til Folmer Rosenkrantz at købe 20[3] Stykker Boltelærred og 500 Favne velslaaet Merling, saa tykt som medfølgende Stykke, og sende det til Kongen med dette Bud. T. 9, 440 b. K.

— Til Universitetet i Kiøpnehafn. Knud Mogenssen, der

---

[1] Er urigtig dateret: 3. Nov. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 298 f. [3] T. har: 10, vistnok ved en Fejllæsning af K., hvor Tallet ved en Rettelse er blevet noget utydeligt.

har bragt i Erfaring, at nogle have ladet sig forlyde med, at hans Fader og Moder ikke vare komne rettelig i Ægteskab sammen, har i den Anledning henvendt sig til Universitetet i Wittenberg, der har afsagt en Kendelse derom. Det befales Universitetet ogsaa at undersøge Sagen og afsige en skriftlig Kendelse om Ægteskabets Gyldighed. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 183[1].

7. Dec. (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Bønderne, hvem de end tjene, paa Bornholm, at Kongen gerne havde fritaget dem for den af Rigsraadet bevilgede og allerede oppebaarne Skat af Bønderne i Riget, men alligevel bliver nødt til at kræve den af dem, da der hastig skal bruges Penge til Krigsfolket. Skatten skal oppebæres osv. (ligesom Skattebrev af 20. Nov. 1566), skal erlægges i rund Mønt og være ude 14 Dage efter Skatteskrivningen. Hverken Fogder eller Skrivere skulle være fri. Hr. Hans Brolægger, Kannik i Lund, skal skrive og oppebære Skatten og give hver Bonde en Seddel paa, hvor meget han giver i Skat. T. 9, 441. K.

9. Dec. (**Hald**). Aabent Brev, at Johan Dicker, Borger i Aalborg, maa blive boende i Aalborg og bruge Handel og Næring som hidtil mod at give Skat og gøre anden Besværing efter det ham tidligere givne Brevs Lydelse. R. 9, 38 b. K.

— Lignende Brev for Henrich Pipherinck, Borger i Aalborg. Udt. i R. 9, 38 b. K. (i Udt.).

— Aabent Brev, at Holgierd Rosenkrantz til Boluer, Embedsmand paa Skandelborg, skal være Statholder i Nørrejylland og have Befalingen i Kongens Fraværelse; han skal have Bestyrelsen af Kongens Indkomst af Gaardene og Slottene, og den Rentemester, som skal indsættes her i Landet [Jylland], skal rette sig efter hans Ordrer. R. 9, 39. K.

— Stadfæstelse af en Overenskomst mellem Henrich, Prødbiørn, Karine og Anne Guldenstierne, hvorved Henrich faar Han Herred, som hans Broder og Søstre have i Pant, medens disse faa St. Hans Kloster i Viborg, som han har i Pant. R. 9, 39 b. K. Orig.

— Tilladelse for Henrich Guldenstiern, Embedsmand i Vidskild Kloster, til at indløse Vidskild Klosters Gods Ulskouf fra Fru Margrete Nielsdatter, Hans Holcks Enke. R. 9, 40. K.

---

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 213 f.

9. Dec. (**Hald**). Aabent Brev til Bønderne, hvem de end tjene, i Vestervig Birk, at Rigsraadet i Betragtning af de store Udgifter til Krigsfolket har bevilget en almindelig Skat af Bønderne over hele Riget. Skatten skal oppebæres osv. (ligesom Skattebrev af 20. Nov. 1566) og skal betales i Dalere eller rund Mønt inden Kyndelmesse [2. Febr.]. Ingen skal være fri, hverken Fogder eller Skrivere. Orig.[1]

— Til M. Jørgen, Superintendent i Vendelbo Stift. Da der er kommen Skrivelse fra Daniel Rantzou, Feltøverste, og Frantz Brockenhus, Marsk, hvori disse melde, at de ere komne langt ind i Fjendens Land og lykkelig have slaaet denne, saa ofte de ere trufne sammen, skal han straks skrive til alle Sognepræster i Købstæder og Landsbyer i sit Stift og befale dem at tilholde Folket at takke Gud derfor og bede Gud, at Kongens Folk fremdeles maa vinde Sejr. Orig. i Provinsark. i Viborg[2].

10. Dec.[3] (—). Livsbrev for Bertel Andersen paa 1 Gaard, kaldet Aslund, i Øster Hasing Sogn i Kier Herred, hvilken hans Fader Anders Kierul har fæstet til ham af Otthe Brade, mod at svare sædvanlig Landgilde. R. 9, 40 b. K.

11. Dec. (—). Aabent Brev, at Anne Muncksdatter maa bosætte sig i Aalborg, drive Næring der og være fri for Skat, Hold og al borgerlig Tynge. R. 9, 41. K.

13. Dec. (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Hans Andersen, Kirkeværge til Herslef Kirke, i Aar maa beholde Kirkens Part af Tienden, hvilken Kongen ellers i Aar lader oppebære, af Herslef Sogn mod at svare lige saa stor Afgift deraf, som nogen anden vil give. R. 9, 41 b. K.

— Aabent Brev til Adelen i Fyen, Langeland og Taasinge (ligelydende med Brev af 28. Sept.); Hjælpen skal leveres, hvor Johan Friis befaler. K. (paa K. af 28. Sept.).

— Kreditiv for Johan Friis, Kansler, til alle i Fyen, som have Krongods i Forlening eller i Pant; de skulle møde 23. Dec. i Othense for at erfare Kongens Vilje. T. 9, 442.

— Lignende Kreditiv for samme til Langeland. Udt. i T. 9, 442 b.

— Befaling til Johan Friis at give Jacob Ulfeld Ordre til

---

[1] Det almindelige Brev er ikke indført i Registranten. [2] Lignende Breve maa være udgaaede til de andre Superintendenter, men Brevet er ikke indført i Registranten. [3] R. har urigtig: November.

straks med gode »uforslagne« Dalere at betale de 1000 Dlr., som Kongen for nogle Aar siden laante hans Broder Coruitz Ulfeld, saafremt han ikke vil staa Kongen til Rette for den Skade, denne kan have af Betalingens Udsættelse. T. 9, 442 b. K.

14. Dec. (**Skanderborg**). Livsbrev for Matz Jensen paa Kroen ved Skandelborg Slot, Kronens Part af Tienden af Framløf og Skifholme Sogne, uden Afgift, Jord til at saa 4 Ørter Korn i, Eng til 20 Læs Hø, Olden til 50 egne hjemmefødte Svin i Kronens Skove, naar der er Olden, fri Ildebrændsel af Fælder og Traas, hvorimod han ikke maa hugge noget grønt uden Lensmandens Tilladelse, frit Fiskeri i Søen med smaa Garn og Ruser og fri Græsgang til 10 Køer, 60 Geder og Faar og 6 Øg. Han skal være pligtig til at skaffe Gæsterne Herberg og god Underholdning til en rimelig Pris. R. 9, 43. K. (opr. Orig. til Jens Skrivers Brev paa Kroen af 10. Febr. 1561). Afskrift. (med urigtig Dato 14. Aug.; siden brugt som Konc. til Brev af 8. Aug. 1573).

— Befaling til Bønderne i Framlef Herred at køre Kronens Part af Tienden af Framlef og Skifholme Sogne, som Matz Jensen, Kromand ved Skanderborg, har i Forlening, hjem til dennes Hus, da det vil volde ham stor Bekostning at transportere den saa langt. Rel. Holgierd Rosenkrantz, Høvedsmand paa Emsborg. R. 9, 42. K.

— Livsbrev for Sefren Lauritzen, Ladegaardsfoged ved Skandelborg Slot, paa den Gaard i Thøstrup[1] i Framlef Herred, som han nu selv har i Værge, uden Indfæstning, Ægt og Arbejde. R. 9, 42 b. K.

— Aabent Brev, at Sognepræsten til Skandrup og Stilling Sogne, der ingen Tiende faar af Ladegaarden ved Skandelborg Slot, i Stedet maa oppebære Kronens Part af Tienden af Stilling Sogn. R. 9, 92. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.[2]

— Befaling til Holger Rosenkrantz at oppebære til Skanderborg og Emsborg Ladegaarde Kronens Part af Tienden af alle de Annekssogne, der hidtil have leveret deres Tiende til disse Ladegaarde, og gøre Regnskab derfor. T. 9, 444.

— Til Hr. Otthe Krumpen. Da Kongen vil bygge nogle Huse ved Søkanten her i Landet for deri at samle Kronens Tiendekorn og andet Gods, som skal sendes til Skibs, og deriblandt et i Houf-

[1] Taastrup. [2] Tr.: K. Hansen, Beskr. over Skanderborg S. 19 f.

broe, skal han til Foraaret paa Kongens Bekostning lade Kornhuset i Houfbroe bygge med Jordkælder under efter Holger Rosenkrantz's nærmere Anvisning. Han skal i Vinter samle Tømmer, Sten, Kalk og andet til Huset og skal sende en forstandig Tømmermand til Fru Johanne Nielsdatter, for at Tømmeret ikke skal hugges tilspilde. T. 9, 443.

14. Dec. (**Skanderborg**). Befaling til Fru Jahanne Nielsdatter, Hans Løckis Enke, i Vinter at lade hugge Tømmer til ovennævnte Kornhus i de Skove, hun har i Forlening, efter Hr. Otthe Krumpens nærmere Tilsigelse; dog skal det hugges, hvor der sker mindst Skovskade. T. 9, 444. K.

— Til alle Riddermændsmænd i Nørrejylland. Kongen har faaet Skrivelse fra Daniel Rantzov, Feltøverste, og Frantz Brockenhus, Marsk, at de med Krigsfolket lykkelig og vel ere komne ind i Sverrig og have vundet Sejr over Fjenderne, saa ofte de ere komne i Kamp med disse, og vil nu selv personlig drage ind i Sverrig med noget Krigsfolk. Det befales derfor strengelig de af Adelen, der bleve hjemme og ikke droge med paa Toget, skønt de vare tilsagte, nu selv at møde med Heste og Harnisk i Kiøbendhafn 7. Jan. og følge Kongen ind i Sverrig. Bliver nogen hjemme, der er rask og ung nok til selv at ride og har faaet Ordre til enten at tjene til Skibs eller til Lands, vil Kongen stævne ham for Rigens Raad, tage Dom over ham og uden al Naade lade denne udføre. Dog skulle Stiftsembedsmændene ikke møde. Afskrift[1].

— (**Kbhvn.**). Befaling til Provster og Kirkeværger paa Bornholm i Aar at levere Hr. Hans Brolægger, Kannik i Lund, Kirkernes Tiendekorn og visse Landgilde, hvilket Kongen vil oppebære til sit Brug; de skulle tillige levere ham klare Registre over Kirkernes visse Ejendom i Gaarde, Skove, Ager og Eng med Angivelse af Landgilde, Jordskyld og anden aarlig Rente samt Skovenes Tilstand. T. 9, 445.

— Befaling til Borgerskabet i Købstæderne paa Bornholm og Indbyggerne i Fiskerlejerne straks at betale den af Rigsraadet til Krigsfolkets Besolding bevilgede Hjælp til Hr. Hans Brolægger, hvem Kongen har overdraget at indkræve den, i enkelte Dalere efter det ham medgivne Register. T. 9, 445 b.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 305 f.

14. Dec. (**Kbhvn.**). Befaling til Sueder Ketting at hjælpe Hr. Hans Brolægger med at opkræve Skatten paa Bornholm. T. 9, 446.

15. Dec. (**Boller**). Aabent Brev, at Jens Borresmed i Farre, der bruger al den til den øde Præstegaard i Sporup liggende Ejendom i Sporup Mark og i Henhold til et Brev af Kong Christian III nægter Sognepræsten til Røgen og Sporup Sogne, Hr. Niels Knudsen, Landgilde deraf, enten skal svare Præsten Landgilde deraf efter Holgierd Rosenkrantz's, Hans Johansens og andre Dannemænds Ansættelse, da Præstegaardens Jord ikke hører til Jens Borresmeds Gaard i Farre, men er en særlig Ejendom i en anden Bys Mark, som han har i særskilt Fæste, eller udlevere Jorden til Præsten, der saa enten selv maa bruge den eller fæste den bort til andre. R. 9, 93. K.

— Forleningsbrev for Christoffer Lauritzen paa Rodskouf Gaard og Mølle i Lysbierg Herred, uden Afgift; dog skal han gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 9, 92. K.

— Befaling til Folmer Rosenkrantz at overlevere Christoffer Lauritzen ovennævnte Gaard og Mølle. Udt. i R. 9, 92 b. K. (i Udt.).

17. Dec. (**Koldinghus**). Befaling til Lensmændene i Sjælland, Laaland og Falster at betale den af dem til Jul bevilgede Tredjepart af den visse Rente af det Krongods, de have i Forlening eller Pant, til Renteskriver Peder Hansen i gamle Dalere inden ovennævnte Tid. — Register: Johan Friis, Byrge Trolle, Erich Rud, Albrit Oxe, Erich Grubbe, Mogens Erichssen, Wulf Sested [af] Halsted Kloster, Michel Sested [af] Gafuenøe Kloster, Knud Stenssen, Claus Daae, Erich Valckendorff, Mogens Godske, Fru Hilleborg, Eiler Kraussis, Lauge Venstermand, Fru Birgitthe, Christoffer Gallis, Fru Vibeke Poddebusk, Fru Pernille Oxe, Pax af Holbeck (nihil), Fru Susanna, Eskild Giøe, Claus Huitfeld, Peder Huitfeld, Kapitlet i Roskilde, Vikarerne i Roskilde, Otthe Galskiøt, Abbedissen i Mareboe, Hr. Otthe Krumpen af et Birk i Laaland, Fru Karenne, Marckuord Tidemandtz, af et Birk i Laaland, Solthe, Fredtzgaardtz Len, Oluf Mouritzen til Bollerup, Ellemelunde Len paa Møen, Tryggeuelde Len, Herreklostrene, de højlærde af Klare Klosters Gods. T. 9, 446 b.

19. Dec. (**Odense**). Befaling til Matz Anckerssen, Stiftsskriver i Riber Stift, af Kronens Tiendekorn at betale Borgerne i Kolding

for den Proviant, som de med Proviantmester Coruitz Vifferdtz Kvittanser kunne bevise at have tilført Krigsfolket i Halmstad, da de klage over, at de ingen Betaling have faaet derfor. T. 9, 449.

19. Dec. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved det forbydes alle indlændiske og udlændiske Købmænd at opskibe Tystøl eller andet Gods ved Malmø, førend Tolderen har skrevet det og har faaet Kronens Rettighed deraf, hvilket hidtil ofte er sket; ligesaa forbydes det at udskibe Gods, førend Tolderen er tilsagt derom. Alle Prammænd, Myndrikker og Vognmænd, der forse sig herimod, skulle bøde 40 Mk. derfor til Kongen. T. 9, 449. K.

25. Dec. (**Frederiksborg,** Juledag 1568). Til Købstæderne. Da Kongens Krigsfolk ere rykkede langt ind i Sverrig og der forhaabentlig vil kunne gøres Ende paa Krigen, hvis de faa Undsætning, skulle de straks udgøre N Skytter, forsynede med gode Rør, af hver By og under Ledsagelse af en Borgemester eller Raadmand sende dem til Kiøbnehafn til 2. Nytaarsdag. Skytterne, der tillige med andet Krigsfolk skulle sendes ind i Sverrig, skulle have Fetalje med til en Maaneds Tid eller Penge til at købe for. T. 9, 451[1]. K.

28. Dec. (—, 1568). Befaling til Biørn Kaas at lade det hvælvede Kammer paa Malmøe Slot, hvori Hofmester Eiller Hardenberg boede, istandsætte, lade Hemmeligheden i Kammeret tilmure og Vinduerne forsyne med Jærnsprinkler, hvis de ikke ere godt forsynede dermed, og indlægge den skotske Greve[2], som Rigens Hofmester Peder Oxe har faaet Ordre til at sende til Malmøe, i Kammeret, skaffe ham Senge og god Underholdning og fremfor alt passe vel paa ham. T. 9, 451 b[3].

29. Dec. (—). Til Michel Sestedt, Niels Anderssen, Knud Stenssen, Jørgen Nielssen, Erich Pors, Mogens Erichsen og Rudbeck Pors. Da Kongen selv med al den Magt, han kan opbringe, vil begive sig ind i Sverrig for at undsætte sine Krigsfolk og derfor har befalet Størsteparten af Adelen i hele Riget at møde med Svende, Heste og Harnisk i Engelholm 14. Jan. for at deltage i Toget, skulle de ogsaa personlig møde med deres Rustning samme Tid og Sted. T. 9, 453[4].

31. Dec. (—). Forleningsbrev for Hans Bang, Borge-

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 309 f. [2] ɔ: Bothwell. [3] Tr.: M. C. Bergenhammer, Marie Stuarts Hist. S. 322 f. [4] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 310 f.

mester i Medelfar, paa Kronens Part af Tienden af Tanderup Sogn i Bog Herred mod en aarlig Afgift af $2^1/_2$ Ørt. Rug og $2^1/_2$ Ørt. Byg, som han skal levere til Stiftsskriveren, og paa Kronens Part af Tienden af Asperup Sogn, uden Afgift. R. 9, 139.

31. Dec. (**Frederiksborg,** 1568). Aabent Brev, at Kongen paa Forbøn af Hr. Nils Anderssen, Prior i Andvordskouf Kloster, har tilladt Jens Nilssen at bosætte sig i Slaugelse og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i 2 Aar efter dette Brevs Datum. R. 9, 264 b.

1568.

1. Jan. (**Frederiksborg**). Til Coruitz Viffert. Da der er udgaaet Brev til Almuen i Skaane om at udrede og samle i Engelholm en Gengærd til Krigsfolket, der skal paa Tog ind i Sverrig, skal han sætte sin Proviantskriver til at modtage Gengærden i Engelholm og siden gøre Regnskab for den. T. 9, 454[1].

— Til Peder Oxe. Den skotske Greve maa sende sin Tjener til Skotland og Frankrig efter sine Breve og Vidnesbyrd, men hvis han skriver noget, skal Peder Oxe læse Brevene igennem, før de forsegles; han maa levere Greven en Kopi af det Brev, Kongen af Skotland har skrevet til Kongen. De af Peder Oxe opsatte Breve til Hr. Jørgen Løcke, Biørn Anderssen og Otthe Galskiøt tilbagesendes underskrevne og beseglede. T. 9, 453 b.

2. Jan. (—). Til samme. Kongen har af hans Skrivelse set Kansler Johan Frisis Betænkning om de Ryttere, hvorom Hertug Adolf og Mouritz Rantzou have tilskrevet Kongen, og befaler ham at lade en Bestalling paa 100 Heste og Svar til Hertugen og Mouritz Rantzou udfærdige; Bestallingen bør efter Kongens Mening lyde paa Mouritz Rantzou og Mønstringspladsen være i Kiøbnehafn. Greven af Schuartzborg tager nok de Rosenobler, som Eiler Grubbe har faaet med til de Schuartzborgiske Rytteres Betaling den

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 311 f.

første Termin, til 5 Dlr. Stykket, da Greven holder af Guld og tog dem til den Værdi, medens han var her i Riget; men skulde det ikke ske, sendes der ham et Brev til Statholder Henrich Rantzov om at udlægge de nødvendige Dalere og tage Guldet, hvilket Brev han skal levere Eiler Grubbe og sige ham nærmere Besked. Kongen bifalder, at Knægtene i Halmstad faa 1 Maaneds Løn i Penge og $^1/_2$ Maaneds Løn i Klæde, hvilket de have begæret for at rykke op; han skal sende Veut von Soltwedell til Knægtene som Høvedsmand. Kongen finder det ikke raadeligt at afvise Peder Pommerenings Forslag, da det jo, hvis Kongens Skibe skulle i Søen til Foraaret, vil være en god Hjælp at besætte dem dermed og der i den Egn findes gode og søkyndige Folk; Peder Oxe og Kansleren skulle derfor, hvis de anse det for raadeligt at lade Breve udgaa til Undersaatterne i Fyrstendømmet om Krigsfolk, meddele Kongen deres Betænkning derom, hvorefter denne vil lade Breve udgaa. Af medfølgende Brev fra Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, kan mærkes, at det paatænkte Tog ikke kan gaa for sig til den bestemte Tid, thi alle, der i disse Dage komme fra Jylland, berette, at ikke en eneste Mand endnu er paa Rejsen hid; Peder Oxe skal tale med Kansleren herom og betænke, at Gengærden jo, hvis de skaanske Folk, som bestemt, skulle samles i Engelholm og der vente paa Folkene fra Jylland, vil blive fortæret af de skaanske, inden de andre komme. Skal Mødetiden derfor udsættes noget, behøver Kongen ikke at begive sig til Engelholm til den Tid, som nu er bestemt, og der maa skrives til Otte Brade om at give Skaaningerne Ordre til at forholde sig rolige indtil videre. De skulle sende Kongen deres Betænkning herom og møde hos Kongen i Engelholm, naar han rejser did. De skulle befale Rentemesteren at affatte Registre over Kronens Len i Jylland og over Taksten for Udgørelse af Folk og andet i Købstæderne og Lenene og sende disse til Holger Rosenkrantz, der klager over, at han aldeles mangler saadanne. T. 9, 454 b[1].

2. Jan. (**Frederiksborg**). Befaling til Jacob Ulfeldt straks at betale de 1000 Dlr., som hans Broder Corvitz Ulfeldt skyldte Kongen, sende dem til Kiil med et paalideligt Bud og levere dem til Rentemester Eiler Grubbe mod Kvittans. Orig i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 608 d[2].

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 312 ff. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. II. 530 f.

3. Jan. (**Frederiksborg**). Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Hertuig Jul til Palsgaard og Kapitlet i Aarhus Domkirke. R. 9, 94. K. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Holger Rosenkrantz paa Kongens Vegne at skaffe Hospitalet i Horsens 4000 Mursten og Tømmer til 4 Bindinger Hus. T. 9, 456 b.

— Befaling til Erich Rud og Jacob Ulfeld om i Lighed med andre af Adelen at komme Kongen til Hjælp med Tredjeparten af den visse Rente af det Krongods, de have i Pant eller Forlening, og straks levere den med klare Registre og Jordebøger til Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland. T. 9, 457. K.

4. Jan. (—). Befaling[1] til alle Lensmænd i Fyens Stift om selv og ved deres Fogder at hjælpe Stiftsskriver Christopher Bang med at indkræve den Kornafgift, som de, der have fæstet Kronens og Kirkens Parter af Tiendekornet af Stiftsskriveren, skulle give deraf, men ere uvillige til at yde; de skulle tilholde Kronens Bønder at møde med Heste og Vogne, hvor Kornet er indlagt, og føre det hen, hvor Christopher Bang befaler. T. 9, 457 b. K.

5. Jan. (—). Befaling til [Borgemestre og Raad i] Assens, Kierteminde, Suinborg, Bouense og Nyborg at skaffe Plads enten paa Raadhuset eller andensteds til noget Korn, som Christopher Bang, Stiftsskriver i Fyens Stift, har faaet Befaling til at indlægge der i Byerne af det, han i Aar oppebærer dels af Kronens eget, dels af Kirkernes Korn. T. 9, 459. K.

— Bestalling for Peder Heggelund Morthenssen som Tolder i Ribe efter Oluf Pederssen, der formedelst Alderdom og Svagelighed har begæret og faaet sin Afsked; han skal tillige oppebære al den Told og Sise, som Herskabsfogden til Riberhus [Rolluf Nielsen] hidtil har oppebaaret. T. 9, 458. K.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Ribe at lade den nyudnævnte Tolder Peder Heggelund være fri for al kgl. og borgerlig Tynge, saa længe han er Tolder, da hans Formænd have nydt saadan Frihed. T. 9, 458 b. K.

— Tilladelse for Ditløf Jenssen, Borger i Ystedt, til at udføre 20 Læster Havre og andet Korn fra Skaane til Lubeck, Kronens Told dermed dog uforkrænket. Udt. i T. 9, 459 b.

[1] Kristoffer Bang fik Brevet til Forkyndelse.

6. Jan. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hr. Sefren i Jandrup i Vester Herred paa Kronens Part af Tienden af Jandrup Sogn, uden Afgift. R. 9, 95. K.

— Livsbrev for Hr. Dominicus, Præst i Hard Syssel, paa Kronens Part af den Tiende, han har Kong Christian III's Brev paa, uden Afgift. K. R. 9, 95 b.

— Stadfæstelse for Biørn Andersen paa hans Morgengavebrev til hans Fæstemø Jomfru Karine Friis. Udt. i R. 9, 265.

10. Jan. (**Kbhvn.**). Livsbrev for Jacob Pomer, Kongens Tjener, paa Kronens Gaard Katheye, uden Afgift; han maa have fri Ildebrændsel i Kronens Skove af Vindfælder og fornede Træer efter Skovfogdens Anvisning og fri Olden til sine egne hjemmefødte Svin. Han skal lade sig bruge uden Riget i Kongens Bestilling, dog paa Kongens Bekostning. R. 9, 265 b.

— Kvittans til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landzkrone Slot, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Helsingborg Slot i den Tid, han har haft det i Forlening, samt for de i samme Tid oppebaarne Kongeskatter og anden Hjælp; hvad han blev skyldig har han dels betalt, dels leveret Otte Brade til Inventarium. R. 9, 317 b.

— Til Tolderen i Ribe. Da flere Købstædmænd her i Riget, der uddrive Øksne, have berettet, at de ikke straks kunne udrede al den Told, de skulle betale i Ribe, maa han, hvis det er vederhæftige Folk, borge dem Tolden, indtil de komme hjem fra Hamborg og have solgt Øksnene; hvis det er uformuende Folk, skulle de først stille vederhæftig Borgen. T. 9, 459 b.

— Tilladelse for Albret Skilling, Borger i Lubeck, til at udføre 450 Tdr. Havre, som han har købt i Skaane, fra Ystedt til Tyskland, Kongens Forbud dermed dog uforkrænket. Udt. i T. 9, 460.

11. Jan. (—). Gældsbrev til Oluf Nilssen, Borger i Otthense, paa $2826^1/_2$ Dlr. for Klæde, Silketøj og andet Gods, som Rentemester Jochim Beck og Kancelliskriver Christiern Lange have faaet af ham til de Krigsfolk, der havde Lejr i Laugholm og Halmstadt 1567, førend Optoget skete. Kongen lover at tilbagebetale Pengene inden 1 Aar. R. 9, 140[1].

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 315.

12. Jan. (**Kbhvn.**). Til Holger Rosenkrantz. Da Otte Banner, Embedsmand paa Segelstrup, endnu ikke har faaet Forvaring for de Penge, han har betalt for Kongen til Daniel Rantzou og dennes Høvedsmænd, og derfor har krævet Rente af Pengene, skal Holger Rosenkrantz afkvitte Rentepengene, 165 Dlr., i den Tredjependings-Afgift, Otte Banner i Aar skal komme Kongen til Hjælp med af sit Len, og tage Kvittans derfor. T. 9, 460.

— Befaling til [Borgemestre og Raad i] Malmøe, Lantzkrone, Helsingborg, Trelleborg, Ystedt, Semershafn, Aahus, Falsterboe og Skanøer at optegne, hvad Øl, Fetalje og andet Kongens Pinker i Søen have taget fra dem og deres Medborgere, og hvem der have gjort det, og straks sende Kongen klare Registre derpaa; de, der have forset sig, skulle siden staa dem til Rette. T. 9, 460b.

13. Jan. (—). Forleningsbrev for Fru Sitzelle Ulfstand paa Kronens Part af Tienden af Dostrup og Orstedt[1] Sogne. Udt. i R. 9, 318.

— Befaling til Christopher Bang, Stiftsskriver i Fyens Stift, at levere Oluf Nielssen, Borger i Othense, alt det Tiende- og Kirkekorn i Fyen, som ikke er lovet bort (»er uforsagt«), og desuden 4 Læster Havre, dog skal han først lade Bygget gøre i Malt; han skal levere det paa de Steder ved Søsiden, hvor Oluf Nielssen befaler, og tage Kvittans for det leverede. T. 9, 461.

— Befaling til Peder Heggellund, Tolder i Ribe, at betale Oluf Nielssen 3076 Dlr. af Øksentolden førstkommende Vor Frue Dag [2. Febr.] i Hamborg. Udt. i T. 9, 461.

— [Til Superintendenterne over hele Riget]. Da der er Uenighed blandt Sognepræster og Kapellaner baade i Købstæderne og paa Landet om Kirkens Ceremonier, særlig om Alterens Sakramentes Behandling, befales det dem alvorligt at anordne de kirkelige Ceremonier i deres Stift i Overensstemmelse med Ordinansen og Brugen i Vor Frue Kirke i Kiøpnehafn, saaledes som Kong Christian III tidligere har befalet. Enhver, der ikke vil rette sig herefter, vil blive straffet, da Kongen paa ingen Maade vil finde sig i nogen Tvedragt. Origg. (til Superintendenten i Vendelbo Stift i Provinsark. i Viborg, til Superintendenten i Fyens Stift i Provinsark. i Odense)[2].

---

[1] Ørsted, Ramsø H. [2] Tr.: Dsk. Mag. V. 86f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 105 efter Orig. til Fyen). Secher, Forordninger I. 349f. Brevet er sikkert udgaaet til alle

15. Jan. (**Helsingborg**). Aabent Brev, at Bønderne i det under Kiøbenhafns Slot lagte Baadsted Len, hvilke skulle føre det til Kiøbenhafns Slot nødvendige Brændeved ned til Stranden og indskibe det i Kongens Vedskibe, indtil videre maa være fri for al anden Ægt og Arbejde og kun skulle svare Lensmanden paa Kiøbenhafns Slot. R. 10, 446.

17. Jan. (**Engelholm**). Forleningsbrev for Michel Pedersøn, kaldet Gydinge, paa Biørnstrup Torp i Skaane, som er 3 Gaarde og 2 Fæster, uden Afgift. Han maa selv holde Avl paa den Gaard, hvorpaa Michel Mogensøn, der tidligere havde Godset, boede. R. 10, 446.

18. Jan. (—). Forleningsbrev for Fru Anne Olufsdatter, Hr. Claus Podebusches Enke, paa Kronens Part af Tienden af Østersløf Sogn i Villandtz Herred og Bryndby Sogn i Ludgud Herred, uden Afgift. R. 10, 446 b.

— Til de 4 danske Ritmestre, Løjtnanterne, Fænrikkerne og alle andre, som ride under deres Faner. Kongen har baade af Skrivelserne fra Daniel Rantzov, Feltøverste, og Frantz Brockenhus, Marsk, og ad anden Vej erfaret, at de have vist sig som ærlige Adelsmænd og oprigtige Krigsfolk og hidtil uden stor Skade have vundet Sejr, og har nu sendt Jørgen Marsuin med en Del Ryttere og Knægte op til dem, hvorfor han beder dem vedblivende vise sig som tro Undersaatter og fremfor alt ikke drage tilbage fra Sverrig, men forfølge Fjenderne, indtil alt kan komme til en god Bestandighed. Kongen vil undsætte dem af yderste Evne og, naar de igen komme tilbage, handle saaledes med dem, at de skulle takke derfor. Kongen har i Tyskland hvervet en 500 Heste og 1000 Knægte foruden den Hjælp, han sikkert venter fra Fyrstendømmerne; disse Folk skulle allerede være paa Vejen hid og ville, naar de komme, blive sendte op til dem, hvis det behøves. T. 9, 461[1].

— Aabent Brev til Provster, Præster og Bønder i Smaalandene i Sverrig, at Jørgen Marsuin, der er sendt ind i Sverrig med en Del Krigsfolk, har Ordre til at beskytte og skaane dem, hvis de ville hylde Kongen og gøre Tilførsel til Krigsfolket, men i modsat Tilfælde til at ødelægge dem med Mord, Rov og Brand. T. 9, 462 b[2].

Superintendenter (jvfr. Brev af 24. Marts 1568 til Borgerskabet i Malmø; Afskrift af Brevet til Superintendenten i Skaane findes i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 4. 1128).

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 318 ff. [2] Tr.: Anf. Skr. S. 320 f.

18. Jan. (**Engelholm**). Befaling til Peder Jude, Byfoged i Malmø, at betale Holger Skomager i Malmø for 940 Par Sko og 1 Par Støvler, hvilke Renteskriver Jørgen Nielsen har udtaget hos ham til Krigsfolket; han skal betale 10 Sk. for hvert Par Sko, og Støvlerne regnes lig 4 Par Sko. T. 9, 463.

19. Jan. (—). Aabent Brev, at Peter Bommels Hustru maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al borgerlig Tynge, saa længe hendes Husbond tjener som Krigsmand i Sverrig. Udt. i T. 9, 463 b.

20. Jan. (—). Til Frantz Brockenhus. Kongen takker ham for hans Iver paa dette Tog og befaler ham af al Magt at sørge for, at Krigsfolket ikke drager tilbage fra Sverrig. Da Kongen ikke kan gøre ham nogen Tilførsel til Lands, henstiller han til ham, om han kan indrette sig en Befæstning ved Søsiden, hvortil der kunde gøres Tilførsel; Kongen vil bestræbe sig for at være Søen saa mægtig, at denne Tilførsel ikke skal blive forhindret. T. 9, 463 b[1].

— Instruks for Jørgen Marsuin paa Toget ind i Sverrig: Han skal med Krigsfolket begive sig til Daniel Rantzou og Frantz Brockenhus og rette sig efter deres Befalinger; hans Høvedsmænd og Befalingsmænd skulle efter Ankomsten til Hoben holdes ligesom de ved denne værende Høvedsmænd og Befalingsmænd. Indtil han kommer til Feltøversten, skal han gøre Fjenderne saa meget Afbræk som muligt og nedlægge dem, hvor han møder dem. Han skal beskytte de svenske Bønder, der ville gaa ham til Haande og gøre Tilførsel, men ødelægge de fjendtlige med Mord og Brand for ikke at lade nogen forsamlet Hob bagved sig. Hvis Fjenderne ere ham for stærke, skal han se at komme til de andre Krigsfolk. T. 9, 464[2].

— Befaling til Jørgen Bilde om i Blekinge, Lister og de ham undergivne Herreder straks at samle saa mange Folk, han synes, begive sig ind i Fjendens Land med dem og der udrette saa meget som muligt. Hvis nogle ligesom sidste Gang løbe bort uden hans Tilladelse, skal han optegne deres Navne, for at Kongen kan lade dem straffe. T. 9, 465[3].

21. Jan. (—). Til samme. I Anledning af hans Melding om de Svenskes Indfald i Blekinge sendes der ham noget over 300

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 321 f. [2] Tr.: Anf. Skr. S. 322 f. [3] Tr.: Anf. Skr. S. 323 f.

jydske Knægte, der med det første skulle bruges mod Fjenden, men foreløbig skulle blive liggende ved Bønderne i Villantz, Giers og Albo Herreder. Han skal forlægge dem i Herrederne og passe paa, at de ikke løbe bort. Der sendes ham Register over Knægtene, for at han bedre kan slaa dem i Roder med Navn og holde dem sammen. Kan han bruge dem mod Fjenderne, skal han gøre det. T. 9, 466 [1].

21. Jan. (**Engelholm**). Befaling til Peder Bagge, Byfoged i Landtzkrone, at betale Rasmus Jensen smstds. for 500 Par Sko, leverede til Krigsfolket. Udt. i T. 9, 465 b.

— Befaling til Peder Remmesnider, Byfoged i Lund, at betale Jørgen Andersen smstds. for 200 Par Sko, 10 Sk. for hvert Par. Udt. i T. 9, 465 b.

— Befaling til Holgier Rosenkrantz om i Kronens Skove i Skanderborg Len at anvise Tomes Fasse, Hofsinde, 20 Ege, hvilke Kongen har givet ham til hans Bygnings Behov. T. 9, 465 b.

23. Jan. (**Helsingborg**). Aabent Brev, at Bodel, Peder Vindtz Enke, maa blive boende i Engelholm og for Livstid være fri for al Skat samt, saa længe denne Fejde varer, sisefrit købe saa meget Tystøl, hun kan fortappe og forspise i Pottetal til sit eget Hus, men hun maa ikke sælge i Tøndetal udenfor Huset. R. 10, 446 b.

— Aabent Brev, at Ellinne Pedersdatter maa blive boende i Laugholm og være fri for Vagt og Ægt, saa længe denne Fejde varer. R. 10, 447.

— Til Otte Brade, Jørgen Marsuin, Biørn Kaas, Børge Trolle, Jacob Sparre, Hans Spiegel og Fru Sitzelle Ulfstand. Da en Del af Adelen, naar der udgaar Breve om Skat eller udskrives Udbudsmænd, regner flere for Ugedagsmænd end dem, der bo i de Sogne, hvori Adelens Sædegaarde, hvorpaa den selv holder Avl, ligge, skulle de undersøge denne Sag, optegne paa klare Registre, hvem der saaledes ulovligt holde deres Tjenere fri for Skat og anden Besværing, og sende Bud til Kancelliet for at udtage Stævning over hver enkelt, at de skulle møde for Kongen og Rigsraadet paa Kiøpnehafns Slot 16. Febr. Forskaane de nogen for Stævning, ville de selv komme til at staa til Ansvar. T. 9, 467.

25. Jan. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Hr. Peder

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 324 f.

Skrams Gaarde og Mølle, Lillerup, Tingstedholm og Holms Mølle, henlægges fra Oustedt og Tolstedt Sogne til Bierck[1] Sogn, hvori hans Hovedgaard Urup ligger. R. 10, 1.

25. Jan. (**Frederiksborg**). Befaling til Mogens Ericksen at indsætte en forstandig Mand til Herredsfoged i Mose Herred, da der nu ingen er, og tage ham i Ed. T. 9, 467 b.

30. Jan. (—). Til alle fri og frelse i Nørrejylland, der enten selv ere blevne hjemme eller ikke have udgjort det pligtige Antal Heste paa Toget til Sverrig. Kongen befalede sidst alle adelige, der ikke vare med paa Toget i Sverrig, at møde i Kyøbenhafn 14. Dag Jul for at følge Kongen ind i Sverrig, og Kongen begav sig til den Tid til Kyøbenhafn og derfra til Engelholm for personlig at tage Del i Toget, men da de fleste enten slet ikke mødte eller ikke sendte saa mange Svende og Heste, som de burde, vilde de tilstedeværende Rigsraader ikke tillade Kongen at drage ind i Sverrig med saa ringe en Styrke. Da Kongen imidlertid paa ingen Maade vil lade de i Sverrig indrykkede Krigsfolk, der have holdt sig saa ærligt og oprigtigt, i Stikken, befales det alle, der ikke ved Sygdom eller Alderdom ere forhindrede, selv at møde med deres pligtige Rustning i Kyøbenhafn 16. Febr., og alle, der formedelst Alderdom eller Sygdom ikke selv kunne være paa Færde, samt Enkefruer og andre, der ikke have Folk nok med paa Toget ind i Sverrig, at sende hele deres pligtige Rustning did til samme Tid. Afskrift.

31. Jan. (—). Stadfæstelse for Randers By paa Enkedronningens Ejendomsbrev til Byen. R. 10, 1. (Se Kronens Skøder.)

— Gavebrev til St. Mortens Kirke i Randers. R. 10, 2. (Se Kronens Skøder.)[2]

1. Febr. (—). Til Abbedissen i Marrebo. Kongen fritager hende paa hendes Begæring for i Aar at komme Kronen til Hjælp med Tredjeparten af Klosterets Rente. T. 9, 468.

2. Febr. (—). Tilladelse for Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, til at fiske med Ruser og andre Smaagarn i 2 fra Gurre Sø løbende Bække syd for Horserødt, da Sander Leigel havde saadan Tilladelse, medens han havde Horserødt. R. 10, 188.

— Til Peder Oxe. Da Kongens Sangere klage over, at de ikke have faaet Klædning i 2 Aar, og at de ikke bespises efter

---

[1] Østbirk, Vor H. [2] Tr.: Hofman, Fundationer II. 346 f.

deres Bestallings Lydelse, skal han levere Kongens Hofskrædder Klæde til en sædvanlig Hofklædning til Sangerne og befale ham straks at gøre Klædningerne færdige, ligesom han skal paase, at Sangerne blive bespiste i Overensstemmelse med deres Bestalling. T. 9, 468.

2. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Fru Vibicke Podebusk, Efuert Bildis Enke, at anvise Bønderne i Nybølle[1] paa Møen Ildebrændsel og Gærdsel til Skellighed i Kronens Skove. Udt. i T. 9, 468 b.

6. Febr. (—). Til Johan Friis. Kongen billiger Admiral Peder Muncks Forslag om at sende 100 Læster Sild til Dantzigk, da Kongen har flere Sild, end han behøver, og sælge dem der, og om at sende Skibet den vilde Mand afsted med Sildene; Johan Friis skal lade en følge med for at sælge Sildene. Johan Friis maa, hvis han mener det raadeligt, give Peder Munck Ordre til at lade en 3—4 Pinker og Smaaskibe løbe i Østersøen. Det er ikke nødvendigt at sende nogen af de 2 til Kiøpnehafn komne Knægte, der have været inde paa Vardbierg, til Kongen, men Johan Friis kan selv spørge dem ud, om de paa Vardbierg vente yderligere Undsætning med Folk eller Fetalje, og om andet magtpaaliggende og melde det til Kongen. T. 9, 469.

— Befaling til Peder Munck at rette sig efter Johan Friis's Befalinger med Hensyn til Sildene og Udsendelsen af Pinker. T. 9, 469 b.

— Befaling til Otte Brade at stille de af ham grebne Knægte, der ere løbne fra Hoben uden Pasbord, og de to, der skulle have et falsk Pasbord, som de sige Christen Ellekier har givet dem, for Retten og, hvis de findes skyldige og dømmes til Døden, da lade dem føre til Engelholm og der lade Dommen udføre. T. 9, 470.

7. Febr. (—). Til samme. I Anledning af en Begæring fra Bønderne i Bierge Herred om Fritagelse for den sidst paabudte Kvægskat bevilger Kongen, at de, der ere saa forarmede, at de ikke kunne udrede Skatten, maa være fri, men han mener dog, at en Del nok kan gøre det; Otte Brade skal paase, at kun de, der have lidt særlig Skade og ere forarmede, gaa fri. 5 Bønder i Hermerup[2], Rebelberg og Errerop, der efter hans Beretning have

[1] Nebbele. [2] Hjernerup, Bjerge H.

lidt Skade baade af Fjenderne og af Kongens egne Krigsfolk, maa være fri for Landgilde i Aar. T. 9, 470 b[1].

13. Febr. (**Frederiksborg**). Til Hans Johansen. Kongen har givet Kapitlet i Viiborg 10 eller 12 Tylter Tømmer i Silckeborg Skove til Domkirkens Spær, og Hans Johansen har ogsaa givet sine Fogder Ordre til at anvise Tømmeret, men nu klager Kapitlet over, at Fogderne beregne 6 eller 8 Sparretræer af hvert Træ, skønt der umuligt kan faas saa mange, hvis Tømmeret skal være stærkt nok, og nægte Kapitlet at faa det af Toppene, der kan bruges til Bukkehoveder, Stivere og andet stakket Tømmer. Da der imidlertid til Spæret alene, foruden Spirene, vil medgaa en 250 Sparretræer, skal han anvise Kapitlet ovennævnte Antal Tylter og sørge for, at de faa stærkt Tømmer, og at de faa alt, hvad der findes paa Træerne. Han skal forbyde sine Fogder at gøre Kapitlet Hinder paa ovennævnte Tømmer. T. 9, 471.

16. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Borchort van Papenheim straks at anvise Kongens Tømmermand Bøgetræer i Kronens Skove nærmest Stranden, skaffe Hjælp til Hugningen og derefter lade Træerne føre til Niibaa og Dauløcke Slette, for at Kongen kan sende Skibe efter dem. Bøgetræerne skulle bruges til at »styrle« Skibet Fortuna med. T. 9, 473 b.

— Til Otte Brade. Da Kongen vil forhandle med Krigsfolket om at rykke op og belejre Vardbierg, men der mangler Foder til Rytterne paa Vejen, skal han skaffe 1000 Læs Hø hos Bønderne og samle dem i Laugholm. — Seddel: Han skal lade samle saa meget Halm som muligt i Laugholm til Rytterne og foreholde Bønderne i sit Len villig at levere Hø og Halm, for at ikke Rytterne igen skulle rykke ned i Skaane, hvilket vil være Bønderne til stor Skade. T. 9, 474[2].

— Befaling til Bønderne i Bierge og de nærmest omliggende Herreder hver at føre 1 Td. Øl og al anden Fetalje, de kunne undvære, til Laugholm og sælge den for en rimelig Pris til det fra Sverrig nedkomne Krigsfolk, for at dette ikke skal drage ned i Skaane i Borgeleje, men igen drage gennem Laugholm ind i Sverrig. Udt. i T. 9, 473[3].

— Befaling til Otte Brade at forkynde ovenstaaende Brev for

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 329 f. [2] Tr.: Anf. Skr. S. 330 f. [3] Tr.: Anf. Skr. S. 331.

Bønderne i Bierge Herred og sørge for, at Fetaljen straks fremkommer, da Kongen nu straks vil lade Krigsfolket belejre Vardberig Slot; der er nemlig i Dag kommet Efterretning om, at der er gaaet Ild i Krudtkammeret paa Vardberig, hvorved det Taarn paa Slottet, hvori Krudtet var, er sprængt og de af Erich Rosenkrantz opførte Huse slaaede ned, ligesom en Del af Folkene ere brændte, en Del ilde skamferede. K. Udt. i T. 9, 474 b[1].

16. Febr. (**Kbhvn.**). Lignende Befaling til Hr. Peder Skram at sørge for, at Fetaljen fra hans Len fremkommer. Udt. i T. 9, 473 b[2].

— Befaling til samme straks at lade Bønderne i sit Len slaa saa megen Lyng som muligt og føre den til Laugholm, saa at Rytterne kunne bruge den til Strøelse. Han skal hjælpe Pouel Huitfeld med at istandsætte Falckenbierg Bro. T. 9, 472 b[3].

— Befaling til Pouel Huitfeld straks at lade slaa en Bro over Aaen udenfor Halmstad, saa at Krigsfolket kan komme over Aaen uden at komme ind i Byen. Han skal lade Tømmer slæbe sammen ved Falckenbierg Aa, for at Broen straks kan blive gjort færdig, naar Krigsfolket kommer paa Toget. — Seddel: Han skal straks lade slæbe Tømmer sammen og istandsætte Falckenbierg Bro, samle saa meget Hø og Halm, han kan faa, paa denne Side af Falckenbierg Aa, befale Bønderne i de omliggende Herreder at slaa saa megen Lyng som muligt og samle Lyngen. Da de i Halmstad liggende Skansegravere kun have Brød at spise, medens der i Halland er Sild nok at faa, skal han købe Sild og uddele dem til Skansegraverne. T. 9, 472[4].

17. Febr. (—). Befaling til Lensmændene straks at indkræve den til Kyndelmesse [2. Febr.] paabudte, men endnu ikke fremkomne Skat tillige med mulige Restancer af tidligere Skatter og, Dag og Nat uspart, sende dem til Kiøpnehafn, saafremt de ikke selv ville staa til Rette for Forsømmelser. T. 9, 475.

— Befaling til Peder Hegelund, Tolder i Riibe, der har faaet Ordre til at give Henstand med Betaling af Øksentold, indtil Købmændene komme hjem fra Hamborg, om at forhandle med nogle af de fornemste Købmænd om i Hamborg at betale Oluf Nielsen i Otthense den Sum, Peder Hegelund tidligere har faaet Ordre til at betale, da det jo er lettere for Købmændene at betale deres Told der end at føre Pengene tilbage igen. T. 9, 474 b.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 331. [2] Tr.: Anf. Skr. S. 331. [3] Tr.: Anf. Skr. S. 331 f. [4] Tr.: Anf. Skr. S. 332 f.

18. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til samme af dette Aars Øksentold at betale Hr. Frederich Kneuel, Raadmand i Lubke, hvad der endnu resterer af den Sum, den forhenværende Tolder Oluf Pederssen fik Ordre til at betale, og indsende det indfriede kgl. Gældsbrev til Kancelliet samt desuden betale samme 298 Dlr., som Kongen skylder ham, og tage Kvittans derfor. T. 9, 476.

— Befaling til Frantz Brockenhus, der skal sende de svenske Fanger i Lejren og det fra Fjenderne tagne Skyts hid, at give Hartuig Høcken, Albrit Friis og de andre Hofsinder Ordre til at passe godt paa Fangerne og bestille en Vogn til hver af dem; naar de komme til Huidøer, skal en af Hofsinderne begive sig hid og melde det til Peder Oxe, der saa skal give nærmere Besked. Han skal sende Skytset hid med Hofsinderne og bruge de Trosheste, som de sidst opsendte Krigsfolk havde med i Sverrig, til at slæbe det. T. 9, 475 b[1].

— Til Købstæderne ved Søsiden i Skaane. Der maa indtil videre ikke udføres Heste fra Byerne, for at de fra Sverrig nedkomne Ryttere, der have lidt Skade paa deres Heste, lettere igen kunne faa Heste til Købs. T. 9, 476[2].

— Til Bønderne i Villantz, Giers og Albo Herreder. Da de i Anledning af Jørgen Bildes Forelæsning for dem af et kgl. Brev, at de skulle være ham lydige og følge ham mod Fjenden, have berettet, at de allerede have udgjort de bedste unge Karle i Herrederne og sendt dem ind i Sverrig, saa der nu kun er gamle uformuende Folk tilbage, der ingen gode Værger have, hvilke oven i Købet maa ligge til Landeværn ved Braaderne (»Brøden«) og herefter skulle holde Strandvagt, og derfor have begæret, at hver 10 Mand maa holde en Skytte, som de selv ville besolde og underholde, skulle hver 10 i de næste 6 Maaneder hver Maaned give 10 Mk. danske til at lønne en Hageskytte med og maa saa selv blive hjemme, medmindre det bliver nødvendigt at opbyde Mand af Hus. Kongen vil selv sende en Skriver derover for at optage Registre over Bønderne og oppebære Pengene. T. 9, 476 b[3]. Orig.

19. Febr. (—). Gavebrev til Hospitalet i Trelleborg paa Kronens Part af Tienden af Gylde og Kirkekiøbinge Sogne. R. 10, 447.

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 336. [2] Tr.: Anf. Skr. S. 337. [3] Tr.: Anf. Skr. S. 337 f.

19. Febr. (**Kbhvn.**). Til Klostrene. Da Jægermester Adam Normand med Kongens Jægere og Hunde er sendt til Klosteret og skal blive der i nogen Tid for at »bejæge« Hundene, skulle de skaffe Underholdning til Jægermesteren, Jægerne og Jægerdrengene, Foder til Hestene og Brød til Hundene; for det leverede Brød skulle de tage Kvittans af Jægermesteren, for at det siden kan blive afkvittet i deres Regnskab. Naar Jægermesteren vil jage, skulle de tilsige Bønderne deromkring og skaffe ham »Værgere«. T. 9, 477.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer. Kongen venter med det første 200 Tylter Tømmer og 300 Tylter Savdeler fra Norge, og Biørn Andersen har lovet Skipperne, der skulle sejle ned med Tømmeret, at Henrich Mogensen skal betale dem Fragten, hvilket meddeles denne til Efterkommelse. T. 9, 477b. Orig.

20. Febr. (—). Til Frantz Brockenhus. Kongen sender ham 16,000 Dlr. med Befaling til at uddele 4000 til hver Fane tyske Ryttere og 4000 til Knægtene; endvidere sendes der ham Klæde, Arrask og Sidentøj for en 16,000 eller 20,000 Dlr.; behøver han mere, vil Kongen se at skaffe det. Da alle de Heste, der komme hid, baade Danske og Holster, straks blive sendte til Skaane, skal han sørge for, at de faa Besked, om de skulle drage med til Vardberg eller til Gyding Herred. Han maa endelig sørge for, at Toget kommer i Stand. Otte Brade, der nu har været hos Kongen, skal give ham nærmere Underretning og siden tillige med Jochim Beck og Eiler Grubbe, Rentemestre, hjælpe til med at mønstre Knægtene. — Seddel: Angaaende Hr. von Donavs Begæring om at faa Kvarter i Simershafn med Fortravet mener Kongen, at Fortravet ikke behøver noget særskilt Kvarter, da det er taget fra de andre Faner, men at enhver skal blive under sin Fane. T. 9, 478[1].

— Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Ottense. Da Kræmmere og andre, som bruge Købmandskab, i Ottense have klaget over, at fremmede Kræmmere og Købmænd, der besøge Byen til St. Knudtz Dag [10. Juli] og 20. Dag Jul, til Skade for Byen staa længere, end de i Følge Byens Privilegier have Ret til, skulle de undersøge Sagen, paase Privilegiernes Overholdelse og straffe alle, der forbryde sig herimod, saafremt de ikke selv ville

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 339 f.

staa til Rette, hvis de se gennem Fingre med nogen. T. 9, 478 b.

20. Febr. (**Kbhvn.**). Befaling til Tolderne Pouel Bang i Assens, Seuerin Kier i Kolding, Peder Hegelund i Riibe og Hans Bang i Medelfart i Aar at tage samme Told af Øksne som i Fjor. T. 9, 479.

21. Febr. (—). Til Dr. Hans Albritsen, Superintendent i Sjællands Stift. Barbara, Henrich Smidtz Enke, har berettet, at hendes afdøde Mand har forfattet og ladet trykke et Register over Bibelen, hvoraf Kirkeværgerne i Skaane have købt de fleste til Kirkerne, men endnu er der nogle Eksemplarer tilbage; da Registret er nyttigt at have ved Siden af Bibelen, skal han befale Herredsprovsterne i Sjælland at tilholde Kirkeværgerne at købe ovennævnte Register, til hver Kirke, der har egen Præst, 1 Eksemplar, og til hver 2 Kirker, der ere under én Præst, ligesaa 1. T. 9, 479 b.

23. Febr. (—). Befaling til Frantz Brockenhus og Otte Brade at underrette Kongen om, hvor Fjenderne ere, hvor stærke de ere, og hvad de foretage sig, da Kongen aldeles ingen Efterretninger faar om Fjenden. De skulle sørge for, at intet forsømmes. T. 9, 480[1].

— Til Frantz Brockenhus. Kopier af Daniel Rantzoues Skrivelse om den Besked, han har faaet af Rytterne, og af Kongens Svar til Daniel Rantzou sendes ham med Befaling til at udvirke hos Rytterne, at det bliver ved Kongens Svar til Daniel Rantzou, og at Fjenderne straks opsøges, da Kongen finder sig besværet ved Rytternes Fordringer og jo heller ikke er forpligtet til at gaa ind paa disse. T. 9, 480[2].

— Befaling til Borgemestre og Raad i Købstæderne at stille Skibsfolk og sende dem, ledsagede af en Borgemester eller Raadmand, til Kiøpnehafn til Paaske. — Register (ligelydende med Register af 25. Febr. 1567, dog ere Korsør, Nyborg og Horsens oversprungne, ligesom der ogsaa ved Præstø og Kerteminde er glemt 2 Tømmermænd. Den sammenlagte Sum er ens begge Steder). T. 9, 480 b. Orig. (til Kallundborg) i Provinsark. i Kbhvn.

24. Febr. (—). Befaling til M. Morten Pedersen, Abbed i Soerd

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 342 f. [2] Tr.: Anf. Skr. S. 343.

Kloster, herefter at skrive og oppebære Skat og anden Hjælp af Bønderne i Alsted Herred og indsende den. T. 9, 482 b.

25. Febr. (**Kbhvn.**). Til Axel Jul og Palle Jul, Landsdommere i Nørrejylland, Hans Johansen, Niels Rosenkrantz, Axel Viffert og Erich Podebusch. Da Fru Mette Oxe, Hans Barnekous Enke, med det første vil opkræve Sandemænd til at gøre ret Markeskel mellem Kiersgaard og Palstrup og mellem Kiersgaard og Rafnholt Skov og Mark, skulle de være tilstede ved denne Lejlighed og i Forening med Sandemændene gøre et ret Markeskel med Sten og Stabel. Orig.

26. Febr. (—). Befaling til Bønderne i Kaarsøer Len at svare Fru Pernille Oxe samme Gæsteri, som de svarede i Hr. Knud Rudtz og tidligere Lensmænds Tid, hvilket hun klager over, at en Del vægre sig ved. T. 9, 482 b.

27. Febr. (—). Til Frantz Brockenhuse. Kongen takker ham for hans Flid ved Forhandlingen med Krigsfolket. I Anledning af hans Forslag om at lade Otte Brade, der har Bønderne i Befaling, følge med mod Fjenden og tilskikke en anden i hans Sted til at overvære Mønstringen og Afregningen har Kongen talt med de tilstedeværende Raader, men synes ikke, da Mønstringen skal være vel overstaaet, at det er nødvendigt at sende nogen af Raaderne derover, derimod have Rentemester Eiler Grubbe og Renteskriver Niels Pedersen faaet Ordre til at overvære Afregningen. Da han forlanger Penge til de danske Ryttere og Skotterne, maa han, skønt Kongen ikke har befalet Daniel Rantzou at love dem noget, sige til Rytterne, at Kongen vil stille dem tilfreds. Angaaende Mangelen paa Brød til Knægtene maa han tale med Otte Brade. Da Bøsseskytterne i Halmstad, hvorom Pouel Huitfeldt har skrevet til Peder Oxe, ligge dér til stor Bekostning for Kongen og skulle have Maanedssold, saa længe de blive dér, hvorfor Kongen vilde være fri, hvis de laa i Borgeleje andensteds, skal han undersøge, om Byen kan bevogtes med de Folk, der allerede ere sendte derop, og hvis ikke, da sende Folk derop, som Kongen igen kan kalde derfra og bruge efter Lejligheden, og derimod lade Bøsseskytterne komme herned. T. 9, 483 b[1].

— Til Jochim Beck. Renteskriver Niels Pedersen er sendt derover for i Forening med ham og Eiler Grubbe at afregne med Knægtene. T. 9, 484 b[2].

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 344 f. [2] Tr.: Anf. Skr. S. 345 f.

27. Febr. (**Kbhvn.**). Til Otte Brade. Da Knægtene i Skaane mangle Brød og der i Malmø og andensteds er Forraad af Brød fra den af Bønderne udgivne Hjælp, befales det ham som den, der har Skaane i Befaling, at sørge for, at dette Brød bliver tilført Knægtene, saa disse ikke behøve at løbe ud og tage selv. Da Fjenden vil gøre Indfald i Skaane, skal han opbyde Bønderne og med dem hjælpe det øvrige Krigsfolk med at gøre Modstand. T. 9, 485 b[1].

— Befaling til Eiler Grubbe at overvære Afregningen med Knægtene i Skaane, hvilken han har vægret sig ved at have noget at gøre med, da han kun havde faaet Besked paa Ryttерne; derimod skal han være fri for at have noget med Afbetalingen at gøre. T. 9, 483.

28. Febr. (—). Til Frantz Brockenhus. Kongen mener, at man maa vente med at forløve Dobbeltsoldnerne, indtil man faar nærmere Underretning om, hvad Fjenden har i Sinde; naar dette Tog er forbi, henstiller Kongen Spørgsmaalet til hans Afgørelse. Af en Skrivelse fra Otte Brade i Aftes ser Kongen, at Knægtene nu skulle være mønstrede, og at der afregnes med dem saaledes, at de betales efterhaanden, hvorfor Kongen venter, at de med det første komme til Frantz Brockenhus. Denne skal have nøje Opsigt med alt, da Fjenderne kunne formodes at være tilstede med hele deres Magt. T. 9, 484 b[2].

— Aabent Brev, at Anne, Guldbrand Oelssens Enke, der vil bosætte sig i Malmø, maa være fri for Skat og al anden borgerlig Tynge i 4 Aar efter dette Brevs Datum, da hendes Mand er bleven slaaet ihjel paa Vardberg Slot og hans Gods og Penge røvede af Fjenden. R. 10, 447.

— Til Kapitlet i Viborg og M. Mickel Nielsen, Hospitalsforstander. Da Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, har begæret 2 Viiborg Hospitals Gaarde i Glesborg By og Sogn i Nørre Herred til Mageskifte mod Vederlag af Gods, der ligger Hospitalet mere belejligt, skulle de besigte begge Parters Gods, paase, at Hospitalet faar Fyldest, og indsende klare Registre paa Mageskiftegodset. T. 9, 486.

— Befaling til Hans Lauritzen paa Bispegaarden i Roskilde at begive sig til Andvorskof Kloster med Adam Normand for

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 346. [2] Tr.: Anf. Skr. S. 347.

efter Priorens Død at optage Register over Korn, Fetalje og andet Gods i Klosteret. Udt. i T. 9, 486 b.

28. Febr. (**Kbhvn.**). Til Eskild Gøige. Kongen havde aftalt med Hennicke von Hagen, at denne skulde levere Eskild Gøige paa Kongens Vegne 20,000 Dlr., deriblandt rinske Gylden og stemplede Gylden for 3000 Dlr., hver rinsk Gylden regnet til 2 Mk. 3 Sk. lybsk og hver stemplet Gylden til 2 Mk. 4 Sk. lybsk, og Kongen vilde saa give von Hagen Brev paa det Pantelen, denne maa indløse derfor; da dette Brev ikke kan blive færdigt saa tidlig som bestemt, skal Eskild Gøige, hvis von Hagen møder med Pengene i Nyborg, inden Eskild Gøige faar bemeldte Brev, bede von Hagen vente der og selv øjeblikkelig underrette Kongen om, at Pengene ere komne, hvorefter Kongen saa vil sende Brevet. T. 9, 486 b.

29. Febr. (—). Til Frantz Brockenhus. Kongen har sendt baade Krudt, Bly og lange Rør derover med Daniel Rantzou og ved ikke, hvorfor det ikke er beordret derhen, hvor der er Brug for det. Da største Delen af de danske Ryttere endnu ikke ere mødte, er Proviantmester Coruitz Viffert sendt derover for at befale alle, han træffer, straks at begive sig til Frantz Brockenhus, og han har faaet et aabent Brev til Rytterne med sig, for at disse ikke skulle vægre sig. Da han melder, at de Svenske med det første ville rykke tilbage igen, skal han gøre sig al Flid for, at Anslaget mod Vardbierg kan blive udført. Coruitz Viffert skal give ham udførligere Besked. T. 9, 487 [1].

[—[2]] Aabent Brev, at Coruitz Viffert, Proviantmester, straks skal begive sig herfra til Helsingøer og derfra videre til Skaane og befale alle danske Ryttere, der endnu ikke maatte være ved Hoben, straks at begive sig did, da de Svenske ligge ved Grænsen, hvor de allerede have brændt i Nørre Asbo Herred og fremdeles ville gøre Indfald, og Daniel Rantzou og Frantz Brockenhus ikke skulle være stærke nok til at gøre Fjenden Afbræk. T. 9, 466 b [3].

1. Marts (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Hans Mule i Ottense, der har klaget over, at han sættes højere i Skat end nogen anden i Byen, herefter kun skal skatte næst den rigeste i Byen. R. 10, 138.

— Til Albrit Oxe. Da de meklenborgske Ryttere ventes

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 348 f. [2] Brevet er udateret og indført mellem Breve af 21. og 23. Jan., men Indholdet (jvfr. det foregaaende Brev) viser, at det maa være af 29. Febr. [3] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 325 f.

til Rostogk førstkommende Søndag reminiscere [14. Marts], skal han sørge for, at de Skibe, han tidligere har faaet Skrivelse om, møde i Rostogk samme Tid for at overføre Rytterne. Udt. i T. 9, 488.

2. Marts (Kbhvn.). Befaling til Peder Hegelund, Tolder i Ribe, af Tolden at betale Christoffer Fogler 3763 Dlr. mod Tilbagelevering af Kongens Gældsbrev derpaa. T. 9, 488.

— Befaling til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, om i sit Len at skaffe Kongens Vognmager Vogntømmer til 20 Rustvogne og lade det føre til Hilderød. Udt. i T. 9, 488 b.

3. Marts (—). Befaling til Pouel Bang, Tolder i Assens, af dette Aars Øksentold at betale Henrick Mumme 2000 Dlr., som Kongen skylder denne for Kramvarer og andet, tage Kvittans derfor og indskrive dem i sit Regnskab. T. 9, 488 b.

— Til Abbederne i Soerd og Ringsted. Kongen sender, da der til hans Forundring endnu kun er kommet en ringe Del af det Korn og Fetalje, som de have faaet Befaling at sende hid, Henrich Norbye og en Slotsskriver til Klostrene for at optage Registre over, hvad Forraad Klosteret har af Korn og Fetalje, hvad der er indkommen af Landgilden, hvad der er fortæret, og hvad Klosteret fremdeles skal bruge, hvorfor det befales Abbederne at hjælpe Henrich Norbye og sørge for, at det, der skal sendes hid, bliver sendt, medens dette Føre varer. T. 9, 488 b.

— Til Oluf Munck. Skønt Kongen har taget de 2000 Dlr. paa sig, som Oluf Munck i Følge det sluttede Forlig skulde betale sine Søstre og Brodersønner, og har forhøjet hans Pant i Ørum Len med denne Sum, har dog Fru Idde Munck klaget over, at hverken hun eller hendes Søster Kierstine Munck endnu har faaet deres Part af de 2000 Dlr.; det befales ham derfor med det første at betale. T. 9, 489.

4. Marts (—). Mageskifte mellem Fru Øllegard Valkendorp og Kronen. R. 10, 418. (Se Kronens Skøder.)

— Til Frantz Brockenhus. Kongen har modtaget hans Skrivelse af 2. Marts fra Gydinge Herred, hvori han melder, at Fjenderne igen ere rykkede ind i Sverrig. Da de danske Rytere skulle være aldeles ustafferede og deres Heste afredne og han derfor vil sende Ritmestrene til Kongen for at faa Besked, befaler Kongen, der anser dette for unødvendigt, ham selv at give Rytterne Besked. Da Fjenden muligvis vil vente i sit eget Land for, naar Kongens Krigsfolk ere splittede ad, da igen at falde ind i Skaane,

befales det ham, der jo bedre kan vide Besked dér end Kongen her, at have god Opsigt med alt. Kongen henstiller til ham, om de Holdste Ryttere efter Togets Overstaaelse skulle have Lejr i Halmstadt eller i Simershafn. T. 9, 489 b[1].

4. Marts (Kbhvn.). Til Bønderne, hvem de end tjene. Da Kongens Undersaatter have klaget over, at de i høj Grad besværes af de mange Fribyttere, der løbe i Søen, har Kongen besluttet at lade nogle Orlogsskibe løbe ud for at forsvare dem, til hvilke Skibes Forsyning med Fetalje Danmarks Riges Raad har bevilget en Madskat, saaledes at hver 10 Mand skulle lægges i Læg sammen og give 5 Sider Flæsk, 5 Faarekroppe, 10 Gaasekroppe, 1 Fjerd. Smør, 5 Tdr. velbagt Kavringbrød, 10 gode Tdr. Øl, hver Tønde forsynet med 10 Baand, og 3 Skpr. Gryn; overalt skal den rige hjælpe den fattige. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri, og Lensmændene skulle, saafremt de ikke selv ville staa til Rette, paase, at kun de regnes for Ugedagsmænd, som bør regnes derfor. T. 10, 491[2].

— Befaling til Borgemestre og Raad i Aalborg at skaffe Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Vindelbo Stift, der skal oppebære Madskatten og sende den til Skibs til Kiøpnehafns Slot, Husrum i Byen til Madskattens Opbevaring, indtil den kan blive indskibet og sendt afsted. Orig. i Provinsark. i Viborg.

5. Marts (—). Befaling til Stiftsskriverne i Nørrejylland, Peder Skriver i Aarhus, Rasmus Pederssen i Aalborg, Matz Anckersen i Riber og Hans Lauritzen i Viiborg Stift, at bestille Husrum til den Madskat, som Lensmændene have faaet Ordre til at levere dem i N. (Lensmændene i Aarhus og Viiborg Stifter i Aarhus, Lensmændene i Vendelbo Stift i Aalborg og Lensmændene i Riber Stift i Kolding), modtage Madskatten og sørge for at have den rede, saa den straks kan blive indskibet, naar Kongen sender Skibe efter den, og komme til Kiøpnehafn inden Søndag judica [4. April]. Der sendes dem Breve til Borgemestre og Raad i ovennævnte Byer om at skaffe Husrum. T. 9, 492.

— Befaling til Oluf Mickelsen, Byfoged i Roskylde, at tage nogle agtede Mænd i Roskylde til sig og efter Peder Bildes nærmere Befaling vurdere enten Gæstegaarden til Vor Frue

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 349 f. [2] Det kan ikke ses, om Brevet er udgaaet til hele Riget. Leveringstiden staar in blanco.

Kloster eller det Stenhus, hvori Priorissen boede, og give Peder Bilde Vurderingen beskreven. T. 9, 490 b.

5. Marts (Kbhvn.). Befaling til Erich Podebusk at bestille Tømmer, Kalk, Sten og andet til det Kornhus, som det under Kongens sidste Ophold i Nørrejylland blev bestemt skulde bygges ved Olborg Slot, og siden lade Huset bygge paa det dertil bestemte Sted, eftersom Holger Rosenkrantz nærmere tilsiger. T. 9, 491 b.

— Lignende Befaling til Axel Viffert, Embedsmand paa Riiberhus, om Bygningen af et Kornhus ved Riibe til at opbevare Tiendekornet fra Riiber Stift i. Udt. i T. 9, 492.

— Befaling til Holger Rosenkrantz med det første at sælge det Korn, som en Del af Adelen i Nørrejylland har givet i Hjælp af dens Pante- og Forleningsgods, tage 1 gl. Dlr. for hver Td. Rug eller Byg og $^1/_2$ Dlr. for hver Td. Havre og give de Købmænd, der købe Kornet, Pasbord, at de maa udføre det til Tyskland eller Nederlandene. T. 9, 492 b.

— Til samme. Da en stor Del af Adelen i Nørrejylland endnu resterer med den bevilgede Hjælp (Tredjeparten af forrige Aars visse Indkomst) af dens Pante- og Forleningsgods og en Del af dem, der have betalt, ikke, som paabudt, have betalt efter Jordebøger, ligesom heller ikke de fremsendte Jordebøger ere saa klare, at man kan rette sig efter dem, befales det ham med det første at indkræve Restancerne, kræve klare, egenhændig underskrevne Jordebøger af hver enkelt, saaledes som Kongen nu har skrevet til hver især, sende alle uklare Jordebøger tilbage og paalægge Afsenderne af disse inden en bestemt Tid at indsende klare Jordebøger. T. 9, 493 b.

— Befaling til Fru Birgitthe Gøye, Herluf Trollis Enke, straks at betale Hjælpen af Capellegaard og 3 Gaarde i Aasøfue til Peder Oxe og levere ham en egenhændig underskreven Jordebog over Godsets visse og uvisse Rente. Orig.

— Lignende Befaling til [Fru Jutte Podebusk] Knudt Guldenstierns Enke om straks at betale Hjælpen af Vesteruig Len til Holgierdt Rossenchrantz, Statholder i Nørrejylland. Orig.

— Lignende Befaling til Fru Sitzelle Ulfstandt, Knudt Gyldenstiernis Enke, eller hendes Foged paa Heigensky[1] i hendes Fraværelse om straks at betale Hjælpen af det Ringstedt Klosters Gods, hun har i Pant, til Peder Oxe. Orig.[2]

[1] Hønske, Ramsø H. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 214

8. Marts (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen billiger det af dem opsatte Svar til Hertug Ulrik af Meklenborg, har underskrevet og beseglet det og sendt det tilbage til dem med sin Dreng. *Kreditivet for Axel Viffert sendes dem ogsaa underskrevet. Kongen billiger, at Druckenbrot sendes med Axel Viffert over mod de fra Meklenborg kommende Ryttere, og at Albricht Oxe modtager Rytterne og skaffer dem Kvarter. T. 9, 494 b.

9. Marts (—). Stadfæstelse for Peder Staffensen i Hiortzvang paa et Tingsvidne, dat. Vradtz Herredsting 1503, Mand. før presentationis Marie [20. Nov.], lydende, at Hans Grauersen tilskødede Staffen Pedersen Halvdelen af sin Bondegaard i Hiortzvang. R. 10, 2 b.

— Til M. Pouel Matzen, Superintendent i Riber Stift. Da Lorentz Wensin, Hertug Hans af Holstens Lensmand, lader sig mærke med at ville gribe mere ind i nogen Kronens Ret og Herlighed i Riiber Stift, end det har været Tilfældet i Kong Christian III's og M. Hans Thagesens Tid, befales det ham at opretholde det gamle Forhold og, hvis nogen vil hindre ham deri, da straks at melde det til Kongen. T. 9, 495. Orig. i Provinsark. i Viborg.[1]

— Til Erich Rud. Saafremt han fastholder sin Vægring ved af sit Len Raufuensborg at svare den af Rigsraad og Adel bevilgede Hjælp af alt Pante- og Forleningsgods, idet han undskylder sig med, at han svarer en stor Afgift deraf, vil Kongen blive nødt til at give Lenet en anden Lensmand, men ellers under Kongen ham fremfor nogen anden det. Der forlanges skriftlig Svar med dette Bud. T. 9, 495 b[2].

10. Marts (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Da de melde, at de Penge, der ere lovede Josua van Qualens Ryttere til Paaske, vanskelig ville kunne skaffes til den Tid, vil Kongen, saa snart Daniel Rantzov eller Frantz Brockenhus kommer hid, tale med dem derom og lade forhandle med Rytterne; hvis det varer for længe, inden nogen af disse kommer hid, vil Kongen kalde Ritmesteren, Løjtnanten og Fænrikken hid og ved dem lade forhandle med Rytterne. Naar Josua van Qualen, der nu forskrives, kommer til dem, skulle de ordne alt med ham. De skulle sørge for, at

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 524 f. [2] Tr.: Vedel-Simonsen, Efterretn. om de danske Ruder II. 75.

det blaa Taarn bliver renset, da det jo skal gøres og det ellers kunde falde paa en ubelejligere Tid. T. 9, 496[1].

12. Marts (Kbhvn.). Til [Borgemestre og Raad i] Malmø, Landtzkrone, Helsingborg, Falsterbo, Skanøer, Trelleborg, Ydsted, Simershafn og Aahus. Da der kommer mange fremmede til Skaane, hvilke bruges som Spejdere, maa de herefter ikke lade fremmede drage ud af Landet fra deres By uden Pasbord; dog undtages de, som have gjort Tilførsel til Krigsfolket. T. 9, 497.

— **(Frederiksborg)**. Til Hr. Peder Skram og Pouel Huitfeld. Da der i de mange Havne i Halland hidtil er indført Salt, Sild, tørre Fisk og andet, hvilket saa derfra føres til Sverrig og sælges til Fjenderne, skulle de, naar der kommer Skibe til disse Havne, forespørge, hvem Skibene tilhøre, og hvad Ladning de have, og siden passe nøje paa, at Ladningen ikke føres til Sverrig, saafremt de ikke selv ville staa til Rette, hvis saadant sker. T. 9, 497.

13. Marts (—). Befaling til Peder Oxe at lade Kongens Mundkokke Laurentz, Andreas og Langinus indskrive paa Fodersedlen for en Hest og skaffe dem Foderet. T. 9, 497 b.

15. Marts (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved det, da Kongen har tilladt Lauge Venstermand, Landsdommer i Laaland og Falster, selv at holde Avl paa Krøngegaard, befales Bønderne i Krønge Birk at gøre Ægt og Arbejde til Gaarden, ligesom de gjorde, da der boede Herrefolk paa den, og ligesom andre Bønder gøre til Kongens Gaarde. R. 10, 418 b.

16. Marts (Esrom). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har i Aftes modtaget 3 Skrivelser fra dem. I Halmstad ordner Frantz Brockenhus, der er draget derover, nok alting med Besættelse af Byen og andet, saa det ingen Fare skal have, selv om Fjenderne ville forsøge noget mod den. Frantz Brockenhus og Øversten, der ere i Landet [Skaane], kunne bedst ordne det med de holdste Ryttere; Kongen vilde nok selv skrive til disse, men der er jo hverken sat Ritmester eller andre Befalingsmænd over dem, som man kan skrive til. Kongen haaber, at Fjendernes Indfald ved Engelholm vil blive afværget, da Otte Brade og Henrich Plato med Rytterne i Helsingborg ere paa Benene og de skaanske Bønder formodentlig ogsaa ere oppe. Kongen sender dem en, som nogle Bønder have grebet fra de Svenske, og mener, da

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 645.

de efter deres Skrivelse vente flere Fanger til Slottet, at man skal forhøre hver enkelt for at erfare, hvad de vide, og se, om deres Udsagn stemme overens. Da Hofsinderne ere forløvede og for største Delen allerede ere dragne hjemad, synes Kongen, at der ikke kan udrettes meget med en 3—4 Karle. Siluester Franckes Begæring om ogsaa at faa Skibene Elefanten og Uroksen med ud henstiller Kongen til dem, men han mener, at denne Udrustning ikke vil gavne stort, medmindre da Siluester Francke vil vise sig anderledes, end han gjorde sidste Gang, han var udsendt. — Seddel: Lodviig Munck har faaet Ordre til at rejse til Kiøpnehafn for at tage Haanden af den Karl, der er kommen i Trætte med Tomes Fasse, og indlægge ham i et Herberg paa en Ret, hvormed Peder Oxe skal hjælpe ham. T. 9, 498[1].

17. Marts (Esrom). Til de samme. Kongen har i Dag modtaget deres Skrivelse med Pouel Huitfeldtz og Michel Pedersens Brev til Frantz Brockenhus og dennes Skrivelse til dem selv og befaler dem at overveje, hvorledes der hurtigst og bedst kan bringes disse Undsætning, hvis de blive belejrede. De meklenborgske Ryttere ere paa Toget hid og Hertugerne Hans's og Adolfs Ryttere ere ogsaa under Vejs, ja til Dels allerede komne over; hvis man nu kunde skaffe Penge til de tyske Ryttere i Skaane, saa disse kunde staffere sig og blive villige, haaber Kongen at blive stærk nok med Heste; de skulle betænke de bedste Midler hertil. T. 9, 499[2].

18. Marts (Frederiksborg). Til de samme. Kongen har skrevet til Daniel Rantzov om at forhandle med de tyske Ryttere og se at faa dem paa Benene, men er bange for, at det vil holde haardt. Det havde været Kongens Mening, at de danske skulde være blevne sammen, indtil man havde faaet at vide, hvad Fjenden vilde foretage sig, men det er nu for silde, og det vil falde meget besværligt i en Fart at faa dem sammen igen, da en stor Del allerede er ovre i Jylland; vide de imidlertid nogle, der i en Hast kunne møde, skulle de straks opbyde dem enten ved aabne Breve eller ved Breve til hver enkelt og hurtig sende Kongen Brevene til Underskrift. De maa give alle tilstedeværende Hofsinder Ordre til straks at begive sig over til Frantz Brockenhus med deres Heste og Harnisk. Paa Peder Oxes Forslag, at Kongen skulde komme til

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 646 f. [2] Tr.: Anf. Skr. S. 648.

Kiøpnehafn eller Krogen og kalde de nærværende Raader did for at forhandle med dem, svares, at, som Lejligheden paa Kiøpnehafns Slot nu begiver sig, vil det ikke tjene Kongen at være der, og han vil ikke komme did, førend Raadet samles efter Paaske, derimod henstiller Kongen til dem, om de ville komme hid til ham eller han skal mødes med dem paa Krogen, og befaler dem at give Peder Bilde Ordre til ogsaa at møde, da han, saa vidt Kongen ved, foruden dem selv er den eneste nærværende Rigsraad; Otte Brade og Biørn Kaas, der allerede skulle være dragne op mod Fjenderne, vil det nemlig ikke være rigtigt at kalde tilbage. T. 9, 499 b[1].

19. Marts (Frederiksborg). Mageskifte mellem Jørgen Skram til Tielle og Kronen. R. 10, 3. (Se Kronens Skøder.)

20. Marts (—). Til Jens Bilde. Kongen sender sit Skib til ham med 42 Læster Malt. Da han tidligere har købt noget Malt meget dyrt af fremmede, befales det ham at betale Maltet med 50 Dlr. pr. Læst. T. 9, 500 b.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Da Peder Oxe har indlagt sig i Træ og derfor ikke kan færdes nogensteds, skulle de ikke rejse til Kongen nu, men saa snart han bliver rask, skulle de begge komme hid. Kongen billiger deres Betænkning om Fangerne i Kiøpnehafn og befaler dem at anordne det fornødne. Kongens Mening er: jo færre Fanger i Kiøpnehafn jo bedre, Fjenderne have dog Kundskab nok. T. 9, 500 b.

21. Marts[2] (—). Til de samme. Hvis Knud Mogensen endnu ikke er kommen til Kiøpnehafn, skulle de skrive til Holger Rosenkrantz om straks at sende ham did og, naar han kommer, forhandle med ham om at overtage Posten som Foged paa Island, hvortil Kongen anser ham duelig, samt ordne det med Breve og hvad andet han skal have med sig; Matz Skiel vil Kongen bruge andensteds. Da Frantz Banner beretter, at han endnu ikke har faaet Forvaring for de af ham til Daniel Rantzou og dennes Høvedsmænd betalte 3333 Dlr. 1 Mk., skulle de forhandle med ham om at tage Forvaring derfor i Børlum Kloster eller et andet Kongen tjenligt Sted. T. 9, 501 c.

— Kvittans til Jep Nielsen, Foged i Andvorskouf Kloster, der efter det af Adam Normandt, Kongens Jægermester, og

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 649 f. [2] T. har urigtigt: 1569

Hans Lauritzen, Skriver paa Roskildegaard, optagne Register har indleveret det i Klosteret efter Prior Niels Andersens Død forefundne Guld og Sølv i Kongens Kammer paa Frederichsborg, dog undtages 2 forgyldte Kalke og 3 Sølvstobe med et Laag, som han fik med sig tilbage til Brug for Prioren i Klosteret. R. 10, 188.

21. Marts (Frederiksborg). Til Peder Oxe. Kongen har modtaget det møntede og umøntede Guld og Sølv, som fandtes i Andvorskouf Kloster efter Prior Niels Andersen, og som Fogden i Klosteret og Peder Oxes Tjener have ført hid i en Kiste. Der tilbagesendes 2 forgyldte Kalke og Diske og 3 Sølvstobe med et Laag, hvilke han skal levere den nuværende Prior til Brug i Klosteret. Han skal lade Hagler, Korkaaber, Subtiler og andre Messeklæder bese og, hvis der findes ret skønne Hagler, sende 4 eller 6 af de allerskønneste hid, lade saa mange, som gøres behov, blive i Klosterkirken og sælge Resten til Landkirkerne; hvis nogle Kirker ikke formaa at købe dem, maa han give dem af de daarligste Hagler. T. 9, 501 d.

— Befaling til Peder Oxe at levere Elias Eyssenberg, kgl. Sekretær, der nu skal afsendes i det bevidste Ærinde, Hertug Magnus's Brev paa de 10,000 Dlr., Kongen har laant denne, og Hertugen af Kurlands Gældsbrev til Kongen paa 20,000 Dlr., samt de nødvendige Tærepenge til Rejsen. — Seddel: Da Elias Eyssenberg har faaet Løfte paa Provstiet i Assens efter Caspar Fuxes Død, skal Peder Oxe opsætte et Brev derom, som Kongen saa kan underskrive. T. 9, 501 b.

22. Marts (—). Følgebrev for Hennicke van Hagen til Bønderne under Øtzlef Kloster, hvilke Fru Mette Oxe, Hans Bernekous Enke, sidst havde i Værge. Udt. i R. 10, 5 b.

23. Marts (—). Gældsbrev til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingør, paa 1547 ny Dlr. 2 Mk. for engelsk og flamsk Klæde, der er udtaget og leveret til de i Engelholm mønstrede Knægte; han maa tage disse Penge af dette Aars Told og indskrive dem i sit Regnskab. P. 243.

— Forleningsbrev for M. Jacob, Sognepræst til Vor Frue Kirke i Riibe, paa det Kannikedømme i Riiber Domkirke, som er ledigt efter M. Jens Knudsen. R. 10, 6. Orig.

— Aabent Brev, at Karine, M. Jens Knudsens Enke, maa nyde det hende tilkommende Naadensaar baade af Kannikedømmet og af Jern Kirke, uden al Afgift og kgl. Tynge. Udt. i T. 9, 503 b.

23. Marts (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Anne, Michel Glarmesters Enke, maa beholde den Kronens Gaard i Hilderøed, hun selv ibor, i 3 Aar fra førstkommende 1. Maj at regne, mod at svare en aarlig Landgilde af 3 Pd. Byg til Frederichsborg. R. 10, 189.

— Befaling til Peder Oxe at give Hans Nielsen, der nu har været hos Kongen om den islandske Rejse, de nødvendige Breve med, ordne alt med Hensyn til Rejsen, da han jo ved Besked, og sørge for, at Rejsen gaar for sig, saa at Undersaatterne paa Island kunne faa Tilførsel. T. 9, 502.

— Til Peder Huitfeld, Mogens Erichsen og Lauge Venstermand. Da Kongen har forlenet Tolder Hinrich Mogensens Søn og Brodersøn med et Vikarie, som er ledigt efter Hr. Peder i Strøbye, men ovennævnte 3 Mænd have taget Vikariet til sig, med hvad Ret ved Kongen ikke, skulle de møde for Kongen i Kiøpnehafn Søndag quasimodogeniti [25. April] med deres Beviser. T. 9, 502 b. Jvfr. 12. Marts 1567.

— Befaling til Peder Oxe at høre Tolder Henrich Mogensens og Toldskriverne Frederich Leigels og Dauit Hansens Regnskab for Told og Lastepenge, oppebaarne og udgivne i forrige Aar, og give dem Kvittans derfor. T. 9, 503.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Da de melde, at der til de meklenborgske Rytteres Mønstring og Betaling behøves 6000 Dlr., hvortil de selv have 600 Dlr. og vente 3000 Dlr. fra Otte Brade, medens de begære Resten af Kongen, sender denne dem 600 Rosenobler, hver regnet til 4 Dlr., medens Kongen ellers hidtil har udgivet Rosenoblen til 5 Dlr. Stykket, med Paalæg om nu at sørge for, at Mønstringen straks gaar for sig, Der er efter Peder Oxes Betænkning skrevet til Daniel Rantzou om at kalde Jochim Thim fra Hamborg herind, for at der kan blive forhandlet med denne om den Sum, han endnu har til gode. T. 9, 502[1].

24. Marts (—). Til de samme. Da Hennicke van Hagen er »fast uendelig« at handle med og stadig kommer med noget nyt, maa Fru Abbel Skieel beholde Lundenes Len mod at forhøje sit Pant i Lenet med de 8000 Dlr., hvorpaa hun endnu ingen Forvaring har faaet. Hennicke van Hagen, der skulde laane 25,000 Dlr. paa Lenet, men kun har 20,000, kan man jo (dog med

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. 1. 650 f.

bedste Lempe) give den Besked, at Fru Abbel vil have de 25,000 Dlr. betalt, inden hun giver Slip paa Lenet; for at han dog ikke skal have noget at beklage sig over, vil Kongen laane de 20,000 Dlr., han har liggende i Nyborg, give ham sit Brev derpaa og svare 6 p. Ct. aarlig deraf. De skulle hurtig sende Kongen deres Betænkning herom. De Stetinesche skulle de give den Besked, at den Besværing, der i Sundet er paalagt deres Skippere og Købmænd, skyldes Krigen og ikke kan ophæves, saa længe denne varer, men naar denne faar Ende, vil Kongen give dem en Besked, som de ikke skulle kunne klage over. Da de nu have faaet Penge, skulle de sørge for, at de meklenborgske Ryttere blive mønstrede og komme herind. De skulle give Erich Rud og Albricht Oxe al nødvendig Besked med Hensyn til Mønstringen af Rytterne; de Rosenobler, Kongen sender, skulle beregnes til 5 Dlr., men ville Rytterne ikke tage dem til saa høj en Værdi, maa de sætte dem til $4^1/_2$ Dlr. eller, hvis det ikke kan være andet, til 4 Dlr. Kongen mener, at Knud Mogensen bør udnævnes til Foged paa Island allerede i Aar, da den nuværende ikke duer; Matz Skieel har heller ikke endnu faaet nogen endelig Besked herom af Kongen og er ikke draget til Jylland, men opholder sig endnu her i Landet. De skulle selv ordne alt med Hensyn til de Fanger, Frantz Brockenhus sender did. T. 9, 505 b.

24. Marts (Frederiksborg). Befaling til Erich Rud straks at begive sig over for at hjælpe Axel Viffert og Nickel Druckenbrodt med at mønstre den i Meklenborg antagne Fane Ryttere, der nu er samlet i Rostock og deromkring. Der er skrevet til Albricht Oxe om ligeledes at begive sig derover. T. 9, 503 b.

— Til Frantz Brockenhus. Kongen takker ham, fordi han ved sin Forhandling med Henrich Plate har faaet dennes Ryttere til at lade den Sum, der skulde betales til Paaske, staa til St. Hans Dag, endskønt Kongen kun havde forlangt Frist til Pinse; Forskrivningen paa Summen skal med det første blive sendt ham. De, der ikke ville lade deres Part staa, vil Kongen se at betale til Paaske. Da Kongen ikke ved, hvad Udtrykket begge Summer i hans Skrivelse skal sige, eftersom Kongen ikke mindes, at Rytterne have Brev paa mere end det, som blev afregnet med dem i Helsingborg, skal han oplyse Kongen derom. T. 9, 504 b.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. De skulle opsætte oven-

nævnte Forskrivning til Henrich Plates Ryttere og sende den til Kongen, der saa vil udfærdige den og sende den til Frantz Brockenhus. Anders Bing, der af Kongen var sendt til Lejren for at undersøge, hvorledes det stod til, er i Aften kommen tilbage og har meldt, at Frantz Brockenhus har befalet ham at sige, at Rytterne ere villige, men at Halmstad er daarlig forsynet med Proviant. De skulle derfor, paa hvad Maade de bedst kunne, faa Halmstad forsynet med Proviant, da man ikke kan vide, hvad Fjenden kan have i Sinde. T. 9, 504[1].

24. Marts (**Frederiksborg**). Livsbrev for Elias Eysenberg, kgl. Sekretær, der har lovet at blive i Danmark og tjene Kongen hele sin Levetid, paa Provstiet i Assens, dog først at tiltræde efter den nuværende Indehaver Caspar Fuchsis Død. R. 10, 144 b[2].

— Befaling til Jørgen Rosenkrantz straks at udtage 200 Baadsmænd og søfarne Karle paa Anhalt og i Kalløe Len og sende dem til Kiøpnehafn inden Paaskedag [18. April], da Orlogsskibene til den Tid skulle i Søen. T. 9, 506 b.

— Befaling til Erick Podebusk at skaffe Frantz Friis, der skal udtage 120 Baadsmænd paa Lessøe til Orlogsskibene, en god Skude, der kan føre ham til Lessøe og siden Baadsmændene til Kiøpnehafn. Erick Podebusk skal selv udtage 150 Baadsmænd i Listør og omliggende Fiskerlejer og sende dem til Kiøpnehafn inden Paaskedag. T. 9, 507.

— Befaling til Kapitlet i Viborrig at lade en af dets Tjenere følge Frantz Friis og hjælpe ham med at udtage ovennævnte Baadsmænd. T. 9, 508.

— Til Folmer Rosenkrantz. Da mange, naar der skal udskrives Baadsmænd i Aarhus Stift, begive sig til Tunne, Endelav og andre i Stranden liggende Øer, skal han udskrive 100 Baadsmænd paa Tunne og Endelav og sende dem til Kiøpnehafn inden Paaskedag. T. 9, 507 b.

— Befaling til Borgerskabet i Kiøpnehafn at undsætte Kongen med 200 Læster Tønder og straks levere dem til Slotsskriveren paa Kiøpnehafns Slot mod Kvittans, da der trods Kongens Forbud mod Udførsel af Tønder alligevel ingen kan faas hos Tyskølsførere og andre gemene Folk, fordi de formuende have opkøbt dem til deres eget Brug. T. 9, 509[3].

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 651 f. [2] Tr.: Saml. til Fyens Hist. og Topogr. III. 279. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns. Dipl. IV. 589.

24. Marts (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved det bestemmes, at alle Sognedegneembeder, der herefter blive ledige i Skaane Stift i Landsbyer, der ikke ligge over 2 Mil fra Købstad, skulle besættes med Personer fra Skolen i nærmeste Købstad, saaledes som Ordinansen byder, medens hidtil mange Sognemænd selv have taget sig Degne og det tildels helt ulærde og uduelige Personer. Superintendenten og Skolemesteren skulle paase, at der kun indsættes duelige Personer til Degne, og Sognefolkene skulle svare Degnene den Rente, der efter Ordinansen tilkommer dem. Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 4. 1128[1].

— Befaling til Borgerne i Malmø herefter at ofre til deres Sognepræst i Overensstemmelse med Ordinansen, hvilket M. Tyge Asmundsøn, Superintendent i Lunde Stift, i Anledning af det kgl. Brev til alle Superintendenter om Ordningen af Ceremonierne i Kirkerne (se Brev af 13. Jan. s. A.) har berettet, at de i lang Tid ikke have gjort. Afskrift i Kgl. Bibl. Ny kgl. Saml. 4. 1128[2].

27. Marts (—). Befaling til Fru Mette Oxe, Hans Bernekous Enke, at overlevere Henriche van Haagen, hvem Kongen har tilladt at indløse Øtzlef Kloster fra hende, Klosteret med Inventarium, Jordebøger, Breve og Register. T. 9, 510 b.

— Befaling til Axel Jul, Palle Jul og Erick Podbusk at være tilstede, naar Hendrich van Hagen overtager Øtzlef Kloster, paase, at der overleveres klart Inventarium og andet, registrere alt under deres Segl og sende et beseglet Register til Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, et til Rentekammeret og lade et blive i Klosteret. T. 9, 509.

— Befaling til Holger Rosenkrantz at lade sin Skriver være tilstede ved Hendrich van Hagens Overtagelse af Øtzlef Kloster. T. 9, 510.

— Befaling til Eskild Gøge at modtage 8000 Dlr. af Hendrich van Hagens i Nyborg liggende Penge og levere dem til Fru Mette Oxe mod Tilbagelevering af Pantebrevet paa Øtzlef Kloster, hvilket han skal sende til Kongen. Endvidere skal han modtage 11,000 Dlr. af Hendrich van Hagen, deriblandt rinske og stemplede Gylden for en 3000 Dlr., hver rinsk Gylden regnet til 2 Mk. 3 Sk. lybsk og hver stemplet Gylden til 2 Mk. 4 Sk. lybsk, og opbevare dem indtil videre. T. 9, 509 b.

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 161 f. Secher, Forordninger I. 353. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 107 f. Secher, Forordninger I. 353 f.

29. Marts (Frederiksborg). Befaling til Tolderne i Ribe, Assens, Kolding og Medelfart straks at indkræve alle Restancer af Tolden, møde paa Kiøpnehafns Slot 16. Maj og aflægge Regnskab for Rentemestrene. T. 9, 511.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Købstæderne, der staa til Restance med nogle Aars Byskatter, at sende deres Fuldmægtige til Kiøpnehafns Slot med disse til 1. Maj og befale Byfogderne samtidig at møde med de af dem oppebaarne Penge og gøre Rentemestrene Regnskab. T. 9, 511.

— **(Kbhvn.)**. Bestalling for Lafritz Paaske, Raadmand i Helsingborrig, som Sisemester i Engelholm. T. 9, 511 b.

30. Marts (Frederiksborg). Forleningsbrev for Borgemestre og Raad i Nykiøping i Otz Herred paa Toerups Jord udenfor Byen, hvilken Jord de nu selv have i Værge, mod hvert Aar til St. Andree Dag [30. Nov.] at svare 4 Dlr. deraf til Dragsholm Slot. R. 10, 189.

— Stadfæstelse for Hr. Peder Jenssøn, Sognepræst til Stobye og Sandby Kirker, paa det af Jørgen Marsuin og M. Tyge Asmundsøn mæglede Forlig mellem Hr. Peders Fader og Niels Skiold, der bor paa Præstegaarden i Sandby, hvorefter Niels Skiold skulde rømme Gaarden til en bestemt Tid mod at faa de 10 Dlr., han har givet i Stedsmaal, tilbage af Hr. Peders Fader, hvilket Niels Skiold dog stadig vægrer sig ved. R. 10, 447 b.

— Til Frans Brochenhus. Kongen bifalder, at de af Købstæderne i Skaane, Sjælland, Laaland og Falster udgjorte Knægte hjempermitteres med Undtagelse af dem, der godvillig ville blive, og overdrager Udførelsen deraf til ham. T. 9, 512 b.

— Til Otte Brade og Borgemestre, Raad og Byfogder i Helsingborg, Halmsted, Landtzkronne, Malmø, Falsterbo og Schannør, Ystedt, Simmershafn, Trelborg og Aahus. Da mange Krigsfolk, særlig Landsknægte og Herremænds Svende, tyske og danske, drage hemmelig bort uden Pasbord, befales det dem alvorlig at paase, at ingen saadanne komme ud af Landet uden Pasbord, og særlig at passe paa, at Sutlere ikke hemmelig føre nogen ud med sig eller hjælpe dem ud med »Praktikker og Finanser«. I Tilfælde af Forsømmelse ville de selv komme til at staa til Rette. T. 9, 513.

— Befaling til Peder Oxe at levere Carnelius, Kongens Smed, der har berettet, at han i lang Tid ingen Løn har faaet og nu kræves af sine Kreditorer, 300 Dlr. af hans Løn. T. 9, 513.

30. Marts (Frederiksborg). Befaling til samme at forhandle med Tomas Besemer fra Dansich, der har forstrakt Jens Kaas med 2 Læster Mel til Krigsfolket paa Elfsborg og nu kræver Betaling derfor, og sørge for, at han bliver tilfredsstillet. T. 9, 513 b.

— Befaling til samme at levere Kongens Wundarzt Alexander N.'s Bud de 50 Dlr., som han tidligere har faaet Ordre til at betale Alexander N., da denne nu har nogle syge under Behandling og derfor ikke selv kan komme herfra og hente Pengene. T. 9, 514 b[1].

— Befaling til Peder Bilde at besigte det paa vedlagte Register opførte Gods i Kallundborg Len, hvilket Kongen begærer til Mageskifte af Fru Ide, Falck Gøyes Enke, og sende Registret hid med nøjagtig Oplysning om Godsets Tilliggende og Rente. T. 9, 514.

— Til Jørgen Rosenkrantz. Kongen sender ham et af Peder Bilde underskrevet og beseglet Register paa det Gods i Kallundborg Len, som Kongen ønsker til Mageskifte af Fru Ide, Falck Gøyes Enke, og et Register paa det Gods i Nørrejylland, som Fru Ide begærer i Stedet, med Befaling til at besigte sidstnævnte Gods, undersøge, om Kronen kan undvære det, og ligne begge Parters Gods mod hinanden. T. 9, 514 b.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har modtaget deres Forklaring om de to Summer, der til Midsommer skulle betales Plato og hans Ryttere. Kongen har for to Dage siden skrevet til dem om de 7 Orlogsskibe; da de mene, at 2 Skibe ere nok til at ligge paa Strømmene og tage Besked af Koffardifarerne, bifalder Kongen det og henstiller til dem, om man skal lade Skibe løbe under Øzel eller Gotland. Frantz Brochenhuus's Skrivelse om de svenske Skibe sendes dem; hvis Svenskerne komme i Søen og erfare, at Kongens Skibe ikke ere stærke nok, kan der være Fare for, at det gaar som i tidligere Aar; de skulle derfor betænke, hvorledes alt bedst kan ordnes. Det Gods her i Landet, som Frantz Banner begærer i Pant for sine Penge, kan ikke undværes, men Kongen vil forhøje hans Pant i Borlum Kloster med denne Sum og afkvitte saa meget af Afgiften, som Renten kan beløbe sig til. De skulle bringe denne Sag i Orden. — Seddel: Da Hr. Peder Skram melder, at de Svenske udruste deres Skibe, og raader til ogsaa at lade Kongens Orlogsskibe udruste, skulle de

[1] Tr.: Herholdt og Mansa, Saml. t. d. danske Medicinal-Hist. I. 13.

sørge for, at Flaaden saa snart som muligt kan blive rede. T. 9, 515 b.

31. Marts (Frederiksborg). Til de samme. Kongen har af Jens Kaas's Skrivelse til Peder Oxe set, hvad Jens Kaas begærer, og af deres Skrivelse, at de have skrevet til Frantz Brochenhuus om at skaffe Hageskytter ind paa Elfsborg, og at de have sendt et Skib med Brød og Malt derhen. Da Fjendens Skibe i Vardbergs Havn efter Sigende skulle udrustes til Vestersøen, bifalder Kongen, at Siluester Francke med 3 eller 4 af de Orlogsskibe, der skulde have været i Østersøen, sendes til Vardberg, og at Otthe Galnskytte med sine Skibe beordres til Kiøbnehafn. De skulle opsætte et Brev til Jens Kaas paa den Sum, han endnu har til gode; Kongen vil saa siden underskrive det. Da den Mand fra Femern, som er bleven fanget i Østersøen, og som Hertug Hans nu skriver for, mere end én Gang har været i Sverrig og gjort Fjenderne Tilførsel, kan Kongen ikke lade ham komme løs. T. 9, 516.

— Til Frantz Brochenhuus. Kongen sender ham til videre Besørgelse en Forskrivning paa den Sum, der skal betales Henrich Platho og hans Ryttere til St. Hans Dag. T. 9, 517.

— Aabent Brev, hvorved Fru Abbel Schiels, Hr. Niels Langes Enkes, Pant i Lundenes Slot og Len forhøjes med 4000 Dlr., som hendes Husbond havde laant Kronen paa Gældsbrev, 2253 Dlr., som hun for sin Part har betalt af de 22,529 Dlr., hvorfor hendes Husbond og andre havde sagt god for Kongen til Josua van Qualen og dennes Ryttere, og havde nogle nu til Kronen igen opladte Sognetiender i Riber Stift i Pant for, 4000 Dlr., som hun for sin Part har betalt af de 40,000 Dlr., hvorfor hendes Husbond selvtiende havde sagt god for Kongen til Hertug Ulrich af Meklenborg, og 2000 Dlr., som hun nu har laant Kronen, ialt 12,253 Dlr. P. 243 b.

— Til Erich Podebusch. Da den nu paa hans Gods bosatte Niels Braminge efter Beretning af Fru Abbel Skiel, Hr. Niels Langis Enke, tidligere har været hendes Foged paa Lundenes og endnu staar tilbage med Regnskab og Kvittanser for Kongeskatter og andet, skal Erich Podebusch befale ham straks at gøre hende Regnskab og at udlevere hende de Kvittanser, han har. K.

1. April (—). Aabent Brev, at Bønderne paa det af kgl. Skænk Anders Byngs Gods i Tostrup i Nørre Asbo Herred,

som nylig er afbrændt af Fjenderne, maa være fri for Skat og kgl. Tynge i 1 Aar efter dette Brevs Datum. R. 10, 447 b.

1. April (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe. Kongen har tilladt Hans Meyer at faa Huidøer Kro uden Stedsmaal og i det første Aar uden Afgift, for at han kan opbygge og forbedre den; Peder Oxe skal indvise ham i den. T. 10, 1.

4. April (—). Til samme. Christoffer, Borggreve von Dhonen, har klaget over, at den Rest, der var lovet ham til sidste Omslag, er bleven betalt i lutter Markstykker, hvormed han ikke kan naa at betale sin Gæld i Udlandet og købe det nødvendige til sin Staffering; det befales derfor Peder Oxe at gøre sit yderste for at skaffe ham Dalere i Stedet. T. 10, 2.

— Befaling til samme at gøre sit bedste for at betale Rechenberg de 500 Dlr., denne endnu har til gode for Rør og Værger, som han for nogen Tid siden har udtaget til Knægtene. T. 10, 2.

— Til Bønderne, hvem de end tjene, i Sømme, Ramsø, Ringsted og Valdburgis Herreder. Da det er meget vanskeligt, ja undertiden livsfarligt, at komme over ved Ellegaardtz Vad, særlig om Vinteren og naar der er stort Vandløb, har Kongen befalet Oluf Finde, Herredsfoged i Valdburgis Herred, at lade gøre en stærk Bro med Sten og Sand, stærke Stenkar, Stolper, Bulfjæl og Rækker paa begge Sider over Vadet, hvorfor enhver efter hans Tilsigelse skal køre 20 Læs Sand og 10 Læs Sten til Broen eller i Stedet give 2 Skpr. Korn samt siden hjælpe til med at gøre Broen færdig. Oluf Finde skal tiltale enhver ulydig. T. 10, 1.

5. April (—). Gældsbrev til Fru Anne Olufsdatter, Hr. Claus Podbusch's Enke, paa 2100 Mk. i danske Hvider og i gamle Kong Christierns og Kong Hans's Firehvidestykker, hvilke Kongen lover at tilbagebetale med det første eller gøre hende nærmere Forvaring for. P. 244 b (overstreget).

— Pantebrev til samme paa Hundtzlundt Kloster for 3000 rinske Gylden, 5375½ Dlr., 63½ Lod ungersk Guld, 99 dobbelte Dukater og 834 Lod Sølv; dog forbeholder Kongen sig alle til Klosteret hørende Bundgarnsstader og alt Sildefiskeri i Stranden og vil holde sin egen Salter der. Hun skal skaffe Jomfruerne i Klosteret tilbørlig Underholdning efter den derom gjorte Skik og skal tjene Riget med 4 geruste Heste eller 4 væragtige Karle til Skibs. P. 245 (overstreget). Orig. (skaaren).

5. April (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Christoffer Smed aarlig af Andvorskouf Kloster skal have sine sædvanlige Klæder og Penge, 2 Pd. Rug og 4 Pd. Byg og 2 Retter Mad til hvert Maaltid af Klosterets Køkken til Underholdning, Foder til en Klipper og fri Ildebrændsel, ligesom han indtil videre maa beholde det Hus ved Klosteret, som han nu bor i; dog skal han saa lade sig bruge, hvor Prioren befaler. R. 10, 189 b.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, straks med dette Bud at sende 50 Dlr. hid og indskrive dem i sit Regnskab. Orig.[1]

6. April (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. De have ment, at det kejserlige Sendebud, der er kommen til Kiøbnehafn med Kreditiv og Instruktion fra Kejseren, Kurfyrsterne og det hellige romerske Riges Stænder til Kongen selv, snart burde høres, men Kongen har, som de vide, kun en 2—3 Hofsinder hos sig, saa Kongens Drenge maa bære Mad for, og de forløvede Hofsinder komme ikke til Kongen før efter Paaske; ikke desto mindre maatte Kongen jo, naar Sendebudet var hørt, have ham til Gæst og maatte da optræde som Standen kræver; Kongen vilde desuden gerne være fri i denne hellige Tid. De skulle derfor paa bedste Maade undskylde Kongen hos Sendebudet; om kort Tid ville Raadet og Hofsinderne være tilstede, saa kan alt gaa anseligere til; at Bekostningen derved kan løbe noget op, er der ikke noget at gøre ved. Brevene fra Polen, Preussen og Kurland tilbagesendes, da disse Sager vel kunne vente, indtil Kongen selv kommer tilstede. T. 10, 2 b.

— Befaling til Malmøe, Lantzkrone, Helsingborg, Ystedt, Simmershafn, Trelleborg, Falsterboe og Skannør ikke uden kgl. Ordre at tillade, at der udføres Havre fra Byerne, da det kan befrygtes, at der vil blive Mangel paa Havre til Kongens Ryttere i Skaane. T. 10, 3.

7. April (—). Befaling til Niels Bertelsen, Byfoged i Skielskøer, at betale Hans Dresel, der har leveret paa Kiøbnehafns Slot $9^1/_2$ Læst 2 Tdr. Brød og 9 Læster $16^1/_2$ Skp. Malt, som Jacob Skotthe, Borgemester i Skielskøer, paa Kongens Vegne har ladet bage og gøre af Tiendekornet, 2 Mk. i Fragt for hver Læst Brød og Malt. T. 10, 3 b.

---

[1] Nedenunder Brevet er skrevet: Disse Pendinge fik Alexander, kongl. Maj. Bartskær, paa hans Besolding. Det bekender jeg Hans Skougard med egen Haand.

7. April (**Frederiksborg**). Befaling til Jørgen Marsuin straks at modtage de af Stiftsskriveren i Skaane i Lantzkronne indlagte 5 Læster Rug af Byfogden smstds. og uddele dem blandt Bønderne i sit Len, der skulle male dem i Mel og bage Kavringbrød deraf til Krigsfolket. Der sendes ham aabent Brev til Bønderne derom. T. 10, 3 b.

— Lignende Brev til Hartuig Bilde om de 3 Læster Rug, Stiftsskriveren har ladet indlægge i Aahus. Udt. i T. 10, 4.

8. April (—). Forleningsbrev for Ormar Studlassen, der er beskikket til Lagmand for Norden og Vesten paa Island, paa Borstrand Syssel, saa længe han er Lagmand; dog forbeholder Kongen sig alle 13 Marks Sager og alle Ubodemaal. R. 10, 525 b[1].

— Til Mogens Godske. Da han tilholder sig den Gaard i Drafuerup, som hans Fader Peder Godske skal have haft i Forlening af Kronen, uden at Kongen dog véd, med hvad Ret, skal han møde med sine Breve derpaa paa Kiøbnehafns Slot Mandag efter Søndag quasimodogeniti [26. April]. T. 10, 6.

— Til Hr. Jørgen Løcke, Biørn Anderssen og Christopher Valckendorf. Da det, at Fjenderne sidste Aar anrettede stor Skade i Norge, væsentlig skyldes, at der ikke var indsat nogen til at have Kommando over Folket, og da der af Aggershus Len kan stilles en god Gesvader Ryttere, skulle de indsætte en Ritmester over disse, til hvilken Bestilling Kongen anser Erick Brockenhus for skikket; ligesaa skulle de indsætte Mogens Sualle og Malte Hanssen til Høvedsmænd hver over 500 Skytter. Skønt Frantz Brockenhus og Biørn Kaas havde befalet Oluf Calips, Norges Kansler, og Erick Brockenhus at forhandle med de Bønder, der havde svoret til de Svenske og nu skulle optinge derfor, og at indbetale hvad de oppebære af Bønderne til Rentemesteren, have dog Lensmændene hver i sit Len taget denne Oppebørsel til sig, uagtet de ingen Befaling have dertil, hvorfor det befales dem at give Lensmændene Ordre til straks at tilbagelevere Oluf Calips og Erick Brockenhus det oppebaarne; derefter skal en af disse straks begive sig herned med det. — Seddel: Da Orlogsskibene skulle i Søen straks paa Foraaret, skulle de sende de af dem i

---

[1] Tr.: Safn til sögu Islands II. 215 f.

Norge udtagne Baadsmænd herned til Midfaste Søndag [28. Marts][1] og befale Oluf Calips og Pros Lauritzen at begive sig herned med Baadsmændene for at lade sig bruge paa Orlogsskibene. T. 10, 4 b[2].

9. April (Frederiksborg). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen bifalder, at der udstedes Breve til Købstæderne om at gøre Tilførsel til Halmstad til Brug ved Belejringen af Vardberg, og sender dem Brevene til Daniel Rantzou og den skotske Kaptejn om at møde i Kiøbnehafn Mandag efter Søndag quasimodogeniti [26. April]. Kongen er bange for, at de norske Ryttere, der skulle bruges ved Belejringen af Vardberg, ikke ere saaledes stafferede, at de kunne udrette noget ved Siden af Kongens Ryttere, og at de ville blive mere til Skæmt og Spot end til Gavn, men med Skytterne har det sin Besked, dog vil Kongen rette sig efter deres Afgørelse. Med Hensyn til den Fordel, der hidtil er tilfalden Profossen, men nu skal komme Kongen til Bedste, behøve de ikke at være bange for, at Kongen skal forandre noget, førend han har talt med dem. Kongen bifalder, at Otthe Brade og Biørn Kaas forhandle med Bønderne i Skaane om, at hver Bonde skal give Kongen 1 Mk. om Maaneden for at blive fri for at udgøre Folk til at holde Vagt paa Grænsen, for at svare Pengeskat og for at blive brugt mod Fjenden, medmindre Mand af Hus opbydes. Kongen har læst den kejserlige Gesandts Svar paa deres Undskyldning for, at han ikke straks kunde blive hørt, og mener, at det maa vente, indtil Raadet kommer sammen, da Gesandtens Hverv jo gælder hele Riget, ikke Kongen alene, og der sikkert vil forefalde baade Raadslagning og Disputats, hvorved det vil være nødvendigt, at hele Raadet er samlet. Kongen haaber, at Gesandten vil vente, og vil være i Kiøbnehafn Søndag quasimodogeniti. Da Holger Rossenkrantz's Bryllup skal staa 8 Dage efter Paaske, har Kongen skrevet til ham og Jørgen Rossenkrantz om derefter hurtig at begive sig til Kiøbnehafn. Kongen vil, Hertug Hans til Ære, lade dennes Undersaat, der har været i Sverrig og derfor er bleven arresteret, slippe løs. Brevene til Hr. Jørgen Løcke, Biørn Kaas og Christoffer Valckendorff, til Erich Brockenhus og Oluf Calips og til Malte Hanssen sendes dem underskrevne.

[1] Sedlen synes herefter ikke at kunne høre til dette Brev, med mindre da Midfaste Søndag er en Fejlskrift. Udtrykket „straks paa Foraaret" tyder ogsaa paa, at Sedlen er af ældre Datum. [2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 580 f.

Peder Oxe maa, hvis intet magtpaaliggende forsømmes dermed, drage hjem i Helligdagene, men maa være i Kiøbnehafn igen Søndag quasimodogeniti. T. 10, 6.

9. April (**Frederiksborg**). Skøde til Christoffer von Festenberg, kaldet Packs, kgl. Staldmester, og hans ægte Livsarvinger paa Kronens Rettighed i en Gaard i Vandmøllestrædet i Kiøpnehafn øst for Kongens Farveri, hvilken blev forbrudt til Kronen efter den for sin Utroskab henrettede Hans Jacobsen. R. 10, 190.

10. April (—). Aabent Brev, at Bønderne i Fierre Herred i Nørrehalland maa, som de fra Arilds Tid have gjort, sejle herind i Riget med Stok og Sten og i Stedet købe Sædekorn og andet til deres Huses Ophold, da de have lidt stor Skade af de Svenske og hverken have Korn til Udsæd eller til deres Huses Brug; dog skulle de først løbe til Jens Kaas paa Elsborg, forpligte sig til kun at sejle herind i Riget og ikke tilføre Fjenden Korn og faa Pasbord af ham. R. 10, 448.

— Til Bønderne, hvem de end tjene, i Skaane. Da Svenskerne skulle have i Sinde at falde ind i Skaane, skulle hver 4 Mænd udgøre den 5. til stadig at ligge til Landeværn paa Grænsen, forsyne dem med Rør og Værger og skaffe dem Fetalje, alt efter nærmere Anvisning af Otthe Brade og Biørn Kaas. T. 10, 8.

— Aabent Brev til Bønderne i Villantz, Gers og Albo Herreder — der have klaget over, at de daglig opbydes til at holde Vagt paa Grænsen, hvorved deres Næring forsømmes, og derefter ere blevne fritagne for at holde Vagt og overhovedet at blive opbudte, medmindre Mand af Hus opbydes, mod at hver 10 Mand hver Maaned give 10 Mk. til dermed at underholde Skytter, der kunne bevogte Grænsen —, at Kongen har overdraget Hr. Hans Brolægger, Kannik i Lund Domkirke, at lægge Bønderne i Læg og opkræve Skatten maanedsvis fra nu af. T. 10, 8 b.

— Til Henrich Mogenssen. Da der er kommet Vin i Sundet til 7 Dlr. pr. Ame, sender Kongen sin Kældersvend did [til Helsingør] for at prøve Vinen; hvis han finder den god, skal Henrich Mogenssen købe 30 Amer til Kongen. T. 10, 9.

— Befaling [til alle Købstæderne i Riget] straks at sende N Læster Øl, N Læster Brød og N Tdr. Havre til Halmstedt, da Kongen med det første agter at gøre et nyt Tog mod Rigets Fjender; de skulle mod Kvittans levere Fetaljen til Proviantmester Coruitz Viffert, der skal sørge for, at de faa Betaling derfor af

Krigsfolket, og de skulle sende en Fuldmægtig med, der kan vente efter Betalingen. Orig. (til Kallundborg om 10 Læster Øl, 5 Læster Brød og 200 Tdr. Havre) i Provinsark. i Kbhvn. Afskrift (til Svendborg om 15 Læster Øl, 5 Læster Brød og 300 Tdr. Havre).

11. April (**Frederiksborg**). Befaling til Frantz Brockenhus, Otte Brade, Biørn Kaas og Jørgen Marsuin at mødes paa et belejligt Sted i Skaane og fastsætte en bestemt Takst for, hvad Kongens Krigsfolk skulle give for den Proviant, de købe. T. 10, 9 b.

— Til Biørn Kaas. Da de tyske Ryttere klage over Mangel paa Havre, skal han straks af den Havre, han har, levere Johan von Alen 1000 Tdr. til hans Fane, Fritz Capel 1000 Tdr. til hans Fane og Daniel Rantzouf 50 Tdr. og skrive det op, for at det siden kan blive afkortet i deres Betaling. T. 10, 9 b.

12. April (—). Lignende Befaling til samme om at skaffe Jacob von Løben 100 Tdr. Havre, da denne mangler Havre til sine Heste. T. 9, 10 b.

— Befaling til Peder Oxe at forstrække Jacob von Løben med 200 Dlr., da denne mangler Penge til at staffere sig for. T. 10, 10.

— Befaling til Henrich Mogenssen med sit eget paalidelige Bud at sende 100 Dlr. til Pouel Biber, der ligger under den lundske Fane, tage Kvittans derfor og indskrive dem i sit Regnskab. T. 10, 10. Orig.

13. April (—). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Kongen har tilladt, at Symon Buhrman af Lunden i England maa løbe til Naruen med 2 smaa Skibe efter noget Gods, han har liggende der, hvorfor Henrich Mogenssen skal lade ham passere, naar han har svaret hvad han skal. Orig.

— Til samme. Der sendes ham 3 Fuglebure af forskellig Størrelse med Befaling til derefter at lade lave 24 Bure af Staaltraad, 6 som det største, 6 som det mellemste og 12 som det mindste. Orig.

14. April (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Da de melde, at der mangler Penge til at betale Knægtene i Engelholm med, har Kongen befalet Tolderen i Helsingøer at tage de 440 Rosenobler, som de sende hid med Kancelliskriver Christiern Nielssen, og i Stedet levere denne 4 Dlr. for hver Rosenobel. Kongen har betænkt sig med Hensyn til den grønlandske Færd og anser det for rigtigst, at Afsendelsen af Skibet opsættes, indtil han selv kom-

mer til Kiøbnehafn og kan tale nærmere med dem derom, da der jo skal bruges et godt Orlogsskib dertil og det er usikkert, om der kan vindes noget, medens der kan være stor Fare for Skib, Folk og Gods; man har desuden Brug for Orlogsskibene mod Fjenden. T. 10, 10 b.

14. April (**Frederiksborg**). Befaling til Henrich Monssen, Tolder i Helsingør, at modtage de 440 Rosenobler, som Kongen sender ham med Kancelliskriver Christiern Nilssen, og i Stedet for hver Rosenobel levere denne 4 Dlr. i danske Marstykker og ny Dalere. Orig.

15. April (—). Livsbrev for Christiern Olborg, Kongens Skibshøvedsmand, paa nogle Andvorskouf Klosters Boder i Kattesundet i Kiøpnehafn, hvilke Eskild, forhen Prior i Andvorskouf Kloster, købte af Jørgen Stempe og Niels Stempe, Borgere i Kiøpnehafn, uden Afgift; dog skal han svare sædvanlig Jordskyld af Boderne til Helliggejsthus. R. 10, 190 b.

18. April (—). Til Malmø, Lantzkrone, Helsingborg, Ystedt, Aahus, Trelleborg, Symmershafn, Falsterboe og Skanør. Der maa herefter udføres Smaaklippere til højst 8 Dalers Værdi, Kronens Told dermed dog uforkrænket. T. 10, 11.

— Til Johan Friis. Hans Nielssen, der blev sendt til Lubeck for at skaffe det nødvendige til den islandske Rejse og fik Skrivelse med til en Borger smstds., Herman von Oldensell, om at være ham behjælpelig dermed, er nu kommen tilbage med en Skrivelse fra sidstnævnte, hvori denne erklærer, at han er villig dertil og allerede har bestilt en Del, men besværer sig ved at staa for denne Sag, da han intet Brev har paa, hvad han skal udtage. Johan Friis skal derfor opsætte et saadant Brev og sørge for, at det nødvendige bliver bestilt, saa Rejsen kan gaa for sig og de fattige Undersaatter paa Island ikke som forrige Aar skulle blive forsømte med Tilførsel. T. 10, 11 b.

19. April (—). Til Henrich Mogenssen. Kongen har »i forgangne Dage« faaet Brev fra Dronningen af England, at hun har befalet sin Købmand Thomas Alanus at købe noget Gods til hende og derfor begærer at faa sit Gods toldfrit gennem Sundet, hvilket Kongen ogsaa har bevilget dette Aar, dog paa det Vilkaar (hvilket Dronningen ogsaa selv begærer), at Skipperne skulle levere Henrich Mogenssen klare Registre over alt det Gods, de have inde for Dronningen af England, hvorefter han igen leverer Skipperne et

lignende af ham selv underskrevet Register, for at Dronningen deraf kan se, hvad Gods der udskibes og igen indføres til hendes Bedste og passerer toldfrit, og for at Bevillingen ikke skal misbruges af andre. Da Villom Siepmand nu af Thomas Alanus er udsendt med et Skib med Dronningens Gods inde og er kommet til Sundet paa Rejse til Dantzigk, skal Henrich Mogenssen lade ham passere med Iagttagelse af ovennævnte Bestemmelser. T. 10, 12.

21. April (**Frederiksborg**). Til Hans Johanssen. Da Adelige, jordegne Bønder og andre, der have Skovparter og Paaløbsskove paa Kronens Skove i Siilckeborg Len, forhugge deres Skove meget, men alligevel, naar der er Olden, slaa Oldensvin paa Skovene hver efter sin Otting og lige med Kronen, hvis Skove ere fredede og holdte ved Magt, uagtet deres Skovparter ikke kunne føde de Svin, de drive derind, skal han lade tage uvildigt Syn baade over Kronens og de andres Skove og derved faa undersøgt, hvor mange Svin Kronens Skove kunne taale til Olden, og hvor mange de andres kunne taale. T. 10, 12 b.

22. April (—). Livsbrev for Jens Hiort, Foged i Soer Kloster, paa en Soer Klosters Gaard i Kindertofte Sogn, kaldet Landbyetorp, uden Indfæstning; i de første 4 Aar skal han være fri for al Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge af Gaarden, men derefter svare Soer Kloster sædvanlig Afgift. R. 10, 191.

— Befaling til Johan Friis at forstrække Daniel Rantzou eller hans Fuldmægtig med 3000 Dlr., hvis der er saa mange at faa, til Arkeliet, da Daniel Rantzou melder, at der mangler Penge til Arkeliet, og begærer denne Sum. T. 10, 13[1].

— Forbud, indtil videre, imod at udføre Havre fra Skaane, da der mangler Havre til Rytterne; alle givne Tilladelser til i Aar at udføre Havre tilbagekaldes. T. 10, 13.

— Befaling til Henrich Mogenssen, der forleden leverede Kancelliskriver Christiern Nielssen ny Dalere i Stedet for Rosenobler, 4 Daler for hver Rosenobel, hvilke Dalere Frantz Brockenhus, Marsk, har sendt Henrich Mogenssen tilbage, om nu at levere Rentemester Jochim Beck 1500 ny Dlr., da der behøves endnu en Sum til at betale Knægtene i Engelholm med. T. 10, 13 b. Orig.

23. April (—). Kvittans til Knud Pedersen, Borgemester i Kiøpnehafn, der nu har gjort Regnskab for hvad Deler, Tømmer,

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 654 f.

Lægter, Vognskud, Spigere, Stangjærn, Lønborger Salt, saltet Torsk, Ærter, Boldavit, Beg, Tjære, Kalksten og andet han har købt til Frederichsborg Slots Behov og sendt hid fra 1. Maj 1566 til Paaskedag 1568. Kongen blev ham skyldig $329^1/_2$ Mk. 3 Sk. 1 Alb. runde Penge og $19^1/_2$ Pd. 2 Skpr. Rug. R. 10, 192.

23. April (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Kaas at levere Ingeborg Seufren Suartis af Vardberg 2 Pd. Mel og 2 Pd. Malt og indskrive dem i sit Regnskab. T. 10, 14.

— Til Lauritz Skriver, Tolder i Malmøe. Da Kongen forrige Aar har bevilget Boeld, Lauritz Mins's[1] Enke, der havde Penge til gode i Tyskland og fik noget Rostockerøl i Betaling, at maatte være fri for at svare Sise af Øllet, men han ikke desto mindre kræver Sise deraf, befales det ham at rette sig efter Kongens Brev. T. 10, 14.

24. April (—). Aabent Brev, at Boeld, Lauritz Mus's Enke, fra Vardberg maa i Aar »en Tid for alle« indføre 4 Læster Rostockerøl fra Rostock og være fri for Sise deraf, da hendes Gaard blev brændt af Fjenden og hendes Gods og Penge røvede, saa hun nu intet har at ernære sig og sine Smaabørn med. R. 10, 448 b.

— Fundats for Frederichsborg Skole. R. 10, 412 b. (Se Secher, Forordninger I. 356 ff.)

27. April (**Kbhvn.**). Beskærmelsesbrev for Ormar Studlassen. Udt. i R. 10, 528 b.

— Befaling til Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Olborg Stift, at levere Johan Giffers fra Deuenther, hvem Kongen skylder 1058 Dlr. for 46 Stykker Bucholtz, Munster og andet Klæde, leveret til Krigsfolket, 13 Læster Rug og 10 Læster Malt i Betaling, hver Læst Rug beregnet til 36 Tdr. og hver Læst Malt til 42 Tdr., og tage Kvittans derfor. T. 10, 14 b.

28. April (—). Befaling til Peder Jude, Byfoged i Malmø, at levere Pouel von Biberan 100 Tdr. Havre af Kongens Havre, tage Kvittans derfor og melde det til Rentemesteren, for at det kan blive afkortet i Pouel von Biberans Betaling. T. 10, 15.

29. April (—). Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa 2000 gl. Dlr., som han har leveret til Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøpnehafns Slot af dette Aars Told. R. 10, 192 b.

---

[1] Fejlskrift for: Muses.

29. April (**Kbhvn.**). Skøde til Peder Oxe, Hofmester, og Otte Brade, Embedsmand paa Helsingborg. R. 10, 193. (Se Kronens Skøder.)

— Til Indbyggerne paa Ferøe. Da de have klaget over, at Anders Jude, Foged paa Ferøe, paa forskellig Maade foruretter dem, fratager dem deres Ejendom uden Dom og Rettergang og forbyder dem at drage bort fra Landet for at klage, har Kongen sendt Mouritz Skriver derop for at optegne deres Klagemaal mod Anders Jude. De skulle derfor opsætte deres Klager skriftlig og levere Mouritz Skriver dem; Kongen vil saa siden skaffe dem Ret. De, der selv ville rejse fra Landet for at klage, maa frit gøre det. T. 10, 15[1].

30. April (—). Til Pouel Huitfeld og Coruitz Viffert. Da Kongen har befalet Marsken Frantz Brockenhus at sende de i Halmstadt liggende Knægte herned paa 300 nær, som Michel Gydinge skal udtage af Hoben og beholde hos sig, saa længe han er der i Byen, skulle de, indtil Frantz Brockenhus selv kommer did og giver Besked, skaffe Michel Gydinge og de 300 Knægte Underholdning af Kommissen, ligesom de ogsaa skulle skaffe de i Byen liggende Ryttere Havre og Fetalje af Kommissen. Der sendes dem Pasbord for Jacob von Stergaardt og de Knægte, der skulle herned, for at denne derefter kan faa Underholdning til Knægtene. T. 10, 16.

— Til Henrich Krag, Embedsmand paa Island. Da nogle engelske Fribyttere, der have Kongen af Sverrigs Bestalling, have udrustet nogle Skibe for dermed at gøre Indfald paa Island og andre omliggende Øer, skal han passe godt paa i alle Havnene og sørge for, at der bliver gjort Modstand, hvis der sker Indfald. Han skal sørge for, at Kongens Skibe, der ere sendte derop, med det første faa Ladning og komme paa Hjemrejsen. T. 10, 16[2].

1. Maj (—). Kvittans til Peder Oxe, Hofmester, og Otte Brade, Embedsmand paa Helsingborg, paa 6000 tyske Dlr., som de have betalt for Peder Christiernsens Gods. R. 10, 194. Orig.

— Til Hr. Mogens Gyllenstierne, Claus Daae og Hustru, Christopher Hanssen, Fru Else Thagis, Sten Bilde til Vandaas og Jens Bilde. Da Kongen har befalet Peder Oxe og Otthe Brade at

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 584 f. [2] Tr.: Johannæus, Hist. eccl. Island. III. 78. M. Ketilson, Forordn. til Island II. 62 f.

indløse alt det Gods, som Peder Christenssen, Mogens Claussen, Axel Claussen og Hustru Fru Magdalene og Claus Axelsen maatte have pantsat, befales det dem, der have noget af Godset i Pant, straks at modtage deres Penge og udlevere Peder Oxe og Otthe Brade Godset og Pantebrevene. T. 10, 18.

1. Maj (Kbhvn.). Til Bønderne, hvem de end tjene, over hele Riget. Da Paalæg om at udgøre Folk til Brug mod Rigets Fjender besværer dem mere end noget Skattepaalæg, er Kongen bleven enig med Rigsraadet om for Fremtiden at antage fremmede Krigsfolk, til hvis Besolding hver 20 Bønder skulle lægges i Læg sammen og i et Aar efter dette Brevs Datum hver Maaned give 20 Mk. danske; den rige skal hjælpe den fattige. De skulle saa tillige være fri for al anden Skat, dog ikke Madskat. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. T. 10, 16 b[1].

— Befaling til Lensmændene at forkynde ovenstaaende Brev, oppebære Maanedsskatten hver Maaned og levere den [i Jylland] til de af Statholder Holger Rosenkrantz dertil forordnede (i Sjælland, Fyen, Laaland og Falster skal Skatten føres til Kiøbnehafn og leveres til Renteskriver Peder Hanssen). Udt. i T. 10, 17 b.

3. Maj (—). Gavebrev til Baltzar Væver, Borger i Viiborg, paa en Kronens Jord paa St. Hans Kirkegaard mod at sætte god Købstadbygning derpaa og svare Tynge deraf som af andre Borgergaarde. R. 10, 6 b.

— Befaling til Henrich Mogenssen at bestille i Dansken 100 Aarer af Ask af Form som den hermed tilsendte og sørge for, at Kongen kan faa dem med det allerførste, samt købe 200 Skippd. Kabelgarn smstds., sende det til Kiøpnehafn med det allerførste og indskrive det i sit Regnskab. T. 10, 18.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at betale nogle Engelskmænd 1558 Dlr., hvorfor Renteskriver Niels Pederssen efter Hofmesterens Befaling har udtaget Klæde hos dem til Kongens Skippere, Styrmænd og Bøsseskytter, og indskrive dem i sit Regnskab. Orig.

— Befaling til Jens Kaas, Høvedsmand paa Elfsborg, at passe nøje paa, at Bønderne i Nørrehalland ikke gøre Fjenden Tilførsel, og ikke at tillade de mellem Elfsborg og Vardberg boende at sejle ud, førend de have givet ham nøjagtig Forpligtelse,

[1] Tr.: P. V. Jacobsen, Skatteværsenet under Chr. III og Frederik II S. 200 ff.

saa at de ikke sælge det Korn og Fetalje, som de købe her i Riget, til Fjenden, men fremlægge Bevis for, til hvem de have solgt det. Udt. i T. 10, 18 b.

5. Maj (Kbhvn.). Aabent Brev, at Anne, M. Rubbert Geisbuskes, maa, hvis hun overlever sin Mand, aarlig oppebære 12 Tdr. Rug og 12 Tdr. Byg af den Genant, hendes Mand har Livsbrev paa, hvilke Lensmanden paa Riiberhus skal levere hende, og desuden være fri for al borgerlig Tynge, saa længe hun sidder som Enke. R. 10, 7.

— Aabent Brev, hvorved Anders Munck, Kannik i Aarhus Domkirke, for Livstid fritages for at svare Skat og anden Hjælp, naar saadant paalægges Kapitlet. R. 10, 7 b.

— Tilladelse for Mester Hinrick van Oldensell til at bosætte sig i Kiøge og bruge sit Haandværk som Bartskær; han maa, saa længe Fejden varer, være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge. R. 10, 194 b.

— Følgebrev for Peder Oxe og Otte Brade til alle de Bønder, som tilhørte Peder Christiernsen og hans Søstersøn Claus Axelsen. Udt. i R. 10, 195.

— Tilladelse for Peder Oxe og Otte Brade til at indløse alt det Gods, som Peder Christenssen, Mogens Claussen, Axel Claussen og Hustru Fru Magdalene og Claus Axelssen have pantsat, og at indkræve alt det i Danmark værende Løsøre, som har tilhørt Peder Christenssen, Axel Claussen og Hustru Fru Magdalene og Claus Axelssen. T. 10, 19 b.

— Skadesløsbrev til Eskyld Giøe, Erick Rud, Jochim Bek og Henrich Guldenstiern, der have sagt god for Kongen til Hennicke van Hagen for 11,000 Dlr., som denne har laant Kongen. R. 10, 421.

— Forleningsbrev for Jørgen Marsvin paa Landtzkrone Slot og Kronens Gaard i Lund, som han nu selv har i Værge; han skal tjene Riget med 12 geruste Heste, aarlig svare 1000 Tdr. Havre og $1^1/_2$ Læst Smør paa Kiøpnehafns Slot og gøre Regnskab for al uvis Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten; ligesaa maa han have al Avlen mod at skaffe Rufoder til Kongens egne og medhavende Heste, naar de komme til Landtzkrone eller Lund Gaard. R. 10, 448 b.

— Livsbrev for Fru Abbel Breyde, Michel Halssis[1] Enke,

[1] R. har urigtig: Hanssens.

paa 15 Gaarde og 4 Gaardsæder i Giersløf i Vemmeshøv Herred, 9 Gaarde i Nesbye og Kronens Rettighed af følgende Kirkegaarde: 3 i Ønerup, 3 i Store Bedinge og 1 i Jordberg, Therne Mølle og Hiortholm, uden Afgift; dog maa hun ikke befatte sig med Skovene til Hiortholm eller med Kirkens Rettighed af Kirkegaardene. Orig. (skaaren). R. 10, 449 b.

5. Maj (Kbhvn.). Befaling til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, at levere Siuort Foed $22^1/_2$ Læst 7 Tdr. Malt, hver Læst beregnet til 42 Tdr., som Betaling for 121 Amer 1 Fjerd. Rinskvin, til 9 Dlr. Amen, hvilken Vin Kongens Vintapper Jonas paa Kongens Vegne har modtaget af denne, tage Kvittans derfor og indskrive det i Regnskabet. T. 10, 18 b.

— Befaling til Hans Lauritzen, Skriver paa Roskildegaard, straks at overlevere Peder Bilde Gæstegaarden til Vor Frue Kloster i Roskille. T. 10, 19.

[**Omtr. 5. Maj**]. Aabent Brev, at Marenne Clausis Gaard i Lumme maa være fri for Landgilde, Skat og kgl. Tynge, saa længe hun, der nu er traadt i Peder Guldenstern til Thims Tjeneste, forbliver i denne. R. 10, 449.

7. Maj (Kbhvn.). Aabent Brev om Mageskifte mellem Peder Bilde, Embedsmand paa Kallundborg, og Kronen, hvorved Peder Bilde faar Kronens Gaard Gæstegaarden i Roskilde, der tidligere har ligget til Vor Frue Kloster, hvilken Gaard Frandtz Brockenhus, Marsk, sidst havde i Værge, for den Part i en Gaard paa det gamle Fiskertorv i Kiøpnehafn, som er tilfalden ham paa hans Hustru Birgitte Rosenkrantz's Vegne efter hendes Farbroder Christoffer Rosenkrantz af Skierne. Hvad Kronens Gaard er bedre end denne Part har Peder Bilde betalt. R. 10, 195.

— Forleningsbrev for Johan Urne paa Quinduatz Mølle med 1 ved Møllen liggende Gaard og 9 Gaarde i Rørum i Albo Herred, uden Afgift. R. 10, 450.

9. Maj (—). Forleningsbrev for Holger Rossenkrantz, Embedsmand paa Skanderborg, paa Solbrød og Mosede Byer i Sjælland, uden Afgift. R. 10, 196.

—[1] Befaling til Simon Michelsen, Byfoged i Ystedt, at levere de i Byen liggende Ryttere, der mangle Havre, Halvparten af den Havre, som Stiftsskriveren har indlagt i Byen, og tage Kvittans

[1] T. har sikkert urigtigt: Marts.

derfor, for at det siden kan blive afkortet i Rytternes Betaling. T. 10, 19 b.

9. Maj (**Kbhvn.**). Til Henrich Mogensen. Da Christoffer Fogler vil lade nogle i Sundet liggende Skibe løbe til Naruen, skal han optegne, hvor meget der skal gives i Lastepenge af disse Skibe, for at det siden kan blive afkortet i Kongens Gæld til Christopher Fogler, og derefter lade Skibene passere. Rel. Sebastian Schwendt, Sekretær. Orig. T. 10, 20.

— (U. St.). Aabent Brev, at Benedicts Skriver i Nykiøbind maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al kgl. og borgerlig Tynge, saa længe han lader sig bruge hos Albret Oxe til at skrive Skat og andet. R. 10, 418 b.

10. Maj (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Axel Viffert paa Riiberhus Slot, som han nu selv har i Værge. I aarlig Genant skal han have 1300 Mk. danske, 10 Læster 6 Ørt. Rug, Læsten regnet til 30 Tdr., 12 Læster 6 Ørt. Byg, Læsten regnet til 36 Tdr., 8 Læster Havre, Læsten regnet til 48 Tdr., 14 smalle Tdr. Smør, 20 Slagteøksne, 167 Skovsvin, 150 Lam, 100 Gæs, 100 Par Høns, 2 Tdr. Sild, 10,000 Hvillinger, 10,000 Skuller, al Avlen til Ladegaarden og Tredjedelen af den uvisse Rente og skal deraf tjene Riget med 12 geruste Heste, inden Riget paa egen Bekostning, og koste og lønne Folkene baade paa Slottet og i Ladegaarden. Kongen forbeholder sig Sandtold og Vrag. R. 10, 8.

11. Maj (—). Pantebrev til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø, paa Helnekircke Kloster for 2429 Dlr. 1 Ort og $1141^1/_2$ Lod Sølv, hvormed han har indløst Klosteret fra Hr. Magnus Guldenstierne, 100 Dlr., hvormed han har indløst en af Abbed Christiern Seuerensen til Ebbe Ulfeldt pantsat Eng paa Giordstrop, 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd, og 2000 Dlr., som han nu har laant Kronen, ialt 7862 Dlr. og $1141^1/_2$ Lod Sølv. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 246 b (overstreget). Orig. (skaaren).

— Til Pouel Bang, Tolder i Assens. Kongen er bleven enig med Henrich Mumme om, at den Øksentold for i Aar, som denne havde lovet at betale Pouel Bang til Roskille Marked, skal afkortes i Kongens Gæld til Henrich Mumme; hvis Pouel Bang allerede har oppebaaret Pengene, skal han betale dem tilbage mod Kvittans. T. 10, 20.

11. Maj (**Kbhvn.**). Til Bønderne paa Langeland. Da Hans Knudssen, Tolder i Rudkiøbing, har berettet, at mange Øksne og Heste udføres fra Langeland og sælges i Tyskland, og at han, før han kan faa Tolden, maa rejse rundt til Herredsting og lyse og udspørge, om nogen resterer med Told, samt at der i adskillige Havne opskibes og sælges Tyskøl, før han kan faa det at vide, saa at hver fortolder, som han synes, forbydes det herefter alle at udføre Øksne, Heste eller Korn, førend de have fortoldet det hos Tolderen, eller at opskibe og sælge Tyskøl, før de have svaret Sise deraf. Enhver, der viser sig forsømmelig, skal have forbrudt hvad han har med at fare og skal desuden straffes. T. 10, 20 b.

12. Maj (—). Aabent Brev, at Niels Bertilssøn, Landstingsskriver i Skaane, maa blive boende i Lund og være fri for al borgerlig Tynge, saa længe han er Landstingsskriver. R. 10, 451.

— Befaling til Holger Rosenkrantz at levere Hans Rasmussen, Knud Søfrenssen og Jens Lauritzen, Borgere i Horsens, der have gjort Tilførsel til Krigsfolket i Halmstedt og endnu have 138 Dlr. til gode derfor, Rug for disse 138 Dlr., hver Td. regnet til 1 Dlr., mod Tilbagelevering af Daniel Rantzous og Frantz Brockenhus's Brev paa Pengene. T. 10, 21.

— Til Otthe Brade, Biørn Kaas, Jørgen Marsuin og M. Tyge Asmundssen. Da Borgerskabet i Malmø har begæret at blive fri for Sognepræsten M. Oluf Biørnssen, med hvem det ligger i Strid, skulle de, for at M. Oluf ikke skal lide Uret, kalde begge Parter for sig i Malmø, undersøge, om de Forseelser, hvorfor M. Oluf beskyldes, ere saa store, at han derfor bør miste sit Sogn, og afsige en skriftlig Dom. T. 10, 21 b.

13. Maj (—). Livsbrev for Fru Lene Veffert, Jacob Sesteds Enke, paa Dalby Kloster med tilliggende Gods, uanset om hun gifter sig, dog skal dette ske med Kongens Samtykke; hun skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 10, 451.

— Til Henrich Mogensen. Kongen er bleven enig med Sendebudene fra Gamle Stetin og har fritaget Byen for at svare Lastepenge i Sundet, hvorfor Henrich Mogensen herefter ikke skal kræve saadan Afgift af denne By, derimod skal den svare Told i Overensstemmelse med Traktaten i Othense. T. 10, 22.

14. Maj (—). Forleningsbrev for Peder Guldenstierne

til Thim paa Hing og Ulborg Herreder, som han nu selv har i Værge, uden Afgift; dog forbeholder Kongen sig alt Vrag, som strander i Herrederne. Han skal tjene Riget med 6 geruste Heste. R. 10, 9.

14. Maj (**Kbhvn.**). Livsbrev for Lic. Caspar Paselick paa 1 Gaard i Otterslef[1], uden Afgift, med Tilladelse til at fiske til eget Behov i Otterslef og Giefuentofte Søer med Togger og Ruser, men ikke med store Vod. Hans Bestalling og den ham tillagte Besolding berøres ikke heraf. R. 10, 196 b.

— Ekspektancebrev for Tyge Brade Ottissøn paa det første ledige Kannikedømme i Roskylde Domkirke, dog tidligere udgivne Breve hermed uforkrænkede. R. 10, 197 b[2].

— Forleningsbrev for Lauge Venstermand til Stadager som udnævnt til Landsdommer i Laaland og Falster paa Karlebye og Grimelstrup Birker, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. R. 10, 419.

15. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Kongen lover, at den Tjeneste og Hjælp, som Rigsraad, Adel og andre udover det, de i Følge deres Privilegier ere forpligtede til, dels selv have ydet Kronen dels have ladet deres Tjenere yde i denne Fejde og før eller herefter maatte yde, ikke skal regnes dem eller deres Efterkommere til nogen Pligt eller Sædvane, hvilket nogle adelige have udtalt Frygt for. R. 10, 10[3]. Origg. (2 Ekspl.).

— Gavebrev til Sognepræsteembedet i Vermisløf[4]. R. 10, 197 b. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hr. Otte Krumpen. Kongen har tilladt Hr. Michel, Sognepræst til Vormisløf[4] Sogn, til Præstegaard at faa 1 Gaard i Vormisløf, som Jørgen Skram udlagde til Kronen for Gods under Hald Slot, og beder Hr. Otthe give sit Samtykke hertil og overlevere Hr. Michel Gaarden. T. 10, 23.

— Fornyet Befaling til Hr. Otthe Krumpen at modtage noget Gods, som Jørgen Skram har udlagt til Kronen for Gods, som Hr. Otthe dels havde i Pant, dels havde i Forlening til Hald, beholde lige saa meget Gods deraf i Pant som det, han tidligere havde, og Resten i Forlening. T. 10, 22.

— Forleningsbrev for Fru Margrette Bassisdatter

---

[1] Uttersley, Sokkelund H. [2] Tr.: Dsk. Mag. II. 180. [3] Tr.: P. V. Jacobsen, Skatteväesenet under Chr. III og Fred. II S. 199 f. [4] Ormslev, Ning H.

paa Hospitalet i Slagelse; hun skal holde de fattige og syge i Hospitalet med Klæder og Føde efter den derom gjorte Skik. R. 10, 198.

15. Maj (Kbhvn.). Aabent Brev, at de nulevende Bymænd i Heringe i Bircket Sogn paa Laaland uden videre Indfæstning maa beholde de to øde Jorder, kaldede Siøvegne og Hetten, som Heringe Bymænd for nogen Tid siden have fæstet af Erick Rud, Embedsmand paa Nykiøping Slot. R. 10, 419.

— Forleningsbrev for Niels Pedersøn til Engelsted paa 13 Gaarde i Sandby i Skaane, uden Afgift. R. 10, 451 b.

— Til Jørgen Marsuin. Da det Marked, der holdes St. Olufs Dag [29. Juli] i Lantzkrone, besøges af mange udlændiske og indlændiske og der, hvis de fremmede faa Lov at komme ind i Byen, kan befrygtes et Forræderi, skal han lade Markedet holde paa en bekvem Plads udenfor Byen og ikke lade dem, der besøge det, komme ind i Byen; dog skal han paase, at Kronen faar sin Told og Rettighed. T. 10, 22 b.

— Rettertingsdom, afsagt af Kongen selv, Peder Oxe, Hofmester, Johan Friis, Kansler, Frantz Brockenhus, Marsk, Byrge Trolle, Holger Rosenkrantz, Peder Bilde, Otthe Brade, Jørgen Rosenkrantz, Erich Rud, Biørn Kaas og Biørn Anderssen, mellem Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Lantzkrone, paa den ene Side og Axel Urne, Rigens Kansler, Erick Valckendorf, Mogens Falster, Christoffer Valckendorf og andre Jomfru Anne Marsuins Arvinger paa den anden Side angaaende den Tredjepending af Anne Marsuins Gods, som tilkommer Jørgen Marsuin for hans Værgemaal. Dommen gaar ud paa, at Arvingerne skulle betale Jørgen Marsuin ovennævnte Tredjepending, da de selv have bevilget, at Jørgen Marsuin maatte være Værge for Jomfru Anne Marsuin. T. 10, 23 b.

16. Maj (—). Aabent Brev, hvorved Knudt Sparres Arvingers Pant i Kronens Gods i Vismerløf i Skaane forhøjes med 300 Dlr. P. 248.

— Forleningsbrev for Fru Birgitte Giøe, Herlof Trollis Enke, paa Kronens Part af Tienden af Vallendtzued Sogn i Flackebiergs Herred, uden Afgift. R. 10, 198 b.

— Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, at levere Hack Ulfstand 500 Dlr. mod Kvittans og indskrive dem i sit Regnskab. Orig. Udt. i T. 10, 23.

16. Maj (Kbhvn.). Til Otthe Brade, Jørgen Tidemand, Landsdommer i Skaane, Jørgen Bilde og Jørgen Marsuin. Da der i Abbedernes Tid er kommet Gods fra Herritzuad og Helnekircke Klostre, uden at Kongen dog ved, hvorledes og med hvad Ret det er sket, skulle de med det første mødes paa et belejligt Sted, stævne alle, der have noget af Klostrenes Gods i Værge, for sig med deres Adkomster derpaa og undersøge disse og Abbedernes Fuldmagt til at afhænde Godset. Hvis Abbederne uden kgl. Tilladelse have pantsat eller solgt Gods, skulle de afsige Dom om saadanne Skøders Gyldighed. T. 10, 24 b.

17. Maj (—). Ekspektancebrev for Dr. Jens Skiellerup, Superintendent i Bergen Stift, paa det første ledige Kannikedømme i Viiborg Kapitel. R. 10, 10 b[1].

— Forleningsbrev for Jørgen Skram til Tielle paa en Kronens Eng i Grofkier, vest for Grofholm og sønden op til Nørreaa, uden Afgift; Engen, der hører til Mariagger Kloster, have hidtil 4 Bønder i Skiellerup, Glendstrup og Karlebye haft i Forlening af Hr. Jørgen Løcke. R. 10, 11[2].

— Skøde til Henrich Rantzov, Statholder. R. 10, 138. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Rasmus Smed i Suallerop indtil videre maa være fri for al Skat og kgl. Tynge. R. 10, 199.

— Aabent Brev, at Peder Crestenssen skal have Bolig, Føde og Klæder i Sore Kloster, saa længe han lever, hvorfor Peder Oxe, Hofmester, og Otte Brade aarlig skulle betale Abbeden 50 Dlr. R. 10, 199 b.

— Til alle Indehavere af frit Jordegods i Sjælland, Laaland og Falster. Kongen takker dem for deres Troskab og Villighed i denne Fejde og lover, at de i Overensstemmelse med Recessen og deres Privilegier skulle faa Betaling for deres Tjeneste udenfor Grænsen, hvilket de hidtil ikke have faaet, baade for den allerede gjorte og for al fremtidig Tjeneste. For at faa Ende paa Krigen vil Kongen med det første i egen Person gøre et Tog ind i Sverrig og har derfor befalet Hofmester Peder Oxe at taksere dem for Rustning og give dem nogle andre magtpaaliggende Hverv tilkende. Det befales dem derfor at lade sig taksere og holde deres Rustning

---

[1] Udenfor er skrevet: Dette Brev gælder intet, for han lod det op til hans Søn.
[2] Tr.: Dsk. Mag. VI. 197.

rede, saa de straks enten selv kunne begive sig paa Toget med den, naar de faa Kongens Skrivelse derom, eller kunne sende den, hvis de formedelst Alderdom eller Svaghed ikke selv kunne drage med. Hvis nogle holde større Rustning af deres Arvegods, end de ere pligtige til, lover Kongen, at dette ikke i Fremtiden skal blive regnet som nogen Pligt. T. 10, 25.

17. Maj (Kbhvn.). Lignende Brev til Adelen paa Fyen, Langeland og Taasinge om at lade sig taksere af Kansler Johan Friis. Udt. i T. 10, 26.

— Lignende Brev til Adelen i Nørrejylland om at lade sig taksere af Holger og Jørgen Rosenkrantz. Udt. i T. 10, 26.

— Befaling til alle Indehavere af frit Jordegods [i Nørrejylland] at møde Trinitatis Søndag [13. Juni] i Viborg, hvor Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, og Jørgen Rosenkrantz, Embedsmand paa Kalløe, paa Kongens Vegne skulle give dem nogle magtpaaliggende Hverv tilkende. T. 10, 28 b.

— Lignende Befaling til Adelen i Sjælland, Laaland og Falster at møde 14. Juni i Ringsted, hvor Peder Oxe skal tilkendegive den Kongens Hverv. Udt. i T. 10, 29.

— Lignende Befaling til Adelen paa Fyen, Langeland og Taasinge at møde 21. Juni i Othense, hvor Kansler Johan Friis skal tilkendegive den Kongens Hverv. Udt. i T. 10, 29.

— Befaling til Holger Rosenkrantz og Peder Bilde [hver] at levere Henrich Mumme 29 Læster Malt sjællandsk Maal, med 42 Tdr. i hver Læst og hver Læst beregnet til 50 Dlr., som Betaling for Sidentøj og andet, som Kongen har faaet af Henrich Mumme til Krigsfolket. De skulle tage Kvittans derfor og indskrive det i deres Regnskab. T. 10, 26 b.

— Til Jens Bilde. Da Kongen vil lade bygge 4 Kornhuse i Nørrejylland i Olborg, Aarhus, Houfbro og ved Snobehøj, skal Jens Bilde straks lade hugge 4 Huse af stærkt Tømmer, 3 Lofter høje og $3^1/_2$ Al. høje under hvert Loft med dobbelt Underslag under hvert Loft; Huset i Aarhus skal være 80 Væggerum langt og Husene i Olborg, Houfbro og ved Snobehøj hvert 50 Væggerum. Saa snart Husene ere tilhuggede, skal han underrette Peder Oxe derom, for at denne kan sende Skibe efter dem. T. 10, 26 b.

— Til Morthen Suensen. Da Axel Viffert, Embedsmand paa Riberhus, skal bygge et Kornhus for Riber Stift ved Snobehøig og Kronen ingen Bønder har dér, der kunne hjælpe til ved Arbej-

det, efterdi Kongen har undt sin Moder Hønborg Len, skal Morthen Suensen, naar Axel Viffert eller dennes Foged skriver til ham derom, give Bønderne deromkring Ordre til at hjælpe til med at lægge Grundvold, tilføre Sten og Kalk og slæbe Tømmer; Kongen haaber, at hans Moder i Betragtning af Omstændighederne ikke vil nægte dette. T. 10, 28.

17. Maj (Kbhvn.). Til Holger Rosenkrantz. Kongen billiger hans Forslag om Indsættelsen af en Rentemester for Nørrejylland og ønsker Godske Brockenhus dertil, hvorfor Holger Rosenkrantz skal kalde denne til sig og forhandle med ham om straks at overtage dette Embede. T. 10, 27.

— Til Albrit Oxe. Da Hr. Jørgen Orgemester for kort Tid siden havde stævnet M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, der havde gjort ham Hinder paa Hørslund Sogn, og der ved den Lejlighed fandtes i Rette 2 af Bønderne i Sognet udgivne Kollatsbreve, hvilke ikke findes at være saa nøjagtige, som de burde være, skal han kalde Bønderne i Rette paa Tinge og forfølge dem til Lovens Ende. T. 10, 27 b.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Landsbykirkerne i Nørrejylland ere meget bygfaldne og ikke selv kunne bekoste nogen Bygning, skal han befale Stiftsskriverne hver i sit Stift at lade 20 Læster Korn blive til Opbyggelse af de bygfaldne Kirker og paase, at Kornet udelukkende anvendes dertil. T. 10, 29.

— Skibsartikler for den Flaade, hvormed Admiral Peder Munck skal løbe i Østre- og Vestresøen. T. 10, 36. K. (Se Secher, Forordninger I. 361—74.)

— Søbreve for de Skibshøvedsmænd, der skulle følge med Admiral Peder Munck i Østre- og Vestresøen. T. 10, 29 b.

— Befaling til Henrich Mogensen at købe 30 store Læster Bajsalt og 4 Skippd. Humle til Skanderborg Slot og sende det til Aarhus. T. 10, 30.

18. Maj (—). Brev for Jørgen Skram paa Herligheden af en Liisberg Kirkes Gaard. R. 10, 11 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Hr. Hans Brolægger, Kannik i Lund, skal indkræve den Markskat, som Bønderne i Skaane maanedlig skulle udgive; det befales alle Lensmænd og Herredsfogder at hjælpe ham med at indkræve Skatten og, hvis den ikke betales i rette Tid, at inddele den, ligesom ogsaa Lensmændene skulle lade deres Svende følge med ham om i Lenene for at befordre

Skattens Betaling og skulle skaffe ham Underholdning og Befordring. T. 10, 30 b.

18. Maj (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved det, da mange ind- og udføre Varer for Trelleborg uden at underrette Byfogden derom, hvorover Kronens Sise og anden Rettighed forsømmes, befales alle, der besøge Købstaden med noget Købmandsskab eller udføre Varer derfra, at lade Godset skrive af Byfogden, saa han faar den Kronen tilkommende Told, Sise og Rettighed, før Godset opskibes eller udføres; enhver ulydig skal have forbrudt hvad han har med at fare og straffes. T. 10, 31.

19. Maj (Frederiksborg). Til Henrich Mogensen. Da Marcus Hess, Borgemester i Kiøbnehafn, har tilbageleveret et Gældsbrev paa en Sum Penge, Kongen skyldte ham, har Kongen tilladt, at Marcus Hess maa lade et Skib paa 100 Læster, ladet med Salt, frit løbe til Narfuen. T. 10, 31[1].

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøbnehafn straks at udgøre 300 Karle med Degener og lange Rør til Brug paa Orlogsskibene, der nu straks skulle i Søen, og henvise dem til Admiral Peder Munck, der skal give dem nærmere Besked. T. 10, 31 b[2].

20. Maj (—). Til Peder Oxe. Hoslagt sendes ham et Brev fra Henrich Vardberg, hvori denne begærer at faa de 300 Dlr., som han har laant af Hertug Ulrich af Meklenborg og forstrakt til de meklenborgske Ryttere, der kom her ind i Riget. Peder Oxe skal betale Henrich Vardbergs Bud, der har bragt Brevet herind og nu er i Kiøbnehafn, de 300 Dlr. T. 10, 32.

— Til Henrich Mogensen. Kongen har henvist Anthonis Wastlin, der har begæret Tilladelse til at lade et Skib løbe til Narfuen efter noget Gods, han har liggende der, og har tilbudt at give noget derfor, til Henrich Mogensen, hvorfor det befales denne at blive enig med Anthonis Wastlin om, hvad han skal give, og siden lade Skibet passere. T. 10, 32 b. Orig.

— Befaling til Otthe Brade at lade hugge saa mange Asketræer til Rustvogne, som denne Brevviser begærer, i Kronens Skove i sit Len og, hvis de ikke kunne faas der, da forhandle med Adelen og andre, der have saadanne Træer, om at lade Kongen faa disse; Træerne skulle derefter sendes til Helsingøer. T. 10, 32 b.

21. Maj (—). Til Henrich Mogensen. Kongen har tilladt Borge-

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 589 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 590.

mestre og Raad i Lubeck i Aar toldfrit at føre 150 Foder Vin, som de have købt til deres Kælder, gennem Sundet. T. 10, 33.

21. Maj (Frederiksborg). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har modtaget deres Skrivelse, hvori Peder Oxe melder, at han har leveret Henrich Gyllenstierne Kongens Brev om Henrich Gyllenstiernes Karle, der ombragte Folkene paa den under Norge tagne Bojert, og ladet den daværende Kaptejn paa Henrich Gyllenstiernes Pinke fængsle, samt begærer at faa at vide, om han skal stille Kaptejnen for Retten og lade gaa Dom over ham. Da Kongen imidlertid har befalet Henrich Gyllenstierne at bringe alle de Karle, der vare med til at ombringe Folkene, tilstede, skal Kaptejnen blive siddende i Fængselet, indtil de alle paa én Gang kunne komme for Retten. De skulle lade de Svende, der have forøvet Vold paa Apoteket, stille for Retten og lade Dommen over dem udføre. Da Peder Oxe, der mangler Penge til de Krigsfolk, som skulle til Skibs, og ikke saa snart kan skaffe dem, har begæret, at Tolderen i Helsingøer maa komme ham til Hjælp med 10,000 Dlr., hvilke Peder Oxe vil tilbagebetale af Øksentolden, saa maa han huske, at Kongen har lovet at betale en stor Sum Penge til St. Hans Dag Midsommer, og at det er en Æressag for Kongen at betale til den Tid; for at han dog kan se, at Kongen vil gøre hvad han kan, har Kongen befalet Tolderen at sende ham de 10,000 Dlr., hvis han har saa mange, men paa den udtrykkelige Betingelse, at de tilbagebetales Kongen inden St. Hans Dag; Peder Oxe kan, hvis dette ikke sker, forlade sig paa at komme til at staa til Rette derfor. De skulle forhandle med de Herremænd, der have ligget i Ysted og nu have været med i Sverrig, om en Genant, som dels skal betales straks, dels skal forskrives Herremændene; Kongen sender dem hertil 500 Rosenobler, hver beregnet til 5 Dlr. Hvis Russerne ville bevilge det, maa Peder Huitfeld faa Lejde og komme ind i Riget, men hvis de ikke ville det, kan Kongen ikke give ham Lejde. Kongen har ikke underskrevet Brevet til Holger Rosenkrantz om, at der maa udføres Havre fra Jylland, da der allerede nu klages over, at Havren i Skaane er ved at slippe op; hvis Havren i Jylland derfor bliver udført, vil det blive vanskeligt at skaffe Havre til Rytterne og til Opmarchen. T. 10, 33 b.

22. Maj (—). Befaling til Erich Podebusk om paa førstkom-

mende Pinsemarked i Olborg at købe 12 eller 16 store Rustheste til Kongens Rustvogne og betale dem; Hestene maa ikke være under 5—7 Aar gamle. Thomes Fassi, Hofsinde, er sendt over for at være tilstede ved Købet. Han skal straks sende Hestene hid med sit eget Bud og passe paa, at de ikke komme til Skade paa Vejen. T. 10, 34 b. Orig.

22. Maj (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe. Da Dronning Sophia er død, skal han træffe den for Kongen gavnligste Ordning med Nykiøbing Slot. Feltøversten Daniel Rantzou har været hos Kongen og meldt, at Jochim Thime fra Hamborg har manet Daniel Rantzous Forlovere for de Penge, Jochim Thime har til gode for Klæde; Daniel Rantzou begærede derfor enten nogle Penge eller Tilladelse til at rejse til Holsten for at skaffe Penge, dog mente han at kunne stille Jochim Thime tilfreds for en Tid med en 3—4000 Dlr.; da Kongen ikke gerne vil, at Daniel Rantzou eller hans Forlovere skulle manes, og er betænkelig ved at lade ham rejse ud af Landet, skal Peder Oxe se at skaffe en 3—4000 Dlr. Han skal sørge for, at Forhandlingen med den skotske Kaptejn, som han har overdraget Daniel Rantzou og andre Raader, bliver ført til Ende. Han skal ogsaa forhandle med de Herremænd, der hidtil have »varet« paa Daniel Rantzou og haft høj Besolding, og faa afgjort, om de skulle bort eller blive for en ringere Løn. De to Herremænd Tschamer og Rauschendorpf, der have begæret nogle Penge paa Regnskab, maa han hjælpe, hvis han kan skaffe Pengene. Hvis han finder det raadeligt, har Kongen ikke noget imod, at Daniel Rantzou sender den Hr. Hogenskildtz Skriver, som er fangen, ind i Sverrig med et Brev om Ransonering af begge Rigers Fanger, dog skulle de andre svenske Fanger gaa i Borgen for Skriveren. Der sendes ham 500 Rosenobler med Daniel Rantzou foruden de i Gaar sendte 500; men derudover maa han ingen Penge vente fra Kongen, der, som han selv ved, jo ingen har her, og han maa ingen Pengesager henvise til Kongen. Han skal sende Kvittans for de 500 Rosenobler. T. 10, 35[1].

23. Maj (—). Aabent Brev, at Niels Andersøn skal være Sisemester i Halmsted, saa længe Kongens Folk ligge i Befæstningen dér. Han skal oppebære i Sise af hver Td. Tyskøl 24 Sk.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 655 ff.

og 4 Sk. af hver Td. Øl, som Sutlerne udtappe, 8 Sk. af hver Td. Mjød, som udtappes, 24 Sk. af hver Ame Vin, som udtappes, 8 Sk. af hvert Fad Pryssing, som udtappes, 1 Mk. af hver Td. Smør, som udvejes i Pund af Sutlerne, 4 Sk. af hver Td. Brød, Sutlerne sælge, 4 Sk. af hver Td. Eddike og 4 Sk. af hver Okse, som slagtes; hermed dog det Brev[1] uforkrænket, som er givet Borgerne i Halmsted, dog skulle disse for Sisemesteren gøre Ed paa, at det Tyskøl og andet, som de føre did, er deres eget Gods. Enhver, der udskiber noget, før det er meldt til Sisemesteren og denne har faaet Told deraf, skal have forbrudt hvad han har med at fare og straffes, ligesaa enhver Borger i Halmsted, der tillader andre at indføre noget i sit Navn. R. 10, 452.

23. Maj (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Otte Brade paa Helsingborg Slot, som han nu selv har det i Værge. Han maa i aarlig Genant oppebære 2000 Mk. danske, 10 Læster Rug og Mel, 20 Læster Byg og Malt, 15 Læster Havre, 55 Skattekøer, 375 Skattefaar og Lam, 350 Gæs, alle de Høns, der svares af Lenet, 2 Læster Smør, 131 Bolgalte, 62 Sider Bolflæsk, 4 Tdr. Honning, 2 Læster saltet Fisk, Halvdelen af Gæsteriet, al Avlen og Halvdelen af den uvisse Rente, derimod forbeholder Kongen sig al Told, Sise og Vrag, som falder i Lenet og paa Fiskerlejerne. Otte Brade skal tjene Riget med 24 geruste Heste og maa ikke beregne Kongen nogen Tæring, naar han bruges inden Riget. Han skal til at varetage Regnskabet holde en Slotsskriver, der skal sværge til Kongen; Kongen vil selv give denne Klæder og Løn. R. 10, 452 b. K.

24. Maj (—). Livsbrev for Lauritz Vinther paa Kronens Gaard Voer[2], som han nu selv paabor, mod at svare sædvanlig Afgift deraf til Lensmanden i Vidskyld Kloster. R. 10, 12.

— Ekspektancebrev for Skolemesteren i Herlofsholms Skole paa det første ledige Kannikedømme i Roschylle Domkirke, dog tidligere Breve dermed uforkrænkede. R. 10, 199 b.

— Til Holger Rosenkrantz. Kongen har bevilget Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, i Aar at maatte faa Olden til 100 Svin i de Kronens Skove, Holger Rosenkrantz har i Befaling, uden Oldengæld. T. 10, 36.

— Befaling til Knud Pederssen, Borgemester i Kiøpnehafn, at forstrække Kongens Bøssestøber M. Gert med 100 Dlr. i

[1] Af 3. Okt. 1563. [2] Vaar, Slet H.

Markstykker og tage Kvittans derfor; Kongen vil siden tilbagebetale ham disse Penge. Orig.

25. Maj (Frederiksborg). Pantebrev til Henrich Gyllenstierne til Ogaardt paa 1 Gaard, kaldet Røgel, med et paa Gaardens Eje bygget Bol, som endnu ikke er sat for Landgilde, Frystrup By, som er 5 Gaarde og 6 Bol, Kølvrang, som er 2 Gaarde, [2 Gaarde] kaldede Refshede, Kronens Lejeenge paa Røgel og Frystrup Marker mellem Brodskoufs[1] Ejendom og Rye Aa, 1 Gaard, kaldet Refskier, og $6^1/_2$ Gaard i Vidstedt By, hvilket Gods han har indløst fra Fru Margarete Nielsdatter, Hans Holckis Enke. P. 249 (overstreget).

— **(Kbhvn.)**. Til Jens Bilde. Kongen har modtaget hans Skrivelse om Visborgs Indkomst, om Umuligheden for ham af nu at betale det sidst sendte Korn og Malt og om Grunden til, at han tidligere har købt Korn og Malt saa dyrt. I Anledning heraf kan Kongen ikke forholde ham, at i tidligere Kongers Tid have Lensmændene paa Visborg, naar Danmark har haft Krig med Sverrig eller med Stæderne, ikke alene forsørget sig selv med Proviant, men undertiden bespist de danske Orlogsskibe, naar de ere komne der under Landet, og det uden nogen Tilførsel her fra Riget; da der stadig ligger samme Indkomst til Slottet og Jens Bilde derfor har samme Midler som tidligere Lensmænd, kan Kongen ikke forstaa, at han nu skal behøve at undsætte Slottet med Proviant. Jens Bilde skal derfor betænke Forholdene og enten selv skaffe Proviant eller sende Penge hid at købe Proviant for, da Kongen, der har stor Bekostning med at forsyne Husene paa Grænsen og Krigsfolket med Proviant, meget vanskeligt vil kunne sende Proviant did. T. 10, 44.

27. Maj (Frederiksborg). Til Peder Oxe. I Henhold til Samtalen i Gaar om Henrick Guldenstierns fængslede Karl har Kongen talt med Henrick Guldenstiern og synes efter det Brev, som de, der vare befuldmægtigede til at tiltale Karlen, have udgivet i Overværelse af Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn, og eftersom der nu ingen er, der anklager Karlen, at man nu ikke kan faa Halsen af denne. Peder Oxe skal derfor løsgive Karlen; kommer der siden yderligere Klage over ham, er man jo sin Ret lige nær. T. 10, 45.

---

[1] Bratskov, Ø. Han H.

27. Maj (**Frederiksborg**). Til Otte Brade. Kongen har fritaget Bønderne i Høye Sogn, der have klaget over, at de i Aar have lidt stor Overlast af de hos dem indkvarterede Krigsfolk, for at svare Maanedsskat en Maaneds Tid. T. 10, 45 b.

— Til Hinrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Da Bastian Hulssebrock, Borger i Malmø, der ofte har faaet Kongens Forskrift til de Rigiske angaaende Gæld og andet, uden at det dog har nyttet noget, nu har begæret at maatte faa Arrest paa de Rigiskes til Sundet kommende Skibe og Gods, befales det Hinrich Mogenssen at tilstede ham saadan »paa en Ret«. T. 10, 46. K.

28. Maj (—). Tilladelse for Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland og Embedsmand paa Skanderborg, til at indløse St. Hans Kloster i Horsens fra Hans Stygge og derefter beholde det uafløst i sin Levetid; overlever hans Hustru Karine Guldenstierne ham, maa hun beholde Klosteret i Pant, saa længe hun sidder som Enke, og derefter, indtil det indløses. R. 10, 12 b. Orig. (skaaren).

— Befaling til Borchort von Papenheim at anvise Bønderne i Ledøfue, der mangle Bygningstømmer, saadant i Kronens Skove, hvor der sker mindst Skovskade, og lade dem faa det uden Betaling; dog skal han paase, at det anvendes til Gaardene og ikke sælges. T. 10, 46 b.

— Til Biørn Andersen. Da Bønderne i Knardrup have begæret nogen Forskaansel for Madskat, skal han undersøge deres Forhold og, hvis deres Armod er saa stor, at de ikke kunne svare Madskatten, eftergive dem Halvparten. T. 10, 47.

— Til Peder Oxe. Da Hans Gertssen, Borger i Malmøe, der har en 1500 Dlr. til gode for Tilførsel til Krigsfolket, nu kræves af sine Leverandører og derfor begærer enten at blive betalt med Svovl eller andet eller at faa dem afkortede i den Sise, han skal give af det Tyskøl, han indfører, befales det Peder Oxe at skaffe ham Betaling paa den Maade, han synes. T. 10, 47 b.

30. Maj (—). Til Otthe Brade og Jørgen Marsuin, Embedsmænd paa Helsingborg og Landtzkrone. Da Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø, har begæret 3 Gaarde i Bierresiø og Kronens Rettighed af 4 Huse og Fæster i Bierresiø, af 1 Fæste i Store Thuern og af 1 Gaard i Søuidstad i Skaane til Mageskifte for noget af sit Gods i Skaane, skulle de besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 10, 48 b.

1. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til alle Fogder, Embedsmænd, Borgemestre, Raadmænd og andre at hjælpe Tolderen i Riibe, der klager over, at mange Købmænd trykke sig ved at betale deres Øksentold for i Aar, med at indkræve denne. T. 10, 49 b. K.

— Befaling til [Borgemestre og Raad i] Malmø, Landtzkrone og Ystedt straks at optegne, hvad Havre der findes i Byerne, og hvem Havren tilhører, og sende disse Registre til Kongen med et paalideligt Bud, da Rytterne i Skaane mangle Havre til deres Heste, uagtet der alle Vegne skal være indført Havre i Købstæderne. T. 10, 50. K.

— (**Frederiksborg**). Stadfæstelse for Karine og Idde Mogensdøtre paa et Brev[1], hvorved Kongens Fader efter Mogens Muncks Begæring bevilger, at Marine Jensdatter og hendes 2 Døtre, Karine og Idde, maa have de 3 Gaarde Ausengaard, Skiød og Engesnap, hvilke Mogens Munck har forlenet dem med paa Livstid, kvit og fri uden al kongelig Tynge. R. 10, 13 b.

— Befaling til Købstæderne over hele Riget at komme Kongen til Hjælp med N Daler, halvt i Dalere og halvt i danske Penge, til Krigsfolket, da de nu saa længe som muligt have været forskaanede for Pengeskat. Skatten skal leveres paa Kiøpnehafns Slot til Renteskriver Peder Hanssen inden Hellig Trefoldigheds Søndag [13. Juni], (i Jylland og Fyen inden St. Hans Dag). Ingen, der bruger Købstadnæring, skal være fri for denne Skat. — »Fortegnelse paa Skat af Købstæderne over alt Riget, eftersom den blev antegnet i kongl. Maj.s egen Nærværelse af Danmarks Riges Raad paa Kiøpnehafn 1566, 3. Maj«[2]: Kiøpnehafn 8000 Dlr.; Kiøge 2000; Stegge, Nestuidt, Roskild og Helsingøer hver 1000; Schielskør og Kalundborg hver 800; Slagelsse, Korssør og Slangerup hver 600; Holbeck 400; Heding, Prestøe, Vordingborg, Nykiøping i Otz Herred og Ringstedt hver 200. — Naskof 1200; Nykiøping i Falster 500; Mariboe 400; Stubekiøping og Rudkiøping hver 300; Nystedt 200; Saxkiøping 100. — Otthense 2000; Suinborg og Assens hver 1000; Nyeborg og Kiertheminde hver 600; Faaborg 400; Medelfart 300; Bogens 200. — Riiber, Aalborg og Aarhus hver 2000; Randers og Horsens hver 1200; Koldinge, Varde og Vedelle hver 800; Viborg og Nykiøping i Mors hver 500; Lemvig og Thiistedt hver 400; Ringkiøbing og Holstedbroe hver 300; Hofbrof, Skiifue, Sæbye,

[1] Se Kanc. Brevbøger 1551—55 S. 332 f. [2] Listen stemmer dog ikke med Listen af 5. Maj 1566.

Schagen, Høring, Grindov og Ebletoft hver 200; Mariagger 100. — Malmø 4000; Landtzkronne 1000; Lund, Vee og Aaehus hver 600; Helsingborg og Ydstedt hver 500; Threlborg 300; Simershafn og Falsterboe med Schaanøer hver 200. T. 10, 50 b. K. (til Brevet). Orig. (til Odense) i Provinsark. i Odense.

2. Juni (Frederiksborg). Befaling til nedennævnte Byer at sende Karle, forsynede med Degener og lange Rør, til Kiøpnehafn til førstkommende Lørdag [5. Juni], da Kongen til Pinse vil lade Flaaden løbe ud og endnu behøver nogle Knægte til Skibene. Kongen vil give Knægtene samme Maanedssold som de tyske Hageskytter. — Kiøpnehafn 200 Karle; Malmøe 100; Kiøge 30; Nestuidt 20; Helsingøer 15; Holbeck 11; Hedinge, Slangerup, Roskilde, Ringstedt, Slaugelsse, Nykiøbing i Otz Herred og Skielskøer hver 10 Karle. T. 10, 54.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen billiger deres Betænkning om Hjælpen af Købstæderne og vil, at Brevene derom skulle udgaa med det første. Brevene til Kiøpnehafn og Kiøge sendes dem underskrevne og beseglede, ligesaa Brevene til Købstæderne i Skaane om Registrering af Havre. Kongen har set den skotske Kaptejns Beretning om Forholdene i Skotland og mener derefter des bedre at kunne faa de ønskede Skytter, men vil dog efter sin Aftale med dem for det Tilfælde, at dette skulde slaa fejl, at der skal ses om Skytter andre Steder. Orlogsskibene skulle saa hurtig som muligt gøres rede, thi af medfølgende Skrivelse fra de Lubsker ses, at deres Skibe ville komme i Sundet til Pinsedag [6. Juni], hvis Vinden vil føje sig; Kongens Skibe skulde da gerne være rede, for at de Lubsker ikke, som de hidtil have klaget over, skulle vente efter dem. Under sit sidste Ophold paa Slottet [København] gav Kongen Peder Oxe Ordre til at befale Jørgen Marsuin atter at begive sig til Skaane; hvis dette endnu ikke er sket, skal han paany befale ham det. T. 10, 55.

— Til Peder Oxe. Da Hans von Pasche, Kongens Bygmester, der har været hos Kongen og klaget over, at han ikke faar sin Løn og den ham tilsagte Underholdning, ikke uden Skade for Kongen kan være længe borte fra Norge formedelst de dér begyndte og paatænkte Fæstningsarbejder, skal Peder Oxe forhandle med ham og sørge for, at han bliver tilfredsstillet og hurtig kommer tilbage til Norge. T. 10, 53 b[1].

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 588.

2. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Valentin Hasse, Borger i Kiøpnehafn, indtil videre aarlig sisefrit maa indføre 2 Læster Rostockerøl i Byen til sit eget Brug. R. 10, 200.

3. Juni (—). Befaling til Stiftsskriver Peder Skriver i Aarhus Stift at levere Arent Hofslag, der har lovet at betale Kongens Gæld, 1500 Dlr., til Petther Kinlock, 30 Læster Malt til 42 Tdr. pr. Læst som Betaling herfor. T. 10, 55 b.

4. Juni (—). Pantebrev til Christoffer von Festenberg, kaldet Packs, paa Strandlenet i Mierløsse Herred og 3 Gaarde i Lidemarck og Gunderødt[1] i Biefuerskouf Herred for 3000 Dlr., hvormed han har indløst Godset fra Mogens Godtzche, Embedsmand paa Hørbyegaard. P. 250 (overstreget)[2]. Orig. (skaaren).

7. Juni (**Kbhvn.**). Pantebrev til Henrich vam Raadt til Søgaard paa 2 Gaarde og 1 øde Bygge i Rønninge og 2 Gaarde i Rørup[3], der hidtil have ligget under Nyborrig Slot, for 1000 Dlr. P. 251 (overstreget).

— Til Mats Schiel. Da baade adelige og andre hidtil have tilholdt sig Aarsved og fri Olden i Hornsved Skov, skønt det er Kronens egen fri Ejendom, og Skoven forhugges og ødelægges derved, maa han herefter ikke tillade nogen selv at hugge deri, men skal, hvis de ønske Ved i Skoven, anvise dem det, hvor der ikke sker Skovskade, og tage 5 Sk. for hvert Læs; ligesaa maa ingen uden hans Tilladelse have Olden i Skoven, og de skulle svare ham rimelig Oldengæld, hvorfor han aarlig skal gøre Regnskab. Kronens egne Bønder inden Grøften skulle dog have fri Ildebrændsel og Olden efter hans Anvisning. Tilsteder han herudover Brugning i Skoven, vil han selv komme til at staa til Rette. T. 10, 56 b. K.

8. Juni (—). Til Hr. Chrestiern Pouelssen, Prior i St. Knudtz Kloster i Otthense. Da Klosterets og Hospitalets Tjenere i Vendtz Herred, der besværes meget med at holde Postvogne ved Hindtzgaufuel og gøre Postægter efter Tilsigelse fra Hindtzgaufuel, efter hans Beretning ikke formaa at vedblive dermed og samtidig gøre Ugedage til Klosteret, maa de indtil videre være fri for Postægt. T. 10, 57b. K.

9. Juni (—). Befaling til Hr. Otthe Krompen enten at levere

[1] Gummerød. [2] Ovenover er skrevet: Dette haver Pax siden bekommet kongl. Maj. Skødebrev paa. [3] Røjerup, Aasum H.

Rasmus Villomssen, Borger i Kiøpnehafn, hvem Kongen skylder 433 Dlr., 14 Læster $10^1/_2$ Td. Korn, halvt Rug og halvt Malt, af den Rest, han blev skyldig i Regnskabet til 1. Maj 1567, eller betale ham de 433 Dlr. og indskrive dem i Regnskabet. T. 10, 58 b. K. Udt. (uden Datum) i T. 10, 32 og 44.

9. Juni (**Kbhvn.**). Til Borgemestre, Raad og Byfoged i Aarhus. Da Rytterne i Skaane mangle Havre og der ingen Havre er at faa i Skaane, maa der ikke udføres Havre fra Aarhus, men alle, der have Havre at sælge, skulle føre den til Malmø, Helsingborg, Trelleborg og Ystedt og sælge den til Rytterne. Orig. (i Aarhus Raadstuearkiv)[1].

— Til Borgerskabet i Kiøpnehafn. Da nogle af Kongens Landsknægte under Mytteriet udenfor Byen ved Nattetid have begivet sig ind i Byen paa Steder, der ikke vare befæstede, og somme ere komne hemmelig ind, hvilket ikke alene er til Spot, men ogsaa kan medføre Fare i Fremtiden, skal Befæstningen forbedres, hvortil Borgemestre og Raad maa oppebære dette Aars Rente af alle Ejendomsgaarde i Byen; alle svenske Fanger her i Riget, der ikke ere af Adel, ikke have haft særlig Befaling blandt Krigsfolket og ikke ere formuende nok til at underholde sig selv, skulle sendes til Kiøpnehafn og for Underholdning arbejde med paa Befæstningen. T. 10, 59. K.[2]

10. Juni (—). Befaling til dem for Norden paa Island om at lade to Skibe med Svovl og Tran[3]. Udt. i R. 10, 531.

— (**Frederiksborg**). Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa 1500 Dlr. i danske Penge, 4500 ny Dlr., 400 Prinsedlr., $224^1/_2$ Rosenobel, 13 Dobbeltdukater, $^1/_2$ Dukat, $54^1/_2$ Milreis, 90 gamle Engelotter, 5 ny Engelotter, 29 dobbelte Kejser- og Prinsegylden, 1 Løvegylden, 18 Kroner og 30 enkelte Prinsegylden, som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Lastepenge ved Helsingør. R. 10, 200 b. Orig.

11. Juni (—). Kvittans til samme paa 440 Rosenobler, som han efter Kongens Befaling har modtaget af Kancelliskriver Cresten Nielssen og nu har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg. R. 10, 200. Orig.

---

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 187 f. [2] Tr.: G. F. Lassen, Kbhvns Befæstnings Hist. S. 103. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 590 f. [3] Hans Nielsen, Kongens Købmand, fik Brevet.

11. Juni (Frederiksborg). Kvittans til samme paa 3500 gl. Dlr., 2529 Rosenobler, 7 dobbelte Rosenobler, 102 gamle Engelotter, 11 Dobbeltdukater, 249 rinske Gylden, $7^1/_2$ Milreis, 6 dobbelte Kejser- og Prinsegylden og 13 Prinsegylden, hvilke han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Told. R. 10, 201.

— Kvittans til samme paa 7 Rosenobler, 5 gamle Engelotter og 3 rinske Gylden, som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg af Tolden for 1567. R. 10, 201 b.

12. Juni (—). Til Søren Kier, Borgemester i Kolding. Da Niels Matzen, Borger i Kolding, har begæret enten ved Kongens Hjælp at faa de 400 Dlr. til Laans, som tilkomme hans Særbørn, og som disses Værge Bernt Faltkamp har hos sig, eller at maatte sælge sin Gaard for derved at faa Penge imellem Hænder til sin Bedrift, skal Søren Kier i Forening med nogle af Borgerne i Byen se at ordne det saaledes, at Niels Matzen faar de 400 Dlr. mod at sætte Bernt Faltkamp nøjagtig Borgen baade for Hovedsum og Renter; hvis Bernt Faltkamp paa ingen Maade vil gaa ind derpaa, maa Niels Matzen sælge sin Gaard til den højstbydende, men Søren Kier skal da hos Køberen af Gaarden beslaglægge saa meget, som Niels Matzen skylder Kongen. T. 10, 61. K.

— Til Peder Oxe. Han skal sørge for, at Orlogsskibene komme til at løbe ud paa Mandag [14. Juni], hvis Vinden da vil føje sig. Brevene til Malmøe om de paa Skibene satte Knægtes Tros, til Christiern Munch og til Vincentz Jul[1] sendes ham underskrevne og beseglede. Kongen har set Eyller Grubes Skrivelse om Fritz Capel og vil vide at forholde sig derefter; hvad Knægtene angaar, vil han henvise til Peder Oxe, og med Rytterne vil han forhandle i Overensstemmelse med sin Aftale med Peder Oxe. Kongen billiger, at Provianten til Opmarchen samles i Kiøpnehafn, og befaler Peder Oxe at anordne det videre fornødne. Da Kongen kun har faa Herremænd hos sig og ikke passende kan rejse nogensteds hen med saa faa Tjenere, skal Peder Oxe straks sende de Hofsinder, der hidtil have »varet« paa den kejserlige Gesandt, til Helsingøer sammen med de andre Hofsinder og med bedste Lempe undskylde det hos Gesandten; ligesaa skal han straks sende

[1] Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 590 ff.

Kongens Drabanter til Helsingøer, saa de ere der i Morgen, og levere Frantz Brochenhus medfølgende Brev om ogsaa at møde Kongen i Helsingøer i Morgen og derefter følge med til Skaane. T. 10, 62.

13. Juni (Frederiksborg). Pantebrev til Mogens Godtske, Embedsmand paa Hørbyegaard, paa 6 Gaarde i Aggerup[1] i Sjælland, 8 Gaarde i Sørninge, 1 Gaard i Arnach, 1 Gaard i Juderup[2], 3 Gaarde i Eskeberig, 1 Gaard i Viberødt[3], 1 Gaard i Herlestrup og 5 Gaarde i Allerup for 4000 Dlr. P. 282. K.

14. Juni (—). Tilladelse for Fru Kierstine Ulfeldt, Pouel Abbildgaardtz Enke, til at købe $^1/_2$ Otting Jord af en Selvejerbonde i Gelballe i Skanderup Sogn i Andst Herred og derefter besidde den lige saa frit, som andre adelige have deres Gods; Bonden, der allerede havde pantsat Jorden til hendes Husbond, vil nemlig nu sælge den. R. 10, 14.

— Befaling til Peder Heggelund, Tolder i Riibe, om efter nærmere Tilsigelse af Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, at købe 10,000 Flyndere, 4000 Hvillinger og 300 Pilrokker, betale dem og siden levere dem til Jørgen Munck med klare Registre over de derfor udgivne Penge. T. 10, 63 b.

— Befaling til Hinrick Mogenssen, Tolder i Helsingøer, aarlig at levere Karine Anders Bagis, hvem Kongen efter den med hende om Vedligeholdelse af Lygten paa Kulden sluttede Kontrakt aarlig skal give 1 Td. Talg, 30 Dlr. til at købe Talg for og tilsige dem, der ere gaaede i Borgen for hende, at de skulle paase, at hun holder Lygten vedlige med Lys hele Natten igennem, saa længe Skibene sejle, da de ville komme til at staa til Rette for hendes Forsømmelser. T. 10, 64. K.

— Befaling til Otte Brade straks at lade Lygten paa Kulden, der skal være noget ufærdig, bese og gøre i Stand, for at ikke den søfarende Mand skal klage og Kongen derved miste sin Rettighed. T. 10, 112 b. K.

17. Juni (Helsingborg). Kvittans til Henrich Mogenssøn, Tolder i Helsingiør, paa 150 Rosenobler, 20 rinske Gylden og 400 gl. Dlr. af dette Aars Told og 500 ny Dlr. og 100 Dlr. i danske Markstykker af Lastepengene, hvilke Beløb hans Søn Villom Henrichssøn har leveret Kongen. R. 10, 202. Orig.

---

[1] Aagerup, Merløse H. [2] P. har urigtig: Inderup. [3] Vipperød, Merløse H.

17. Juni (**Helsingborg**). Til samme. Raf Thomessen, der efter Dronningen af Englands Skrivelse af nogle af Dronningens Købmænd er sendt til Reuel for at hente noget Gods, som de Reuelske med Urette forholde Købmændene, maa passere med Skib og Gods uden at give Lastepenge, men mod at svare sædvanlig Told. T. 10, 66. K.

[**Omtr. 17. Juni.**] Befaling til samme ikke at tage Lastepenge af de fra Østen kommende Skibe, men lade dem passere mod sædvanlig Told; derimod skal han indtil videre tage Lastepenge af de vestfra kommende Skibe, der ville østpaa, men naar de komme tilbage, skal han kun tage sædvanlig Told af dem; dog skal han, hvis han af sig selv forsømmer denne Ordre en 8 Dage og bliver ved med at tage Lastepenge, saafremt det da kan beløbe sig til noget, ingen Utak eller Unaade have derfor. Da han har ment, at der burde gives en Grund for Lastepengenes Ophævelse, skal der siges til Skipperne og Købmændene, at Kongen har ophævet dem, fordi de tit have klaget til Statholderen i Nederlandene og denne nu har sendt et Forbønsskrift til Kongen, ligesom ogsaa de vestværtske have beklaget sig til Tolderen; væsentlig formedelst sin Gunst for disse Lande har Kongen da ophævet Afgiften, men han venter saa ogsaa, at Skippere og Købmænd herefter ikke, som mange tidligere have gjort, gøre Fjenden Tilførsel eller paa anden Maade hjælpe denne. T. 10, 65[1].

19. Juni (**Lundegaard**). Til Borgemestre og Raad i Malmøe. Da deres Fuldmægtige have bevilget, at de Penge, som de til 3 Tider tidligere have laant Kongen, fremdeles maa staa ubetalte, tillader Kongen dem at betale de 4000 Dlr., som de skulle komme Kongen til Hjælp med, i dansk rund Mønt. T. 10, 66 b. K.

20. Juni (—). Befaling til Helsingborg, Lund, Malmø, Ydstedt, Simershafn, Trelborg, Aahus og Vee straks at sende den Hjælp, de skulle yde Kongen, til Kiøpnehafns Slot. T. 10, 67. K.

22. Juni (—). Livsbrev for Anne, Niels Kundzis Enke, Borgerske i Malmø, paa 1 Gaard i Faarrebeck i Sallerup Sogn i Oxe Herred og 1 Gaard, kaldet Hofgaarden, i Laxmands Agerup, uden Afgift. R. 10, 453 b.

— Aabent Brev, at Hr. Peder Schram, der nu holder sine Svende og Folk i Befæstningen paa Lauholm, indtil videre maa være

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 376 f.

fri for at holde Rustning af sine Len i Norge. R. 10, 459 b og Udt. i R. 10, 533 b.

22. Juni (Lundegaard). Til Peder Oxe, Hofmester, Johan Friis, Kansler, Otthe Brade, Børn Kaas, Jørgen Tiidtmandt, Landsdommer i Skaane, og Eiller Grube, Rentemester. Fru Gøruel Guldenstiern, Lauge Ulfstandtz Enke, har klaget over, at skønt hun er villig til efter Rigens Raads Dom at udlægge Niels Ulfstandt den ham efter Broderen Lauge Ulfstandt med Rette tilfaldne Part i Torup Gaard og Gods, opholder han hende dog med mange Trætter og Forfølgninger og erklærer at ville have Halvparten af Gaard og Gods, uanset at Lauge Ulfstandt med 2 Brødre og 2 Søstre, der have levet efter Lauge Ulfstandtz Død, har givet hende Livsbrev paa Gaard og Gods; desuden vægrer han sig ved at betale sin Part af Lauge Ulfstandtz Gæld, ligesom han ogsaa lader sig forlyde med, at ovennævnte 2 Søstre ingen Part have haft i Godset, som de have givet hende Livsbrev paa. Det befales derfor ovennævnte Mænd at mødes med det allerførste paa belejlig Tid og Sted, stævne begge Parter med deres Breve og Beviser og alle Lauge Ulfstandtz Arvinger for sig, afgøre Striden enten i Mindelighed eller ved Dom og give deres Afgørelse beskreven fra sig. T. 10, 68 b. K.

— Forleningsbrev for Anthonis Thomessen, Byfoged i Helsingborg, paa Kronens Part af Tienden af Borsløf Sogn mod aarlig at svare 4 Tdr. saltet Fisk paa Frederichsborg Slot. T. 10, 70.

— Til Peder Oxe. Kongen har i Dag sluttet følgende Overenskomst med Rytterne: For Øjeblikket skulle de hverken have Klæde eller Sidentøj og af Penge kun 2000 Dlr. til hver Fane, ialt 6000 Dlr., hvilke straks skulle sendes over til dem, men til St. Lauritz Dag [10. Aug.] skal hele deres Tilgodehavende betales dem, de to Parter i danske Penge og den tredje i tysk Mønt; behøve nogle til den Tid Klæde eller Sidentøj, ville de tage det til en rimelig Pris, men ville ikke være forpligtede dertil; de 6000 Dlr. skulle ikke afkortes i den Sum, der skal betales til St. Lauritz Dag, men i den Sum, de skulle have, naar Opmarchen finder Sted. For denne Overenskomsts Opfyldelse skulle Daniel Rantzou, Peder Bilde, Otthe Brade, Biørn Kaas og alle 3 Ritmestre gaa i Borgen, og da de ville blive manede af Rytterne, hvis disse ikke faa deres Betaling til den fastsatte Tid, maa Peder Oxe endelig skaffe Pengene, for at

Kongen kan holde sit Ord; det er nu paa 6. Aar, at Kongen handler med disse Ryttere, men han har aldrig fundet dem saa underlige og genstridige som nu; hvem der er Aarsag hertil, maa Gud vide. Kongen har befalet Tolderen i Helsingøer at købe Kabelgarn og andet til Skibene samt Humle i Dantzigk, men Peder Oxe skal se at skaffe Varer til at betale med, da det i Betragtning af den forestaaende store Udgift var ønskeligt at spare de rede Penge. Paa Admiralens Forespørgsel gennem Peder Oxe, om han skal løbe i Kalmarsund, under Øeland eller Elfsnabbe for at søge Fjenden, kan Kongen intet Svar give, da han jo ikke kan vide, hvorledes Stillingen kan blive i Søen, men Admiralen maa tage Gud til Hjælp og raadslaa med de andre Høvedsmænd og skibskyndige Folk om, hvad der skal gøres. Brevene til Chrestiern Munck og Erick Rossenchrantz[1] sendes ham til videre Besørgelse. Kongen vil i Morgen rejse herfra til Frederichsborg. T. 10, 70 b.

22. Juni (**Lundegaard**). Befaling til Jørgen Rosenchrantz straks at sende hvad Malt, Oksekød, Faarekød, Smør og andet han bliver skyldig af dette Aars Regnskab til Kiøpnehafns Slot, hvor der er stor Mangel paa Fetalje; dog skal han af Rugen og Melet først lade bage 50 Læster Kavringbrød, som ogsaa skulle sendes til Kiøpnehafn. T. 10, 73.

— Aabent Brev til alle Provster, Præster og Sædedegne i Købstæderne og paa Landsbyerne, at Kongen formedelst den store Sum Penge, der skal betales Krigsfolket, nødes til at kræve en Skat af dem, saaledes at hver 10 Præster skulle lægges i Læg sammen og give 150 enkelte Dlr.[2] og hver 10 Sædedegne 30 enkelte Dlr.; den rige skal hjælpe den fattige. Hjælpen skal betales til Stiftslensmændene saa tidlig, at disse kunne levere den paa Kiøpnehafns Slot inden St. Jacobi ap. Dag [25. Juli] i det seneste. T. 10, 75.

— Befaling til Stiftslensmændene Hr. Otthe Krompen i Viborg Stift, Folmer Rossenchrantz i Aarhus Stift, Erick Podbusk i Vendelboe Stift, Axel Viffert i Riiber Stift, Eskildt Gøye i Fyen, Langeland og Taasinge, Albret Oxe i Laaland og Falster, Biørn Andersen i Sjælland og Møen og Jørgen Marsuin i Lunde Stift straks at forkynde ovenstaaende Brev, i Forening med Superintendenterne og

[1] Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 596. [2] Jvfr. nedenfor under 10. Juli.

Herredsprovsterne lægge Provster, Præster og Degne i Læg, oppebære Skatten, sende den til Kiøpnehafns Slot med klare Mandtal og levere den til Renteskriver Peder Hanssen mod Kvittans. T. 10, 74.

22. Juni (**Lundegaard**). Befaling til de Lensmænd[1], der have Herreder i Befaling, straks at oppebære Maanedsskatten af Bønderne for Juli og August Maaneder med Restancerne for Maj og Juni og sende alt til Renteskriver Peder Hanssen paa Kiøpnehafns Slot inden St. Olaui regis Dag [29. Juli], da Kongen hastig skal bruge en stor Sum Penge til Krigsfolket. T. 10, 75 b. Origg. (til Fru Jutte Podebusk og Fru Sidsel Ulfstand).

— (**Kbhvn.**). Befaling til Bønderne i Giers Herred, hvem de end tjene, at gøre Tilførsel til Krigsfolket i Vee og sælge det Proviant til en rimelig Pris, for at Krigsfolket, der mangler Proviant, ikke skal blive nødt til at tage selv. T. 10, 73 b.

25. Juni (**Frederiksborg**). Pantebrev til Loduig Munck, Hofmarskal, paa Pederstrup Gaard og Gods i Laaland, som Otte Galskøtte sidst havde i Værge, for 2253 Dlr., som han for sin Part har betalt af de 45,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Josua van Quallen og dennes Ryttere. P. 252 (overstreget).

— Aabent Brev, at alt, hvad der testamenteres eller paa anden Maade forordnes til de fattige husarme i Kiøbenhafn, straks skal leveres disse, da Forstanderne for de husarme have klaget over, at tit Arvingerne og andre, som tilkøbe sig Arven, ville »rygge« Testamentet og gøre de husarme Hinder paa det til dem givne. [Naar nogle, som de fattige husarmes Forstandere have optaget i Sjæleboderne eller underholdt andensteds i Byen med de til husarme givne Almisser og Penge, dø, skulle deres Klæder og andre Efterladenskaber uddeles blandt de andre fattige, som leve eller komme i de afdødes Sted.] R. 10, 202[2].

— Befaling til Biørn Anderssen at give Kongens Harniskknægt Ordre til at levere Daniel Rantzov, Feltøverste, Stormhue, Runddel med Handske og andet, som hører til det brogede Harnisk, Kongen igen undte Elisseus Guldsmed. T. 10, 77 b.

— Til nedennævnte Adelige. Da Kongen til St. Lauritz Dag [10. Aug.] skal betale Krigsfolket en stor Sum og det vil være Ri-

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] Tr.: Hofman, Fundationer X. 356 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. VI. 140 (efter en Afskrift i Raadstuearkivet). Det i [] tilføjede er udeladt i R., men findes i begge Aftrykkene.

get til stor Skade, om Betalingen ikke finder Sted til den bestemte Tid, beder Kongen dem laane sig N enkelte Dalere og indbetale dem senest 14 Dage før St. Lauritz Dag. Kongen vil holde dem skadesløse og give dem Forvaring derfor. De skulle straks med dette Bud underrette Kongen om, hvad han kan vente. — Register: Johan Friis og Peder Oxe hver 5000 Dlr.; Fru Elsse Tagis og Hr. Otthe Krompen hver 4000; Erick Rud, Otthe Brade, Fru Magdalenne Banner og Oluf Munck hver 3000; Eskild Gøye, Fru Jutthe, Jørgen Suab, Hening Jørgenssen, Fru Anne, Albrit Gøyes, Erick Lange, Biørn Kaas, Hans Johanssen, Hans Stygge, Morthen Suendssen, Fru Anne, Hr. Claussis, Fru Sitzelle, Knud Pederssens, Stygge Rossenchrantz, Hr. Jørgen Lycke, Byrge Trolle, Christoffer Valckendorff, Mogens Godske og Erick Hardenbergk til Mattrup hver 2000; Folmer Rossenchrantz, Erich Rossenchrantz, Niels Rossenchrantz, Axel Urne, Axel Nielssen til Palsgaardt, Erich Bilde, Hartuig Thomessen, Axel Jul, Palle Jul, Niels Jul til Astrup, Erich Valckendorff, Biørn Anderssen, Helof Schaf, Claus Daa, Christoffer Pallessen, Steen Bilde Claussis Søn, Jørgen Bilde og Albrit Oxe hver 1000 Dlr. T. 10, 78. K. Origg. (til Erik Rosenkrantz Akselsen og Fru Sidsel Ulfstand).

25. Juni (**Frederiksborg**). Til Fru Else Ulfstand, Tage Tothis Enke. Da hun tidligere har begæret Øuidtz Kloster til Ejendom for andet Gods og en Sum Penge, beder Kongen hende laane sig 4000 Dlr. senest 14 Dage før St. Lauritz Dag, foreløbig mod Brev derpaa; Kongen vil lade Øuidtz Kloster besigte og, naar det er sket, give hende nærmere Besked om Handelen. Hun skal straks underrette Kongen om, hvad han kan vente sig hos hende. T. 10, 80.

— Til Fru Jutte Podebuske. I Henhold til en tidligere kgl. Befaling har hun udlagt Hr. Niels Saal, Præst i Vesteruig Sogn, en Gaard i Adbøl til Præstegaard, men de 2 Bønder, der tidligere boede paa denne Gaard, have nu berettet, at Hr. Niels allerede i Forvejen havde en Præstegaard, som Erich Rud og 24 af de mest agtede Sognemænd udlagde den daværende Præst, der ogsaa var tilfreds dermed, og at Hr. Niels aarlig har 5 Læster Korn i Tiende foruden Kvægtiende, Offer og Avlen til Præstegaarden. Hvis denne Beretning viser sig at være sand, skal hun lade Bønderne beholde deres Gaard. T. 10, 80 b. K.

26. Juni[1] (**Frederiksborg**). Til Superintendenterne. De skulle befale alle Herredsprovster straks at optage Registre over alle de Sogne, de have i Befaling, med Angivelse af disses Navne, deri liggende Herregaarde, anførte med Navne og Ejere, og Tallet paa Bøndergaarde, Bol og Gadehuse i hvert Sogn samt disses Ejere. De skulle siden modtage Registrene af Provsterne, besegle dem og indsende dem til Kancelliet. T. 10, 81[2]. Origg. (til Superintendenten i Fyen i Provinsark. i Odense; til Superintendenten i Ribe i Provinsark. i Viborg).

— Skadesløsbrev til Daniel Rantzov, Feltøverste, Frantz Brokenhus, Marsk, Hr. Jørgen Løcke, Peder Bilde, Otte Brade, Biørn Kaas, Raader, og Eyler Grubbe, Rentemester, der have sagt god for Kongen til de tyske Ryttere under Henrich van Platow, Johan van Alden og Fritz Cappel for den Løn, som skal betales disse til førstkommende St. Lauritz Dag [10. Aug.]. R. 10, 454.

— Til Borgemester, Raad og Byfoged i Ydsted. Kongen har bevilget, at Herremændene blandt de i Byen liggende Ryttere maa være fri for at svare Sise af alt det Tystøl, som de købe til deres eget Brug. Orig.

27. Juni (—). Til Prioren i Anduordschof. Det forundrer Kongen ikke lidt, at der nu ikke er Havre til de Heste, Kongen har staaende i Klosteret, medens den tidligere Prior, Niels Anderssen, ikke alene fodrede flere Heste end nu, da Kongen har fritaget Prioren for at holde Heste af Klosteret, men ogsaa kunde laane de andre Klostre Havre. Det befales derfor Prioren at passe nøje paa. Hvis der ikke kan skaffes Havre, skulle Kongens Heste en Tid sendes over til Fyen. T. 10, 81 b. K.

28. Juni (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes Hr. Daniel, Sognepræst til Hiøringe, og alle andre at hugge i en Kirkeskov i Vendsyssel, kaldet Volsschouf, hvorover Fru Magdalenne Banner, Ifuer Krabis Enke, har Forsvaret, medmindre de faa Tilladelse af Fru Magdalenne eller hendes Foged; hun har nemlig berettet, at Hr. Daniel uden at spørge hende ikke alene selv hugger i Skoven, men ogsaa tillader andre at hugge deri, hvorved Skoven helt forhugges. De, der forse sig herimod, ville blive tiltalte. T. 10, 82.

---

[1] T. har urigtig: 25. Juni 1569. [2] Tr.: Wulff, Stat. Bidrag t. Vendelbo Stifts Hist. S. 200. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 110 f. (efter Orig. til Fyen).

28. Juni (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe. Ved Forhandlingen i Dag med Johan Foxel om Kongens Gæld til denne stod Johan Foxel haardt paa at faa hele Summen betalt straks, da han havde Brug for den til sin Forretning, men gik dog tilsidst ind paa at lade Halvparten staa til førstkommende St. Michels Dag. Da han jo har gjort Kongen store Tjenester, maa Peder Oxe, for at han ogsaa i Fremtiden kan være villig, endelig skaffe ham Halvparten af Summen, der skal beløbe sig til 8000 Dlr. Hellere end, at han ikke skulde faa Pengene, vil Kongen pantsætte Krongods til den anden forestaaende Udgift. T. 10, 83.

— Til Ifuer Lunge til Tirsbech. Kronens Bønder i Thuersteedt og Thuersteedt Terp, som han paa sine Broderbørns Vegne har i Pant, have klaget over, at deres Fædrift og en stor Del af den Ejendom, som deres Forfædre og de selv have haft i Hævd, nu formenes dem, saaledes Kiersagger, som hans Broder Christoffer Lunge har taget til sig, og Sletingisaas, som hans egen Foged har frataget dem, medens Ifuer Lunge har haft dem i Forsvar, og over, at ovennævnte Foged har fordelt og forvundet Bønderne i Thuersteedt Terp, fordi de tilholdt sig Stetingisaas. Kongen forundrer sig meget over, at Ifuer Lunge, der skal forsvare Godset, kan tillade eller tage Del i saadant, og befaler ham nøje at undersøge Sagen og, hvis noget af Kronens Gods er kommet fra Bønderne, medens han har haft dem i Forsvar, da sørge for, at det kommer tilbage, thi Kongen vil ellers tilholde sig Fyldest i hans Gods derfor. Ligeledes skal han befale sin Foged at lade Delemaalet mod Bønderne falde. T. 10, 84. K.

— Til Erick Podebusch, Embedsmand paa Aalborghus. Da Kongen under sit sidste Ophold paa Aalborghus i Anledning af ovennævnte Klage fra Bønderne i Thuerstedt og Thuerstedt Terp befalede ham at drage til den omstridte Ejendom og paase Bøndernes Tarv, men ikke kan vide, om han har været der eller ej, befales det ham nu paany at drage derhen, tilskrive Kongen fuld Besked om Sagen og hjælpe Bønderne til Ret, hvis de henvende sig til ham med Klager. T. 10, 83 b.

— (**Kbhvn.**). Rettertingsdom, afsagt af Peder Oxe, Hofmester, Frandtz Brockenhus, Marsk, Peder Bilde, Otthe Brade og Biørn Anderssen mellem Rasmus Pederssen i Seyrup[1] og

[1] Vist Sørup, Sunds H.

Hans Mag i Querndrup, Herredsfoged i Sundz Herred, der af førstnævnte beskyldtes for at have indsat nogle Tingsvidner i en Dom anderledes, end de i Virkeligheden løde. Ved Dommen kendes Hans Mag angerløs for denne Stævning, og Rasmus Pederssen dømmes til at erstatte ham Kost og Tæring paa denne Rejse. T. 10, 85.

28. Juni (**Kbhvn.**). Rettertingsdom afsagt af de samme, mellem Rasmus Jesperssen i Tullebylle og Greers Jul, Landsdommer paa Langeland, angaaende en af sidstnævnte over hin afsagt Dom for et Vidnesbyrd om nogle Vindfælder i Bamskof, mellem Rasmus Jesperssen og 5 Bønder angaaende et af disse aflagt Vidnesbyrd mellem ham og Peder Tordssen i Frellisuig om ovennævnte Vindfælder og mellem Rasmus Jesperssen og Niels Pederssen, Slotsfoged paa Trannekier, der i Anledning af det aflagte Vidnesbyrd havde udsat Rasmus Jesperssen af Gaarden og frataget ham hans Gods. Dommen stadfæster Landstingsdommen, tilpligter Rasmus Jesperssen til at betale Landsdommeren Kost og Tæring og erklærer de 5 Bønder angerløse i enhver Maade. T. 10, 127.

29. Juni (**Frederiksborg**). Pantebrev til Eyler Brysche, Hofsinde, paa Vissenberg Birk, Ulkendorp Mark, 2 Gaarde i Andbøl, 2 Gaarde i Gadtzbølle, 2 Gaarde i Kuolbierg[1], 2 Gaarde i Skovfbye, 3 Gaarde i Skalbierg og 1 Gaard i Aalemosse[2], hvilket Gods Anthonnes Brysche tidligere havde i Pant, for 4450 Mk. danske og 3253 Dlr., hvormed han har indløst Godset fra Fru Sitzelle Brysche, Eskil Giøes Enke; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 10, 145.

— Befaling til Knud Pedersen, Borgemester i Kiøpnehafn, straks at skaffe Kongen $^1/_2$ Læst Hvede og 1 Td. Hvedemel og give Biørn Anderssen Ordre til at skaffe Vogne, der i Morgen kunne føre det hid. T. 10, 86[3]. K.

1. Juli (—). Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Da Borgerskabet i Kiøpnehafn har erklæret ikke at kunne svare den paabudte Skat og Kongen ikke kan eftergive den, skulle de kalde de mange for sig, der enten have Kongens Faders eller Kongens Brev paa Frihed for Skat og Tynge, men dog bruge borgerlig Næring, tilkendegive dem de Udgifter, der paahvile

---

[1] Kaalbjærg, Odense H. [2] Andemose, samme H. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 591.

Kongen, og forhandle med dem om efter Evne at hjælpe de andre Borgere med at bære Skatten. T. 10, 86 b[1]. K.

1. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Andersen at lade Hr. Hans Skaning, Kapellan til St. Nicolai Kirke, oppebære Kronens Part af Tienden af Ølstøck Sogn i Aar, uden Afgift. T. 10, 87[2].

2. Juli (—). Forleningsbrev for Otte Brade, Embedsmand paa Helsingborg, paa Kronens Part af Tienden af Hoslef[3] Sogn i Fyen mod aarlig at svare 24 Dlr. deraf til Kronen. R. 10, 146.

— Aabent Brev, at Hr. Peder Nielssøn, Sognepræst i Engelholm, i Aar maa oppebære Kronens Part af Tienden af Quidinge Sogn, uden Afgift. R. 10, 454 b.

— Aabent Brev, at Mogens Lauritzøn, der tidligere boede i Rundeby og nu i Malmø, indtil videre maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al borgerlig Tynge. Udt. i R. 10, 454 b.

— Fornyet Befaling til Otthe Brade, Biørn Kaas og Jørgen Marsuin om straks at indkræve og fremsende den af Bønderne bevilgede Skat, da Kongen ikke kan vente længere paa Pengene; vil nogen ikke betale Skatten til den befalede Tid, skulle de tage Pant derfor, indtil den betales, og intet have forbrudt dermed. T. 10, 87 b. K.

— Befaling til Bønderne i Gydinge Herred, hvem de end tjene, at sidde rede med deres Vaaben, saa de straks kunne møde, naar og hvor Otthe Brade befaler. T. 10, 88. K.

3. Juli (—). Fredebrev for Lauritz Skrædder, kaldet Smed, Borger i Hadersløf, som i Assens af Nødværge har ihjelslaaet Balzar Lauritzen, der har boet i Haderslev, og af Sandemænd i Assens er bleven svoret fredløs derfor, skønt han blev tvungen til Drabet. R. 10, 146.

— Til Borgemester og Raad i Stubekiøbing. Hans Bagger, der for nogen Tid siden flyttede fra Stubekiøbing til Helsingborg, har berettet, at han har købt 4 Pd. Hvede af en af deres Medborgere, Lauritz Hanssen, hvoraf han først hentede de 3 Pd. med en Baad, men da han saa kom anden Gang for at hente det resterende Pund og havde taget 3 Ganghjul og 2 Slibestene med til at

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 591 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 592.
[3] Haarslev, Skovby H.

betale med, have de frataget ham baade Skib og Gods. Det befales dem straks at udlevere ham Skib og Gods, saafremt de ikke ville have, at Kongen paa anden Maade skal hjælpe ham til Ret. T. 10, 89 b.

3. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Bønderne i Thømersøe og Høgs Herreder og i Isholt Len at møde med Heste og Vogne og to færdige Hjælpere til hver Vogn i Laugholm, naar Hr. Peder Schram, Lensmand smstds., tilsiger, og i 4 Dage arbejde med paa de Befæstningsarbejder, som Hr. Peder Schram har faaet Ordre til at lade foretage ved Laugholm Slot. T. 10, 90.

— Til Peder Münck, Admiral. Af hans Skrivelse til Peder Oxe har Kongen set, at han og de Lubske have sendt nogle Pinker hen under Sønder Øelandtz Odde for at undersøge, om de svenske Skibe vare i Søen, hvilke Pinker ere komne tilbage og have meldt, at de intet have mærket til Fjenden, og at han derpaa efter Raadslagning med de Lubske og de andre Høvedsmænd har besluttet at løbe under Sønder Øelandtz Odde med Flaaden og brænde nogle Gaarde paa Øelandt for at faa Fjenden til at begive sig i Søen, hvis han er i Nærheden. Kongen billiger denne Plan, men paalægger ham ikke at blotte Skibene for stærkt for Folk, saa han altid kan tage Kampen op med den svenske Flaade. T. 10, 90 b. K.

— Til Peder Oxe. Kongen har skrevet til Admiralen i Overensstemmelse med hans Betænkning og paalægger ham yderligere at overveje Sagen og derefter ogsaa selv skrive til Admiralen. T. 10, 89.

— Befaling til alle, som ere pligtige at holde Rustning, i Nørrejylland, Fyen, Langeland, Sjælland, Laaland og Falster enten at møde personlig med deres Rustning i Kiøpnehafn 31. Aug. eller, hvis de formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke selv kunne møde, da at sende deres Rustning, da Kongen med det første i egen Person vil gøre et Tog ind i Sverrig. T. 10, 88 b.

— Befaling til Hr. Otte Krompen, Folmer Rosenchrantz, Erick Podbusk, Axel Viffert, Eskild Gøye og Mouritz Podbusk straks at forkynde ovenstaaende Brev for Adelen i Nørrejylland [Fyen og Langeland] og skrive til hver enkelt Adelsmand derom. T. 10, 91 b. K.

4. Juli (—). Til Biørn Anderssen. Da Niels Andersen i Vexsiø, hvem han har udvist af hans Gaard, fordi han resterer med 8 Pd. Korn og 40 Tdr. Havre af Landgilden, har bedt om at

maatte beholde Gaarden og lovet at svare Kornet, skal Biørn Andersen lade ham beholde Gaarden, hvis han kan stille Borgen for Ydelsen af den resterende Landgilde. T. 10, 95 b.

4. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len at opkøbe Slagtestude til en rimelig Pris hos Provster, Præster og Kronens Bønder i deres Len, da Kongen behøver mange til Udspisningen paa Kiøpnehafns Slot og til Orlogsskibenes Bygning. De skulle sende Studene til Kiøpnehafns Slot inden St. Bartolomei Dag [24. Aug.] og sende Registre over, til hvad Pris og af hvem de have købt dem, til Rentemesteren, der skal betale dem derefter. — Register: Kiøpnehafns og Riiberhus Len hver 100 Slagtestude; Nyeborg Len 60; Haldtz Len 50; Kallundborg, Roskild, Soer Kloster, Anduordskouf, Otthense, Aalborg, Aarhus, Skanderborg og Malmø Len hver 40; Vordingborg, Korssøer, Draxholm, Abramstrup, Hagenskouf, Hindzgaufuel, Prioren i St. Knud, Lundenes, Ørum, Skiifue, Vesteruig, Mariagger, Kalløe, Silckeborg, Landzkrone og Helsingborg Len hver 30; Trygeuelde, Holbeck, Ringsted Kloster, Rudgaardt, Segelstrup, Aastrup og Børglom Klosters Len hver 20; Jungshofuit Len 15. T. 10, 96 b.

— Befaling til Peder Oxe at betale N. Ruskendorf 467 Dlr., da denne har lovet at lade den anden gamle Rest staa, saa længe de andre Ryttere lade deres Rest staa. T. 10, 98.

— Til M. Pauel Matzen, Superintendent i Riiber Stift. I Anledning af hoslagte Skrivelse fra Hertug Hans af Holsten befales det ham enten selv at begive sig til Kiøpnehafn for mundtlig at give Kongen eller Peder Oxe alle nødvendige Oplysninger om Sagen eller gøre det skriftlig, saa Kongen kan give tilbørligt Svar. T. 10, 96 b.

— Til Peder Oxe. I Anledning af den af Morthen Suart fra Straalsundt overbragte Skrivelse fra Kejseren, hvori denne begærer, at der maa føres 3000 Læster Bajsalt toldfrit gennem Ørsundt til Brug for Kejserens Undersaatter i Slessien, svares, at Kongen tidligere har givet sit Samtykke dertil og endnu staar ved det. Paa Jørgen von Hols Skrivelse har Kongen svaret, at han ikke har sine Raader hos sig, men selv om de vare tilstede, kunde Kongen ikke give ham anden Besked end den, han tidligere har faaet. Kongen vil efter Peder Oxes Betænkning indtil videre opsætte at svare paa Hinrich Rantzovs Skrivelse om Oleholm. Brevet til Superintendenten i Riiber Stift sendes ham til

videre Besørgelse. Da der mangler Gaas til Kongens eget Brug og Gaasbryggeren klager over, at han ikke kan faa god Hvede, og at den Hvede, han sidst fik, ikke duede, skal Peder Oxe skaffe Gaasbryggeren god Hvede til at brygge af til Kongens egen Mund. T. 10, 95 b.

5. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Hinrick Mougensen i Aar at lade indtil 3000 Læster Bajsalt passere frit gennem Sundet til Kejseren. T. 10, 99.

— Aabent Brev, at Hr. Bertel Søfrenssen, Prior i Anderskof, der har klaget over, at der er stor Mangel i Klosteret paa Foder, indtil videre maa oppebære Kronens Part af Korntienden af Sorby, Bierby, Slustrup og Gierløf Sogne og af Blesinge og Krenkerup i Hafrebierg Sogn og beholde al Halmen deraf til Klosteret mod at levere Stiftsskriveren saa meget Korn, som disse Tiender kunne give. R. 10, 202 b.

— Aabent Brev, at Anderskouf Kloster herefter maa have Jus patronatus til Hafrebierrig, Sorbye og Giersløf Kirker, saaledes som det efter Hr. Bertil Søfrenssøns Beretning fra gammel Tid har haft. Kirkeværgerne skulle gøre Prioren Regnskab og ingen anden maa befatte sig med Kirkerne. R. 10, 203.

— Stadfæstelse af afdøde Dronning Sophias Forleningsbrev for Peter Bekemand paa 1 Gaard, kaldet Urup[1], i Sønder Herred paa Falster og Gobenes Færge, uden Afgift. R. 10, 419 b.

6. Juli (—). Gældsbrev til Jens Kaas, Høvedsmand paa Elfsborg, paa 8130 Dlr., som han efter Rentemester Jochim Becks og Renteskriver Peder Hanssens Afregning med ham dels har udlagt af sine egne Penge dels har laant paa sit Navn til Betaling af Knægtene paa Elfsborg; Kongen lover at tilbagebetale Pengene med det allerførste. P. 253.

— Mageskifte mellem Fru Anne Skram, Jens Juls Enke, og Kronen. R. 10, 14 b. (Se Kronens Skøder under 5. Juli.)

— Til Hr. Bertil Seuerensen, Prior i Anduordskof Kloster. Da en paa Klosterets Gaard Rollerup boende Frue holder en stor Hob Geder paa Klosterets Skove i Kongens Fredejagt og dermed ødelægger Underskoven, uanset at samme Geder ere dømte fredløse baade paa Herredsting og Landsting, skal han endnu en Gang, for at hun ikke skal have noget at klage over, befale hende straks at

[1] Ourupgaard.

ødelægge Gederne; men sker det saa ikke straks, skal han tage dem og lade dem slagte og salte. Han skal undersøge, hvilke Breve Fruen har paa Rollerup, og, hvis hun ikke har Kongens eller Kongens Faders Brev derpaa, da tage Gaarden[1] til Klosteret. Han skal betale de 200 Dlr., Prior Niels Andersen laante af den Hollænder, med Korn og andre Varer til dyrest mulige Pris. T. 10, 100.

6. Juli (**Frederiksborg**). Til Hr. Otte Krompen. I Stedet for de til Jørgen Schram bortmageskiftede 6 Gaarde, som Hr. Otte havde i Pant, giver Kongen ham andre 6 Gaarde i Pant, som Jørgen Schram har udlagt til Kronen, nemlig 1 Gaard, kaldet Høfsgaardt, i Tuinstrup i Hadtz Herred, 1 Gaard i Rud, 3 Gaarde i Flastrup i Sønder Herred og 1 Gaard [i Havrum] i Hofuelberg Herred. T. 10, 101.

— Til Peder Oxe. Kongen ser af hans Skrivelse, at hans Broder Albrect Oxe og Nickel Druckenbrodt ere komne hjem fra Lybeck, hvor de have leveret de Penge, der vare lovede Rytterne til sidste St. Hans Dag; da de berette, at de ikke have faaet de 5500 Dlr., som Jossua von Qualen i Følge sit Regnskab skylder Kongen, skal Peder Oxe, hvis han mener, at det kan gaa, og at Kongen har Ret dertil, indmane Pengene. Kongen har set Henrich Rantzous Skrivelse om Broderen Pauel Rantzou og Nykiøping Slot, men vil hverken pantsætte Slottet eller overhovedet gøre nogen Forandring i Laaland og Falster, førend der kommer Besked fra Kurfyrsten af Saxen, hvorfor Peder Oxe rent ud skal afslaa det; har han saa i Sinde at tale om noget andet, gør han det nok af sig selv. Peder Oxe skal underrette Kongen om, hvor meget [Rytterne[2]] i Følge Overenskomsten i Kiøpnehafn skulle have til St. Lauritz Dag [10. Aug.] i tysk Mønt og hvor meget i dansk Mønt. T. 10, 101 b[3].

— (**Kbhvn.**). Befaling til Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyen, at lade Søndag, Borger i Nyeborg, der har forstrakt Kongen med en Sum Penge, faa Vinding, Auensløf og Vellersløf[4] Sognetiender paa Afgift, dog skal Afgiften sættes saa højt, som nogen anden vil give. K. (opr. Orig.) T. 10, 99 b.

— Til Holger Rossenchrantz. Da der mangler Malt til at brygge Øl af til Orlogsskibene, har Kongen sendt Skipper Vilmer Pederssen med en Bojert til Aarhus for at hente Malt der, hvorfor

[1] T. har urigtig: Gieder. [2] Er overstreget i T. [3] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 215 f (her findes dog ikke det sidste Punktum). [4] Ullerslev, Vinding H.

Holger Rossenchrantz skal skaffe denne fuld Ladning af sine egne Len og af Silckeborg Len og, hvis det ikke kan forslaa, da tage det manglende af den Malt, han tidligere har faaet Ordre til at levere Hinrich Mume. Han skal lade Maltet føre ned til Skibsbroen ved Aarhus. T. 10, 99 b.

7. Juli (U. St.). Aabent Brev, hvorved Henrich Brade og hans Arvinger paa Vidskiøfle faa Jus patronatus til Vidskiøfle Kirke og Præstegaard med Ret til at oppebære Kirkens Indkomst og anvende den til Kirkens Bedste mod at holde Kirke og Præstegaard i Stand og altid skaffe en lærd Sognepræst, der dog først skal kendes duelig af Superintendenten, som ogsaa aarlig skal visitere Kirken. R. 10, 454 b.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Axel Andersen straks at begive sig ind paa Laugholm Slot, blive i Slotsloven hos Hr. Peder Schram og rette sig efter hans Ordrer. T. 10, 102. K.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Sønder Halland, at Kongen har udnævnt Oxe Olssen[1] til Landsdommer i Sønder Halland. T. 10, 102 b.

8. Juli (—). Til Peder Oxe. Kongen bifalder hans Betænkning om Hertugerne Hans' og Adolfs Skrivelse angaaende deres Søster Frøken Dorethea og vil, at der skal skrives til dem i Overensstemmelse dermed. Hvad angaar Hertug Adolfs Skrivelse om, at han har Kaaret i den dytmerske Deling, vil Kongen rette sig efter den første »Afsked«. Kongen fritager Hinrick og Pouel Rantzou for at svare de 600 Dlr. Tredjepenge af Oleholm. Med Hensyn til de 1800 Dlr. til den gotiske Krig[2] skal det forblive ved Hinrick Rantzous Forslag. Kongen sender ham alle Brevene med vedlagte Kopier tilbage, befaler ham at opsætte Svarene og sende dem hid til Underskrift. Med Hensyn til de 4015 Dlr., som hans Broder Albret Oxe har maattet laane paa sit Navn i Lubeck til at betale Rytterne med, saa har Kongen jo sagt Peder Oxe, at han slog sin Lid til Ulid, da han mente, at Jossue von Qualen vilde betale de 5500 Dlr., skønt Kongen nok havde forstaaet, at han ikke vilde gøre det; men kan Peder Oxe skaffe saa mange Penge udover dem, der skulle betales til St. Lauritz Dag [10. Aug.], ser Kongen gerne, at hans Broder faar sine Penge. T. 10, 103.

[1] Aage Olsen Gere. [2] Kurfyrst August af Sachsens Eksekutionskrig 1567 mod Hertug Johan Frederik af Sachsen, hvilken væsentlig drejede sig om Byen Gotha.

10. Juli (**Frederiksborg**). Aabent Brev til Provster og Sognepræster over hele Riget, hvorved Kongen i Anledning af deres Besværinger over den sidst [22. Juni 1568] paabudte Skat formilder denne noget, saaledes at hver 10 Præster skulle lægges i Læg og give 100 Dlr., Halvdelen i Dalere og Halvdelen i dansk Mønt; den rige skal hjælpe den fattige. Kongen haaber, at de i Betragtning af denne Mildhed herefter ville, hvis det bliver absolut nødvendigt, hjælpe Kongen efter Evne, indtil Fejden faar Ende. T. 10, 105. K.

— Til Stiftslensmændene. Ovenstaaende Brev sendes dem til Efterkommelse. T. 10, 106 b.

— Til Holger Rossenchrantz. Thomes Pederssen i Rodstedt har berettet, at to af hans egen Husbond Christoffer Lyckes Svende og Vincentz Rossenchrantz's Karl ved Nattetid ere komne til hans Gaard, have opslaaet hans Døre og uden al Grund ihjelslaaet hans Søn, og at han, da han drog til Christoffer Lycke for at klage, ikke har faaet Ret, men er bleven udvist af dennes Gaard. Da Kongen gerne saa, at saadant Manddrab blev straffet, skal Holger Rossenchrantz efter den Befaling, han har i Nørrejylland, paase, at Thomes Pederssen faar Ret over Manddraberen. Kongen var ikke utilbøjelig til at give Thomes Pederssen Stævning over Christoffer Lycke, men da han ikke véd, hvornaar Raadet kan komme sammen, og ikke vil, at Thomes Pederssen yderligere skal forurettes af sin Husbond, skal Holger Rossenchrantz i Kongens Navn befale Christoffer Lycke at holde Manddraberen tilstede, saafremt han ikke selv vil staa til Rette for dennes Gerning, og stille Thomes Pederssen tilfreds. T. 10, 107.

— Befaling til Renteskriver Peder Hansen at betale Hans Johanssens, Christoffers Søns, Tjener, paa Regnskab for 4 Heste i 2 Maaneder 10 Dlr. i Markstykker for hver Hest om Maaneden, tage Kvittans derfor og indskrive det ved de Herremænd, der sidst fik Penge paa Haanden her paa Slottet. T. 10, 108.

11. Juli (—). Fornyet Befaling til de Lensmænd i Skaane, der have Herreder, at hjælpe Hr. Hans Brolægger, Kannik i Lund, med at indkræve Maanedsskatten af Bønderne i Skaane og alvorlig befale deres Fogder, Herredsfogder og Ridefogder, der hidtil have vist sig forsømmelige, ligeledes at hjælpe ham. Svare Bønderne ikke Skatten i rette Tid, skulle de befale deres Fogder at inddrive den. T. 10, 108 b.

11. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Henrick Mougensen, Tolder i Helsingøer, at betale Johan von Alden, Ritmester, 200 Rosenobler og indskrive dem i sit Regnskab. T. 10, 109.

12. Juli (—). Livsbrev for Tomes Bernsen paa en Kirkegaard i Hierum Herred, kaldet Maskergaard, hvoraf der aarlig svares 4 Ørte Korn til Giemsing Kirke, hvilken Gaard han har fæstet af Caspar Mule, Provst i Riiber Domkirke; efter hans Død maa hans Hustru uden Stedsmaal beholde Gaarden, saa længe hun sidder som Enke. R. 10, 15.

— Til Holgier Rossenchrantz. Da en stor Del af Købstæderne i Nørrejylland, saaledes som vedlagte Register udviser, endnu staa til Rest med den Skat, de skulde have udgivet til sidste St. Hans Dag, skal han sørge for, at disse Restancer straks blive betalte og sendte til Kiøpnehafn. For at fremme Indkrævningen sendes der ham 4 aabne Breve, hvormed han skal affærdige 4 dertil egnede Adelsmænd, en til hvert Stift, saa disse straks kunne indkræve Restancerne. Han skal befale Lensmændene at sørge for, at Maanedsskatten for Maj, Juni, Juli og August, som tidligere befalet, bliver betalt inden St. Olufs Dag [29. Juli], da Rytternes Oprykning vil blive forhalet, hvis Pengene til deres Betaling ikke komme ind i rette Tid. T. 10, 109.

— Befaling til Købstæderne i Nørrejylland straks at betale den resterende Skat til N. N., der er sendt did for at indkræve den. T. 10, 110 b. K.

— Befaling til Hr. Otte Krompen, Folmer Rossenchrantz, Axel Viffert og Erick Podebusk at rette sig efter Statholderen i Nørrejylland Holger Rossenkrantzis Ordrer, ligesom det var Kongens egne. T. 10, 111. K.

— Befaling til Eskild Gøye straks at begive sig til alle de Købstæder i Fyen, der staa til Restance med den til sidste St. Hans Dag paabudte Skat, indkræve Skatten og øjeblikkelig sende den til Kiøbenhafn. Der sendes ham aabent Brev til Købstæderne om straks at udrede Skatten. T. 10, 112.

— (**Kbhvn.**). Kvittans til Eyler Grubbe, Rentemester, og Peder Hanssøn, Renteskriver, der i Overværelse af Kongen selv, Peder Oxe, Hofmester, Johan Fris, Kansler, Børge Trolle, Holger Rosenkrantz, Peder Bilde, Otte Brade, Jørgen Rosenkrantz, Biørn Kaas, Biørn Andersøn og Axel Urne, Raader, have gjort Regnskab for al deres Indtægt og Udgift fra 10. Dec. 1565 til Nytaarsdag

1568. De bleve skyldige: 8 Rosenobler, 2 Henricusnobler, 31 Engelotter, 17 Dobbeltdukater, 2 Kroner, 1 Goltgylden, 1 »rier« Gylden, $15^1/_2$ Lod Guld, 4 rinske Guldringe, 2642 ny Dlr. 14 Sk. 9 Pend. lybsk, 21,728 Mk. 11 Sk. $5^1/_2$ Pend. danske, 951 Mk. Klippinge og 2 forgyldte Sølvringe, hvilket Peder Hanssøn siden skal staa til Regnskab for. R. 10, 203 b.

14. Juli (**Frederiksborg**). Fredebrev for Hans Jenssøn, der efter Faderen Jens Jørgenssøns Beretning har ihjelslaaet Christian Thorkelssøn og er bleven svoret fredløs derfor; han har nemlig bevist at have stillet den afdødes Slægt og Venner tilfreds. R. 10, 146 b.

— Til Peder Oxe. Christoffer von Stetin, der for 3 Aar siden blev antagen som Bartskær paa Holmen, har berettet, at han endnu har 226 Mk. tilgode for denne Tjeneste, at han ogsaa har forbundet Slotsfolkene paa Slottet [København], hvortil der altid tidligere har været holdt en særlig Bartskær, hvorfor han heller ikke har faaet Betaling, og at han desuden paa Skibet Jægermesteren har holdt 3 Svende med Kiste og alle Redskaber, hvilket han altsammen har mistet, saa han nu er kommen i Gæld. Det befales Peder Oxe at undersøge Sagen og stille ham tilfreds for hans Tilgodehavende. Da Michel Bartskær, der nu har Befaling paa Holmen, skal være meget uheldig i sit Embede, og Kongen nødig vilde, at nogen saaret skulde komme i Ulykke ved Forsømmelighed, skal Peder Oxe sætte en anden til Bartskær, enten denne Christoffer von Stetin eller en anden forstandig Mand, da det jo koster Kongen lige meget i Besolding. T. 10, 113[1].

— Til Eskild Gøye, Embedsmand paa Nyborg. Da Borgerne i Nyborg have begæret Tilladelse til at flytte deres Stalde ud af Byen og igen opsætte dem paa en Byen tilhørende Grund nord for Byen, skal han straks i Forening med Borgemestre og Raad udse en belejlig Plads dertil. T. 10, 114. K.

15. Juli (—). Livsbrev for Michel Pedersøn, kaldet Gydinge, og hans Hustru Fru Biirgitte paa Biørnstrup Gaard i Gydinge Herred med 3 Gaarde og 2 Fæster smstds., Giødeløf, 2 Gaarde og 1 Fæste i Høxlinge[2], 1 Gaard og 1 Fæste i Onysløf[3], 2 Fæster og [1 Hus] i Ettorp og 1 Torp, kaldet Husum, uden Afgift. R. 10, 455 b.

[1] Tr.: Herholdt og Mansa, Saml. t. d. danske Medicinalhist. I. 208 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 592 f. [2] Hyllinge, Torne H. [3] Önnislöf, samme H.

15. Juli (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Oxe at gøre sig al mulig Flid for at skaffe Penge til at betale Henrick Masbeck hans Tilgodehavende med, saa at denne desto snarere kan blive sendt til Tyskland for at købe og bestille det til Oprykningen nødvendige. T. 10, 115.

— (**Kbhvn.**). Til Borgemestre og Raad i Stege og Nykiøbing paa Falster. Da Kongen med det første venter nogle Knægte ind fra Tyskland, skulle de, naar der kommer Knægte did, forlægge dem i Byen og indtil videre skaffe dem Underholdning; de skulle med det første igen blive fri for Knægtene. T. 10, 114 b. K.

17. Juli (**Avnsø**). Til Hr. Johan Friis. Kongen har af hans Skrivelse og af Frantz Brochenhus's Skrivelse til Peder Oxe set, hvilke Efterretninger Frantz Brochenhus har faaet fra Sverrig. Det af ham opsatte Brev til Otte Brahe tilbagesendes underskrevet og beseglet. Erfarer han noget særligt om Kongens Skibe eller andet, skal han straks meddele Kongen det. T. 10, 116.

— Til Peder Oxe. Da Kongen efter sin Ankomst her til Egnen har erfaret, at noget af det Gods, Mogens Godske sidst fik i Pant, ligger i Kongens Fredejagt til Dragsholm, og at en Gaard deraf tilhører Anderschoufs Kloster, skal Peder Oxe kalde Mogens Godske til sig, faa at vide af ham, hvilke Breve han har paa Moselen, og, hvis han kun har simpelt Forleningsbrev derpaa, da give ham dette Len i Pant, saa ovennævnte Gods kan komme tilbage til Kongen og Klosteret. Han skal straks tilskrive Kongen klar Besked om Sagen. T. 10, 116 b.

18. Juli (—). Befaling til de Købstæder, der endnu staa til Rest med den til sidste Hell. Trefoldigheds Søndag [13. Juni] udlovede Pengehjælp, at betale Restancerne i Kiøpnehafn inden St. Olufs Dag [29. Juli] i det seneste, saafremt de ikke ville staa til Rette for deres Forsømmelse og ville have, at Kongen skal sende Krigsfolk til dem og lade disse blive hos dem, indtil baade Hovedstol og Renter ere betalte. T. 10, 117 b.

19. Juli (—). Ekspektancebrev for Jacob Vind, kgl. Sekretær, paa det første ledige Kannikedømme i Riiber Domkirke, tidligere givne Ekspektancebreve hermed dog uforkrænkede. R. 10, 15 b.

— Til Johan Fries. Paa hans Forespørgsel om, hvorvidt Kongen ønsker, at Steffan Løytze bliver brugt i den Legation, som Kongen af Polen vil sende her ind i Landet, svares, at Kongen,

eftersom Valget staar til ham, helst ser, at Løytze bliver hvor han er, da Kongen ikke vil have noget med ham at skaffe. T. 10, 118.

19. Juli (**Avnsø**). Til Biørn Koes[1]. Kapitlet i Lunde Domkirke har klaget over, at der gøres det Hinder paa Halmen af Rug- og Bygtienden af Liunids, Vemmendehøfs og Skiøds Herreder, der henlagdes[2] til Underholdning for Skolemesteren og 12 fattige Degne i Lund i Stedet for noget Gods, der lagdes under Kronen, og hvoraf de tidligere underholdtes paa Lundegaard. Da Kongens Mening imidlertid har været, at ovennævnte Tiende med Halm og al anden Herlighed skulde anvendes til Underholdning for Skolemesteren og de 12 Degne, maa Biørn Koes slet ikke befatte sig med den, medmindre det kan ske med de 2 Kannikers Samtykke, der raade for Tienden. Klage Kannikerne over, at Bønderne trykke sig ved at svare Tienden, skal han tilholde Bønderne at tiende i rette Tid og i Negene. T. 10, 119 b.

20. Juli (—). Pantebrev til Folmer Rosenkrantz, Embedsmand paa Aarhuusgaard, paa 1 Gaard i Vegerslef i Nørre Herred i Kalløe Len, 1 Gaard i Thursøe, 1 Gaard i Danstrup[3] i Sønder Hald Herred, 1 Gaard i Vester Alling, 1 Gaard i Lemmyr, 2 Gaarde i Bondstrup[4], 1 Gaard i Nøløf i Hadz Herred og 1 Gaard i Thuustrup for 2253 Dlr., som han for sin Part har betalt af de 45,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Josua von Qualen og dennes Ryttere. P. 253 b.

— Befaling til Peder Oxe, Johan Friis, Frantz Brochenhus, Hr. Otte Krompen, Byrge Trolle, Oluf Munck, Hr. Peder Schram, Hr. Jørgen Løcke, Holger Rossenkrantz, Peder Bilde[5], Otte Brade[5], Jørgen Rossenkrantz[5], Erick Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen og Axel Urne at møde paa Kiøpnehafns Slot 31. Aug., da Kongen har noget magtpaaliggende at tale med dem om. K. T. 10, 120 b.

— Til Frantz Lauritssen, Foged paa Dragsholm. Kongen har eftergivet Erich Ibssen i Hafuensiøe $^1/_2$ Pd. Korn af dette Aars Landgilde. Orig.

21. Juli (—). Aabent Brev, at ingen indlændiske eller udlændiske Købmænd og Forprangere maa handle eller købslaa

[1] I en Afskrift i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. 1128 4to, hvorefter Brevet er gengivet hos Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 111 f., er Brevet stilet til Bjørn Kaas og Jørgen Marsvin. Det i T. indførte Brev synes heller ikke at være det til Bjørn Kaas, da han heri tiltales med: Du, skønt han var Rigsraad. [2] Se Kanc. Brevbøger 1561—65 S. 54. [3] ? Tammestrup. [4] Bendstrup. [5] Er oversprungen i T.

andensteds paa Mors end i Nykiøping under Tab af de Varer, de have med at fare, til Kronen; dog skulle Borgerne i Byen saa holde Humle, Staal, Salt og andet fal og sælge det for en rimelig Pris til Bønderne, der ogsaa for Korn og andre Varer maa købe Tømmer og Deler til deres Huses Bygning af Hallandsfarere og Norbagger, som komme did. Borgerne have nemlig tilkendegivet, at nogle af Byens Breve ere gaaede til Grunde ved den sidste Ildebrand, deriblandt et Brev, udstedt af Kong Christiern I i Holstebro 1460, hvoraf de havde en Vidisse under Hr. Niels Langis og Gunde Langis Segl, lydende, at ingen maa købslaa paa Mors andre Steder end i Nykiøping. R. 10, 16.

21. Juli (**Avnsø**). Fornyet Befaling til Folmer Rosenkrants om at udlægge Hr. Jens Pederssen en Kronens Gaard i Liisberg Sogn til Præstegaard i Stedet for den Præstegaard, Erick Schram fik til Mageskifte. T. 10, 115 b.

22. Juli (—). Til Borgerskabet i Hedinge. Da Henrick Holck har klaget over, at de 10 Mk. danske, som Byen af sin Byskat aarlig skal svare til Hell. 3 Kongers Kapel i Roschilde, og som aarlig afkvittes i Byskatten, ikke ere blevne betalte i de sidste 4 Aar, befales det Byen straks at betale Restancen og for Fremtiden betale i rette Tid. T. 10, 121. K.

— Til Palle Jul. Da Caspar Mul, Provst i Riber Domkirke, har berettet, at Palle Jul tilholder sig en Kirkegaard, kaldet Arenberggreen, der fra Arilds Tid har svaret Landgilde til Arenberg Kirke og Herlighed til Provsten i Riber Domkirke, og Kongen ikke ved, med hvad Ret han tilholder sig denne Gaard, befales det ham at lade Kirken faa Landgilden og Provsten Herligheden; mener han at have Ret til Landgilde og Herlighed af Gaarden, skal han tilskrive Kongen al Oplysning derom. T. 10, 121 b. K.

— Til Johan Friis. Da det kejserlige Sendebud har begæret at blive flyttet, fordi der er kommet Sygdom i hans Herberg, og Kongen finder det raadeligst, at han kommer til Roschildegaard, skal Johan Friis tale med Biørn Anderssen om, hvorledes dette skal ordnes, og siden lade Sendebuddet komme did. T. 10, 122.

— Til Hr. Bertel Seurenssen, Prior i Andersko Kloster. Da Lauritz Laurssen og Oluf Jenssen i Ulstrop paa egne og deres Bymænds Vegne have klaget over, at deres Gaarde ere satte for højt i Landgilde, skal han med det første lade uvildige Oldinge sætte Gaardene for en rimelig Landgilde, hvis det findes, at de

ere satte for højt, og give Ansættelsen beskreven fra sig. T. 10, 122 b. K.

24. Juli (**Kallundborg**). Til Oluf Munck, Jens Spend, Jørgen Spliid, Mogens Mogenssen, Lauritz Schram og Erick Rosenkrantz. Da Jacob Rostrup til Leergraf paa Aulum Kirkes Vegne har berettet, at M. Matz Huid, Sognepræst i Holsterbroe, der for nogen Tid siden har købt en Gaard, kaldet Skirck, nu med en Lavhævd vil tilholde sig nogen Ejendom deri, som efter gamle Lavhævder og Dannemænds Vidnesbyrd tilhører Aulum Kirke, skulle de med det allerførste mødes paa et belejligt Sted, stævne begge Parterne med deres Beviser for sig, undersøge, om M. Matz Huids Skøde og Adkomstbreve indeholde, at han har købt Aulum Kirkes Ejendom i Skirck lige saa vel som den anden Bondeeje, og afsige Dom om Adkomstbrevenes Gyldighed. Hvis M. Matz ikke har Kongens eller Kongens Faders Skødebrev paa Aulum Kirkes Part i Skirck og denne tildømmes Kirken, skulle de straks udlægge Kirken dens Part. T. 10, 123. K.

— Befaling til Stiftsskriveren i Sjællands[1] Stift i Aar at lade Gert Matzen i Allershafuer, Kirkeværge til Brenninge Kirke, oppebære Kirkens Part af Tienden af Brenninge Sogn til dermed at istandsætte den bygfaldne Kirke. T. 10, 124. K.

— Befaling til Stiftsskriverne i Nørrejylland at oppebære alt Kirketiendekornet ligesom forrige Aar, borttinge baade dette og Kronens Part af Tienden til de højstbydende, lade Bygget gøre i Malt henimod Foraaret og opbevare Maltet tilligemed Rug og Havre indtil videre. T. 10, 125 b.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd straks at lade lave og beslaa N Rustvogne og sende dem til Kiøbnehafns Slot inden 8. Dagen efter St. Bartholomei Dag [31. Aug.], da der skal bruges en stor Hob Rustvogne paa det forestaaende Tog ind i Sverrig og de i sidste Aar brugte Vogne ere forkomne og der ikke saa hurtigt kan laves saa mange ny paa Kiøbnehafns Slot. Der sendes dem en Tømmermand, der skal give dem nærmere Undervisning, og et Hjul til at lave efter[2]. Hvis de ikke have tørt Tømmer nok, skulle de se at faa saadant hos Bønderne i deres Len og give disse andet Tømmer i Stedet. — Eskild Gøye 18 Vogne, Biørn Kaas 4, Jørgen

[1] T. og K. have fejlagtig: Riber. [2] Dette Punktum udelodes i Brevet til Holger Rosenkrantz.

Marsuin 2, Otthe Brahe 2, Palle Ulfeld 1 og Holger Rosenkrantz 10. T. 10, 125. K.

27. Juli (**Kallundborg**). Til Hr. Otte Krompen, Folmer Rosenkrantz, Axel Viffert og Erick Podebusk. Da det gaar meget langsomt til baade med Opkrævning af Skat og med andre Bestillinger, har Kongen befalet Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, at have Opsigt med saadant, hvorfor det befales dem at være Holger Rosenkrantz lydige og, naar de faa kgl. Brev eller Brev fra denne om noget, der skal besørges uden Forhaling, da udrette det uden Forsømmelse. T. 10, 126. K.

28. Juli (—). Befaling til Jens Ellekier, Stiftsskriver i Sjælland, i Aar at lade Sognepræsten og menige Sognemænd i Borge Sogn oppebære Kirkens Part af Tienden af Sognet, da de i Fjor have købt Sten og Kalk til deres meget bygfaldne Kirke og nu straks ville lade den gøre i Stand. T. 10, 129. K[1].

29. Juli (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har af deres Skrivelse set, at de have kaldt Frantz Brochenhus og Otte Brahe til sig, og billiger den Bestemmelse, som de i Forening med disse have taget, om at sende de for nylig antagne tyske Knægte, der vare forlagte i Stege og Nykiøbing paa Falster, til Halmstad, ligesom ogsaa Indsættelsen af Jacob Wintz til Høvedsmand over Knægtene og de øvrige af dem trufne Dispositioner om Befæstningen af Halmstad og andet billiges. Ligeledes bifalder Kongen deres Skrivelse til Vincentz Jul, deres Ordning med Hensyn til Tienderne i Nørrehalland, Afsendelsen af en Gallej og 2 Pinker til Varburg, dog skal Vincentz Juls og Jens Kaas's Betænkning derom først indhentes, Bygningen af 2 Gallejer i Norge i Pros Lauritzens og Erick Rosenkrantz's Len og Indsættelsen af de svenske Fanger, der have handlet utilbørligt, paa Gallejen. Kongen saa gerne, at Orlogsskibene bleve i Søen til efter St. Bartholomei Dag [24. Aug.], da Fjenderne, hvis de ville i Søen i Aar, sikkert komme inden den Tid. Kongen billiger hvad de skrive om de skotske Krigsfolk, der ventes ind i Riget, om Veit von Soltwedel og Hans von Kindelbruck og bifalder, at de skrive til Lensmændene i Jylland om de jydske Knægte, der ere løbne fra Halmstad. De skulle holde

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 287 (hvor der opstilles den Formodning, at det ikke er Borre Sogn paa Møen, men Raklev Sogn, Arts H., der undertiden ogsaa kaldtes Borre Sogn).

Dr. Zacharias i Forstrikning, indtil Kongen selv kommer tilstede. Skønt Rytterne efter Frantz Brochenhus's Melding til Peder Oxe ikke ville afkvitte det Klæde og Sidentøj, de nu faa, i den Sum, de skulle have til St. Lauritz Dag [10. Aug.], haaber Kongen dog, at de, naar Daniel Rantzou kommer og forhandler med dem, gaa ind paa at lade det afregne til denne første Termin, men de skulle dog overveje hele denne Sag. Det begærede Register over dem, der havde lovet at laane Kongen Penge, sendes dem, men Kongen anser det ikke[1] for nødvendigt paany at skrive til disse, thi de, der ville laane, møde nok frem i Tide. T. 10, 130[2]. K.

29. Juli (**Kallundborg**). Fuldmagt for Peder Bille, Embedsmand paa Kalliindborg, til at tage gamle Oldinge til sig og i Forening med dem sætte Konings og Brenninge Møller, hvis Indehavere klage over at være satte for højt i Landgilde, for en rimelig Landgilde og indskrive dem i Jordebogen derfor. T. 10, 129 b. K.

— Til Peder Oxe. Borgerskabet i Kallindborg har berettet, at det i de sidste Aar har havt stort Besvær med at overføre Krigsfolket og andet Kongens Folk og Gods og med at skaffe fri Færger og Underholdning, men ikke desto mindre sættes det, naar der skal svares Skat og anden Tynge, lige saa højt som før, ja meget over Evne, uagtet mange Borgere formedelst de store Besværinger ere flyttede til andre Byer. Af de nu paabudte 800 Dlr. have de betalt 530 Dlr. og erklære, at de formedelst deres Fattigdom ikke kunne svare mere nu. Da deres Fremstilling er rigtig, har Kongen eftergivet dem Resten. T. 10, 131 b. K.

— Befaling til M. Frantz, Abbed i Ringsted, at optage Jens Seufrenssen, der er bleven lemlæstet af Rigets Fjender, i Klosteret og skaffe ham Underholdning og Klæder, saa længe han lever. T. 10, 132.

30. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Claus Daa til Raufnstrups Pant i Giørstinge Len forhøjes med 500 Dlr. P. 255 b.

— Aabent Brev, hvorved Hans Johanssen til Fobitzlets Pant i Alling Kloster forhøjes med 1000 Dlr. P. 256 (overstreget).

— Livsbrev for Anders Jenssen, der var Foged paa Herlofsholm, paa Kronens Part af Tienden af Riislef Sogn i Tydebergs Herred mod en aarlig Afgift af 3 Pd. Byg, 3 Pd. Rug,

[1] Er oversprunget i T. [2] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 662 ff.

4 Tdr. Havre og 2 Skpr. Gryn, som han skal levere i Nestved, hvor Stiftsskriveren befaler. R. 10, 205 b.

30. Juli (**Kallundborg**). Aabent Brev, at M. Morten Pedersøn Alban, Abbed i Soer Kloster, indtil videre maa oppebære til Klosteret Kronens Part af Tienden af de Kirker i Soer Birk, som han hidtil har haft, mod aarlig at svare saa meget Korn, Tienderne kunne give, paa Kiøpnehafns Slot; endvidere maa han til Klosteret uhindret nyde alle de Kirkejorder, Kapeller og Degnebol, som Klosteret har Jus patronatus til. R. 10, 205 b.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Hermed sendes dem 3 Skrivelser fra Borgemestre og Raad i Lubeck. De skulle i Anledning af den deri indeholdte Meddelelse om, at der i England udrustes Skibe for Svensken, hvilke allerede have taget et af Lubecks Skibe, opsætte et Brev til Dronningen i England om at have Opsigt hermed; ligeledes skulle de opsætte et Svar til Borgemestre og Raad i Lubeck paa Skrivelsen om den Dag, da Byens Gesandter skulle møde i Kiøbnehafn, hvilken var bestemt til 10. Aug. De skulle befale Admiralen at lade de i Lubecks tredje Skrivelse omtalte Vidnesbyrd forhøre. Der sendes dem en Skrivelse til Otte Brahe fra en af hans Fogder med Befaling til at undersøge de deri meldte Tidender og anordne det fornødne. Kongen henstiller til dem, om man skal forhandle med de Lubske om at faa de tyske Knægte, de have paa deres Skibe, i Kongens Tjeneste, naar Skibene komme af Søen; hvis de anse det for raadeligt, skulle de opsætte et Brev til Lubeck derom. T. 10, 133. K.

— Aabent Brev, at Pouil Stuer herefter skal ride paa Kronens Skove i Roschillegaards og Skioldenes Len og andre Kronskove, Kirkeskove og Præsteskove der omkring og passe paa, at ingen Dyr skydes. T. 10, 134. K.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Folmer Rosenkrantz om til Foraaret at levere Richardus Vederbarn, Borger i Helsingør, hvem Kongen skylder 1000 Dlr., 21[1] Læster Korn, hver Læst beregnet til 42 Tdr., af Aarhusgaards Indkomst, tage Kvittans derfor og indskrive det i sit Regnskab. T. 10, 132 b[2].

---

[1] T. har urigtig: 41. [2] Foran er indført en Optegnelse af Jochim Beck om, at Richardus Viderbarn skal have Brev til Folmer Rosenkrantz om 21 Læster Byg og Malt, da han ikke har kunnet faa de 20 Læster, som Stiftsskriveren i Aarhus tidligere har faaet Ordre til at levere ham.

31. Juli (**Kallundborg**). Til Jens Koes. Da de i Vorberg have bygget nogle Espinger, hvormed de ville løbe i Søen og røve fra Kongens Undersaatter, saaledes som de allerede have gjort, vil Kongen sende to Pinker og en Gallej derop for at erobre eller opbrænde Espingerne. Han skal derfor i Forening med Vincentz Jul paa Bahus overveje, hvorledes man bedst kan gøre Fjenden Afbræk, og med Espinger, Skærbaade og Knægte hjælpe de opsendte Skibe; Vincentz Jul skal give ham nærmere Besked. T. 10, 134. K.

— Til Holger Rosenkrantz, Hr. Otte Krompen, Hans Johanssen og Erick Lange. Da Stiftsskriveren i Aarhus Stift har berettet, at en stor Del af den sidst paabudte Madskat endnu staar tilbage i deres Len, skulle de straks indkræve Restancerne og levere dem til Stiftsskriveren, for at han ufortøvet kan sende dem til Kiøpnehafn. T. 10, 135. K.

1. Aug. (**Nygaard** i Ods Herred). Aabent Brev, at Jens Degn i Hiembeck for sin Alderdoms og Vanførheds Skyld maa være fri for alle Kongeskatter, saa længe han lever; derimod skal han aarlig svare sin pligtige Landgilde til Anderskof Kloster. R. 10, 206.

— Aabent Brev, at Sognemændene i Rakeløf Sogn maa holde deres egen Sognepræst, saa længe de selv kunne lønne ham; Sognepræsten skal gøre tilbørlig Tjeneste og holde Præstegaarden i Stand. R. 10, 206 b[1].

— (**Gaarden i Ods Herred**). Forleningsbrev for Povel Kieldssøn i Saltofte, Ridefoged i Kallundborg [Len], paa Kronens Part af Tienden af Ubye Sogn med den øde Jord paa Kloubye Mark, som plejer at følge denne Tiende, for en aarlig Afgift af 10 Pd. Korn, Rug og Byg, 4 Tdr. Havre og 2 Skpr. Gryn, som han skal levere, hvor Stiftsskriveren befaler. R. 10, 206 b.

3. Aug. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Fru Jute Podebusches, Knudt Gyllenstiernis Enkes, Pant i Vesteruig Kloster forhøjes med 840 Dlr. og 1160 ny Dlr., som hun har laant Kronen, samt 300 Dlr. og 600 Mk. danske, som hun 1563 har laant Kronen paa Gældsbrev. P. 257 (overstreget).

— (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for M. Bunde, Sognepræst i Aarhus, paa Kronens Part af Tienden af Maling Sogn, uden Afgift. R. 10, 17.

— Livsbrev for Seuerin Lauritzen i Hoybye paa den

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 286.

Kronens Gaard i Hoybye, som han har fæstet og selv paabor, mod at svare sædvanlig Afgift og være Befalingsmanden paa Draxholm lydig. R. 10, 207.

3. Aug. (**Frederiksborg**). Lignende Brev for Lauritz Nielssen paa Ellingegaard i Ellinge By. Udt. i R. 10, 207 b.

— Mageskifte mellem Hans Bonde og Kronen. R. 10, 207 b. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Frantz Lauritssen, Foged paa Dragsholm, paa Hornsøholm med dertil liggende Fiskeboder, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. T. 10, 135. K.

4. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Hr. Jørgen Løckes Pant i Mariager Kloster og Giislom Herred forhøjes med 1000 Dlr. P. 256 b (overstreget).

— Aabent Brev, hvorved Undersaatterne paa Seerø, der have berettet, at Borgerne i Kallundborg for kort Tid siden med vrang Undervisning have udvirket kgl. Forbud mod at besøge Kaarshafn i Skypings Herred, atter uanset dette Brev faa Tilladelse til at besøge Havnen og sælge Kalk, Tømmer, Sten og Sild til Bønderne og igen købe Korn og andet til deres Huses Ophold, da de fra Arilds Tid have besøgt denne Havn og det er den eneste Havn, hvor de kunne søge Tilflugt med deres Skibe, naar der opstaar Storm og de komme af Søen; dog maa de ikke bruge Landkøb eller Forprang, hvilket Fogden paa Dragsholm skal paase. R. 10, 208[1].

— Befaling til Bønderne i Høraa, Bierresø og Vallekilde at søge Dragsholm Birketing, da Byerne herefter skulle høre til Dragsholm Birk. R. 10, 208 b.

— Befaling til Roluf Nielssen i Riibe, der skal have en Sum rede Penge liggende, som han har oppebaaret paa Kongens Vegne, straks med et paalideligt Bud at sende disse hid tillige med sit Regnskab, hvilket Kongen da vil lade høre og kvittere. Udt. i T. 10, 136. K. (i Udt.).

— Befaling til Jens Skriver, Slotsfoged paa Riibe, straks at hidsende alle de Penge, han har oppebaaret af Skatter og Slottets Indkomst. Udt. i T. 10, 136. K. (i Udt.).

— Til Henrick Mogensen. Jacob Marthel af Diepen i Frankrig, der havde svaret Told i Sundet af sit Skib og givet Lastepenge

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 378 f.

for at maatte sejle til Naruen, men af Frygt for dantzigske Fribyttere opgav dette og sejlede til Dantzig i Stedet for, vil nu løbe til Naruen, men begærer Fritagelse for Lastepenge, da han forrige Gang jo ikke benyttede sig af Tilladelsen. Paa den frantzøske Legat Hr. Carolus Dantzeus's Forbøn har Kongen ogsaa tilladt dette. T. 10, 136 b. K. Orig.

4. Aug. (**Frederiksborg**). Til M. Oluf Offesen, Kantor i Roschilde Domkirke. Kongen begærer 4 Roschilde Kapitels Gaarde i Biergesø, der ligge belejligt for Dragsholm Slot, til Mageskifte og har givet Fogden paa Dragsholm Ordre til at udlægge Kapitlet Fyldest derfor. Naar Udlæget er sket, vil Kongen give Kapitlet Brev derpaa. Han skal straks tilskrive Kongen Besked. T. 10, 137. K.

— (**Kbhvn.**). Til Anders Matzen, Foged paa Ferrø. Han skal, naar han kommer til Amsterdam med Kongens Fisk, i Forening med Johan Falkener sælge disse saa dyrt som muligt og mod Kvittans lade Betalingen for Fiskene blive hos denne paa Regnskab. Udt. i T. 10, 136.

6. Aug. (**Frederiksborg**). Til Biørn Andersen. Da Prior og menige Vikarer i Roschilde have klaget over, at der i Kongens og Kongens Faders Tid er kommet Vikarier og Vikariegods fra Domkirken, uden at dog de, der have faaet det, have bevist deres Ret til det eller have vundet det ved Rettergang, skal han kalde Prioren og nogle af de ældste Vikarer for sig, faa at vide, hvilke Vikarier og hvad Vikariegods der er kommet fra Domkirken, og forfølge det med Retten, uanset hvem der har faaet det. T. 10, 138. K.

— Befaling til Prioren og Vikarerne i Roschilde at optage Registre over de Vikarier og det Vikariegods, der ere komne fra Domkirken, og sende Registrene til Biørn Andersen. T. 10, 140 b.

— Til Henrick Moensen. Kongen har paa Forbøn af Johan Foxal, Købmand i Lunden i England, tilladt dennes Faktor Rotker Philips at lade et Skib med Salt løbe til Naruen uden at svare Lastepenge. T. 10, 140.

— Befaling til Biørn Koes, Jørgen Marsvin[1] og Otte Brahe at være tilstede ved Betalingen af Fritz Cappels, Henrich von

[1] T. har urigtig: Monssen.

Platens og Johan von Oldens Faner tyske Ryttere til St. Lauritz Dag [10. Aug.] og paase, at Borgere og Bønder faa deres Tilgodehavende hos Rytterne betalt. T. 10, 141.

6. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Fru Else Ulstand, Thage Todtes Enke, der har tilbudt at laane Kongen 4000 Dlr. paa Øfuitz Kloster, straks at begive sig til Kiøpnehafn med de 4000 Dlr.; her skal hun finde nærmere Besked hos Peder Oxe og Johan Friis. T. 10, 141 b. K.

— Til Abbeden af Ringsted. Kongen har talt med Peder Oxe om den paa Ringsted Klosters Gods boende Bonde, der købte sig fri af Frederich Borggreve von Dhonen, medens denne havde Giislefeld, og som nu Peder Oxe vil dele til Stavns; Peder Oxe har ladet alle Dele falde. K.

7. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved den Bønderne til Viiborg Domkirke formedelst den store Trældom med Ægt og Arbejde til Domkirkens Bygning givne Fritagelse for Kongeskat i ét Aar nu paany, da denne Tid næsten er forløben, udvides med ét Aar. R. 10, 17.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Kongen formedelst forskellige vigtige Sager ikke selv kan overvære sin Broder Hertug Hans's Bryllup, hvilket Kongens Moder vil gøre paa sit Livgedingshus førstkommende 22. Aug., skal Holger Rosenkrantz møde, indtræde i Kongens Sted og undskylde dennes Fraværelse. Lic. Caspar Paselich har faaet Ordre til at møde ham i Kolling med Foræringerne fra Kongen og derefter følge med ham til Højtiden. Holger Rosenkrantz skal møde Lørdagen før Brylluppet [21. Aug.] og drage ind i Kongens Herberg. T. 10, 142. K[1].

— Til Morten Suendsen og Borgemester og Raad i Kolling. Da Seufren Skriver, Borgemester og Tolder i Kolling, der har betalt 105 gl. Dlr. paa 8 Sk. nær i Øksentold for en af sine Medborgere, Lauge Monsen, hvilke Penge han har maattet laane, nu kræves af sine Kreditorer og derfor har arresteret noget Lauge Monsen tilhørende Klæde, skulle de straks udlægge Seufren Skriver Fyldest i dette Klæde og, hvis det ikke forslaar, da i andre gode Varer af Lauge Monsens Bo. T. 10, 142 b.

— Befaling til Per Oxe, Johan Friis og Biørn Anderssen straks at give M. Hans Gaas, Superintendent i Trundhiem, der i disse

[1] Tr.: Aarsberetn. fra Geheimearch. III. 54 f.

Dage har været i Rette med Jens Perssen, Lagmand paa Stigtet[1] i Nordlandene, den af dem i denne Sag afsagte Dom beskreven. T. 10, 143 b[2].

7. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Per Oxe foruden de 4 Tdr. Skaanesild desuden at bestille 4 eller 6 Tdr. skruet Bergerfisk, 4 eller 6 Tdr. Rotsker, 40 eller 50 Langer og $^1/_2$ Td. saltet Makrel til Kurfyrstinden af Saxen og indskibe det i det Skib, som skal føre Vin og anden Tørfisk til Kurfyrstinden. T. 10, 144.

8. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Fru Anne Olufsdatters, Hr. Claus Podebuschis Enkes, Pant i Hundtzlund Kloster og Len forhøjes med 500 Dlr. P. 258 (overstreget). Orig. (skaaren).

— Gældsbrev til Morthen Suendsen, Embedsmand paa Koldinghus, paa 500 Dlr., at betale tilbage et Aar efter dette Brevs Datum. P. 258 b.

— Til Folmer Rosenkrantz og Borgemester og Raad i Aarhus, Eskild Gøye og Borgemester og Raad i Nyborg. Kongen har erfaret, at Færgemændene, naar Lensmændene sende Øksne, der ere købte til Orlogsskibene og Udspisningen paa Kiøbnehafns Slot, fra Aarhus til Kallindborg [og fra Nyborg til Korsør], kræve 12 Sk. i Færgeløn for hver Okse, hvilket Kongen finder meget ubilligt. De skulle derfor befale Færgemændene kun at tage 4 Sk.[3] for hver Okse og lade de Færgemænd, der tage mere, staa til Rette derfor. De skulle paase, at Øksnene straks blive overførte. T. 10, 144 b. K.

— Til Jens Bilde. Da Borgemestre og Raad i Rostock have klaget over, at der gøres Byen Hinder paa dens Friheder og Privilegier i 2 Havne, Sanduig og Bousuig[4], paa Gotland, skal han undersøge denne Sag og maa ikke gøre Rostock Hinder paa dets fra Arilds Tid hafte Privilegier i disse Havne, medmindre han har særlige Grunde derfor, hvorom han da straks skal tilskrive Kongen al Besked. T. 10, 145. K.

9. Aug. (**Kbhvn.**). Til Per Munck, Admiral. Da der hersker megen Sygdom paa Flaaden og det herefter vil være farligt at holde de store Hovedskibe i Søen, fordi der daglig kan ventes Storm og Uvejr, og der desuden ikke kan mærkes noget til, at den svenske

[1] ɔ: Stegen. [2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 602. [3] Gælder kun Aarhus—Kallundborg; for Nyborg—Korsør har det næppe været mere end 2 Sk., jvfr. nedenfor under 11. Aug. 1568. [4] ɔ: Bursvig.

Flaade skal i Søen i Aar, skal han straks løbe ind med Flaaden, sætte paa Dragør Strømme og selv begive sig til Kiøbnehafns Slot for at faa nærmere Besked af Kongen eller det hjemmeladte Raad, men maa, forinden han har faaet denne, ikke lade hverken Høvedsmænd, Krigsfolk eller Baadsmænd komme i Land. Naar Flaaden kommer paa Strømmene, skal det hjemmeladte Raad i Forening med ham og den lybske Admiral bestemme, hvilke Skibe der igen skulle udsendes for at passe paa, hvis Fjenden skulde lade nogle Skibe løbe ud, hvilke Høvedsmænd der skulle bruges paa Skibene, og hvem der skal have Befalingen over disse. Da der ved Stralsund ligger nogle svenske Skibe, der kunne ventes at ville løbe ud, naar de mærke, at Flaaden er løben hjem, skal han lade Pinkerne strejfe under den pommerske Side, indtil de andre Skibe igen kunne blive udrustede og forsynede med Fetalje og kunne komme i Søen. T. 10, 145 b.

10. Aug. (**Kbhvn.**). Gældsbrev til Niels Jul til Æstrup[1] paa 500 nye Dlr., at betale tilbage 1 Aar efter dette Brevs Datum. P. 259.

— Lignende Breve til Palle Jul paa 500 nye Dlr., til Biørn Kaas paa 1000 nye Dlr., til Hartuig Tomessen paa $235^1/_2$ gl. Dlr. og $264^1/_2$ ny Dlr. og til Hr. Otte Krumpen paa 1500 gl. Dlr. og 1000 nye Dlr. Udt. i P. 259. Orig. (skaaren) til Otte Krumpen.

— Aabent Brev, hvorved Kansler Johan Friis's Pant i Leckinge Gaard og Gods forhøjes med 2500 Dlr. P. 259 b (overstreget).

— Aabent Brev, hvorved Fru Sitzelle Ulfstands, Knud Gyldenstiernis Enkes, Pant i det Gods paa Sjælland, hun nu har i Pant, forhøjes med 400 Dlr. P. 260.

— Forleningsbrev for Chrestoffer Biørnssen paa Kronens Part af Tienden af Ørsløf Sogn, uden Afgift. R. 10, 209.

— Skøde til Peder Oxe, Hofmester. R. 10, 209. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Albret Oxe og Kronen. R. 10, 420. (Se Kronens Skøder.)

— Til Bønderne i Jylland, Sjælland, Fyen, Laaland og Falster. Da det vil være nødvendigt i Tide at tænke paa Fetalje til Orlogs-

[1] d: Astrup.

skibenes Udrustning til Foraaret, er Kongen bleven enig med Raadet om en Øksenskat, saaledes at hver 10 Mand skulle lægges i Læg sammen og give 1 god Okse, der allerede skal leveres paa Kiøbnehafns Slot inden førstkommende St. Mikkels Dag [29. Sept.], da det ikke vil være heldigt at lade Øksnene drive over Land om Vinteren; den rige skal hjælpe den fattige. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. T. 10, 146 b. Orig. (til Vestervig Birk).

10. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Lensmændene[1] i ovennævnte Lande straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Øksnene blive drevne til Kiøbnehafn inden St. Mikkels Dag. T. 10, 147 b. K.

— Aabent Brev, at M. Hans Gaas, Superintendent i Trundhiem Stift, og Jens Pederssen, som var Lagmand paa Stegen, have været i Rette for Kongen og nogle Rigsraader, hvorved det befandtes, at M. Hans Gaas's Bog om Ægteskabet i alle Maader stemmer med [Ordinansen[2]], saa hans Ulempe deri ikke kan findes. T. 10, 149 b[3].

11. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved M. Hans Gaas fritages for at holde Rustning og udgøre Karle af sit Arvegods her i Riget mod at holde samme Rustning i Norge, naar han tilsiges. R. 10, 146 b.

— Livsbrev for Pouel Ibssen i Dal, der har tilbudt paa egen Bekostning at opbygge en Mølle paa Neyringbroes Møllested, og hans Søn lille Christiern Pouelsen paa denne Mølle mod aarlig at svare 6 Pd. Byg deraf til Olborghus; de maa ikke male paa Møllen frå 1. Maj til Engenes Indhøstning. R. 10, 18.

— Livsbrev for store Cristiern Pouelsen i Nøfling paa den Gaard i Nøfling, som han selv bor i, og en Jord, kaldet Bunderup Mark, som har ligget til Gaarden, mod at svare sædvanlig Afgift deraf til Olborghus. R. 10, 18 b.

— Følgebrev for Jens Kaas, Høvedsmand paa Elsborg, til Provster, Sognepræster, Kapellaner, Sognedegne og Kirkeværger i Fiere og Vische Herreder i Nørrehalland. R. 10, 537 b.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Sjælland, at Kongen har ud-

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] Dette Ord er glemt i T. [3] Tr.: Dsk. Mag. VI. 331.

nævnt Herlof Schafue til Eskilstrop til Landsdommer i Sjælland. T. 10, 150. K.

11. Aug. (**Kbhvn.**). Til Eskild Gøye og Borgemester og Raad i Nyborg samt Folmer Rosenkrantz og Borgemester og Raad i Aarhus. Da Adelen, der skal med paa Toget, uanset tidligere kgl. Brev derom vedblivende besværes med usædvanlig stor Færgeløn for Overførelsen af den selv, dens Folk, Heste og Gods, skulle de sørge for, at Adelen straks bliver ført over, og at der ikke tages mere end 8 Sk. af hver Hest i Færgeløn fra Aarhus til Kallundborg og 4 Sk. fra Nyborg til Korsør. Enhver, der tager mere, skal have forbrudt Skib og Gods og desuden straffes. T. 10, 150. K.

14. Aug. (—). Forleningsbrev for Erich Podebusk paa Olborghus Len, som han nu selv har det i Værge. I aarlig Genant skal han have 1500 Mk. danske, 15 Læster Rug og Mel, Læsten regnet til 24 Tdr., 25 Læster Byg, Læsten regnet til 24 Tdr., 12 Læster Havre, Læsten regnet til 48 Tdr., 13 Tdr. Smør, 200 Lam, 200 Gæs, 500 Høns, 250 Skovsvin, 24 Skattekøer, 12 Tdr. saltet Sild, 81 Vol røget Sild, 15 Skpr. Gryn af Landgilden, $8^1/_2$ Td. dansk Salt, al Avlen til Ladegaarden, dog skal han heraf skaffe frit Hø og Strøelse til Kongens og Hofsindernes Heste, naar de komme did, Tredjeparten af Sagefald, Gaardfæstning, Oldengæld, Husbondhold, forbrudt Gods, Forlov og Drift, Halvparten af de Toldfisk, som falde i Lenet, og af Bundgarnsstader og Tredjeparten af Indtægten ved Salget af Træ. Kongen vil selv lønne Slotsskriveren. Der skal aflægges Regnskab hvert Aar til 1. Maj. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste, inden Riget paa egen Bekostning, og maa ikke beregne Kongen nogen Udgift, naar han rejser her i Riget i Kongens eller Slottets Ærinde. R. 10, 19.

— (**Frederiksborg**). Gældsbrev til Fru Anne Rosenkrantz, Albret Gøyes Enke, paa 500 nye Dlr., at betale tilbage 1 Aar efter dette Brevs Datum. P. 260.

— Til Bønderne i Malmø, Landskrone og Helsingborg Len, Fers, Gers, Vilands og Albo Herreder, hvem de end tjene. Da Kongen nu vil samle de Knægte, der skulle med paa Toget, men dog ikke gerne vil, at disse skulle ligge i Skaane og besvære Indbyggerne, er det blevet bestemt at indkvartere dem i Laugholm; for at skaffe Underholdning til dem dér og forhindre, at de løbe ud og tage selv, skulle hver 20 Mand give 1 Okse, 1 Fjerd. Smør, 2 Tdr. Øl, 2 Tdr. Brød og 1 Pd. Ost og levere denne

Fetalje i Laugholm til Proviantmester Lauritz Paaske, der siden skal uddele den til Knægtene; den rige skal hjælpe den fattige. T. 10, 151. K.

14. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Lensmændene i ovennævnte Len straks at forkynde ovenstaaende Brev og sørge for, at Gengærden, Dag og Nat uspart, kommer til Laugholm. T. 10, 151 b. K. Orig. (til Fru Sidsel Ulfstand).

15. Aug. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen billiger deres Dispositioner med Hensyn til de Skibe, der nu skulle i Søen, men finder, at det er for lidt, at de Lubske kun skulle sende 4 Skibe og 2 Pinker med; da de Lubske ere saa næsvise, at de tør sige, at Kongen ikke gør nok ved at udsende 12 Skibe, og de ville foreskrive Kongen, hvor mange Skibe han skal udsende, skulle de sige til de Lubske, at de maa være betænkte paa at udruste nogle flere Skibe, da Sagen lige saa godt gælder dem som Kongen. De skulle sørge for, at Orlogsskibene ufortøvet komme i Søen, da Kundskaberne melde, at Koffardiskibene ligge rede og, saa snart de se deres Tid, ville løbe over, hvilket Kongen meget ugerne saa. De skulle befale Syluester Francke at gøre Fjenden alt muligt Afbræk, men dog paase, at Kongens Skibe ikke lide nogen Skade. Naar de ere blevne enige med de Lubske om, hvor mange Skibe disse skulle sende ud, maa de lade de andre lubske Skibe sejle hjem til Lybke. T. 10, 152.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer. Hans Nielsen, Borger i Helsingøer, der efter sin Beretning for nogen Tid siden har købt 20 Læster Salt af Hans Quinckeleer fra Stade, hvilke han paa egen Bekostning og Risiko skal levere i Naruen, har begæret at blive fri for de Lastepenge, som Henrich Mogenssen, da Saltet er inde paa et fremmed Skib, kræver af ham som af andre fremmede. Henrich Mogenssen skal undersøge Sagen og, hvis Hans Nielsens Foregivende er rigtigt, lade denne være fri for Lastepengene. Orig.

16. Aug. (—). Befaling til Peder Oxe om med Korn eller andre Varer eller paa hvad Maade han ellers bedst kan at betale Gregers Tuchscherer, der nu gentagne Gange paa sin Husbond Jacob Ficks Vegne har begæret Betaling for noget Krudt, som Kongen har faaet af denne. T. 10, 153.

— Til Biørn Koes og Jørgen Marsuin. Den nu afdøde Borgemester i Malmø Niels Knudssen havde først Pantebrev og siden

Forleningsbrev paa Livstid paa følgende Gods i Skaane: 6 Gaarde og Fæster i Farebeck, 4 Gaarde i Katterup og 1 Gaard i Thuelstrop, alt i Oxie Herred, 5 Gaarde i Fielle, 1 Gaard i Ondrup i Fielle Sogn, 2 Gaarde i Stefue By og Sogn og Hovedgaarden i Laxmands Aagerup i Fielle Sogn, alt i Thorne Herred, og hans Hustru Anne havde Løfte om at beholde Godset 1 Aar efter hans Død. Kongen har nu truffet den Overenskomst med Anne, at hun skal beholde 2 af Gaardene, saa længe hun lever og uden Afgift, mod straks at tilbagegive Resten til Kronen. De skulle derfor undersøge, om nogle af de til Kronen tilbageleverede Gaarde tidligere have ligget under Malmø Slot og Kronens Gaard i Lund, og hvis saa er, da straks lægge dem derunder igen og indskrive dem i Jordebogen. T. 10, 154.

17. Aug. (**Frederiksborg**). Til Per Oxe og Johan Friis. Kongen har i Dag modtaget hoslagte 2 Skrivelser fra Hertug Johan af Finland, den ene til Kongen selv, den anden til Danmarks og Norges Riges Raad, har læst dem og har ikke noget imod at tilstaa det begærede Lejde for nogle Sendebud, der skulle sendes hid, men vil paa ingen Maade slutte nogen Vaabenstilstand, kort eller lang. De skulle opsætte Lejdebrev og Svar og tilskrive Kongen deres Betænkning. T. 10, 155.

18. Aug. (—). Aabent Brev, at kgl. Sekretær Niels Kaas's Bonde i Lille Nørlundt herefter maa søge til Ikaste Kirke og svare sin Tiende og anden Rettighed til Ikaste Kirke og Præst i Stedet for som hidtil til Eystrup Kirke og Præst; Kronens Part af Tienden skal han levere samme Sted som de andre Sognemænd. R. 10, 20 b.

— Til Per Jyde, Byfoged i Malmø. Da Barbara, Hans Lauritzens Enke, Borgerske i Malmø, har klaget over, at han har taget hendes Gaard og ladet hendes Gods beskrive, fordi nogle mene, at hendes Husbond, der blev funden død ved Stranden, havde taget sig selv af Dage, og hun har begæret at maatte beholde sin Mands efterladte Gods til at opføde deres Børn med, har Kongen skænket hende al den Rettighed i Gaard og Gods, der kunde tilfalde Kronen. T. 10, 156.

[**Omtr. 18. Aug.**] Til Peder Oxe. Hoslagt sendes ham Henrick Varbergs Svar paa Kongens Skrivelse om de 1000 Skytter med Befaling til at overveje, om Kongen behøver Skytterne, og om disse kunne komme saa tidligt herind, at Kongen kan bruge dem til Ri-

gets Bedste. Hvis han mener det raadeligt at hverve dem alle eller nogle af dem, skal han træffe Aftale med denne Høvedsmand, som Varberg har sendt til Kongen, men hvis ikke, skal han med bedste Lempe give Høvedsmanden Afsked. T. 10, 155 b.

19. Aug. (**Frederiksborg**). Fredebrev for Niels Mouritzen, der ihjelslog Morten Pouelsen. Udt. i R. 10, 21.

— Aabent Brev, at Albret Albretssen, Borger i Kiøpnehafn, indtil videre maa salte Sild ved Kulden i Bryndby Sogn paa Hellig Aarrids Leje, da Gud i Aar har velsignet Sildefiskeriet ved Kulden, saa de, der fiske dér, have faaet god Hjælp. Han skal svare sædvanlig Rettighed til Kronen og opføre sig saaledes mod Fiskerne, at der ikke kommer Klage over ham. R. 10, 210.

— Aabent Brev, at Cristoffer Schrodt, der er kommen fra Wittenberg til Kiøpnehafn, hvor han vil bosætte sig og drive sit Haandværk som Bogbinder, maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al borgerlig Tynge, saa længe han bor i Kiøpnehafn som Bogbinder; dog maa han ikke drive Købmandsskab eller anden borgerlig Næring. R. 10, 210 b.

— Forleningsbrev for Jørgen Oelssøn, kaldet Munck, Kancelliskriver, paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som Jacob Holst hidtil har haft, mod flittig at lade sig bruge i Kancelliet. R. 10, 456.

— Befaling til Eiler Grubbe at levere Daniel Rantzou, Feltøverste, der skal bringe de ydstedske Ryttere og de i Malmø og Halmstad liggende Ryttere op paa et Tog, 1000 Dlr. i Markstykker til de ydstedske Ryttere og 300 Dlr., ligesaa i Markstykker, til de andre. T. 10, 157.

— Til M. Tyge Asmundsen. Hr. Erick, forhen Sognepræst til Lødrup og Hørup Sogne, har berettet, at han for nogen Tid siden ved en Kontrakt mellem Hr. Erick, den nuværende Sognepræst og Sognemændene er kommen fra sine Sogne, dog paa den Betingelse, at Superintendenten skulde skaffe ham 2 andre Sogne i Stedet, hvilket endnu ikke er sket. Da han oftere har besværet Kongen med sine Klager, skal M. Tyge med det første skaffe ham et Kald. T. 10, 157 b. K.

— Befaling til Per Oxe paa Kongens Vegne at give Frantz Nielssen, Skolemester paa Frederichsborg Slot, 20 Dlr., da han af Universitetet i Kiøbnehafn er kaldet til den forestaaende Pro-

motion, men ikke selv formaar at bekoste Udgifterne ved Promotionen. T. 10, 158. K.

19. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Borgerskabet i Olborg straks at fremsende de 50 Dlr. og 150 Mk., som det trods gentagne Paamindelser endnu staar til Restance med af den paalagte Hjælp, til Rentemesteren i Kiøbnehafn. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Lignende Befaling til Borgerskabet i Aarhus om at fremsende 200 Dlr., som det resterer med. Orig. i Raadhusarkivet i Aarhus[1].

[**Omtr. 19. Aug.**] Aabent Brev, at Pengeskatten for førstkommende November og December Maaneder skal henlægges til dermed at betale de 12,000 Dlr., som Kiøpnehafn og Malmø nu have laant Kongen til Krigsfolket, der straks skal rykke op, og hvorfor Rigsraadet har sagt god for Kongen, at de skulle blive tilbagebetalte inden førstkommende Hell. 3 Kongers Dag. R. 10, 210.

20. Aug. (**Frederiksborg**). Stadfæstelse for Balzar Kaus, Bogfører i Kiøpnehafn, paa et af Professorerne ved Universitetet udstedt Brev, hvorved disse tilskøde ham, hans Hustru Jahanne Nielsdatter, deres ægte Børn og hans afdøde Hustrus Barn Anders Balzarssøn en Universitetets Gaard og Grund i Skynderegaden i Kiøpnehafn, sønden op til Vor Frue Skole mod den østre Ende af Skolen. R. 10, 211.

— Til alle Herredsprovster og Herredsfogder i Aarhus Stift. Da en stor Del af Kronens og Kirkens Part af Tienden endnu ikke er forpagtet bort og det derfor kan befrygtes, at flere Bønder ville tiende uretfærdigt, hvis der ikke passes paa, skulle de i hvert Herred i Forening med 6 af de bedste Herredsmænd tage Tienden til sig, indlægge den i Kirkeladen og paase, at der tiendes retfærdigt. Herredsfogderne skulle herefter hjælpe Stiftsskriverne med at indkræve Restancer. T. 10, 159.

21. Aug. (—). Befaling til Borgemester og Raad i Olborg straks at lade den gennem Byen løbende Aa rydde og rense, saa vidt Byens Grund strækker sig, og siden holde den i Stand. De skulle give Ordre til, at Skuder og Skibe, som indlægges i Aaen, ikke maa blive liggende der udover den Tid, de behøve til at losse, men derefter straks skulle udlægges paa Fjorden. De skulle paa

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 188.

Tinge og paa Raadhuset forbyde alle at udkaste Møg i Aaen. T. 10, 159 b[1].

21. Aug. (**Frederiksborg**). Til Per Oxe og Johan Friis. Kongen har ugerne set, at Knægtene ere komne af Skibene umønstrede og uden al Besked, og det er daarlig gjort, at man ikke har faaet de rette Oprørere (»Muttmacher«) at vide. De skulle overveje, hvorledes denne Sag skal ordnes. — Seddel: Kongen vil opsætte Svaret paa Henrick og Claus Rantzouis Skrivelse, indtil han har talt med dem. T. 10, 161.

24. Aug. (—). Aabent Brev, at Henrich Pipherring, der har bosat sig i Olborg, taget Borgerskab der og frasagt sig alt »Madskab« med fremmede Købmænd uden Riget, saa han nu driver Handel med egne Penge og Gods, maa være fri for Sandemænds-, Nævninge- og alle andre Tov, maa handle som andre Borgere og for Fremtiden kun svare Skat og Tynge som den næstbedste i Formue i Byen. R. 10, 21.

25. Aug. (—). Gældsbrev til Frantz Dyre til Palstrup paa 1000 Dlr., som han paa Kongens Vegne har betalt Hans Blome til Kiiler Omslag 1567, tilligemed Rente, 120 Dlr. for dette og det foregaaende Aar. Indtil Pengene betales, skal Lensmanden paa Silckeborg aarlig fra førstkommende Nytaarsdag at regne betale ham 56 Dlr. i Rente. P. 261 (overstreget).

— Befaling til Borgemester og Raad i Aarhus at skaffe Stiftsskriveren i Aarhus Stift, der mangler Plads til det af ham oppebaarne Tiendekorn, Hus- og Loftsrum i Kræmmernes og Skomagernes Lavshus, Skibe for en rimelig Fragt til at fremføre Kornet og Folk til Hjælp ved Indskibningen af det. T. 10, 161.

— Befaling til alle Herredsprovster i Skaane at levere Hr. Hans Brolægger, Kannik i Lunde Domkirke, der i Aar skal oppebære Kronens og Kirkens Part af Tienden i Skaane, klare Registre over, hvor meget af hver Slags Korn Bønderne i hvert Herred have tiendet til Præsterne, da Kongen har bragt i Erfaring, at en stor Del af Bønderne nu tiender uretfærdigt. T. 10, 161 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Malmø, Landskrone og Gladsaxe Len, Fers, Gers og Villands Herreder, at hver Bonde der i Landet skal give 1 Td. Havre, da Krigsfolket med det første skal

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 381.

rykke op mod Rigets Fjender og det kan befrygtes, at der vil blive Mangel paa Havre til Hestene. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. De skulle straks levere Havren til Lensmændene, der skulle skrive og oppebære den. T. 10, 162.

25. Aug. (**Frederiksborg**). Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 7 Portugaløser, 1 dobbelt Rosenobel, 1 dobbelt Dobbeltdukat, 199 Rosenobler, 9 Dobbeltdukater, 27 gamle Engelotter, 1 Henricusnobel, 8 Milreiser, 11 Kroner, 3 dobbelte Pistoletter, 4 enkelte Pistoletter, 9 Prinsegylden, 700 Prinsedlr. og 8 Realer, hver til 24 Styvere, af dette Aars Lastepenge, som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg Slot, og 4000 gl. Dlr., som han efter kgl. Befaling modtog af Thønne Pasberg for 4000 ny Dlr., hvilke han i Stedet leverede denne, der siden har leveret Rentemester Eyler Grubbe dem til at betale Rytterne med. Orig.

— Til Holger Rosenkrantz, Hans Johansen og Folmer Rosenkrantz. Kongen har overdraget Per Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, at oppebære Kronens og Kirkens Part af Tienden med al anden Kirkens Indkomst, hvorfor de ikke mere maa befatte sig med Provstekorn, Præstepenge, Kirkehavre og Kirkehalm (i Brevet til Folmer Rosenkrantz tillige: han skal lade al den Boghvede, Stiftsskriveren har liggende der i Byen [Aarhus], male i Gryn og straks sende Grynene til Kiøbnehafns Slot). T. 10, 163.

26. Aug. (—). Forleningsbrev for Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, paa det Vikarie i Aarhus Domkirke, som Lodviig Skriver paa Aarhusgaard nu har i Værge. R. 10, 21 b.

— Ekspektancebrev for Niels Henrichssøn og Morten Jenssøn paa det første ledige Vikarie i Roschilde Domkirke, for at de saa meget des bedre kunne fuldføre deres Studier. R. 10, 212.

— Befaling til Fru Thale Ulstand, Pouild Laxmands Enke, og Fru Elsse Ulstand, Tage Tods Enke, der for nogen Tid siden vare stævnede for Kongen og Rigsraadet, fordi de havde holdt flere af deres Tjenere, end de burde, fri for Skat og regnet dem for Ugedagsmænd, men hvis Sag da blev opsat, nu at møde for Kongen og Rigsraadet paa Kiøbnehafns Slot 4. Sept. T. 10, 163 b.

— Tilladelse for Hinrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, til nu at lade et Skib paa 100 Læster, ladet med Salt, løbe til Narfuen uden at svare Lastepenge. Orig.

26. Aug. (Frederiksborg). Befaling til Ottense, der til Kongens Forundring kun har fremsendt en ringe Del af det Øl, Brød og Havre, som Byen tidligere fik Ordre til at sende til Halmsted, om nu, Dag og Nat uspart, at fremsende det resterende, da Krigsfolket straks skal rykke op og Forsinkelse formedelst Mangel paa Underholdning vil blive regnet Byen til Skade. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Lignende Befaling til Veidle, der endnu slet intet har fremsendt. Orig. i Provinsark. i Viborg.

[**Omtr. 26. Aug.**] Fortegnelse over den Proviant, som Købstæderne endnu restere med af den, de fik Ordre til at sende til Halmstad til Krigsfolket: Skelskør $3^1/_2$ Læst Øl, $1^1/_2$ Læst Brød og 107 Tdr. Havre; Slauelsse og Korsør tilsammen henholdsvis $6^1/_2$, $2^1/_2$, 150; Nykiøbing i Odtz Herred $2^1/_2$, $1^1/_2$, 64; Holbec 5, 5, 100; Roschilde 0, 9 Tdr., 24; Kallundborg 10, 5, 200; Nestvid 10, 5, 200; Køge 20, 10, 500; Heddinge 5, 5, 100; Prestø 5, 5, 100; Oringborg 5, 5, 100; Helssingør 20, 10, 200; Kiøbnehafn 80, 40, 600; Stege 7, 2, 155; Stubbekiøbing 8, $^1/_2$, 80; Nykiøbing i Falster 10, 5, 100; Odensø 15, $6^1/_2$, 300; Kertemind 5, $2^1/_2$, 78; Nyborg 10, 5, 200; Suinborg 15, 5, 300[1]; Rudkiøbing 5, 3, 100; Faaborg 5, 3, 100; Assens 5, $2^1/_2$, 200; Medelfar $2^1/_2$, $1^1/_2$, 60; Bouense $2^1/_2$, $1^1/_2$, 50; Koldinge 10, 5, 200; Veil 5, 5, 100; Horsens 10, 5, 300; Aarhus $7^1/_2$, $1^1/_2$, 140; Randers 12, 7, 100; Ebildstoft 3, 3, 100; Grindue 5, 3, 100; Hofbroe 5, 5, 100; Olborg 60, 20, 500; Skafuen $6^1/_2$, 2, 100; Skifue 5, 5, 100; Nykiøbing i Mors 20, 10, 200; Tysted 10, 5, 100; Lemuig 10, 5, 100; Seby 10, 5, 100; Høring 10, 5, 100. — Summa: $518^1/_2$ Læst Øl, 232 Læster 1 Td. Brød og 6546 Tdr. Havre. T. 10, 166 b[2].

27. Aug. (Frederiksborg). Bestalling for Hr. Hans Brolægger, Kannik i Lunde Domkirke, som Stiftsskriver i Skaane. Han skal oppebære Kronens Part af Tienden og Kronens øvrige Rettighed

---

[1] Da dette er al den Proviant, som det under 10. April blev paalagt Svendborg at levere, og Byen i Følge Proviantskriver Oluf Kulds Kvittering af 27. Juli da havde leveret 3 Læster Brød, 5 Læster 19 Tdr. Øl og 59 Tdr. Havre, bliver det usikkert, om ikke Listen maa sættes tidligere. 19. Nov. s. A. fik Byen atter Kvittering for leveret Proviant. [2] Derefter følger en Liste uden Overskrift, sikkert henhørende til Brevet af 10. April om Leverance af Proviant fra Købstæderne. Den samlede Sum er for Sjælland, Laaland, Falster, Fyen, Langeland og Jylland 550 Læster Øl, 285 Læster Brød og 8400 Tdr. Havre, for Skaane 106 Læster Øl, 106 Læster Brød og 1500 Tdr. Havre.

af Kirker og Præster i Skaane samt den bevilgede Maanedsskat af Bønderne. R. 10, 456 b[1].

27. Aug. (**Frederiksborg**). Til Otte Brahe, Biørn Koes og Jørgen Marsuin. Da de Knægte, der vare paa Orlogsskibene, skulde have Lejr i Laugholm, befalede Kongen dem, allerede før Knægtene kom af Skibene, at skaffe Proviant til Laugholm, og da han ikke kunde tro andet end, at hans Befaling straks blev udført, sagde Kongens Forordnede til Knægtene, at de vilde finde fuldt op af Proviant i Laugholm. Ved Ankomsten dertil have Knægtene imidlertid saa godt som ingen Proviant fundet, hvorover de »stampe og mytte« og skælde paa Kongens Forordnede. Det befales dem derfor alvorligt, Dag og Nat uspart, at indkræve Fetaljen og sende den til Laugholm og at sørge for, at hvad der befales dem ved Skrivelse fra Kongen selv eller i hans Fraværelse af Hofmesteren og Kansleren bliver besørget og ikke, som undertiden sket, forhales til Skade for Kongen og hans Undersaatter. Hvis deres Undergivne vise Forsømmelse, skulle de lade dem straffe. T. 10, 165.

— Til Frantz Brochenhus. Da Kongen nu paany har skrevet til Lensmændene om at sende Proviant til Laugholm og med det allerførste vil lade Knægtene mønstre og betale, skal han se at stille dem tilfreds en kort Tid, indtil dette kan ske. T. 10, 164.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger i Skaane, Per Oxe, Per Bille, Biørn Anderssen, Fru Peronilla, Frantz Lauritzen, Borchort af Horns Herred, Soer Birk og Alsted Herred og C[hristoffer] von F[estenberg, kaldet] Packs i Sjælland straks at indkræve Maanedsskatten for September og Oktober Maaneder og ufortøvet sende den til Kiøbnehafns Slot til Renteskriver Per Hanssen, da Kongen straks skal udgive en mærkelig stor Sum Penge. T. 10, 164 b.

1. Sept. (**Kbhvn.**). Gældsbrev til Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, paa 450 nye Dlr., som han nu har laant Kronen, og 200 Dlr., som han 1563 havde laant Kronen, at betale tilbage 1 Aar efter dette Brevs Datum. P. 261 b (overstreget).

— Aabent Brev, hvorved Børge Trolles Pant i Jungshofuit Slot og Len forhøjes med 528 gl. Dlr. og 472 nye Dlr. P. 262 (overstreget).

[1] Tr.: Falkman, Upplysningar om indkomster af andeligt Gods i Skåne etc. II. 30 (i svensk Oversættelse).

1. Sept. (**Kbhvn.**). Lignende Brev, hvorved Steen Bilde til Vandaas's Pant i Herritzvad Kloster forhøjes med 400 enkelte nye Dlr. Udt. i P. 262 b (overstreget).

—[1] Forleningsbrev for Jomfru Dorethe Ulfeld, Knud Ulfeldz Datter, paa 1 Gaard i Ladby i Fyen, uden Afgift. R. 10, 147.

2. Sept. (—). Skøde til Jørgen Rosenkrantz til Rosenholm. R. 10, 22. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Johan Oggerin, Possementmager, der for Religionens Skyld har maattet drage fra Nederlandene med Hustru og Børn, til at bosætte sig i Kiøpnehafn, ernære sig som andre Undersaatter og være fri for Skat, Vagt, Hold og al borgerlig Tynge i 10 Aar efter dette Brevs Datum. R. 10, 212 b.

— Aabent Brev, at Børre Trolle til Lillø, der paa Jungshofuit Slot har forefundet en Kiste med Breve, tilhørende Ebbe Anderssens Arvinger, men endnu ikke har kunnet blive af med den, skønt han ofte har opbudt den paa Tinge og andensteds, nu i Dag for Kongen og Rigsraadet har opbudt Kisten og Brevene og tilbudt straks at udlevere dem til Ebbe Anderssens Arvinger, hvis disse ville modtage dem, saa han og Arvinger herefter skulle være sagesløse, om Kisten og Brevene skulde gaa til Grunde ved Ildebrand eller paa anden Maade. T. 10, 173 b.

3. Sept. (—). Pantebrev til Fru Vibbicke Podbusk, Efuert Bildis Enke, paa Herritzsted Birk i Fyen, som hendes Husbond havde det i Værge, for 1000 gl. Dlr. og 1000 nye Dlr. P. 262 b (overstreget).

— Forleningsbrev for Oluf Moritzøn til Bollerup paa 4 Gaarde i Hesselbierrig i Ringsted Herred, uden Afgift. R. 10, 212 b.

— Til Kapitlet i Roschille. Kongen har bevilget Peder Oxe noget til Præbenda militum og Vor Frue Kapel i Roschille Domkirke liggende Gods til Mageskifte, nemlig 1 Gaard og 2 Bol i Broerfeld, 1 Gaard i Ilsøe og 1 Gaard i Nyerup, og anmoder Kapitlet om at samtykke i dette Mageskifte og paase Kapitlets Tarv derved. T. 10, 174 b.

4. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Rasmus Jenssøn, Foged i Tudze, indtil videre fritages for den halve Landgilde af sin Gaard smstds. R. 10, 213.

[1] Datoen kan maaske ogsaa læses som 4. Sept.

6. Sept. (**Kbhvn.**). Lejdebrev for Peder Huitfeld, udstedt paa hans Slægts og Venners Forbøn, til inden 4 Maaneder efter dette Brevs Datum at komme herind i Riget og forhandle sin Sag om det ved Helsingør tagne Skib, hvorpaa de russiske Købmænd havde deres Gods; kan han ikke bringe Sagen i Orden, maa han inden de 4 Maaneders Udløb begive sig tilbage igen. R. 10, 420 b.

— Befaling til Pouild Harbo, der for nogen Tid siden paa Kiøbnehafns Slot har aflagt Ed som Renteskriver i Nørrejylland, at paase Kongens Tarv og have flittigt Tilsyn med Indtægt og Udgift. T. 10, 175.

— Til Fru Karrine Krabbe. I Anledning af hendes ved Kansler Johan Friis fremsatte Begæring paa Peder Rantzouis Vegne om at faa noget Gods i Riberhus Len i Pant for de Penge, som hun har betalt for Kongen til Daniel Rantzou og dennes Høvedsmænd og har laant af Peder Rantzou, beder Kongen hende om at lade Pengene staa endnu et Aar; han vil svare hende samme Rente, som hun maa give, og, hvis hun forlanger det, gøre hende nøjagtig Forvaring. T. 10, 175.

7. Sept. (—). Aabent Brev, at de Bønder i Skanderborg Len, der tidligere laa til Ore Kloster og da gav Korn for det Arbejde, de skulde gøre til Klosteret, men nu efter Henlæggelsen under Skanderborg baade maa give Korn og gøre Arbejde, herefter skulle nøjes med at gøre den ene af Delene. R. 10, 23 b.

— Gavebrev til Præsteembedet i Vesterviig Sogn. R. 10, 23 b. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Cristoffer von Festenberg, kaldet Pax, kgl. Staldmester og Embedsmand paa Holbek Slot, indtil videre maa faa Olden til 300 Svin og 300 Læs Ved af fornede Træer og Vindfælder i Soer Klosters Skove, da Holbeck Slot ingen »synderlige« Skove har til Olden og Brændsel. R. 10, 213.

— Til Henrick Monsen og Jørgen Vale. Da Bremen har klaget over, at de ikke ville lade bremisk Gods, bestemt til Bergen og indskibet i de Wismars og Rostockers Skibe, passere uden Lastepenge, fordi det ikke er Bremer Skibe, befales det dem i saadanne Tilfælde kun at tage den gamle Told, men, hvis Bremerne ville sende deres Gods andenstedshen end til Bergen, da Lastepenge. T. 10, 175 b.

8. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Fru Magdalenne Banners, Ifuer Krabbis Enkes, Pant i Skifhus Slot og Len forhøjes

med 668 gl. Dlr. 1 Ort, 331½ nye Dlr. 1 Ort, 200 rinske Goltgylden, 40 Rosenobler, 8 Dobbeltdukater og 44 ungerske Gylden. P. 263 b (overstreget). Orig. (skaaren).

8. Sept. (**Kbhvn.**). Gældsbrev til Otte Brade, Embedsmand paa Helsingborg, paa 1000 nye Dlr., at betale tilbage 1 Aar efter dette Brevs Datum. P. 264. Orig. (skaaren).

— Til Sognepræster, Borgemestre og Raadmænd i Malmø. Da de Almisser og andet, der gives til fattige Peblinge af døende, ofte forrykkes, skulle de aarlig paa en bestemt Tid kalde dem for sig, der oppebære saadanne Gaver, høre deres Regnskab og paase, at alle Gaver til fattige Peblinge udelukkende komme disse til gode. Hvis nogle have saadanne Penge hos sig, skulle de indkræve dem og uddele dem til fattige Skolepeblinge. R. 10, 457.

— Befaling til Frantz Lauritzen at istandsætte et Kammer med Skorsten paa Slottet [Dragsholm] til Dr. Hieronymus; dog skal han forvare Vinduer og Døre saaledes, at denne ikke kan komme ud. Han maa lade Dr. Cornelius, men ingen anden, komme til at tale med Dr. Hieronymus, og skal selv være tilstede ved Samtalen; ligesaa maa Dr. Cornelius og hans Hustru sende Dr. Hieronymus Vin og Klæder. T. 10, 176.

9. Sept. (—). Gavebrev til Skolemesterembedet i Ottense paa det Vikariegods paa Vestergade i Ottense, som tidligere laa til St. Ane Alter i St. Albani Kirke, og som Hr. Christiern Pouelssøn, Prior i St. Knuds Kloster, paa Kongens Vegne for nogen Tid siden ved Dom har vundet fra Jomfru Anne Marsuinsdatter; Jordskyld og anden Rettighed af Godset skal herefter svares til Skolemesteren. Efter Hr. Christiern Pouelssøns Død maa Skolemesteren faa den til Vikariet funderede Residens paa St. Albani Kirkegaard øst for Mauritz Podbuskis Gaard, hvilken Residens Hr. Christiern Pouelssøn har Livsbrev paa. R. 10, 147. Orig. i Provinsark. i Odense[1].

— Kvittans til Borchort von Papenheim, hvem Kongen nu har forløvet fra den Befaling, han en Tid har haft over Kronens Skove under Kiøbnehafns Slot og Hørsholm. R. 10, 213 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen tager Sognepræsten og Sognekirken i Kalundborg i sin Beskærmelse og stadfæster deres Privilegier. R. 10, 213 b.

[1] Tr.: Henrichsen, Bidrag t. Odense Cathedralskoles Hist. I. 50 ff. Rørdam, Dsk Kirkelove II. 114 f.

9. Sept. (**Kbhvn.**). Til M. Pouil Matzen, Superintendent i Ribber Stift. Da der er Mangel paa unge Personer i Kongens Kantori, har Kongen sendt sin Kapelmester Franciscus von Amsfurt omkring til Domkirkerne, hvor der er »fornemme« Skoler, for at undersøge, om dér findes Personer, som kunne bruges i Kantoriet. Hvis saadanne findes i Ribber Skole, skal han hjælpe Kapelmesteren med at faa dem, denne ønsker. Kongen vil lade dem undervise og underholde til Nødtørft med Klæder og Føde. Orig. i Provinsark. i Viborg.

10. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Erick Valckendorffs Pant i Høgstrup Gaard og Len forhøjes med 500 Dlr., som han laante Kronen 1563, og 500 Dlr., som han nu har laant Kronen. P. 265 b.

— Aabent Brev, hvorved Mouritz Podebusk til Kørupes Pant i Trannekier Slot og Len forhøjes med 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. P. 266 (overstreget).

— Aabent Brev, hvorved Frantz Banner til Kockedals Pant i Børglum Kloster forhøjes med 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. P. 266 (overstreget)[1].

— Pantebrev til Holger Brade paa Høgestedt By og Mølle i Herritzstedt Herred for 1000 rinske Gylden og 500 Dlr., hvormed han har indløst Godset fra Hr. Mogens Guldenstiern, og 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. P. 267 (overstreget).

— Aabent Brev, hvorved Vogen og Las Godskesen paany fritages for at udgøre Hest og Harnisk, saa længe denne Fejde varer, da det dem tidligere givne Brev er bortkommet. R. 10, 24 b.

— Aabent Brev, hvorved der tillægges Hans Væ, der har tilsagt Kongen sin Tjeneste som Drejer, en aarlig Løn af 20 Dlr. og 2 sædvanlige Hofklædninger, hvilket Rentemesteren skal levere ham. R. 10, 214.

---

[1] Nedenfor er skrevet: Findes herefter i et andet Brev. Jvfr. 15. Okt. 1568.

11. Sept. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Biørn Anderssens Pant i Fritzgaardts Len forhøjes med 600 enkelte Dlr. P. 268 (overstreget).

— Til Oluf Munck, Jørgen Rosenkrantz, Hartuig Tomessen, Hans Johanssen, Erick Lange, Folmer Rosenkrantz, Albrit Malthesen, Balsar Malthesen, Otte Baner, Erick Koes, Erick Podebusk og Niels Michelssen. Da der er Trætte mellem Hr. Jørgen Lycke og Fru Jehanne Nielsdatter til Esker, Hans Lyckis Enke, paa Kronens og hendes Børns Vegne om en Strand i Alns Sogn i Hedensted Herred udfor hans Enemærke, hvilken Strand han nu vil tilholde sig imod Kronens og hendes Børns Bønders gamle Adkomstbreve, medens Hr. Jørgen klager over, at Kronens Bønder i Alns Sogn og en af Fru Jehannes Arvetjenere brænde Tang i hans fri Enemærke ved Hesløfgaard[1] og Frølundsgaard[2] paa hans grønne Eng og Fædrift, og da de gode Mænd, der tidligere have faaet Befaling til at dømme i Sagen, have henvist den til Kongen, befales det dem med det første at mødes paa Aastederne, stævne Parterne for sig og dømme dem imellem. T. 10, 177.

14. Sept. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Fru Jutte Podebusk, Knud Guldenstierns Enke, fritages for 4 geruste Heste, saa hun herefter, saa længe Fejden varer, kun skal udgøre 12 geruste Heste [af Vestervig Kloster]. R. 10, 24 b.

— Gældsbrev til Grees Ulfstand, Hr. Holgers Søn, paa de 400 Dlr., der endnu staa til Rest af de 1000 Dlr., som han paa Kongens Vegne har betalt Hans Blomme, at betale tilbage 1 Aar efter dette Brevs Datum; for de øvrige 600 Dlr. har Kongen indfriet et Erich Ugerup efter Elsebe Brade tilfaldet Gældsbrev fra Grees Ulstand til Hr. Hans Skougaardt paa 600 Dlr. P. 268 b.

— (**Kbhvn.**). Til [Borgemestre og Raad i] Malmø. Da Krigsfolket har bevilget straks at rykke op mod Fjenden, men der endnu mangler en Sum Penge til dets Betaling, hvilken Sum Kongen ikke saa hurtig kan faa fra de Steder, hvorfra han har forskrevet den, og da det kan befrygtes, at Toget vil blive forhalet og at Krigsfolket vil rykke ned i Skaane og drage ind i Købstæderne, hvis Pengene ikke straks skaffes, beder Kongen dem selv og ved Laan hos Kræmmere og andre i Byen at skaffe sig 10,000 Dlr. senest til førstkommende Lørdag [18. Sept.]. Kongen vil give dem

[1] Haslevgaard, Hindsted H. [2] ? Fruerlund, samme Herred.

nøjagtig Forvaring for, at Pengene sikkert skulle blive betalte tilbage inden førstkommende Juledag. T. 10, 178 b.

15. Sept. (**Kbhvn.**). Meddelelse til Kancelliet om, at Hofmesteren har bevilget Jens Hegelund, Borgemester i Ribe, at faa 19 Læster 6 Tdr. [Korn], hver Læst regnet til 24 Tdr., hos Stiftsskriveren i Aarhus som Betaling for 500 Dlr. af de 1000 Dlr., Kongen skylder ham for et af ham 1563 købt Skib. Udt. i T. 10, 179.

— Befaling til Oluf Perssen, forhen Tolder i Ribe, at afkvitte de 150 Dlr., Jens Hegelund skylder ham paa Kongens Vegne for Øksentold, i ovennævnte 1000 Dlr. Udt. i T. 10, 179 b.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, at levere Fritz van Werden 100 Rosenobler og vedlægge sit Regnskab medfølgende Kvittans fra denne. Orig.

— Befaling til samme at levere Pauel von Bibran 100 ny Dlr. og 300 Dlr. i Markstykker mod Kvittans; hvis han ikke har saa mange af Kongens Penge, maa han se at laane eller paa anden Maade skaffe dem. Orig.

16. Sept. (—). Befaling til Niels Krabbe til Vegholm straks at begive sig til Grænsen med sine Heste for i Forening med Steen Biilde og Koruitz Viffert at ledsage nogle svenske Sendebud, som Kongen venter hid, til Kiøpnehafn. Orig.

17. Sept. (—). Aabent Brev, at Kongen har udnævnt Cristoffer Bang til Stiftsskriver i Fyens Stift og befalet ham at høre de Kirkers Regnskab, som Kongen har Rettighed til, hvilket Regnskab Lensmændene tidligere have hørt, og at oppebære Præstegæsteri og hvad andet Kirkerne skulle give. R. 10, 147 b.

— Til Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyen. Da Christian III har henlagt noget Vikariegods og -rente til Underholdning for Kirke- og Skoletjenere i Købstæderne i Fyen og har paalagt Borgemestre og Raad i Købstæderne at have Godset i Forsvar og anvende dets Rente til ovennævnte Brug, befales det ham herefter hvert Aar i Overværelse af Herredsprovsten og Sognepræsten i hver Købstad, hvor saadant Gods findes, at høre Borgemestres og Raads Regnskab og paase, at al Renten af Godset anvendes i Overensstemmelse med Fundatsen. Han skal undersøge, i hvilke Købstæder der hidtil ikke er aflagt nøjagtigt Regnskab, høre de resterende Regnskaber og paase, at Kirke- og Skoletjenere ikke lide nogen Uret. T. 10, 180.

17. Sept. (**Frederiksborg**). Til samme. Da der i Fyen er henlagt meget Gods til Kirkernes Forsyning med Vin og Brød, men de, der have Godset i Værge, ikke svare Vinen og Brødet til Kirkerne, skal han undersøge denne Sag og sørge for, at de, der have Godset i Værge, forsyne Kirkerne med Vin og Brød som i Bispernes Tid. T. 10, 181[1].

— Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøge, Prestø, Holbeck, Kallundborg og Skelskør at skaffe Stiftsskriver Jens Elkier, der i Aar skal oppebære al Kronens og Kirkens Part af Tienden, Hus- og Loftsrum i Byen til Kornet, Skuder for en rimelig Fragt til at fremføre det og Folk til Hjælp til at indlade det. T. 10, 179 b.

— Til Hr. Christen Pouelssen, Prior i St. Knuds Kloster. Da der af de 2 Vikarier, som Jørgen Gyllenstierne og Hr. Seuren Let for nogen Tid siden havde, svaredes en aarlig Afgift til Sognepræsten til Graabrødre Kirke i Otthense, hvilken Afgift de, der nu have Vikarierne, en Tid have nægtet at svare, skal han undersøge, hvem der have Vikarierne, og paalægge dem at svare Afgiften efter den af Erick Krumedig og Michel Brochenhus derpaa gjorte og af Christian III stadfæstede Skik. T. 10, 181 b.

— Befaling til Lensmændene i Fyens Stift at paase, at Præsterne paa Landsbyerne i Fyens Stift ikke som hidtil besværes med Bys-Tynge, saasom Gaardgang, Fællesdrift, Oldermandslen, Tyrehold og andet, da saadant strider baade mod den Fundats, som Christian III har givet de højlærde i Kiøbenhafn og alle gejstlige her i Riget, og mod Ordinansen. Afskrifter i Langebeks Dipl. og i Karen Brahes Bibliothek Mnskr. Nr. 280 og 283[2].

—[3] Aabent Brev, hvorved det bestemmes, at Præsten, naar Sognefolket leverer ham Tiende, skal give dem 2 Tdr. Øl, men ikke mere; Øllet skulle de føre til deres Gildehus og drikke det der; der er nemlig klaget meget over, at Bønderne ved denne Lejlighed fortære mere Mad og Øl hos Præsten, end en stor Del af Tienden kan beløbe sig til. Kongens Fogder og Embedsmænd skulle paase Overholdelsen heraf. R. 10, 458. Afskrift i Kgl. Bibl., Thottske Saml. 4to. 2041[4].

— (**Kbhvn.**). Befaling til alle Tjenestedrenge i Sjælland,

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 608. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 116. [2] Tr.: Rørdam Dsk. Kirkelove II. 116 f. Secher, Forordninger I. 383 f. [3] I R. er Brevet udateret. [4] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. II. 162. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 117 f. Secher, Forordninger I. 382 f.

der have Kornsæd, herefter at svare deres Sognepræst og Stiftsskriveren pligtig Tiende af deres Kornsæd, hvilket de hidtil ikke have villet gøre, saafremt de ikke ville have Kornsæden forbrudt. T. 10, 181[1].

18. Sept. (**Kbhvn.**). Kvittans til Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland og Embedsmand paa Skanderborg, Claus Glambeck, Slotsfoged, og Christoffer Bang, Slotsskriver smstds., der nu have aflagt Regnskab for al Indtægt og Udgift af Skanderborg Len fra 1. Maj 1567 til 1. Maj 1568. De Penge, de bleve skyldige, have de leveret Renteskriver Peder Hansen og hvad andet de bleve skyldige have de efter Kongens Befaling leveret Lauritz Nielsen, som nu er Slotsskriver paa Skanderborg, paa Holger Rosenkrantzis Vegne til Inventarium. R. 10, 25 b.

— (**Frederiksborg**). Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, der nu har gjort Regnskab for den til sidste Palmesøndag [11. April] paabudte Dalerhjælp (nemlig 8 Sk. af hver gl. eller ny Dlr.) af jordegne Bønder, Pebersvende, Tjenestedrenge, der have Kornsæd, Skræddere, Smede, Skomagere, Murmestre, Tømmermænd, Kæltringer og Møllere i Frederichsborg Len. Indtægten beløb sig til 158 gl. Dlr., 219 ny Dlr. og 118½ Mk. runde Penge. Deraf har han efter kgl. Ordre udgivet 34 gl. Dlr., 219 ny Dlr. og 118 Mk. 6 Sk. 2 Alb., og Resten, 124 gl. Dlr. og 4 Alb. runde Penge, har han betalt. R. 10, 214 b.

— Forbud mod at udføre Korn fra Skaane, da der ellers formedelst den nuværende stærke Udførsel kan befrygtes Dyrtid. Alle, der overtræde Forbuddet, have forbrudt hvad de have med at fare og skulle desuden straffes som ulydige. R. 10, 457 b.

— Befaling til Hans Spiegel, Biørn Koes, Jørgen Marsuin og Otte Brahe straks at forkynde medfølgende Forbud mod Udførsel af Korn fra Skaane og paase dets Overholdelse. T. 10, 182.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Paa Peder Oxes Forespørgsel om, hvad Svar han i Anledning af det fra Flaaden komne Brev skal give om de for Stralsundt liggende svenske Skibe, svares, at han skal skrive tilbage, at Jens Perssen skal gjøre sig al Flid for at erobre eller ødelægge disse Skibe, men dog passe paa ikke at sætte Kongens Skibe til. Medfølgende Brev til Admiral

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 468 (med urigtig Dato: 7. Sept.).

Peder Munck om at holde Søen saa længe som muligt sendes dem til videre Besørgelse. T. 10, 182 b.

18. Sept. (U. St.). Aabent Brev, at Hr. Bertel Brun, hvis Præstegaard Fjenderne have brændt, maa være fri for Skat og kgl. Tynge i 2 Aar efter dette Brevs Datum. Udt. i R. 10, 458.

19. Sept. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Fru Anne, Hr. Otte Krompens, paa Ostedt[1] Bro i Vradtz Herred med tilliggende Brokorn, uden Afgift, men mod at holde Broen vel i Stand med gode Stolper, tykke Bulfjæl og Rækker paa begge Sider. R. 10, 26 b.

— Kgl. Beskærmelsesbrev for Anders Bendssøn paa Høfuen; alle, der have Tiltale til ham, skulle forfølge Sagen til Herredsting og Landsting. R. 10, 458.

— Befaling til Biørn Andersen i Aar at levere Kongens Jæger Steffan Has 1 Okse, 2 Pd. Rug, 2 Pd. Malt, 1 Fjerd. Smør, 4 Svin og 4 Faar til hans Underholdning. T. 10, 182 b.

— Befaling til Peder Oxe at levere N. Pogerell 150 Dlr. i Markstykker paa Regnskab og tage Kvittans derfor, for at det siden kan blive afkortet i hans Besolding. T. 10, 183.

— Lignende Befaling til samme om at levere Ernst Rechenberg 200 Dlr. i Markstykker. Udt. i T. 10, 183.

— Til Peder Oxe. Denne Brevviser Seufren Tyggesøn i Morck, hvem hans Søster Fru Pernille Oxe har i Pant af Kronen, har berettet, at hun, da hun spurgte sin Husbonds[2] Død, har gjort den Handel med ham, at han skulde have sin Gaard kvit og fri for Livstid, hvis han kunde skaffe hende bestemt Besked om hendes Husbond; men da han kom tilbage med Efterretningen om hendes Husbonds Død, vilde hun ikke alene ikke holde sit Løfte, men udviste ham endog af Gaarden, uagtet han ikke havde forbrudt sig i nogen Maade. Peder Oxe skal derfor faa sin Søster til at betænke sig og lade Seufren Tyggesøn beholde Gaarden, da Kongen ellers, hvis denne beklager sig yderligere, ikke kan undgaa at sætte en til at forsvare ham mod Uret. T. 10, 183 b.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at optage Thomas Fisker i Hospitalet i Helsingør, hvis der da er Raad dertil, og skaffe ham Underholdning, da han for Vanførheds Skyld ikke kan fortjene sit Brød. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

---

[1] Aasted. [2] Otte Rud.

20. Sept. (**Frederiksborg**). Pantebrev til Johan Friis, Kansler, paa Kornerup By i Seme Herred, som er 5 Gaarde, 6 Gaardsæder, 1 Gadehus og 1 øde Jord, Kornerup Mølle, Lille Kornerup Mølle og Kornerup Hovgaard for 2000 Dlr. P. 269 (overstreget).

— Livsbrev for Niels Pedersøn i Sigersted paa den Ringsted Klosters Gaard smstds., som han har fæstet af Hr. Niels Hanssøn, forhen Abbed i Ringsted Kloster, mod at svare sædvanlig Landgilde og gøre sædvanlig Ægt, Arbejde og anden Tynge til Klosteret. R. 10, 215.

21. Sept. (**Roskilde**). Forleningsbrev for Cristoffer Bang, Stiftsskriver i Fyen, paa en Kronens Jord udenfor Ottense, kaldet Unkers Jord, som Prioren til St. Knud indløste fra Hans Unkerssen, med en Eng, kaldet Tegelgaard Eng, uden Afgift. R. 10, 148 b.

— Til Axel Viffert. Da Kapitlet i Riber Domkirke har klaget over, at han imod dets Privilegier befatter sig med nogle til dets Prælaturer og Kannikedømmer hørende Kirker, forbydes det ham herefter at gøre dette udover hvad tidligere Lensmænd have gjort. T. 10, 184.

24. Sept. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe og Johan Friis. Hoslagt sendes dem en Skrivelse fra Henrick Rantzou, Statholder i Fyrstendømmerne, om den dytmersche Deling samt Skrivelser fra Dantzig og nogle af Hertug Mogensis Raader med Befaling til at overveje Sagerne og opsætte Svar paa Skrivelserne. T. 10, 184 b.

— Til Pouild Huitfeld. Da Hertug Johan af Finland har begæret, at det Lejde, der blev sendt hans Sendebud, maa blive forlænget, skal Pouild Huitfeld undersøge, om Sendebudene ere paa Rejsen hid, og om de allerede ere komne over Landemærket; hvis saa er, skal han sende medfølgende Lejde tilbage til Kongen, hvis ikke, sende det med et paalideligt Bud til Hertug Johan eller dennes Sendebud. T. 10, 185.

26. Sept. (**Kbhvn.**). Til Provster og Præster paa Laaland og Falster. Da Kongen straks vil lade Krigsfolket rykke op mod Fjenden, men mangler Heste til Arkeliet, skulle hver 2 Præster lægges i Læg sammen og udgøre en stærk Hest; Præsterne i Sjælland og Skaane have tidligere i Aar ligeledes stillet Heste til Arkeliet. T. 10, 185 b.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Albrit Oxe straks at forkynde

ovenstaaende Brev, udkræve Hestene og sørge for, at de blive sendte til Kiøbnehafns Slot inden 5. Okt. T. 10, 186 b.

26. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Erick Bille at overlevere Erick Rosenkrantz Ottensegaard med Inventarium, Jordebøger, Registre og andet, modtage Pantesummen for Saling Herred af ham og derefter overlevere ham Herredet med Pantebreve, Jordebøger, Registre og andet. T. 10, 187.

28. Sept. (—). Befaling til Jomfru Margrette Urne, Abbedisse i Maribo Kloster, at optage Jomfru Jehanne Falster, der har begæret at komme ind i Klosteret, i Klosteret, skaffe hende et Skorstenskammer og Underholdning til hende og hendes Pige og tillade hende fremdeles at gaa i de Klæder, hun hidtil har brugt. T. 10, 188.

— Befaling til alle i Sjælland, der ere pligtige at holde Rustning, samt alle de Adelige med Svende og Folk fra Jylland og Fyen, der ere komne hid til deres Rustning, at møde i Landskrone 7. Okt. for at lade sig mønstre af Kongens forordnede Raader og derefter straks begive sig paa Toget sammen med de øvrige Krigsfolk. T. 10, 187 b.

29. Sept. (—). Lignende Befaling til alle i Skaane, som ere pligtige at holde Rustning, samt alle Adelige med Svende og Folk fra Jylland og Fyen. T. 10, 188 b.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Skaane, i Aar at lade Hr. Niels Hogensen i Helsingborg, hvis Gaard med Korn, Hø og alt hvad han ejede for nylig er brændt, oppebære Kronens og Kirkens Part af Tienden i Negene af Veldløf Sogn. T. 10, 189 b.

30. Sept. (—). Kvittans til Henrich Mogenssøn, Tolder i Helsingør, paa 2 Portugaløser, 18 Rosenobler, 13 Dobbeltdukater, 14 gl. Engelotter, 1 ny Engelot, 1 dobbelt Kejsergylden, $142^1/_2$ Milreis, 8 Kroner, 1 Kejsergylden og 1000 ny Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Lastepenge. R. 10, 215 b. K.

— Kvittans til samme paa 1 dobbelt Rosenobel, 520 Rosenobler, 2 halve Rosenobler, 2 Henricusnobler, 14 Dobbeltdukater, 4 gl. Engelotter, 3 dobbelte Kejser- og Prinsegylden, 1 ungersk Gylden, 1 Krone, 21 Kejser- og Prinsegylden, 115 rinske Gylden og 2005 gl. Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Told. R. 10, 215 b.

30. Sept. (**Frederiksborg**). Livsbrev for Rasmus van Aabenraa paa Borupgaard, som Kirstinne Peder Hanssens før havde, uden Afgift, og paa det til Gaarden liggende Bundgarnsstade, hvoraf han skal svare sædvanlig Afgift til Frederichsburg; han maa faa nødtørftig Ildebrændsel af Vindfælder efter Lensmandens Anvisning. R. 10, 216.

— Befaling til Peder Oxe at sørge for, at Kongens Hofskræddere, der har faaet Ordre til at lave en Seng til Kongen og nogle Klæder til Kongen og Kongens Drenge, straks faar det dertil nødvendige hos Kræmmere og Købmænd; han skal desuden skaffe Hofskrædderen de nødvendige Skræddersvende samt Underholdning paa Slottet. T. 10, 191.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. I Anledning af deres Forespørgsel om Salget af den Sild, Tolderen paa Falsterbo har ladet salte, befales det dem at sende 3 Tdr. Sild hid til Kongens eget Behov og give Tolderen Ordre til at sælge Resten saa dyrt som muligt. De lubske Købmænd maa i Aar hver salte 1 eller 2 Tdr. Kød og udføre det. Kongen har sendt Erick Rud til Falster og i Stedet befalet Børge Trolle i Forening med Holger Rosenkrantz[1] at mønstre de danske Ryttere. Hvis den skotske Kaptejn kommer til Kongen, vil denne svare ham i Overensstemmelse med Peder Oxes Betænkning. T. 10, 190.

— (**Roskilde**). Aabent Brev til alle danske Ryttere, der nu ere forskrevne og skulle bruges mod Fjenden, at Kongen har befalet Byrre Trolle, Embedsmand paa Jungshofuit, og Otte Brahe, Embedsmand paa Helsingborg, at mønstre dem og indsætte Ritmestre, Løjtnanter og Fænrikker, hvorfor det befales dem at adlyde disses Befalinger. T. 10, 190 b.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Gyllenstiern og Hac Ulstand, hvem Kongen vil bruge som Ritmestre over 2 Faner danske Ryttere, uden Vægring at overtage denne Kommando. T. 10, 191.

1. Okt. (—). Aabent Brev, at Stiftsskriverne herefter skulle skrive og opkræve den af Rigsraadet for i Aar bevilgede Maanedsskat samt gøre Regnskab for den. Lensmændene skulle give deres Fogder og Skrivere Ordre til at hjælpe Stiftsskriverne med Opkrævningen. Undlade nogle at svare Skatten, skulle Herredsfogder

[1] Vel en Fejlskrift for Otte Brahe, jvfr. det næste Brev.

og Lensmænd udpante dem, selv om de ikke ere fordelte med Loven. T. 10, 192.

1. Okt. (**Frederiksborg**). Befaling til Stiftsskriverne straks at forkynde ovenstaaende Brev og hver Maaned i god Tid opkræve Skatten og sende den til Renteskriver Per Hansen paa Kiøbnehafns Slot. T. 10, 191 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Villands Herred, der have begæret Fritagelse for de paabudte to Maaneders Skat, at Kongen straks vil sende Krigsfolket paa Toget, hvortil der behøves en stor Sum Penge, og derfor ikke nu kan skaane dem. De skulle med det første fremsende Pengene, for at Toget ikke skal blive forhindret. T. 10, 193.

— Befaling til Peder Oxe at give Tygge Sandbierg, der i egen Person vil lade sig bruge med 2 geruste Heste paa det forestaaende Tog, 2 Maaneders Besolding, for hver Hest 9 Dlr. i Markstykker om Maaneden. T. 10, 194.

— Lignende Befaling til samme om Christiern Malthesen. Udt. i T. 10, 194.

2. Okt. (—). Aabent Brev, at Mats Pederssøn i Stenløssemagle, der blev fangen paa et af Kongens Orlogsskibe og holdt fangen i Sverrig i nogle Aar, maa være fri for al Ægt og Arbejde i 1 Aar efter dette Brevs Datum, da hans Gaard under hans Fraværelse er bleven meget bygfalden. R. 10, 216 b.

— Aabent Brev, at de 4 Markeder, der hidtil aarlig ere holdte i Holmstrup i Dragsholm Birk, herefter skulle holdes til samme Tider i Kalundborg, da Borgerne i denne By have klaget over, at Markederne skade Byens Handel meget, og Bønderne i Dragsholm Birk klage over, at Markederne ere dem til stort Besvær, idet Markedsfolkene gøre stor Skade paa Skoven, opbrænde Bøndernes Gærder og afbede deres bedste Græsgange, ligesom der ogsaa samler sig meget Skarnsfolk, der bedriver alskens Uskikkelighed. Kongen forbeholder sig sin Told ved Markederne i Kalundborg. R. 10, 217. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

— Forleningsbrev for Karl Kiørning paa et Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Jørgen Oelssen, kaldet Munck. Udt. i R. 10, 458 b.

— Til Borchart von Papenheim. Da baade Adelige, Præster og Bønder tilholde sig fri Skovhugst og Olden i Kronens Skov Hornsued, skønt de ingen Part have i den, maa han herefter

ikke lade nogen bruge Skoven uden hans Tilladelse; ville nogle drive Svin paa Olden deri, skal han for hvert gammelt Svin tage 6 Sk., for hvert ungt Svin 4 Sk. og for hver Gris 2 Sk. i Oldengæld. Ildebrændsel maa han sælge til 6 Sk. pr. Bondelæs, men han maa ikke lade hugge til Skade for Skoven. Han skal gøre Regnskab for Oppebørselen herfor og vil selv komme til at staa til Rette, hvis han uden Betaling tilsteder nogen Brugning i Skoven; dog maa Kronens Tjenere under Abramstrop have fri Ildebrændsel til Skellighed af Vindfælder og fornede Træer. T. 10, 194[1].

7. Okt. (**Roskilde**). Pantebrev til Otte Banner til Asdal paa 6 Gaarde i Lefring By og Sogn i Liusgaardtz Herred, 2 Gaarde i Døssinge, 3 Gaarde i Nistrup[2], 2 Gaarde i Henberig[3], 1 Gaard i Elsburg, 1 Gaard og Herligheden af 1 Kirkegaard i Bieregraf By og Sogn i Rindtz Herred, 2 Gaarde, Herligheden af 1 Kirkegaard og Kronens Rettighed af 1 jordegen Bondegaard i Semidsted[4] By og Sogn, 1 Gaard og Herligheden af 4 Kirkegaarde i Huerestrop, 3 Gaarde i Thorup, 5 Gaarde i Huilsom By og Sogn, 2 Gaarde og Kronens Rettighed af 1 jordegen Bondegaard i Støttrup for 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd. Han maa ikke befatte sig med Godset, før Hr. Otte Krumpen dør eller kommer af med Hald Slot. P. 270 b. (overstreget).

— Aabent Brev, at Tolderen i Olborg aarlig skal betale Otte Banner 165 Dlr. i Rente af de 3333 Dlr. 1 Mk. danske, indtil Otte Banner kan faa ovennævnte Gods. P. 273 (overstreget).

— Forleningsbrev for Fru Riigborg Tegenhus, Hans Johansens Enke, paa 2 Gaarde i Lundby og 2 Gaarde og 1 øde Jord i Fastrup[5], alt i Lunde Herred, hvilke hendes Husbond sidst havde i Værge, uden Afgift. R. 10, 149.

— Skøde til Albret Oxe. R. 10, 421. (Se Kronens Skøder.)

— Befaling til Abbeden i Soer Kloster straks at lægge noget Klostergods, som Mogens Godske har opladt Kronen sit Pantebrev paa, ind under Klosteret. T. 10, 195.

— Til Abbeden i Soer. Da Klosteret kun har ringe Fordel af det daglige Arbejde, som Bønderne i Klosterets Byer Hafuerup

[1] Tr.: Annaler f. nord. Oldkyndighed 1855 S. 86 f. [2] Midstrup. [3] Hindberg. [4] Simested. [5] Mon ikke Fejlskrift for: Tostrup.

og Liunge, der ere Gaardsæder til Klosteret, hidtil have gjort. skal han eftergive Bønderne dette Arbejde og sætte dem for en aarlig Landgilde. T. 10, 195.

7. Okt. (**Roskilde**). Befaling til M. Nils Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, at skaffe Hr. Peder Michelssen, der i Aar har tjent som Prædikant paa Orlogsskibene, et Kald, saa snart der bliver et ledigt i Stiftet. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Lignende Befaling til M. Jørgen, Superintendent i Vendelbo Stift, at skaffe Hr. Oluf Bron, der i Aar har tjent som Prædikant paa Orlogsskibene, et Kald der i Stiftet. Orig. i Provinsark. i Viborg.

9. Okt. (—). Forleningsbrev for Erick Mortensøn paa 2 Gaarde, kaldede Lindholm, i Grefuinge[1] Sogn i Volbergs Herred, hvorpaa Erick Mortensøns Moder, Fru Mette Mortensdatter, og en Bonde bo, uden Afgift. R. 10, 217 b.

— Aabent Brev, hvorved følgende Soer Klosters Gaarde i Merløs Herred, nemlig 28 Gaarde i Stensemagle, 12 Gaarde i Assendorp, 5 Gaarde i Nyrupe og 4 Gaarde i Saltofte i Stenlille Sogn, henlægges under Soer Birk. R. 10, 218.

— (**Frederiksborg**). Pantebrev til Erich Hardenberg til Mattrup paa 2 Gaarde i Urup i Rønckebye Sogn i Bierge Herred og 5 Gaarde i Thuinge for 1200 gl. Dlr. og 500 ny Dlr. P. 275 b (overstreget).

— Kvittans til Holger Rossenkrantz til Boluer paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Tryggeuelde Len i den Tid, han har haft det i Forlening, for de i samme Tid oppebaarne Konge- og Madskatter og for det modtagne Inventarium, som han overleverede til Biørn Andersøn, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. R. 10, 217 b.

10. Okt. (—). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at forstrække Ernst Sporcke, Wilcken Fres og Segbant von Mornholt med 100 Dlr. i Markstykker hver, tage Kvittans derfor og indskrive dem i sit Regnskab. Hvis han ikke har saa mange af Kongens Penge, maa han se at skaffe dem andensteds. Orig.

12. Okt. (—). Følgebrev for Hans Johansen til Fobitzlet til Bønderne under Silckeborg. Udt. i R. 10, 27.

---

[1] Gevninge.

14. Okt. (**Roskilde**). Aabent Brev, at Hr. Otte Krompen skal stævne sine Sager mod Hans Laurssen, Stiftsskriver i Viborg Stift, til Landstinget, da Hans Laurssen, der som Stiftsskriver skal oppebære Kronens Part af Tienden og Maanedsskatten, vanskeligt vil kunne møde ofte til Herredsting uden at forsømme Kronens Bestillinger. Det befales Landsdommerne i Nørrejylland at dømme i disse Sager, skønt de ikke have været paa Herredstinget. T. 10, 195 b.

15. Okt. (—). Pantebrev til Frantz Banner til Kockedal paa Børglom Kloster for 293 Lod $^1/_2$ Kvintin ungersk Guld, 47 rinske Gylden i gjort Guld, 180 Goltgylden, 401 Lod Sølv og 300 Jochimsdlr., som han har laant Kronen 1563, 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd, samt 166$^1/_2$ Dlr. i Rente for 1 Aar af de 3333 Dlr. 1 Mk. danske. Han skal tjene Riget med 6 geruste Heste, svare en aarlig Afgift af 10 Læster Malt, hver Læst regnet til 24 Tdr., 300 Mk. Penge og 300 Sider Flæsk, naar der er Olden, og levere Afgiften paa egen Bekostning, hvor det befales ham, samt til hver 1. Maj gøre Regnskab for al den uvisse Rente, hvoraf han selv maa beholde Halvparten. Orig. (skaaren). P. 276 b (overstreget).

— Forleningsbrev for Pouel Hardboe, Renteskriver i Nørrejylland, paa det Kannikedømme i Aarhus Domkirke, som Greger Cobelanck nu har i Værge; naar han ikke længere er Renteskriver, skal han residere ved Domkirken. R. 10, 27.

— Meddelelse fra Peder Hanssen til Kancelliet om, at Hofmesteren har lovet Thomas Sandou, Johan Billefeld og Hans Lutthe, at de som Betaling for det Arrask, Halvsaien, Mackei, Lærred og Sardug til et Beløb af 337$^1/_2$ Dlr., som de 28. Marts have leveret Jochim Beck i Engelholm til Krigsfolket, skulle faa 6$^1/_2$ Læst Rug, hver Læst beregnet til 12 Pd. skaansk Maal og til en Pris af 50 Dlr., hos Hr. Hans Brolægger. Udt. i T. 10, 196 b.

16. Okt. (—). Pantebrev til Erick Rosenkrantz til Valsøø paa Saling Herred for 5000 gl. Dlr. og 3000 ny Dlr., som han nu har laant Kronen, og 2000 gl. Dlr. og 500 Mk. danske, hvormed han har indløst Herredet fra Erich Bilde til Lindued. P. 278 (overstreget).

— Forleningsbrev for Jacop, kgl. Trompeter, paa den

Gaard i Pederstrup, som Erhard Trompeter havde i Værge, uden Afgift. R. 10, 218 b.

16. Okt. (**Roskilde**). Til Peder Hundritmark, Landsdommer i Fyen, Eskild Gøye, Embedsmand paa Nyborg, Eggert Henrichssen og Palle Ulfeld. Da Hr. Christiern Pouelssen, Prior i St. Knuds Kloster i Othense og Forstander for Almindeligt Hospital smstds., har berettet, at Erick Rud til Sandolt ønsker et Hospitalet tilhørende Stenhus med Abildhave i Faaborg, hvoraf Hospitalet ingen Fordel har, til Ejendom mod aarlig at svare en rimelig Afgift deraf til Hospitalet, skulle de mødes i Faaborg, vurdere Stenhuset, sætte Ejendommen for en rimelig Afgift og give det beskrevet fra sig. T. 10, 197. K.

17. Okt. (—). Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift, at levere Pether Helmers, Frantz Brochmand, Chort Ebinghus og Pouel Steffen fra Lubeck 26[1] Læster Rug af Tiendekornet, hver Læst beregnet til 12 Pd. skaansk Maal og til en Pris af 50 Dlr., som Betaling for de Varer, de have leveret Rentemester Jochim Beck til de Krigsfolk, der i Aar bleve afbetalte i Engelholm. K. T. 10, 198 b[2].

18. Okt. (—). Befaling til nedennævnte Købstæder at modtage Bøsseskytter i Borgeleje og skaffe dem nødtørftig Underholdning; de Borgere, der formedelst Fattigdom eller af andre Grunde ikke kunne skaffe Bøsseskytterne Mad og Øl, skulle for hver Dag og Nat give 6 Sk. danske, men ikke mere. — Malmø 100 Bøsseskytter, Landskrone 50, Lund og Trelleborg hver 20 og Falsterbo, Skanør og Semershafn hver 10. T. 10, 199 b. K.

19. Okt[3]. (—). Befaling til Erich Rud og Claus Daa at udlægge Maribo Kloster en Kronens Gaard i Laaland, dog ikke i Kongens Fredejagt, lige saa god som Klosterets Gaard i Kalslundt i Sjælland, hvilken Kongen vil have til Mageskifte. De skulle tilskrive Kongen al Besked herom. T. 10, 199. K.

— Skrivelse til Abbedissen i Maribo om at overlade Kronen Klosterets Gaard i Kalslund til Mageskifte. Hun skal straks sende Kongen Besked og klart Mageskiftebrev. T. 10, 200. K.

— Meddelelse fra Peder Hanssen til Kancelliet om, at Rasmus Villomssen paa Jørgen Boringholms Vegne som Betaling for

[1] T. har urigtig: 36. [2] T. 10, 196 er under 15. Okt. indført en Meddelelse fra Peder Hansen til Kancelliet om, at Hofmesteren har lovet disse Kræmmere 26 Læster Rug som Betaling for Varer til et Beløb af 1309½ Dlr. 10 Sk. danske, som de 26. Marts og 1. April havde leveret Jokim Beck. [3] I T. er Brevet dat. 18. Okt., og Dateringssted mangler.

de 433 Dlr., som Hr. Christoffer von Papenheim, Jørgen Gans og Hr. van Potlitz skyldte ham, skal have 14 Læster $10^1/_2$ Td. Rug, hver Læst beregnet til 24 Tdr. og til en Pris af 30 Dlr., hos Stiftsskriver Hans Lauritzen i Viborg Stift. Rugen skal leveres ham i Hofbroe. Udt. i T. 10, 200 b.

19. Okt. (**Roskilde**). Kvittans af Peder Hanssen til Hans Lauritzen, Skriver paa Roschillegaard, der i Dag paa Mogens Hegens Vegne i Vetterslef i Ringsted Herred har betalt 100 Mk. danske, som denne skulde give Kongen for Oprejsning for den Landenævn, han blev gjort nederfældig for. Udt. i T. 10, 200 b.

— Til Frantz Brochenhus. Kongen har erfaret, at en Del af Krigsfolket paa Varbierg er løbet bort, og at en Del er fanget og ihjelslaaet, saa der kun er en ringe Hob tilbage paa Slottet, hvorfor et uformodet Angreb maaske kunde lykkes. Da Kongen, som vitterligt, ikke har bevilget Hertug Johan nogen Stilstand og de nedsendte Sendebud komme meget langsomt og man ikke kan vide, hvad de ville foregive, skal han skaffe sig paalidelig Underretning om Tilstanden paa Varbierg og, om muligt, se at erobre Slottet; selv om Anslaget ikke skulde lykkes, kan det alligevel forsvares, fordi der ingen Stilstand er bevilget. Da der er kommen Sygdom og Pestilens blandt Knægtene og han derfor ikke længere kan blive liggende med dem i Laugholm, overlader Kongen til ham selv at flytte Lejren. T. 10, 201[1]. K.

20. Okt. (—). Til Borgemestre, Raad og Byfogder i Malmø, Falsterbo og Skanør. Da de tyske Købmænd, der i Sommer have saltet Sild dér, have mange tomme Tønder tilovers, skulle de skaffe Kongen, der behøver Tønder til det norske Fiskeri, saa mange Tønder som muligt; Kongen vil til Foraaret betale Tønderne. T. 10, 201 b. K[2].

21. Okt. (—). Pantebrev til Fru Mette Oxe, Hans Bernekovs Enke, paa 7 Gaarde i Alstedt i Nørre Herred paa Mors, 1 Gaard i Jølby[3], 2 Gaarde i Solbierg, 2 Gaarde i Sandal, 1 Gaard i Biørndrup, 2 Gaarde i Andrup i Sønder Herred paa Mors, 2 Gaarde i Flø i Fiendtz Herred, 1 Gaard i Bregendal, 1 Gaard i Aakier, 1 Gaard i Rabbitz, 1 Gaard i Gramskier[4], 1 Gaard og 1 Bol i Siøby, 5 Gaarde i Ressen[5] Sogn, 2 Gaarde i Viom i Harre

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 664 f. [2] Tr.: Tidsskr. f. Fiskeri III. 193 f. [3] P. har urigtig: Sølby. [4] P. har: Damskier; Byen hedder Gamskær, hvilket Følgebrevet ogsaa har. [5] P. har urigtig: Rosten.

Herred for 3000 Dlr., 302 Lod Sølv og 447 Mk. i danske Markstykker. Orig. P. 273 b (overstreget).

21. Okt. (**Roskilde**). Følgebrev for samme til Bønderne paa ovennævnte Gods. Orig.

— Fornyet Befaling til Frantz Brochenhus om at undersøge Stillingen paa Varberg og, hvis det paa nogen Maade er muligt, se at erobre Slottet, da Kongen stadig faar Efterretning om, at Besætningen paa Slottet er meget svag, samt at Bo Grip skal være i Unaade hos Hertug Johan, og at der er Mytteri mellem dem selv indbyrdes paa Slottet. T. 10, 202[1]. K.

— Befaling til Hans Lauritzen, Stiftsskriver i Viborg Stift, at levere Jens Kaas, Embedsmand paa Elsborg, 200 Tdr. Havre i Olborg, tage Kvittans derfor og indskrive dem i sit Regnskab. Rel. Peder Oxe, Hofmester. Orig.

— Befaling til Universitetet i Kiøpnehafn at overdrage Dr. Martinus Ædituus, kgl. Livlæge, det ene Professorat i Medicin, der en Tid har staaet ledigt, og lade ham faa det Stipendium, som under Professoratets Ledighed har været oppebaaret af 2 Personer, der studere udenlands, tillige med den dertil hørende Residens. Orig. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 752 c[2]. Jvfr. 28. Nov. 1568.

22. Okt. (—). Tilladelse for Fru Mergrette Bilde, Lauge Brocks Enke, hvem Borgemester Jens Michelsen i Vedle skylder en Sum Penge, til at købe Jens Michelsens Bondegaard i Assendrup, som han vil sælge hende; dog skal der fremdeles svares samme Afgift til Kronen af Gaarden. R. 10, 28.

— Aabent Brev, hvorved den Kronens Gaard i Drauerup, som Niels Drucken paabor, indtil videre lægges under Holbeck Slot. R. 10, 218 b.

— Forleningsbrev for Niels Kaas, kgl. Sekretær, paa Knobbelycke Birk paa Laaland, uden Afgift. R. 10, 421 b.

23. Okt. (—). Aabent Brev, at Kongen har overdraget Peder Munck, Admiral, Befalingen over Stege By med Tolderiet paa Fiskerlejerne paa Møen og al Kronens øvrige Rente og Rettighed af Møen og Stege, hvilket Biørn Anderssøn hidtil har haft i Befaling; han skal aarlig gøre Regnskab for alt. R. 10, 219[3].

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 665 f. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 214 f. [3] Tr.: Paludan, Beskr. over Møen 2. D. S. 311.

24. Okt. (**Roskilde**). Befaling til Peder Bille at lade Hr. Sten Erichssens Brodersøn Erick Abramssen hente hid, da Kongen har bevilget, at han maa komme løs for[1] Hans Holckes Søn Mandrop Holck. T. 10, 202 b.

27. Okt. (—). Til Biørn Andersen. Da Hr. Oluf Pedersen, Sognepræst til Jullege, der ingen Præstegaard har, men bor paa en til St. Vilhelmi Alter i Roschille Domkirke hørende Gaard, hvoraf der afkræves ham Landgilde, har begæret enten at faa denne Gaard frit eller at faa udlagt en anden Gaard til Præstegaard, har Kongen skrevet til Frantz Lauritzen om at overlade Præsten Gaarden. Biørn Andersen skal derfor udlægge St. Vilhelmi Alter, hvormed Frantz Lauritzen er forlenet, ligesaa megen Landgilde af Kronens, som den til Præsten overladte Gaard i Jullege svarer. T. 10, 202 b. K.

— Befaling til Frantz Lauritzen, Foged paa Dragsholm, at overlade Hr. Oluf Pedersen ovennævnte Gaard til Præstegaard. Han skal straks sende Biørn Anderssen et klart Register over det Roschille Kapitels Gods, han nylig efter kgl. Befaling har lagt under Dragsholm, da Kongen har befalet Biørn Anderssen at udlægge Kapitlet Fyldest derfor. T. 10, 203 b. K.

28. Okt. (—). Tilladelse for Ernst Rechenbergk til at indløse Lønborggaard fra Fru Elline Bang, Jørgen Rantzous Enke; dog skal Indløsningen ske inden førstkommende Paaske. R. 10, 28 b.

— Forleningsbrev for Oluf Michelssøn, Byfoged i Roschilde, paa Kronens Part af Tienden af Magleby Sogn, uden Afgift. R. 10, 219.

— Til Jens Koes. Da Kongen af Elsborg Slots Regnskab ser, at det, som Slotsskriveren har udgivet af Kommissen til Krigsfolkets Underholdning, kun er anført med en Hovedsum uden Angivelse af, hvem der har faaet det, og at ligeledes det af hallandske og svenske Bønder oppebaarne, baade Penge, Korn, Smør, levende Kvæg og andet, kun anføres med en samlet Sum uden Angivelse af, hvem der har givet det og hvorfor det er givet, skal Jens Koes befale Slotsskriveren nøje at specificere sine Oppebørsler og at angive Navnene paa dem, der faa af Kommissen. I Regnskabet findes endvidere for Kongens Regning opført en Fadeburskvinde og 2

[1] T. har urigtig: fran.

Piger, men det ses ikke, at de have udført nogen Gerning paa Slottet til Kongens Gavn. Der opføres ligeledes 2 Fæmænd med 12 Dlr. i Aarsløn, der skulle have vogtet Kvæg i Ladegaarden, men der findes intet Regnskab for, at Ladegaardens Kvæg, som billigt var, er kommet Kongen til gode. Der er ogsaa brygget 9 eller 10 Gange om Maaneden, men det oplyses ikke, hvor Masken er bleven af. Han skal herefter lade saa saa meget Korn som muligt til Slottet og holde Køer, Øksne, Heste og Svin i Ladegaarden til Fordel for Kongen. T. 10, 204. K.

28. Okt. (**Roskilde**). Befaling til Erick Podebusk straks at sende 1 Læst Smør og 400 Sider Flæsk til Jens Koes paa Elsborg og tage Kvittans af ham derfor. T. 10, 206.

— Til Henrick Nielsen. Nogle af Kronens Bønder under Kallindborg have klaget over, at deres Gaarde ere satte for højt i Landgilde, og Kongen har befalet Peder Bille at undersøge denne Sag og sætte Gaardene for en rimelig Landgilde. Da Peder Bille nu ved Rigens Bestilling hos Kongen er forhindret i at udføre denne Befaling, skal Henrick Nielsen tage gamle Oldinge til sig og i Forening med dem sætte Gaardene for Landgilde; de skulle give deres Ansættelser beskrevne fra sig. T. 10, 205. K.

—[1] Befaling til Jørgen Bille igen at overlevere Arrild Ugerup Elleholms Len og lade ham faa dette Aars Oppebørsel deraf, da Arrild Ugerup, der har Lenet i Pant og derfor har Ret til Oppebørselen deraf ogsaa i den Tid, han ikke har haft det, har opgivet sin Fordring derpaa mod at faa dette Aars Oppebørsel. T. 10, 206. K. (opr. Orig.).

1. Nov. (—). Befaling til Hartvig Bille igen at lade Arild Ugerup faa Flodø Eng, som han tidligere har haft, men som Hartvig Bille for nogen Tid siden har faaet Brev paa. T. 10, 208 b. K.

— Forleningsbrev for Peder Kok, Byfoged i Naxskouf, paa Suinneholtz Bro med tilliggende Brokorn, uden Afgift, men mod at holde Broen i Stand med stærke Stolper, tykke Bulfjæl og Rækker paa begge Sider. R. 10, 422.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd straks at indsende Maanedsskatten for September og Oktober med klare Mandtalsregistre. — Peder Munck af Møens Land, Eskild Gøye af Nyborg

[1] K. har: 1. Nov.

Len, Erick Bild[e] af Othensegards Len, Palle Ulfeld af Rugaard, Josue von Qualen af Hagenschouf, Jørgen Sester af Hindsgaufuel, Erich Bilde af Saling Herred[1], Moritz Podebusk af Tranekier, Erick Rud af Nykiøping og Rausborre Len, Mogens Ericksen af Oleholm, Hr. Jørgen Lycke af Gislum Herred, Erick Podebusk af Olborghus, Hr. Otte Krompen af Hald, Vincentz Jul af Beflinge Len, Henrich Gyllenstier[n] af Han Herred, Fru Madalena Baner af Skifuehus, Holger Rosenkrantz af Skanderborg og Bygholm, Folmer Rosenkrantz af Aakier og Aarhus, Hans Jehanssen af Silckeborg, Erick Lange af Dronningborg, Axel Viffert af Riberhus, Hans Rantzov af Skodborghus, Claus Rantzov af Møgelthønder, Peder Munck af Aastrup, Morten Suendsen af Koldinghus, Fru Abele, Hr. Niels Langis, af Lundesnes Len[1], Otte Baner af Segelstrup, Per Gyllenstiern af Hing og Voldborg Herreder, Fru Karine Baner af Rixe[2] Herred, Fru Jehanne til Esker af Hensted Herred, Oluf Munck af Ørum og Fru Jutte Podebusk af Vesteruig. Udt. i T. 10, 208 b. K. (i Udt.)

2. Nov. (**Roskilde**). Forbud mod at udføre Havre fra Laaland og Falster uden Kongens Tilladelse, da der formedelst den nuværende store Udførsel kan befrygtes at ville blive Mangel derpaa. Overtræder nogen Forbudet, har han forbrudt hvad han har med at fare og skal straffes som ulydig, ligesom de kgl. og Byembedsmændene, der se gennem Fingre med nogen, ville komme til at staa til Rette derfor. R. 10, 422.

—[3] Til Borchart von Papenheim. Kongen har indtil videre tilladt Peder Bille og hans Tjenere til Suanholm at have Ildebrændsel og anden Brugning i Hornsved, saaledes som de fra Arilds Tid have haft, mod at Bønderne derfor gøre og give som sædvanligt til Abramstrop. T. 10, 207.

3. Nov. (—). Meddelelse fra Jachim Beck til Kancelliet om, at Hofmester Peder Oxe har befalet, at Philippus Rottermand paa Hans Tesings Vegne af Lubeck skal have kgl. Skrivelse til Rasmus Perssen i Olborg, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, at denne skal levere ham Malt og Rug for $1661^1/_2$ Dlr., hvorfor Jens Koes har faaet Klæde og andet til Knægtenes Betaling paa Elsborg 1566; hver Læst Malt beregnes til 42 Tdr., hver Læst Rug til 36 Tdr. sjællandsk Maal og begge Dele til en Pris af 50 Dlr. pr. Læst. Kornet skal leveres næste Foraar, og Philippus

[1] Er oversprungen i T. [2] ɔ: Rugsø. [3] T. har vistnok urigtig: 2. Okt.

Rottermand skal selv betale Maltgøring og anden Omkostning. T. 10, 207.

3. Nov. (**Roskilde**). Til Jens Bille. Da Jep Knudsen, der for nogen Tid siden købte Tjære og andre Varer af Skriveren paa Visborg og skulde betale Pengene derfor i Kongens Renteri, nu har berettet, at Svensken i Søen har frataget ham hans Gods og grebet ham selv, har Kongen eftergivet ham Pengene. T. 10, 208.

— Befaling til Pouel Harbo om med det allerførste at begive sig hid med de Penge, han har oppebaaret af Maanedsskatten for September og Oktober. K. (i Udt. paa K. af 1. Nov.).

4. Nov. (—). Aabent Brev, at M. Morten Pedersøn, Abbed i Soer Kloster, paa Kongens Vegne skal forsyne M. Desyderius Fos med de nødvendige Penge til hans Underhold udenlands, saa han kan fuldende sine Studeringer; han er nemlig bleven nødt til at vende hjem, da hans Frænde Prior Niels i Anderskof, der tidligere understøttede ham i hans Studium, er død. R. 10, 219 b[1].

— Til Fru Magdalena Baner. Da Skifue skal restere med en Del af den i de foregaaende Aar paalagte Skat, skal hun kalde Borgerne for sig, faa bestemt at vide, hvor meget af Skatten der resterer, og, hvis Byen har betalt, da hvem der har oppebaaret den, og siden indkræve den ad Rettens Vej. T. 10, 209 b. K.

— Befaling til Knud Pederssen, Borgemester i Kiøbnehafn, om mod Kvittans at forstrække Franciscus Marcellus, Kongens Kapelmester, med 105 Dlr. i Markstykker; Kongen vil igen betale ham dem. Orig.

— Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Andres Herkentz, der har været i Naruen og paa Tilbagevejen er bleven anholdt af Henrich Mogenssen, fordi han har været i Reuel med sit Skib, har berettet, at han blev taget af Fjenderne og med Magt ført derhen; da han har Gods inde for Johan Jellessen Falckner i Ambsterdam, har Kongen for dennes Skyld tilladt ham at passere. Rel. Peder Oxe, Hofmester. Orig.

5. Nov. (—). Aabent Brev, at Jens Ipssøn, Borgemester i Nykiøping paa Falster, skal være Forstander for Almindeligt Hospital smstds. Han skal aarlig i Overværelse af Lensmanden, Superintendenten og Borgemester og Raad gøre Regnskab

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 108 f.

af Hospitalet, anvende al Indtægten til Hospitalets Bedste og paase, at intet af dets Ejendom bortkommer. R. 10, 422 b.

5. Nov. (**Roskilde**). Kvittans af Peder Hansen til Peder Bille, der paa sin Bonde Jens Smid i Herføylos Vegne betalte 10 gl. Dlr. for Oprejsning for en Landenævn, Jens Smid var bleven nederfældig for. Udt. i T. 10, 210.

— Til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift. Da der mangler Deler til det Hus, der skal bygges til Opbevaring af Tiendekornet fra Aarhus Stift, skal han saa tidlig paa Foraaret som muligt paa Kongens Bekostning fragte et Skib og lade det løbe til Aggershus Len efter de nødvendige Deler. Christiern Munck, Embedsmand paa Aggershus, har faaet Ordre til at skaffe Skibet fuld Ladning. Orig.

6. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Biørn Kaas til Starupgaards Pant i Helnekircke Kloster forhøjes med 1000 Mk. danske, som han laante Kronen 1563, og 1000 ny Dlr., som han nu har laant Kronen. P. 280 (overstreget). Orig. (skaaren).

— Befaling til Folmer Rosenkrantz at skaffe Hr. Lauritz Vinter, der har været fangen af de Svenske og er bleven berøvet alt sit Gods og sine Penge, Underholdning paa Aarhusgaard, indtil han kan faa et Kald. T. 10, 210 b.

7. Nov. (—). Forleningsbrev for Erick Rosenkrantz til Valsø paa Ottensegaard med Nesbyhofuit Len, Stiftets Gods og St. Hans Klosters Len; han maa oppebære al vis Rente og Halvparten af al uvis Rente, undtagen Gæsteriet, hvoraf han forlods skal have 6 Læster Havre og 208 Mk. 4 Sk. danske, medens Resten skal deles ligeligt mellem ham og Kronen, endvidere al Avl og Affødning paa Nesbyhofuit og St. Hans Klosters Ladegaarde, dog skal han aarlig svare Kronen 25 Læster $5^1/_2$ Pd. 5 Skpr. Malt, 4 Læster 1 Pd. Rug og 16 Tdr. $1^1/_2$ Fjerd. Smør og paa egen Bekostning levere det, hvor han tilsiges, ligesom Kongen ogsaa forbeholder sig frit Straafoder, Hø og Strøelse til sine egne, Hofsindernes og fremmede Herrers Heste, naar deres Vej falder der forbi. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste og skaffe Degnene, der synge til St. Hans, deres sædvanlige Underholdning. R. 10, 149.

9. Nov. (—). Aabent Brev, at Baltzer Maltesen til Refstrup, hvis Gaard er brændt med alle Brevene paa hans og hans Hustrus Gods, maa for sig og Arvinger beholde hans og hans

Hustrus Sædegaarde med alt deres øvrige Ejendomsgods, som de nu besidde uden Ilding og Kære, dog undtages hans Pante- og Forleningsgods. R. 10, 29.

9. Nov. (**Roskilde**). Gældsbrev til Oluf Munck, Embedsmand paa Ørum, paa 437½ Mk. 3 Sk. 1 Alb. i rund Mønt for 30 Slagteøksne, som han paa Kongens Befaling har købt for sine egne Penge og tillige med 69 Skatteøksne har sendt til Kiøpnehafns Slot paa sin egen Bekostning, hvilke Penge Oluf Munck maa tage af den Maanedsskat, som Bønderne i hans Len skulle give for de to forløbne Maaneder, September og Oktober; Resten af Maanedsskatten skal hurtig sendes til Renteskriver Peder Hansen. R. 10, 29 b.

10. Nov. (—). Aabent Brev, at Peder Bylde og hans Hustru Fru Birgitte Rosenkrantz i deres Levetid samt deres Tjenere til Svanholm maa have Ildebrændsel og anden Brugning i Kronens Skov Hornsved ligesom hidtil; dog skulle deres Bønder svare sædvanlig Afgift derfor til Abramstorp. R. 10, 220.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at skaffe Herberg og Underholdning til de didsendte Bøsseskytter, der skulle ligge i Borgeleje dér i nogen Tid; Kongen vil saa snart som muligt igen befri dem for Bøsseskytterne. — Ribe og Aalborg hver 40 Bøsseskytter; Aarhus 25; Koldinge, Viborg, Randers og Horsens hver 20; Varde, Ringkiøbing og Veile hver 15; Nykiøbing, Skibe, Holstebro, Seby, Skafuen, Ebeltoft og Grindov hver 10. T. 10, 211. K.

11. Nov. (**Frederiksborg,** St. Martini Dag). Aabent Brev, at Frantz Nielssøn, Skolemester i Frederichsborg, maa, naar han har tjent i Skolen i 3 Aar efter dette Brevs Datum, faa det første ledige Kannikedømme i Roschilde Domkirke foruden den ham nu tillagte aarlige Løn; tidligere Ekspektancebreve hermed dog uforkrænkede. R. 10, 220.

15. Nov. (—). Livsbrev for M. Ludviig paa 2 Pd. Mel, 3 Pd. Malt, ½ Td. Smør, 4 levende Svin, 6 levende Lam, 6 levende Gæs, ½ Td. Sild, 1 Td. Torsk, ½ Td. Gryn, 1 Fjerd. Ærter, 1 Td. Salt og 10 Læs Ved aarlig af Kiøpnehafns Slot og 20 Dlr. og 1 sædvanlig Hofklædning aarlig af Rentemesteren. R. 10, 220 b.

— Befaling til Biørn Anderssen aarlig at levere M. Ludick ovennævnte Fetalje og give Rentekammeret Ordre til at levere ham Klædet og Pengene. T. 10, 212. K.

— Aabent Brev, hvorved der tillægges Hr. Ennevold Gregersen, der i nogle Aar har tjent som Prædikant til Søs hos

Kongens Admiraler, men nu ingen Underholdning har, en aarlig Underholdning af 1 Pd. Rug, 2 Pd. Malt, 2 fede Svin, 1 levende Slagteokse og 1 Fjerd. Smør af Riiberhus Slot, indtil han faar et Kald. R. 10, 30[1].

15. Nov. (**Frederiksborg**). Befaling til Axel Viffert aarlig af Riberhus at levere Hr. Enevold Gregerssen ovennævnte Underholdning og indskrive den i sit Regnskab. T. 10, 212.

17. Nov. (**Roskilde**). Til Oluf Munck. Da den tidligere Ordre til ham om enten at tilbagelevere de to Gaarde, der i Frantz Billis Tid kom fra Ø Kloster til Ørum, til Ø Kloster eller udlægge to andre lige saa gode Gaarde i Stedet endnu ikke er bleven udført, befales det ham paany at udføre den, da Kongen, hvis der kommer yderligere Klager, ellers vil give Lensmanden paa Ø Kloster Følgebrev til Bønderne paa de to fra Klosteret komne Gaarde. T. 10, 212 b. K.

— Fornyet Befaling til Fru Jutte Podebusk og Henrick Gyldenstierne om med det allerførste at levere Josua[2] von Qualen, Embedsmand paa Ø Kloster, de i deres Værge værende Breve vedrørende Ø Kloster og dettes Gods, da der paaføres ham forskellige Trætter paa Godset. Lider Kongen Skade ved, at Josua von Qualen ikke faar Brevene, ville de komme til at staa til Rette. T. 10, 213. K.

18. Nov. (—). Stadfæstelse for Anders Blick paa hans Morbroder Niels Pouelsens Køb af en Bondegaard, kaldet Haufgaardt, af Morten Hegelundt, Borger i Viborg, hvilket Køb han ikke mener kan blive ved Magt, da det er sket uden Kongens Tilladelse og strider mod Recessen, der forbyder fri Mand at købe af ufri; Gaarden skal alene tilhøre Anders Blick, der for nogen Tid siden har tilmageskiftet sig Kronens Rettighed af Gaarden, men han skal betale sine Medarvinger efter Niels Pouelsen deres Part af de Penge, denne har givet for Gaarden. R. 10, 30 b.

19. Nov. (—). Forleningsbrev for Ifuer Kaas til Ørndrup paa Skerpenberger Gods paa Mors; han skal tjene Riget med 4 geruste Heste og aarlig til 1. Maj svare 200 Dlr. deraf; hans Aar skal begynde til 1. Maj 1569. R. 10, 31 b.

---

[1] R. 9, 96 b er det samme Brev indført og med samme Datum, men Underholdningen sættes her til 4 Ørt. Rug, 8 Ørt. Malt, 2 fede Svin, 1 Kvarter Hvillinger, 4 levende Faar, 1 levende Slagteokse og 1 Fjerd. Smør. [2] K. har: Josias.

19. Nov. (**Roskilde**). Tilladelse for Arril Ugerup til at indløse Aahusgaard med tilliggende Len fra Hartviig Bilde. R. 10, 458 b.

— Befaling til Fru Pernille Oxe, der efter Prioren Hr. Bertel Søfrensens Beretning har skrevet Anduorskoufs Ugedagsmænd for fuld Skat, kun at skrive dem for halv Skat, da de hidtil ikke have svaret mere. K. Udt. i T. 10, 216 b.

[**Omtr. 19. Nov.**] Til Hr. Otte Krompen. Hr. Niels Mogensen, Sognepræst i Joberg[1], har klaget over, at Hr. Otte for kort Tid siden har tilholdt sig Herligheden af en Gaard i Vestre Lyby, kaldet Syndergaard, som hører til hans ene Sogn Lyby, og som Sognepræsterne før ham og han selv i 6 Aar ubestridt have haft med al Rente og Herlighed. Det befales derfor Hr. Otte at lade Sognepræsten beholde Gaarden som hidtil og ikke befatte sig med den. T. 10, 216.

22. Nov. (U. St.). Befaling til Hartviig Bille om til 1. Maj at overlevere Aahusgaard og tilliggende Len til Arrild Ugerup med Inventarium, Jordebøger, Register, Breve og andet. T. 10, 216 b. K.

— (**Roskilde**). Forleningsbrev for Otte Brade, Embedsmand paa Helsingborg, paa 3 Gaarde i Hesle, Melby og Blangstrup i Bog Herred i Fyen, hvilke tidligere have ligget til Holme Kloster, uden Afgift. R. 9, 140 b. R. 10, 150. K.

— Forleningsbrev for Fru Pernille Oxe, Otte Rudz Enke, paa Kaarsør Slot, som hun nu selv har det i Værge, uden Afgift; hun skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf og skaffe Kongen med Folk og Heste Underholdning, naar Vejen falder der forbi. R. 10, 220 b.

— Befaling til Erick Rud at levere Hertugerne Hans og Adolf saa meget, som med Rette tilkommer dem af det paa Nykiøping Slot efter deres Moder forefundne Inventarium. T. 10, 217. K.

— Befaling til Peder Hegelund, Tolder i Ripe, at betale Frederich Knebel af Lubeck 3914 gl. Dlr. af Øksentolden for næste Aar og tage Kvittans derfor. Orig.

23. Nov. (—). Gældsbrev til Jørgen Suab paa 440 gl. Dlr. og 560 ny Dlr., at betale tilbage 3 Aar efter dette Brevs Datum. P. 280 b.

---

[1] Jebjærg, Nørre H., Salling.

24. Nov. (**Roskilde**). Til Købstæderne i Sjælland, Smaalandene, Fyen, Nørrejylland og Skaane. Da der nu er sluttet Fred med Sverrig, men der ligger et stort Antal Krigsfolk i Riget, hvilke Kongen skylder en mærkelig Sum Penge, har Kongen raadslaaet med Danmarks Riges Raad om, hvorledes man kan faa dem betalt og ud af Riget, saa det ikke skal blive nødvendigt at forlægge dem i Købstæderne, og Rigsraadet har da bevilget en almindelig Landehjælp af Købstædmænd, Bønder og Præster. Købstæderne skulle derfor inden Jul fremsende N Daler, Halvparten i enkelte Dlr., Halvparten i Mønt, og levere dem til Renteskriver Peder Hansen. Ingen, hverken Borgemestre, Raadmænd eller andre, der bruge Købstadsnæring, skulle være fri for denne Skat. Pengene skulle udelukkende blive brugte til Betaling af Krigsfolket. — Sjælland: Kiøbnehafn 8000 Dlr.; Kiøge 1600 Dlr.; Stege, Nestvid, Roschille og Helsingør hver 1000 Dlr.; Kallundborg 800 Dlr.; Skelskør, Slagelsse, Korsør og Slangerup hver 600 Dlr.; Holbeck 400 Dlr.; Heddinge, Prestø, Vordingborg og Nykiøbing i Otz Herred hver 200 Dlr. — Smaalandene: Naskou 1200 Dlr.; Nykiøbing 600 Dlr.; Stubbekiøbing 400 Dlr.; Maribo og Rudkiøbing hver 300 Dlr.; Nysted 200 Dlr.; Saxkiøbing 100 Dlr. — Fyen: Otthens 2000 Dlr.; Suinborg og Assens hver 1000 Dlr.; Nyborg og Kierteminde hver 600 Dlr.; Faaborg 400 Dlr.; Medelfar 300 Dlr.; Bogens 200 Dlr. — Nørrejylland: Aalborg 2500 Dlr.; Ribe og Aarhus hver 2000 Dlr.; Randers 1200 Dlr.; Kolling og Horsens hver 1000 Dlr.; Varde og Veile hver 600 Dlr.; Vyborg og Nykiøbing paa Mors hver 500 Dlr.; Ringkiøbing og Lemuig hver 400 Dlr.; Holstebroe 300 Dlr.; Hofbroe, Skibe, Seby, Skafuen, Høring, Tysted, Grindov og Ebeltoft hver 200 Dlr.; Mariager 100 Dlr. — Skaane: Malmø 5000 Dlr.; Landskrone 1000 Dlr.; Lund, Vee og Aahus hver 600 Dlr.; Ysted 500 Dlr.; Helsingborg og Trelleborg hver 400 Dlr.; Somershafn og Falsterbo med Skanør hver 200 Dlr. T. 10, 217 b. K. Origg. (til Thisted; til Odense (med Dato 28. Nov.) i Provinsark. i Odense; til Aarhus i Aarhus Raadhusarkiv [1]).

— Aabent Brev til alle Provster, Præster og Sædedegne, at Kongen nu har sluttet Fred med de Svenske og vil aftakke de fremmede Krigsfolk, men at Nøden er saa stor, at Kongen, hvis han vil være Krigsfolket kvit, mod sin Vilje maa søge Raad, hvor

[1] Tr.: Hübertz, Aktst. vedk. Aarhus I. 188 f (med urigtig Angivelse af Skattens Størrelse).

han kan faa Penge til dets Betaling, hvorfor ogsaa Danmarks Riges Raader have bevilget en Skat af dem, saaledes at hver 20 Præster skulle lægges i Læg og give 400 Dlr. og hver 10 Sædedegne give 20 Dlr., alt inden førstkommende Jul. T. 10, 221. K.

24. Nov. (Roskilde). Befaling til Stiftslensmændene straks at forkynde ovenstaaende Brev og i Forening med Superintendenten og Herredsprovsterne i Stiftet lægge Provster, Præster og Sædedegne i Læg uden at anse Gunst eller Gave, sørge for, at Skatten bliver betalt til rette Tid, og straks sende den til Renteskriver Peder Hansen. K. T. 10, 222 b.

— Aabent Brev til Bønderne, hvem de end tjene, i Danmark, at Danmarks Riges Raader have bevilget en almindelig Skat og Landehjælp af dem, saaledes at hver jordegen Bonde, som har frit Jordegods, skal give 3 Dlr. af hver fri Bondegaard, han ejer, og hver Bonde, som ikke har frit Bondegods, men sidder for Gaard og pløjer og saar, 2 Dlr.; hvor der paa Kronens og Adelens Gods bor mere end én Mand i Gaarden, skal en af dem lægges for fuld Skat, 2 Dlr., og de andre regnes for Husmænd. Hver Vejrmøller og Vandmøller, der ikke bor for gode Mænds Gaarde og maler frit for sit Herskab, skal give 3 Dlr., hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester, Tømmermand og Kæltring paa Landsbyerne, som ikke sidder for Gaard og giver Landgilde, 2 Dlr., af hvert Gadehus 1 Dlr., hver Gaardmand, Indeste eller Husmand, Pebersvend og hver Tjenestesvend, som har Kornsæd, 1 Dlr., hver af Kronens egne Ugedagsmænd, der bo for Kronens Slotte, Klostre og Gaarde, 1 Dlr. Den rige skal hjælpe den fattige, og ingen skal være fri uden Adelens egne Ugedagsmænd, der bo osv. Skatten skal være ude inden Jul, og Skriverne skulle ikke have noget for at skrive Skatten. I hvert Læg skal der tilskikkes 4 agtede Dannemænd til Lægsmænd, der under deres Boslods Fortabelse skulle lægge Skatten saaledes, at den rige hjælper den fattige. Lensmændene skulle passe paa og staa til Rette for, hvis nogle, som ikke ere det, regnes for Adelens Ugedagsmænd, og skulle oppebære Skatten, halvt i Dalere, halvt i rund Mønt. Ville nogle ikke betale inden den paabudte Tid, skulle Lægsmændene have Ret til at pante dem derfor, selv om de ikke ere delte eller forvundne. Efter Udgivelsen af denne Hjælp vil Kongen forskaane Bønderne for Maanedsskatten. T. 10, 225. K.

— Befaling til de Lensmænd[1], der have Herreder, straks at

[1] De opregnes alle med deres Len i T. 10, 223 b.

forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg, sørge for, at Skatten kommer ud til den bestemte Tid og derefter straks sende den til Renteskriver Per Hansen. T. 10, 227 b. K. Origg. (til Fru Jutte Podebusk og Fru Sidsel Ulfstand).

24. Nov. (**Roskilde**). Anmodning til Biørn Koes om at laane Kongen 1000 Dlr. til at forstrække hans Broder Jens Koes, Embedsmand paa Elsborg, og dennes Knægte med og mod Kvittans levere dem til Jens Koes's Løjtnant. Kongen vil betale dem tilbage af den til Jul paabudte Skat af Malmøe Len. T. 10, 228. K.

— Til Jens Koes paa Elsborg. Da Kongen efter Overenskomsten med Svensken skal beholde Elsborg Slot og Len nogen Tid og de Bønder, der nu høre og tidligere have hørt til Slottet, herefter skulle svare Jens Koes, ligesom de før Fejden svarede Svensken, skal han befale Bønderne at svare samme Afgifter som før Fejden, behandle dem vel, give dem Ordre til igen at bygge og ernære sig, tillade dem at handle med Kongens Undersaatter i Halland, Skaane og andensteds i Riget og hjælpe trængende med Bygningstømmer af Slottets Skove, dog uden for stor Skovskade. Der sendes ham Brev[1] til Tolder Jørgen Pedersen i Marstrand, at denne skal levere ham $3735^1/_2$ Dlr. Der sendes ham Brev til Knægtene om at have Taalmodighed lidt, hvis han ikke straks kan faa Pengene fra Marstrand og fra sin Broder. T. 10, 228 b. K.

25. Nov. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved det tillades Fru Lissebet Urne, Peder Lyckis Enke, straks at tilbagetage den Jord, som efter hendes Beretning i tidligere Lensmænds Tid er kommen fra Kleinstrupgaard og nu bruges af Bønderne i Byen, da Kleinstrupgaard kun har ringe Jord; ligesaa maa hun tage det af Byens Jord, som ligger Gaarden belejligt, mod enten at udlægge Bønderne andet, for Gaarden ubelejligt liggende Gods i Stedet eller afkvitte i deres Landgilde, hvis de ikke desforuden have Jord nok til deres Landgilde. R. 10, 150.

—[2] Til Peder Oxe. Under sit næstsidste Ophold i Roschille tilsagde Kongen den skotske Kaptejn Johan Clark 2 Maaneders Besolding paa hans Knægte, og Peder Oxe lovede at betale; da dette endnu ikke er sket, befales det paany Peder Oxe at stille Johan Clark tilfreds, saa Kongen kan blive fri for videre Overløb. T. 10, 230.

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 608 f (med urigtig Angivelse af Summen). [2] T. har urigtig: 1569.

25. Nov. (**Frederiksborg**). Til Johan Friis. Da Christoffer Borggreve von Dhonen har berettet, at han har 2 Maaneders Besolding til gode, hvoraf dog Eiler Grubbe har betalt ham en Del, skal Johan Friis befale Renteskriveren straks at betale ham det resterende, 200 Dlr. i enkelte Dalere, Resten i Markstykker. T. 10, 230 b. K.

26. Nov. (—). Befaling til Christoffer Bang i Fyen, Peder Skriver i Aarhus Stift, Hans Lauritzen i Viborg Stift, Rasmus Persen i Vendelbo Stift og Matz Anckersen i Ribe Stift at levere Renteskriverne Hans Stiissen (i Aarhus, Viborg og Vendelbo Stifter) og Matz Nielsen (i Fyens og Ribe Stifter), der nu sendes til dem, den af Bønderne oppebaarne Maanedsskat med klare Skattemandtal og, hvis Maanedsskatten ikke helt er indkommen, da indkræve det resterende, saa Renteskriverne kunne komme tilbage med Skatten inden Jul. De skulle lade deres egen Tjener følge med til Kiøpnehafn med Pengene. K. T. 10, 231.

28. Nov. (—). Pantebrev til Jørgen Bilde til Ellinge paa Syluitzborg og Lyckov Slotte og Len for $297^1/_2$ Lod Sølv og 151 Dlr. 1 Ort, som han tidligere har laant Kronen, 3333 Dlr. 1 Mk. danske, som han for sin Part har betalt af de 100,000 Dlr., hvorfor han og andre af Adelen havde sagt god for Kongen til Daniel Rantzov og dennes Høvedsmænd, og 500 enkelte Dlr., som han nu har laant Kronen, ialt 4133 Dlr. 1 Mk. danske. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf og gøre Regnskab for alt Vrag. P. 281 (overstreget).

— Aabent Brev, at Hr. Lauritz Vinther, der en Tid lang er holdt fangen af de Svenske og er bleven berøvet alt sit Gods og sine Penge af disse, aarlig maa oppebære 3 Pd. Rug og 3 Pd. Byg af Aarhusgaard, indtil han kan faa et Kald. R. 10, 32 b.

— Til Peder Oxe. Da Rasmus Sporemager har berettet, at han har Løn og Hofklædning til gode for 2 Aar, skal Peder Oxe give Renteskriver Peder Hanssen Ordre til straks at betale ham Lønnen og Hofskrædderen til at levere ham 2 Aars Hofklædning. Ligeledes skal Peder Oxe give Slotsskriver Niels Paaske Ordre til at betale Rasmus Sporemagers Karl, der til førstkommende Paaske har 2 Aars Løn til gode. Han skal sørge for, at Rasmus Sporemager straks bliver ekspederet, da han her har noget Arbejde for Kongen, som denne straks vil have færdigt. T. 10, 232. K.

— Til samme. Alexander Gielisch har berettet, at han,

der havde en stor Sum Penge til gode hos Kongen, i Betaling har faaet noget Svovl, der imidlertid er beregnet ham saa dyrt, at han ikke kan faa saa meget for det; da han altid har været villig i Kongens Tjeneste og Kongen derfor ugerne ser, at han lider nogen Skade, skal Peder Oxe se at betale ham enten med Varer eller andet og beregne Varerne saaledes, at Alexander Gielisch kan staa sig ved det, for at man ogsaa kan se, at der bliver taget Hensyn til, at Folk ere villige til at tjene Kongen. T. 10, 233 b.

28. Nov. (**Frederiksborg**). Til Universitetet i Kiøbnehafn. Den tidligere Ordre om at lade Dr. Morthen faa det Stipendium, der af Universitetets to Stipendier for medicinske Professorer af Kongen var henlagt til Hjælp for to i Udlandet studerende unge Personer, tilbagekaldes herved, og Stipendiet skal fremdeles følge de to unge Personer. T. 10, 233[1]. K.

2. Dec. (**Brederød**). Befaling til Michel Rasch, Rasmus Bosen, Per Skomager, Jacob Prenter, Borgere i Stubbekiøping, og deres 14 Medbrødre om uden videre Forhaling at tage Sagen mod Edel Stoltes for, der af nogle Troldkvinder, som have faaet deres tilbørlige Straf, er bleven beskyldt for at have været i Raad med dem, afsige Dom om, hvorvidt hun er skyldig i Trolddomshandel og har købt de andre Troldkvinder til deres ukristelige Gerning, saaledes som disse have bekendt, og i saa Tilfælde fastsætte hendes Straf. T. 10, 234 b. K.

6. Dec. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hans Johansen til Fobitzlet paa Silckeborg Slot og Len, som hans Fader Hans Johansen sidst havde det i Værge. Han maa i aarlig Genant, regnet fra 1. Maj 1569, oppebære 133 Mk. $3^1/_2$ Sk. 2 Pend., 10 Læster Rug, $8^1/_2$ Læst Byg, $6^1/_2$ Læst Havre, 23 Tdr. Smør, $1^1/_2$ Td. 1 Fjerd. Honning, 90 Faar og Lam, 92 Gæs, 205 Høns, 164 Svin, 2500 Hvillinger, 96 tørre Gedder, $1^1/_2$ Td. Gryn, al Avlen til Silckeborg Slot og Halvparten af al uvis Rente, Gæsteri, Oldengæld og Opfødninger og Foler, som fødes paa Slottets Stod. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste og 4 Skytter, aarlig stalde 40 Øksne for Kongen af dem, han oppebærer i Sagefald, paa egen Bekostning holde Teglovnen ved Slottet i Stand, dog maa han dertil bruge Vindfælder, El og Birk, naar det ikke er til Skade for Skoven, og oppebære Halvparten af Indtægten ved Salget af Sten, underholde

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 215 f.

Kongens Stod og forsyne det med Stodheste. Kongen forbeholder sig al Kronens Part af Kirketienden samt Herlighed og Gæsteri af Kirker og Præster, hvorfor Hans Johansen aarlig skal gøre Regnskab. R. 10, 33.

6. Dec. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen stadfæster Ronnebye Bys Privilegier og dens Besiddelsesret til al den Ejendom, der tilhørte Byen, førend den blev afbrændt af Fjenderne; ved denne Lejlighed gik nemlig efter Borgemester Matz Hanssøns Beretning alle dens Friheder og Privilegier tabt. Naar Kongen faar nærmere Underretning om Privilegierne, vil han konfirmere dem stykkevis (»støckens«). R. 10, 459.

— Aabent Brev, at de Borgere, der igen bosætte sig i Ronnebye, maa være fri for al kgl. Skat og Tynge i 6 Aar efter dette Brevs Datum. R. 10, 459.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har i Aftes fra sin Moder, der er noget syg, faaet Brev, at hun vil tale med ham, og vil derfor rejse herfra i Morgen, men venter dog at være tilbage igen inden Jul; de skulle derfor i den Mellemtid drage Omsorg for alt. Da de i Lund liggende Ryttere skulle have en Sum Penge betalt til næste Omslag, skulle de sørge for, at dette kan ske. Hvis der kommer magtpaaliggende Breve eller forefalder anden vigtig Handel, skulle de straks skrive til Kongen i Kollinge derom. T. 10, 235 b. K.

9. Dec. (**Kbhvn.**). Til Holger Rosenkrantz. Da der fra Nørrejylland endnu ikke er indkommet noget af Maanedsskatten for September, Oktober, November og December og Kongen til Jul behøver en stor Sum Penge til Krigsfolkets Betaling, skal han befale Lensmændene og Stiftsskriverne for Stifterne straks at indkræve Maanedsskatten for disse 4 Maaneder samt mulige Restancer fra de forudgaaende Maaneder og straks sende Skatten til Renteskriver Peder Hansen paa Kiøbnehafns Slot. T. 10, 236. K.

11. Dec. (—). Befaling til Lensmændene straks at opkræve Restancerne af Maanedsskatten og sende den til Kiøbnehafn til Renteskriver Peder Hanssen. — Kiøbnehafns Len resterer med 1860 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre for 8 Maaneder; Soer Birk med 832 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre for 4 Maaneder; Roschillegaard Len med 4061 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre; Vordingborg Len med 2875 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre; Korsør Len med Mandtalsregistre; Horns

Herred med 560 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre; Holbeck Len med 1250 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre; Møen med 1832 Mk. for Sept., Okt., Nov. og Dec. og Mandtalsregistre. — Fyen: Nyborg Len med 4467½ Mk. for Sept., Okt., Nov. og Dec. og Mandtalsregistre; Othens Len med Mandtalsregistre; Rugaards Len med 1240 Mk. for Sept., Okt., [Nov.] og Dec. og Mandtalsregistre; Hagenschouf Len med 1456 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre; Hindesgafuel Len med 1256 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre; Saling Herred med Mandtalsregistre; Kierstrup Len med 280 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre; Tranekier Len med 1222 Mk. for Nov. og Dec. og Mandtalsregistre. — Smaalandene: Nykiøping Len med 2458 Mk. for Sept., Okt., Nov. og Dec. og Mandtalsregistre; Raufsborg Len med 3176 Mk. for Sept., Okt., Nov. og Dec.; Oleholm Len med 2023 Mk. for Sept., Okt., Nov. og Dec. og Mandtalsregistre. K. Udt. i T. 10, 237 b.

11. Dec. (**Kbhvn.**). Til Erick Podebusk. Da Peiter Pomerening, Borgemester i Flensborg, paa egne og Medrederes Vegne har berettet, at et dem tilhørende Skib er strandet under Schafuen, og at en Del af Godset er drevet i Land og bjærget i Erick Podebusk's Len, skal denne hjælpe deres Fuldmægtig med at faa det bjærgede Gods, som de kunne bevise tilhører dem, for en rimelig Bjærgeløn. T. 10, 236 b. K.

— (U. St.). Befaling til Otte Brahe at lade alt det i Helsingborg Skove til Kongens Skibe huggede Tømmer føre ned til belejlige Ladesteder. Udt. i T. 10, 237.

— Lignende Befaling til Sten Bille med Hensyn til det i Herritzva Skove huggede Tømmer. Udt. i T. 10, 237 b.

13. Dec. (**Kolding**). Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Hans Hanssøn i Skierup og Kongens Moder. R. 9, 97. K. (Se Kronens Skøder.)

14. Dec. (—). Tilladelse for Asmus Kock i Kaalding til i de næste 2 Aar hvert Aar toldfrit at føre 4 Læster Tyskøl der til Byen. K. Udt. i R. 9, 99 og 267.

— Befaling til Axel Urne, Rigens Kansler, Eskild Gøye, Embedsmand paa Nyborg, og Henning Quitzou om efter nærmere Tilsigelse af Erick Rosenkrantz at besigte Husene paa Othensegaard og St. Hans Kloster og de dertil liggende Skove samt have Tilsyn med, hvad Inventarium Erick Rosenkrantz modtager, og paase Kronens Tarv. T. 10, 492 b.

16. Dec. (**Kolding**). Stadfæstelse for Hans Rugeman, Kongens Moders Skrædder, paa et Brev, hvorved hun tilskøder ham en Jord i Kaalding ved Slottet, hvilken han nu selv har bebygget og paabor; Gaarden skal altid holdes vedlige med god Købstadbygning. R. 9, 97 b. K.

17. Dec. (—). Aabent Brev, at 1 Bonde i Hesselballe, 1 i Terndrup, 1 i Balle, 1 i Tiufkier og 4 i Eskerud i Øster Liisberg Herred, alle tilhørende Morten Suendssøn til Vodznesgaard, Embedsmand paa Kaaldinghus, maa være fri for alle Kongeskatter i Morten Suendssøns Levetid. R. 9, 98.

— Befaling til Tolderen i Kolding mod Kvittans at levere Kongens Moders Fuldmægtig 1000 Dlr. i dansk Mønt, hvilke Kongen har bevilget hende til den Mølle, hun vil opføre ved Kolding. T. 10, 493.

[**Omtr. 17. Dec.**] Til Mogens Krag. Da nogle af hans Tjenere i Lerkholt have overfaldet Jep Høst, Herredsfoged i Østre Herred, og nogle af Dronningens Tjenere til Koldinghus og endnu true dem, skal han tage Borgen af sine Tjenere paa, at de ville være de andre ubevarede, uden hvad de kunne gøre med Loven. Udt. i T. 10, 493 b.

19. Dec. (**Kolding**). Tilladelse for Kongens Moder til i Aar at lade alle de Øksne, som hun selv ejer og stalder, toldfrit drive her igennem Toldstedet. R. 9, 96 b. K.

20. Dec. (**Eskebjærg**). Aabent Brev, at de Bønder i Blekinge og Lister, hvis Gaarde ere brændte, maa være fri for Skat og Landgilde, at de Kvinder, der have siddet for Gaard, og hvis Mænd ere dræbte, maa besidde Gaarden uden Besværing, og at alle maa udføre Tømmer og andre Varer og igen købe Korn og andet. R. 10, 459 b.

24. Dec. (**Nyborg**). Aabent Brev, at Anders Hanssøn i Ullersløf maa være fri for alle Kongeægter, saa længe han er Sandemand. K. Udt. i R. 9, 141.

— Til Bønderne i Vendtz Herred. Kongen har befalet Jørgen Seestedt, Embedsmand paa Hindtzgafuel, at flytte Vendtz Herredsting til Medelfart, hvorfor de herefter skulle søge deres rette Værneting dér. R. 9, 141. K[1].

— Til Dronning Dorothea. Kongen kom i Gaar til Nyborg,

[1] Jvfr. 28. Maj 1569.

men fandt Bæltet saa tilfrosset, at det var umuligt at komme over til Sjælland, hvorfor han vil blive her til Hell. 3 Kongers Dag; kan han til den Tid heller ikke komme over, vil han begive sig til Skanderborg Slot. Kongen beder hende undskylde, at han skriver hende til paa Dansk, men han har ikke nogen tysk Skriver hos sig. K.

24. Dec. (**Nyborg**). Til Fru Mette Oxe. For nogen Tid siden fik hun efter Hofmester Peder Oxes Begæring noget Gods til Hald i Pant for 3000 Dlr., men nu har Hr. Otte Krompen, der har Livsbrev paa dette Gods, beklaget sig herover, og Kongen, der ved Pantsættelsen til hende ikke vidste, at Hr. Otte havde Livsbrev paa Godset, har derfor igen givet ham Følgebrev til Bønderne derpaa, hvorfor det befales hende at tilbagelevere ham Godset. Beholder Kongen de 3000 Dlr. længere Tid, vil han give hende 6 eller 7 p. Ct. i Rente; vil hun ikke gaa ind herpaa, skal hun melde det til Kongen, der saa vil betale hende Pengene, saa snart han kommer til Kiøbnehafn. T. 10, 494.

— Til Erick Rud. Da baade Adel og andre paa Falster skyde og helt ødelægge Vildtet baade i Kronens Skove og i Fællesskovene, skal han paase, at saadant ikke sker, og forhandle med Adelen om i nogen Tid at frede Vildtet paa deres egne Enemærker. T. 10, 495.

— Befaling til Morthen Suendsen og Steen Bille at tage 4 af de forstandigste Bønder til sig og i Forening med dem sætte de Bønder i Eld Herred i Hønborg Len, der ere satte for højt i Landgilde, for en rimelig Landgilde. De skulle give deres Ansættelser beskrevne fra sig under deres Segl. T. 10, 495 b.

26. Dec. (**Kbhvn.,** 2. Juledag 1569). Tilladelse for Chort Herbist fra Husum og Jørgen Møller fra Rostok, der have gjort Tilførsel til Lejren efter Daniel Rantzous Befaling og have lidt Skade derved, til at indføre 200 Læster Rostokerøl i Riget og sælge det i Lejren til Krigsfolket eller i Malmø inden St. Hans Dag 1570; de skulle ingen Sise svare af Øllet, men aflægge Ed paa, at det er deres eget Øl. For at forhindre Bedrageri skal Sisemesteren dog opskrive, hvor meget Øl de indføre og sælge. T. 10, 239. K.

— Til Borge Trolle. Da de skotske Knægte selv ville afregne med Bønderne i Gers Herred for den Tilførsel, disse have gjort dem, skal han forbyde Bønderne at indlade sig herpaa, førend Kongens Forordnede komme did og kunne paase Bøndernes

Tarv. Han skal befale Bønderne at optegne alt, hvad Knægtene skylde dem, paa klare Registre. T. 10, 243 b.

27. Dec. (**Nyborg**, 3. Juledag 1569). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen billiger, at de have givet de fra Sverrig komne Bud, der skulle til Tyskland, Pasbord, ligesaa deres Forhandling med Daniel Rantzov, som igen derefter skal forhandle med Rytterne i Skaane om de Penge, der skulle betales disse til Omslaget. Selv om nogen kommer for at faa noget af det Gods løs, som Jørgen Busk har taget, og som derefter er dømt til Prise, vil Kongen efter deres Raad intet bevilge, førend han har talt med dem. Kongens Rejse har været meget besværlig, og havde det ikke været for at vise hans Moder en Ære, vilde Kongen ikke for mange Penge have rejst denne Vej; Kongen har nu ligget her en god Tid, men der er saa tilfrosset, at man [ikke] uden Livsfare kan komme over. Kongen vil blive her til Hell. 3 Kongers Dag og derefter, hvis han endnu ikke kan komme over, rejse til Skanderborg og blive der, indtil Vandet bliver aabent. Kongen vilde gerne have sendt Niels Koes til dem med Konfirmationen af den svenske Traktat, men han har ikke kunnet komme over. I lang Tid er ingen kommen over mellem Nyborg og Korsør før i Gaar, da Kongen for 20 Dlr. fik en Karl til i Forening med nogle andre Karle at vove sig over til Korsør; de kom tilbage igen i Aften, men det havde ikke været uden Fare. Med samme Karl vil Kongen i Morgen sende denne Brevviser afsted til dem med Konfirmationen, derimod vil Kongen ikke vove Niels Koes. Komme de Svenske herned med Besked, er det jo ganske vist nødvendigt, at Kongens Brev er tilstede, men selv om Brevet gik tabt, kunde man jo snart faa et andet, derimod vilde Kongen nødig, at en god Karl skulde komme om Halsen. Komme de Svenske og alt bliver klart, skulle de give disse en Foræring; ville de gøre Udlæg, vil Kongen igen betale dem, saa snart han kommer did. De lubsche Sendebud ere komne hid og have alt i Orden til Freden; de vente kun paa at kunne komme over. Bliver Freden stadfæstet, skulle de i Forening med Raaderne i Sjælland og Skaane overveje, om de tydske Ryttere skulle aftakkes, hvor de nu ere, eller skulle drage ud fanevis og derefter aftakkes paa tysk Grund. Aftakkes de i Lejren, skulle de have en hel Maaneds Løn, og det vil siden gaa ud over Bønderne med en gruelig Stjælen og Røven; drage de fanevis ud og aftakkes hinsides Vandet, kan man holde bedre Regimente, og de

skulle saa kun have en halv Maaneds Løn, men der løbes da den Risiko, at de formedelst Vinteren kunne blive opholdte længe paa Færgestederne, hvilket vil koste Kongen mange Penge. T. 10, 244[1].

1569.

2. Jan. (**Kbhvn.**). Befaling til Kiøbnehafn, Kiøge, Stege, Nestvid, Slagelse, Kallundborg, Ringsted, Heddinge, Prestø, Vordingborg, Skelskør, Korsør, Holbeck og Slangerup straks at fremsende hvad de endnu restere med af den Skat, de skulde have svaret til Jul, da det jo ogsaa er dem i høj Grad magtpaaliggende, at Krigsfolket bliver betalt og kommer ud af Riget. T. 10, 241. Orig. (til Kallundborg) i Provinsark. i Kbhvn.

3. Jan. (**Eskebjærg**). Kvittans til Palle Ulfeld, Embedsmand paa Rugaard, paa 100 Dlr., som han har betalt for Kronens og Kirkens Part af Tienden af Vouflinge[2] og Skouby Sogne i Skouby Herred, hvilken nu er i Laden. R. 10, 153. K.

— Aabent Brev, at Skolemesterembedet i Ottense herefter aarlig skal oppebære af St. Knuds Kloster i Ottense de 18 Mk. danske, som det hidtil har oppebaaret af den til St. Anne Alter i St. Albani Kirke hørende Gaard paa Vestergade i Ottense, hvilken Eskild Giøe, Embedsmand paa Nyborig, har faaet til Mageskifte. R. 10, 153. K. Orig. i Provinsark. i Odense.

— Befaling til Erick Rosenkrantz at lade M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift, der har klaget over, at der gøres ham Hinder paa den af Kong Christian III til Superintendentembedet henlagte Rente[3], faa hvad der i Følge Brevet er tillagt ham og give de ham tillagte Bønder Ordre til at svare ham Landgilde og anden Rettighed. Da de 14 Almissedegne, der hidtil have faaet Almisse udenfor Porten, 7 til Middag og 7 til Aften, nu ere blevne afviste, befales det ham som hidtil at give Degnene Almisse og Underholdning. T. 10, 241 b.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 668 f. [2] Veflinge. [3] Se Kanc. Brevbøger 1556—60 S. 221.

5. Jan. (**Eskebjærg**). Befaling til Borgerne i Koldinge, der ved Forkyndelsen af kgl. Breve om Skat og anden Tynge have vist sig genstridige og nægtet at adlyde Borgemester og Raad, herefter at rette sig efter Borgemesters og Raads Befalinger, da Byfogden i Forening med Borgemester og Raad ellers skal have Fuldmagt til at tiltale og straffe dem for Ulydighed. Orig. i Provinsark. i Viborg.

7. Jan. (—). Til Holger Rosenkrantz. Paa hans Forespørgsel om, hvorvidt Præsterne maa svare den ene Halvpart af den Hjælp, de skulle udgive, i Dalere og den anden i rund Mønt og de Bønder, der ikke kunne skaffe Dalere, maa give 2 Lod Sølv i Stedet for 1 Dlr., svares, at der med Hensyn til Præsterne ikke kan bevilges nogen Afvigelse fra de udgaaede Breve, dog maa de i Stedet for hver Dlr. give 2 Lod Sølv, hvilket ogsaa Bønderne maa gøre. T. 10, 243.

13. Jan. (U. St.). Befaling til Peder Oxe at skaffe Hans Foxals Tjener de 7000 Dlr. betalt, som Kongen efter sit Brev endnu skylder Hans Foxal, og som skulde have været betalte til sidste St. Martini. T. 10, 246.

17. Jan. (**Frederiksborg**). Til samme. Kongen har eftergivet Borgerne i Simmershafn 100 Dlr. af den sidst paabudte Skat, da de have klaget over, at de i denne Krig have haft stor Besværing og særlig ved sidste St. Mikkels Dags Tid til Søs have mistet 59 af deres bedste bosiddende Mænd, saa Byen nu er meget forarmet. T. 10, 246.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver, at levere Otte Brade, Embedsmand paa Helsingborg, der skal sende noget Malt til de i Halland liggende tyske Knægte, 14 eller 15 Læster Byg, hvis han behøver det, og indskrive det i sit Regnskab. T. 10, 247.

— Skrivelse til Otte Brade om det samme. Udt. i T. 10, 247.

19. Jan. (—). Til Erick Rud. Da Knud Gyllenstierne til Thim paa Dronning Sophies Vegne overtog Nykiøbing Slot, modtog han et Inventarium, som endnu bør blive ved Slottet, og Erick Rud maa derfor ikke lade noget af det komme bort, førend han faar nærmere Besked. Han skal spørge Fru Citzele, Knud Gyllenstiernes Enke, om hun ved nogen Besked med Inventariet. T. 10, 247 b.

— Til de højlærde i Kiøbnehafn. Da Domskolen i Ros-

chille forringes meget, væsentlig fordi Peblingene ikke som i gammel Tid kunne faa Almisser og Underholdning af Kannikerne og andre i Byen, befales det dem af de højlærde, der have Rente og Indkomst i Roschille, at give fattige Peblinge Almisser for deres Døre og Residenser i Roschille, hver efter sine Vilkaar og sin Rente, ligesom de residerende Kanniker, saafremt de ville vedblive at nyde deres Rente. T. 10, 248[1].

23. Jan. (**Borsholm**). Forleningsbrev for Rasmus, Kongens Sporemager, paa den Gaard i Ottersløf[2], som Cornelius Smed sidst var forlenet med, uden Afgift. R. 10, 223. K.

— Livsbrev for Stephan Brener, Kongens Sejermager, paa Borupgaard i Verløsse Sogn i Ølstøcke Herred, uden Afgift. Hvis han bygger noget særligt paa Gaarden, vil Kongen efter hans Død erstatte hans Arvinger det. R. 10, 223 b. K.

— Til Abbeden i Soer. Paa hans Forespørgsel om, hvor stor en Sum han aarlig skal levere M. Desiderius Foss til Underholdning, svares, at han aarlig skal levere denne 80 Dlr., saa længe han studerer uden Riget, og indskrive dem i sit Regnskab. T. 10, 248 b.

24. Jan. (—). Til Peder Oxe. Kongen har paa Abbed M. Morten Pedersens Forestilling bevilget, at Sore Klosters daglige Ugedagsmænd i Pedersborg og Slaugelsebo som hidtil maa nøjes med at svare halv Skat, hvilket Peder Oxe skal paase sker. T. 10, 248 b.

27. Jan. (**Frederiksborg**). Til Morthen Suendsen. Jørgen Torckelssen, født i Meisling i Kolding Len, har berettet, at hans Fader Torkild Perssen kort før sin Død oplod ham sin Gaard og tillod ham at fæste den, men at han saa blev udskrevet og straks begav sig paa Rejsen, saa han den Gang ikke kunde komme til at fæste Gaarden. Da Jørgen Torckelssen siden trolig har ladet sig bruge mod Fjenden og nu er bleven forløvet af Øversten, skal Morthen Suendsen for en rimelig Indfæstning lade ham fremfor nogen anden faa Faderens Gaard. T. 10, 249.

28. Jan. (—). Forleningsbrev for Hr. Hans Pederssøn, Sognepræst til Skyrpinge, paa 1 Pd. Korn af Kronens Part af Tienden af Skyrpinge Sogn. R. 10, 224. K.

---

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 216. [2] Uttersley, Sokkelund H.

28. Jan. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hr. Niels Olssøn, Sognepræst til Synderom[1] Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Synderom Sogn, uden Afgift. R. 10, 225. K.

— Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 4 Dobbeltdukater, 25 Prinsedlr., 690 ny Dlr. og 170 Dlr. i danske Markstykker af Lastepengene for 1568, hvilke han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer. Orig.

— Kvittans til samme paa 300 ny Dlr., som han 10. April 1568 efter Kongens Befaling sendte til denne med Jørgen Muncks Karl, og paa 3000 ny Dlr., som han 5. Maj s. A. sendte Kongen med dennes Dreng Carl Bryske, begge Summer af Lastepengene for 1568. R. 10, 224 b. K. Orig.

— Kvittans til samme paa 400 gl. Dlr., som han 10. April 1568 leverede Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, af Tolden for 1568. Udt. i R. 10, 224 b. K.

— Befaling til Borchort von Papenheim at tilstede Peder Bilde og hans Bønder Brugning i Hornsved Skov i Henhold til det Peder Bilde givne Brev, men af alle andre tage 5 Sk. danske for hvert Læs Brændeved; dog skulle Kronens egne Bønder have fri Ildebrændsel til Skellighed. T. 10, 250.

29. Jan. (—). Forleningsbrev for Borgemester og Raad i Naxkouf paa Svinholtz Bro uden for Byen med tilliggende Brokorn og anden Rettighed; de skulle holde Broen godt i Stand med stærke Pæle, Stolper, tykke Bulfjæl og Rækker paa begge Sider. I Tilfælde af Forsømmelighed forbrydes Brevet. R. 10, 225. K.

30. Jan. (—). Forleningsbrev for Hr. Jacop, Sognepræst paa Falsterbo og Skaanør, paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Karl Kiørning. Han skal straks residere ved Domkirken. R. 10, 226. K.

1. Febr. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Kongen lover at holde Marcus Hes, Borgemester i Kiøpnehafn, der har paataget sig at skaffe det nødvendige til Orlogsskibene, skadesløs for hans Indkøb hertil. R. 10, 226 b.

2. Febr. (—). Befaling til Kronens Bønder i Gers og Villandz Herreder om med det allerførste at møde med deres Heste og Vogne, hvor Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Skaane, befaler, modtage

[1] Söndrum, Halmstad H.

8 Skpr. Rug hver af ham, bage godt Kavringbrød deraf og levere Brødet, hvor han tilsiger. Orig.

2. Febr. (**Kbhvn.**). Til Erick Rud. Mogens Ericksen, Embedsmand paa Oleholm, har berettet, at Erick Rud har ladet hugge 2 Ege i Kronens fri Enemærkeskov Strudtzviig, som hører under Oleholm, og siden er draget ud med sine Folk og Heste og har bortført Tømmeret med Magt; desuden skal Erick Ruds Foged have sagt, at Kongen har givet Erick Rud Træerne. Kongen husker imidlertid ikke, at Erick Rud har bedt om disse Træer, endnu mindre at han har givet ham dem, og kan derfor ikke forstaa, hvilken Dristighed der har bevæget ham til at bruge Vold i Kronens Enemærke, hvori han hverken har Part eller Rettighed; oven i Købet er det ikke første Gang, at han har hugget i denne Skov, saa Kongen ved ikke, i hvad Mening han skal tage det. Erick Rud skal lade Træerne føre tilbage til det Sted, hvor han har taget dem, og herefter ikke befatte sig med noget, som han ikke har i Befaling. Han skal underrette Kongen om sin Hjemmel til at hugge Træerne, og om han mener at have nogen Rettighed i Skoven. T. 10, 250 b.

3. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes alle indlændiske og udlændiske, der besøge de 3 Markeder, som holdes i Holsterbro Midfaste Søndag, St. Hans Dag [24. Juni] og St. Olufs Dag [29. Juli], at bruge Handel før den rette Markedsdag eller paa andre Steder end fra Arilds Tid sædvanligt, da Borgerskabet i Byen har klaget over, at mange ofte komme 8 Dage eller mere før Tiden og bruge Handel til Forprang paa usædvanlige Steder udenfor Byen. Enhver, der forser sig herimod, skal have forbrudt hvad han har med at fare. R. 10, 36[1]. K. Orig.

— Forleningsbrev for Erick Kaas til Lindberggaard paa Kronens Part af Tienden af Harritzløf og Lind Sogne mod at svare en aarlig Afgift af 16 Ørt. Korn af Harritzløf Sogn og 9 Ørt. Korn af Lind Sogn til Stiftsskriveren i Aarhus Stift. R. 10, 37. K.

— Aabent Brev, at Isbrandt Rolufssen, Maler, der er flygtet fra Amsterdam med Hustru og Børn for Religionens Skyld, maa bo i Kiøpnehafn og være fri for al Skat, Vagt, Hold og anden borgerlig Tynge i 10 Aar. K. Udt. i R. 10, 226 b[2].

— Til Jørgen Tidemand. Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 389 f. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 232 f.

Skaane, har indberettet, at en Del af Adelen i Skaane har faaet Vikariegods fra Lunde Domkirke og har købt og paa anden Maade tilforhandlet sig Klostergods og nu vil tilholde sig Kronens Part af Tienden deraf; ligeledes har Fru Margrette Brade, Borchort von Bomelbergs Enke, lagt 29 Gaarde fra et Sogn til et andet, og Oluf Moritzen, der har Jus patronatus til det Sogn, hvortil Gaardene ere henlagte, vil nu tilholde sig Kronens Part af Tienden af de 29 Gaarde. Hr. Hans Brolægger skal give ham nærmere Besked herom og sende ham et Register over alle de Adelige, der ville tilholde sig Kronens Part af Tienden, hvorefter han skal stævne dem for sig med deres Beviser, undersøge Sagen, dømme deri og hjælpe Hr. Hans Brolægger saa meget, som Ret er; han skal ogsaa stævne Fru Margrette med hendes Lavværge for sig og afsige Dom om Berettigelsen af hendes Henlægning af Gaardene fra et Sogn til et andet. T. 10, 270 b.

3. Febr. (**Kbhvn.**). Befalinger til Otte Brahe, Peder Bille og Biørn Koes om hurtig at sende henholdsvis $8^1/_2$ Td., $14^1/_2$ Td. og 2 Læster Smør til Kiøbnehafn. Udt. i T. 10, 251 b.

4. Febr. (—). Bestalling for Moritz Erickssøn som Forstander for Hospitalet i Nykiøbing paa Falster. Han skal oppebære Hospitalets Rente, anvende den til de fattiges Bedste og skaffe de i Hospitalet optagne nødtørftig Underholdning med Klæder og Føde. For at faa Tilladelse til at blive i Hospitalet sin Levetid og have sin Underholdning dér har han forpligtet sig til at føre alt sit og sin Hustrus Gods ind i Hospitalet, hvor det skal registreres. Overlever hans Hustru ham, maa hun igen føre Godset ud paa 200 Mk. danske nær i Penge eller gode Varer, som skulle blive ved Hospitalet. R. 10, 424. K.

— Aabent Brev til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere[1] om, at hver Mand inden 8 Dage efter dette Brevs Forkyndelse skal komme Kongen til Hjælp med 1 Td. Havre, da de i Skaane liggende fremmede Ryttere mangle Havre til deres Heste og Vandet ikke er saa aabent, at Kongen kan lade hente Havre fra Nørrejylland (i Brevene til Roschille og Skioldenes Len tillige: de, der leverede Havre til Kongen, da denne sidst var paa Roschillegaard, skulle være fri nu). T. 10, 251 b.

---

[1] Brevet er vist kun udgaaet til Sjælland.

4. Febr. (**Kbhvn.**). Dom, afsagt af Peder Oxe, Hofmester, Johan Friis, Kansler, Biørn Anderssen, Anders Skriver, Arild Hack og Marcus Hess, Borgemestre i Kiøbnehafn, mellem Hans Nielssen og Seurin Kock, Borgere i Kiøpnehafn, angaaende en Gaard i Store Færgestræde, hvori Peder Ref fordum boede. Dommen gaar ud paa, at Hans Nielssen skal beholde Gaarden og Seurin Kock, der tit har været stævnet, men ikke har villet møde, have tabt Sagen, indtil han paany optager og indstævner den. T. 10, 252 b.

6. Febr. (—). Aabent Brev, at Hollænderne i Magleby paa Amager, der have berettet, at de og deres »Forældre« for 40 Aar siden paa egen Bekostning have opsøgt og fundet et Aalefiskeri der under Landet, hvilket de siden med kgl. Tilladelse have brugt mod en aarlig Afgift til Kiøpnehafns Slot af 4 Tdr. saltet Aal, fremdeles maa bruge dette Fiskeri mod en aarlig Afgift af 6 Tdr. saltet Aal. R. 10, 227. K.

— Befaling til Købstæderne at sende Baadsmænd, Styrmænd, Skippere, Bartskærere og Spillemænd til Kiøbnehafns Slot til Midfaste Søndag [20. Marts], da Kongen vil lade nogle Orlogsskibe løbe i Søen for at forsvare hans Undersaatter mod de mange Fribyttere. De skulle straks sende Tømmermænd hid. — Register (stemmende med Register af 25. Febr. 1567, dog ere Korsør, Faaborg, Nyborg, Horsens og Vejle sprungne over, ved Helsingør opføres her 2 T. og 2 Bs. i Stedet for 2 St. og 1 Bs., ved Præstø mangler her 2 T., ved Kerteminde ligeledes 2 T., ved Ribe mangler her 2 St. og 2 Sk., ved Grenaa opføres her 15 Bm. i Stedet for 20 Bm. — Hovedsummen er ens begge Steder, med Undtagelse af Skipperne (her 10 i Stedet for 13)). T. 10, 257[1].

9. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Jens Elkier at levere Gregers Skram, der har ladet sig bruge mod Rigets Fjender, er bleven fangen, men nu igen er kommen løs, $^1/_2$ Læst Rug og $^1/_2$ Læst Byg af Kronens Part af Tienden for dette Aar og indskrive det i sit Regnskab. T. 10, 264 b.

10. Febr. (—). Befaling til Prioren i St. Knud [Kloster] i Ottense at optage i Klosteret Simon Verner fra Dantzvig, der i Kongens Tjeneste er bleven brændt af Krudt og derved berøvet

---

[1] Derefter følger en Liste over Baadsmænd, udskrevne fra Norge. Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 611.

sit Syn, hvorfor han vil rejse til en Bartskær i Ottense, og underholde ham med Mad og Øl, indtil han atter kan komme til sit Helbred. T. 10, 265.

11. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Henrick Mogenssen, Tolder i Helsingør, at købe 2 Fade Pryssing til Kongen og straks sende dem hid. Orig.

— Aabent Brev om Mageskifte mellem Kronen og Maribo Kloster, hvorved Kronen faar 1 Gaard i Haslunde[1] By og Sogn i Thune Herred for 2 Gaarde paa Laaland, den ene i Pillidz By i Olstruppe Sogn i Fulse Herred, den anden i Østerby[2] i Slimminge Sogn i Mosse Herred. R. 10, 227b.

12. Febr. (**Kbhvn.**). Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, Frederich Leigel og Dauid Hanssen, Toldskrivere smstds., der i Peder Oxes og Johan Frisses Overværelse have gjort Rentemester Jachim Beck Regnskab for Told og Fyr- og Lastepenge, oppebaarne i Øresund fra 13. Jan. til 31. Dec. 1567. Efter Fradragelse af Udgiften (Betalinger til Kongen selv, Henrich Rantzov, Josua van Qualen, Daniel Rantzov, Feltøverste, Eyler Grubbe, Rentemester, Hans de Villis, Guldsmed paa Holmen, Peder Hanssen, Renteskriver, Johan Foxal, Købmand i Lunden, Knud Skriver, Borgemester i Kiøpnehafn, Melchior von Podlitz, Universitetet og Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn; Indkøb af forskellige Varer, deriblandt 161 smalle Læster Toldsalt) bleve de skyldige: 98 gl. Dlr. 11 Sk. danske, som Henrich Mogenssen har leveret Kongen selv paa Frederichsborg Slot, hvorimod Kongen blev dem skyldig: $77^1/_2$ ny Dlr. og 2 Tdr. Salt, som skal afkortes i næste Regnskab. Ligeledes har Henrich Mogenssen gjort Regnskab for det i samme Aar fra Kiøpnehafn til Helsingøer sendte Svovl, for det med Skibet Vildmanden til Hr. Albret Gysse[3] i Dantzken sendte Korn og for det Gods, Skibet førte med tilbage til Kiøpnehafn. K. R. 10, 228.

— (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe. Hermed sendes en Skrivelse fra Jens Koes, Høvedsmand paa Elsborg, hvori han melder, at der paa Slottet er stor Mangel paa Proviant, og at Knægtene paa Slottet endnu have $1536^1/_2$ Dlr. til gode af de 5 Maaneders Løn, der var lovet dem til St. Michels Dag 1568, hvilke han nu har lovet dem til Fastelavn. Peder Oxe skal skaffe Jens Koes

[1] Fejlskrift for: Kalslunde. [2] Øster Slemminge. [3] K. har: Kiisse.

saa meget som muligt og sørge for, at dennes Løjtnant snarest muligt bliver ekspederet og sendt tilbage igen. T. 10, 265.

12. Febr. (**Frederiksborg**). Til Melchior Podlitz. Da han efter Beretning af Adam Nordmand, Kongens Jægermester, til denne har udtalt, at han af det til Kongen købte Lærred har »udfanget« til Telt og andet, hvorom dog Kongen intet ved, skal han straks hidsende alt det for de 500 Dlr. købte Lærred, som han ikke allerede har sendt. Udt. i T. 10, 266.

— Til Jørgen Munck. Da nogle af Kronens Bønder i Fredrichsborg Len have begæret at faa deres Kornlandgilde omsat til Smørlandgilde, og da de jordegne Bønder, der have solgt deres fri Bondegods til Kronen og derfor nu skulle sættes for Landgilde af Gaardene, ligeledes begære at blive satte for Smørlandgilde, skal han tage 13 Oldinge til sig og i Forening med dem sætte Gaardene for Smørlandgilde og anden Afgift; Ansættelserne skal han siden lade indføre i Jordebogen. T. 10, 266 b.

13. Febr. (—). Livsbrev for Jomfru Jehanne Falster paa Bolig, nødtørftigt Underhold til sig og Pige og Ildebrændsel i Maribo Kloster; hun skal have et Skorstenskammer for sig selv og maa vedblive at gaa i de Klæder, hun nu bærer. K. Udt. i R. 10, 424 b.

15. Febr. (—). Befaling til Erick Podebusk at levere Jens Kaas's Fuldmægtig 600 Sider Flæsk foruden de 400 Sider Flæsk, som han tidligere har faaet Befaling til at sende til Elsborg, og indskrive dem i sit Regnskab. T. 10, 268.

— Til Bønderne i Vils og Fiere Herreder, hvem de end tjene. Da der mangler Fetalje til Krigsfolket paa Elsborg og Kongen formedelst Vinteren ikke saa hurtig kan sende noget herfra, skulle hver 20 Bønder lægges i Læg og give 5 Sider Flæsk, 10 Pd. Smør og 10 Pd. Ost; de skulle straks lade sig lægge i Læg af Jens Koes og levere Fetaljen paa Elsborg. T. 10, 268.

— Til Peder Oxe. Melchior Podlitz, Borger i Kiøbnehafn, har berettet, at han har leveret 6500 Al. Lærred til et Beløb af 325 Dlr. til Kongens Teltmager til Telte og til Kongens Hofskrædder til Dækkener til Kongens Vogne og Heste samt Klæde til at besætte Teltene med og Hamp til Liner til et Beløb af 107 Dlr. Da han har begæret sine Penge, skal Peder Oxe lade hans Regnskab gennemse og derefter betale ham. T. 10, 280[1].

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 593.

17. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Andersen at skaffe Peder Bille 20 Læs Tjørn i Skioldenes Skove. Udt. i T. 10, 269.

— Aabent Brev, hvorved al Hugning i Sonerup Skov i Valdburgs Herred, der tilhører Peder Bille og hans Medarvinger, forbydes, indtil Peder Bille kan komme til sine Breve og enhver kan faa sin Part i Skoven at vide; mange tilholde sig nemlig Part i Skoven og hugge ikke alene selv deri, men tillade ogsaa andre at gøre det, og de Breve, hvormed Peder Bille skal forsvare Skoven, staa forseglede. Hugger nogen i Skoven forinden, maa Peder Bille forfølge ham, som om han havde hugget i Peder Billes fri Enemærke. T. 10, 269 b.

18. Febr. (—). Til Bønderne i Landskrone Len, hvem de end tjene. Kongen har for at skaane dem alle bestemt, at de tyske Landsknægte skulle have deres Lejr i Halland, men da Kronens egne Bønder, der en Tid lang uden Hjælp af andre have tilført Krigsfolket Proviant, nu besvære sig ved at tilføre de tyske Landsknægte Proviant, skulle de andre Bønder, da det jo ogsaa er i deres Interesse, at Landsknægtene blive i Halland, møde med Heste og Vogne, hvor Jørgen Marsuin befaler, og befordre den dem leverede Proviant til Halmstad. T. 10, 273 b.

— (**Kbhvn.**). Optegnelse om den af Jachim Beck efter Hofmester Peder Oxis Befaling foretagne Afregning med nogle Købmænd, der have gjort Tilførsel til Lejren i Falckenberg: Bastian Sudlow fra Hamburg har solgt Frantz Brochenhus, Oberst, og leveret Proviantmester Henrick Frederichsen 13 Amer Rinskvin til $12^1/_2$ Dlr. pr. Ame og 17 Amer Rinskvin til $13^1/_2$ Dlr. pr. Ame, ialt 329 Dlr. 24 Sk., hvorfor han hos Stiftsskriveren i Olborg Rasmus Pedersen skal have $3^1/_2$ Læst Malt og 4 Læster 2 Pd. Rug sjællandsk Maal, hver Læst beregnet til 50 Dlr. — Henrick Mommes Karl har solgt Frantz Brockenhus og leveret Proviantmester Henrick Frederichsen $20^1/_2$[1] Ame Rinskvin til $13^1/_2$ Dlr. pr. Ame, ialt 344 Dlr. 1 Ort., hvorfor han hos Stiftsskriveren i Olborg Stift skal have 3 Læster 4 Pd. Malt og $3^1/_2$ Læst Rug sjællandsk Maal, hver Læst beregnet til 50 Dlr. — Petter von Schewern har solgt Henrick Frederichsen 13 Amer Rinskvin til $13^1/_2$ Dlr. pr. Ame, ialt $175^1/_2$ Dlr., hvorfor han hos Stiftsskriveren i Olborg skal have $3^1/_2$ Læst Malt sjællandsk Maal, hver Læst beregnet til 50 Dlr. — Cort Witte fra Brunschwig

[1] Sikkert Fejlskrift for: $26^1/_2$.

har solgt Krigsfolket Vin, Øl og Mel til et Beløb af 1280 Dlr., hvoraf Eiler Grubbe har betalt 600 Dlr.; for Resten skal han hos Stiftsskriveren i Olborg Stift have 6 Læster Malt og $7^1/_2$ Læst 3 Tdr. Rug sjællandsk Maal. Udt. i T. 10, 272.

20. Febr. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har i Dag modtaget deres Skrivelse tillige med de to Breve fra Daniel Rantzov til Peder Oxe, det ene om hans Forhandling med Rytterne om Mønstringen og Opmarchen, det andet om den Pengesum, der til Paaske skal betales Rytterne i Trelleborg, og sender dem hermed en efter deres Betænkning affattet Skrivelse til Daniel Rantzov om at forhandle med Rytterne om at lade sig mønstre og derefter rykke op mod at faa Betaling for 3 Maaneder. Med Hensyn til Pengene til Rytterne i Trelleborg huske de uden Tvivl, at der i Roschille forhandledes om at lade Pengene staa til St. Hans Dag, men Rytterne gik kun ind paa at lade dem staa til Paaske; Ritmester Johan von Alden mente da, at Rytterne nok forlængede Fristen til Pinsedag, da det kun var 7 Uger mere, men noget bestemt kunde han ikke love; mere ved Kongen ikke at der blev forhandlet om denne Sag, og de maa derfor selv afgøre, hvorledes de skulle svare Daniel Rantzov herpaa, eller vente med Svaret, indtil Kongen faar Besked om Mønstringen. Da Pouil Huitfeldt har berettet, at Halmsted er blottet for Proviant, skulle de tale derom med Otte Brade, der nu er i Kiøbnehafn. Kongen finder det vanskeligt at paalægge Bønderne i Skaane en Gengærd til Forsyning af Halmsted, da der allerede i Forvejen paahviler dem store Besværinger; de skulle derfor overveje, om man ikke kan skaffe Fetalje her i Landet, og lade Breve udgaa derom, eftersom de finde rigtigst. T. 10, 274 b[1].

21. Febr. (—). Aabent Brev, hvorved de højlærde ved Universitetet, Sognepræsterne og Kapellanerne i Kiøpnehafn paany fritages for at svare de 8 Sk. danske, der skulle oppebæres til Byens Befæstning af hvert Pd. Malt, som males og brygges i Byen, da de trods den tidligere kgl. Fritagelse alligevel besværes dermed. K. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pk. 24[2]. Udt. i R. 10, 229.

22. Febr. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har i

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 670 ff. [2] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 217 f.

Dag modtaget deres Skrivelse om de Efterretninger, den fra Sverrig komne Karl, som Biørn Koes har sendt til dem, har meddelt, og mener, at Karlen vel maa staa til Troende, men de maa dog huske, at de Svenske ere fulde af Finanser og Praktikker, og Penge kunne udrette meget, saa de Svenske ved Hjælp deraf kunne faa Underretning om, hvordan alt staar til her. Kongen ved ikke, hvad der udover det allerede begyndte yderligere kan ordnes med Hensyn til Krigsfolket. Peder Oxe skal se at skaffe de Penge til Rytterne, som Daniel Rantzov har skrevet om, saa Rytterne kunne være villige. Kongen har skrevet til Feltøversten og de tyske Ritmestre, at de skulle give Rytterne Ordre til at være rede til straks at rykke op, naar de blive mønstrede og faa Penge, da de Svenske i Følge de indkomne Tidender skulle have meget i Sinde. De vide, hvad Folk der yderligere er her i Landet, »og at vi skulle noget hastigt slaa vor Lid til Ryttere af Jylland eller Fyen, derom se I selv Lejligheden«; men for at alting kan blive overvejet, har Kongen sammenkaldt Rigsraadet til et Møde i Kiøbnehafn Midfaste Søndag [20. Marts]. Kongen bifalder, at de Lubskes Klager over de Besværinger, der paalægges dem i Olborg, Malmø, Landtzkrone, Ysted og Bergen, hvilke Klager skulle høres nu til Midfaste, blive meddelte Kongens Undersaatter i disse Byer skriftlig, og at de faa Ordre til samtidig at sende deres Fuldmægtige hid med Besked derom; da Erick Rosenkrantz er forskrevet, skulle de ogsaa give Christofer Valkendorp Ordre til at møde. Deres Betænkning angaaende Skotternes Begæring om at faa deres Lejr forandret bifaldes, og de skulle med bedste Lempe give Skotterne Besked. De to Baadsmænd, der sidde fangne for Drabet af en Karl, maa komme løs, da de have stillet Sagvolderen tilfreds. — Seddel: Kongen har ladet udgaa aabent Brev til Adel, Borgere og Bønder i Skaane om at sidde rede med deres Rustning og Værger, saa de straks kunne rykke op, da de svenske Sendebud endnu ikke ere komne tilbage, saaledes som de lovede, og ej heller have sendt Bud, skønt Fristen for længe siden er forløben. Den fra Sverrig komne Karl sendes tilbage til dem; de skulle indlægge ham i et Herberg, hvorfra han ikke kan komme bort; thi hvis hans Beretning er Løgn, skal han i det mindste tilbørlig straffes. T. 10, 276[1].

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 672 ff.

22. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Oxe at betale Alexander Lax, Kongens Saarlæge, de 174 Dlr., som han endnu har til gode af sin Løn, 324 Dlr., for den Tid, han var ved Knægtene. T. 10, 278 b.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Kongen har givet sin Søster, Kurfyrstinden af Saxen, 200 Øksne, skal han købe 20 Øksne til de 180 Øksne, som Kongen har staaende paa Foder ved Skanderborg Slot. Hans Spiegel, hvem Kurfyrstinden har givet Besked baade om Øksnene og andet, er kaldet til Peder Oxe, der siden skal give Holger Rosenkrantz nærmere Ordrer om Øksnene. Han skal blive holdt skadesløs for Købet af de 20 Øksne. T. 10, 279. K.

23. Febr. (—). Befaling til Abbeden i Soer at skaffe de svenske Fanger Erick Kagge og Lauritz Matzen, hver med en Tjener, et Kammer i Klosteret og nødtørftig Underholdning indtil videre. T. 10, 279 b.

— Lignende Befalinger til Abbeden i Ringsted om Hans Torstenssen og Las Skriver og til Prioren i Anderschouf om Niels Pedersen og Erick Pedersen. T. 10, 279 b.

24. Febr. (—). Til Henrich og Frantz Guldenstierne. Deres Fader, Hr. Magnus Guldenstierne, har klaget over, at de under hans Sygdom med Vold indtage hans Gaarde, overfalde, beskatte og mishandle hans Bønder og ikke opføre sig, som en Søn bør overfor sin Fader, uagtet han er villig til at udlægge dem alt, hvad der efter Loven kan tilkomme dem efter deres Moder i Jordegods og Løsøre. Hr. Magnus har derfor henvendt sig til Kongen om Hjælp, hvilken denne ikke vil nægte, da Hr. Magnus altid har vist sig som en ærlig Mand mod Kongen og dennes Forgængere og altid trolig har tjent sit Fædrenerige. Skønt Kongen havde god Grund til uden videre at straffe dem, vil han dog, for at de ikke skulle have noget at klage over, først advare dem og befaler dem derfor herefter aldeles ikke at befatte sig med deres Faders Gaarde og Gods, men lade ham selv raade derfor, og ikke i nogen Maade forulempe hans Bønder. De skulle straks med Riddermændsmænd besøge deres Fader og med sønlig Ydmyghed bede om Forladelse og skulle med det allerførste skaffe Kongen Brev fra Faderen om, at de ere blevne forligte med ham. Sker dette ikke, er der ikke noget, de sikrere kunne forlade sig paa, end at Kongen nok skal straffe deres Ulydighed saaledes, at de skulle komme til at fortryde det, saa længe de leve. Afskrift (vedlagt Brevet til Magnus Gylden-

stjerne). Orig.[1] (til Frans Gyldenstjerne) i Univ. Bibl., Schiønnings Saml. Nr. 1.

24. Febr. (Frederiksborg). Til Hr. Magnus Guldenstierne. Paa hans Begæring om Hjælp mod Sønnerne sender Kongen ham ovenstaaende Brev til videre Besørgelse og vedlægger en Afskrift deraf til Underretning for ham selv; adlyde Sønnerne ikke, skal Kongen nok vide at straffe dem. Orig.[2]

25. Febr. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen sender dem Brevene til Adelen i Sjælland og Smaalandene om at sidde rede med Rustningen og befaler dem at sørge for, at Brevene blive forkyndte paa Landstingene. Han billiger deres Betænkning om at skrive til Købstæderne over hele Riget om at gøre Tilførsel med Proviant til Halmstad, saa snart Isen gaar bort, og om at lade hver Købstad taksere for Proviant, saa man omtrent kan vide, hvad man kan slaa sin Lid til; kunne Købstæderne skaffe mere, er det jo godt; de skulle ordne det videre fornødne. Udstedelsen af Breve til Sjælland, Fyen og Smaalandene om Madskat bifaldes, og Kongen finder det ikke uraadeligt, at hver Mand kommer til Hjælp med 1 Td. Havre, da der, hvis Oprykningen finder Sted, vil blive større Mangel paa Havre, end de tro. De skulle opsætte et Brev til Lubeck af Indhold som i deres Skrivelse angivet og sende det hid til Underskrift, men Kongen mener, at de ogsaa skulle tale med de nu i Kiøpenhafn værende lubsche [Afsendinge] derom. Hvad angaar at sende et af de 2 Hamborger Skibe, som Jørgen Busch tog til Prise, til Island, saa mener Kongen, at de 2 Skibe bør udrustes til Orlogs, saaledes som det er bestemt, og han vil først spinde det af Rokken, som er opbundet, og siden tænke paa andet. Hvis det Bremer Skib er Kongen gavnligt, maa det købes til en rimelig Pris og udrustes til Orlogs, thi jo tidligere man kan komme i Søen, jo bedre, da Kongen er bange for, at han kun faar ringe Hjælp af de Lubsche.[3]

26. Febr. (—). Til Bønderne over hele Riget, hvem de end tjene. Da der klages meget over de mange Fribyttere og Kongen for at forsvare sine Undersaatter mod disse vil lade nogle Orlogsskibe løbe i Søen, have Danmarks Riges Raader dertil bevilget en Madskat, saaledes at hver 10 Mand skulle lægges i Læg og give

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 388 ff. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. III. 216 f. [3] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 216 f.

5 Sider Flæsk, 5 Faarekroppe, 10 Gaasekroppe, 1 Fjerd. Smør, 5 Tdr. vel bagt Kavringbrød, 10 gode Tdr. Øl med 10 Baand paa hver Tønde og 3 Skpr. Gryn; endvidere skal hver Mand give $^1/_2$ Td. Havre, da Rytterne mangle Havre til deres Heste. Skatten skal sendes til Kiøpnehafn inden Midfaste Søndag [20. Marts] (fra Jylland inden Palmesøndag [3. April]). Kun Adelens egne Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri, og Lensmændene skulle, saafremt de ikke selv ville staa til Rette derfor, paase, at ingen regnes for Ugedagsmænd, som ikke ere det. T. 10, 282. Orig. (meget ødelagt) til Vestervig Birk.

26. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Lensmændene over hele Riget at forkynde ovenstaaende Brev, indkræve Skatten og sende den til Kiøbnehafn inden Midfaste (i de jydske: inden Palmesøndag); ligeledes skulle de opkræve $^1/_2$ Td. Havre af hver Bonde og sende den til Kiøbnehafn inden samme Tid; hvis nogen ikke kan levere Havre, maa han i Stedet give 1 Skp. Gryn til Orlogsskibene. T. 10, 281.

2. Marts (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Kongen nu har gjort Regnskab op med Oluf Bager, Borger i Ottense, og befindes at være denne skyldig: 11,349$^1/_2$ Dlr. 12 Sk. for Varer, leverede i Malmø til 4 Faner Ryttere og Forvagten efter Befaling af Peder Oxe og Frantz Brockenhus, hvorpaa han har Eyler Grubbis Kvittans; 2075 Dlr. 10 Sk. for Varer, leverede Jochim Beck mod dennes Kvittans; 75 Dlr. 6 Sk. for Engelsk, Fløjel og Silketøj, leveret Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø, efter Hofmesterens Befaling til Klæder til den fangne skotske Greve; 77 Dlr. 2 Mk. 6 Sk. for Silketøj, leveret Elias Eysenberg til en Æresklædning til Hertug Hans's Bryllup; 285 Dlr. 3 Sk. for Varer, leverede Kongens Hofskrædder M. Claus til Kongens Sengekamre Disklagner, Hynder og Bænkedyner og til Kongens eget Liv; 30 Dlr. for Sindal, leveret Renteskriver Niels Pederssøn til Fænniker til Krigsfolket; 9 Dlr. for Klæde, leveret til Frantz Brockenhus; 19 Dlr. 1 Mk. til Færgeløn, Vognleje, Kost og Tæring med fremmede Kræmmeres Gods i Lund og Malmø; 7 Dlr. 10 Styvere, som hans Tjenere have brugt paa 2 Rejser til Bryssel med Kongens Breve; 26 Dlr. 10 Sk. lybsk, brugte paa en Rejse i sidste September Maaned gennem Holsten til Lybeck og Hamborg og tilbage igen efter Gods, han havde købt til Kongen; 797 Dlr. for Vin, leveret Jacop Kældersvend i Kongens Vinkælder paa Kiøpnehafns Slot; 1179$^1/_2$ Dlr. 15 Sk. 3 [Pend.] lybsk for Varer,

købte i Lybeck og leverede Jacop Beck paa Rentekammeret; 835½ Dlr. 7 Sk. for Varer, som Kongens Hofskrædder har faaet af 4 Kræmmere, Hans Lange, Peder Skyermand, Johan Heffner og Giert Skyermand, og hvorfor Oluf Bager har sagt god; 1027 ny Dlr., betalte 26. Juli 1568, og 2849½ Dlr. 5 Styvere, betalte 20. Nov., som han har betalt for Kongen til Dyrick van Bergell af de 4876 Dlr. 2 Mk. danske, som Kongen skyldte denne for Varer, de resterende 1000 Dlr. bleve betalte af Renteskriver Peder Hanssen — ialt 20,641 Dlr. 12 Sk. foruden det, han tidligere har faaet Brev paa. Herfra gaa 8000 Dlr., som Tolderne i Riibe, Assens, Kaalding og Medelfard have faaet Ordre til at betale ham til førstkommende Vor Frue Dag [25. Marts]. Resten lover Kongen at betale med det første med Korn og andre Varer. R. 10, 230.

2. Marts (Kbhvn.). Befaling til Seufrin Kier, Per Hegelund, Hans Bang og Pouil Bang om hver at betale Oluf Bager, Borger i Othense, 2000 Dlr. af dette Aars Øksentold i Hamborg inden førstkommende Vor Frue Dag. T. 10, 285 b.

— Befaling til Christoffer Bang, Stiftsskriver, at levere Oluf Bager, Borger i Othense, hvem Kongen skylder en Del Penge for Klæde, Sidentøj og andet, leveret til Krigsfolket, al den Rug og Byg, han i Aar paa Kongens Vegne oppebærer af Tienden; Havren skal han derimod straks lade indskibe og sende til Halmstad, hvor han skal levere den til Pouil Huitfeld mod Kvittans. T. 10, 288.

— Forleningsbrev for Hans Kierurt, Slotsskriver paa Frederichsborg, paa det Kannikedømme i Roskylde Domkirke, som er ledigt efter Laue Brockenhus. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. R. 10, 232. K.

— Forleningsbrev for Sebastian Swende, Sekretær, paa 2 Gaarde i Otherslef[1], uden Afgift. R. 10, 232 b. K.

— Til Fru Anne Olufsdatter, Hr. Clausis, eller hendes Foged paa Hundtzlund. Da Erick Podebusk, Embedsmand paa Olborghus, der skal bygge en Stald ved Slottet til Kongens egne Heste, endnu dertil behøver noget Tømmer udover det, han allerede har ladet slæbe sammen, skal hun anvise den Tømmermand, Erick Podebusk sender til hende, Tømmer i Hundtzlund Skove, hvor der sker mindst Skovskade. T. 10, 284.

---

[1] Uttersiev, Sokkelund H.

2. Marts (Kbhvn.). Til Erick Podebusk. Hr. Niels Morsing i Thy og Hr. Lauritz Jensen i Mors, der af menige Sognepræster i Reufs Herred og Sønder Herred i Thy og Mors vare sendte til ham i Olborg med Præsteskatten af disse Herreder, have berettet, at Isen er gaaet i Stykker under dem paa Rejsen, og at Heste og Vogn med Penge og hvad andet de havde med sig ere blevne i Vandet; med Bekostning og Livsfare have de siden søgt efter Pengene, men ikke kunnet finde 94 Dlr. af disse, hvilke de derfor begære maa blive dem eftergivne, da de jo ikke have vist nogen Forsømmelse, ligesom de ogsaa personlig have begæret, at deres Skat, 22 Dlr. 2 Mk. danske for hver, maa blive dem eftergiven, da de have mistet deres Heste, Vogn og andet, de havde med. Kongen har bevilget begge Dele, hvilket meddeles ham til Efterretning. T. 10, 287.

— Befaling til Eskild Gøye og Palle Ulfeld at være Proviantmestre i Fyen og sørge for, at den nu paalagte Madskat bliver indkrævet saa hurtig som muligt i Fyen, Langeland og Taasinge. De skulle paa Kongens Bekostning fragte Skibe til at føre Fetaljen til Kiøbnehafn. Ligeledes skulle de rejse rundt til Købstæderne og drage Omsorg for, at den Proviant, Købstæderne have faaet Ordre til at sende til Halmsted, straks bliver sendt afsted. T. 10, 284 b.

— Befaling til Holger Rosenkrantz at indsætte 2 duelige Proviantmestre i hvert Stift til at indkræve Madskatten til Orlogsskibene og Provianten fra Købstæderne til Halmsted og til at skaffe Skibe til Madskattens og Proviantens Fremførelse. Der sendes ham Breve til dem, han udvælger, om, at de skulle overtage dette Hverv, og Breve til Lensmændene om at hjælpe til med Indkrævningen samt Breve til Borgemestre og Raad om at skaffe Transportskibe for en rimelig Fragt; han kan selv skrive Navnene til i og paa Brevene. T. 10, 286.

3. Marts (—). Til nedennævnte Købstæder. Da de Svenske tværtimod deres Breve, Segl og Løfte have forkastet den sluttede Fred, vil Kongen lade Krigsfolket rykke op imod dem for ikke længere at beholde dette her i Riget til Skade for Indbyggerne; til denne Oprykning behøves en stor Mængde Proviant, hvorfor de skulle gøre Tilførsel til Halmstad med Øl, Brød og Flæsk, hvilket de inden Midfaste skulle levere Pouil Huitfeld, der skal sørge for, at de faa Betaling derfor. — Register: Kiønehafn 100

Læster Øl, 60 Læster Brød og 50 Skippd. Flæsk; Kiøge henholdsvis 40, 20, 10; Helssingør og Roschille hver 20, 10, 5; Stege, Nestvid, Skelskør og Kallingborg hver 20, 10, 4; Slagelsse og Heddinge hver 10, 4, 4; Prestø, Vardingborg, Korsør, Ringsted og Holbeck hver 6, 2, 2; Nykiøping i Otz Herred og Slangerup hver 5, 2, 2; Nachschouf 20, 10, 5; Nykiøping p. Falster og Stubbekiøping hver 6, 3, 3; Nysted 4, 2, 2; Suinborg og Assens hver 20, 10, 5; Nyborg 10, 5, 5; Faaborg 10, 5, 2; Kierteminde, Medelfar og Bogensse hver 6, 3, 3; Rudkiøping 6, 3, 2; Horsens 20, 10, 10; Kolding 20, 10, 5; Vedle 10, 5, 5. T. 10, 289. Orig. (til Kerteminde).

3. Marts (Kbhvn.). Aabent Brev, at Karl Jacobssen, der vil bosætte sig i Helsingøer, maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i 3 Aar, da hans Gaard i Falckenberig og siden hans Gaard i Vardberig ere brændte for ham og han selv lang Tid har været fangen i Sverrig. K. Udt. i R. 10, 233.

5. Marts (Helsingør). Til Axel Viffert. Hans Vibe og Hans Torbensen, Borgere i Ribe, have for nogen Tid siden været i Rette for Kongen og Rigsraadet med Jørgen Rosenkrantz og andre Hr. Niels Langis Arvinger angaaende Arven efter M. Gunde Lange, ved hvilken Lejlighed Jørgen Rosenkrantz fik Dom over dem. Nu have de imidlertid trods denne Dom og Kongens Brev om, at de skulle udføre deres Sag for Kongen og Rigsraadet og for ingen anden, appelleret fra Kongens og Rigets Dom til Fyrsterne i Holsten, hvilket Kongen ikke vil tillade. Han skal derfor straks fængsle dem og under god Bevogtning lade dem føre til Kiøbnehafns Slot. T. 10, 292.

— Til Dr. Martinus Ædituus og Dr. Hans Bentzen. Da der paa Kongens Apothek i Kiøbnehafn skal være stor Mangel paa Ting, som bør være til Salgs dér, og der skal tages urimelig Pris for Speceri, Urter og andet, to eller tre Gange saa meget, som der tages i Nederlandene og andensteds, ligesom ogsaa en Del af Urterne skal være noget gammelt, forgemt Gods, der ikke duer, skulle de straks begive sig til Apotheket, undersøge, hvilke Urter til Lægedom og andet der findes, om de ere saa gode, som de bør være, og om der findes alt, hvad et Apothek bør have, og skriftlig underrette Kongen om de forefundne Mangler. Dernæst skulle de sætte alle Urter, Speceri og andet til en rimelig Pris og gøre en skriftlig

Skik derom under deres Segl, hvorefter saa baade Apothekeren og de købende skulle rette sig. T. 10, 293[1].

6. Marts (**Helsingør**). Tilladelse for Kurfyrstinden af Saxen til toldfrit at udføre de 200 Øksne, som Kongen har givet hende. T. 10, 294 b.

10. Marts (**Frederiksborg**). Befaling til Jacob Sparre at overlevere Hartvig Bille, hvem Kongen har tilladt at indløse Fers Herred fra ham, Herredet med Pantebreve, Jordebøger, Registre, Breve og andet. T. 10, 295.

11. Marts (—). Til Peder Oxe. Da Kongen har forløvet og aftakket Caspar Pogerell, der formedelst nogle magtpaaliggende Ærinder maa rejse hjem, skal Peder Oxe gøre Afregning med ham; paa det sidste Tog i Sverrig og fra den Tid af til nu har han haft 2 Klippere, hvorpaa Feltøversten har lovet ham Besolding, hvilket Kongen ogsaa bevilger; desuden har Kongen sidste 23. Maj lovet ham 30 Dlr. om Maaneden, hvilke skulle beregnes ham fra den Dag. Peder Oxe skal betale ham med tyske Penge, da det er Hertug Jørgen von der Lignitz, Kongens synderlig gode Ven, der har anbefalet ham til Kongen. T. 10, 295 b.

12. Marts (—). Til samme. Kongen billiger hans Aftale med Frantz Brochenhus, Marsk, om, at denne straks skal begive sig til Knægtene og forhandle med dem om at lade sig mønstre mod 4 Maaneders Betaling, halvt i Penge og halvt i Klæde, dog skal der heri afkortes alt, hvad de have faaet i Kommissen; naar de saa rykke op, skal der, som han foreslaar, gives dem en »Lening«. Ligeledes billiger Kongen Afsendelsen af Steen Bille til Skotterne i Gydinge Herred og hans øvrige Foranstaltninger med Hensyn til Skotternes Mønstring og Borgeleje. Han skal kalde de bremiske Sendebud for sig, faa at vide, hvor meget de ville give Kongen, og underrette Kongen derom, der saa siden vil erklære sig. Hvis Kaptejn Clerck og hans Løjtnant under deres Haand og Segl og paa deres adelige Ære, Tro og Love, saaledes som de selv tilbyde, ville forpligte sig til straks, naar det forlanges, igen at føre deres Knægte ud af Landtzkrone, hvad enten disse ere betalte eller ej, maa begge hans Fænniker komme derind, da de ikke ere saa overmaade stærke; han skal tage Forpligtelsen paa Latin. Kongen billiger hans Forslag om Mønstringen af Kaptejn

[1] Tr.: Herholdt og Mansa, Saml. t. d. danske Medicinal-Hist. I. 242 f.

Clercks Knægte og sender ham en Befaling derom til Biørn [Kaas] og Jørgen Marsuin. Paa hans Spørgsmaal, om han maa sælge Marcus Hess og de andre, der ville tage Korn i Betaling for deres Tilgodehavende, Læsten til 40 Dlr., svares, at han selv maa afgøre det efter Ret og Kronens Tarv, da Kongen ikke kender Kornets Værdi. Peder Oxes og Daniel Rantzous Forslag om nu at betale de tyske Ryttere $^1/_2$ Maaneds Sold i tysk Mønt, mod at disse udstede et Brev til Kongen om, at saadant er bevilget dem af Naade, kan Kongen gaa ind paa, men kan ellers ikke indlade sig med Rytterne ud over den Besked, der sidst gaves disse. Han maa levere de Lubsker Kopier af Kongen af Sverrigs Brev og af Kongens Svar derpaa. — Seddel: Kongen er noget betænkelig ved, at Peder Oxe paa Mandag [14. Marts] vil rejse hjem, da der jo kan ventes at ville forefalde alle Haande Forretninger, men Kongen henstiller det dog til ham selv, da han jo bedst kender Lejligheden. T. 10, 296 b.

13. Marts (**Frederiksborg**). Befaling til Jørgen Marsuin at give Borgemester, Raad og Byfoged i Landzkrone Ordre til at anvise den skotske Kaptejn Johan Klarck og hans 2 Fænniker Knægte Kvarter i Byen, for at de ikke selv skulle indkvartere sig efter eget Tykke; dog skal han lade Borgemester og Byfoged blive fri for Indkvartering, saa at Kongen og hans Raader ogsaa kunne faa Plads, naar de komme til Byen. T. 10, 299.

— Befaling til Peder Oxe at betale Caspar Pogerel udover det, denne har til gode, 100 tyske Dlr., hvilke Kongen har foræret ham for Hertug Jørgen von der Lignitz's Skyld, og sørge for, at han med det første faar sin Afsked. T. 10, 299 b.

16. Marts (—). Kvittans til Eyler Grubbe, Rentemester, paa 1874 Rosenobler, som han 8. Febr. 1568 har leveret Kongen paa Frederichsborg, og 10 Rosenobler, som han har leveret nu. R. 10, 233. K.

17. Marts (—). Til Peder Oxe. Sende Bentsen har berettet, at nogle af Michel Høkelkes Knægte have frataget ham 26 Dlr., og at Frantz Brochenhus, Marsk, har skrevet til Peder Oxe, at det forholdt sig rigtigt, og at han vilde afkorte Pengene i Knægtenes Besolding. Hvis denne Beretning er sand, skal Peder Oxe betale Sende[1] Bentsen de 26 Dlr. T. 10, 300.

[1] T. har paa dette Sted: Seude.

17. Marts (Frederiksborg). Befaling til Abbeden af Soer kun at skrive Bønderne i Ringstedtorp, der ere Ugedagsmænd til Ringsted Kloster, for halv Skat. Udt. i T. 10, 300 b.

18. Marts (—). Til Jørgen Marsuin. Da Kongen har antaget Gothart Paseman til Salpetersyder og til Arbejdets Fremmelse har lovet i de næste 4 Aar aarlig at lade køre 3000 Læs Jord til ham og aarlig, saa længe han bliver i Kongens Tjeneste, at give ham 300 Læs Ved, skal Jørgen Marsuin paa Kongens Vegne bygge et Hus ved Fogelsang uden for Lund, hvori Salpetersyderen kan bo og syde Salpeter, og aarlig levere ham 3000 Læs Jord og 300 Læs Ved. T. 10, 301.

19. Marts (—). Befaling til Biørn Andersen at tage de i Roschille By liggende 8 svenske Fanger af Adel ind paa Gaarden [Roskildegaard] og bespise dem, men ikke tillade dem at gaa ud, undtagen i Kirke. Udt. i T. 10, 301 b.

— Til de jordegne Bønder i Fredrichsborg Len. Da Kongen med det første vil udruste Orlogsskibene, skal hver Mand til disses Forsyning med Proviant inden Palmesøndag [3. April] levere 1 Okse, 10 Sider Flæsk, 10 Faarekroppe, 10 Gaasekroppe, 1 Fjerd. Smør, 5 Tdr. vel bagt Kavringbrød og 5 Tdr. Øl med 10 Baand paa hver Tønde. T. 10, 302.

23. Marts (Kbhvn.). Stadfæstelse for Søfren Søfrenssøn, Borger i Kiøpnehafn, paa et af Kong Frederik I til Kirstine, Skipper Søfrens Enke, udstedt Brev[1], dat. Kiøpnehafn, Mandag efter St. Petri ad vincula Dag [5. Aug.] 1532 og paa Kong Christian III's Stadfæstelse af dette Brev, dat. Koldinghus, Søndag exaudi [17. Maj] 1545. R. 10, 234 b. K.

— Aabent Brev, at Hr. Bertel Søfrenssøn, Prior i Anderskof Kloster, maa lade lægge et Birketing i Klosterets By Bierby i Slafuelse Herred, der herefter skal være rette Værneting for de Bønder, Klosteret har eller herefter faar i følgende Sogne: Bierby, Lundforlund, Gierløf, St. Peders, St. Michels, Hienninge, Othestrup, Synderupnørre, Boeslund, Hemmesøe og Vemersløf Sogne i Slafuelse Herred; Solberg, Hafreberg, Stillinge, Backendrup, Giørløf og Hallitslef Sogne og i Bøsindrop Gaarde i Løfue Herred; Liunge Sogn i Alsted Herred; Sorbymagle, Faardrup, Kirkerup, Sludstrup, Skiorpinge, Haldagerlille, Tiufstrup, Eggitslef og Tiereby Sogne i

[1] Se Erslev og Mollerup, Fred. I's danske Registr. S. 329 f.

Flackebergs Herred, samt 2 Bønder i Trindstrup og 3 Bønder ved Klosterets nedre Port. Prioren i Anderskof skal altid holde en Birkefoged til dette Birketing. R. 10, 233 b[1]. K.

23. Marts (Kbhvn.). Til Borgerne i Slagelse. M. Morthen Pedersen, Abbed i Soer Kloster, og Hr. Bertil Seufrinsen, Prior i Anderschouf Kloster, have berettet, at Borgerne i Slagelse have en Lyng, som fra Arilds Tid har været brugt til Fædrift og Græsgang sammen med en anden Lyng, som Klostrene mod en aarlig Afgift have tilladt Borgerne at bruge til Fædrift, men at Borgerne nu alene ville drive den Klostrene tilhørende Lyng og have indhegnet deres egen Lyng til stor Skade for Klostrenes Bønder, der bo derved. Det befales derfor Borgerne enten igen at udlægge den indhegnede Lyng til Fædrift eller ikke befatte sig med Klostrenes Lyng, førend Sagen har været for Kongen og Rigsraadet og der er gaaet Dom deri. T. 10, 302 b.

— Aabent Brev om Kongekøb af alle Fiskere, der besøge Fiskeriet ved Nybe (ligelydende med Brev af 19. Aug. 1567). Udt. i T. 10, 304 b.

— Befaling til Erick Podebusk at levere Bertiil Stingere 1200 Mk. til Sildesalteriet ved Nybe. Udt. i T. 10, 304 b.

— Befaling til samme at give Herredsfogden i Horns Herred Ordre til efter gammel Sædvane at istandsætte Kongens Toldbod i Nybe med Tag og Ler og sende saa meget Brænde, Tørv og Lyng til Toldboden, som behøves til Ildebrændsel dér, saa længe Salteriet varer. Udt. i T. 10, 304 b.

— Befaling til Tolderen i Helsingør at levere Kongens Sildesalter i Nybe de 12 smalle Læster Salt, som ligge paa Toldboden. Udt. i T. 10, 305.

— Befaling, udstedt af Jachim Beck efter Hofmesterens Ordre, til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, om at levere Henrick Mome 100 Læster Rug, hver Læst beregnet til 36 Tdr. sjællandsk Maal og til en Pris af 40 Dlr., hvilket skal afkortes i hans Tilgodehavende hos Kongen; Rugen skal leveres i Aarhus, naar Henrick Mome forlanger det, og Stiftsskriveren skal tage Kvittans derfor. Udt. i T. 10, 305.

— Følgebrev for M. Frantz Andersen, Abbed i Ringsted, til Bønderne i Thiørnlund. Udt. i T. 10, 305 b.

[1] I R. er der rettet i Brevet og udenfor er skrevet: Nota, dette Brev blev omskrevet og noget forandret, som efterfølger. K. stemmer med den oprindelig indførte Tekst.

23. Marts (Kbhvn.). Befaling til M. Pouil Matzen, Superintendent i Ribe, at indsætte en lærd Mand til Sognepræst i Holstebroe i M. Matz Huids Sted. Udt. i T. 10, 306.

— Befaling til Seuerin Kier, Tolder i Kolding, at betale Arent Hofslager, hvem Kongen skylder en Sum Penge for Købmandsvarer, 3000 Dlr. i Hamborg af dette Aars Øksentold og tage Kvittans derfor. T. 10, 306.

[**Omtr. 23. Marts**] (—). Befaling til Borgemestre, Raad og Byfogder i Malmø, Landtzkrone, Helsingborg, Treleborg, Ysted, Aahus, Simershafn, Falsterboe og Skanøer om nøje at passe paa, at ingen af Kongens Ryttere eller Knægte herefter, som hidtil, komme ud dér for Byen uden Øverstens eller hans Ritmesters Pasbord, da de ville komme til at staa til Rette, hvis de vise sig forsømmelige. T. 10, 306 b.

25. Marts (Frederiksborg). Befaling til Seuerin Kier, Tolder i Kolding, om paa Elfuen at levere Arendt Hofslag 5000 Dlr. af dette Aars Øksentold, hvilke denne siden skal betale Kongen her, og tage Kvittans derfor. Udt. i T. 10, 307.

26. Marts (Kbhvn.). Aabent Brev, at Hr. Bertel Seuerinssen, Prior i Anduordskouf Kloster, skal have Hospitalet i Slaugelse i Befaling, oppebære dets Rente og anvende den til de fattiges Bedste, da der hidtil har været store Mangler ved Hospitalets Styrelse og de fattige ikke ere blevne underholdte, som de burde. K. Udt. i R. 10, 235 b.

— Til Abbeden af Soer og Prioren af Anderschouf. Da mange af Klostrenes Gaarde staa øde og flere ikke have den Brugning, »de kunne udrede«, skulle de undersøge Forholdene og af 5 Gaarde gøre 4, saaledes som de kunne tænke det gavnligst og saaledes, at Klostrene ikke lide for stort Tab i Indkomst. Udt. i T. 10, 309.

— (U. St.). Til Hr. Bertiil Seufrensen, Prior i Anderschouf. Paa hans Begæring om at maatte lægge noget af den Eng, der hidtil har været brugt til Rollerup, ind under Klosteret, da dette kun har ringe Engbjærgning, tillades det ham at lægge Eng til 100 Læs eller saa meget, han synes, ind under Klosteret. Naar dette er sket, skal han lade 13 Oldinge sætte Rollerup for aarlig Landgilde til Klosteret og indskrive det i Klosterets Jordebog. T. 10, 307 b.

— Befaling til Jørgen Munck at levere Christoffer Føgler

100 Læster Rug sjællandsk Maal i Helsingør mod Kvittans. Udt. i T. 10, 310 b.

26. Marts (U. St.). Befaling til Stiftsskriveren i Viborg at levere Christoffer Føiisters Skipper 59 Læster Malt, beregnet til 42 Tdr. Læsten, og 71 Læster [Rug], beregnet til 36 Tdr. Læsten sjællandsk Maal, i Aalborg som Betaling for Klæde, Kongen har faaet af Christoffer Føiister. Udt. i T. 10, 308.

— Befaling til Stiftsskriveren i Riber Stift at levere Christoffer Føiister 69 Læster Malt, beregnet til 42 Tdr. Læsten, og 72 Læster Rug, beregnet til 36 Tdr. Læsten sjællandsk Maal, i Ribe. Udt. i T. 10, 308 b.

— Meddelelse fra Jachim Beck til Kancelliet om, at Hofmesteren har befalet, at Hans Graatop, Borger i Malmø, der i Engelholm har leveret Jachim Beck noget af Biørn Kaas og Eiller Grubbe udtaget Klæde til Krigsfolket til et Beløb af $518^1/_2$ Dlr. 10 Sk., skal have Brev til Stiftsskriveren i Skaane om at faa udleveret 9 Læster 5 Pd. 5 Skpr. Malt eller Byg, hver Læst beregnet til 42 Tdr. og til en Pris af 55 Dlr. Udt. i T. 10, 308 b.

— Befaling til Borgerskabet i Kiøbnehafn om at komme Kongen til Hjælp med 200 Læster Tønder og levere dem til Slotsskriveren paa Slottet. Udt. i T. 10, 310 b[1].

— Lignende Befaling til Borgerskabet i Malmø om 100 Læster Tønder. Udt. i T. 10, 310 b.

27. Marts (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved det befales alle, der besidde Gaarde, Ejendomme og Renteboder i Nykiøbing paa Mors, enten selv at bebo disse og svare kgl. og borgerlig Tynge deraf ligesom Byens andre Borgere, eller besætte Gaardene med andre, der kunne gøre det; efter Byens Brand have nemlig nogle Præstemænd og Bønder dér i Landet tilkøbt sig en Del af de bedste Gaarde, Ejendomme og Renteboder i Byen, hvoraf de aarlig have stor Leje, uden at svare kgl. eller borgerlig Tynge deraf. Ville nogle hverken gøre det ene eller det andet, skulle Borgemester og Raad have Fuldmagt til at arrestere deres Rente og Gods, indtil de adlyde. R. 10, 37 b[2]. K.

— Aabent Brev, at Cristiern Nielssøn, Kancelliskriver, maa beholde den Gaard i Roskylde med tilliggende Grund og Rente, som han har faaet med sin Hustru; Cristiern Nielssøn og

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 594. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 394 f.

Hustru maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han gør daglig Tjeneste i Kancelliet. R. 10, 235 b. K.

29. Marts (Kbhvn.). Tilladelse for Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, og hans Medredere til at besejle en Havn, kaldet Boesandt, i Guldbring Syssel paa Island og drive Handel dér, dog ikke med Svovl, mod at svare sædvanlig Told, sælge Undersaatterne gode Varer til en rimelig Pris og bruge ret Maal og Vægt. R. 10, 543. K.

30. Marts (—). Forlig, mæglet af Kongen selv og Rigsraadet, mellem Ormar Stollessen, Lagmand for Norden og Vesten paa Island, og Jon Mortenssen, Sysselmand i Øefjord, der i Forening med sine Medarvinger forholder førstnævnte hans Hustrus Arv efter Faderen Torlof Grimssøn. Forliget gaar ud paa, at alt Torlof Grimssøns Gods skal deles i 2 lige Dele, hvoraf den ene tilfalder Børnene af første Ægteskab, den anden Børnene af sidste Ægteskab. R. 10, 544. T. 10, 311. KK. (Den ene p. Perg. og opr. bestemt til Orig., men siden er der rettet i Brevet).

31. Marts (—). Livsbrev for Tomas Anderssøn, der vil bosætte sig i Aarhus, paa 1 Pd. Rug, 2 Pd. Byg og 1 Svin i aarlig Underholdning af Aarhusgaard; desuden maa han være fri for al borgerlig Tynge, saa længe han ikke driver borgerlig Næring. R. 10, 38. K.

— Forleningsbrev for Hr. Christen Knudsen, Sognepræst til Hoo og Oxeby, paa Kronens Part af Tienden af disse Sogne, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 38.

—[1] Aabent Brev, at Caspar von Bemmelen, der for Religionens Skyld har maattet drage fra Nederlandene og nu vil bosætte sig i Malmø og drive Handel dér, maa gøre dette og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i 10 Aar. K. Udt. i R. 10, 461.

— Befaling til Frantz Laursen om med det allerførste at hidsende hvad Malt og Brød der findes paa Slottet [Dragsholm] og skal hidsendes. Udt. i T. 10, 313.

— Befaling til Herredsfogderne i Mierløsse og Tudse Herreder at skaffe denne Brevviser Jørgen Matzen, der er sendt ud for at føre alt det Malt hid, Kongen har liggende i Holbeck af Stiftets

[1] Det i R. indførte Udtog er dat.: 31. Jan.

Rente, de nødvendige Vogne med Sække fra Kron-, Kirke- og Kanniketjenerne [i deres Herred] samt skaffe ham fri Underholdning med Mad og Øl. Udt. i T. 10, 313.

31. Marts (Kbhvn.). Til Jens Bille. Da Kongen behøver noget Bygningstømmer til et af sine Huse her i Landet, skal han lade hugge 3 Tylter 18 Alens Bjælker, 6 Tylter 16 Alens Bjælker, 6 Tylter 16 Alens Sparrer, 1 Fod i den nederste Kant, 4 Tylter 8 Alens Egestolper, 80 Tylter tykke Savdeler og 500 Stenlægter, lade Tømmeret føre ned til det nærmeste Ladested og med det første underrette Kongen om, hvor snart og i hvilken Havn denne kan lade Tømmeret hente. T. 10, 313 b. K.

— (U. St.). Befalinger til Henrick Mogensen og Jørgen Vale at lade Borgemestre og Raad i Lybke i Aar føre 150 Foder Vin til deres eget Brug toldfrit gennem Øresund og Bæltet; da de ikke nu have kunnet opgive, hvor meget de ville føre igennem paa hvert Sted, skulle deres Fuldmægtige siden opgive (»for dig ratificere«) Henrick Mogensen og Jørgen Vale, hvor meget der føres igennem hvert Sted, og det maa ialt ikke overstige 150 Foder. T. 10, 314.

1. April (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved Herlof Skaufue til Eskildstrups Pant i Kronens Gods i Kagstrup, Kleppit, Tuindelstrup, Farindeløsse, Hesleholm og Giørslef forhøjes med 500 ny Dlr., som han sidste Aar leverede Renteskriver Peder Hanssen paa Kongens Vegne. P. 283. K. Orig. (skaaren).

— Til Jørgen Rossenkrantz, Hans Stygge, Folmer Rossenkrantz, Erick Podebusk og Hans Johanssøn. Da Kongens Moder ønsker en Mariager Klosters By, kaldet Thierebye, til Mageskifte for noget af Kronens Gods til Dronningborg Slot, skulle de besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. R. 10, 38 b.

— Forleningsbrev for Hr. Peder Schram paa Kronens Part af Tienden af Bierck[1] Sogn i Nørrejylland, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 58 b.

— Livsbrev for Hr. Cristoffer Knoff, Kongens Prædikant, paa det Kannikedømme i Roschilde Domkirke, som han for nogen Tid siden fik Lensbrev paa; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. R. 10, 236.

---

[1] Østbirk, Vor H.

1. April (**Kbhvn.**). Til Peder Oxe. Kongen har eftergivet Borgerskabet i Olborg 500 Dlr. af den sidst paabudte Hjælp, da det har klaget over, at det denne Gang er takseret til 2500 Dlr., medens det tidligere kun har været takseret til 2000 Dlr. T. 10, 314 b. K.

— Til Søfren Kier, Tolder i Kaalding. Ordren til ham af 17. Dec. 1568 om at levere Kongens Moder 1000 Dlr. i Mønt til Bygningen af en Mølle ved Kaalding forandres derhen, at han efter Kongens Moders Befaling skal udlægge 1000 enkelte Dlr. dertil, selv forestaa Regnskabet derfor og skrive op, hvortil Pengene udgives. T. 10, 315. K.

2. April (—). Tilladelse for Borgerne i Suinborg til at pløje Ørckels Fang, som Kongens Fader har forlenet[1] dem med til Græsgang og Overdrev, og saa Korn i den, da den er meget ufrugtbar. Hvad Korn og Tiende der skal svares deraf, skulle de give Sognepræsterne og Kirkerne i Byen. R. 10, 154.

— Tilladelse for Bernt Lossekanne, Borger i Bremen, til at besejle en Havn, kaldet Ostfiord eller Pappø, i Ostfiord Syssel paa Island, hvilken Henrich Mumme nu har Brev paa, og drive Handel der, dog ikke med Svovl, Tran og andre forbudte Varer, mod at svare sædvanlig Told, tilføre Undersaatterne gode Varer til en rimelig Pris og bruge ret Vægt og Maal. Da Henrich Mumme har beredt sig til at besejle Havnen i Aar, skal denne Tilladelse først gælde fra 1570 af. R. 10, 554.

— Til Cristoffer Valkendorp. Da Jon Jonssøn har begæret Rønsted Kloster i Skadefiord Syssel paa Island i Forlening for sædvanlig Afgift, skal han, naar han kommer til Island, undersøge Sagen og ramme Kongens Bedste deri. T. 10, 315 b.

3. April (—). Følgebrev for Cresten Skiel til Bønderne i Bouling Len. Udt. i R. 10, 42 b.

— Befaling til Vincentz Jul at modtage Pantesummen for Beugling Gaard af Christen Skeel og overlevere denne Lenet med Pantebreve, Jordebøger, Inventarium og andet. K[2]. Udt. i T. 10, 317 b.

— Befaling til Jens Grøn og Jens Spend at være tilstede ved Overleveringen af Bouling og registrere Inventariet. Udt. i T. 10, 317 b. K. (i Udt.).

[1] Se Danske Kancelliregistr. 1535—50 S. 452. [2] Paa K. er noteret, at et ligelydende Brev skal udfærdiges med Udskrift: til Vintzens Jul eller hans Foged paa Bøuling i hans Fraværelse.

3. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Ingeborrig, Suorttis Enke, der har lidt stor Skade af Fjenderne, indtil videre maa være fri for Landgilde og al anden kgl. Rettighed af Backegaardt i Valle Sogn i Fiere Herred. Udt. i R. 10, 461.

—[1] Til Tolderen i Helsingør. De bremische Sendebud, der nu ere hos Kongen, have berettet, at de Løytzer i Stetin for nogen Tid siden have fragtet et Skib af en af deres Medborgere, Ebhart Høismand, og lovet at skaffe dette, der var ufrit, frit gennem Sundet eller betale det. Ved Ankomsten til Sundet blev Skibet imidlertid anholdt, og Kongen har derfor paa de bremische Sendebuds Begæring tilstedt Ebhart Høismand at faa Arrest paa de Løytzers Gods, der kommer til Sundet, »paa en Ret«, hvilket meddeles Tolderen til Efterkommelse. K. T. 10, 316 b.

— Til Axel Viffert og Hans Johanssøn. Da Jørgen Seestedt, Embedsmand paa Hindtzgafuel, har berettet, at der er Trætte om noget til Holgaard hørende Gods, og at Brevene angaaende dette Gods findes blandt Kronens Breve, som de have i Forvaring, skulle de opsøge disse Breve og levere dem til Jørgen Seestedt mod en nøjagtig Reversal, der skal indlægges i Brevkisten; naar Brevene ere brugte, skulle de atter leveres tilbage. T. 10, 316. K.

4. April (—). Skødebrev til Jørgen Sestedt Keyssøn. R. 10, 52. K. (Se Kronens Skøder under 21. Sept. 1570.)

5. April (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Anderssøn at skaffe Hans Drejer Bolig i Byen [København] og Underholdning til Nødtørft til ham selv, Hustru og Børn, indtil Kongen selv kommer did og kan gøre endelig Besked med ham. Udt. i T. 10, 317 b.

— Til Axel Jul. Kongens Hofprædikant M. Niels Nielssøn har berettet, at Hr. Bertel i Sauxel[2] for nogen Tid siden har stævnet Erick Michelssøn, Herredsfoged i Hatz Herred, for Axel Jul, fordi han tvært imod Kongens Brev, givet M. Niels, havde nægtet at give beskrevet, at Hr. Bertel og hans Tilhængere havde klaget over at være brøstholdne i Marken til deres Gaarde i Sauxel, og havde nægtet dem Synsmænd paa Marken; Hr. Bertel og hans Tilhængere have siden gjort en Glosse og Udlæggelse om Forstaaelsen af Kongens Brev, og Axel Jul har i Henhold hertil dømt Herredsfogden til at give dem Klagen beskreven og unde dem Synsmænd og Reb paa Marken, uanset at Kongens Brev, der var ham forelagt,

[1] T. har: 1. April. [2] Saksild, Hads H.

lyder med rene Ord, at ingen Dele eller Delemaal maa rejses eller forfølges paa M. Niels og det Gods, han har i Forsvar, heri hverken Klage, Syn eller Reb undtagne. Det har undret Kongen ikke lidt, at han har understaaet sig til at dømme imod Kongens Brev, og det befales ham derfor straks at tilbagekalde sin Dom og ikke tilstede videre Forfølgning over M. Niels eller det Gods, han har i Forsvar. T. 10, 318.

5. April (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Oxe at sende de 1000 Tdr. Havre, som Biørn Kaas har købt til Kongen og sendt ham, til Jørgen Munck paa Frederichsborg til Kongens Heste. Udt. i T. 10, 319.

6. April (—). Kgl. Beskærmelsesbrev for Pouel Jonsen til Staderhole i Surbæu paa Island med Kone, Børn, Tjenere og Gods. R. 10, 555. K.

— Lignende Brev for Ormer Studlasen, Lagmand for Norden og Vesten paa Island. K. Udt. i R. 10, 555.

8. April (—). Aabent Brev, at Rasmus Simenssøn i Olidt skal være Herredsskriver til Vendtz Herredsting, saa længe han lever. Udt. i R. 10, 154 b.

— Befaling til Hans Lauritzøn, Stiftsskriver i Viborrig, at modtage det Korn af Adelshjælpen, som Renteskriver Pouel Hardboe har liggende i Olborg, og opbevare det sammen med det andet Kongens Korn; han skal lade Kongens Korn kaste, saa det ikke fordærves, og bruge Kronens Bønder og Ugedagsmænd til Slottet [Hald] til Kastningen, saa Kongen ingen Bekostning iaar dermed. Udt. i T. 10, 319.

— Lignende Befaling til Per Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift. Udt. i T. 10, 319 b.

[**Omtr. 8. April.**] Pasbord for Pouel Hardboe, Renteskriver i Jylland, paa fri Vogne, Færger og Underholdning, hvor som helst han færdes i Kongens Ærinde inden- eller udenlands. Udt. i T. 10, 319.

9. April (**Frederiksborg**). Til Peder Bylde. Da Cristen Maltessøns Karl har ligget i Kallundborg med 4 Heste sidste Vinter og ikke har kunnet komme over for Is og det vil være Cristen Maltessøn meget besværligt at betale Omkostningerne derved af sit eget, skal Peder Bylde udkvitte ham af Herberget og stille hans Vært tilfreds med Korn eller andet. Udt. i T. 10, 319 b.

12. April (—). Til Axel Jul og Palle Jul. Hans Lauritzøn,

Stiftsskriver i Viborg Stift, har klaget over, at Hr. Otte Krumpen og Hr. Jørgen Løcke, efter at Sagen mellem Hans Lauritzøn og Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krumpens Hustru, var opsat af Rigsraadet, have været paa Viborg Landsting, have skældt ham ud for en Løgner og taget det beskrevet, uden dog nærmere at have bevist det. Da Axel Jul og Palle Jul i Forening med flere andre gode Mænd nogen Tid efter have faaet Befaling til at forhøre Sagen mellem Hr. Otte Krumpen og Hans Lauritzøn og der i Trætten skal være Tale om noget Smør og Korn, som vedkommer Kongen, skulle de nøje undersøge Sagen og passe paa, at Hans Lauritzøn ikke forurettes. Hvis nogen forhindres i at møde og forhøre Sagen, skulle de i Stedet tage en anden uvildig Mand. T. 10, 321.

12. April (**Frederiksborg**). Lignende Breve til Oluf Munck, Jørgen Rosenkrantz, Folmer Rosenkrantz, Erick Lange og Erick Podebusch. Udt. i T. 10, 322 b.

— Til Axel Jul og Palle Jul. Hans Lauritzøn, Stiftsskriver, har berettet, at Hr. Otte Krompen, der for nogen Tid siden havde stævnet ham til Viborg Landsting for nogle Jordebøger, som han skulde have udtaget af Skriverstuen paa Hald, og som han da blev dømt til igen at indføre under sin Ed, straks efter denne Doms Afsigelse paa Landstinget har udskældt ham for Løgner i Anledning af Sagen med Hr. Ottes Hustru, Fru Anne Løcke, hvorved Hr. Otte har villet forhindre ham i at indføre Jordebøgerne under Ed. De skulle straks stævne denne Sag for sig, undersøge den og afsige Dom, om Skældsordene kunne hindre Hans Lauritzøn i at gøre sin Ed og igen indføre Bøgerne, eller om han ikke bør være fri for dem, da der endnu ikke er gaaet Dom i Hovedsagen. T. 10, 321 b.

14. April (—). Livsbrev for Hans Olssen i Tunkiøb[1] paa den Gaard, han ibor, mod en aarlig Afgift af $^1/_2$ Td. Smør til Slottet [Frederiksborg]. Udt. i R. 10, 236 b.

15. April (**Kbhvn.**). Kgl. Beskærmelsesbrev for Jon Jonsen paa Island med Hustru, Børn og Gods. K. Udt. i R. 10, 555 b.

16. April (**Frederiksborg**). Befaling til Hinrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at sende $^1/_2$ Læst godt Hvedemel hid med dette Bud inden Aften og indskrive det i sit Regnskab. Orig.

17. April (—). Befaling til samme at tage Borgen af Meynert

[1] Tuekøb, Tjæreby S.?

Kock og Luduig Themel, som i Sundet have forevist et i Stralsund udgivet forfalsket Søbrev, at de, naar det forlanges, ville staa Kongen til Rette derfor, tage 2 Rosenobler og hvad andet de skulle give af dem og derefter lade dem passere. Den hermed følgende Supplikats fra dem og Søbrevet skal han opbevare indtil videre. T. 10, 323.

18. April (**Kbhvn.**). Befaling til Borgemestre og Raad i Malmø at give Hogen Guldsmed, der har lidt Skade i Søen af de i Rostock af Kongen arresterede dantzker Fribyttere, Ordre til at begive sig til Kiøpnehafn og derfra til Rostock for at anklage Fribytterne; hvis andre Borgere have lidt Skade, skulle de ogsaa sende dem. Udt. i T. 10, 323 b.

19. April (—). Aabent Brev, hvorved det befales alle Kongens Fogder og Embedsmænd, samt Borgemestre og Raad i Købstæderne i Nørrejylland straks at opkræve alle Restancer af den til sidste Jul forfaldne Pengeskat af Præster, Degne, Bønder og Købstædmænd i Nørrejylland, da Kongen straks har Brug for Pengene til Krigsfolket, og levere dem til Renteskriver Pouel Harboe, der skal rejse rundt til alle Len og Købstæder for at indkræve Restancerne og straks sende dem til Kiøpnehafn. T. 10, 324.

— Befaling til Eskyld Giøe at drage omkring til alle Len og Købstæder der i Landet [Fyen], indkræve Restancerne og indsende dem til Renteriet med klare Registre og Mandtal; Kongen sender ham et Register over de Len og Købstæder, der restere med Skat. Udt. i T. 10, 324 b.

— Lignende Befalinger til Albret Oxe [for Laaland og Falster] og Eyller Grubbe [for Sjælland]. Udt. i T. 10, 323 b.

— Til M. Nils Jesperssen, Superintendent i Fyns Stift. Nils Michelssen i Saling i Fyen har berettet, at han for nogen Tid siden har taget en Kvinde, ved Navn Marine, til sig, og at de have søgt Seng med hinanden, men da han nu vil gifte sig med hende, forbyder Superintendenten det, fordi Marines tidligere Mand og Nils Michelssen ere beslægtede i tredje Led. M. Nils skal undersøge Sagen og, hvis der ikke er andre Hindringer, tillade Ægteskabet. Orig. i Provinsark. i Odense.

20. April (—). Til alle Adelige, Superintendenter, Herredsprovster, Sognepræster, Købstædmænd, Herredsfogder og Bønder [i Nørrejylland]. Da Kongen personlig vil være tilstede i Viborg 16. Maj for at tale med dem om nogle vigtige Ærinder, skulle alle

Adelige, Superintendenter og Herredsprovster møde samme Tid og Sted, ligesaa 1 Præst fra hver Købstad, 2 Præster fra hvert Herred, 1 Borgemester, 1 Raadmand og 2 Borgere fra hver Købstad og alle Herredsfogder med 4 Bønder fra hvert Herred. R. 10, 39[1]. Kopi (bekræftet af Erik Podebusk) til Vendelbo Stift i Provinsark. i Viborg.

20. April (Kbhvn.). Til Hr. Peder Skram og Biørn Kaas, Embedsmænd paa Laugholm og Malmø. Da Sten Bylde til Vandos har begæret 3 Gaarde i Høigs Herred i Halland, den ene i Grimmelundt, de 2 andre i Algustrop, til Mageskifte for 2 Gaarde i Knerød Sogn i Høigs Herred, den ene kaldet Puserø, den anden Larød, skulle de med det allerførste besigte Godset og indsende klare Registre derpaa. R. 10, 461.

— Til Hartviig Bylde. Kongen tillod ham for nogen Tid siden at indløse Fers Herred fra Jacop Sparre, men da denne nu har tilbudt yderligere at laane Kongen 1000 Dlr. mod at beholde Lenet i Pant sin Livstid, medens det efter hans Død uden Indløsning skal falde tilbage til Kronen, er Kongen gaaet ind derpaa, da han finder det fordelagtigt for sig, hvilket meddeles Hartviig Bylde til Efterretning. T. 10, 325.

21. April (—). Aabent Brev, hvorved Torsted Kirke, der ved Kong Hans's Brev, dat. Kiøpnehafn 1502, og Kong Frederiks Stadfæstelse derpaa, dat. Horsens 1524, henlagdes til St. Jørgens Gaard udenfor Horsens, nu henlægges til Hospitalet i Horsens tillige med Kronens Part af Tienden af Sognet og al Kronens Rettighed af Torsted Kirke. Hospitalet faar Jus patronatus til Kirken med Ret til at indsætte Sognepræsten, der tillige skal gøre Tjeneste i Hospitalet, og fri Olden til 50 Svin i Kronens Skove i Voer Herred. R. 10, 40[2]. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Gavebrev til Hospitalet i Horsens. R. 10, 41[3]. Orig. i Provinsark. i Viborg. (Se Kronens Skøder.)

— Til Henrich Mogenssøn. Da Skipperne paa de 7 eller 8 Skibe — Hollændere, Embder, en Engelskmand og et Skib med rinsk Vin og Bastert —, der ere komne til Sundet og have været i Vardbergs Havn, have berettet, at de af Storm og Uvejr ere blevne tvungne til at løbe derind for at redde Skib og Gods, maa de passere, naar de have svaret Told og andet. Kongen

---

[1] Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fr. II S. 202 f. [2] Tr.: Hofman, Fundationer II. 222 ff. [3] Tr.: Hofman, Fundationer II. 224 ff.

sender sin Kældersvend did for at smage paa den ankomne Vin. Han skal tage Told af Cristoffer Føglers til Sundet komne Gods, da Kongen ikke har tilladt ham at faa det frit igennem. T. 10, 325 b.

21. April (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Rosenkrantz at uddele 6 Læster Byg blandt Bønderne i sit Len til Sædekorn; de skulle betale det tilbage, naar de have indhøstet. Udt. i T. 10, 326.

— Befaling til nedennævnte Købstæder at laane Kongen Kedler til Brug paa Skibene og levere dem til Biørn Anderssøn; naar Skibene komme hjem, skulle de faa dem igen. — Register: Malmø 3 Kedler paa 3 Tdr. og 7 Kedler paa 2 Tdr.; Landzkrone 6 Kedler paa 3 Tdr., 3 Kedler paa 2[1] Tdr. og 2 Kedler paa $1^1/_2$ Td.; Lund og Trelleborg hver 3 Kedler paa $1^1/_2$ Td.; Ystedt 3 Kedler paa $1^1/_2$ Td.(?) og 1 Kedel paa 1 Td.; Os og Væ hver 3 Kedler paa 1 Td.; Somershafn 1 Kedel paa 1 Td. og Helsingborg 2 Kedler. Udt. i T. 10, 326.

22. April (—). Aabent Brev, hvorved Kongen og Rigsraadet bestemme, at Forsvaret for det Gods, som Hr. Erich Ottesen har givet til 5 fattige Menneskers Underholdning i Mariagger, herefter altid skal være hos den ældste paa Skjoldsiden af Hr. Erich Ottesens Slægt, der tillige skal paase, at al Renten anvendes til de fattige. Hr. Jørgen Løcke, der i Kongens Faders Tid havde stævnet Christoffer Rosenkrantz af Skierne i Rette, fordi denne tilholdt sig Forsvaret for Godset, og ved den Lejlighed fik Dom for, at han som Forstander for Mariagger Kloster burde have Godset i Forsvar, har nemlig nu ment, at han ikke med god Samvittighed kan have Godset i Forsvar, da Fundatsen lyder, at Hr. Erich Ottesens Arvinger skulle hjælpe til med at forsvare Godset og, hvis det bliver afvunden de fattige, skulle erstatte disse det. Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, har derefter straks overtaget Forsvaret. R. 10, 58 b. K.[2]

— Aabent Brev, at Gadehusmændene i Rye, der i nogle Aar have maattet udgive Brændesvin, herefter skulle være fri for denne Afgift, da det er usædvanligt, at saadan Afgift paalægges Gadehusmænd, og de for Armods Skyld ikke kunne svare den. R. 10, 59 b. K.

— Livsbrev for Jacop Sparre paa Fers Herred, som

[1] T. har vistnok urigtig: 3. [2] Tr.: Dsk. Magazin VI. 197 f.

han nu selv har i Værge, uden Afgift; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. Efter Jacop Sparres Død skal Fers Herred straks kvit og fri igen falde tilbage til Kronen. R. 10, 462.

22. April (Kbhvn.). Befaling til Henrich Gyldenstiern at tillade Erick Podebusch, Embedsmand paa Olborghus, der skal bygge noget paa Olborghus og dertil behøver nogle 20 eller 24 Al. lange Bjælker, som han ikke kan faa ved Olborghus, at hugge disse Bjælker i Vidskild Klosters Skove og anvise ham Træerne. T. 10, 326 b.

— Lignende Befaling til Fru Anne, Hr. Clausis, om at anvise Træer til Bjælker i Hundtzlund Klosters Skove. Udt. i T. 10, 326 b.

— Til Erik Rud. Da Hertugerne Hans og Adel(!) have krævet det efter Dronning Sophies Død paa Nykiøbing Slot forefundne Inventarium af ham, men Kongen har bragt i Erfaring, at Dronning Sophie efter Kong Frederichs Død har modtaget et Inventarium paa Slottet og ligesaa paany efter Grevens Fejde, skal han overlevere Kongens Fuldmægtige Inventariet paa Slottet og, hvis Hertugerne atter kræve det af ham, skrive til dem, at de maa henvende sig til Kongen selv derom. T. 10, 327.

23. April (—). Aabent Brev, hvorved Prestø formedelst den Ildebrand, der er overgaaet Byen, fritages for Byskat i 3 Aar. Udt. i R. 10, 237.

24. April (—). Til Folmer Rosenkrantz. Da Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkrone, har berettet, at der er Trætte paa Ejendommen til Fardrupgaard, som hans Hustrus[1] »Forældre« fik til Mageskifte af Kronen, og at Brevene desangaaende skulle findes blandt de Kronens Breve, som Folmer Rosenkrantz har i Forvaring, skal denne gennemse Kronens Breve og, hvis der findes Breve angaaende Fardrupgaard, levere Jørgen Marsuin dem mod en nøjagtig Reversal, der skal indlægges i Brevkisten, indtil Brevene efter endt Benyttelse igen leveres tilbage. T. 10, 327 b.

— Befaling til Henrich Mogenssøn, Tolder i Helsingør, straks at give Oplysning om, hvorledes det gaar med den Arrest, som Kongen for nogen Tid siden bevilgede Nelaus Nilssøn, forhen Borger i København, paa noget til Sundet kommet danziger Gods. T. 10, 328.

— Befaling til nedennævnte Lensmænd om at udtage Baads-

[1] Karine Gyldenstjerne.

mænd, da Kongen med det første vil lade Orlogsskibene løbe i Søen, og, Dag og Nat uspart, sende dem til Kiøpnehafns Slot, hvor Admiral Peder Munck skal give dem nærmere Besked. — Eskyld Giøe 100 Baadsmænd paa Taasinge og de andre Øer i Nyborg Len; Albrit Oxe 20 af Rodby; Peder Oxe 40 paa Øerne under Nykiøbing Slot; Peder Bylde 30 paa Samsø og Axel Viffert 50 paa Øerne omkring Riibe. T. 10, 328.

24. April (**Kbhvn.**). Befaling til Herlof Skafue, Laue Venstermand, Albrit Oxe, Mogens Falster og Erick Valckendrop at være tilstede, naar Erick Rud 1. Maj overleverer Nykiøbing Slot til Peder Oxe, paase, at der overleveres Inventarium, Registre og Jordebøger, og besigte Skovene. Udt. i R. 10, 425.

25. April (—). Gældsbrev til Frandtz Brockenhus, Marsk, paa 500 Goltgylden, at betale tilbage, naar det kræves. P. 292.

— Aabent Brev, hvorved Anders Blick, der er Medarving til en Bondegaard, kaldet Haufgard, og et øde Gaardsted, kaldet Palsgaard, hvilke hans Morbroder Niels Pouelssøn har købt af Morten Hegelund, Borger i Viborg, men mener, at Købet er ugyldigt, da Recessen forbyder fri Mand at købe af ufri, og derfor har begæret, at Købet maa stadfæstes alene for ham og Arvinger, faar ovennævnte Gaard og Gaardsted til arvelig Ejendom lige saa frit som andre af Adelen have deres Arvegods, eftersom han for nogen Tid siden har faaet Kronens Rettighed i Haufgard til Mageskifte; dog skal han betale sine Medarvinger deres Part af Købesummen for ovennævnte Gaard og Gaardsted. R. 10, 43.

— Aabent Brev, at Lensmændene herefter ikke skulle befatte sig med Opkrævning af Skat eller anden Tynge af Bønderne i det Birk, som nu er lagt til Anderskouf Kloster; der skal for Fremtiden skrives til Prioren om at besørge dette. R. 10, 237.

— Befaling til Henrich Mogenssøn at bestille 20 Læster Salt og 16,000 Tagsten til Kongen, sende begge Dele til Aarhus og skrive til Holger Rosenkrantz om at føre det derfra til Skanderborg. Udt. i T. 10, 328 b.

— Befaling til nedennævnte Købstæder straks at brygge Øl, 8 Tdr. af hvert Pd. Malt, da Kongen behøver et mærkeligt Antal Læster Øl til Orlogsskibene, der med det første skulle løbe i Søen; Kongen vil levere dem Malt, medens de selv skulle skaffe Humle

og Tønder. Naar Øllet er brygget, skulle de straks sende det til Kiøpnehafns Slot, hvor Rentemesteren skal betale dem for Humle og Tønder. — Register: Malmø 100 Læster Øl, Landtzkronne 60 og Stege 40. T. 10, 329.

[**Omtr. 25.**] **April** (**Kbhvn.**). Til Morten Suendssøn, Embedsmand paa Koldinghus, og Axel Viffert, Embedsmand paa Riiberhus. Da Jørgen Sested, Embedsmand paa Hindzgafuel, har begæret noget Gods til St. Karinne Alter i Kolding, hvilket Dr. Cornelius Hamsfort nu er forlenet med, og som efter dennes Død er tillagt Hospitalet i Horsens, til Mageskifte, nemlig 4 Gaarde i Ølholm og 2 Gaarde i Elleved[1] i Noruangs Herred, i Stedet for 1 Gaard, kaldet Høgelund, i Torrild Herred, 1 Gaard i Gamelbye, 1 Gaard i Ringhofue, 1 Gaard i Brind[2] By og Sogn og 2 Gaarde i Slaus Herred, den ene i Maiuig[3], den anden i Grimsted, skulle de med det allerførste i Overværelse af Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, besigte alt Mageskiftegodset og indsende klare Registre derpaa. R. 10, 43 b.

26. April (—). Livsbrev for Fru Margrette Basse paa St. Jørgens Hospital i Slagelse. Hun skal oppebære al Hospitalets Rente, forsyne de fattige og syge Mennesker med Klæder og Føde og i alle Maader overholde det Forpligtelsesbrev, hun har givet Kongen. Efter hendes Død skulle hendes Arvinger lade 100 Dlr. af hendes Gods blive i Hospitalet tillige med Inventarium og andet. R. 10, 237 b[4].

— Aabent Brev, at Markedet i Stubbekiøping, der tidligere holdtes hvert Aar paa St. Hans bapt. Dag, men siden blev nedlagt, efter Borgerskabets Klage over Nedlæggelsen formedelst vrang Undervisning, atter maa holdes St. Hans bapt. Dag ligesom i andre Købstæder med Heste og andre ikke forbudte Varer. De Kræmmere, der besøge Markedet og bygge Kramboder, skulle give Penge af deres Bodepladser, og ingen fremmede maa gaa paa Markedet med deres Værger. Borgerskabet skal hjælpe Byfogden med at indkræve Kronens Told, Sagefald og anden Rettighed, forsvare ham mod Overfald og passe paa, at Kronens Rettighed ikke underslaas eller forkrænkes. R. 10, 247 b. K.

— Aabent Brev, at Sten Bylde til Vandos skal være For-

[1] Ildved. [2] Brande, Nørvang H. [3] Modvig. [4] Tr.: Kühl, Slagelse Hospital S. 3 f.

stander for Hospitalet i Ahus, oppebære dets Rente, anvende den til de fattiges Bedste og gøre Regnskab derfor. R. 10, 462 b.

26. April (**Kbhvn.**). Kvittans til Jørgen Tydemandt til Hageløsse paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Landzkrone Len og Kronens Gaard i Lund i den Tid, han har haft dem i Forlening, for de i samme Tid oppebaarne Skatter og for Inventarium, som han har leveret Jørgen Marsuin og Hack Ulfstand. Jørgen Tydemandt kom til at skylde $2^1/_2$ enkelt Dlr., 18 Læster 2 Skpr. Rug og Byg, $1^1/_2$ Td. 1 Fjerd. $1^1/_2$ Pd. Smør og 37 Skpr. Humle, hvilket Kongen har eftergivet ham. R. 10, 463.

— Til Erick Podebusch. Da Fru Magdalenne Banner, Ifuer Krabbis Enke, ikke kan skaffe Skibe til at fremføre Madskatten fra hendes Len paa, har Kongen befalet hende at sende Madskatten med klare Registre til Erick Podebusch. Han skal derfor modtage Madskatten af hende og, da Kongen straks vil sende Skibe til Slottet [Aalborghus] for at hente Madskatten fra hans og nærmest omliggende Len, opbevare den, indtil Skibene komme, og da indskibe den med den af ham selv oppebaarne Madskat, saa Skibene saa hurtig som muligt kunne komme tilbage igen. T. 10, 329 b.

— Befaling til Holger Rosenkrantz at lade Stiftsskriveren eller en anden Fuldmægtig være tilstede, naar Folmer Rosenkrantz skal levere Jørgen Marsuin Brevene paa Fardropgaards Ejendom, for at paase, at Brevene blive opsøgte, og at der igen bliver indlagt en nøjagtig Reversal paa de udtagne Breve. Udt. i T. 10, 330.

27. April (—). Forleningsbrev for Albrit Fris paa Seber Kloster i Nørrejylland, som Jørgen Nagel sidst havde i Værge, uden Afgift; han skal tjene Riget med 4 geruste Heste deraf. R. 10, 44 b.

— Skøde til Lic. Caspar Paselick. R. 10, 238. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Lauritz Rød, Borger i Lemuig, for sin Armods Skyld maa være fri for Skat og al borgerlig Tynge i 1 Aar. K. Udt. i R. 10, 59 b.

— Til Christoffer Valchendorf. Da Kongen har tilladt Pouel Jonsen paa Island at faa Tingøre Kloster og Huneuatz Ting for en aarlig Afgift, skal han, naar han kommer til Island, blive enig med Pouel Jonsen om Afgiftens Størrelse og underrette Kongen

derom, for at Kongen saa kan give Pouel Jonsen Brev derpaa. R. 10, 555 b.

27. April (**Kbhvn.**). Befaling til Eskyld Giøe at levere Giert van Deuentiir, der har 500 Dlr. til gode hos Kongen for Fløjl, Damask, Stiksilke og andre Varer, 10 Læster Byg og Malt, hver Læst beregnet til 42 Tdr. sjællandsk Maal, som Betaling af den Beholdning, han blev Kongen skyldig i sidste Regnskab. Kornet skal leveres i Nyborg, naar Giert forlanger det. Udt. i T. 10, 330.

28. April (—). Mageskifte mellem Biørn Anderssøn og Kronen. R. 10, 239. (Se Kronens Skøder under 29. April.)

— Aabent Brev, at den frantzosche Skomager Jacop maa være fri for Skat, Vagt og al anden borgerlig Tynge. Udt. i R. 10, 240.

29. April (—). Til Folmer Rossenkrantz og Erich Podbusk, Embedsmænd paa Aarhuusgaard og Olborghus. Da Jørgen Skram til Thielle for nogen Tid siden har faaet noget Gods til Mageskifte, men Kongen ikke i Forvejen har ladet det Gods besigte, som hin igen har udlagt, skulle de inden St. Michels Dag besigte det af Jørgen Skram udlagte Gods, baade det til Hald Slot, Mariagger Kloster, Asmilde Kloster og St. Hans Kloster i Viborig udlagte og det, som Hr. Otte Krumpen fik i Stedet for det Pantegods, han mistede i Syndreliung Herred, og sende et klart Register derover ind til Kancelliet og et andet til Jørgen Skram. R. 10, 45 b.

— Aabent Brev om Forlig, mæglet af Kongen, Peder Oxe, Hofmester, Frantz Brockenhus, Marsk, Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, Peder Bilde, Otte Brade og Biørn Kaas, mellem Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landzkrone, paa den ene Side, og Axel Urne, Rigens Kansler, Erich Valckendorf, Christoffer Valckendorf, Mogens Falster, Fru Ølegaard, Peder Falsters Enke, og deres andre Medarvinger paa den anden Side om Værgemaal, Regnskab og andet efter Jomfru Anne Marsuinsdatter. Forliget gaar ud paa, at begge Parter skulle lade al Tiltale for Værgemaalet falde og Jørgen Marsuin beholde de Penge, som Jomfru Anne Marsuinsdatter har givet ham. Det Købstad-, Vikarie-, Købe-, Arve- og andet Gods, som ikke omtales i den af Kongen mellem begge Parter gjorte Kontrakt, skal skiftes imellem dem efter Loven. R. 10, 157 b. K. (p. Perg., opr. bestemt til Orig.).

— Aabent Brev, hvorved Dr. Erasmus Glad og hans ægte

Børn optages i Adelsstanden. Vaabnet skal være: 3 hvide Svanehalse i blaat Felt, de to øverst i Feltet og den tredje imellem dem nederst i Skjoldet, og 3 røde Nelliker, den ene øverst i Skjoldet mellem de to Svanehalse og en paa hver Side af den nederste Svanehals, som Hjelmtegn 2 hvide Svanevinger med en rød Nellike imellem. Dog Kronens fri Bondegods og Købstadgods hermed uforkrænket. R. 10, 240 b[1].

29. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Borgerskabet i Købstæderne paa Bornholm og til Indbyggerne i alle Fiskerlejerne smstds., at Kongen og Danmarks Riges Raader i Betragtning af den store Pengeudgift til Krigsfolket have besluttet at besøge dem om Hjælp og have sendt M. Dauid Thommissen, Kannik i Lunde Domkirke, over for at oppebære den efter den ham medgivne Takst. Hjælpen skal være her tilstede inden St. Hans Dag. R. 10, 464.

— Befaling til Kronens Bønder i Himle og Fiere Herreder om fremdeles at svare til Jens Kaas paa Elfsborg. R. 10, 549.

— Til Henrich Mogenssøn. Kongen har nu atter ophævet den Arrest, han havde bevilget paa de Rigskes Skibe og Gods i Sundet, da de rigske Gesandter have forhandlet denne Sag her. Udt. i T. 10, 331 b.

— Befaling til Indbyggerne paa Island herefter at svare Cristoffer Valkendrop Sagerøre, Landskyld og anden Rettighed og betale ham de Restancer, de skylde Henrich Krag; naar Cristoffer Valkendrop drager bort fra Landet, skulle de adlyde hans Foged. Udt. i R. 10, 546.

— Instruks for Christoffer Valkendrop, Befalingsmand paa Island: Han skal undersøge, om det kan betale sig for Kongen at holde Avl paa de mange kgl. Avlsgaarde paa Island, og bortfæste dem, som det ikke kan betale sig at holde Avl paa. Han skal sætte alle de Klostre, der ikke ere bortforlenede paa Livstid, for en højere Afgift, da de skulle være satte for lavt. Han skal passe paa, at ingen andre end de, der have Forleningsbreve paa Havnene, handle i dem, hvilket hidtil er sket. Da Skolemesteren for Norden klager over ikke at kunne komme ud af det med sin Underholdning og derfor ikke længere vil blive der paa Landet, skal han forbedre hans Løn. Han skal gøre en Skik paa, hvor stærke

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 218.

Kongens Sysselmænd og Klostermænd maa komme til Altinget og til de Havne, hvori Kongens Skibe ligge. Han skal gøre sig Flid for at opsøge saa meget Svovl, Allun og andet som muligt. Næste Aar skal han begive sig herned med Kongens Skib og aflægge Beretning om, hvad han har udrettet. R. 10, 546.

29. April (Kbhvn.). Befaling til Christoffer Valckendorf at lade Ormar Studlasen, Lagmand for Norden og Vesten paa Island, faa Mørdrevelde Kloster; dog skal der aarlig svares sædvanlig Afgift deraf til Kronen. R. 10, 556.

— Befaling til Superintendenterne paa Island at levere Cristoffer Valkendorp klare Registre paa det Jordegods, som ligger baade til deres egen og Præsternes Underholdning. T. 10, 331 b[1].

— Befaling til Oluf Munck, Henrich Guldenstern, Hr. Otte Krompen, Fru Jehanne Nielsdatter, Hr. Jørgen Løcke, Peder Munck og Otte Banner straks at levere Rasmus Pederssøn, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, klare Registre over Restancerne i deres Len af Madskatten 1568 og af Maanedsskatten for November og December og straks indkræve Restancerne. T. 10, 332[2].

— Til Axel Viffert. Da Matz Ankerssøn, Stiftsskriver i Riiber Stift, der har faaet Befaling til at levere Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, og Christoffer Fogler 69 Læster Malt og 72 Læster Rug som Betaling for Klæde og andre Varer, kun har $49^1/_2$ Læst Malt og $70^1/_2$ Læst Rug i Forraad af Kronens og Kirkens Tiende, skal Axel Viffert, der efter sit Regnskab for den visse Rente 1567 og 1568 har Korn nok dertil udover sin Genant, levere dem det resterende, for at de ikke til ingen Nytte skulle lade deres Skibe løbe did efter Korn. Kongen har sendt Renteskriver Mats Nielssøn derover for i Forening med Stiftsskriveren at udrede Kornet, hvorfor Axel Viffert skal have dem betroet deri og sørge for, at ovennævnte Købmænd faa det resterende. T. 10, 333 b.

— Til Erick Podebusk. Da Stiftsskriveren i Viborg Stift, der har faaet Befaling til at levere Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, og Cristoffer Føgler 71 Læster Rug og 59 Læster Malt

[1] Tr.: M. Ketilson, Forordninger t. Island II. 63 f. [2] Derefter følge i Brevbogen nogle Optegnelser om Restancerne i de enkelte Len, hvoraf det tillige fremgaar, at der resterer nogle Kirketiender i Hamers [ɔ: Han] Herred, som Henrich Gyldenstjerne skal opkræve, at Lucas Krabbe til Veslosgaard forholder noget Korn af Tienden af Veslos Sogn, som han i 2 Aar har oppebaaret, og at Fru Kirsten Rud forholder noget Korn, som hun har oppebaaret af nogle Sogne i Thy.

sjællandsk Maal[1] som Betaling for Klæde og andre Varer, foruden Rugen kun har 56 Læster Malt à 24 Tdr. Læsten og saaledes mangler 47 Læster 6 Tdr. Malt à 24 Tdr. Læsten, skal Erick Podebusk af de $51^1/_2$ Læst Byg og Malt, som han efter sit Regnskab for 1568 skylder Kongen, levere Købmændene det resterende, for at disse ikke til ingen Nytte skulle sende deres Skibe did efter Korn. T. 10, 334 b.

29. April (**Kbhvn.**). Til Rasmus Pederssøn, Stiftsskriver i Vendelboe Stift. Hvis Stiftsskriveren i Viborg Stift og Erick Podebusk ikke have Malt nok til at betale Marcus Hess og Christoffer Føgler med, skal han levere dem det manglende af Stiftets Korn af Vendelboe Stift. T. 10, 335.

— Til Jørgen Pederssøn, Tolder paa Falsterboe. Da lybske Sendebud have berettet, at han, naar nogle af deres Medborgere om Høsten faa Tilladelse til at udføre 1 eller 2 Tdr. Kød, da kræver 20 Sk. i Told af hver Td. Kød, og i Aar har taget Borgen af dem derfor, befales det ham at løsgive de lybske Købmænd den af dem sidste Aar tagne Borgen for Tolden og herefter ikke besvære dem mod Ottense Reces. Endvidere skal han aarlig lade Modbogen oplæse paa de 4 Fiskerlejer i Skaane, for at alle kunne rette sig derefter, da det fra gammel Tid har været Skik, og sørge for, at den Takst for Prampenge og Vognleje, som nogle af de ældste Købmænd i Forening med Tolderen og Borgemestre og Raad i Stæderne fastsætte, bliver overholdt. T. 10, 335 b[2].

— Til Henrich Mogenssøn, Tolder i Helsingør. De lybske Sendebud have berettet, at nogle af deres Medborgere, Bergensfarere, have sendt et Skib med lybsk Øl til Bergen, hvilket Skib imidlertid er gaaet under, dog er noget af Godset reddet og er kommet over paa et andet Skib; da de have udtalt Frygt for, at dette andet Skib ikke skal faa Lov at passere toldfrit, befales det ham at lade Skipperen Veitt Hane passere toldfrit, naar han møder med dette Brev. Udt. i T. 10, 336 b.

— Til Tolderne i Helsingør og Nyborg. Da de herværende lybske Gesandter have klaget over, at de lybske Skibe maa ligge længe, inden man tager Told af dem og tillader dem at sejle videre, befales det straks at lade dem passere, naar de have certificeret og betalt Told. Udt. i T. 10, 336 b.

---

[1] ɔ: 42 Tdr. pr. Læst. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 396 f.

29. April (**Kbhvn.**). Til Borgemestre og Raad i Malmø. Da der efter Biørn Kaas's Beretning ligger en Jord med et Hus i Malmø, som i nogle Aar har været øde, fordi der ingen Arving er dertil, skulle de afsige Dom om, hvorvidt Huset og Jorden bør tilfalde Kronen, og siden i Biørn Kaas's Nærværelse vurdere Hus og Jord. Udt. i T. 10, 337.

— (U. St.). Befaling til Peder Oxe om med Korn eller andre Varer at betale Hans Graatop, Borger i Malmø, der ikke har faaet Betaling for det Klæde, Eyller Grubbe og Biørn Kaas efter Peder Oxes Befaling have udtaget hos ham, da Knægtene ved Laugholm bleve mønstrede. Udt. i T. 10, 337.

30. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Borgerskabet i Halmstad indtil videre fritages for al Told i Byen; derimod skal der svares sædvanlig Sise af den fremmede Drik, der indføres. R. 10, 464 b.

[**Omtr. 1. Maj.**] Til Axel Urne. For nogen Tid siden blev der af Kongen og nogle Rigsraader i Sagen angaaende det Vikariegods, som de Venstermænd uden al Dom havde taget fra Roschille Domkirke, afsagt en Dom, hvorved Godset igen tildømtes Vikariet, indtil de Venstermænd kunde bevise for Kongen og Rigsraadet, at de ere rette Arvinger dertil. Af den beskrevne Dom ser Kongen imidlertid, at Sagen er henvist til Herredsting og Landsting, uagtet Dommen ikke lød saaledes; det befales derfor Axel Urne igen at tage Dommen til sig og lade den skrive og udgaa under Rigets Segl, saaledes som den er afsagt, uden Hensyn til, at de Venstermænd ere hans Søsterbørn. T. 10, 337 b.

2. Maj (**Frederiksborg**). Til Henrick Mogensen. Hoslagt sendes ham en Supplikats fra Thomes Vritha og Eduardt Guttman, Engelskmænd, med Befaling til at tage Told af dem og derefter lade dem passere, skønt de have været i Reuel; de have nemlig ikke handlet der. T. 10, 338.

6. Maj (**Kbhvn.**). Befaling til Eskild Gøye straks at lade bage alt det Rug, han har af Kongens, i Kavringbrød, lade brygge 100 Læster Øl i Købstæderne og paa Landsbyerne og sende baade Brød og Øl tillige med 24 Læster Malt til Halmstad. Udt. i T. 10, 338 b.

7. Maj (**Kolding**). Befaling til Matz Ankersen, Stiftsskriver i Riiber Stift, at lade Kirkeværgerne til Green Kirke oppebære

Kirkens Part af Tienden for forrige Aar til deres meget bygfaldne Kirkes Istandsættelse. T. 10, 339.

9. Maj (**Kolding**). Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, at levere de 10 Fade Vin, som Kongen har ladet indlægge hos ham til sin Moder, til dennes Bud, der nu er sendt med Skibe for at hente Vinen, og sørge for, at den bliver godt indskibet. Orig.

— (**Kbhvn.**). Befaling til de Borgere i Kiøge, Prestøe, Stege, Nestviid, Skelskøer, Kallundborg, Holbeck og Nykiøbing i Otz Herred, der i Aar have modtaget Kronens og Kirkens Part af Tiendekornet i Forvaring og have faaet det tilmaalt i Skæppen, igen at levere det fra sig udmaalt i Skæppen, da Kongen ikke kan staa sig ved at faa det udmaalt i Tønden; de skulle levere Kornet, hvor Stiftsskriver Jens Ellekier befaler. T. 10, 339.

— Befaling til Lensmændene i Sjælland at modtage N Læster Rug af Kronens og Kirkens Part af Tienderugen af Jens Ellekier, lade den male i Mel og bage i Kavringbrød og derefter levere Brødet, hvor Jens Ellekier befaler. Udt. i T. 10, 340.

— Meddelelse fra Otto Brochenhus til Kancelliet om, at Hofmesteren har lovet Matz Lampe alt det Malt og Rug, som Erick Rossenkrantz paa Othenssegaard har i Beholdning af Kronens, som Afbetaling paa Kongens Gæld til ham; Matz Lampe skal give 50 Dlr. for hver Læst sjællandsk Maal og skal have Brev til Erick Rossenkrantz om, at denne skal levere Kornet ved Søsiden. Udt. i T. 10, 340.

10. Maj (**Kolding**). Befaling til Matz Ankersen, Stiftsskriver i Riber Stift, om af Kirkekornet at betale Borgerne i Kolding, der sidste Aar have ført 80 Tdr. Havre og 17 Tdr. Øl til Krigsfolket ved Falkenberg og $5^1/_2$ Læst Brød, 5 Læster 3 Tdr. Øl og 81 Tdr. Havre til Halmstad, for den gjorte Tilførsel, tage Kvittans derfor og indskrive det i sit Regnskab. T. 10, 340 b.

11. Maj (—). Til Peder Oxe. Kongen har modtaget hans Skrivelse, hvori han melder, at han sender Breve fra Dantzig og Kongen af Polen, men Skrivelsen fra Kongen af Polen var ikke med, kun 2 Breve fra Dantzig. Det var ganske vist heldigt, om de ved Dantzig liggende svenske Skibe kunde blive hindrede i at komme til Sverrig, men hvis man nu sendte nogle faa Skibe ud for at passe paa, indtil hele Flaaden kommer i Søen, risikerer man, at den svenske Flaade løber ud for at ledsage

Skibene hjem, og Kongens Skibe blive da nødte til at vige for de svenske, hvilket vil være en ikke ringe Spot for Kongen og Riget. Derimod saa Kongen gerne, om Fortun kunde blive færdigt til Pinsedag og hele Flaaden da, som aftalt, komme ud; men kan Fortun ikke blive færdigt til den Tid, skal han lade alle de Skibe, der kunne blive rede, løbe ud, Fortun kan saa siden følge efter; paa denne Vis kunde man spærre de svenske Skibe ved Dantzig Vejen, men Kongen henstiller for Resten hele Sagen til Peder Oxe, Admiralen og andre, som have Forstand derpaa. Gabriel Schinckel og Lauritz Strale maa faa Foder paa deres Heste, saa længe de ere til Skibs, henholdsvis paa 4 og 5 Heste. T. 10, 341.

11. Maj (Kbhvn.). Befaling til Kongens Lensmænd og Fogder paa Kallundborg, Aarhusgaard, Skanderborg, Kallø og Nyborg Slotte og de 4 Stiftsskrivere i Nørrejylland at levere Kongens Skriver Christiern Nielssen, der er sendt rundt til ovennævnte Slotte og Stiftsskrivere for at undersøge, hvor megen Fetalje der haves i Forraad hvert Sted, klare Registre over Forraadet af Fetalje og i Forening med Borgemestre, Raad og Byfogder i Købstæderne ved Søsiden skaffe ham Skibe for en rimelig Fragt til at fremføre Fetaljen, samt sørge for, at denne hurtig bliver indskibet, og at Havren bliver sendt til Halmstad, Resten af Fetaljen til Kiøpnehafns Slot. T. 10, 343.

[**Omtr. 11. Maj.**] Befaling til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, at levere Arent Hofslag, hvem Kongen skylder en Sum Penge for Klæde, Sidentøj og andet, 59 Læster Rug og $102^1/_2$ Læst Byg og Malt sjællandsk[1] Maal paa Regnskab. Kornet skal leveres i Skibet, og Tolden skal foreløbig kun opskrives. T. 10, 342.

12. Maj (Kolding). Aabent Brev, at Michel Multer og hans Hustru Mette Johansdatter, der have købt en Jord vest for Kolding ved Provstegaarden af Hans Suinborg, Bødker, maa beholde samme Jord med Hus og Bygning fri for al borgerlig Tynge, saa længe de leve; efter deres Død maa deres Arvinger beholde den som arvelig Ejendom mod altid at holde god Købstadbygning paa den og gøre Kronen og Byen sædvanlig Tynge deraf. R. 10, 46. K.

— Befaling til Peder Oxe at forhandle med Peder Pommerening, Borgemester i Flensborg, om Købet af hans Skib, som Kongen tog, da det laa ved Landtzkrone, til Rigets Brug og

[1] I Begyndelsen af Brevet staar der derimod: Aarhus Maal.

vil beholde, og blive enig med ham om Prisen derfor; ligeledes skal han købe alt det Salt, han behøver til Slottet [Kbhvn.], af Peder Pommerening og tilbagelevere denne Resten af Saltet og de andre Varer, der fandtes i Skibet. T. 10, 344.

[**Omtr. 12. Maj.**] Befaling til Peder Oxe at give Johan Bucholt 249 Dlr., som denne har laant i Sverrig, medens han var Fange, men nu ikke kan betale, for at han en anden Gang des villigere skal lade sig bruge i Kongens Tjeneste. Udt. i T. 10, 344 b.

15. Maj (**Silkeborg**). Kvittans til Cresten Ipssøn, Slotsskriver paa Sylkeborig, paa 500 Mk. danske, der bleve betalte Henrich Rantzov, Statholder i Slesvig og Holsten, i de 841½ Mk. danske, hvorfor han havde Nesby og Knobbeløke Birker paa Laaland i Pant; de 500 Mk. skulle afkvittes i Cresten Ipssøns Regnskab. R. 10, 47. K.

— Befaling til Peder Bilde, Otte Brade, Biørn Koes og Biørn Andersen at møde paa Kiøbnehafns Slot, naar Peder Oxe tilsiger dem, for at høre Feltøversten Daniel Rantzous Regnskab, saa alt kan være gjort klart, inden Kongen kommer did. T. 10, 344 b.

16. Maj (**Viborg**). Befaling til Axel Viffert at begive sig til Hertug Hans's Lensmand paa Hansborg og der undersøge, om den Karl, Axel Viffert har ladet fange, fordi han har »foroverdrevet« Kongens Øksentold, er fangen paa Hertugens Grund eller ikke; hvis Karlen er greben paa Hertugens Grund, skal han anklage ham for Lensmanden paa Hansborg og, hvis Sagen gaar Karlen imod, lade denne straffe paa Livet og ikke tage Bøder derfor; hvis Karlen er greben paa Kongens Grund, skal han lade gaa saa meget, som Ret er, derom. Udt. i T. 10, 345.

17. Maj (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at ingen indlændiske eller udlændiske Købmænd, der komme til Aahus med deres Købmandsskab, maa opbryde deres Bunke eller Last og sælge deraf, førend de have svaret Byfogden Told, Sise og Rettighed. Overtrædelse heraf medfører Konfiskation af Varerne og Straf for Ulydighed. K. Udt. i R. 10, 66.

— (**Viborg**). Ekspektancebrev for Hr. Niels Star, Kapellan i Hiermind, Hiortheede og Liie Sogne, paa samme Sogne efter den nuværende Sognepræst Hr. Jens Lassens Død, da han har berettet, at Sognemændene have givet ham Kaldsbrev paa Sognene. K. Udt. i R. 10, 47.

17. Maj (**Viborg**). Livsbrev for Thomes Hiufuel og Hustru Fru Marine Muncksdatter paa Thorstensgaard i Lem Sogn mod at svare sædvanlig Afgift deraf til Bovlinggaard. K. Udt. i R. 10, 47 b.

18. Maj (—). Kgl. Beskærmelsesbrev for Hr. Erich Lauritzen, Sognepræst til Haasem og Ramsing Kirker, hans Hustru, Børn, Tjenere, rørlige og urørlige Gods. K. Udt. i R. 10, 47 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongens Faders Henlæggelse af nogle Kvægtiender til Hospitalet i Olborg paany stadfæstes, da det tidligere Brev er bortkommet og Hospitalet derfor forurettes meget. R. 10, 47 b. K.[1]

— Aabent Brev, hvorved det forbydes Bønderne i Kier Herred at grave Tørv paa Grønjorden. K. Udt. i R. 10, 60.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Otte Brade og Jørgen Marsuin hver at købe 2000 hvide Knabefade i deres Len og sende dem til Kiøbnehafn. Udt. i T. 10, 345 b.

19. Maj (**Viborg**). Aabent Brev, at Lensmanden paa Hald skal paase, at alt Straatag paa Husene i Viiborg saa snart som muligt bliver taget af, og at Husene i Stedet blive tækkede med Tegltag; alle Huse, der herefter bygges, skulle tækkes med Tegltag, da Kongen nu selv har sét, hvad Skade der er sket i Viiborg ved Ildebrand. Orig. Udt. i R. 10, 60.

20. Maj (**Skanderborg**). Aabent Brev, at Jens Anderssøn i Lindom, der af Hr. Otte Krumpen har faaet Fæstebrev paa Halvparten af Huornum Vase, indtil videre maa beholde denne med dertil liggende Brokorn mod altid at holde Vasen i Stand med Ris, Sand og andet. K. R. 10, 48.

21. Maj (—). Aabent Brev, at Claus Anderssøn, der skal sammenhugge og opsætte Ovret paa Viborg Domkirke og de to Spir paa Kirketaarnet tillige med anden Bygning paa Domkirken, maa være fri for Skat og al kgl. og borgerlig Tynge, saa længe han arbejder paa Domkirken. R. 10, 48 b. K.

— Til M. Kield Jul, Superintendent i Viborg Stift. Kongen har, for at forebygge videre Forargelse, bevilget, at Jens Byrialssen og Sophie Jensdatter i Glorup, der ere Næstsødskendebørn, maa ægte hinanden, da de allerede saa længe have haft deres Omgang sammen. Udt. i T. 10, 345 b[2].

---

[1] Tr.: Hofman, Fundationer IV. 158 f. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 121 f.

21. Maj (**Skanderborg**). Til Hans Jahansen, Embedsmand paa Silckeborg. Kongen har eftergivet Peder Michelsen og Niels Lauritzen i Seiling, hvis Gaarde ere brændte, Halvparten af dette Aars Landgilde. Orig.

22. Maj (—). Følgebrev for Loduig Munck Olufsøn til Bønderne under Ørum Slot; han skal have Lenet paa samme Betingelser som Faderen. K. Udt. i R. 10, 49.

— Befaling til Lensmændene i Jylland at have den Rustning rede, som de skulle holde baade af Lenene og af deres Arvegods, saa de straks kunne møde med den, naar og hvor de tilsiges. Da flere af Lensmændene beholde Skatten hos sig og bruge Pengene til egen Nytte, skulle de straks indkræve alle Restancer af Penge- og Madskatter baade hos Præster, Købstæder og Bønder og inden 3 Uger efter Pinsedag sende dem til N. N., ledsagede af klare Mandtalsregistre for alle fra Fejdens Begyndelse til nu paalagte Skatter med Besked om, hvad der er fremsendt, og hvad der resterer, og med Kopier af deres Kvittanser for det leverede. R. 10, 49.

— Til Stiftslensmændene. I Viborg paalagde Kongen dem at holde deres Rustning rede og at give Lensmændene i deres Stift Ordre til ligeledes at holde deres Rustning rede, indkræve alle Restancer af Penge- og Madskatter i deres Len og inden 3 Uger efter Pinsedag sende Stiftslensmændene klare Registre over alle fra Fejdens Begyndelse til nu opkrævede Skatter med Oplysning om, hvor meget der resterer deraf, og med Kopier af deres Kvittanser for det leverede. For at de bedre kunne besørge dette, sender Kongen dem aabent Brev til Lensmændene derom, hvilket de med det første skulle lade forkynde; ligeledes sendes dem aabent Brev til den menige Adel i Stiftet om dens Rustning med Befaling til at lade dette Brev forkynde og desuden skrive til hver enkelt Adelsmand derom. T. 10, 345 b.

— Til Peder Oxe. Kongen har den 20. modtaget hans Skrivelse af 18. angaaende den Svensker, der er kommen med Brev fra Kongen af Sverrig; samme Svensker kom i Gaar hid med Brevet, men da dette ikke handler om Sager, der vedkomme Kongen og Riget, men kun om Claus Ogessen og de andre Fanger, vil Kongen ikke svare derpaa, men har sendt Feltøversten Daniel Rantzo Claus Ogessens Brev til ham og befalet ham i sit Navn at svare Kongen af Sverrig; Peder Oxe skal derfor straks

kalde Daniel Rantzo til sig og blive enig med ham om Svaret, saa Svenskeren hurtig kan blive sendt tilbage igen. Kongen billiger hans Ordning med Hensyn til de Knægte, der skulle bruges til Skibs, og ser gerne, at Skibene komme i Søen 3. Pinsedag [31. Maj] for at passe paa de Svenske, der strejfe omkring. Hvis der skal ventes paa Skibshøvedsmændene her fra Landet [Jylland], vil det vare længe, thi, skønt Kongen har skrevet til dem om hurtig at møde, undskylde nogle sig med Sygdom, andre med andre Forhindinger; Kongen mener derfor, at han skal skaffe Høvedsmændene, hvor han kan. Kongen har læst de i hans Skrivelse af 15. ommeldte Breve fra Jacob Sitzewitz til Kongen og Kansleren og har ikke noget imod, at Sitzewitz faar den begærede Besked om Fredsforhandlingen mellem Kongen og Svensken, men da Kongen ikke har Kansleren hos sig og den Dag, da Sitzewitz ønskede at faa Beskeden, er forbi, maa det staa hen, indtil Kongen kommer til at tale med Kansleren. Han maa give Schweder Ketting den begærede Bestilling. Kongen vil med det allerførste rejse til Sjælland. T. 10, 346 b[1].

23. Maj (Skanderborg). Aabent Brev, at Niels Michelssen i Yding, der har været fangen i Sverrig i 5 Aar og derved er bleven forarmet, maa være fri for Landgilde, Ægt, Arbejde og anden Tynge af sin Gaard fra sidste 1. Maj til næste 1. Maj. K. Udt. i R. 10, 50.

— Fredebrev for Matz Jepssen paa Fur, der var bleven gjort fredløs, fordi han tog et Stykke Vragfjæl ved Stranden. K. Udt. i R. 10, 50.

— Til Holger Rosenkrantz. Kongen har bevilget, at denne Brevviser Petther Tydsk uden Stedsmaal, men for sædvanlig Landgilde, maa faa Ore Klosters Mølle mod at passe paa, at ingen skyder eller ødelægger Vildt i Kronens Skove og Vildtbane, hvilket meddeles Holger Rosenkrantz til Efterkommelse. R. 10, 60 b.

— Til Folmer Rosenkrantz. Bønderne i Ning Herred, der aarlig skulle give Kongen 8 nybære Køer, have klaget over, at de sjælden kunne komme af med dem uden at give Aabod eller paa anden Maade give Fogderne eller Skriverne noget. Kongen har derfor bevilget, at de herefter maa give 4 Dlr. for hver Ko, hvilke Penge han skal lade indskrive i Jordebogen og herefter aarlig oppebære.

---

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 674 ff.

Bønderne have lovet Kongen 8 Øksne, hvilke han ogsaa skal oppebære af dem. T. 10, 348.

23. Maj (**Skanderborg**). Befaling til Coruitz Viffert at anvise Kirkeværgerne for Viborg Domkirke nogle gode Egetræer til Domkirkens Bygning paa Kronens Skove og lade dem faa disse med alt stort og smaat Tømmer, der kan falde deraf. Udt. i T. 10, 349.

— Befaling til Erick Podebusk om foruden den allerede bestilte Sild endnu at bestille 50 Læster Sild og straks sende dem til Kiøbnehafn. Udt. i T. 10, 349.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Borgemestre og Raad i Malmø atter at laane Kongen det af Byens Skyts, som han laante forrige Aar, til Brug paa Orlogsskibene og straks sende det hid; naar Skibene komme hjem igen, skulle de straks faa Skytset tilbage. T. 10, 348 b.

24. Maj (**Skanderborg**). Forleningsbrev for Baltzar Maltessøn paa en Eng, kaldet Karlseng, mod en aarlig Afgift af 1 Fjerd. Smør til Aalborghus. R. 10, 50 b.

— Til Jørgen Rossenkrantz. Da Borgerne i Ebbeltoft have klaget over, at nogle Saltsydere have bygget Huse og Boder paa Byens Forstrand, bruge Handel der og opkøbe Korn og Proviant til stor Skade for Byen, skal han undersøge denne Sag, paase, at Borgerne ikke forurettes mod deres Privilegier, og sørge for, at Saltsyderne ingen Handel drive, men købe hvad de behøve til deres Underholdning i Købstæderne. T. 10, 349.

26. Maj (**Odense**). Fuldmagt for Fru Maddelene Banner, Ifuer Krabbis Enke, til paa Kronens Vegne at købe en Bondegaard, kaldet Vestergaard, i Heem i Saling; derefter maa hun selv beholde den, indtil Kronen tilbagebetaler hende Købesummen. R. 10, 50 b. K.

27. Maj (—). Aabent Brev, at Marine og Karenne Nielsdatter, hvis Broder Jens Nielssøn for nogen Tid siden blev henrettet i Norge, maa beholde dennes til Kronen forbrudte Arvepart efter Faderen Niels Skrædder i en Gaard i Medelfard og i andet Gods, da de nu have stillet Kronen tilfreds derfor. R. 10, 154 b. K.

28. Maj (—). Aabent Brev, at Anne Knudtzdatter, Cresten Pederssøns Enke, og hendes Børn og deres Arvinger maa beholde hendes afdøde Mands Bondegods, som er Vestregaard i Heem og

Tredjeparten i en øde Gaards Eje, kaldet Nørkiergaard, og Halvparten i Toften, til arvelig Ejendom. Godset forbrødes til Kronen, men Cresten Pederssøn købte det tilbage igen og pantsatte det saa siden til Hr. Søfren Nielssøn, Præst i Selde, og leverede ham Købebrevet derpaa til troer Haand; efter Præstens Død har nu dennes Hustru stunget og ødelagt Købebrevet for at skille Cresten Pederssøns Arvinger ved Godset. De skulle svare sædvanlig Afgift af Godset. R. 10, 51. K.

28.[1] **Maj** (**Odense**). Aabent Brev, hvorved Vendtz Herreds Tingsted igen flyttes fra Medelfard tilbage til sin gamle Plads, da Herredsmændene have klaget over, at det er meget besværligt for dem at søge til Medelfard. K. R. 10, 155.

— Aabent Brev, hvorved Lauritz Hanssen i Indzlef fritages for forrige og dette Aars Skat til Kronen. K. Udt. i R. 10, 155 b.

— Til Matz Ankersen, Stiftsskriver i Riber Stift. Kongen har givet Kirkeværgerne i Skorup[2] Sogn Halvparten af Kirkens Tiende for i Aar til Kirkens Bygning. K. Udt. i T. 10, 349 b.

29. Maj (**Nyborg**). Følgebrev for Koruitz Viffert til Bønderne under Hald Slot, som Hr. Otte Krumpen hidtil har haft i Værge. K. Udt. i R. 10, 52.

— Befaling til Holger Rossenkrantz enten selv at være tilstede eller lade sin Fuldmægtig være tilstede, naar Coruitz Viffert overtager Hald Slot, for at have Opsyn med, hvad Inventarium, Jordebøger, Breve og andet han modtager; der skal affattes 4 Registre derover, et leveres til Coruitz Viffert, et til Hr. Otte Krompen, et til Rentekammeret og et til Renteskriveren i Jylland. Hvis han mener, at der bør være andre gode Mænd tilstede ved Overtagelsen af Slottet, skal han beskikke saadanne dertil. T. 10, 350 b. K.

— (**Kbhvn.**). Til Peder Oxe. Da Kongen har antaget Hans von Embeck til Salpetersyder og lovet aarlig at levere ham 3000 Læs Jord i 4 Aar efter dette Brevs Datum og 300 Læs Ved, saa længe han bliver i Kongens Tjeneste, skal han paa Kongens Vegne skaffe ham et Hus i Nykiøbing eller deromkring til at bo i, bygge eller bestille ham et Lerhus til at syde Salpeter i og aarlig levere ham ovennævnte Jord og Ved; endvidere skal han skaffe

[1] R. har urigtig: 24., hvad ogsaa K. oprindelig har haft. [2] Skærup, Holmans H.

ham det paa vedlagte Register opførte til at begynde Arbejdet med. T. 10, 350. K.

29. Maj (**Kbhvn.**). Lignende Brev til Albret Oxe om Hans von Gulick, der skal have Hus i Nysted eller deromkring. T. 10, 350. K.

— Befaling til Biørn Anderssen om paa Kongens Vegne at indløse det fra Soer Kloster pantsatte Gods; Peder Oxe skal skaffe ham de dertil nødvendige Penge. T. 10, 350 b.

30. Maj (**Nyborg**). Befaling til [Borgemestre og Raad] i Nyborg, Othense, Medelfar, Assens, Boense, Suinborg, Faaborg og Kierteminde at give Borgerne Ordre til at gøre Tilførsel med Havre til de tyske Ryttere i Skaane og ikke udføre Havre til Tyskland. K. Udt. i T. 10, 351.

2. Juni (U. St.). Til Bønderne i Jylland, Fyen, Langeland og Taasinge, hvem de end tjene. I Viborg tilkendegav Kongen dem, hvorledes der var blevet sluttet Fred mellem Danmark og Sverrig, hvorledes de Svenske igen havde forkastet Freden, og hvorledes Kongen af Sverrig kommer med meget ulidelige Artikler; da baade Adel, Borgere og Bønder derfor fraraadede Kongen at slutte nogen ulidelig Fred og lovede at staa Kongen bi i hvad der kunde være til Ære og Berømmelse, vil Kongen nu, hvis de Svenske ikke ville indgaa en rimelig Fred, for at faa Ende paa Fejden gøre et bestandigt, varende Tog ind i Sverrig, men da der hertil behøves en stor Sum Penge, nødes Kongen til at besøge Bønderne over hele Riget om en almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at hver jordegen Bonde, som har frit Bondegods, skal give 4 Dlr. eller 12 Mk. danske af hver fri Bondegaard, han ejer, og hver Bonde, der ikke har frit Bondegods, men sidder for Gaard og pløjer og saar, 2 Dlr. eller 6 Mk. danske; bor der flere end én Mand i en Gaard paa Kronens og Adelens Gods, skal én lægges for fuld Skat og de andre regnes for Husmænd; hver Møller, som ikke bor for gode Mænds Gaarde og maler frit for sit Herskab, skal give 3 Dlr. eller 9 Mk. danske, hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester, Tømmermand og Kæltring paa Landsbyerne, som ikke sidder for Gaard og giver Landgilde, 2 Dlr. eller 6 Mk. danske, hvert Gadehus 1 Dlr. eller 3 Mk. danske, hver Gaardmand, hver Indestemand eller Husmand, hver Pebersvend og hver Tjenestedreng, som har Kornsæd, 1 Dlr. eller 3 Mk. danske, Kronens Ugedagsmænd, der bo ved Kronens egne Slotte, Gaarde og Klostre, hver 1 Dlr. eller 3 Mk. danske; overalt skal den

rige hjælpe den fattige. Ingen, hverken Herredsfogder eller andre, skulle være fri for Skatten, undtagen Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., og Skatten skal være ude inden førstkommende 25. Juli. Lensmændene eller deres Fuldmægtige skulle skrive Skatten, dog skulle Skriverne ikke have noget for at skrive den, og i hvert Læg skal der udnævnes 4 Lægsmænd, der under deres Boslods Fortabelse skulle lægge Skatten saaledes, at den rige hjælper den fattige, og, hvis nogle ikke ville betale Skatten til den fastsatte Tid, skulle have Fuldmagt til at pante dem derfor, skønt de ikke ere delte eller forvundne. K. T. 10, 354[1]. Orig. (til Vestervig Birk).

2. Juni (U. St.). Til Bønderne i Sjælland, [Smaalandene] og Skaane, hvem de end tjene. Da de Svenske have forkastet den sluttede Fred, vil Kongen ikke gerne til ingen Nytte holde Krigsfolket i sit Rige og har derfor raadslaaet med Rigsraadet og med Adelen, Borgerne og Bønderne i Nørrejylland og Fyen, som alle have raadet Kongen til at gribe til alvorlige Midler for at faa Ende paa Krigen. Kongen vil derfor straks lade Krigsfolket rykke op, hvis de Svenske ikke ville indgaa en rimelig Fred, og da Bønderne i Nørrejylland og Fyen have bevilget Kongen en almindelig Skat og Landehjælp, nødes han til ogsaa at begære en lignende af dem, saaledes at (osv. ligesom i Brevet til Nørrejylland og Fyen). Skatten skal her betales inden St. Hans Dag. K. T. 10, 353 b[2].

— (**Kbhvn.**). Befaling til Lensmændene[3] i Fyen, Langeland, Taasinge, Jylland, Sjælland, Smaalandene og Skaane straks at forkynde ovenstaaende Breve, indkræve Skatten og sørge for, at den bliver indsendt til Renteriet inden den bestemte Tid. T. 10, 353[4]. Orig. (til Fru Jutte Podebusk).

— Til Adelen i Jylland. Under sit sidste Ophold i Viborig talte Kongen med dem om den med Sverrig oprettede Fred, som den svenske Konge har forkastet, og om de Vidtløftigheder, hvormed denne stadig forhaler Freden. De raadede da alle Kongen til kun at indgaa en ærefuld og lidelig Fred og lovede at staa ham bi. Skønt Kongen nu ikke vil afslaa noget Middel, der kan føre til en lidelig Fred, og derfor har fastsat et Møde paa Grænsen, hvortil han med det første vil sende Raader for at forhandle om Fred, saa mener han dog, da han nu paany har faaet

[1] Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 204 ff. [2] Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 203 f. [3] De opregnes alle med deres Len i T. 10, 351 b. [4] Tr.: Annaler for nord. Oldkyndighed 1855. S. 87 f.

en Skrivelse fra Kongen af Sverrig, hvori denne atter ved alle Haande Vidtløftigheder søger at forhale Sagen, at Mødet ikke vil føre til Fred, og at Sverrig kun tilsigter stadig at holde disse Riger i en fordærvelig Bekostning. Hvis Mødet derfor bliver resultatløst, vil Kongen straks gøre et Tog ind i Sverrig, hvorfor det befales alle Lensmænd og Adelige at begive sig herover med deres Rustning, saa de kunne lade sig mønstre til St. Lauritz Dag [10. Aug.] og derefter straks drage op mod Fjenden. Lensmændene skulle møde personlig. R. 10, 54 b.

[**2. Juni.**] Befaling til Stiftslensmændene at forkynde ovenstaaende aabne Brev til Adelen og skrive til hver enkelt Adelsmand derom; de skulle ogsaa selv møde med deres Rustning til samme Tid. Udt. i T. 10, 356.

2. Juni (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Herlof Skafue, Landsdommer i Sjælland, paa Snegardz Len, som Cristiern Jul nu har i Værge, uden Afgift. R. 10, 242. K.

3. Juni (—). Aabent Brev, at Kongen, som mangler Baadsmænd til Orlogsskibene, der nu straks skulle løbe ud, har sendt Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, ud for at udtage 200 Baadsmænd i Købstæderne i Sjælland og, Dag og Nat uspart, inden førstkommende Onsdag [8. Juni] sende dem hid, hvor Admiral Peder Munck skal give dem nærmere Besked. Det befales Borgemestre, Raad og Byfogder i Købstæderne at være Biørn Anderssen behjælpelige hermed. K. Udt. i R. 10, 242 b.

— Aabent Brev, hvorved Matz Lampe og Anders Jude, Borgere i Kiøpnehafn, faa Privilegium i 4 Aar paa Handelen med Ferrø paa følgende Betingelser: Kongen vil selv holde en Skriver paa Ferrø, som skal indkræve Kronens Rente og Tilgodehavende og levere dem til Matz Lampe og Anders Jude, der af det saaledes oppebaarne til hver Paaskedag i Kiøpnehafn skulle betale 1 gl. Dlr. for hver færøisk Gylden, det er værd. Desuden skulle de for Privilegiet aarlig svare 100 Dlr. De skulle sælge Indbyggerne gode Varer til den sædvanlige Pris, bruge samme Maal og Vægt, som fra Arilds Tid har været brugt paa Ferø og i Bergen, og ikke gøre større Gæld paa Ferrø, end Indbyggerne kan være lideligt, og de kunne betale hvert Aar. De maa ikke besvære Indbyggerne, og de, der have Bønder eller Gods paa Ferrø, maa frit udføre den dem deraf tilkommende Rente, men maa ikke drive

Handel paa Ferrø. Efter de 4 Aars Forløb maa de to nævnte Mænd frit udføre deres Tilgodehavende paa Ferrø. R. 10, 551[1]. K.

3. Juni (**Kbhvn.**). Følgebrev til Bønderne paa Ferrøe for Moritz Skriver, der skal indkræve Kronens Rente paa Ferrøe. R. 10, 552 b[2]. K.

5. Juni (**Frederiksborg**). Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa 1 dobbelt Rosenobel, 679 Rosenobler, 10 Dobbeltdukater, 1 dobbelt Kejsergylden, 6 Milreiser, 43 gl. Engelotter, 1 ny Engelot, 1 ungersk Gylden, 41 rinske Gylden og 1300 gl. Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Frederichsborg Slot af dette Aars Told ved Helsingør. Orig.

— Kvittans til samme paa 1 Portugaløs, 50 Rosenobler, 6 Dobbeltdukater, 7 Milreiser, 30 gl. Engelotter, 3 dobbelte Kejser- og Prinsegylden, 11 enkelte Prinsegylden, 69 Prinsedlr, hver 6 regnet for 7 ny Dlr., 3200 enkelte Dlr. og 200 gl. Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Frederichsborg Slot af dette Aars Lastepenge ved Helsingør. Orig.

6. Juni (—). Forleningsbrev for Peder Munck, Admiral, paa Tranum Kirkegaard i Seuel Sogn i Gindinge Herred, uden Afgift. K. R. 10, 56 b.

— Forleningsbrev for Hr. Enuold Gregerssøn, hvem Hr. Hans Lancken, Vikar i Riiber Domkirke, har opladt 4 Engstykker i Møgle Enge udenfor Riibe og den Jordskyld i Riibe, der hører til Hell. 3 Kongers Alter i Riiber Domkirke, som Jørgen Pederssøn tidligere har præsenteret denne, paa ovennævnte Enge og Jordskyld. Han skal svare samme Afgift som Hr. Hans Lancken. R. 10, 57. K.

8. Juni (—). Aabent Brev, at Marine, Cornelius Janssens Enke, maa bo i Kiøpnehafn og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i 4 Aar. K. Udt. i R. 10, 242 b.

—[3] Forleningsbrev for Niels Henrichssøn paa det Vikarie til St. Barbaræ senioris Alter i Roschilde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Peder i Strøbye. Naar han ikke længere gaar i Skole eller studerer ved noget Universitet, skal han residere ved Domkirken. R. 10, 243. K.

— Befaling til Erick Rossenkrantz straks at lade Hans Mule,

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 622 f. Smstds. er ogsaa trykt Mads Lampes og Anders Judes Forpligtelsesbrev angaaende Handelen paa Færøerne, der er indført i R. 10, 550.
[2] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 623 f. [3] R. har urigtig: 1568.

Borger i Othense, gribe og under sikker Bevogtning sende til Kiøbnehafns Slot, da Eyler Bryske, Hofsinde, har klaget over, at Hans Mule uden al redelig Aarsag har overfaldet og saaret ham med en Daggert. T. 10, 356 b. K.

9. Juni (**Frederiksborg**). Forbud mod at udsætte Bundgarn paa Vidskyld Klosters Grund og rette Forstrand i Nørrelaae[1] i Slet Herred, medmindre Lensmanden Henrich Gyldenstiern tillader det og anviser dem, hvor de maa sætte Bundgarnene; hidtil have nemlig [Bønderne i] Huornum og omliggende Herreder udsat Bundgarn uden Tilladelse, hvilke oven i Købet have hindret Sejladsen. Udsætter nogen Bundgarn uden Tilladelse, maa Henrich Gyldenstiern optage dem og tiltale Overtræderen. R. 10, 57[2].

—[3] Stadfæstelse af M. Pouel Matzens Valg til Superintendent i Sjællands Stift efter afdøde Dr. Hans Albritzøn, da han nu har aflagt Kongen sin Ed. R. 10, 243 b. K.

— Befaling til Bønderne i Aasted og Tønders Herreder at begive sig til Halmsted med Skovle, Spader og Hakker, naar Pouel Huitfeld tilsiger dem, og arbejde i 3 Dage paa Befæstningen. Udt. i R. 10, 464.

— Til [Melkior Podlitz?]. Da han endnu ikke trods den sidste Befaling har leveret Lærred for alle de 500 Dlr., Kongen sidste Aar gav ham til at købe Lærred for, befales det ham, hvis han nu har Lærredet, at sende det hid med denne Kongens Vogn, men, hvis han endnu ikke har faaet det, da straks at sørge for, at det kommer. T. 10, 356 b.

— Befaling til Peder Oxe at lade Cornelius Diricksse faa det Skib (»Schick«), som Kongen blev tildømt Halvparten i, da han har stillet Kongen tilfreds. Udt. i T. 10, 357.

10. Juni (—). Befaling til alle Fogder, Herredsfogder og andre i Bøuling Len at hjælpe Vincentz Jul, der nu har gjort Regnskab for de i Bøuling Len oppebaarne Maanedsskatter, med igen at faa af Bønderne de 219 Mk. danske, som han ved den Lejlighed selv har udlagt for nogle Bønders Restancer for de sidste 4 Maaneder. R. 10, 58. K.

— Til Henrich Monssen, Tolder i Helsingør. Da Albret Giise fra Dantzigk har skrevet til Hofmesteren om at faa Afreg-

[1] Nørre Lade. [2] Tr.: Dsk. Magazin I. 206 f. Tidsskr. f. Fiskeri II. 165 f. [3] K. er dateret: Sorø. Brevet skulde vel ikke være af 9. Juli, da Kongen var i Sorø? Dr. Hans Albertsen døde 25. Maj.

ning for det Gods, som Henrich Monssen efter kgl. Befaling har forskrevet fra ham, skal han gøre Afregning med Albret Giises Fuldmægtig og tilskrive Hofmesteren klar Besked derom. Orig.

12. Juni (Kbhvn.). Befaling til Albret Oxe at tale paa noget Gods i Laaland, kaldet Vingodset, som Erick Rud skal have faaet af nogle Præster, og igen inddele det, saavidt Loven hjemler, da Præsterne ikke have haft Ret til at afhænde dette Gods. K.[1] Udt. i T. 10, 357.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Peder Oxse nu har lovet i Sjælland at skaffe de 100 Øksne, som Holger Rosenkrantz tidligere har faaet Ordre til at skaffe Kurfyrstinden af Saxen, skal Holger Rosenkrantz levere Grev Gynther af Suartzenburgs Bud sine 100 Øksne, skaffe dem toldfrit gennem Kolding og skaffe Budet Hjælp til at drive dem, hvis han begærer det. T. 10, 357b. K.

— Til Erich Podbusch. Da den søfarende Mand klager over, at Fyrlampen paa Skafuen ikke holdes i Stand, og af den Grund vægrer sig ved at svare den Rettighed, som tilkommer Kongen, skal han med det allerførste undersøge denne Sag, lade Fyrlampen gøre i Stand og paase, at den tændes i god Tid om Aftenen og brænder hele Natten, da han vil komme til at staa til Rette derfor, hvis han viser sig forsømmelig. Ligeledes skal han, naar Kapitlet i Viborg tilsiger, gøre den Tønde paa Trindlind, som Kapitlet skal lægge ud og tage op igen om Vinteren, i Stand med Lænker og Ankere, da dette paahviler Lensmanden paa Olborg, og sørge for, at den bliver lagt ud paa rette Tid og Sted, saa den søfarende Mand ikke skal have noget at beklage sig over. K.[2] Udt. i T. 10, 358.

[**Omtr. 12. Juni.**] Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len at købe Øksne til Kongen og levere dem paa Kiøbnehafns Slot nativitatis Mariæ [8. Sept.]. — Register: Kiøpnehafn med tilliggende Len 100 Øksne; Kallundborg, Soer og Anderschouf Len hver 40; Vordingborg, Korsør, Dragsholm og Stege Len hver 30; Holbeck, Abramstrup og Ringsted Klosters Len hver 20; Jungshofuit Len 10; Nykiøbing Len 40; Aaleholm, Rauensborg og Tranekier Len hver 30; Nyborg Len 60; Othensegaards Len 40; Hindtzgafuel og Hagenschouf Len hver 30; Prioren i St. Knudtz Kloster og Rugaard Len hver 20; Riberhus Len 100; Aalborg Len 60;

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 428 f. [2] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topgr. VIII. 184.

Aarhus og Skanderborg Len hver 40; Lundenes, Hald, Ørum, Skibe, Vesteruig, Kallø og Silkeborg Len hver 30; Segelstrup, Aastrup, Børglom og Mariager Len hver 20; Malmø Len 40; Helsingborg og Landtzkrone Len hver 30. — Summa 1370 Øksne. Udt. i T. 10, 358 b. K. (i Udt.).

13. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til nedennævnte Kapitler om inden 25. Juli at komme Kongen til Hjælp med N enkelte Dlr., da Kongen med det allerførste vil lade Krigsfolket rykke op, efterdi de Svenske ikke ville holde Freden, og dertil behøver en stor Sum Penge. — Roskilde Kapitel med 4000 Dlr.; Lund, Aarhus og Riiper Kapitler hver med 3000 Dlr. K. Udt. i T. 10, 363 b. Orig. (til Ribe Kapitel) i Provinsark. i Viborg.

— Til Hindrick Mougenssen, Tolder i Helsingøer. Kongen har fritaget Skipperen, der førte den Urokse fra Prytzen hid, for Lastepenge, hvorfor Hindrick Mougenssen skal lade ham passere mod sædvanlig Told. Rel. Nickel Druckenbrodt. Orig.

16. Juni (—). Til Adelen i Sjælland, Laaland, Falster og Skaane. Da den i Roskiild sluttede Fred er bleven forkastet af de Svenske, der desuden foregive mange for Kongen og dennes Riger fast ulidelige Artikler, vil Kongen se at gøre en Ende paa Fejden og er bleven enig med Adelen i Nørrejylland og Fyen om, at den skal møde med sin Rustning her St. Laurentii Dag [10. Aug.] for at lade sig mønstre og bruge mod Fjenden. Det befales derfor ogsaa Adelen i ovennævnte Lande at møde med deres Rustning baade af Len og Arvegods samme Tid i Kiøpnehafn (i Brevet til Skaane: i Andeløf St. Bartholomæi Dag [24. Aug.]) for at lade sig mønstre og derefter straks begive sig paa Toget. K. R. 10, 244.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Prioren i St. Knudtz Kloster i Othense at skaffe Lic. Caspar Paselick og Dr. Albrit Knoppert, der i Kongens Ærinde skulle opholde sig nogen Tid i Othense, Bolig i Klosteret og Underholdning med Mad og Drikke. T. 10, 359 b.

17. Juni (—). Til Peder Oxe. Angaaende Steenborg Len har Kongen svaret Henrick Rantzou, Statholder, at der ikke vil blive gjort nogen Forandring dermed, førend Claus Rantzou, der, som Henrick Rantzou jo ved, har Lenet i Pant, dør, og derved vil Kongen lade det blive, men han vil dog overveje, hvem der kan bruges til Lensmand. Kongen sender ham Skattebrevene til Kapitlerne

underskrevne og befaler ham at lade udgaa Breve til de Norske om Hjælp[1]. T. 10, 360.

21. Juni (Frederiksborg). Aabent Brev, hvorved Kongen skænker Adelen og Menigheden i Fyen Elendehuset i Ottense med Boder og Gaardsrum til Landstings- og Domhus, da Kansler Johan Friis har berettet, at der er stor Mangel paa en bekvem Plads i Ottense til at holde Landsting paa. De skulle selv holde Huset i Stand. R. 10, 155 b[2]. K.

— Befaling til Peder Bilde straks at sende alt det Rug, Havre og Brød, som han har i Forraad af Kongens, til Halmstad, da Kongen behøver en stor Mængde Proviant til Oprykningen. K. Udt. i T. 10, 364 b.

— Befaling til Biørn Kaas at laane 100 Læster godt Kavringbrød til Kongen hos Borgerskabet i Malmø, da Kongen behøver meget Brød til Krigsfolkets Oprykning og ikke saa hurtigt selv kan lade det bage. K. Udt. i T. 10, 365 b.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Skaane, om af den første Tienderug, han oppebærer, at tilbagebetale Biørn Kaas ovennævnte Brød, saa denne igen kan betale Borgerne[3]. T. 10, 365. K.

— **(Kbhvn.)**. Aabent Brev, hvorved 6 Bønder i Spraugelse og 4 Bønder i Helløflille fritages for Skat, saa længe Claus Daa har dem i Værge. R. 10, 245. K.

23. Juni (—). Befaling til Bønderne i Oleholms Len at møde med Heste og Vogne i Kronens Skove, hvor Albret Oxe befaler, og hver hugge 1 Læs Ved og føre det til Nysted til Salpetermageren og hver køre 3 Læs Jord til at syde Salpeter af. K. (omtaler dog kun Veddet). Udt. i R. 10, 425.

24. Juni (Frederiksborg). Til Eskild Gøye. Da Kongen har tilladt denne Brevviser, Niels Boessen, at bo paa Sproe, skal Eskild Gøye lade Kongens Stod føre bort derfra og slippe det løs enten i Kohaven eller ved Eskeberg. T. 10, 366. K.

26. Juni (—). Til Johan Friis og Jørgen Rossenkrantz. Statholder Henrick Rantzou, der havde faaet Befaling til at tale med Hertug Hans om Klagerne over Hertugens Befalingsmænds Indgreb i Kongens Superintendenters Visitats og anden

---

[1] Jvfr. Norske Rigsregistr. I. 624 ff. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 402 f. [3] Referatet i dette Brev af Brevet til Bjørn Kaas stemmer ikke helt med dette, idet det her siges, at Bjørn Kaas skal laane saa meget Brød som muligt hos Borgerne i Lenet.

gejstlig Jurisdiktion baade i Riber Stift og paa Femern har nu sendt hoslagte Svar fra Hertugen. De skulle straks kalde Superintendenterne i Riber og Fyens Stifter til sig og af dem faa grundig Underretning om Forholdene. Medfølgende Brev til Hertug Hans, hvori Kongen beder denne give sine Raader, som ere tilstede der, Fuldmagt til at forhandle denne Sag med dem, skulle de hurtig skaffe Hertugen i Hænde; der medfølger en Kopi af Brevet til Underretning for dem selv. De skulle siden i Forening med Hertugens Raader undersøge Superintendenternes Klager og Hertugens Lensmænds Svar derpaa, afsige Dom derom og paase, at Kronens Rettighed ikke forkortes. Endvidere skulle de tale med Hertugens Raader om at henstille til Hertugen, at der bliver truffet Foranstaltninger til, at der ikke bliver gjort videre Indgreb i Kronens Rettighed. Kongen sender dem Bertram von Anefeldtz Skrivelse om det besværlige Indpas, som Hertug Adolf gør i Kongens Rettighed i Hertugdømmet, og henstiller til dem, om det ikke er raadeligt at tale med Hertug Adolfs Raader, som komme did, derom og bede dem udvirke hos Hertugen, at denne udnævner nogle Raader til at komme sammen med nogle kongelige Raader og forhandle denne Sag til Ende; dog maa de ikke udnævne Bertram von Anefeldt hertil eller lade sig mærke med, at han har skrevet til Kongen derom. T. 10, 366 b[1]. K.

26. Juni (**Frederiksborg**). Befaling til M. Pouel Matzen, Superintendent i Riiber Stift, straks at begive sig til Otthense med al den skriftlige Besked, han har angaaende Visitatsen i Sønderjylland og andet, hvorpaa Hertug Hans's Befalingsmænd gøre ham Hinder, underrette Johan Friis, Jørgen Rosenkrantz og Caspar Passelick om Forholdene og rette sig efter deres Ordrer. Orig. i Provinsark. i Viborg[2].

28. Juni (—). Til Henrick Mogensen. Han skal foreløbig ikke tage Told og Lastepenge af Skibe og Gods, tilhørende Folk i Holsten og Dytmersken, som ellers af ikke privilegerede Fremmede, ej heller af Nederlændere, der have bosat sig i Fyrstendømmet, naar de have Søbreve af Fyrsterne eller Borgemestre og Raad i de Byer, hvor de ere bosatte, men kun tage Forskrivning af dem, at de, naar det forlanges, ville svare Told og Lastepenge; derimod skal han af dem, som kun have Fogders eller

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 525 f. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 526 f.

Lensmænds Søbreve, tage Told som af andre Fremmede. Kongens egne Undersaatter i Fyrstendømmerne og de Nederlændere, der have bosat sig der [i Kongens Del], maa han lade frit passere. T. 10, 364. K[1].

28. Juni (**Frederiksborg**). Befaling til nedennævnte Lensmænd om i deres Len at købe stærke Heste til en rimelig Pris til Brug for Arkeliet paa det forestaaende Tog ind i Sverrig og sende dem til Kiøpnehafns Slot til St. Lauritz Dag [10. Aug.]. — Erich Podbusch 30 Heste; Eskild Gøye, Coruitz Viffert og Axel Viffert hver 20; Folmer Rosenkrantz 10. K. Udt. i T. 10, 368.

— Befaling til Johan Friis, Hr. Peder Skram, Byrge Trolde, Oluf Munck, Hr. Jørgen Lycke, Peder Bilde, Erich Rosenkrantz, Otte Brade, Jørgen Rosenkrantz, Erich Rud, Biørn Kaas og Axel Urne, Raader, at møde hos Kongen i Kiøpnehafn 22. Juli, da Kongen har noget vigtigt at raadslaa med dem om. K.

— Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 3 Fade Kanarisukker, der vejede netto (»luter«) 2976 Pd., 100 Pd. Peber, 100 Pd. Ingefær, 16 Pd. Nelliker, 40 Pd. Kanel, 20 Pd. engelsk Safran, 15 Pd. Muskatblomme, 150 Pd. Korender, 150 Pd. Melans Ris, 20 Pd. Husblas, 59 Pd. hvidt Sukkerkandis, 600 »Hostian«, 6 Stykker Haardug, 60 Pd. Kapers, 40 Pd. Dadler, 1 fransk Pibe og 1 Oksehoved lange Svedsker, der vejede netto (»luter«) 1124 Pd., 2 engelske Tdr. Rosiner i 6 Kurve, $^1/_2$ Kartel Oliven i 40 Stob, $^1/_2$ Kartel liisebons Olie, $^1/_2$ Kartel indeholdende 1300 Lemoner, 1 Balle Damaskdrejl i 5 Stykker, der maalt med brabantsk Alen holdt 224 Al., med sjællandsk Alen 240$^1/_2$ Al. 1$^1/_2$ Kv., hvilket Drejl Kongens Sølvknægt Nils fik til Duge til Kongen, 1 Balle Damaskdrejl i 5 Stykker, der modtoges umaalt, men holdt 249 brabantske Al., 1 lille Æske med 1 Stykke Damaskdrejl, 4 brabantske Al. 1 Kv. langt, 1 Stykke, 16 brabantske Al. langt, 1 Stykke, 13 brabantske Al. langt, 1 »Taffellagen«, 5 brabantske Al. langt, og 18 Servietter, hvilke Varer Henrich Mogenssen har leveret Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, 28. Jan., 13. Maj og 15. Juni; Varerne kostede med al Omkostning til Helsingøer 439 Pund 13 Sk. flamsk og 3 Styvere, der i Gylden Kurant er 2638 Gylden Kurant 1 Styver. Desuden har han 15. Juni leveret Jørgen Munck 6 halve Stykker fint Lærred, der holdt 120 hollandske

1 Tr.: Secher, Forordninger I. 403 f.

Alen, og 23 hele Stykker grovt Lærred, der holdt 915½ hollandsk Alen, hvilket Lærred med al Omkostning kostede 323 Gylden Kurant 1 Styver 1 Ortken. Orig.

29. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Matz Sejermager, Borger i Ottense, der har lovet at rejse til Frederichsborg Slot og Faurholm Ladegaard én Gang hvert Aar og paa egen Bekostning istandsætte de derværende Sejerværker, der maatte fejle noget, maa være fri for Skat og borgerlig Tynge, saa længe han varetager denne Bestilling. Han skal have Befordring og fri Underholdning paa Rejsen frem og tilbage. R. 10, 157. K.

—[1] Skøde til Peder Oxe, Hofmester. R. 10, 245 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til de højlærde i Kiøpnehafn. Kongen har bragt i Erfaring, at en Del af de til Kiøpnehafn komne Nederlændere holde hemmelige Forsamlinger og bruge deres Handel paa Gendøberes og Sakramentereres Vis, men da han ikke ved noget bestemt om det, skulle de se at faa at vide, hvorledes det forholder sig hermed, og øjeblikkelig underrette Kongen derom, da denne paa ingen Maade vil tillade eller se gennem Fingre med saadant. K[2].

30. Juni (—). Befaling til Bønderne i Vische og Fierre Herreder at give en Gærd til Elfsborg Slot efter Jens Kaas's Tilsigelse. K. Udt. i T. 10, 369.

— (**Roskildegaard**). Til Jens Kaas. Da han paany ved sin Skriver har ladet forespørge, hvorledes han skal forholde sig overfor de Svenske, hvorom Kongen allerede har skrevet ham til i Anledning af en tidligere Forespørgsel, kan Kongen ikke vide, om han har modtaget det første Brev, og befaler ham derfor, da Kongen af Sverrig ikke vil holde den i Roskilde sluttede Fred, men søger at holde Kongen hen med Udflugter, at passe nøje paa og behandle de Svenske som Rigets Fjender. K. Udt. i T. 10, 369 b.

5. Juli (**Sorø**). Befaling til Peder Bilde at lade Sekretær Niels Koes opsøge nogle Breve, der skulle bruges i en Riget magtpaaliggende Handel, i Brevladerne paa Folen paa Kallundborg Slot og udtage dem; dog skal han udstede en Reversal derfor,

---

[1] K. er dateret: 21. Juni. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. IV. 233.

hvilken skal opbevares vel. Derefter skal Peder Bilde lade Laasene for Dørene paa Folen forsegle. T. 10, 369 b[1].

6. Juli (**Sorø**). Befaling til de under Almindeligt Hospital i Riibe hørende Bønder sønden og norden for Byen, der have trykket sig ved at hjælpe til med at drive Avlen paa den Hospitalet tilhørende St. Jørgens Mark, hvorpaa Hospitalsforstanderen nu vil drive Avl, at pløje, saa, age Møg og andet efter Hospitalsforstanderens Tilsigelse og være denne lydige. R. 10, 61. K.

— Til Otte Brade. Da Bønderne i Glimmager Sogn i Gydinge Herred have berettet, at de ikke kunne svare deres Landgilde, fordi deres Gaarde ere brændte og deres Gods røvet af de Svenske, skal han undersøge Forholdene og fritage dem, hvis Gaarde ere brændte, og som ere saa forarmede, at de ikke kunne svare Landgilde, for dette Aars Landgilde; endvidere skal han anvise Bønderne Tømmer i Kronens Skove til deres Gaardes Bygning. T. 10, 370. K.

— Til [Borgemestre og Raad i] Kiøpnehafn, Malmøe og Aalborg. Da en Del af Borgerne i disse Byer før denne Fejdes Begyndelse have lidt Skade paa det naruesche Farvand, idet de Svenske have frataget dem deres Skibe og Gods og fængslet en Del af dem selv, skulle de straks undersøge denne Sag og med dette Bud sende Registre over dem, der have lidt Skade, ind til Kancelliet med Oplysning om Skadens Størrelse, hvornaar den er sket, hvem der ere blevne anholdte, og hvornaar de atter ere komne løs. K.

7. Juli (—). Aabent Brev, at Lensmændene herefter ikke skulle befatte sig med de Ringsted Klosters Bønder, der bo i deres Len, eller paalægge dem nogen Besværing, med mindre de faa udtrykkelig Ordre dertil, men at der ved Paabud om Ægt, Brødbagning, Grynmaling og andet skal skrives til Abbeden, der saa skal tilsige Bønderne. Tidligere ere de nemlig blevne tilsagte baade af Lensmændene og Abbeden og have maattet gøre dobbelt Besværing. R. 10, 248. K.

— Til Undersaatterne paa Feroe. Gutorm Andersen, Lagmand paa Feroe, der paa Indbyggernes Vegne har begæret Tilladelse til at lade 1 eller 2 Skibe løbe til Norge efter Tømmer, fordi de mangle Tømmer til Fiskerbaade og andet, har Kongen svaret, at

[1] Tr.: Ny Minerva, Okt.—Dec. 1807, S. 104.

Handelen paa Ferøe er overdraget til Anders Jude og Matz Lampe, der ogsaa skulle føre Tømmer did, men vise disse sig forsømmelige dermed, maa Indbyggerne lade et Skib løbe til Norge efter Tømmer. Deres øvrige Besværinger skulle de til Foraaret sende Kongen skriftlig under Landets og Lagrettesmændenes Segl med Lagmanden og to eller fire Mænd der fra Landet. R. 10, 557[1]. K.

7. Juli (**Sorø**). Til Fru Anne, Hr. Ottis. Kongen har modtaget de 1000 gl. Dlr., som hun med sin Broder Hr. Jørgen Lycke har tilsendt Kongen og vil give for at beholde Spøttrup paa Livstid, men da han har forsvoret at udstede Livsbreve, kan han kun love at tilbagebetale de 1000 Dlr. sammen med Pantesummen, hvis Gaarden indløses før hendes Død. Hun skal med det allerførste begive sig hid med alle Hr. Ottes Forlenings- og Pantebreve for at blive enig med Kongen om alt. T. 10, 371 b. K.

— Til Roschilde Kapitel. M. Frantz, Abbed i Ringsted Kloster, maa nøjes med at bidrage 30 Dlr. til den Hjælp, Kapitlet sidst fik Skrivelse om. T. 10, 372. K.

— Til Johan Friis, Jørgen Rosenkrantz og Caspar Paselick. Kongen har modtaget deres Skrivelse angaaende Striden mellem Hertug Hans og Kongens Superintendenter om den gejstlige Visitats i Riiber Stift og paa Femern, men da han erfarer, at Hertugens Lensmænd tilholde sig større Rettighed, end han tidligere har vidst, i Kapitlets Friheder ved at bortfæste Kirkejorder og Kirkegaarde, ja endog helt borttage nogle, høre Regnskab med Kongens Regnskabsprovster og i andre Maader, og der baade paa Riiberhus og i Riiber Kapitel skal findes Breve, hvormed saadant kan afvises, ligesom der i Riiber By findes Breve om Byens Frihed, hvorpaa der ogsaa gøres Hinder, finder Kongen det rigtigst, at hele Sagen foreløbig opsættes, for at disse Breve kunne blive opsøgte og alle Stridspunkter da paa en Gang blive afgjorte. De skulle med det første tilskrive Kongen deres Betænkning derom og, hvis de mene, at Sagen bør opsættes, beholde det Brev, Kongen sidst skrev til Hertug Hans om denne Sag. T. 10, 370 b[2]. K.

8. Juli (—). Til de samme. Kongen sender dem hoslagte Svar paa deres sidste Skrivelse om Forhandlingerne mellem Kongen og Fyrsterne af Holsten. Kongen saa gerne, at Sagen kunde komme til en god Ende, og vil for sin Person optræde saa-

[1] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 627. [2] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 527 f.

ledes, at der ikke kan bebrejdes ham noget. Da de af Fyrsterne didsendte [Kommissærer] vente paa Besked fra Forsamlingen ved Libensau, vil Kongen blive her i Klosteret, indtil han atter faar Brev fra dem. Kongen er tilfreds, hvis Fyrsterne ville modtage Lenet, sværge til Kongen og Riget og tjene med 40 til Hest og 60 til Fods; men skulde det gaa i Staa (»studtze«) paa Tjenesten, vil Kongen i dette Punkt underkaste sig en Kendelse af Underhandlerne, Kurfyrsten af Sachsen, Hertug Ulrich af Meklenborg og Landgreven af Hessen; dog skal Kendelsen afsiges inden 3 Aar og være inappellabel. Skulde man mod Forventning hverken blive enig om Eden eller Tjenesten, mener Kongen, at Sagen efter den mellem Riget og Fyrstendømmerne oprettede Overenskomst maa henvises til begge Parters Raader, lige mange fra hver Side, der saa skulle gøre Ende paa Sagen, og at der maa vælges 2 Voldgiftsmænd, hvortil Kongen for sin Part vælger Kurfyrsten af Sachsen; han saa gerne, om de uformærket kunde udvirke, at Hertug Ulrich af Meklenborg blev valgt af Fyrsterne. Angaaende Artiklen om deres Arvinger, hvorom de skrive, at de ingen Fuldmagt have, vil det ikke nytte at disputere videre, da dette i Følge den koldingske Handel er blevet tilbudt Fyrsterne dér af Kongens Fader. Kongen mener, at Lenet forlenes Fyrsterne og deres mandlige Livsarvinger og skal søges, saa ofte det bliver ledigt, saaledes som de nærmere kunne se af det i Kolding oprettede Instrument. Denne Kongens Mening meddeles dem alene som en fortrolig Meddelelse. T. 10, 373 b.

8. Juli (**Sorø**). Til de samme. Kongen har faaet medfølgende Skrivelse fra Abraham Bock og Jochim von der Luge, kursachsisk og meklenborgsk Sendebud, hvori disse paa deres Herrers Vegne ansøge (»befordre«) om Underhold for Frøken Dorethe her af Riget og begære, at hun maa være sin Brudeskat vis, hvis hun gifter sig. Kongen er ikke utilbøjelig til af Fyrstendømmerne at udrede sin Part til hendes Underhold, men af Riget skylder Kongen hende intet, da hun har været udenfor Riget i 36 Aar, medmindre hun da bliver gift, i hvilket Tilfælde Kongen vil forholde sig tilbørligt. De skulle med det første meddele Kongen deres Betænkning herom, da Johan Friis bedst ved, hvorledes man har forholdt sig med tidligere Frøkener. T. 10, 372 b.

— Til Borgemestre og Raad i Otthense. Da der endnu trods Kongens Forbud herimod findes Huse i Byen, som ere tækkede med Straatag, hvilket forundrer Kongen meget, befales det dem al-

vorlig herefter at paase, at ingen Huse tækkes med Straatag, og befale alle, der have straatakte Huse, straks at afbryde Straataget og tække med Tegltag; vægrer nogen sig herved, skulle de selv lade Taget rive af. Vise de sig forsømmelige, ville de komme til at staa til Rette derfor. K. Orig. i Provinsark. i Odense.

8. Juli (**Sorø**). Til Jørgen Rosenkrantz. Kongen har med Erick Venstermand faaet Skrivelse fra Sverrig, hvori den svenske Konge samtykker i at besøge det til St. Olufs Dag [29. Juli] berammede Møde mellem Rigerne, som skal holdes mellem Knerød og Ulfsbeck, og sender et Lejde, hvoraf Kopi medfølger. Jørgen Rosenkrantz, der skal deltage i Mødet, skal gøre sig rede dertil og blive enig med Kansler Johan Friis, der ogsaa skal deltage i Mødet, om, hvor mange Tjenere de skulle tage med paa denne Rejse, da Kongens Gesandter med Folk og Tjenere skulle være 50 ialt. T. 10, 375. K.

9. Juli (—). Til Abbederne i Soer og Ringsted og Prioren i Anduordskouf. Da der hidtil til Klostrene har ligget nogle Sogne, hvis Sognepræster have haft Bolig og Underholdning i Klostrene, hvilket har givet Anledning til megen Uskikkelighed og til Forsømmelse af Sognefolket, har Kongen bestemt, at disse Præster herefter skulle bo ved Kirkerne og selv nyde Præsterenten dertil. De skulle derfor straks lade Præsterne faa Sognene, dog saaledes at én Præst faar to Sogne, hvor disse ligge saa nær ved hinanden, at han kan betjene dem ordentligt, udlægge dem al tilbørlig Præsterente, som andre Sognepræster paa Landsbyerne have, og gode Præstegaarde, saa de kunne leve ærligt af dem og af Præsterenten; de Præster, der faa Præstegaarde i Skovbygden, skulle have fri Olden til deres egne hjemmefødte Svin, Ildebrændsel af Vindfælder og fornede Træer og Tømmer til deres Huses Bygning. Hvis Klostrene allerede have oppebaaret noget af den Rettighed, som tilkommer Præsterne for i Aar, skal det straks tilbageleveres Præsterne. De skulle give Biørn Anderssen og M. Pouel Matzen al nødvendig Oplysning, rette sig efter den Skik, disse gøre, og herefter ikke mere befatte sig med Præsterne og deres Rente; derimod skal Kronens Part af Tienden af de Kirker, der hidtil have hørt til Klostrene, vedblivende følge Klostrene. K. Udt. i T. 10, 376[1].

— Til Biørn Andersen og M. Pouil Madtzen. Der sendes dem

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 764.

en Kopi af ovenstaaende Brev med Befaling til at begive sig til Klostrene og fastsætte en Ordning om Sognene og Sognepræsternes Underholdning. T. 10, 376[1]. K.

[**Omtr. 9. Juli**] (**Sorø**). Aabent Brev, hvorved Christiern Anderssen, der en Tid lang har tjent i Klosteret som Skriver og nu har faaet en af Klosterets Gaarde i Birket, der dog skal være meget forfalden, indtil videre fritages for 4 Tdr. Landgildehavre, der aarlig svares af Gaarden. T. 10, 377.

10. Juli (—). Tilladelse for Karine, Dr. Hans Albrechtsens Enke, til i Aar at oppebære Kronens Part af Tienden af Gladsaxe Sogn, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 249.

— Befaling til Kapitlet i Roskildt at kalde M. Frantz Anderssen, Abbed i Ringstedt Kloster, til sig, høre hans Regnskab af Helliggejsthus ved St. Lauritz Kirke i Roskildt, som han er Forstander for, og derefter sende Regnskabet til Kongen. Orig.

12. Juli (—). Befaling til Jørgen Marsuin ikke at befatte sig med Bunderup Sogn, men lade Claus vom Unger uhindret indsætte Sognepræst i Sognet. Udt. i T. 10, 377 b.

13. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Christiern Lange, Kantor i Riiber Domkirke, indtil videre fritages for at svare Landgilde og al anden kgl. Tynge af sin Bondegaard Høige, hvorpaa han nu selv holder Avl. R. 10, 61 b. K.

— Bestalling for Christiern Lange, Kantor i Riiber Domkirke, som Stiftsskriver i Riiber Stift. Han skal aarlig i Overværelse af menige Sognemænd i hvert Sogn bortfæste Kronens Part af Tienden til den højstbydende og gøre Kronen Regnskab derfor; ligesaa skal han, saa længe Kronen oppebærer Kirkens Part af Tienden, i Forening med Regnskabsprovsterne bortfæste denne til de højstbydende, men dog lade hver Kirke beholde det til Vin, Brød og Lys nødvendige, ligesom ogsaa Regnskabsprovsterne af hver Kirke skulle have samme Rettighed som tidligere Regnskabsprovster have haft. Han skal i Forening med Regnskabsprovsterne optegne paa klare Registre, hvad der gøres behov til Kirkens Bygning, og sende Registrene til Kongen, der saa vil give Ordre til, at Kirkerne skulle beholde det til Bygningen nødvendige. Alle, der fæste Kronens eller Kirkens Parter af Tienden, skulle levere Kornet, hvor Christiern Lange befaler. R. 10, 62.

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. II. 764 f.

13. Juli (**Sorø**). Befaling til Matz Ankersen at overlevere Christiern Lange, der er udnævnt til Stiftsskriver i Riber Stift, Registre over al Stiftets Indkomst, som han skal oppebære, og derefter begive sig til Kiøbnehafn for at aflægge Rentemesteren Regnskab for det af ham oppebaarne. T. 10, 378.

— Forleningsbrev for Otthe Brochenhus, Rentemester, paa 1 Gaard, kaldet Venterupe, i Greue Sogn, uden Afgift. R. 10, 249. K.

— Aabent Brev, at Lensmanden paa Kallundborg Slot herefter skal lade oppebære den Kronen tilkommende Told og Rettighed af de Bagger, Hallandsfarere og andre, der besøge Havnene Skyholmen og Museholmen ved Reyersø i Løue Herred, men hidtil ingen Told have svaret, samt paase, at der ikke bruges ulovlig Handel eller udskibes forbudte Varer. R. 10, 250[1]. K.

14. Juli (—). Til Holger Rossenkrantz. Skønt Kongen gerne vil skaane ham og derfor heller ikke har forskrevet ham til det Rigsraadsmøde, der skal holdes i Kiøbnehafn 22. Juli i Anledning af det til St. Olufs Dag [29. Juli] berammede Møde mellem Danmark og Sverrig paa Landemærket mellem Knerød og Ulfsbeck, saa forefalder der nu saa vigtige Sager, at Kongen maa befale ham at møde hos sig paa Helsingborg Slot St. Olufs Dag og rette sig efter at blive der nogen Tid. De medfølgende Ærinder om Skatten og den jydske Adels Rustning skal han besørge, førend han drager afsted. T. 10, 379 b.

— Befaling til Abbeden i Soer straks at lægge det Gods, Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøbnehafns Slot, har udlagt for Klosterets By Gimlingtorp, ind under Klosteret og indskrive det i Jordebogen. T. 10, 380.

16. Juli (**Kbhvn.**). Befaling til Bønderne i Albo, Fers og Gers Herreder at møde i Aahus med Heste og Vogne, modtage 12 Skpr. Rug hver af Hr. Hans Brolægger, male Rugen i Mel, bage 3 Tdr. Kavringbrød deraf og levere disse til Biørn Kaas paa Malmø Slot. Udt. i T. 10, 380 b.

17. Juli (**Frederiksborg**). Livsbrev for Hr. Christoffer Knop, Kongens tyske Hofprædikant, paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter M. Lauritz Pedersen; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han have sin Prokurator

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 405.

i Kapitlet, en af de ved Domkirken boende Kanniker eller Vikarer, til at gøre Tynge og Tjeneste som de andre Vikarer. R. 10, 66 b. K.

17. Juli (**Frederiksborg**). Livsbrev for Jeppe Nielsen, Foged i Anduorskof Kloster, paa en Anduorskof Klosters Gaard i Rosted og et Vænge, kaldet Nymølle Vænge, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf, derimod maa han, indtil videre, være fri for Ægt, Arbejde og alle Smaaredsler. R. 10, 250 b. K.

— Forleningsbrev for Frantz Nielssen, Skolemester paa Frederichsborg Slot, paa det Kannikedømme i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Dr. Hans Albritsen. Naar han ikke længere er Skolemester, skal han residere ved Domkirken. R. 10, 251 b. K.

— Til Borgerne i Slangerup. Da Kongen vil lægge en Købstad ved Frederichsborg og flytte det Akseltorv med anden Købmandshandel, som hidtil har været holdt og brugt i Slangerup, derhen, maa de efter førstkommende St. Mortens Dag ikke befatte sig med den til Byen liggende Ager og Eng, førend de ere blevne enige med Lensmanden om, hvad Skyld og Landgilde de aarlig skulle svare deraf, ej heller maa de efter denne Dag bruge borgerlig Næring eller Handel, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. De, der ville flytte til Frederichsborg, vil Kongen i nogle Aar fritage for al Skat og anden kgl. og borgerlig Tynge. R. 10, 252. K.[1]

— Aabent Brev, at alle Indlændinge og Udlændinge, der inden 2 Aar ville flytte til Frederichsborg, frit maa nedsætte sig der, bruge Handel og anden borgerlig Næring ligesom i andre Købstæder og være fri for Skat og borgerlig Tynge i 10 Aar efter Nedsættelsen. R. 10, 252 b. K.[2]

18. Juli (—). Befaling til Biørn Andersen at give Stiftsskriveren Ordre til at lade Hr. Hans Skoning, Kapellan til St. Nicolai Kirke i Kiøbnehafn, oppebære Kronens Part af Tienden af Ø[l]støcke Sogn i Aar uden Afgift. T. 10, 381.

— Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 2 Portugaløser, 12 Rosenobler, 1 Dobbeltdukat, 4 gl. Engelotter, 3 Milreiser, 2 rinske Gylden, 39 Prinsedlr., hver 6 regnet for 7 ny Dlr., 100 gl. Dlr. og 1400 ny Dlr., som han har leveret Kongen selv i

[1] Tr.: Dahl, Efterretn. om den lærde Skole ved Frederiksborg I, Bil. S. VII—VIII Secher, Forordninger I. 405 b. [2] Tr.: Dahl, Efterretn. om den lærde Skole ved Frederiksborg I, Bil. S. VIII.

dennes eget Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Lastepenge. Orig.

18. Juli (**Frederiksborg**). Kvittans til samme paa 2 dobbelte Rosenobler, 900 Rosenobler, 14 gl. Engelotter, 6 Kroner, 1 Prinsegylden, 24 rinske Gylden og 300 gl. Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes eget Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Told. Orig.

19. Juli (—). Til Prioren i St. Knud i Othense. Da Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyens Stift, har saaet Korn i en Del af den Jord, han havde i Forlening, hvilken Prioren for kort Tid siden har faaet Ordre til at lægge ind under Klosteret, skal han lade ham beholde dette Aars Afgrøde deraf. T. 10, 381 b.

20. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Jern Kirkes Enge, som nogle Bønder i lang Tid have brugt, henlægges til Sognepræsteembedet i Jern Sogn (Sognepræst Hr. Jørgen Pallesen), da der kun er ringe Brugning og Engbjærgning til Præstegaarden og det kan befrygtes, hvis Bønderne faa Lov til at beholde Engene længere, at disse da med Tiden ville komme fra Kirken. Der skal aarlig svares sædvanlig Afgift af Engene til Kirken; sker dette ikke, forbrydes Brevet, og Kirkeværgerne skulle da have Ret til at bortleje Engene til andre. R. 10, 253 b. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 110 Al. Lærredsdrejl, som han har ladet væve i Helsingøer af det af Slotsskriver Nils Paasche paa Kiøpnehafns Slot leverede Garn og nu har givet Kongens Kældersvend Jesper Skammelssen til at lave Duge af til Frederichsborg Slot. Orig.

22. Juli (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Bønderne, hvem de end tjene, at Kongen og Danmarks Riges Raad have anset det for raadeligt allerede nu at kræve en Øksenskat af dem til Orlogsskibenes Udrustning til næste Foraar, da det ikke vil være heldigt at drive Øksne over Land om Vinteren; hver 10 Mand skulle lægges i Læg sammen og give 1 god Okse, der skal leveres paa Kiøpnehafns Slot inden 8. Sept. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri for denne Skat. De skulle levere Øksnene, hvor Lensmændene, der skulle indkræve og fremsende dem, befale. T. 10, 382 [1].

[1] T. 10, 389 opregnes alle de jydske, sjællandske, fyenske og smaalandske Len med deres Lensmænd.

24. Juli (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Kronens Bønder under Gauenø Kloster, hvorved det forbydes disse at drage af Godset og bosætte sig paa Adelens Gods uden Michel Sestedtz Tilladelse. Udt. i T. 10, 383.

25. Juli (—). Fundats for Kommunitetet. R. 10, 315. K. Orig. i Konsistoriets Arkiv, Pakke 204[1].

26. Juli (—). Befaling til Fru Birgitte Gøye, Herlof Trolles Enke, at begive sig her over, da Kongen har noget at tale med hende om. Orig.

30. Juli (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg Slot, skal oppebære Kronens Part af Tienden i Frederichsborg og Krogens Len og Hørsholm Birk; dog skal han ikke befatte sig med de Tiender, der ved Kongens eller Kongens Faders Breve ere henlagte til Hospitaler, Skoler eller andet Brug eller forlenede til Folk paa Livstid. Han skal aarlig gøre Regnskab for sin Oppebørsel. R. 10, 254. K.

— Aabent Brev til Kronens Bønder i Frederichsborg og Krogens Len og Hørsholm Birk, at hver 10 Mand inden Mikkelsdag skulle svare 1 god Okse til Frederichsborg. Udt. i T. 10, 390 b.

— Lignende Befaling til Kronens Bønder i Abramstrup [Len], hvilke Borchort von Papenheim skal lægge i Læg. Udt. i T. 10, 391.

31. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Jens Skriver, Borger i Nykiøping i Mors, formedelst sin Armod og den Sygdom, der er tilstødt ham paa Rigens Rejse, fritages for al Skat og borgerlig Tynge i 2 Aar. K. Udt. i R. 10, 63.

4. Aug. (**Helsingør**). Forleningsbrev for Thomes N., Underskriver paa Kallundborg, paa Kronens Part af Tienden af Viskinge Sogn for en rimelig Afgift, som han skal blive enig med Stiftsskriveren om. K. Udt. i R. 10, 255.

— Befaling til Otte Brokenhus at betale Hans Cristian og Bochart Wincke, Kongens Guldsmede, deres Løn fra 14. Sept. 1567 til 30. April 1569; det bliver ialt 1 Aar 8 Maaneder, og de skulle hver have 60 Dlr. om Aaret. T. 10, 391.

— Til Biørn Anderssen, Herlof Skafue og Claus Daa. Da Fru Margrette Jens Rosengardtz har begæret 2 Gaarde i Stenkelstrop og 3 Gaarde i Klouested til Mageskifte for 2 Gaarde paa

[1] Tr.: Beckman, Communitatis Regiæ Havn. historia S. 160 ff.

Tudsenes, 1 Gaard i Yderby i Otz Herred og de 2 Pd. Skyld, Kongen skylder hende, skulle de besigte begge Parters Gods. Udt. i T. 10, 391 b.

5. Aug. (**Helsingør**). Aabent Brev, hvorved Kongen og Danmarks Riges Raad i Anledning af de forebragte Klager fra Kronens Bønder i Rafuensborg Len bestemme følgende: Ingen vornede Sønner, der ere hjemme hos deres Fader eller tjene Bønder paa helt eller halvt Aar, maa besværes med Skat, fordi de tjene Bønder, med mindre det er Pebersvende eller Folk, der drive Fiskeri og ikke tjene paa helt eller halvt Aar; disse skulle have Husbondhold af Kronens Lensmænd, hvis de ere fødte eller bo paa Kronens Gods. Har en fri Selvejerbonde kun 1 Søn, maa denne frit overtage Gaarden efter Faderen og kan ikke kaldes til nogen anden Bopæl, men har han flere, skal en, som er duelig dertil, beholde Gaarden, medens de andre skulle stille Kongens Embedsmand Borgen for, at de fra Bondegodset ikke flytte andenstedshen end til Kronens Gods; dør den, som har Godset, skal den nærmeste Arving have Ret til at opsige det Gods, han bor paa, og flytte ind paa sit fri Bondegods, men han skal stille sine Medarvinger tilfreds efter Recessen. Kronens Bønder maa ikke besværes med flere Heste i Gæsteri end fra Arilds Tid sædvanligt og skulle med Undtagelse af en Stalddreng ikke underholde flere Karle, end der er Heste, ligesom de ogsaa kun skulle underholde et Par Mynder og 2 Kobler Støvere. Naar Skriveren drager ud i Lenet for at klare Bogen og indkræve Restancerne, hvilket kun maa ske én Gang hvert Aar, maa han kun være selvanden, og kun de, der restere med Landgilde, skulle underholde ham. Naar Bønder fæste Gaarde, skulle de efter gammel Sædvane give Skriveren 1 Skp. Byg for at skrive dem ind i eller ud af Bogen, men ikke mere, og det endda kun, hvis de fra gammel Tid have givet Skriverkorn af deres Gaarde. Bønderne maa ikke besværes med mere Ægt og Arbejde, end de fra gammel Tid af have gjort. Bønderne skulle svare deres Landgilde inden St. Andreæ Dag [30. Nov.], og Lensmændene skulle være pligtige at modtage den af dem inden den Tid. Det skal staa Bønderne frit for enten at svare Smør, Skattelam og anden Smaaredsel eller betale Penge i Stedet. Bønderne skulle svare deres Sommerskat til St. Hans Dag [24. Juni], deres Sommersmør til St. Lauritz Dag [10. Aug.] og deres Vinterskat til Kyndelmisse [2. Febr.]. Naar Bønderne sejle i Overensstemmelse med deres Privilegier, skulle de kun

svare den sædvanlige Told, men ikke give Lensmændene noget derfor; disse have nemlig krævet 1 Gylden af dem for hver Rejse. Disse Bestemmelser gælde indtil videre, men Kongen forbeholder sig at forandre dem efter Kronens og Bøndernes Tarv. R. 10, 255. K. (kun Brudstykke). Orig.[1]

5. Aug. (Helsingør). Gavebrev til Superintendentembedet i Riiber Stift. R. 10, 63 b. K. Orig. i Provinsark. i Viborg. (Se Kronens Skøder.)[2]

— Tilladelse for Hr. Hans Hanssen, Sognepræst i Brøndbye Sogn, til at oppebære Kronens Part af Tienden af Barsebeck Sogn i Aar, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 258 b.

6. Aug. (—). Aabent Brev, at 6 Bønder i Bollested maa have Skovhugst til Skellighed og Olden til deres egne hjemmefødte Svin i Liungbye Sogn efter enhvers Anpart i Fredemarken til det øde Byggested, som de svare Skat og Landgilde af. K. Udt. i R. 10, 67.

— Befaling til Biørn Anderssøn at levere Dr. Hans Albritssens Enke 1 Læst Korn. Udt. i T. 10, 391 b.

8. Aug. (—). Til Henrich Mogenssøn. De Lybske have berettet, at de dantzsker Fribyttere have taget et deres Medborgere tilhørende Skib, der førtes af Skipper Hans Koeler, og have solgt Skibet til Skipper Anders Pop fra Embden; da Skibet ventes til Sundet, har Kongen bevilget, at de Lybskes Fuldmægtig Dirick Krudner maa faa Arrest over Skibet. Udt. i T. 10, 392.

— Til Pouel Huitfeld. I Henhold til hans Beretning i Skrivelsen til Peder Oxe om Michel Nielssen paa Raaø, der i denne besværlige Tid har forladt Hus og Gaard og begivet sig ud af Riget med sit Gods og derved søgt sin egen Fordel, men nu er kommen tilbage og igen vil bosætte sig paa Kronens Gods, billiger Kongen, at han har arresteret Michel Nielssens Skib og Gods. Da Halvparten af Skibet skal tilhøre denne Brevviser, Jacop Griis fra Lubeck, skal han levere denne den ene Halvpart og beholde den anden tillige med det Gods, der tilhører Michel Nielssen, som forbrudt Gods. Har Jacop Griis yderligere Tiltale til Michel Nielssen, skal han hjælpe ham saa meget, som Ret er. T. 10, 392 b.

9. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved det Ifuer Vind givne Brev, at Trætten mellem ham paa den ene Side og Brø-

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 407 ff. [2] Tr.: P. Terpager, Ripæ Cimbricæ S. 240. L. Engelstoft, Universitets-Annaler 1810 II. 274 ff.

drene Claus og Matz Skeel paa den anden om 1 Gaard i Hesselballe og $^1/_2$ Gaard i Thudue skulde staa i Kværstad, indtil Sagen kom for Kongen, atter tilbagekaldes, da Claus Skeel nu igen er kommen til Riget og vil gøre, hvad Lov og Ret er; begge Parter maa herefter forfølge Sagen paa Herredsting, Landsting og andensteds. T. 10, 393.

9. Aug. (**Helsingør**). Befaling til Borgerskabet i Malmøe om saa hurtig som muligt at laane Kongen 6000 Dlr. i Dalere og danske Penge, da Kongen skal betale Krigsfolket en stor Sum Penge. T. 10, 394.

11. Aug. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Hans Lauritzen, Kannik i Roskilde Domkirke, skal være Forstander for Duebrødre, den Helligaands Hospital i Roskilde og Spidalsbierg og have Fuldmagt til, uanset de af Hospitalsforstanderne hidtil udstedte Breve, at bortfæste Hospitalernes Tiender til de højstbydende, da Hospitalernes Indkomst hidtil i høj Grad er anvendt til Unytte. Han skal oppebære al Hospitalernes Indkomst og anvende den til de fattiges Bedste efter den Skik, som Kongen med det første vil lade gøre derom. Dorethe Heroldtz skal dog vedblivende nyde den Rente af Spidalsbierg, som hun har Livsbrev paa. R. 10, 259[1]. K.

— Aabent Brev, at Bønderne under Suenstrup herefter maa faa nødtørftig Ildebrændsel af fornede Træer og Vindfælder og Tømmer til deres Bygninger, Vogne og Plove i Kronens Skove under Suenstrupgaard, men dog kun efter Udvisning af Fru Birgitthe Bilde, Christoffer Gallis Enke; enhver, der hugger uden Udvisning fra hende, skal straffes. Udt. i R. 10, 259 b.

— Til alle Herredsprovster i Skaane, Halland, Blekinge og Lister. Da Kirkerne og Præsterne i disse Lande forurettes meget paa de dem tilhørende Gaarde og Jorder, væsentlig fordi der ikke er affattet Jordebøger og Registre, hvoraf man kan se, hvad der er Kirkens og Præstens, og da det kan befrygtes, at Jorderne efterhaanden ville komme i fremmedes Værge, hvis der ikke træffes andre Forholdsregler, skulle de hver i sit Herred undersøge, hvor alle de Gaarde og Jorder, der tilhøre Kirkerne eller Præsterne paa Embedsvegne, ligge, hvem der bruge dem, og hvad der svares i Landgilde, optage klare Registre derover og sende disse til Superintendenten, for at han derefter kan lade af-

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 4. R. II. 502.

fatte en Jordebog over Kirkernes og Præsternes Gaarde og Jorder i hele Stiftet. Det befales alle at hjælpe Herredsprovsterne hermed. R. 10, 464[1]. K.

11. Aug. (**Frederiksborg**). Til Jørgen Marsuin og M. Thyge Asmundssen. Da der føres adskillige Trætter om det til Kirkerne og Præstegaardene i Skaane hørende Gods og Brevene til Godsets Forsvarelse staa forseglede i en Kiste paa Kapitelshuset i Lunde Domkirke, skulle de straks i Forening med 4 af Kapitlet registrere disse Breve, lade tage Kopi under deres Segl af alle Breve vedrørende Kirkers og Præstegaardes Ejendom og levere Kirkerne og Præsterne disse Kopier. Derefter skulle de igen indlægge Brevene i Stiftets Kiste og forsegle den med deres og de 3 Herredsprovster i Lund, Malmøe og Landtzkronnes Segl. T. 10, 394.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift, at lade Præsterne i Sønderhalland, der ere meget forarmede og have Mangel paa Foder til deres Kvæg, oppebære Kronens Part af Tienden af deres egne Sogne mod at svare samme Afgift deraf, som andre ville give. T. 10, 394 b.

— Til Jørgen Marsuin. Hoslagt sendes ham et af Hofmesteren og Superintendenten i Lunde Stift underskrevet Register over Præster og Degne i Skaane, der ved Fjendernes Røven og Brænden, Besværing af Kongens egne Krigsfolk og Tab ved Ildebrand ere blevne saa forarmede, at de ikke kunne svare den sidst paalagte Hjælp. Kongen har eftergivet dem hvad de endnu restere med af Hjælpen. Udt. i T. 10, 395.

12. Aug. (—). Kvittans til Henrich Monssen, Tolder i Helsingør, paa 500 gl. Dlr., 1600 ny Dlr. og 63 Prinsedlr., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Lastepenge. Orig.

— Kvittans til samme paa 4 dobbelte Rosenobler, 730 Rosenobler og 1401 gl. Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Told. Orig.

14. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Prioren i Anderskof at gøre sit bedste for at skaffe de nødvendige Penge til Indløsning af det Klosteret tilhørende Gods paa Langeland, som Hr. Otte Krompen har haft i Pant, og indløse Godset. Udt. i T. 10, 395 b.

---

[1] Tr.: C. Stenhammar, Om egande-rätten til de Halländske Kyrko-hemmanen S. 33 f. Hübertz, Aktst. t. Bornholms Hist. S. 325 f. Falkman, Upplysn. om inkomster af andeligt gods uti Skåne, Halland och Blekinge II. 32 ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 123 ff.

15. Aug. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Morthen Skriver skal indkræve og oppebære al den til de 100 Studenters Underholdning henlagte Rente baade af Jordegods og Tiender og aarlig gøre Regnskab derfor. R. 10, 260. K.

17. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Jørgen Lauritzen, Byfoged i Kiøge, fritages for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er Byfoged. K. Udt. i R. 10, 261.

— Til Tolderen i Helsingør. Willom Mayssøn fra Lim i England har berettet, at han for nogen Tid siden har faaet et Skib af Claus Poelssøn fra Embden for en Bojert og en Sum Penge; da dette Skib nu er blevet arresteret i Sundet af de Lybsker, fordi det er blevet dem frataget af de dantzischer Fribyttere, befales det Tolderen at arrestere den Bojert, Claus Poelssøn har faaet, naar den kommer i Sundet, for at Willom Mayssøn kan komme i Rette med Claus Poelssøn og faa nogen Oprejsning for sin Skade. T. 10, 396.

18. Aug. (—). Til Biørn Anderssen. Da Broder Jenssen, Borger i Helsingøer, der for nogen Tid siden havde overleveret Matz Hammer, forhen Foged i Bodtsted, noget Gods til troer Hænde, hvilket denne siden har omsat i Penge, nu ikke kan faa noget for sit Gods, da Matz Hammers efterladte Gods er blevet arresteret, fordi han ikke har gjort sit Regnskab klart, skal Biørn Anderssen undersøge, hvor meget Broder Jenssen har til gode, og siden stille ham tilfreds af det arresterede Gods. T. 10, 396 b.

19. Aug. (—). Til Bønderne i Fierre og Vische Herreder. Da nogle uden Høvedsmanden paa Elfsborg Jens Kaas's Vidende og Vilje have svaret de Svenske Smørskat og ikke villet yde Jens Kaas den, uagtet han kun forlangte det halve af dem, har Kongen givet Jens Kaas Fuldmagt til at opkræve lige saa megen Smørskat og andet af dem, som de have leveret de Svenske; det befales dem under Trussel om Straf at udrede Smørskatten. T. 10, 399.

— Til Bønderne i Halland. Da de med deres Skuder indføre Brød, Tyskøl, Korn, Salt, Fisk og andre Varer i Varbergs og andre Havne der i Landet og sælge det til de Svenske, har Kongen befalet Jens Kaas at have Opsigt hermed, gribe dem, der gøre de Svenske Tilførsel, og konfiskere deres Gods; ligeledes skal han, da flere af Bønderne have Skuder med Køl paa 20 Al. og mere, hvilket skal stride mod den derom gjorte Skik, undersøge

denne Sag og, hvis han finder saadanne Skuder, sende dem hid til Slottet »paa en Ret«. T. 10, 400[1].

19. Aug. (**Kbhvn.**). Til Jens Kaas. Ordrer i Overensstemmelse med de to foregaaende Breve, der sendes ham til Forkyndelse; han skal sende dem, der sælge de Svenske Varer, hid til Slottet [Kbhvn.] og underrette Kongen om deres Brøde, saa vil denne siden lade dem straffe. Cristiern Skriver, der har oppebaaret Pengene til de af Jens Kaas udtagne 120 Baadsmænd, af hvilke der dog kun mødte 11, skal han kalde til sig eller, hvis han ikke godvillig vil komme, lade ham hente, kræve Regnskab af ham for Pengene, sende ham hid, hvis hans Sag er uklar, og underrette Peder Oxe om Sagens Sammenhæng. Med Hensyn til de 150 Skytter og 50 Heste, som Jens Kaas begærer, vil Kongen rette sig efter Forholdenes Udvikling, da han endnu ikke ved, om det bliver Krig eller Fred. Jens Kaas skal forbyde at hugge Tømmer i Skovene og udføre det og straffe alle, der gøre det, hermed dog Adelens Ret i sine Skove uforkrænket. Han skal underrette Kongen om Forholdene i den Egn. T. 10, 400 b.

— Befaling til [Borgemestre og Raad i] Malmø og Landzkrone at lade Skomagerne i Byerne gøre henholdsvis 600 og 400 Par Sko til Knægtene, saa Skoene kunne være i Kiøpnehafn 21. Juni. Jacop Beck skal betale Skoene. Udt. i T. 10, 401 b.

[**Omtr. 19. Aug.**] (—). Til Jens Kaas. Kongen har befalet Jørgen Skram, Embedsmand paa Bahus, at levere ham 3500 Dlr. til at forstrække Knægtene paa Elfsborig med, hvilke Penge han skal modtage og uddele blandt Knægtene efter bedste Skøn. Han skal udgive Dalerne for deres Værd. Udt. i T. 10, 398 b.

20. Aug. (—). Forleningsbrev for Bertel, Kongens Skibsbygger, paa 1 Gaard i Brøndtzhøy, uden Afgift. R. 10, 261.

— Skøde til Bastian Stub, Bartskær, paa en Kronens Gaard paa Østregade i Malmø, som hidtil har ligget til Herritzvad Kloster, og som Niels Ibsen, Borgemester smstds., har boet i; derimod maa han ikke befatte sig med de til Gaarden hørende Boder, der fremdeles skulle høre til Klosteret. Vil han eller hans Arvinger afhænde Gaarden, skulle de tilbyde den til Kongen, der skal have Forkøbsret, hvis han vil give det samme for den som andre.

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 411 f.

Han og Arvinger skulle holde Gaarden vedlige med Tegltag og god Købstadbygning og svare sædvanlig Tynge deraf. R. 10, 465. K.

20. Aug. (**Kbhvn.**). Følgebrev for Hack Ulfstand til 10 Bønder i Lyngby. K. Udt. i R. 10, 477.

— Befaling til Eskyld Giøe at lægge det Gods, som Hr. Otte Krompen var forlenet med paa Langeland, og som tidligere laa til St. Hans Kloster, ind under Nyborg Slot. Udt. i T. 10, 402.

21. Aug. (—). Aabent Brev, hvorved Præstegaarden i Sandbye indtil videre fritages for Kongeskat, da Reinhart Fux von Bomelberg har berettet, at den altid indtil for nylig har nydt denne Frihed. R. 10, 466.

— Til Albret Oxe. Hr. Rasmus Tuessøn, Sognepræst i Vesterborg Sogn, har klaget over, at han kun har ringe Jord til den Præstebolig, han bor i, og berettet, at den rette Præstegaard til Sognet ligger til Halstedt Kloster; da der ikke nu kan gøres nogen endelig Besked herom eller udlægges ham nogen Præstegaard, skal Albret Oxe i Forening med Erick Rud og Wolf Sestedt eller dennes Fuldmægtig udlægge ham saa meget af Gadejorden og af de Vænger, Bønderne nylig have indhegnet, at han kan have nødtørftig Brugning til Præsteboligen, indtil der kan blive udlagt en Præstegaard til Sognet. T. 10, 402.

23. Aug. (—). Bestalling for Christoffer Bang, Borger i Otthense, som Stiftsskriver i Fyens Stift (ligelydende med Bestallingen af 13. Juli s. A. for Kristiern Lange paa det nær, at Christoffer Bang tillige skal bortfæste de ikke allerede bortfæstede Kirkejorder og skal lade de bygfaldne Kirker beholde Halvparten af Kirkens Part af Tienden eller saa meget, der gøres behov). R. 10, 158 b. K.

— Aabent Brev, at M. Morten Pedersen, Abbed i Soer Kloster, der mangler Foder i Klosteret, indtil videre maa høste Kronens Eng Vrangstrup, der hidtil har ligget under Skioldenes, og lade Høet føre til Soer Kloster mod aarlig at svare $^1/_2$ Td. Smør til Kiøpnehafns Slot. R. 10, 261 b. K.

— Befaling til Hans Johanssøn at lade brænde saa mange Mursten som muligt ved Sylckeboriig og sende dem til Skanderborig til Brug ved Bygningen dér; det skal blive afkortet i hans Regnskab eller paa anden Maade godtgjort ham. Udt. i T. 10, 403.

24. Aug. (—). Pantebrev til Otthe Brade, Embedsmand

paa Helsingborig, paa Froste Herred i Skaane for 6000 Dlr. P. 284 (overstreget). K. Orig. (skaaren).

24. Aug. (**Kbhvn.**). Følgebrev for Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøhuus, til Bønderne i Snaerstedt, Baarsøe[1], Vemmindhøu, Skiberup, Baldringe By og Baldringe Torp, Soirtekilde[2], Kulde Mølle, Skorbye, Guesnabe og Ørsoe[3], hvilke han skal indløse fra Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkronne, og derefter lægge under Malmøhuus. R. 10, 466. K.

25. Aug. (—). Forleningsbrev for Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyens Stift, paa 1 Gaard i Kirckendrup i Brobye Sogn i Fyen, uden Afgift. R. 10, 160. K.

— Aabent Brev, at Bønderne i Lille Nestved herefter skulle ligge til Herlofsholm Sogn og Birk. K. Udt. i R. 10, 262.

— Følgebrev for Adam Platou, Hofsinde, til 6 Bønder i Meltofte, 1 i Ulersløf[4], 5 i Skelling, 1 i Regeskof, 1 i Østoft, 1 i Vindebye, 4 i Høibye, 6 i Danmare, 1 i Gloslundt og 1 i Tillitze. K. Udt. i R. 10, 262.

— Aabent Brev, hvorved Jørgen Borneholm, Byfoged i Malmøe, fritages for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er Byfoged. K. Udt. i R. 10, 467.

— Befaling til Borgerne i Malmø at brygge de 7 Læster Malt, Kongen har der i Byen, i Øl, 8 Tdr. af Pundet, skaffe Humle og Tønder dertil og sende Øllet til Halmstedt til Proviantmester Lauge Beck; Kongen vil siden betale dem for Tønder og Humle. Udt. i T. 10, 407 b.

— Til alle Købstæder i Fyen, Langeland, Sjælland, Møen, Laaland, Falster og Skaane. Da de Svenske ikke ville holde den i Roschilde sluttede Fred, vil Kongen med det første gøre et Tog ind i Sverrig, hvorfor hver Købstad til Krigsfolkets Proviantering, Dag og Nat uspart, skal sende Brød, Øl og Flæsk samt al anden Proviant, den kan skaffe, til Halmstedt til Proviantmester Lau Beck. Den fremsendte Proviant skal blive betalt. Kongen har, skønt han nu skal betale en stor Sum Penge til Krigsfolket, villet forskaane dem for Pengeudgift, for at de skulle være villigere til at levere Proviant. — Takst: Kiøpnehafn 100 Læster Brød, 100 Læster Øl

---

[1] Bjeresjö, Herrestad H. [2] Svartskylla, samme H. [3] R. har urigtig: Vorsøe. [4] Fejlskrift for Uttersiev.

og 400 Sider Flæsk; Kiøge henholdsvis 50, 50, 200; Roskylde 20, 20, 200; Hedinge, Vordingborg, Nykiøbing i Otz Herred, Holbeck, Ringstedt og Slangerup hver 5, 5, 20; Prestø 5, 5, 15; Stege og Nestvedt hver 20, 20, 100; Skielssør, Kalundborg og Helsingør hver 10, 10, 50; Slaugelse 6, 6, 50; Korsør 5, 5, 30. — Nykiøbing i Falster og Stubbekiøbing hver 10, 10, 40; Nystedt 5, 5, 20; Naxkouf 20, 20, 100; Maribo, Saxkiøbing og Rudkiøbing hver 3, 3, 10. — Ottense 100, 100, 200; Svinborg og Assens hver 20, 20, 100; Faaborig, Medelfart og Kierteminde hver 10, 10, 30; Bogense 5, 5, 15; Nyborg 12, 12, 40. — Kaalding, Aarhus og Randers hver 20, 20, 100; Horsens 15, 15, 40; Vedle 15, 15, 60; Grindov, Ebeltoft og Sebye hver 4, 4, 20; Houbro 3, 3, 10; Olborg 50, 50, 150. — Malmø 100, 100, 400; Landtzkrone 10, 10, 40; Helsingborg og Lund hver 6, 6, 20; Falsterboe med Skanøer 3, 3, 10. — Summa: 707 Læster Brød, 707 Læster Øl og 2865 Sider Flæsk. T. 10, 403.

25. Aug. (**Kbhvn.**). Til Bønderne i Fyen, Sjælland og Smaalandene, hvem de end tjene. Da de Svenske ikke ville holde den i Roschilde sluttede Fred, hvorfor Kongen igen vil hjemsøge dem med Krigsmagten, have Danmarks Riges Raader bevilget en Hjælp af dem, saaledes at hver 10 Mænd skulle lægges i Læg og give 20 enkelte Dlr. eller 60 Mk. danske; den rige skal hjælpe den fattige; hver Møller, undtagen de, der bo for gode Mænds Gaarde og male frit for deres Husbond, skal give 2 Dlr. eller 6 Mk. danske, hver Gaardmand, Pebersvend, Murmester, Tømmermand, Kæltring, Skomager, Skrædder og Tjenestedreng, som har Kornsæd, 1 Dlr. eller 3 Mk. danske. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. Skatten skal være ude inden 14 Dage efter dette Brevs Datum og skal i Fyen, Langeland, Taasinge og paa Øerne oppebæres af Eskild Giøe, i Kiøpnehafns, Troggevelde og Roschildegaards Len af Biørn Anderssøn, i Vordingborg Len af Peder Oxe, i Kallundborg, Holbeck, Kaarsør Len, Møen, Soer Birk og Anderskof Len af Cristoffer Valkendorp, i Laaland af Albret Oxe, i Falster af Peder Oxe, i Dragsholm Len af Frantz Lauritzsøn. T. 10, 407 b. Orig. (til Kallundborg, Holbæk, Korsør Len, Møen, Sorø Birk og Antvorskov Len).

— Til Bønderne i Skaane, hvem de end tjene. Da Kongen med det første vil bruge Krigsfolket mod Fjenden og til dets Proviantering behøver Havre og Brød, skal hver Mand komme

Kongen til Hjælp med $^1/_2$ Td. Brød og 1 Td. Havre og med det allerførste levere dette, hvor Otte Brade og Biørn Kaas befale. Da der ikke skal være Havre at faa i Gyding, Villandtz, Gierdtz, Fers, Froste, Nørre Asbo og Bierre Herreder, skal hver Mand i disse Herreder give 1 Td. Brød og være fri for Havre. T. 10, 409 b.

25. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Bønderne i Aarhus Stift straks at levere Peder Knudssøn, Stiftsskriver i Aarhus Stift, alle Restancer af Maanedsskat og Madskat for 1568, da Kongen ellers bliver nødt til at tiltale dem derfor. Stiftsskriveren har faaet Ordre til at indkræve Restancerne og hurtig sende dem til Kiøpnehafn. Udt. i T. 10, 409 b.

— Befaling til Erick Rosenkrantz af Ottensegaards Len og Saling Herred, Moritz Podebusch, Jørgen Rosenkrantz, Claus Huitfeld, Peder Gyldenstern, Fru Jutte af Vesteruig Birk, Fru Abel Skiel, Peder Munck af Ostrup, Claus Rantzav, Jacop Sparre af Fers Herred og Hans Spegel hurtig at fremsende Resten af Skatten. Udt. i T. 10, 410 b.

26. Aug. (**Frederiksborg**). Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, paa 500 Rosenobler og 1100 gl. Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Told. Orig.

— Kvittans til samme paa 4 Dobbeltdukater, 1 Milreis, 15 gl. Engelotter, 13 Prinsegylden, 60 Prinsedlr., 160 gl. Dlr. og 2840 ny Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Frederichsborg af dette Aars Lastepenge. Orig.

29. Aug. (—). Aabent Brev til Bønderne i Sjælland, at alle, der have fæstet Kronens eller Kirkens Part af Tienden i Sjællands Stift og staa til Restance med noget af Afgiften, straks skulle sende det resterende til Kiøpnehafn; ligeledes skulle alle, der have modtaget Kronens Tienderug for at bage den i Brød og restere med noget, straks fremsende det resterende. Udt. i T. 10, 411 b.

30. Aug. (—). Til Abbederne i Soer og Ringsted og Prioren i Anderskof. Kongen har i Fundatsen om de 100 fattige Studenters Underhold iblandt andet bestemt, at der skal holdes 4 fattige Studenter til Studering uden Riget, hvortil Soer og Anderskof Klostre aarlig skulle bidrage 150 Dlr. hver og Ringsted Kloster 100 Dlr. fra 1. Maj 1569 at regne, paa hvilken Dag de 100 Studenter bleve introducerede i Helliggesthus i Kiøpnehafn.

Saa længe Morten Skriver oppebærer Renten til de 100 Studenters Underhold, skal han ogsaa oppebære de Penge, Klostrene skulle yde. Udt. i T. 10, 411 b.

30. Aug. (**Frederiksborg**). Til Kapitlet i Roschilde. Da Kongen med det første vil træffe en bedre Ordning med de 3 Hospitaler i Roschilde, Duebrødre, Spidelsberg og Helligaands Hospital ved St. Lauritz Kirke, og har udset St. Hans Kirke med Residensen til Vor Frue Kapel til Hospital, skal Kapitlet straks udlægge St. Hans Kirke med Residensen og den lille Have vest for St. Hans Kirkegaard til Bolig for de fattige og i Stedet henlægge den Residens ved St. Lauritz Kirke, som hidtil har hørt til Helligaands Hospital, til Vor Frue Kapel. T. 10, 412.

1. Sept. (**Kbhvn.**). Kvittans til Erich Rud paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Nykiøping Slot fra 1. Maj 1568 til 1. Maj 1569. Hvad han blev skyldig har han dels betalt, dels leveret Peder Oxe til Inventarium. R. 10, 262 b[1]. K.

2. Sept. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hack Ulfstandt til Hickeberg paa 9 Gaarde og 1 Fæste i Liungbye i Skaane, uden Afgift. R. 10, 467. K.

4. Sept. (**Kbhvn.**). Til Byrge Trolle, Biørn Kaas, Biørn Anderssen, Herlof Schafue, Landsdommer i Sjælland, Mouritz Podbusch, Embedsmand paa Tranekier, og Lauge Venstermand, Landsdommer i Laaland og Falster. Der er Trætte mellem Albret Oxe og Fru Anne Rossenkrantz, Albret Gøyes Enke, idet Albret Oxe vil tilholde sig Del i alle de Skove, som laa til Gieltofte og i Nørremose, og i alle andre Skove, som have ligget til Gieltofte i Hr. Mogens Gøyes Tid, medens Fru Anne mener, at efterdi Gieltoftegaard har været et Herresæde og hun har taget det for 7 Pd. Korn, maa hun nyde de Enemærker, der fra Arilds Tid have ligget til Gaarden, lige saa frit som hendes andre Medarvinger have haft Enemærkerne til lignende Gaarde og have brugt dem lige siden Skiftet efter Mogens Gøye for omtrent 24 Aar siden; ligeledes er der Trætte om Albret Oxes Part i Gangismose. Da begge Parter have udnævnt ovennævnte til Dommere i Sagen, befales det disse med det første at stævne begge Parter for sig, dømme dem imellem og udvise Albret Oxe hans Part i Gangismose. K.

---

[1] Tr.: Vedel-Simonsen, Efterretn. om de danske Ruder II. 77 f.

5. Sept. (**Kbhvn.**). Skøde til Erich Podebusk til Bistrup. R. 10, 64 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at Hans Spegels Bønder i Lyddekiøping indtil videre kun skulle svare halv Skat. K. Udt. i R. 10, 468.

— Befaling til Superintendenterne straks at skrive til alle Herredsprovster om at lade holde Bededage over hele Riget 3., 4. og 5. Okt., saaledes som M. Pouel Matzens Skrivelse til dem nærmere anviser. K. Origg. (til Superintendenterne i Ribe og Vendelbo Stifter) i Provinsark. i Viborg.

6. Sept. (—). Forleningsbrev for Hartuig Jul til Palsgaard paa de Kirkejorder i Kleis og Nøtrup Marker i Bierge Herred, som han nu selv har i Værge, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf til N Kirke. K. Udt. i R. 10, 67 b.

— Aabent Brev, hvorved Kongen lover at udløse Hr. Jørgen Løcke, hvis denne skulde blive fængslet paa den Rejse, som han nu skal foretage i Rigets Ærinde uden Riget, og holde ham skadesløs derfor. R. 10, 67 b. K.

— Aabent Brev, at Hans Suob, Maler i Kiøpnehafn, der nu er traadt i Kongens Tjeneste og har forpligtet sig til at male paa Kongens Skibe og andet, maa være fri for Skat, Vagt og al anden borgerlig Tynge i Kiøpnehafn, saa længe han er i Kongens Tjeneste som Maler. Kongen vil betale ham for hans Arbejde, og han skal, hvis han formedelst Sygdom, Alderdom eller anden Svaghed ikke selv kan udføre Arbejdet, holde en duelig Karl, der er dygtig i Haandværket, til at gøre det. R. 10, 263. K.

— Forleningsbrev for Adam Platou, Hofsinde, paa noget Gods paa Laaland, som Hr. Otthe Krumpen sidst havde i Forlening, nemlig 6 Gaarde i Melthofte, 1 [Gaard] i Ullersløf[1], 5 Gaarde i Skellinge, 1 [Gaard] i Regeschouf, 1 [Gaard] i Østoft, 1 [Gaard] i Vindebye, 4 Gaarde i Høigbye, 6 Gaarde i Danmare, 1 [Gaard] i Gloslund og 1 [Gaard] i Tilletze, uden Afgift. R. 10, 264. K.

— Lejde, gældende fra 6. Sept. til Paaske, for Hans Mule, der er rømt af Landet for den Vaade, han gjorde Eyler Bryske, Hofsinde, og ikke har kunnet opnaa Forlig af denne, til at komme

[1] Vist Fejlskrift for: Utterslev.

tilbage til Landet for at faa Sagen bilagt og i modsat Fald vende tilbage igen. K. Udt. i T. 10, 412 b.

6. Sept. (**Kbhvn.**). Befaling til Bønderne i Laugholms Len at hjælpe Hr. Peder Skram, der har faaet Ordre til at »bestille« 300 store huggede Bord, med at faa disse Bord, hugge dem og føre dem hen, hvor Peder Skram befaler. Udt. i T. 10, 413.

7. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen beskikker Hr. Enuold Gregersen til Sognepræst i Ullerup og Veilbye Sogne i Eldbo Herred, da Sognepræsten hér, Hr. Peder Jacobsen, formedelst et begaaet Drab er bleven svoren fredløs, saa han ikke længere kan forestaa Sognene. R. 10, 68[1]. K.

— Aabent Brev, hvorved det forbydes alle at gøre M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift, Hinder paa den ham paa Embeds Vegne af Kongens Fader tillagte Rente. R. 10, 160 b. K.

— Aabent Brev, at Lensmanden paa Otthensegaard aarlig skal levere M. Nils Jesperssen $^1/_2$ Læst Korn, da M. Jørgen Jenssens Enke har Livsbrev paa en af de M. Nils tillagte Gaarde og noget andet Gods er kommet fra ham, ialt beløbende sig til $^1/_2$ Læst Korn, dog kun til han igen kan faa ovennævnte Gaard. K. Orig.[2] i Provinsark. i Odense. Udt. i R. 10, 160 b.

— Til Erik Rosenkrantz. Da der gøres Superintendenten i Fyens Stift Hinder paa 2 Læster $^1/_2$ Pd. Havre og 40 Lam af den af Christian III til Superintendentembedet henlagte Underholdning, ligesom der ogsaa gøres Hospitalet Hinder paa 4 Faar, 4 Fedesvin, 8 Gæs og 10 Høns og Sognedegnen til St. Hans Kloster i Ottense paa $^1/_2$ Fjerd. Smør og 10 Mk. danske, som ere tillagte ham til hans Underholdning, skal Erik Rosenkrantz befale Bønderne at levere ovennævnte Ydelser og indskrive dem i sit Regnskab. T. 10, 413 b. K.

— Livsbrev for M. Hermen Fyrverper paa Huidøer Kro, uden Afgift; den ham af Kongens Fader tillagte Pension bliver uberørt heraf, derimod skal Kongen ikke herefter skaffe ham fri Bolig i Kiøpnehafn. Han skal holde Kroen velforsynet med Øl og Mad. R. 10, 265 b. K.

— Optegnelse om, at Hofmesteren paa Kongens Vegne har givet Ordre til, at Hr. Friderich Knebel af Lybek, der 1569

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 444 f. [2] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 125 f.

har leveret Peder Oxe, Hofmester, her paa Rentekammeret $58^1/_2$ [Stykke] Møllendske Lagen, hvert Stykke til 28 Dlr., og 14 Stykker Lempersche Lagen, hvert Stykke til 18 Dlr., skal have Brev paa at faa hele Beløbet, 1890 Dlr., betalt til Foraaret af Tolderen i Ribe. Rel. Jacop Bek. Udt. i T. 10, 413. Jvfr. 25. Sept.

7. Sept. (Kbhvn.). Til Korvitz Viffert. Hr. Jørgen Løcke har nu paa sin Søster, Fru Anne Løckes, Hr. Otte Krompens Enkes, Vegne betalt hvad hun blev skyldig af det Inventarium, som hun efter sin Mand skulde efterlade paa Hald Slot, nemlig 21 Tdr. Mjød, 2 Tdr. Bastert, 2 Tdr. grovt Krudt, 1 Td. grovt Kørnekrudt, 14 Stykker støbt Bly, 30 Stykker Tavlebly, 1 Skerpentin, 2 Kobberhager, 7 hele Hager, 2 halve Hager, 7 Bøssekamre, der skulle tilpasses til det store Jærnstykke, som ligger paa Taarnet, 1 Forslag, som skal tilpasses til det store Jærnstykke, der kaldes Silckeborg, 2 Piber, der reste paa en lille Kobberbøsse, 1 Kobberform til Falkonetter, 3 Kobberforme til hele Hager, 11 smaa Jærnbolte til Skyts, 4 Kobbermaader til Kobberhager, 3 Krudtlædersække, 1 Skeffel til Falkonetter, 1 Kiste med Blylod, 1 Smedested med Hammer, Tænger og alt Tilbehør, 6 Mikker med andre Smederedskaber og 1 lang silkesyet Dug; ligeledes har han tilfredsstillet Kongen for de Mangler, der fandtes paa efterfølgende Ting, nemlig 4 Kobberfalkonetter, hvoraf der af den største er skudt et Stykke af Enden, $1^1/_2$ Spand langt, 2 Kvarterslanger af Jærn uden Stok, 3 Falkonetter af Jærn, der ere saa gamle, at de ikke kunne bruges mere, 1 dobbelt Skerpentin af Jærn, der er ufærdig, 1 støbt Mørsebøsse af Jærn, der ligeledes er ufærdig, 2 Kobberhager, 4 ufærdige halve Hager, 76 ufærdige hele Hager, 2 ufærdige gamle Skibsstykker, 2 Stenbasser af Jærn, der ere gamle og ubrugelige, 1 stort Stykke af Jærn, kaldet Silkeborg, 1 støbt Stenbøsse og 10 gamle ufærdige Skerpentiner. Han maa derfor ikke mere tiltale Fru Anne derfor. T. 10, 414. K.

— Befaling til Kongens Fogder, Embedsmænd, Herredsfogder, Ridefogder, Bønder og Borgere at adlyde dem, hvem Kongen har overdraget Befalingen i Stifterne, medens Stiftslensmændene ride med paa Toget mod Rigets Fjender, og hjælpe dem med at indkræve Pengeskat og Fetalje. Lensmændene, og deres Fogder og Skrivere i deres Fraværelse, skulle levere Pengeskatten, hvor det befales, og Borgemestre, Raad og Byfogder i Køb-

stæderne skulle holde alle de ved Byerne værende Skibe tilstede til at fremføre Fetaljen og Havren. K.

7. Sept. (**Kbhvn.**). Befaling til Palle Ulfeld at hjælpe Erich Rosenkrantz, hvem Kongen har befalet at have Opsigt med alt i Stiftet, da Stiftslensmændene skulle ride med paa Toget mod Rigets Fjender, og efter hans Ordre drage omkring for at indkræve Pengeskat, Fetalje og andet. K.

— Reces om Stævninger, Befalinger og andre Artikler. Orig. (Se Secher, Forordninger I. 413—16.)

8. Sept. (—). Til Bønderne i Veyersø[1], Nesom[2], Husbye og Strabye[3] Sogne. Da Hugsund for nogen Tid siden igen er drevet fuld med Sand, saa Vandet ikke kan faa Udløb, men flyder ud over de omliggende Byers Agre og Enge, hvor det allerede har gjort stor Skade, og Sandet ogsaa begynder at faa Overhaand og fordærve mange Marker, befales det alle at hjælpe til med igen at rydde Udløbet og at arbejde derpaa, eftersom enhver har Eng og Ejendom til, efter nærmere Tilsigelse af Peder Guldenstierne. R. 10, 70[4].

— Livsbrev for Peder Munck, Admiral, paa en By, kaldet Manne, i Tiis Sogn i Jerslef Herred, hvilken By bestaar af 12 Gaarde, Ladegaard, 1 Gaard, kaldet Agdrup, i Vester Brynderslef Sogn og 7 Gadehuse, uden Afgift. R. 10, 70 b. K.

— Befaling til Frantz Banner at overlevere Peder Munck ovennævnte Gods. T. 10, 415 b. K.

— Forleningsbrev for Peder Munck paa en Eng, kaldet Vildemosse, som Hans Mørck nu har, mod aarlig at svare 14 Pd. Korn deraf paa Olborghus. K. Udt. i R. 10, 71 b.

— Bestalling for Niels Jørgensen, Skriver paa Olborghus, som Tolder i Olborg. R. 10, 266. K.

— Befaling til Jørgen Pederssen, Tolder paa Falsterboe, at købe 40 Skippd. Humle og 1 Læst Sennep til Kongen i Falsterboe og Malmø og med det første sende det herover. K. Udt. i T. 10, 415.

— Befaling til Abbeden af Soer om i Aar at levere Fru Idde Munck, Hr. Oluf Rosenkrantzis Enke, Landgilden af det Gods, som nu indløses fra hende til Soer Kloster. T. 10, 415. K.

---

[1] Vedersø, Hind H. [2] S. Nissum, Ulvborg H. [3] Staby, samme H. [4] Tr.: Esmarch, Hist. Efterretn. om Sandflugten i Nørre-Jylland S. 9 f.

8. Sept. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Kongen har befalet Lensmændene i nedennævnte Len at udtage raske Karle, der skulle bruges som Skansegravere paa Toget ind i Sverrig. Det befales alle udtagne at anskaffe sig en Spade, en Hakke og en Skovl og at møde i Helsingøer paa Mandag 8 Dage [19. Sept.]. — Kiøpnehafns og Roschilde Len hver 100 Karle; Vordingborg og Kallundborg Len hver 50; Dragsholm Len 40. K.

— Befaling til Lensmændene i ovennævnte Len at udtage Karle til Skansegravere og lade deres Ridefogder følge dem til Helsingøer med klare Registre over de udtagnes Navne. K.

— Aabent Brev til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere [i Sjælland, Fyen, Langeland, Taasinge, Møen, Laaland og Falster], at enhver straks skal komme Kongen til Hjælp med 1 Td. Havre og levere den, hvor Lensmanden tilsiger, da Kongen med det allerførste vil lade Krigsfolket rykke ind i Sverrig og behøver en stor Mængde Havre til Hestene. T. 10, 415 b. K.

— Befaling til Lensmændene[1] i Sjælland, Fyen, Langeland, Taasinge og Møen, Laaland og Falster straks at forkynde ovenstaaende Brev, indkræve Havren og bestille Skibe til at indtage den ved nærmeste Ladested og føre den til Halmstadt, hvor den skal leveres til Proviantmester Lauge Beck. T. 10, 416. K.

9. Sept. (—). Befaling til alle Fogder, Embedsmænd, Herredsfogder, Ridefogder og andre, som i Lensmændenes Fraværelse have Befaling, i Sjælland at indkræve Havren efter nærmere Anvisning af Herlof Skafue, Landsdommer i Sjælland, der skal hjælpe Lensmændene med Indkrævningen, og skaffe Skibe i Købstæderne ved Søsiden, der kunne føre Havren til Halmstad. K.

— Befaling til Borgerskabet i Købstæderne i Sjælland at hjælpe Herlof Skafue med at indkræve Fetaljen i Købstæderne og skaffe ham Skuder, der kunne føre Fetaljen til Halmstad. K.

— Forleningsbrev for Christoffer Lauritzen paa Kronens Part af Tienden af Fuolebye Sogn i Safbro Herred, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 71 b.

— Forleningsbrev for Erich Vogenssen paa Kronens

[1] Lensmændene i Sjælland, Fyen, Langeland, Taasinge og Møen opregnes med deres Len, men her nævnes ingen Lensmænd for Laaland og Falster, hvorimod den i T. optagne Brevtekst (og K.) udelukkende er rettet til Laaland og Falster.

Landgilde af de i Staael[1] Sogn i Hing Herred liggende Kirkegaarde og Kirkebol, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 72.

9. Sept. (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Koruitz Viffert til Nes paa Hald Len, som Hr. Otte Krumpen sidst havde i Værge, med det Sund- og Brokorn, som oppebæres i Lenet. Han maa have Ladegaarden og al Avlen, mod aarlig i 2 Terminer, til Paaske og Michaelis, at svare 1000 Dlr. deraf, og Halvdelen af den uvisse Rente. Han skal tjene Riget med 10 geruste Heste og maa ikke beregne Kongen nogen Tæring, naar han rejser i Kongens Ærinde inden Riget. Han skal holde Slottet og Ladegaarden ved skellig Bygning, derimod vil Kongen bekoste Arbejdet, naar der skal bygges noget betydeligt. Endvidere skal han holde Broer og Færger i Stand og skal, naar Kongens Vej falder der forbi, underholde Kongen 2 Nætter »paa vort eget Bord og med vore egne Heste«. R. 10, 73 b.

— Aabent Brev til Bønderne i Jylland, hvem de end tjene, at Danmarks Riges Raader i Betragtning af den store Pengeudgift til Krigsfolket, der nu skal rykke op mod Fjenderne, have bevilget en almindelig Skat af Bønderne over hele Riget, der, for at alt kan gaa ligeligt til, skal skrives saaledes, at hver skal give 4 Sk. af hver plovfærdig Okse, hver Ko og hver Hest, 2 Sk. af hvert Ungnød og hvert Øg og 1 Sk. af hver Kalv, hvert Faar, hver Ged, hvert Svin over 1 Aar gammelt og hver Fole eller Føl, som ikke er 1 Aar gammelt. Skatten skal leveres paa Kiøpnehafns Slot inden St. Mortens Dag, og kun Adelens egne Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. De nedennævnte skulle skrive og oppebære Skatten og give hver Bonde en Seddel paa, hvor meget han skal udgive; Lensmændene og deres Fogder og Skrivere skulle være dem behjælpelige hermed, saafremt de ikke ville regnes for ulydige. — Skatten skal oppebæres i Riber Stift af Christiern Lange, i Aarhus Stift af Hans Lauritzen, Stiftsskriver i Viborig Stift, i Viborig Stift af Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, og i Vendelboe Stift af Renteskriver Pouel Hardboe. T. 10, 419.

— Til Borgemestre og Raad i Kiøge. Da mange flytte ud af Byen, fordi de ikke ville holde borgerlig Tynge med andre Undersaatter i Byen, maa de herefter, saa længe Fejden varer, ikke tillade nogen at flytte ud af Byen; gør nogen det, skulle de melde det, for at Kongen kan lade det straffe. T. 10, 420 b.

[1] Stadil.

10. Sept. (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for Jens Jude paa en under Børlum Kloster liggende Gaard, kaldet Fladberg, som Frantz Banner har opladt ham, uden Afgift, og paa Kronens Part af Tienden af Gierum Sogn, den ene Halvpart uden Afgift, den anden for en rimelig Afgift, som han skal blive enig med Stiftsskriveren om. R. 10, 72. K.

14. Sept. (**Helsingborg**). Forleningsbrev for Peder Vinter til Nandrup paa Kronens Part af Tienden af Tetzør[1] og Flade Sogne i Nørre Herred paa Mors, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 73.

— Lignende Brev for Niels Mouritzen paa Kronens Part af Tienden af Spentrup Sogn i Hald Herred. Udt. i R. 10, 73. K. (i Udt.).

— Til Eskyld Giøe. Da Borgerne i Ottense have berettet, at de have en meget lang Vej at skibe det Gods, som skal udføres fra Byen, men at de med god Belejlighed kunde skibe Godset, hvis de med deres Skuder og Skibe kunde komme gennem den Bro, som ligger for Kierteminde, skal han lade Broen ved Kierteminde gøre i Stand og lave en Vindebro derpaa, saa Borgerne i Ottense kunne komme igennem med deres Skibe. Han skal lade det sædvanlige Brokorn oppebære og befale Byfogden at tage 8 eller 4 Sk. efter Skibenes Størrelse i Told af hvert Skib, der løber igennem Broen. T. 10, 418.

16. Sept. (—). Befaling til Mogens Falster straks med dette Bud at hidsende alle de Penge, som han i Albrit Oxes Fraværelse har oppebaaret af Skatten paa Laaland, da Kongen behøver en stor Sum Penge til Krigsfolkets Oprykning, og underrette Peder Oxe om, hvor meget den Havre, der skal oppebæres paa Laaland og Falster, kan beløbe sig til, hvor meget der er indskibet deraf, og hvor snart det kan komme, samt hvad der allerede er sendt afsted af den Fetalje, Købstæderne skulle levere, og hvor meget der ligger rede. Hvad der ikke er sendt afsted af Havren og Fetaljen skal han sørge for hurtigst muligt kommer til Halmstedt. T. 10, 417.

— Aabent Brev til Bønderne i Helsingborg Len, Froste, Villandz og Giers Herreder, hvem de end tjene, at Otte Brade, Embedsmand paa Helsingborg, skal udtage 200 raske Karle til Skansegravere af Gaardmænd, ledige Karle og Pebersvende og, hvis disse ikke slaa til, af bosiddende Bønder. Bønderne skulle

[1] Tødse.

lægges i Læg og give hver udtagen 14 Dages Kost, 3 Mk. Penge og en god Økse. Skansegraverne skulle møde, hvor Otte Brade befaler. K.

16. Sept. (**Helsingborg**). Lignende Brev til Bønderne i Malmø Len, Albo og Fers Herreder, at Biørn Kaas skal udtage 200 Karle til Skansegravere, og til Landzkrone Len, at Jørgen Marsuin skal udtage 100 Karle. K.

17. Sept. (—). Befaling til Jørgen Munck straks at udtage i Frederichsborg Len 100 unge Karle til Skansegravere, saa de kunne være rede til straks at rykke op, naar han faar nærmere Ordre; enhver skal have Underholdning til 14 Dage og en god Økse med sig. K.

— Til Tolderen i Olborg. Naar nogen vil give Dalere i Told i Stedet for Rosenobler, skal han for hver Rosenobel tage $4^1/_2$ gl. Dlr. eller 5 ny Dlr.; de, der ville give Rosenobler, maa ikke besværes derud over. K. Udt. i T. 10, 417 b.

— Til Henrich Mogensøn, Tolder i Helsingør. Da flere af Kongens Undersaatter, der sejle øst- eller vestpaa, have begæret, at deres Toldsedler maa komme til at lyde paa, at de have hjemme i Bremen, Hamborg, Embden eller andensteds uden Riget, for at de dermed kunne fri deres Skib og Gods, naar enten Fjenderne, polniske Fribyttere eller andre ildesindede komme til dem i Søen, og ligesaa at de, der faa Toldbreve paa Narven, tillige maa faa Toldsedler paa Riig, bemyndiges Henrich Mogensøn til at udstede saadanne Toldsedler, men han skal passe paa, at disse Toldsedler ikke misbruges til Kongens Skade. T. 10, 421[1]. K.

18. Sept. (—). Kvittans til Otte Brade paa 500 Dlr., som han nu har leveret Daniel Rantzov paa Kongens Vegne af de 1000 Dlr., han skyldte Kongen. K. Udt. i R. 10, 468 b.

19. Sept. (—). Til Peder Oxe. Det Daavildt, han har faaet Ordre til at lade fange og sende til Bremen, maa han lade fange ved Roskild; Jægermester Adam Normandt skal skaffe ham Kongens Rekker og selv være tilstede, for at Vildtet kan blive fanget og indskibet uden Skade. Da der endnu mangler 13,000 Dlr. til Knægtenes Betaling og 18,000 Dlr. til de i Ystedt, Malmø og Halmstedt liggende Ryttere, hvilke Penge han dog venter skulle ind-

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 419.

komme i denne Uge, har han spurgt om, hvem der først skal betales, Rytterne eller Knægtene; Kongen finder det dog bedst, at de alle blive betalte paa en Gang, for at ikke nogle skulle undskylde sig for at drage op, med at andre blive liggende, og for at der ikke derover skal opstaa andet Klammeri, hvorved Oprykningen kunde blive forhindret. Da Oprykningen lige staar for, skal han bruge alle Midler for at skaffe de nødvendige Penge, da han jo siden kan betale tilbage med de Penge, der komme ind; men kan han paa ingen Maade skaffe Pengene, skulle Rytterne betales først. T. 10, 421 b.

20. Sept. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Kongen, der har bragt i Erfaring, at mange fremmede Folk bosætte sig i hans Lande, har ladet affatte nogle kristelige Artikler om Religionen og sendt dem til alle Superintendenterne med Befaling til at overhøre alle fremmede, der i de sidste 2 Aar ere komne eller herefter komme ind i Kongens Lande og bosætte sig der, i disse Artikler, da det er at formode, at mange af disse fremmede have en anden Mening om Religionen og Gudstjenesten end Kongen og hans Undersaatter, hvoraf der med Tiden kan opstaa Uenighed baade i Lærdom og Ceremonier. De fremmede, der ikke ville antage Artiklerne, maa ikke bo i Kongens Lande og skulle, hvis de ville undgaa Straf, forlade disse med Hustru, Børn og Gods inden 3 Dage efter Overhøringen. De, der kun paa Skrømt antage og sværge paa Artiklerne, men handle anderledes, ville uden Naade blive straffede paa Liv og Gods. Borgemestre og Raad i Købstæderne maa ikke optage fremmede i Borgerskabet eller tillade dem at bo i Byerne uden Vidnesbyrd fra Superintendenten og Sognepræsten om deres Tro. Trykt Patent (med latinsk, dansk og tysk Tekst) i Provinsark. i Odense [1].

— (**Helsingborg**). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at købe det bedste Fad Vin, der kan faas i Helsingør, og levere det til Feltøversten Daniel Rantzov eller dennes Tjener. Orig.

21. Sept. (—). Befaling til samme at lade noget Gods, tilhørende Dronningen af England, hvilket er om Bord paa et fra Dantzig kommende Skib, der føres af Morten Jonssøn, passere

[1] Tr.: Trykt Udgave 1569 (af Mandatet og Artiklerne) og senere Udgaver. Derefter trykt hos Pontoppidan, Annales eccles. Danicæ III. 419 ff. Ny kirkehist. Saml. IV. 234 ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 126 ff. Secher, Forordninger I. 420 f. (kun Mandatet).

frit; derimod skal han fortolde det andet Gods, Skibet ogsaa har inde. Udt. i T. 10, 424.

21. Sept. (**Helsingborg**). Kvittans til samme paa 1200 ny Dlr., som han 17. og 20. Sept. har sendt Kongen med dennes Kæmmerér Eggert Ulfeldt af dette Aars Lastepenge. Orig.

— Aabent Brev, hvorved Henning Quitzovs Pant i Antvorskouf Klosters Gods Jersore med 1 Gaard i Nørre Østerbølle[1] forhøjes med 1000 Dlr., hvilke han paa sin Hustrus[2] Vegne har udlagt af de 4000 Dlr., som det tilkom Eiler Rønnou at betale af de 40,000 Dlr., hvorfor han selvtiende havde sagt god for Kongen til Hertug Ulrich af Meklenborg; Henning Quitzov faar tillige Pant for Pengene i Kronens Herlighed af 2 Kirkegaarde i Tofte i Skoubye Sogn i Fyen, der svare Landgilde til Bogense Kirke. P. 284. K.

22. Sept. (—). Tilladelse for Henning Quitzou til at indløse Kirckebye Gods i Sunds Herred i Fyen fra Christopher Johanssen. K. Udt. i R. 10, 161.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har modtaget deres Skrivelse, og da de deri skrive, at det nok skulde gaa med at sende Proviant til Halmstadt, hvis Lensmændene i de andre Lande ogsaa vilde være duelige, skulle de i Kongens Navn alvorlig befale Lensmændene at lade Fetaljen komme frem. Kongen vil, saa snart han kommer til Halmstadt, lade udgaa Mandat om, at alle skulle rette sig efter deres Ordrer. Kongen lader det blive ved deres Betænkning, da der ikke er Penge nok til, at man kan lade det staa, som Knægtene have faaet af Kommissen, skønt han gerne havde sét dette, for at man derved kunde gøre Knægtene villigere. Kongen bifalder Brevet til Christiern Munck, men de maa selv opgive en forstandig Krigsmand enten her ved Hoben eller hjemme, der kan sendes derop [til Norge] for at undersøge Forholdene, da Kongen ingen har hos sig, som han kan undvære, og de desuden ved, hvilke Danske der kunne bruges dertil; dog maa de ikke vælge Biørn Anderssen, hvem Kongen ikke vil undvære fra Slottet [Kbhvn.]; naar de underrette Kongen om, hvem det skal være, vil denne siden affærdige ham. De skulle forhandle med Skipperen paa det store Dantzicker Skib og se at faa det til Købs for en rimelig Pris; vil han ikke gaa ind herpaa, maa de sige, at de paa Kongens Vegne ville anholde det, og de blive da nok enige med ham, i hvilket

[1] Nørre Esterbølle, Skovby H. [2] Birgitte Rønnov

Tilfælde han skal forpligte sig til at møde med Skibet i Sundet inden en bestemt Tid; men staar han fast paa ikke at ville sælge Skibet, maa de lade det passere, da Kongen har skrevet et Brev til Dronningen af England, at han for hendes Skyld har ladet Skibet passere uden Told og Lastepenge, og dette Brev allerede er afsendt. De skulle underrette Tolderen i Helsingøer om Resultatet. De gemene Folk blandt de Dantzicker Fribyttere maa arbejde i Byen, men der skal passes paa, at de ikke undvige. T. 10, 424 b.

22. Sept. (Helsingborg). Befaling til de Købstæder i Sjælland, der endnu ikke have indskibet, end sige sendt, den paabudte Fetalje til Halmstad, om, Dag og Nat uspart, at fremsende den, da Kongen ellers vil lade dem saaledes afstraffe, at det skal blive andre et advarende Eksempel. K.

23. Sept. (—). Livsbrev for Bent Vind, Slotsskriver paa Helsingborg, paa 1 Gaard, kaldet Kongsgardt, i Rebbelberig By og Sogn, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 468 b.

24. Sept. (—). Forbud, under Fortabelse af Svinene, mod at inddrive Svin paa Kronens Skove i Laaland, naar der findes Olden, med mindre de tilforn ere brændte med Kongens Mærke (»Brænde«). Udt. i R. 10, 266 b.

— Aabent Brev, at Tønnis Jude, Byfoged i Helsingborg, maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saalænge han er Byfoged. K. Udt. i R. 10, 468 b.

— Til alle Kron-, Stifts-, Kloster-, Prælat-, Kannike-, Vikarie-, Kirke- og Præstetjenere i Kiøpnehafns, Roskilde, Skioldenes og Tryggevelde Len. Da Kongen behøver en stor Mængde Fetalje, særlig Øl, til Krigsfolket, der nu rykker op mod Fjenden, skal hver Bonde inden 8 Dage levere 1 Td. Øl med 10 Baand paa Tønden paa Kiøpnehafns Slot. Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot, skal lægge dem i Læg; kun Adelens egne Arvetjenere skulle være fri. T. 10, 426. K.

— Til Peder Oxe. Da Johan Foxals Faktor har begæret noget af det Byttegods, der tilfalder Kongen, i Betaling for de Penge, Johan Foxal har til gode, skal Peder Oxe, for at Kongens Bestillinger en anden Gang des flittigere maatte blive udrettede af Johan Foxal, lade denne faa af Byttegodset og deri ramme baade Kongens og Johan Foxals Tarv. T. 10, 426 b.

— Befaling til M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift,

at skaffe Hr. Hans Jensen, der en Tid har været Præst paa Orlogsskibene, et Kald i Fyens Stift, naar der bliver et ledigt. Orig. i Provinsark. i Odense[1].

24. Sept. (**Helsingborg**). Lignende Befaling til M. Hans Laugssen, Superintendent i Riiber Stift, om at skaffe Hr. Tøger Pederssen, der en Tid har været Præst paa Orlogsskibene, et Kald i Riiber Stift. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Kvittans til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa 500 ny Dlr., som han 13. Sept. har sendt Kongen med dennes Kæmmerér Eggert Ulfeldt af dette Aars Lastepenge. Orig.

— Lignende Kvittans til samme paa 300 Rosenobler og 700 gl. Dlr. af dette Aars Told. Orig.

25. Sept. (—). Kvittans til samme paa 200 ny Dlr., som han har leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Helsingborg af dette Aars Lastepenge. Orig.

— Lignende Kvittans til samme paa 120 Rosenobler, 600 gl. Dlr. og 200 ny Dlr. af dette Aars Told. Orig.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Tolderen i Riibe om af Tolden, som han oppebærer til Foraaret, at betale Frederich Knebell, Raadmand i Lybek, 1890 Dlr. for $58^1/_2$ [Stykke] Møllendske Lagen til 28 Dlr. pr. Styk og 14 Stykker Lempersche Lagen til 18 Dlr. pr. Styk, hvilke Kongen har faaet af denne til Krigsfolket, tage Kvittans derfor og tage de to af Renteskriver Niels Pederssøn til Frederich Knebell udstedte Kvittanser derpaa til sig. T. 10, 427.

26. Sept. (**Helsingborg**). Aabent Brev, at Hr. Nils Torstensen i Aar maa oppebære Kronens Part af Tienden af Rous Sogn i Lugude Herred, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 469.

— Til Peder Oxe, Hofmester. At sende Jacop Wintz op for at besigte Agershus kan ikke lade sig gøre, da han ikke kan undværes fra Knægtene og Frantz Brochenhus, hvis Løjtnant han er, paa ingen Maade gaar ind derpaa. Kongen vil, saa snart han kommer til Halmstedt, sørge for, at Provianten bliver uddelt ligeligt og til dem, der skulle have den, lade gøre Overslag over, hvad der hver Uge vil medgaa til Hoben, og tilskrive Peder Oxe al Besked derom. Han skal lade den Fetalje, der bliver sendt til Kongen og Krigsfolket efter Oprykningen fra Halmstedt, bringe ind i en sikker Havn paa denne Side Vardberg.

---

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. I. 61.

Naar Kongen kommer til Halmstedt, vil han sørge for, at de tomme Tønder siden kunne blive førte derfra til Lejren. Kongen haaber at stille baade Rytterne og Knægtene vel tilfreds; den væsentligste Grund til, at han har tøvet her saa længe, har ogsaa været at bringe alt i Orden med Krigsfolket, saa det ikke, naar det kommer i Marken, »mutter«, stamper eller gør Forhindring paa Toget. Kongen vil allerhøjst blive en 3—5 Dage i Halmstedt og haaber at gøre godt Arbejde, saa Peder Oxe snart skal spørge gode Tidender. Da Kongen ikke mærker noget til, at de skotske Krigsfolk i Sjælland følge efter, skal Peder Oxe sørge for, at de faa god Besked og hurtig komme herover. T. 10, 427 b[1].

27. Sept. (**Helsingborg**). Forleningsbrev for Hans Matzen, Kongens Tjener, paa 1 Gaard i Hagerup, uden Afgift. R. 10, 267. K.

28. Sept. (—). Til Bønderne i Fyens Stift. Da flere Lægsmænd ikke ville pante de Bønder, der ikke svare deres Skat i rette Tid, uagtet Kongens Breve paabyde dem det, selv om Bønderne ikke ere blevne fordelte med Loven, og da Bønderne med Magt hindre de Lægsmænd, der ville gøre det, heri, har Kongen befalet Erick Rosenkrantz, Embedsmand paa Ottensegaard, der i Kongens Fraværelse har Befalingen i Fyens Stift, at give Lensmændene, og i deres Fraværelse deres Fogder og Skrivere, Fuldmagt til at pante de forsømmelige Lægsmænd, indtil de levere Skatten, og at stævne de ulydige Bønder for Landsdommeren og tage Dom over dem. Se Kongens Embedsmænd igennem Fingre med nogen, ville de selv komme til at staa til Rette derfor. T. 10, 429[2].

— Befaling til Peder Hundritmark, Landsdommer i Fyen, at dømme de Bønder, der blive stævnede for ham for Ulydighed mod Lægsmændene, naar disse ville pante dem for resterende Skat, som Oprørere mod deres Øvrighed, saa andre kunne tage Eksempel deraf. T. 10, 428 b[3]. K.

— (**Engelholm**). Til Henrich Monssen, Tolder i Helsingør. Kongen er bleven enig med de skotske Kaptejner Durom og Meffen paa egne og Kaptejn Ekmans Vegne om, at de paa Lørdag skulle drage over og følge Kongen paa Toget, og har bevilget dem paa Regnskab: Durom 500 Dlr. i Klæde og 500 Dlr. i Penge,

[1] Tr.: Rørdam, Hist. Kildeskr. 2. R. I. 679 f. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 422 f.
[3] Tr.: Secher, Forordninger I. 424 .

Meffen 550 Dlr. i Klæde og 550 Dlr. i Penge, Ekman 250 Dlr. i Klæde og 250 Dlr. i Penge, hvilke Summer skulle afkortes i den første Afregning med dem. Henrich Monssen skal derfor straks udtage Klæde til ovennævnte Beløb i Helsingør, skaffe Pengene og betale Kaptejnerne; han skal siden betale Klædet og Pengene af Tolden. Da Hofmesteren og Kansleren ere blevne enige med den dantzscher Skipper om, at han skal sælge Kongen sit Skib og levere det i Sundet til Foraaret, hvis det da ikke gaar under, skal Henrich Monssen tage skriftlig Forpligtelse derom af Skipper, Styrmand, Højbaadsmand og »Schriffin« paa Skibet, tage Skipperens Søn, der er med, som Gidsel, indtil Skibet kommer i Sundet, og derefter lade Skipperen passere. Orig.

30. Sept. (**Halmstad**). Til samme. Da Kongen vil lade en Have plante ved Skanderborg Slot, skal han forskrive de paa indlagte Register opførte Træer og sørge for, at de blive leverede i Aarhus, hvor Holger Rosenkrantz skal lade dem hente. — Register paa de Træer, Jacop Urtegaardsmand begærer: 20 Morbærtræer, 20 Kvædetræer, 10 Figentræer, 10 hvide Blommetræer, 20 Moreltræer, 20 ungerske Blommetræer, 20 hvide vælske Kirsebærtræer, 30 Pæretræer af alle Slags, 30 Valnøddetræer, 20 Mandeltræer, 15 Johans Æbletræer, 15 Johans Pæretræer og 100 Æbletræer af alle Slags. T. 10, 430 b.

2. Okt. (—). Til Peder Oxe. Kongen har læst Kopien af det Brev, Hr. Carles de Mornay vil sende til Sverrig, og bevilger, at et saadant Brev maa afgaa, men Peder Oxe skal først læse Kopien og siden, naar Carles de Mornay har renskrevet Brevet, sammenholde Renskriften med Kopien og paase, at der ikke forandres noget deri, som kan være Kongen til Skade. Brevet skal saa sendes til Kongen, der vil skikke det ind i Sverrig. Han skal passe paa, at det i Randen tilsatte Ord »forte« ikke bliver glemt i Renskriften; han ser jo nok Meningen dermed. Kongen har tilladt, at Carles de Mornay, der er noget syg, maa blive 8 Dage paa Kiøbnehafns Slot for at lade sig kurere af Doktoren, hvorfor Peder Oxe skal skaffe ham Værelse og Underholdning paa Slottet og lade Doktoren komme til ham; efter de 8 Dages Forløb skal han lade sine Svende føre Hr. Carles tilbage til Kallindborg Slot. Han skal straks sende Oluf Tømmermand i Kiøbnehafn med 11 Tømmermænd til Kongen. T. 10, 431 b[1].

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 217 f. (hvor Brevet ogsaa er stilet til Johan Friis)

3. Okt. (**Halmstad**). Gældsbrev til Otte Brade, Embedsmand paa Helsingborig, paa 1000 Dlr. i Mønt. P. 292.

4. Okt. (—). Til Henrick Mogensen. Dronningen af Englands Tjener har atter begæret, at det store Dantziger Skib maa passere mod betryggende Forpligtelse, da Skipperen besværer sig ved at lade sin Søn blive her, indtil han kommer tilbage. Kongen har derfor tilladt Skipperen at passere med Skib og Gods, men Henrick Mogensen skal først tage Forpligtelsesbrev, affattet saa skarpt som muligt, baade af Skipper, Styrmand, Højbaadsmand og »Schrif[fin]« paa, at de igen ville møde med Skibet i Sundet om muligt i Aar eller inden 1. Maj eller senest inden Pinsedag [29. Maj], saafremt Vejret ikke forhindrer det eller Skibet gaar under; møde de ikke, maa Kongen antaste dem paa Liv og Gods, hvor han kan. Han maa godt indføre andre yderligt skærpende Artikler i Forpligtelsen. Mener han det nødvendigt at tage Forskrivning af Dronningen af Englands Tjener paa, at Skibet ikke skal blive opholdt i England, da er Tjeneren villig dertil. T. 10, 432 b.

5. Okt. (—). Befaling til Peder Oxe at sende 200 eller 300 Hageskytter til Otthe Brade, hvis denne forlanger det. Orig.

— Befaling til Otte Brade, Jørgen Bilde og Sten Bilde at have Opsyn med Landet i Kongens Fraværelse, opmane Bønderne og passe paa, at de Svenske ingen Skade gøre i Landet. Udt. i T. 10, 433 b.

— Befaling til Jørgen og Steen Biilde straks at begive sig til Otte Brade og raadslaa med ham om, hvorledes alt bedst skal ordnes, for at der kan blive gjort Fjenderne alvorlig Modstand, hvis de ville foretage sig noget. De skulle sørge for at skaffe sig god Kundskab og meddele Kongen hvad magtpaaliggende de erfare. K.

— Befaling til Hr. Peder Schram at lade Bønderne føre de Bord, han tidligere har faaet Skrivelse om, til Falckenborg, saa de sikkert ere der førstkommende Mandag [10. Okt.]. K.

6. Okt. (—). Til Peder Oxe. Kongen har tilladt den svenske Ridder Hr. Niels Byrgessen, der kom til ham i Helsingborg, at rejse til Tyskland, hvorfor Peder Oxe skal give ham Pasbord og lade 2 af sine Svende følge ham til Gedsøer. T. 10, 433 b.

— Befaling til Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, at levere Jens Kaas, Høvedsmand paa Elsborg, 20 Læster Rug og 30 Læster Byg til 24 Tdr. pr. Læst af Kronens Part af Tiendekornet for i Aar til Krigsfolket. T. 10, 434 b.

6. Okt. (**Halmstad**). Befaling til Steen Bilde til Vandous straks at indløse det Gods, som Else Ulstand, Tage Tottis Enke, og andre have faaet i Pant fra Klosteret [Herridsvad], da Kongen ellers vil blive nødt til at give en anden Klosteret i Befaling. T. 10, 434 b.

[**Omtr. 6. Okt.**] Søbreve for de Høvedsmænd, der skulle følge Admiralen i Østersøen. T. 10, 435.

7. Okt. (**Halmstad**). Pantebrev til Lauritz Skram til Korsøø paa Øuitz Kloster i Skaane, 18 [Gaarde] i Øuitz By og Sogn, 5 [Gaarde] i Svansheede, 1 [Gaard] i Askerødt, 12 [Gaarde] i Vreissel, 8 [Gaarde] i Torupe, Vester Mølle, Øster Mølle, Brønssel[1] Len, som er 10 [Gaarde] og 1 Fæste, 3 [Gaarde] i Sillerødt[2], 11 [Gaarde] i Vom, 12 [Gaarde] og 1 øde Mølledam i Frenninge, Saxhusse, 10 [Gaarde] i Allestadt, 5 [Gaarde] i Skarthofte, 2 [Gaarde] i Thierrebye, 2 [Gaarde] i Eilstrup[3], 9 [Gaarde] i Brandstadt, 1 [Gaard] i Upmaye[4], 2 [Gaarde] i Eillestrup[5], 8 [Gaarde] i Besptogerup, 2 [Gaarde] i Guldtorp, 1 [Gaard] i Røge[6], 2 [Gaarde] og Herligheden af 1 Kirkegaard i Oensstrøe, 1 [Gaard] i Langerød, 4 [Gaarde] og 1 Fæste i Huldtzrødt og 1 [Gaard] i Hulterup for 4000 Jochimsdlr. og 1000 Lod Sølv, hvormed han har indløst Godset fra Fru Elsse Ulfstandt, Tage Totts Enke. P. 285 (overstreget). K.

— Aabent Brev, at Niels Nielsen, Borger i Halmstad, maa, indtil han skelligen forbryder den, beholde en Halmstad Kirkes Jord, kaldet Munckeløcke, udenfor Halmstads Vesterport, hvilken Jord hans Hustrus Fader Suend Oelsen har indhegnet og brugt sin Levetid og hans Datter efter ham for aarlig Landgilde til Kirken, indtil den nu for nogen Tid siden med Urette er kommen fra hans Hustru. Han skal give en rimelig Indfæstning til Halmstad Kirke og siden aarlig svare Kirken sædvanlig Landgilde deraf. R. 10, 469. K.

— Befaling til Peder Oxe at levere Jens Fux, Kongens Enspænder, et af Bytteskibene paa c. 13 Læster, hvilket Kongen har givet ham. Udt. i T. 10, 436 b.

— Til samme. Orlogsskibene skulle holde Søen saa længe som muligt og gøre Fjenden alt tænkeligt Afbræk. Da Erick Munck melder, at de svenske Skibe ere i Søen, men at de Lubske ingen

---

[1] Brönslöf, Færs H. [2] Säljaröd, samme H. [3] Ilstorp, samme H. [4] Omma, samme H. [5] Ellestorp, samme H. [6] Ry, samme H.

Skibe have ved Kongens Flaade, maa der hurtig udrustes en 3—4 Skibe til Forstærkning; med disse Skibe kunde man ogsaa forsyne Flaaden med Proviant, saa den ikke behøver at drage hjem. Hvis der kan skaffes Klæde og Penge til Skotterne i Helsingør, saa de kunne komme over og Kongen kan faa Folkene samlede, er det det bedste. Kongen havde ment, at de andre 3 Fænniker Skotter, som han selv forhandlede med, vare komne herover, førend de andre kom til Helsingør, saa disse ikke havde faaet at vide hvad der var forhandlet med hine. Det gaar meget langsomt; nu da Rytterne ere villige, kan Kongen ingen Veje komme med Knægtene, der bestemt kræve de lovede 5 Maaneders [Løn], førend de ville drage op; da der ingen Penge er her og der ikke er Haab om saa snart at faa nogle fra Peder Oxe, ved Kongen ikke, hvorledes han bedst skal gribe Sagen an; imens forsømmes den bedste Tid og Provianten gaar med, saa der maa absolut skaffes Tilførsel til Lejren, særlig Havre, Brød og Øl. Han skal se at bringe Rytterne i Malmø op saa hurtig som muligt. T. 10, 436 b.

8. Okt. (**Halmstad**). Befaling til nedennævnte Købstæder at komme Kongen til Hjælp med N Daler, halvt i enkelte Dlr. og halvt i Mønt, og inden 28. Okt. (i de jydske Breve: alle Helgensdag [1. Nov.]) levere dem til Renteskriver Peder Hanssen paa Kiøbnehafns Slot mod Kvittans, da der behøves mange Penge til Krigsfolket, for at dette ikke af Mangel paa Penge skal rykke tilbage til Vinterlejrene. — Register: Kiøbnehafn 3000 Dlr.; Kiøge 800; Helsingør, Roschille, Stege og Nested hver 500; Kallundborg 400; Slangerup, Skelskøer, Korsøer og Slaugelse hver 300; Holbeck 200; Heddinge, Prestøe, Vordingborg, Nykiøbing og Ringsted hver 100. — Naskou 600; Nykiøbing i Falster 250; Stubbekiøbing 200; Rudkiøbing og Maribo hver 150; Nysted og Saxkiøbing hver 50. — Othense 1000; Assens 600; Suinborg 500; Kierteminde og Nyborg hver 300; Faaborg og Medelfart hver 200; Bogense 100. — Olborg og Aarhus hver 1000; Riibe 800; Kolding, Horsens og Randers hver 600; Varde og Viborg hver 300; Vedle og Nykiøbing i Mors hver 250; Ringkiøbing og Lemuig hver 200; Holdstebro 150; Skibe, Grindou, Ebeltoft, Hofbro, Mariager, Skagen, Sebye, Høringe og Tysted hver 100. — Malmø 1000; Landtzkrone 500; Helsingborg, Lund, Vee, Aahus, Ysted og Trelleborg hver 300; Semershafn og Falsterbo med Skanør hver 100. T. 10, 438. K.

Origg. (til Odense [1] i Provinsark. i Odense; til Aalborg i Provinsark. i Viborg).

9. Okt. [2] (U. St.). Meddelelse fra Otte Brochenhus til Kancelliet om, at Thomes Jørgenssen skal have Ordre til at drage rundt til nedennævnte Len for at udkræve Torsk. Lensmændene skulle betale Torskene og efter Thomes Jørgenssens nærmere Anvisning sende dem til Kiøpnehafn til den bestemte Tid. Lensmændene skulle forbyde at sælge eller udføre Torsk fra Lenene, førend Kongen har faaet dem, han har givet Ordre til at købe. — Register paa de saltede Torsk, der skulle leveres paa Kiøpnehafns Slot til Midfaste til Orlogsskibene. — Riper Len 20 Læster Torsk; Tranekier og Nyborg Len hver 15 Læster; Kallingborg, Draxholm, Korsøer, Stege, Rafnsborg, Kalløe, Aalborg og Schagen Len hver 5 Læster. — Summa 90 Læster. K. T. 10, 458 b.

— Meddelelse fra samme til Kancelliet om, at der skal skrives til nedennævnte om at købe Ærter og sende dem hid inden Midfaste. Kongen vil betale Ærterne, naar de komme. Lensmændene skulle forbyde at sælge eller udføre Ærter, førend Kongen har faaet dem, han behøver. — [Lensmændene i] Nykiøpings, Olholms og Rafnsborg Len hver 15 Læster; [Lensmanden paa] Halsted Kloster, Christen Anderssen, Byfoged i Nagskou, og Oluf Rosse hver 10 Læster og Abbedissen i Maribo 5 Læster. K. T. 10, 459 b.

— Befaling til nedennævnte Len at sende saltet Torsk til Brug paa Orlogsskibene til Kiøpnehafns Slot til Midfaste. — Nyborg Len 15 Læster; Rafuensborg, Kaløe, Aalborg og Skagen Len hver 5 Læster. Rel. Jochem Beck, Rentemester. Udt. i T. 10, 475 b.

12. Okt. (**Feltlejren paa Munkeheden**). Til Pouel Huitfeld. Da Peder Oxe har sendt Penge og Klæde til Halmsted, skal han indsætte Pengene i Halmsted, indtil de andre Penge komme, og straks med Skib sende alt Klædet til Lejren ved Vardberg. T. 10, 441.

14. Okt. (U. St.). Meddelelse fra Jachim Beck til Kancelliet om, at Hofmesteren har befalet, at Siluester Francke, der 28. Sept. 1569 leverede Kongen 21 Stykker beredt engelsk Klæde til 45 Dlr. pr. Styk, skal have Brev til Stiftsskriveren i Skaane om, at denne skal levere ham 21 Læster Byg paa Regnskab og under-

[1] Tr.: Aktstykker vedrør. Danmarks indre Forh. I. 81 f. [2] T. har urigtig: 9. Nov. 1570.

rette ham om, hvor og naar han skal modtage Kornet. Udt. i T. 10, 440 b. K. (i Udt.).

[**Omtr. 14. Okt.**] (**Feltlejren for Varberg**). Befaling til Jørgen Munk om i Aar at lade Henrick Mogenssen, Tolder i Helsingøer, oppebære Kronens Part af Tienden i Negene af Blistrop Sogn, uden Afgift. T. 10, 440 b.

15. Okt. (—). Tilladelse for Hr. Peder Bertelsen, Sognepræst i Falckenberg, til i 1570 og 1571 at oppebære Kronens Part af Tienden af Falckenberg og Skre Sogne, uden Afgift, da Fjenderne to Gange have røvet alt, hvad han ejede, og afbrændt hans Gaard og Kongens eget Krigsfolk nu har frataget ham hans Tiende og alt, hvad han skulde føde sig selv, Hustru og Børn med. R. 10, 469 b. K.

16. Okt. (—). Kvittans til Fru Riigborg til Julschof, Hans Johansens Enke, paa hendes Regnskab for Indtægt og Udgift af Silckeborg Len fra den Dag, da hendes afdøde Mand overtog dette Len, indtil sidste 1. Maj, da hun overleverede det til sin Søn Hans Johansen, og af Alling Kloster fra 1. Maj 1562 til 1. Maj 1563 samt for de i samme Tid oppebaarne Skatter. R. 10, 74 b. K. (underskrevet af Otte Brockenhus).

— Til Holger Rossenkrantz i Aarhuus Stift, Jørgen Rossenkrantz i Riber Stift, Axel Juel i Viborig Stift, Palle Juel i Vendelbo Stift og Erich Rossenkrantz i Fyens Stift. Kongen har, da det kan formodes, at Krigsfolket efter Erobringen af Vardberig ikke vil rykke ind i Sverrig, medmindre det bliver forsynet med Laanepenge til at staffere sig for, ladet Breve udgaa til Købstæderne om en Hjælp. Da det imidlertid kan befrygtes, at denne ikke vil blive leveret til den bestemte Tid, hvis den ikke flittig bliver indkrævet, skulle de rejse rundt til Købstæderne for at indkræve Hjælpen og siden sende den til Kiøpnehafns Slot med deres eget paalidelige Bud. De skulle ogsaa sørge for, at Kvægskatten bliver fremsendt inden St. Mortens Dag. T. 10, 441 b. K.

17. Okt. (—). Kvittans til Pouel Huitfeldt paa 100 Dlr. i Markstykker, som han har leveret Adam Platou, Hofsinde, der igen har udgivet dem paa Kongens Vegne. Udt. i R. 10, 470.

19. Okt. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen tilbagesender de tilsendte Breve til Kongen og Admiralen fra Hertug Mogens's Raad, da de ikke have ladet nogen Betænkning om Svar derpaa medfølge, og befaler dem at opsætte et Svar og sende

det hid til Underskrift og Besegling. Som Peder Oxe vel nok husker, blev det bestemt, at der skulde sendes et helt Smedjetøj med Ambolt, Hammer, Tænger og andet Tilbehør samt Stenkul hid; nu skal Smedjen bruges hvert Øjeblik, men da der i det hele kun er kommet 2 Blæsebælge, maa Kongen se, om han kan skaffe det øvrige i disse udplyndrede Egne, hvilket vil være meget usikkert, og han skal først lade brænde Kul til Smedjen; som Følge af denne Efterladenhed og Forglemmelse forhales saaledes meget, som ellers kunde være udrettet i en Fart. T. 10, 442 b.

20. Okt. (**Feltlejren for Varberg**). Aabent Brev til Købstæderne i Sjælland, at Kongen, der straks har Brug for den sidst paalagte Hjælp, har befalet Herlof Skafue, Landsdommer i Sjælland, at drage rundt til alle Købstæderne i Sjælland, indkræve Hjælpen og straks sende den til Kongen. T. 10, 443. K.

21. Okt. (—). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, at tage af Tolden de Penge, som Daniel Rantzov, Feltøverste, dels paa egne, dels paa Lorentz von Buckwaldtz Vegne skylder ham, indskrive det i sit Regnskab og sende Daniel Rantzovs Gældsbeviser hid. Orig.

22. Okt. (—). Til Peder Oxe. Da Kongens Skibshøvedsmænd have klaget over, at der imod Skibsartiklerne og Kongens Tilsagn gøres dem Hinder paa deres Part af Byttet, idet der kun bydes hver lige saa meget som 4 Baadsmænd, skal han paase, at de faa den dem efter Skibsartiklerne tilkommende Part i Byttet, undtagen i Skibene. — Seddel: Kongen havde tilladt Admiral Peder Munck forlods at faa de 100 Knipper Hør og 5 Fade Talg, der fandtes paa den danske Admiral; da han nu klager over, at man alligevel vil afkorte det i hans Part af Byttet, forbydes dette Peder Oxe. T. 10, 444 b.

23. Okt. (—). Til samme. Hoslagt sendes ham en Skrivelse fra Dr. Jachim Hinck med Befaling til at levere dennes Bud de 10 Øksne, som han i Aar i Følge Kongens tidligere Brev skal have i Stedet for Aal, Negenøjen og Besolding. Angaaende de øvrige Punkter i Skrivelsen skal han blive enig med Jachim Hinck. T. 10, 445. K.

24. Okt. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har modtaget deres ved Axel Viffert overbragte Skrivelse og har af Axel Viffert erfaret, at de Folk, han var sendt ud for at antage, vare gaaede til Skibs nogle Dage før hans Ankomst. Brevet til Greverne Erhart

og Johan af Ostfriisland tilbagesendes underskrevet og beseglet med Befaling til at sende det afsted med en forstandig Karl, der kan skaffe grundig Besked om, hvorledes det staar til der, og hvorvidt der er Praktikker for til Kongens Skade, og bringe skriftligt Svar tilbage. Axel Viffert, der skal sendes til Norge for at undersøge Forholdene med Agershus Slot og Len, sendes til dem for at faa Besked. Den svenske Niels Børgessen maa faa Underholdning i St. Knudtz Kloster i Othense. Kongen har paa Statholder Henrick Rantzous Skrivelse svaret tilbage med dennes egen Dreng, at han paa Kongens Vegne skal antage sig Regeringen. Hoslagt sendes et Brev fra Hertug Magnus med Befaling til at opsætte Svar derpaa og med det første tilskrive Kongen deres Betænkning derom. Kongen har modtaget de af Peder Oxe hidsendte Penge af den Sum, der er lovet Ryttерne, og takker ham for hans Flid dermed. T. 10, 445 b.

24. Okt. (U. St.). Meddelelse fra Jachim Beck til Kancelliet om, at Hofmester Peder Oxe har befalet, at Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, skal have Ordre til at levere Hans Tessing i Lubeck 26 Læster 4 Tdr. Byg eller Malt, hver Læst regnet til 42 Tdr. sjællandsk Maal og til en Pris af 50 Dlr., som Betaling for $1304^1/_2$ Dlr. $1^1/_2$ Ort. Udt. i T. 10, 446. K. (i Udt.).

28. Okt. (**Feltlejren for Varberg**). Befaling til Steen Bilde at skaffe Peder Laursen, der er kommen fra Sverrig, men nu er Kongens Tjener og skal opholde sig nogen Tid hos Steen Bilde, Underholdning, gennemlæse de Breve, han skriver til Sverrig, og sørge for, at de blive sendte derind og komme Adressaterne i Hænde. T. 10, 446 b. K.

— Til Otte Brade. Meddelelse om ovenstaaende. Peder Lauritzen har været Kong Erichs Admiral over hans lille Flaade, men har nu svoret til Kongen og vil skrive ind i Sverrig til Bedste for Kongen. K.

29. Okt. (**Kbhvn.**). Optegnelse om, at Arent Eeman i Lubeck, der endnu har 670 Dlr. 2 Mk. danske til gode for Rør med Tilbehør, som Hr. Magnus Gyllenstierne og Hofmester Peder Oxe have købt af ham, i Betaling skal have 14 Læster Rug paa $1^1/_2$ Td. nær, hver Læst beregnet til 36 Tdr. og til en Pris af 48 Dlr., hos Stiftsskriveren i Alborg. Udt. i T. 10, 446 b.

— (**Feltlejren for Varberg**). Til Peder Oxe. Hoslagt sendes ham en ny Supplikats fra Alexander Gielisch med Befaling til

at undersøge hele Sagen og stille ham tilfreds, saa Kongen kan blive fri for videre Overløb. T. 10, 447.

30. Okt. (**Feltlejren for Varberg**). Aabent Brev, at Kongen har taget Peder Lauritzen, [en svensk Mand][1], i sin Tjeneste og har sendt ham til Steen Bilde, efter hvis Ordre han skal lade sig bruge i Rigets Tjeneste. R. 10, 470 b. K.

— Aabent Brev til Bønderne i Fiere Herred, hvem de end tjene, at Kongen nu, da de ved deres Fuldmægtige have bedt om Tilgivelse, fordi de mod deres Ed have gjort de Svenske Tilførsel med Skatter, Gærd og andet, ogsaa har tilgivet dem deres Brøde; dog skulle de saa herefter være Kongen tro, møde, hvor Jens Kaas, Embedsmand paa Elfsborg, befaler, for at sværge til ham paa Kongens Vegne og ikke have noget Samkvem med Fjenden eller gøre denne Tilførsel. De skulle udgøre saa mange Skytter som muligt af Herredet og forsamle dem, hvor Jens Kaas tilsiger, for at de, hvis Kongens egne Krigsfolk ville røve i Herredet, kunne forhindre det og ellers lade sig bruge efter Jens Kaas's Ordrer. Ligeledes skal hver Gaard give et godt Slagtenød, ikke ringere end en god Ko, og have det rede, saa det straks kan leveres, naar Kongen befaler. Det resterende af den paabudte Gærd skulle de straks sende til Elfsborg. T. 10, 447 b. K.

31. Okt. (—). Til Peder Oxe. Da Knægtene nære godt Haab om at erobre Varberg, hvis det bliver alvorlig angrebet, og Kongen siden vil gøre et Tog ind i Sverrig, skal han se at faa endnu en 1000 eller 2000 Knægte ind i Riget. Udt. i T. 10, 449.

— Befaling til Lauge Beck straks at sende alt det Flæsk, Sild og saltet Kød, som han har af Kongens, til Lejren, hvor det skal leveres til Coruitz Viffert. K. Udt. i T. 10, 449.

— Befaling til Henrich Monssen at løsgive Simen Burmand af Englands Skib, der blev anholdt i Sundet, fordi han havde fordulgt nogle Klokker og noget Klokkemalm, da Kongen for Dronningen af Englands Skyld har eftergivet Simen Burmand denne Sag. K. Udt. i T. 10, 449 b.

2. Nov. (—). Til Peder Oxe. Kongen har faaet Underretning om, at den polske Statholder Kotkavitz skal udruste 10,000 Mand Ryttere og Fodfolk i Wilden, hvilke han paa Kongen af Polens Vegne vil føre til Reuel og derfra med Skibe til Sverrig.

[1] Efter Overskriften.

Skønt Kongen ikke rigtig tror derpaa, kan det jo ikke skade at passe godt paa, og Peder Oxe skal derfor sende en forstandig Karl til Polen for at skaffe grundig Besked derom. Ligeledes har Kongen hørt, at den Skipper fra Dantziig, der var her i Sundet med det store Skib og tillige med sin Styrmand, Højbaadsmand og »Schifuit« forpligtede sig til at føre Skibet tilbage igen i Sundet, har i Sinde, for at slippe fra sin Forpligtelse, for et Syns Skyld at lade Skibet tage fra sig, saaledes at han dog sikrer sig Betaling for det. Kongen mener derfor, at der bør skrives til Dronningen af England, at Kongen for hendes Skyld har ladet Skibet passere, skønt han havde stor Brug for det og havde besluttet sig til at beholde det, hvorfor han, da Skipperen trods sin Forpligtelse skal ville bruge Praktikker for at narre Kongen for Skibet, beder hende sørge for, at Skibet, naar det har losset, bliver sendt til Sundet igen. Han skal straks opsætte et saadant Brev og sende det hid til Underskrift. Kongen mener, at denne Brevviser Anthønis Wastlin bør sendes afsted med Brevet; da Anthønis Wastlin efter sin Beretning har 2 Aars Pension til gode, skal Peder Oxe betale ham og desuden give ham noget til Tæring. T. 10, 450 b.

2. Nov. (Feltlejren for Varberg). Aabent Brev til alle Herredsfogder i Viborg Stift, at de, da en Del af Kirkeværgerne og andre, der have fæstet Kronens og Kirkens Part af Tienden i Viborg Stift af Stiftsskriver Hans Lauritzen, ikke ville svare hvad de have lovet, hver i sit Herred skulle indkræve alle Restancer af Tienden og Kirkernes Landgilde efter de Registre, som Hans Lauritzen leverer dem. T. 10, 453.

— Befaling til Borgemestre og Raad i Nykiøbing i Mors at skaffe Stiftsskriveren i Vendelbo Stift, der mangler Loftsrum til Rug, en Gaard der i Byen, som er tilfalden Kongen efter Byfogden smstds. Udt. i T. 10, 450 b.

— Befaling til alle Regnskabsprovster og Kirkeværger i Tide at underrette Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, om, naar Kirkens Regnskab skal høres, for at han kan være tilstede og vide nogen Besked derom. Udt. i T. 10, 449 b.

— Befaling til alle Kirkeværger og Kirketjenere i Vendelbo Stift om efter nærmere Tilsigelse af Stiftsskriver Rasmus Pederssen at modtage Kirkernes Tiende og Landgilde, som Kongen ogsaa i Aar nødes til at oppebære til sit Brug, og med deres Heste og Vogne føre den hen, hvor Rasmus Pederssen befaler. T. 10, 452 b. K.

2. Nov. (**Feltlejren for Varberg**). Befaling til alle Kongens Fogder og Lensmænd i Vendelboe Stift at hjælpe Rasmus Pederssen med at indkræve Kongens Tiende og Rettighed, da en stor Del af Bønderne viser sig uvillig til at udgive den. K. Udt. i T. 10, 453 b.

— Til Bønderne i Vendelboe Stift, hvem de end tjene. Da en Del af dem staar til Restance med Maanedsskatten for sidste December, ligesom der ogsaa resterer noget af Madskatten i Vendelboe og Viborg Stifter, befales det dem straks at levere disse Restancer til Stiftsskriver Rasmus Pederssen. K.

[**Omtr. 2. Nov.**] (—). Til Rasmus Pedersen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift. Da der i Vendelbo Stift findes flere Præster, der have faaet deres Præstegaarde og Residenser fra Klostrene og Stiftets Gaarde, hvorfor Kongen intet Gæsteri faar af dem, skal han optage Registre over disse Præster og tage samme Gæsteri af dem som af andre Præster. T. 10, 450.

5. Nov. (—). Befaling til Stiftsskriverne i hele Riget at lade hver Sognekirke beholde saa meget af Kirkens Tiende, som behøves til at købe M. Hans Tomessens Salmebog, M. Niels Jesperssens Gradual og Jernlænker til Kirkens Bøger for. Udt. i T. 10, 456[1].

— Til Superintendenterne over hele Riget. Da den af M. Hans Tomessen, Sognepræst ved Vor Frue Kirke i Kiøbnehafn, udgivne og af de højlærde approberede Salmebog herefter skal bruges over hele Riget, skulle de befale alle Herredsprovster i deres Stift at give Kirkeværgerne Ordre til at købe et Eksemplar af denne Salmebog til hver Kirke. Da en stor Del af de danske Bibler, Kirkerne have købt, ere tagne ud af Kirkerne og bruges af andre, saa de fleste ere fordærvede og nogle maaske helt forsvundne, skulle de have Opsyn hermed og, hvor Bibler ere bortkomne, befale Kirkeværgerne igen skaffe dem til Stede. De skulle sørge for, at særlig følgende Bøger: den danske Bibel, Hans Tomessens Salmebog, Ordinansen, Manualen og den af M. Niels Jesperssen efter Kongens Befaling forfattede Gradual, der med det første vil komme i Trykken, blive indlagte i Kirkerne og med Jærnkæder lænkede til Degnestolen; blive disse Bøger borte ved Sognepræstens Forsømmelse, skal han dermed have forbrudt sit Præsteembede. De skulle drage Omsorg for,

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. I. 140. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 137.

at den ny Salmebog herefter bliver brugt i alle Skoler, og at ingen andre Salmebøger købes eller sælges paa Markeder eller andensteds; gør nogen dem Modstand heri, skulle de underrette Kongen derom, der saa vil finde Raad derfor. Det befales dem alvorlig at overholde dette Brevs Bestemmelser, saafremt de ikke ville have Kongens Unaade. T. 10, 456 b[1]. Orig. (til Superintendenten i Vendelbo Stift) i Provinsark. i Viborg.

7. Nov. (**Feltlejren for Varberg**). Befaling til Peder Guldenstierne og Hack Ulfstand, Ritmestre, straks at begive sig til Lejren med begge Fanerne, da Fjenden forstærker sig mere og mere og formodentlig vil foretage sig noget; for at Fjenden dog, hvis han vil gøre Indfald i Skaane, kan finde nogen Modstand, skulle de lade en 100 Heste af begge Faner blive hos Otte Brade. K. Udt. i T. 10, 458.

8. Nov. (—). Befaling til Rasmus Hanssen, Byfoged i Helsingør, at afkvitte Pauel Leberman, der har leveret Kongen Tyskøl for 36 Dlr. 2 Mk. i Mønt, denne Sum i den Sise, han skal give. K. Udt. i T. 10, 458 b.

12. Nov. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis[2]. Kongen bifalder, at Svaret paa Hertug Magnus's Skrivelse og Christoffer Valkendorfs og Elias Isenbergs Afsendelse opsættes, indtil Kongen selv kommer tilstede. Brevene til Henrick Rantzou og Bertram von Anefeldt om at hverve Knægte i Fyrstendømmet sendes dem til Besørgelse. Kongen tror ikke, at Mikel Gynge for Øjeblikket kan faa Skytter i Halland, oven i Købet er han nu nede i Skaane med sine Knægte og vil blive der indtil nærmere Ordre; derimod synes Kongen paa deres nærmere Betænkning, at det ikke vilde være uraadeligt at skrive til Holger Rossenkrantz og sende ham nogle Penge til dermed i Købstæder og paa Landet i Jylland at antage en 4—600 Karle, der ville tjene for Løn i Klæde og Penge ligesom andre Knægte; hvad de beslutte herom, skulle de straks sætte i Værk. Jacob Citzewitz's Skrivelse om hans Besolding og Tæring i Kongens Bestilling sendes dem med Befaling til at gøre det klart med ham. Da Jacob Citzewitz har bedt om at faa sendt Akterne fra Forhandlingen i Othense om Slesvig for at kunne affatte en Betænkning (»consilium«) derom, skal Johan Friis lade disse udskrive, sende ham

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. I. 140 ff. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 135 ff. [2] T. har ved en Fejlskrift: Johan Oxe.

dem og skrive til ham om at ramme Rigets Gavn deri. Dr. Zacharias's Udstedelse af en Orfejde maa opsættes, indtil Kongen selv kommer til Stede. T. 10, 454[1].

12. Nov. (Feltlejren for Varberg). Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len saa snart som muligt at sende Flæsk og Smør til Kiøpnehafn, uddele Byg til Byggryn blandt Bønderne i deres Len og sende de af Bønderne deraf malede Byggryn til Kiøpnehafn inden Fastelavns Søndag [5. Febr.]. — Skanderborg Len 3000 Sider Flæsk og 8 Læster Byggryn; Silckeborg Len 1500 Sider Flæsk og 6 Læster Byggryn; Aarhusgaard Len 1000 Sider Flæsk og 6 Læster Byggryn; Kaløe Len saa meget Oldenflæsk, som tilkommer Kongen af Lenet, og 4 Læster Byggryn; Olborg Len 3 Læster Smør, 4 Læster Byggryn og saa meget Oldenflæsk, som tilkommer Kongen af Lenet; Malmøe Len $3^1/_2$ Læst Smør; Børlum Kloster $8^1/_2$ Td. Smør; Draxholm Len $2^1/_2$ Læst 3 Tdr. Smør; Helsingborg Len 3 Læster 3 Tdr. Smør; Landtzkrone Len $2^1/_2$ Læst Smør; Ribe Len 2 Læster Smør; St. Knudtz Kloster $1^1/_2$ Læst Smør og Otthensegaard Len 15 Tdr. Smør. T. 10, 460 b. K. (til Brevet alene).

— **(Kbhvn.)**. Meddelelse fra Jachim Beck til Kancelliet om, at Peder Oxe har givet Ordre til, at det skal befales Erick Rossenkrantz med det allerførste at levere Hans Rossenav i Lubeck 16 Læster Byg i Kierteminde, hver Læst beregnet til 42 Tdr. sjællandsk Maal og til en Pris af 50 Dlr., som Betaling for Klæde; han skal have Kornet før Vinteren. T. 10, 459 b.

— Meddelelse fra Otthe Brochenhuus til Kancelliet om, at han 28. Sept. 1569 i Malmø efter Hofmesterens Befaling har udtaget Klæde, Arrask, Mackej, Saien, Sardug og Lærred til et Beløb af 996 Dlr. hos følgende lybske Kræmmere: Pouel Steffens, Engelbret Thenbeck, Helmer Schouf, Lodviig Holl, Diettrich Kub, Diettrich von Deuentyr, Chort Euighus, Frantz Brockman og Bertiil Hintze, hvilket Tøj blev sendt til Kongens Krigsfolk i Halmsted. Hofmesteren har bevilget, at Kræmmerne herfor maa faa $19^1/_2$ Læst 18 Tdr. Byg, hver Læst beregnet til 42 Tdr. og til en Pris af 50 Dlr., hvoraf Prioren i St. Knudtz Kloster i Otthense skal levere 8 Læster og Eskild Giøye $11^1/_2$ Læst 18 Tdr.; Kornet skal leveres Kræmmerne i Nyborg. T. 10, 460.

---

[1] Slutningen af Brevet er trykt: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 218.

13. Nov. (**Feltlejren for Varberg**). Til Peder Oxe. Kongen har af hans Skrivelse set, hvad han i Anledning af Ordren til ham om at lade nogle Hageskytter løbe her ind i Riget til Forstærkning af Knægtene har bestilt baade hos Henrich von Varborg og de 2 Høvedsmænd, der tidligere have været sendte ud efter Knægte, og hvad Axel Viffert har leveret fra sig til at hverve Knægte for, billiger det altsammen og befaler ham at lade Løbet gaa for sig saa snart som muligt. Kongen har befalet, at Fetaljeskibene skulle sendes tilbage, saa snart de have losset, men de have sikkert hidtil ikke kunnet komme herfra, da Vinden næsten hele Tiden har været dem imod (»under Øjen«), dog vil Kongen paany give Ordre til deres Tilbagesendelse. Kongen har givet Ordre til at skaffe ham Registre over den af Købstæderne fremsendte Proviant, men man har hidtil ikke kunnet faa bestemt Besked derom, da Skuderne ere komne ind i forskellige Havne og en Del er gaaet under. Kongen har nu kaldt Lauge Beck hid, og saasnart denne kommer, skal der blive sendt ham Registre over, hvad der er kommet til Halmstad eller til Lejren, og hvad der nu haves i Forraad. T. 10, 462.

14. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Kongen formedelst afdøde Feltøverste Daniel Rantzous Forbøn tillader, at Peder Kock maa bo i Otthense, bruge sin Næring der som andre Borgere og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i 5 Aar. R. 10, 161 b. K.

— Tilladelse for Hr. Peder Jenssen til i Aar at oppebære Kronens Part af Tienden af Stoubye Sogn, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 471.

— Fuldmagt for Michel Pederssen til at antage duelige Knægte i Giødinge Herred og andensteds; Kongen vil, saa længe de ere i Tjenesten, give dem 4 Gylden Mønt om Maaneden. Udt. i T. 10, 463.

— Til samme. Om Hvervning af Knægte. Han skal indtil videre blive liggende i Skaane med sine Knægte. Han maa nok gøre et Tog ind i Sverrig, men skal først raadføre sig med Otte Brade derom og se sig for, at han ikke sætter baade sig selv og Knægtene til. T. 10, 463 b.

17. Nov. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen bifalder, at Afsendelsen af Buddet til Polen opsættes, ligesaa af Brevet

til Dronningen af England. Brevet til Kongen af Polens Kommissærer sendes dem. T. 10, 464.

18. Nov. (**Feltlejren for Varberg**). Tilladelse for Jacob Rostrop til at indløse Spøttrup Gaard med tilliggende Gods fra Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krompens Enke. K. Udt. i R. 10, 75 b.

— Til Peder Oxe. Kongen sender ham følgende, der ere blevne fangne paa Vardberg, nemlig Jørgen Lauritzen, Hans Kraft, Lorentz von Coln og Anders Biørnssen med 4 Drenge, Matz Bothessen, Bent Erichssen med Hustru, Anders Skriver og Joen Skriver, hvilke have svoret, at de i 3 Maaneder ikke ville tjene mod Kongen. For at de ikke skulle foretage sig noget til Skade for Kongen eller melde [til Sverrig] hvad de vide om Vardberg Slot og andet, vil Kongen beholde dem de 3 Maaneder her i Riget, og Peder Oxe skal derfor skaffe dem Underholdning paa et af Slottene og sørge for, at de ikke lide nogen Overlast. Hvis de ikke alle kunne være paa et Sted, skal han anbringe de 4 førstnævnte med deres Drenge paa et Sted og Resten paa et andet. T. 10, 464 b.

19. Nov. (—). Følgebrev for Hack Ulfstand til Bønderne under Vardberg Slot, som Hans Holck tidligere havde i Værge. T. 10, 465. K.

21. Nov. (—). Fuldmagt for samme til paa Kongens Vegne at tiltale og forfølge de Knaber og fri Bønder i Vardberg Len, der have svoret til den Svenske, og tilholde sig deres Gods, saa vidt det kan gøres med Lov og Ret. R. 10, 471. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen bekræfter Peder Guldenstiernes Løfte til de Hofsinder og Adelsmænd, der nu have lovet at gøre et Tog ind i Sverrig, at de, saa længe Toget i Sverrig varer, skulle have samme Besolding som de tyske Ryttere, og lover i alle Maader at holde Peder Guldenstierne skadesløs for dette Løfte. R. 10, 75 b. K.

— Kvittans til Ifuer Kaas, Hofsinde, paa de 200 Dlr., som han i Aar skal svare i Afgift af det Gods, han har i Forlening paa Mors; dog skal han saa paa egen Bekostning og uden Besolding gøre et Tog ind i Sverrig. K. Udt. i R. 10, 76.

— Aabent Brev, hvorved Emmicke Kaas faar Befalingen paa Elfsborg Slot og over alle de svenske Bønder, som Jens Kaas har tvunget til Lydighed og hidtil har haft. Kongen vil aarlig give Emmicke Kaas Klæder og 100 Dlr. R. 10, 567. K.

21. Nov.[1] **(Feltlejren for Varberg).** Til Pouel H[u]itfeld. Michel Nielssen paa Ranø har begæret at maatte faa den Skibspart og det Gods tilbage, som Pouel Huitfeld efter kgl. Ordre har frataget ham. Da han kun er flygtet fra sin Gaard, fordi han ikke vilde tjene de Svenske, og det ikke kan bevises, at han har gjort de Svenske Tilførsel eller handlet imod Kongen i denne Fejde, skal Pouel Huitfeld ogsaa tilbagelevere ham Skibspart og Gods. T. 10, 466.

— Til Frantz Banner. Da Feltmarskal Josias van Qualen har klaget over, at Frantz Banner har opsat en Aalegaard paa Ø Klosters Forstrog uden i Forvejen at have vundet den paa tilbørlig Maade, skal Frantz Banner borttage Aalegaarden og ikke gøre Josias van Qualen nogen Forfang paa Klosterets Rettighed, førend han kan afvinde ham det med Lov og Ret. K. T. 10, 466 b.

— Til Bønderne i Ferre Herred. Kongen modtager deres gennem Jens Kaas gjorte Tilbud om at ville give 1000 Dlr. for nu at blive fri for at udgøre Skytter og befaler dem straks at betale Jens Kaas Pengene. T. 10, 467.

— Til Bønderne i Sjælland, Fyen, Laaland, Falster, Langeland og Taasinge, hvem de end tjene. Kongen har efter Indtagelsen af Vardberg Slot, for at ikke Krigsfolket til Skade for Kongens Undersaatter skal rykke i Borgeleje, forhandlet med dette om at gøre et alvorligt Tog ind i Sverrig, men da der dertil behøves en stor Sum Penge, have Danmarks Riges Raader bevilget en almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at osv. (ligelydende med Skattebrev af 9. Sept. 1569). Skatten skal leveres paa Kiøpnehafns Slot inden Nytaarsdag og skal i Kiøpnehafns, Roskilde, Skioldenes og Thryggeuelde Len opkræves af Biørn Anderssen, i Vordingborg, Kallundborg og Samsø, Korsøer og Holbeck Len, Soer Birk, Alsted Herred, Anduordskouf Birk, Abrahamstrup og Stege Len af Herlof Skafue, i Laaland og Falster af Mogens Falster, i Fyen af Renteskriver Matz Riber og paa Langeland og Taasinge af Tomis Jørgensen Skriver. T. 10, 467 b. K.

29. Nov. (Frederiksborg). Befaling til Hans Johanssen at lade kaste Ler i Vinter, begynde at brænde Mursten straks paa Foraaret og blive ved dermed om Sommeren; han skal brænde saa mange som muligt og, efterhaanden som de blive brændte, lade

[1] T. har urigtig: 1570.

dem føre til Skanderborg Slot, da der endnu behøves en stor Mængde Mursten til Bygningen der. T. 10, 469 b.

30. Nov. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe. Da Skibet Snuekatten skal sendes til Bæltet og blive der nogen Tid, skal han straks betale Skibsfolkene derpaa den dem tilkommende Løn, saa at Skibet med det første kan blive sendt afsted. T. 10, 469 b.

— Til samme. Da Kongen har bestilt et Gravmonument (»Begrebnis«) til sin Fader i Nederlandene, hvilket vil komme til at staa Kongen i næsten 3000 Dlr., og Mesteren, der skal lave det, straks vil have 1000 Dlr. paa Haanden, skal Peder Oxe skaffe Hans Guldsmed de 1000 Dlr., for at Arbejdet straks kan begynde. T. 10, 470 b[1].

— Befaling til Otthe Banner, Lauritz Skram, Niels Joenssen og Hans Johanssen at begive sig til Hald Slot, naar Coruitz Viffert, Embedsmand smstds., tilsiger, besigte Bygningerne paa Slottet og Ladegaarden, Befæstningen om Slottet og de under Slottet hørende Skove og give deres Besigtelse beskreven fra sig under deres Signeter. Hvis nogen faar Forfald og ikke kan møde, have de andre Fuldmagt til at tage en anden i Stedet. T. 10, 470.

— Til Holger Rossenkrantz. Da Hr. Jørgen Løcke paa sin Søster Fru Anne Løckis, Hr. Otte Krompens Enkes, Vegne nu har stillet Kongen tilfreds for de Mangler, der fandtes paa Skyts og andet Inventarium paa Hald Slot, saaledes som Holger Rosenkrantz nærmere kan se af Kongens Brev til Coruitz Viffert, skal han befale Pouil Harbo, Renteskriver i Nørrejylland, med det allerførste at begive sig til Hald Slot med nogle gode Mænd for at optage et nyt Inventarium. Da der findes meget Boskab, som er forhavet og tildels fordærvet, skal han give Pouil Harbo Ordre til at udtage det ubrugelige, registrere det og sætte det ind i Hospitalet i Viborg og til siden at optage Inventarium over det brugelige. T. 10, 470 b.

1. Dec. (—). Til Peder Oxe og Johan Friis. Da de melde, at der vil blive Mangel paa Krudt til Foraaret, skulle de i Tide bestille det nødvendige. De skulle sørge for, at Skibsbygningen gaar for sig, da der nu er kommet saa mange Planker fra Norge, at det Skib, som staar paa Stabelen, kan fyldes dermed, og Tøm-

[1] Tr.: Hist. Tidsskr. IV. 669

mermændene mene, at det skal blive fyldt inden Jul. Kongen vil ikke have noget at gøre med den i Matz Skiels Brev til Peder Oxe omhandlede Sag om den Lagmand i Stauanger, der har ihjelslaaet en paa Bergenhus og tilbyder at give Kongen 500 Dlr. derfor, men den maa gaa Rettens Gang. De skulle paa Kongens Vegne lade Daniel Rantzous Lig gelejde ærligt derfra til Rodbye, sørge for, at alt gaar ordentlig til, udkvitte dem, der ledsage Liget, faa dette afsted med det første og underrette hans Brødre derom, for at de med deres Slægt og Venner kunne være tilstede for at modtage det, naar det kommer over. Peder Oxe skal sende Kongen 300 Goltgylden og 200 Rosenobler, som ere sendte ham af Tolden i Bæltet og for Aalborg. T. 10, 471 b.

1. Dec. (**Frederiksborg**). Befaling til Søfren Kier, Tolder i Kolling, at betale Fru Karinne Krabbe, Niels Skiels Enke, hvem Kongen skylder 2833 Dlr., hvoraf der aarlig skal svares 6 gl. Dlr. af Hundredet i Rente, dette Aars Rente af Tolden for i Aar. T. 10, 473.

— Til Peder Oxe. Da Tommes Tennecker, Hans Fuxals Faktor, har klaget over, at han endnu ikke har faaet noget af Hans Fuxals Tilgodehavende betalt, skønt han tidligere har faaet kgl. Skrivelse derom til Peder Oxe, befales det denne at stille ham tilfreds og lade ham faa noget af det Kongen tilfaldne Byttegods i Betaling til en rimelig Pris, saa han ikke skal have noget at klage over. De Lastepenge, der tilkomme Kongen af 2 af Fuxals Skibe, det ene paa 14, det andet paa 18 Læster, der i Aar ere løbne gennem Sundet, maa afkortes i Fuxals Tilgodehavende. Hvis Hans Fuxal yderligere skal bestille Klæde eller andet til Kongen, skal Peder Oxe i Tide skrive til ham derom. Han skal se at stille ham tilfreds, for at han vedblivende kan være villig. T. 10, 473 b.

2. Dec. (—). Til Herlof Skaufue, Peder Hundermarck, Lauge Venstermandt, Axel Juel, Palle Juel og Greers Juel. Da mange af Kongens Undersaatter have klaget over, at de ved kgl. Stævninger og Befalinger tit drages fra deres Herreds- og Landsting, at mange Sager opsættes, og at de over Evne og mere end sædvanligt besværes med Brevpenge for de Domme og Breve, de skulle have beskrevne paa Herredsting og Landsting, have Kongen og Danmarks Riges Raad gjort en Skik[1] herom, hvilken sendes dem til For-

[1] Se 7. Sept. 1569

kyndelse paa Landstinget og til Efterkommelse; de skulle skrive til alle Herredsfogder om at rette sig efter den. T. 10, 474.

2. Dec. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen sender Eiler Krafse til dem med et Register over den Proviant, der findes paa Vardbierg, og hvad der end yderligere behøves, og befaler dem endelig ufortøvet at sende det manglende did, da Knægtene paa Slottet ingen synderlig Penge forlange, naar de kun blive forsynede med Proviant, og Slottet er af stor Betydning for Riget. De skulle sørge for, at de Sko og Støvler, som ere bestilte, hurtig komme til Lejren, hvis de ikke allerede ere sendte. Hr. van Donna har berettet, at Jacop Windtz Knægte have gjort Mytteri og nægtet at drage ind paa Elfsborg, indtil Hr. van Donna og Feltmarskallen[1] have lovet dem at skrive til Kongen om, at de maa faa flere Penge, at der straks maa blive sendt en Skriver til Elfsborg for at afregne med dem, og at de maa faa Forsikring paa deres Tilgodehavende ligesom de Knægte, der kom ind paa Vardbierg; de skulle sørge for, at disse Løfter blive holdte. T. 10, 474 b.

4. Dec. (—). Skøde til Lauritz Lembrich, Kongens Mundkok, og hans ægte Livsarvinger paa 1 Gaard i Closterstræde i Kiøpnehafn, som Jacob Ridesmaasvend boede i, og som han nu selv har i Værge. Han skal holde Gaarden vedlige med god Købstadbygning. R. 10, 267 b. K.

5. Dec. (—). Ekspektancebrev for Jørgen Michelssen, Renteskriver, paa det første ledige Kannikedømme eller Vikarie i Lunde Domkirke, dog tidligere Ekspektancebreve hermed uforkrænkede. K. Udt. i R. 10, 471 b.

— Til Peder Oxe. Da mange Bøsseskytter under Beskydningen af Vardbierg bleve saarede og de ingen Feltskær havde, lod Kongen sin egen Saarlæge Alexander Lasz helbrede dem og lovede ham Betaling derfor. Der sendes hermed et Register over, hvor mange han har lægt, og hvad han skal have for hver, med Befaling til at betale ham Pengene med Fradrag af de 100 Dlr., han fik før Oprykningen, da han klager over, at han mangler hvad han daglig skal bruge, og derefter straks sende ham tilbage hertil. T. 10, 475.

6. Dec. (—). Befaling til nedennævnte om at sende Pro-

[1] Josias von Qvalen.

viant til Vardbierg, selv skaffe Skuder til Transporten og tage Kvittans af Hack Ulfstandt for det leverede. — Folmer Rossenkrantz 500 Tdr. Brød og 5 Læster saltet Torsk; Erich Podbusk 30 Læster Malt sjællandsk Maal; Jørgen Pederssen, Tolder i Marstrand, 20 Læster Sild. Udt. i T. 10, 476.

7. Dec. (U. St.). Befaling til Byfogden i Roskilde at bestille 199 Par Sko til 12 Sk. Parret og 23 Par Knæstøvler til $2^1/_2$ Mk. danske Parret hos Skomagerne i Byen; Sko og Støvler skulle leveres paa Rentekammeret og derfra sendes til Feltlejren. Rel. Jachim Beck. Udt. i T. 10, 476.

10. Dec. (**Kbhvn.**). Pantebrev til Christen Skiel til Fussingøøe, Hofsinde, paa Beuglinge Slot og Len for 1908 Dlr., hvormed han har indløst Lenet fra Vincentz Jul, og 1200 Dlr., som hans Fader Albrit Skiel for sin Part har betalt af de 14,000 Dlr., hvorfor han og andre havde sagt god for Kongen til Hans Blomme. Han skal tjene Riget med 8 geruste Heste eller 8 væragtige Karle til Skibs, svare en aarlig Afgift af 300 Dlr., 15 Tdr. Smør, 10 Tdr. Oksekød, 6 Tdr. Faarekød, 150 Sider Flæsk, naar der er Olden, 100 røgede Gæs, 14,000 Hvillinger og 24 Vorder Kabliav og paa egen Bekostning levere Afgiften, hvor det befales ham, samt gøre Regnskab for alt Sagefald og Gaardfæstning, hvoraf han selv maa beholde Halvparten. Kongen forbeholder sig alt Vrag, der strander i Lenet. P. 288 b (overstreget)[1]. K. Orig. (skaaren og dat. 12. Dec.).

— (**Frederiksborg**). Kvittans til Hinrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, paa 8 Portugaløser, 100 Rosenobler og 450 Goltgylden. Udt. i R. 10, 268.

— Befaling til hele Raadet om at møde i Kiøpnehafn 8. Jan., da Kongen har noget vigtigt at forhandle med det om, og rette sig efter at blive der i nogen Tid. — Seddel i Jørgen Rossenkrantz's Brev: Da Kongen af Polen paany har skrevet til Kongen og begæret Afholdelsen af et Møde i Rostock mellem Kongen og den svenske Konge, hvilket Møde Kongen ogsaa vil besøge, saafremt den svenske Konge vil gøre det, skal Jørgen Rossenkrantz ordne sine Sager saaledes, at han, hvis Mødet bliver bestemt, straks kan rejse fra Kiøpnehafn til Rostock med de andre Forordnede. T. 10, 480.

---

[1] Udenfor er skrevet: Er igen løst.

11. Dec. (**Frederiksborg**). Meddelelse fra Jochim Beck til Kancelliet om, at Henrich Piphering i Olborg, hvem Kongen skylder 114 Dlr. for 19 Stykker Giøttings, skal have Brev til Stiftsskriveren i Viborg Stift om, at denne skal levere ham 2 Læster 12 Tdr. Byg sjællandsk Maal. Udt. i T. 10, 476 b.

13. Dec. (—). Befaling til Peder Oxe at lade Michel Høckelken komme løs og ud af Riget, da Ritmestrene Henrich van Plato, Jahan van Alden og Casper van Weedel paa dennes Vegne have forhandlet med Kongen i Lejren og opnaaet hans Løsladelse, mod at de have givet Kongen deres Brev og Segl, saaledes som vedlagte Kopi viser. T. 10, 480 b.

14. Dec. (—). Til Folmer Rossenkrantz. Da Skipper Hans Erreboe, Borger i Aarhuus, har berettet, at hans Skude, der var sendt fra Aarhuus til Kiøpnehafn med Proviant, er gaaet under i den store Storm, har Kongen for at bøde paa hans Tab givet ham en ved Aarhuus liggende Stangkrejert, der efter Hans Erreboes Beretning tidligere har været brugt som Vedskib til Aarhuusgaard, men nu ligger sunket og fuld af Vand og med Tiden vil blive raadden. Folmer Rossenkrantz skal derfor levere ham Stangkrejerten. T. 10, 481.

15. Dec. (—). Til Eiler Grubbe, Rentemester. Da Hans Drejers Børn have noget Gods, baade Klæder og andet, staaende, hvilket formodentlig med Tiden vil blive fordærvet, skal han straks lade nogle Borgere og Borgersker, som have Forstand paa sligt, vurdere Klæderne og det Boskab, som kan blive fordærvet, og derefter sælge det og anvende Pengene til Børnenes Bedste. T. 10, 481 b.

16. Dec. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Kiøge at modtage 8 Læster Rug af Stiftets Korn af Jens Elekier, Stiftsskriver i Sjælland, uddele det blandt Borgerne og give disse Ordre til at male det i Mel og bage Kavringbrød deraf, 4 Læster Brød af hver Læst Rug; Brødet skal sendes til Kiøpnehafn inden Kyndelmisse [2. Febr.] og leveres til Slotsskriver Niels Paaske. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

17. Dec. (—). Befaling til Søfren Kier, Tolder i Kolding, endelig at skaffe Ritmester Peder Gyldenstiernis Tjener Carnelius 247 gl. Dlr. og 23 Sk. lybsk, da det er meget magtpaaliggende. T. 10, 482.

— Befaling til Hr. Jørgen Lycke at skaffe Kongen 300 Læster Kalk, da Hack Ulfstandt til Foraaret skal bygge noget paa

Husene paa Vardberg Slot, der ere meget forskudte baade paa Mur og Tag; hvad Kalken koster skal blive betalt. T. 10, 482.

17. Dec. (**Frederiksborg**). Til Johan Friis. Kongen billiger Udrustningen af 3 Skibe og 3 Pinker og befaler ham at sørge for, at de af ham og Hofmesteren dertil foreslaaede Skibe og Pinker med det første komme ud, og at paalægge Høvedsmændene at passe paa, at de ikke sætte Skibene til. Da Kongen ikke kan give det polske Sendebud, der vil til Kongen selv, anden Besked end den, han allerede har faaet, skal Johan Friis se at afværge hans Rejse til Kongen, men kan han ikke det, skal han i Tide underrette Kongen derom, der saa ikke vil være hjemme. I Anledning af hans Bemærkninger om Halmstads Mangel paa Krigsfolk og om Krigsfolket meddeler Kongen ham, at han i Dag har faaet Skrivelse fra Hack Ulfstand om, at Krigsfolket i Gaar for 8 Dage siden er rykket ind mod Sverrig og har sendt Vognene ned fra sig til Skibs; Kongen mener ikke, at Halmstad har noget at frygte af Svensken, da denne ikke undsatte Vardbierg, der dog var ham af nok saa stor Vigtighed, men Johan Friis skal dog straks sende en til Halmstad for at undersøge Stillingen og skrive til Pouel Huitfeldt om at indberette hvad han mangler; kunde der sendes en 100 Mand ind i Byen, var det ikke uraadeligt. Da Kongen ikke har faaet noget Svar paa sin Skrivelse til Johan Friis og Hofmesteren om at smedde alle de Stralsunder, der vare paa de sidst tagne Skibe, paa Gallejen, ved han ikke, om det er sket, men hvis ikke, skulle de straks give Befaling dertil. T. 10, 482 b.

18. Dec. (—). Skøde til Christiern Olborg, Kongens Skibshøvedsmand, og hans ægte Livsarvinger paa de Kronens Boder i Kattesundet i Kiøpnehafn, som Eskild, forhen Prior i Anduorskouf Kloster, købte af Jørgen og Niels Stemp, og som nu Christiern Olborg selv har i Værge. Han skal holde Boderne vedlige med god Købstadbygning og aarlig svare sædvanlig Jordskyld deraf til Helliggejsthus. R. 10, 268. K.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Da den engelske Kaptejn har begæret Afregning og Betaling for de af hans Folk, der vare med ham til Skibs, skulle de, hvis der er Penge dertil, lade afregne med dem og betale dem, for at de siden skulle være villige, men hvis ikke, give dem noget paa Haanden. T. 10, 483 b.

— Befaling til Hr. Peder Skram at anvise Borgerskabet i

Halmstedt, der lider stor Mangel paa Ildebrændsel og ikke kan faa noget der omkring, Ildebrændsel mod Betaling i Kronens Skove i hans Len af Vindfælder og fornede Træer. T. 10, 484.

19. Dec. (**Frederiksborg**). Befaling til Peder Hanssen at levere Jochum Løwes Bud 100 Dlr. i Markstykker paa Regnskab. T. 10, 484.

20. Dec. (—). Forleningsbrev for Jacob Vind, Sekretær, paa det Kannikedømme i Riiber Domkirke, som er ledigt efter Oluf Munck; naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste i Kancelliet, skal han residere ved Domkirken. R. 10, 76 b. K.

21. Dec. (—). Befaling til Peder Hanssen, Renteskriver, at indskrive Petther Spanier, der skal bruges paa Orlogsskibene, for 20 Dlr. og 1 Hofklædning aarlig og levere ham dette. Orig.

22. Dec. (—). Bestalling for Anders Dauitsen, Borger i Halmstad, som Tolder og Sisemester i Halmstad. R. 10, 472. K.

24. Dec. (—). Forleningsbrev for Peder Stub paa Provstiet i Vendsyssel, som er ledigt efter nu afdøde M. Henrich Giercknes, uden Afgift. Han skal paase, at der sker de Kirker, hvis Regnskab han skal høre, Skel og Fyldest. R. 10, 77. K.[1]

— Tilladelse for Kapitlet i Lund, der i nogen Tid har holdt nogle geruste Heste til Rigets Tjeneste, men klager over, at Karlene gøre det megen Overlast, til at skille sig af med disse Karle; paa dets Begæring fritager Kongen det ogsaa for herefter at holde Heste og Karle. T. 10, 485 b.

— Befaling til Universitetet i Kiøpnehafn straks at antage M. Pouel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift, til Professor i den hellige Skrift og med det første promovere ham til Doctor theologiæ. Da han imidlertid formedelst Kirkevisitation og andre Forretninger ikke altid kan være til Stede ved Universitetet, skal dette udvælge en bekvem Person af Professores artium til i Superintendentens Fraværelse at forestaa dennes Lektie, promovere denne Person til Baccalaureus theologiæ og give ham en Del af de 200 Dlr., som Superintendenten oppebærer for sin Lektie; den udvalgte Person skal dog beholde sin egen Lektie med dertil hørende Stipendium, indtil han bliver Dr. theol. og faar helt Stipendium for

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 788 f.

den theologiske Lektie. Hvad de bestemme herom skulle de meddele Kongen, der saa vil stadfæste det, hvis han anser det for rigtigt. T. 10, 486. Orig. i Kgl. Bibl., Ny kgl. Saml. Fol. 752 c[1].

24. Dec. (**Kbhvn.**). Borgelejebreve for [danske] Bøsseskytter til følgende Købstæder: Roskilde 20 Bøsseskytter; Slagelse og Nestued hver 15; Kallundborg og Skielskør hver 10; Heddinge 7; Holbeck 6; Ringsted 5; — for tyske Bøsseskytter: Malmø 100; Nagskouf 40; Stege 25; Nykiøping p. F. og Stubbekiøping hver 20; Maribo 15; Nysted 10; Vordingborg og Saxkiøping hver 5. — Helsingør 10 Styrmænd. Rel. Jochem Beck. Udt. i T. 10, 484 b.

26. Dec. (—, 1570). Befaling til Stiftslensmændene og Landsdommerne i Jylland, Fyen, Sjælland og Smaalandene straks at lade medfølgende aabne Brev[2] til Adelen forkynde og desuden skrive til hver enkelt Adelsmand derom. T. 11, 3 b.

28.[3] **Dec.** (**Frederiksborg,** 1570). Befaling til Superintendenterne i Danmark og Norge at lade det af Kongen udstedte aabne Mandat med dertil hørende Artikler om de fremmede, der ville bosætte sig i Købstæderne og paa Landet i Danmark og Norge, hvilket Mandat med Artikler M. Pofuel Madsen, Superintendent i Sjællands Stift, skal sende dem, opslaa paa Kirkedøre og Raadhuse i Købstæderne og paase dets Overholdelse, saafremt de ikke selv ville staa til Rette for Forsømmelser. T. 11, 3[4]. K. Origg. (til Superintendenten i Fyen i Provinsark. i Odense; til Superintendenterne i Vendelbo og Ribe Stifter i Provinsark. i Viborg).

— Til Biørn Anderssen. Paa hans Forespørgsel om Bortfæstningen af den Jord, der har ligget under Skioldenes, til nogle Bønder, der ville bygge Gaarde derpaa og svare Landgilde deraf, svares, at Kongen er vel tilfreds dermed og paalægger ham at ordne alt til Kronens Bedste. Da den Jord, der laa under Vor Frue Kloster i Roskilde, ligger meget ubelejligt for Kronens Ladegaard smstds., skal han forhandle med Borgerne i Roskilde om et Mageskifte af denne Jord mod noget af Byens Jord, der ligger belejligt for Ladegaarden, og bringe Sagen i Orden. T. 11, 4. K.

---

[1] Tr.: Rørdam, Kbhvns Universitets Hist. 1537—1621 IV. 220 f. [2] Dette Brev er ikke indført, men maaske er det den i Brev af 22. Jan. 1570 omtalte Ordre til Adelen om at møde med Rustning i Kbhvn. 3. Febr. [3] T. og K. have: 26. [4] Tr.: Norske Rigsregistr. I. 644. Ny kirkehist. Saml IV. 242. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 137 f. (efter Orig. til Superintendenten i Fyen).

28. Dec. (**Frederiksborg,** 1570). Til M. Morten Pederssen, Abbed i Soer Kloster. Da Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøpnehaffun Slot, har berettet, at der paaføres ham Trætte paa nogle Ejendomme, som ligge til Gimlinge Torp, og at Brevene, hvormed Ejendommen skal forsvares, findes i Soer Kloster, skal han opsøge disse Breve, levere dem til Biørn Anderssen mod en nøjagtig Reversal, at Brevene skulle blive leverede tilbage, naar de ere brugte, og indlægge Reversalen i Klosterets Brevkiste. T. 11, 4 b. K.

31. Dec. (—). Befaling til Jens Elkier, Stiftsskriver i Sjælland, at lade Frantz Banner, der har berettet, at alt hans Hø og Korn er brændt paa Rygaardt, og at han nu har stor Mangel paa Foder til sit Kvæg, faa Tienden af nogle af de nærmest Rygaardt liggende Sogne for samme Afgift, som andre ville give. T. 11, 4 b. K.

— (U. St.). Borgelejebreve for Baadsmænd til følgende Købstæder: Otthense 30 Baadsmænd; Suinborg og Assens hver 25; Kiertheminde 20; Faaborg 15; Nyborg, Rudkiøping, Medelfar og Bogense hver 10; Ribe 50; Viborg 30; Kolling, Vedle og Lemuig hver 20; Varde og Ringkiøping hver 15. Rel. Jochem Beck. Udt. i T. 10, 485.

1570.

1. Jan. (**Frederiksborg**). Til Erich Podebusck. Johan Brøckis, Raadmand i Lubke, har berettet, at hans Tjener Hans Smed har købt nogle Sild i Olborg, men da der deriblandt fandtes 1 Td. Kød, som han vilde udføre sammen med Sildene, har Tolderen beskrevet Godset og taget en stærk Borgen af Hans Smed. Da Johan Brøckis imidlertid i sin Skrivelse erklærer, at Tønden med Kødet var spilet og mærket ligesom Sildene, og at hverken hans Tjener eller Sælgeren af Sildene have vidst noget derom, skal Erich Podebusck undersøge Sagen og, hvis Johan Brøckis's Beretning er sand, befale Tolderen at lade Johan Brøckis faa Kødet og det øvrige arresterede Gods og frigive hans Tjener for den stillede Borgen. T. 11, 5. K.

5. Jan. (**Hørsholm**). Befaling til Peder Oxe, Hofmester, og Johan Fris, Kansler, at sørge for, at der bliver bagt Brød og skaffet Havre, saa at Krigsfolket, hvis det, som Kongen haaber, atter begiver sig ind i Fjendens Land, straks kan blive forsynet med Brød og Havre. T. 11, 5 b. K.

— Til Otte Brade. Da Steen Bilde til Vandaas, der havde sendt nogle Skytter ind i Sverrig for at skaffe Kundskab, har klaget over, at nogle af Kongens Undersaatter i Gydinge Herred ikke alene have advaret de Svenske herom, men ogsaa med Magt frataget Skytterne hvad disse havde erobret fra Fjenden og ladet flere unyttige Ord falde mod Steen Bilde og hans Folk, skal Otte Brade skaffe Steen Bilde det tilbage, som er frataget hans Folk, og tage Borgen af Undersaatterne i Gydinge Herred, at de ville staa Kongen til Rette. T. 11, 6. K.

6. Jan. (—). Til Borchort von Papenheim. Af den til sidste St. Hans Dag paabudte Hjælp[1] har Kongen eftergivet hver Kronens Landbo i Horrens Herred, som pløjer og saar, 3 Mk., hver Gaardsæde $1^1/_2$ Mk. og Søfren Smed i Skifby 3 Mk. T. 11, 6 b. K.[2]

— Til Biørn Andersen og M. Pofuel Madsen. Da Sognemændene i Tostrup Sogn og Anneks, hvor Biørn Andersen og M. Pofuel dømte en Præst, der havde faaet Sognene imod Ordinansen, fra Embedet, siden ikke have kunnet blive enige om Kaldelsen af en Præst og have vraget den Præst, Biørn Andersen og M. Pofuel indsatte, skulle disse indsætte en duelig og lærd Mand til Præst, give ham Kollats, indvise ham i Sognene og befale Sognemændene at antage ham som Præst. Kongen vil siden stadfæste Kollatsen og i Tilfælde af Ulydighed fra Sognemændenes Side lade disse straffe. T. 11, 7[3]. K.

7. Jan. (**Frederiksborg**). Til Bønderne i Malmø, Landtzkrone, Helsingborg og Gladsaxe Len, Froste og Fiers Herreder. For at forhindre, at Krigsfolket, der formedelst Mangel paa Underholdning er rykket ned paa Grænsen, skal rykke ned i Vinterlejrene, hvilket vil være Indbyggerne i Skaane til stort Besvær, har Kongen forhandlet med det om straks igen at rykke op mod Fjenden, hvorfor hver Bonde, da der er stor Mangel paa Brød og Havre, skal komme Kongen til Hjælp med 1 Td. Brød og 1 Td. Havre, hvilke

---

[1] Se Skattebrev af 2. Juni 1569. [2] Tr.: Annaler f. nord. Oldkyndighed 1855. S. 89 f.
[3] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 445 f. (med urigtig Dato: 6. Juni).

straks skulle leveres, hvor Lensmændene befale. Kun de, hvis Gaarde ere blevne brændte af Fjenderne, skulle være fri. T. 11, 7 b. K.

7. Jan. (**Frederiksborg**). Befaling til Lensmændene i ovennævnte Len og Herreder straks at forkynde ovenstaaende Brev, indkræve Brødet og Havren og sende den med Vogne til Halmstadt til Proviantmester Lauge Beck. T. 11, 8 b. K.

10. Jan. (U. St.). Borgelejebrev til Falsterbo og Skannør for 12 danske Bøsseskytter. Rel. Jochem Beck. Udt. i T. 10, 485 b.

— (**Kbhvn.**). Stadfæstelse paa den af Kapitlet i Roskilde efter kgl. Befaling gjorte Skik om fattige Peblingers og Skolebørns Underholdning i Skolen og om Prælaters og Kannikers Residenser. R. 10, 268 b. K.[1]

— Til Frandtz Lauritsen. Kongen har tilladt Dr. Carnelius Hamsfort at faa sin Svoger Dr. Jeronimus i Tale; ligeledes maa Dr. Jeronimus's Hustru komme til at tale med ham og blive hos ham i nogen Tid, men Frandtz Lauritsen skal passe godt paa. T. 11, 9 b. K.[2]

— Befaling til Jørgen Munck at lade hugge 200 Bøgepæle i Frederichsborg Skove paa 2 Steder og hvor der sker mindst Skovskade, og lade dem føre til Niebeaa. K. Udt. i T. 11, 9 b.

—[3] Befaling til Biørn Andersen straks at lade hugge saa mange Indholt, som behøves til en Gallej, i Trøggevelde Skove og lade dem føre til Kiøpnehafn. K. Udt. i T. 11, 9 b.

11. Jan. (—). Forleningsbrev for Hr. Hans Pedersen, Sognepræst til Skyrpinge[4] Sogn, paa Kronens Part af Tienden af samme Sogn, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 77 b.

— Til Peder Oxe. Kongen har paa Kurfyrsten af Saxens Forbøn tilladt, at Staffen Tennicker[5], der skød en Hjort i Kongens Fredejagt paa Falster, men blev benaadet mod at rømme Riget, atter maa komme ind i Riget paa den Betingelse, at han aldrig kommer til Falster, aldrig tager noget Rør i sin Haand og aldrig skyder Fugle eller Dyr, uanset om han er i nogen Tjeneste eller ej; gør han det, vil han uden al Naade blive straffet paa Livet. Peder Oxe skal tage Borgen af ham derpaa. T. 11, 10. K.

— Befaling til Jørgen Marsvin at give Bønderne i Landtz-

[1] Tr.: Hofman, Fundationer VII. 326. [2] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 223. [3] I T. er dette Brev urigtig dateret: Frederiksborg. [4] Skørpinge, V. Flakkebjærg H. [5] K. har i Begyndelsen af Brevet: Tennickssen, senere Tennicker.

krone Len Ordre til straks at sende den Td. Brød og den Td. Havre, som han skulde opkræve af hver Bonde og sende til Halmstedt, til Landtzkrone til Proviantmester Lauge Beck, da Krigsfolket nu er rykket ned i Skaane og i nogle faa Dage skal forlægges omkring Landtzkrone, indtil Oprykningen igen kan gaa for sig. Han skal efter nærmere Tilsigelse af Biørn Kaas give hver Mand i Lenet, dog ikke i de Byer, hvor Rytterne ligge, Ordre til at føre 1 Læs Hø og 1 Læs Strøelse til Rytterne og sælge dem det. T. 11, 10 b. K.

11. Jan. (**Kbhvn.**). Lignende Befaling til Biørn Kaas og Hans Spegel at give Bønderne i Malmø [og Gladsakse] Len Ordre til straks at sende den paabudte Gengærd til Landtzkrone. T. 11, 11 b. K.

— Aabent Brev, at Kongen har befalet Biørn Kaas at indkræve den paabudte Gengærd i Skaane og sørge for, at den, Dag og Nat uspart, bliver sendt til Landtzkrone til Proviantmester Lauge Beck. Det befales alle Fogder og Lensmænd at rette sig efter hans Ordrer. T. 11, 11. K.

12. Jan. (—). Befaling til Borgerskabet i Malmø, Lund, Landtzkrone og Helsingborig om efter nærmere Tilsigelse af Biørn Kaas, der skal rejse rundt til dem, at føre saa meget Øl som muligt til Landtzkrone til Krigsfolket og levere det til Proviantmester Laue Beck. Biørn Kaas har faaet Ordre til at betale Øllet med Tiendekorn. T. 11, 12. K.

— Forleningsbrev for Albrit Oxe, Embedsmand paa Oleholm, paa Oleholms Slot og Øens Len samt Biskopstienden, 8 Læster Byg, af Fugelse og Mose Herreder mod aarlig til 1. Maj at svare 2600 gl. Dlr. deraf og tjene Riget med 6 geruste Heste; han skal aarlig gøre Regnskab for alt Vrag, der strander i Lenet. R. 10, 269. K.

— Befaling til Adelen i Skaane at møde i Malmø 28. Jan. med den Rustning, den skal holde af Arvegods og Forleninger, da Krigsfolket nu er gaaet ind paa igen at rykke ind i Sverrig og Kongen ogsaa vil bruge den paa Toget; alle, der ikke ved Sygdom eller Alderdom ere undskyldte, skulle møde. T. 11, 12 b.

— Befaling til Jørgen Tidemand at lade ovenstaaende Brev forkynde paa Landstinget og sende hver enkelt af Adelen Kopi deraf. K. Udt. i T. 11, 13.

— Befaling til Otte Brade og Jørgen Marsuin al lade gøre

1000 Kløvsadler til Opmarchen og sende dem til Halmstad til Proviantmester Lauge Beck. K. Udt. i T. 11, 13.

12. Jan. (U. St.). Borgelejebrev til Landtzkronne for 40 danske Bøsseskytter. Rel. Jochem Beck. Udt. i T. 10, 485 b.

13. Jan. (**Kbhvn.**). Befaling til Peder Oxe om efter nærmere Anvisning af denne Tømmermand at lade hugge Tømmer til Lader til grovt Skyts i Voringborig Lens Skove, hvor der sker mindst Skovskade, skaffe Tømmermanden Hjælp dertil og straks lade Tømmeret føre ind i Tryggevelde Len, for at det derfra kan blive sendt hid til Holmen. Der sendes ham Brev til Bønderne i Voringborig Len, undtagen Adelens Arvetjenere, om at hjælpe til med at føre Tømmeret ind i Tryggevelde Len. T. 11, 13. K.

14. Jan. (—). Aabent Brev, at Johan Bucholt, der har lovet at tjene som Skibshøvedsmand, aarlig skal have 100 Dlr. i Løn. R. 10, 270. K.

—[1] Til Hack Ulfstand. Kongen har modtaget 2 Skrivelser fra ham, den sidste overbragt af den Bøsseskytte, han havde sendt hid med en Morgenstjerne og en Lilje. Hans Hjemsendelse af de norske Skytter uden Kongens Vidende og Vilje misbilliges stærkt, da der nu havde været megen Brug for Skytterne, men da det er sket, har Kongen skrevet til Jørgen Skram om at indkræve de Penge, Skytterne have lovet for Hjemsendelsen, og sende dem til Rentemesteren. Hack Ulfstand maa herefter ikke gøre noget saadant uden Kongens Befaling. Kongen vil saa snart som muligt sende en »Lening« til Krigsfolket paa Slottet [Varberg], derimod kan han ikke for Øjeblikket sende Øl did, men da der jo er sendt Humle og Malt derop, maa Hack Ulfstand selv sørge for Øl. Kongen vil her forhandle med Niels Skriver om at overtage Pladsen som Slotsskriver paa Slottet [Varberg] og straks sende ham did, hvis de blive enige. Brevene til Christiern Munck og Jørgen Skram om at skaffe Savmænd og Tømmer til Slottet [Varberg] sendes ham. Kongen finder det ikke raadeligt, at han, som han skriver, at han har i Sinde, straffer de Svenske, han har som Gisler for den lovede Brandskat, paa Livet, men han skal holde dem i Hægte og se at faa Brandskatten ind. Kongen vil, saa snart han faar Besked fra ham om, hvor mange Tagsten han begærer, lade Tolderen i Helsingør forskrive dem fra Nederlandene. Kongen for-

[1] T. har urigtig: 24.

undrer sig over, at han ikke for Kongens Regning har købt noget af det Fæ, som blev taget i Sverrig, da de norske Skytter jo sikkert ikke have taget deres Part deraf med sig, og det derfor kunde være købt til en billig Pris af disse; dermed kunde Slottet være blevet provianteret, saa man ikke havde behøvet at sende alt herfra. Der er skrevet til Emicke Kaas om en Bryggepande, men Ølkar maa han selv skaffe sig, da det er meget besværligt at lade dem lave her og sende did. Der sendes ham et nyt Brev til Tolderen i Marstrand om at skaffe ham Sild. K. T. 11, 14.

14. Jan. (**Kbhvn.**). Befaling til Emmicke Kaas at overlade Hack Ulfstand, Embedsmand paa Vardberg, en Bryggepande, hvis han kan undvære nogen, da hin mangler en saadan. De begærede Kartover kunne ikke skaffes nu og kunne heller ikke bruges der paa Slottet [Elfsborg], hvorfor han maa hjælpe sig med det Skyts, som findes paa Slottet. T. 11, 19 b. K.

— Befaling til Hr. Jørgen Løcke om, saa snart Vandet bliver aabent, at sende de 300 Læster Kalk til Vardberg, som han tidligere har faaet Skrivelse om, eller i det mindste 200 Læster. Der sendes ham Brev til Borgemestre og Raad i Olborg om at skaffe ham Skuder til Transporten for en rimelig Fragt. Rentemesteren skal siden betale Jørgen Løcke baade Kalken og Fragten. T. 11, 16 b. K.

—(?) Til Stiftslensmændene. Paa den nu afholdte Herredag har Adelen godvillig ladet sig taksere for Rustning at holde mod Fjenden i Aar, men da Kongen er bange for, at en Del af den ikke vil møde med en saadan Rustning, at Kongen kan være tjent med den, har han bestemt, at der skal holdes Mønstring i hvert Stift 31. Maj, for at de, der ikke have tilbørlig Rustning, kunne skaffe sig saadan inden Oprykningen, og ladet aabent Brev udgaa til Adelen om at møde, hvor Stiftslensmændene befale. Disse skulle lade det aabne Brev forkynde, skrive til hver enkelt derom og sende dem Kopi deraf, holde Mønstringen ovennævnte Dag og befale Adelen at møde med Rustningen i Kiøpnehafn 8. Juli. Der sendes dem en Mønstringsseddel paa, hvorledes Adelen er takseret baade af Len og Arvegods. T. 11, 17[1].

— Til M. Tyge Asmundssen, Superintendent i Lunde Stift.

[1] En hermed ligelydende Koncept er dateret 12. Marts 1570, og maaske er dette snarere den rigtige Datum for Brevet, da Mønstringen først skulde holdes 31. Maj. En Herredag afholdtes i København i Slutningen af Febr. og Begyndelsen af Marts.

Kongen har bevilget, at Jørgen Dirichssen, Borger i Malmøe, der har beligget en Pige, men har stillet Biørn Kaas paa Kongens Vegne tilfreds derfor, maa tage hemmelig Afløsning af Præsten mod at give de fattige 5 Stykker grovt Klæde. M. Tyge skal derfor give Sognepræsten i Malmøe Ordre til hemmelig at høre hans Bekendelse og absolvere ham samt modtage de 5 Stykker Klæde og uddele dem blandt de fattige. T. 11, 18.

14. Jan. (**Kbhvn.**). Til Peder Oxe og Jahan Friis. Da Laurs Mulis Arvinger gøre Niels Læstemager og Knud Lindegaardt, Forstandere for Almindeligt Hospital i Kiøpnehafn, Hinder paa 4 Boder i Vandmøllestrædet i Kiøpnehafn, som Laurs Mule med sin Hustrus Samtykke i Dannemænds Overværelse gav til Hospitalet, skulle de i Forening med Borgemestre og Raad smstds. stævne Laurs Mulis Arvinger for sig, undersøge Sagen og dømme deri. T. 11, 18 b[1].

— Til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift. Da Sognemændene i Lillebrende Sogn have berettet, at deres Sognekirke for nogen Tid siden er bleven lukket, hvorefter de have søgt Stubbekiøbing Kirke, uagtet de tidligere havde haft egen Sognepræst og underholdt ham, saa han ikke havde noget at klage over, og da de nu have besværet sig derover, baade fordi de ikke kunne komme tidlig nok til Gudstjenesten, naar Vejene ere daarlige, og fordi de have saa lang Vej til Præsten, naar nogle blive syge i Sognet, skal han, uanset Kongens Faders Brev om Sognets Henlæggelse til Stubbekiøbing Kirke, befale Sognepræsten ved Stubbekiøbing Kirke straks at skaffe en Kapellan til Lillebrende Sogn og, hvis han ikke vil det, lade Lillebrende Sogn faa egen Sognepræst. T. 11, 19. K.

15. Jan. (—). Aabent Brev, at Ægteskabssager i Fyen, Langeland og Taasinge herefter altid til bestemte Tider hvert Aar skulle indstævnes i Otthense for Lensmændene paa Otthensegaard og Nyborg Slot og Superintendenten i Fyens Stift, der da i Forening med nogle af de fornemste gejstlige i disse Lande skulle dømme i Sagerne; hidtil er det nemlig gaaet meget uordentligt til med Ægteskabssager i disse Lande, idet de ere blevne forhørte paa forskellige Steder og ofte paadømte,

---

Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 594.

uden at Stiftslensmanden eller Superintendenten have været til Stede. R. 10, 161 b. K. Orig. i Provinsark. i Odense.[1]

15. Jan. (**Kbhvn.**). Befaling til nedennævnte Købstæder om inden Midfaste [15. Marts] at sende N Baadsmænd, Skippere, Styrmænd, Pibere og Trommeslagere under Ledsagelse af en Borgemester fra Byen til Kiøpnehafns Slot, da Kongen med det allerførste vil lade Orlogsskibene løbe i Søen, men mangler Skibsfolk; de skulle sende duelige, søkyndige Folk, ikke, som tidligere sket, uerfarne. De skulle straks sende N Tømmermænd hid. — Taksering (stemmende med Registret af 25. Febr. 1567, dog ere Korsør, Faaborg, Nyborg, Aahus og Væ helt sprungne over, ved Horsens, Vejle og Holstebro anføres ingen Tal, Præstø opføres med 4 Bm. og 1 St., Helsingør med 15 Bm., 2 T., 2 Bs. og 1 Sp., Sakskøbing med 3 Bm., Kerteminde med 8 Bm., 1 Bs. og 1 Sp., Ribe med 40 Bm., 2 T., 1 Bs. og 1 Sp. og Grenaa med 15 Bm., 2 T. og 1 Sp.). T. 11, 20. K.

— Befaling til Eskild Giøe at undersøge, om de 400 Bøgetræer og 100 Egetræer, som Kongen har givet sin Moder til Møllebygningen ved Kolding Slot, kunne faas i Skovene paa de Bielckers Gods i Fyen, og, hvis saa er, skrive til Kongens Moder om at sende en Tømmermand over for at udse Træerne; derefter skal han lade Træerne hugge og besørge ned til Stranden, saa Kongens Moder kan lade dem hente der, og underrette Kongen om, hvad der sker. T. 11, 22 b.

— Befaling til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, at skaffe Hr. Jens Anderssen, der en Tid har tjent som Prædikant paa Orlogsskibene, de første Sogne, der blive ledige i Stiftet. Orig. i Provinsark. i Odense.

16. Jan. (—). Befaling til samme at skaffe Hr. Niels Jenssen, der forrige Sommer har tjent som Prædikant paa et af Orlogsskibene, det første Kald, der bliver ledigt i Stiftet. Orig. i Provinsark. i Odense.

21. Jan. (**Højby** i Ods Herred). Livsbrev for Peder Christiernsen i Grefuinge, Herredsskriver i Otz Herred, paa den Gaard i Grefuinge, han selv bor i, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf paa Draxholm; derimod skal han være fri for Ægt og Arbejde. R. 10, 270 b. K.

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI. 60 f. (efter R.). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 139 f. (efter Orig.). Secher, Forordninger I. 427 f.

21. Jan.[1] (**Højby** i Ods Herred). Befaling til Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Vendelboe Stift, at lade Kirkeværgerne i Huidberg Sogn paa Tyholm, der have bygget noget paa Kirken, oppebære Kronens Part af Tienden af Sognet for i Aar, da Kirken ikke selv kan fuldføre Bygningen. T. 11, 23. K.

22. Jan.[1] (—). Til alle Adelige i hele Riget. Da Kongen nok kan tænke, at det vil falde dem besværligt at begive sig herover med deres Rustning, tilbagetages den tidligere Ordre til dem om at møde dermed i Kiøbnehafn 3. Febr. og derefter begive sig paa Grænsen, skønt Kongen ellers nok havde Brug for dem dér til at forhindre Indfald i Skaane; derimod skulle de selv personlig møde i Kiøbnehafn 26. Febr., da Kongen vil indhente deres Raad i nogle magtpaaliggende Sager. T. 11, 23[2]. K.

—[1] Aabent Brev til Herredsfogder og Bønder over hele Riget, at der fra hvert Herred skal møde Herredsfogden og 2 Bønder med tilbørlig Fuldmagt i Kiøbnehafn 26. Febr., da Kongen har noget vigtigt at forhandle med dem om og ikke selv kan rejse derover til Landet. T. 11, 24[3]. Orig. (dat. 20. Jan.) til Vendelbo Stift i Provinsark. i Viborg.

—[1] Befaling til Landsdommerne at forkynde ovenstaaende aabne Breve til Adelen og Bønderne paa Landstinget og siden opbevare Brevene vel; de skulle ogsaa selv møde i Kiøbnehafn til ovennævnte Tid. T. 11, 24 b[4]. K.

—[1] Befaling til Kapitlerne hver at sende én Prælat og én Kannik med tilbørlig Fuldmagt til Kiøbnehafn til 26. Febr. T. 11, 24 b[5]. K.

— Befaling til Købstæderne hver at sende én Borgemester og én Raadmand med tilbørlig Fuldmagt til Kiøbnehafn til 26. Febr. T. 11, 25[6].

— Aabent Brev til alle Superintendenter, Provster og Præster, at alle Superintendenter og Herredsprovster tillige med én Præst fra hver Købstad og én Præst fra hvert Herred skulle møde i Kiøbnehafn 26. Febr. T. 11, 25 b[7]. K.

23. Jan. (**Gelstrup**[8] i Ods Herred). Forleningsbrev for Hr. Peder Christiernsen, Sognepræst i Nyekiøpinge i Otz Herred,

---

[1] T. har urigtig: 1571. [2] Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 206 f. [3] Tr.: Smstds. S. 207 f. [4] Tr.: Smstds. S. 208. [5] Tr.: Smstds. S. 209. [6] Tr.: Smstds. S. 209 f. [7] Tr.: Smstds. S. 210. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 140 f. [8] K. og R. have Kielstrup, hvilket maa være en Fejlskrift for Gielstrup.

paa Kronens Part af Tienden af Røruigs Sogn mod aarlig inden Kyndelmisse at svare 2 Pd. Rug og 2 Pd. Byg deraf i Nyekiøpinge. K. Udt. i R. 10, 271 b.

23. Jan. (**Gelstrup**[1] i Ods Herred). Aabent Brev, hvorved Kongen tager Borgerskabet i Nykiøping i Otz Herred i sin Beskærmelse og stadfæster de Privilegier, som Kong Christiern I og de følgende Konger have givet Byen; dog forbeholder Kongen sig Ret til efter Lejligheden at forandre dem. R. 10, 271 b. K.

24. Jan. (—). Aabent Brev, at Peder Bryde i Tingslemarck, der har opladt Kronen sin Part i 2 fri, jordegne Bøndergaarde i Otz Herred, den ene i Hønsinge, den anden i Ydrebye paa Odden, maa være fri for Ægt og Arbejde af den Kronens Gaard i Tingslemarck, han nu bor i, saa længe han lever. K. R. 10, 272.

— Forleningsbrev for Nils Lauritzen i Ydrebye paa Kronens Part af Tienden af Odbo[2] Sogn mod aarlig at svare Stiftsskriveren 12 Pd. Korn deraf i Nyekiøping i Otz Herred. K. Udt. i R. 10, 272 b.

— (**Nygaard** i Ods Herred). Forleningsbrev for Henrick Clausen i Egebierg, Herredsfoged i Otz Herred, paa Kronens Part af Tienden af Egebierg Sogn mod aarlig at svare 12 Pd. Korn og 4 Tdr. Havre deraf. Udt. i R. 10, 273. K. (i Udt).

25. Jan. (**Gelstrup**). Aabent Brev, at Otz Herreds Ting atter skal flyttes tilbage til Nykiøping, da Bønderne i Herredet ikke have overholdt Kong Christian III's Brev[3], hvorved Tingstedet flyttedes fra Byen, idet de efter Nykiøping Borgeres Beretning hverken have holdt Tinget paa den Dag, Brevet bestemmer, eller søgt deres Torv i Nykiøping. For at forhindre Drukkenskab og anden Uskikkelighed maa ingen i Nykiøping paa en Tingdag udtappe eller skænke Brændevin, Øl eller anden Drik, førend Tinget er holdt. Borgerne skulle sælge Bønderne hvad de behøve til deres Underholdning til en rimelig Pris. Overtræde Borgerne i Nykiøping dette Brevs Bestemmelser, have de forbrudt det. R. 10, 273[4]. K.

27. Jan. (**Nygaard** i Ods Herred). Forleningsbrev for Frantz Lauritzen, Foged paa Draxholm, paa Kronens Part af Tienden af Viigs Sogn i Otz Herred, uden Afgift, i Stedet for Tienden af Grestedt Sogn, som han hidtil har haft i Forlening,

[1] R. har her og i det følgende Brev: Kielstrup. [2] ɔ: Oddens. [3] Se Kanc. Brevbøger 1551—55. S. 255 f. [4] Tr.: Secher, Forordninger I. 428 ff.

men som Kongen nu har lagt til Esserom Ladegaard. K. Udt. i R. 10, 274 b.

27. Jan. (**Kbhvn.**). Til Bønderne [i Nørrejylland, Sjælland, Fyen, Langeland, Taasinge, Laaland og Falster]. Da Kongen med det første vil udruste Orlogsskibene og dertil behøver en stor Hob Fetalje, have de hos Kongen værende Danmarks Riges Raader bevilget en Madskat, saaledes at hver 10 Bønder skulle lægges i Læg sammen og give 1 Fjerd. Smør, 5 Sider Flæsk, 5 Faarekroppe, 10 Gaasekroppe, 10 gode Tdr. Øl med 10 Baand paa hver Tønde og 5 Tdr. velbagt Kavringbrød; den rige skal hjælpe den fattige. Skatten skal sendes til Kiøpnehafns Slot inden Midfaste Søndag [5. Marts]. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. Lægsmændene skulle have Fuldmagt til at pante dem, der ikke svare Madskatten til den bestemte Tid, selv om disse ikke ere fordelte eller lovforvundne. T. 11, 26. K.

— Befaling til Lensmændene[1] i Nørrejylland, Sjælland, Fyen, Langeland, Taasinge, Laaland og Falster straks at forkynde det ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og indkræve Skatten, saa den kan blive sendt til Kiøpnehafns Slot til den bestemte Tid; de skulle paa Kongens Bekostning fragte Skibe til at fremføre Madskatten. T. 11, 26 b. K.

28. Jan. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Kongen har sendt sin Skriver Madtz Ryberg[2] ud for at indkræve Restancerne af den sidst paabudte Kvægskat i Fyen og paa Smaaøerne, hvor Bønderne trykke sig ved at udgive den. Det befales alle at hjælpe ham hermed, og Lensmændene og deres Fogder skulle have Fuldmagt til at udpante de ulydige, skønt disse ikke ere fordelte eller lovforvundne. T. 11, 28 b. K.

29. Jan. (—). Til Folmer Rossenkrantz og Eskild Gøye. Da den tidligere Ordre til Adelen i Jylland og Fyen om at møde med Heste og Rustning i Kiøpnehafn 3 Febr. er bleven forandret til, at den skal møde personlig smstds. 26. Febr., skulle de, naar nogen af Adelen, som blev forskrevet første Gang, selv kommer til Færgestedet eller sender sine Folk og Heste did, befale dem at drage hjem igen og rette sig efter det sidst udgaaede Brev. K.

30. Jan. (—). Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Skaane, at levere Anders Aagessen, Borger i Lund, 1 Læst

---

[1] De opregnes alle med deres Len. [2] K. har Rygberg (opr. Riiber).

Korn af Kronens Tiendekorn, da Anders Aagessen har været holdt fangen i flere Aar i Sverrig og ved sin Hjemkomst har fundet sin Hustru død og sit Gods borte, saa han nu intet har at leve af. T. 11, 29.

31. Jan. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Hans Carneliesen, Succentor i Lunde Domkirke, paa et Vikarie til St. Hans Baptiste Alter i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Hr. Axel N. R. 10, 472 b. K.

1. Febr. (—). Til Bønderne paa Taasinge. Da Kongen behøver en stor Sum Penge til Krigsfolket, der nu igen skal rykke op mod Fjenden, have Danmarks Riges Raader, for at ikke Krigsfolket af Mangel paa Penge skal rykke ned til Skade for Kongens Undersaatter, bevilget en almindelig Skat af Bønderne paa Taasinge, saaledes at hver skal give (osv. som Skattebrev af 20. Nov. 1566); Skatten skal leveres paa Kiøpnehafns Slot inden 26. Febr., og ingen, hverken Fogder eller Skrivere, skulle være fri for Skatten, undtagen Adelens Ugedagsmænd, der bo osv. Renteskriver Mads Ryberg skal skrive og oppebære Skatten, give hver Bonde en Seddel paa, hvor meget han giver, og paase, at kun de regnes for Ugedagsmænd, der bør regnes derfor. T. 11, 29 b.

2. Febr. (—). Aabent Brev, at Jacob Skrædder, Borger i Slangerup, maa være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i Slangerup, saa længe han lever, mod aarlig at gøre saa mange Kapuner til Kongen, som Lensmanden paa Frederichsborg befaler; denne skal skaffe ham Hanerne. K. Udt. i R. 10, 274 b.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Hans Foxals Tjener Tames Tennecker har paany været hos Kongen og berettet, at Hans Foxal har sendt ham nogle Veksler paa ialt 4300 Dlr., som han skylder Købmænd i Dantzick og Lubke, med Befaling til at indløse dem, hvis Købmændene komme til Kiøpnehafn; Købmændene ere for længe siden komne, og Tames Tennecker har stadig opholdt dem i Haab om at faa Hans Foxals Tilgodehavende hos Kongen betalt; da de nu trænge paa og Tames Tennecker ikke selv kan skaffe Pengene, skal Peder Oxe ved hvilkesomhelst Midler skaffe ham de 4300 Dlr., for at Hans Foxal, der har gjort Kronen store Tjenester i disse Aar, ikke skal lide Skade paa sit Navn og fremdeles kan være villig. T. 11, 31[1]. K.

[1] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 166 f.

3. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til M. Nils Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, at hjælpe Hr. Sti Pederssen med at faa det Sogn, han i indlagte Supplikats begærer, saafremt Sognemændene ville vælge ham og han kendes duelig, dog maa Ordinansen ikke paa nogen Maade krænkes. Orig. i Provinsark. i Odense.

6. Febr. (—). Kvittans til Henrich Monssen, Tolder i Helsingør, paa 320 ny Dlr., som han 27. Nov. 1569 har leveret Kongen selv af dette Aars Lastepenge. Orig.

— Kvittans til samme paa 6 Rosenobler, 107 gl. Engelotter, 1 Dobbeltdukat, 3 Kroner, 2 Prinsegylden og 750 gamle og ny Dlr. af Lastepengene, hvilke han 7. Nov. 1569 har sendt fra Helsingøer til Kongen i Feltlejren for Vardberg med Kongens Køgemester Jørgen Abeldgardt. Orig.

9. Febr. (—). Befaling til Vilhelm von Unna, Apotheker i Kiøpnehafn, om i Henhold til sin Forskrivning aarlig at betale Antonius Preus, hvem Kongen har antaget til sin Apotheker og til daglig at følge sig, hans Løn samt levere ham hvad han forlanger paa Apotheket til Kongens Brug og holde Regnskab derover. T. 11, 32 b[1]. K.

— Til Biørn Anderssen. Da Fru Ide Munck, Hr. Oluf Rosenkrantzis Enke, vil formene Kronens Bønder i Østrup at sætte Gærder mellem deres Vang og Alminding og vil tilholde sig en Sø, hvori Bønderne have Part, ligesom ogsaa Erich Rosenkrantz har ladet gøre Skel mellem Kronens Ejendom Hofuidtzfang og Valssøe, hvorved han har tilhævdet sig meget, som med Rette tilhører Kronen, og vil tilholde sig en Kirkeskov, som han har taget fra Harrested Kirke, og Universitetet i Kiøpnehafn tilholder sig noget af Kronens Grund mellem Harrested Ore og Skee, skal han undersøge disse Sager, forsvare Kronens Ejendom og, hvis noget deraf er bortkommet, da atter indtale det. T. 11, 33. K.

10. Febr. (—). Tilladelse for Kongens Moder til i Aar toldfrit at uddrive alle de Staldøksne, som tilhøre hende selv. K. Udt. i R. 10, 78.

— Forleningsbrev for Christoffer Sternberg paa Steenholtz Mølle, som Jørgen Møller nu bor i, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 275.

---

[1] Tr.: Archiv f. Pharmaci og Chemi XIX. 50. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 594 f.

11. Febr. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen har modtaget hans Betænkning om Lejdet til Pofuel Wobetzer og befaler ham at udstede et saadant, selv bestemme Dagen, inden hvilken Pofuel Wobetzer skal møde, og imidlertid opsætte Kongens Klagepunkter mod ham skriftlig, saa alt kan være rede. Kongen har med stort Besvær faaet den skotske Kaptejn til at love at rykke op med sine Krigsfolk, saafremt Rytterne ville rykke op, men Kaptejnen beklager sig haardt over, at Peder Oxes Overenskomst med ham for en stor Del ikke er bleven holdt, og sværger ved sin Sjæls Salighed, at han selv har udtaget Klæde for 3000 Dlr. til sine Folk. Da han ogsaa klager over, at han ikke har faaet de lovede Sko, som hans Folk have god Brug for, hvis dette Tog skal ske, skal Peder Oxe skaffe ham disse. T. 11, 33 b. K.

12. Febr. (—). Livsbrev for Hans Staffensen paa Underholdning med Mad og Øl paa Draxholm Slot; desuden skal Befalingsmanden paa Draxholm aarlig give ham hans Klæder og Penge, Hø til 2 Køer og nogen Hjælp til Ildebrændsel af fornede Træer og Vindfælder; han skal til Gengæld efter Evne lade sig bruge i Kongens Tjeneste. R. 10, 275.

— Befaling til Biørn Anderssen, der tidligere efter Kongens Befaling har været i Rette for Rigsraadet om noget Vikariegods, som uden Dom var kommet fra Roschilde Domkirke, ved hvilken Lejlighed nogle af Sagerne bleve opsatte, om nu atter i Forening med Prior vicariorum at gaa i Rette om disse Sager, da Kongen har befalet Rigsraadet med det allerførste at tage dem for og dømme i dem. T. 11, 34. K.

13. Febr. (—). Stadfæstelse for Almindeligt Hospitals Forstandere i Riibe paa 2 Breve, det ene et Tingsvidne af Skatz Herredsting, dat. Tirsdag før St. Valborgs Dag [28. April] 1545, om en foretagen Rebning af Øsse Mark, det andet en Viborg Landstings Dom, dat. Lørdag efter Bartolomei ap. Dag [31. Aug.] 1566, hvorved ovennævnte Rebning kendes gyldig, da den har staaet uanfægtet i 20 Aar. R. 10, 78. K. Orig. (meget medtagen) i Provinsark. i Viborg.

17. Febr. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Kongen har sluttet følgende Overenskomst med M. Hans Hansen, der fremdeles skal beholde Jærnhytten i Skaane: Han skal aarlig smede 100 Skippd. Jærn i store og smaa Kloder til Kongen og maa dertil opgrave Jærnmalm i Kronens Fællesmarker, hvor saadant findes,

samt efter Skovfogdernes nærmere Anvisning have frit Ved i Kronens Skove af Vindfælder, El, Birk og Avnbøg, til at brænde Kul af. For hvert Skippd. Jærn, han forarbejder, skal han, naar det er Kronens Jærn, have 5 Mk. og, naar han selv lægger Jærn til, 10 Mk. danske; endvidere skal han have Jærnhytten, 2 Gaarde i Uglerup uden Afgift og Kronens Part af Tienden af Liungbye og Kelne Sogne for den Kornafgift, som Stiftsskriveren bestemmer; Kornet skal saa afkvittes i hans Arbejdsløn. R. 10, 473 b. K.[1]

17. Febr. (**Frederiksborg**). Til Borgemestrene i Kiøpnehafn. Da Hermand von Oldensel, Købmand i Lubeck, har forstrakt nogle Varer til Kongens Brug og sagt god for en Del, og Regnskabet derfor endnu staar uklart, skulle de, naar Peder Oxe tilsiger dem, beregne Købmandens Tilgodehavende og egenhændig underskrive Regnskabet. K. T. 11, 34 b[2].

18. Febr. (—). Pantebrev paa Livstid til Fru Anna Løcke til Hverring, Hr. Othe Krumpens Enke, paa Spøttrup Len og Medelsom og Synderliung Herreder, som hun nu har i Pant, til Gengæld for, at hun har opladt Kongen nogle Gældsbreve til et Beløb af 4000 Dlr. P. 289 b. (overstreget). K.

19. Febr. (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Petter Kinloch, der for nogle Aar siden har forstrakt Ernst van Reckenberg med Sidentøj og andet til et Beløb af 900 Dlr. til dennes Knægte, hvilket siden er blevet afkortet i Ernst van Reckenbergs Besolding, har klaget over, at han trods Kongens tidligere Skrivelse til Peder Oxe derom endnu ikke har faaet sine Penge, at han daglig trænges af sine Kreditorer, der ville lade ham kaste i Fængsel, og at nogle af dem endog have faaet Tilladelse til at lade deres Tilgodehavende udvurdere i hans Gods. Da han har haft sine Penge til gode saa længe og Kongen nødig vilde, at han skulde lide nogen Skade, skal Peder Oxe med det første skaffe ham Betaling i Korn eller andre Varer, forbyde hans Kreditorer at kaste ham i Fængsel eller udvurdere af hans Gods og befale, at der skal forhandles med dem om at have Taalmodighed lidt. T. 11, 34 b.

— Til Frandtz Laurssen, Foged paa Dragisholm. Bønderne paa Seyrø, der med Kongens Samtykke have haft Oldinge paa deres Jord, fordi de mente, at deres Gaarde vare satte for højt i Landgilde, og hvem Kongen siden, da Oldingene havde afgivet

[1] Tr.: Kiøbenh. Selsk. Skrifter VII. 426 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 595.

en skriftlig Ansættelse, havde lovet at tilskikke Adelsmænd til at gøre en for Bønderne lidelig Besked, have nu klaget over, at han alligevel kræver den fulde Landgilde af dem. Det befales ham derfor at opkræve Landgilden efter Oldingenes Ansættelse, dog paa det Vilkaar, at Bønderne siden, naar de gode Mænd komme og endelig afgøre Sagen, skulle betale hvad disses Afgørelse af Landgildens Størrelse maatte overskride Oldingenes Ansættelse. Ligesaa skal han eftergive Bønderne i Rørviig, der trænges meget af Sand, noget af Landgilden, indtil gode Mænd faa sat deres Gaarde for en passende Landgilde. T. 11, 35 b. K.

21. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til samme at gøre sig den største Flid for at skaffe 30 gode Madnød og holde dem til Stede, saa de, naar Jørgen Munck skriver derom, straks kunne blive sendte til Frederichsborg Slot, hvor der er Mangel paa Slagtefæ. Han skal med det allerførste hidsende de 300 Tdr. Havre, hvorom han tidligere har faaet Skrivelse. T. 11, 36 b. K.

— Tilladelse for Christoffer Skonning, Borgemester i Horsens, til nu at udføre 10 Læster Havre til Tyskland; Kronens Forbud hermed dog uforkrænket. K. Udt. i R. 10, 81 b.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Christiern Lange, Stiftsskriver i Riiber Stift, at levere Albret Vestermann, Simen Predtzmand, Bastian Schudeler, Hans Busselborg, Bertel Frederich og Claus van Hammelein 38 Læster 4 Pd. Byg eller Malt af Stiftets Korn, hver Læst regnet til 42 Tdr. sjællandsk Maal og til en Pris af 200 Mk. danske. Rel. Otho Brochenhus. Udt. i T. 11, 36.

23. Febr. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Jonas Møller, Oculista, der vil bosætte sig her i Riget og helbrede øjensvage, maa bosætte sig i Kiøpnehafn og være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge; han maa bruge sin Kunst over hele Riget. R. 10, 275 b. K.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, straks med dette Bud at sende Kongen noget Frø til Kanarifuglene. Orig.

24. Febr. (—). Forleningsbrev, udstedt paa Oberst Henrich van Gleisentals Forbøn, for Niels Nielsen, Borger i Halmstad, paa en Halmstad Kirkes Ejendom, kaldet Munckeløcke, udenfor Vesterport, saa længe han svarer sin Afgift deraf og ikke forbryder Jorden; han skal straks betale Kirkeværgerne 20 Dlr. i Indfæstning og aarlig svare 4 Pd. Smør i Landgilde deraf til Kir-

ken, medens der tidligere kun har været givet 2 Pd. Smør. R. 10, 474. K.

24. Febr. (**Frederiksborg**). Befaling til Otte Brade, Biørn Kaas og Jørgen Marsuin straks at optage Registre over, hvad Skotterne og de tyske Knægte (i Brevene til Biørn Kaas og Jørgen Marsuin: Rytterne) have fortæret hos Bønderne i deres Len, medens de have ligget der, og hvad de ellers ere Bønderne skyldige, og sende Registrene ind til Rentekammeret, for at det kan blive afkortet Krigsfolkene. K. T. 11, 37.

28. Febr. (**Kbhvn.**). Kvittans til Peder Hanssen, Renteskriver, der nu i Overværelse af Kongen selv, Peder Oxe, Hofmester, Johan Friis, Kansler, Børge Throlle, Hr. Jørgen Løcke, Holger Rossenkrantz, Peder Bilde, Erich Rossenkrantz, Jørgen Rossenkrantz, Erich Rud og Axel Urne, Rigens Kansler, har aflagt Regnskab for Indtægt og Udgift fra 1. Jan. 1568, da han og Rentemester Eiler Grubbe sidst gjorde Regnskab, til 12. Marts 1569 og fra denne Dag af, da Otthe Brochenhus til Vollersløf blev Rentemester, til 1. Jan. 1570. Otthe Brockenhus og Peder Hanssen bleve derefter skyldige: 28 Rosenobler, 2 Henricusnobler, 26 Dobbeltdukater, 59 Engelotter, 43 ungerske Gylden, 11 Kroner, 16 stemplede Goltgylden, 29 rinske Goltgylden, 1 »rier« Gylden, 53 Gylden i gjort ungersk Guld, 43 Gylden i gjort rinsk Guld, $15^1/_2$ Lod Guld, 4 rinske Guldringe og 2 forgyldte Sølvringe, hvilket de nu have leveret Kongen selv i dennes Kammer paa Kiøpnehafns Slot, og 15 Prinsedlr., 11,990 ny Dlr. 11 Sk. 2 Pend., 173 Lod Sølv, $22{,}375^1/_2$ Mk. 5 Sk. 2 Alb. $^1/_2$ Pend. i rund dansk Mønt, 38 Mk. Ørt. og $469^1/_2$ ridsk Dening, som de siden skulle staa til Regnskab for. R. 10, 276. K.

— Befaling til Biørn Kaas paa Malmøe om for Kronens Penge at indløse Giedestorp Gaard til Malmøe Slot T. 11, 37 b. K.

— Befaling til Fru Karinne Pedersdatter, Madtz Torbernssens Enke, at modtage Pantesummen for Giedestorp Gaard af Biørn Kaas og overlevere ham Gaarden med Pantebrevene. T. 11, 37. K.

1. Marts (—). Gavebrev til Borgerskabet i Skielskøer paa den Grund, hvorpaa det nu nedbrudte Sortebrødre Kloster i Skielskøer har staaet, med Gaards- og Haverum; Grunden skal uddeles iblandt Borgerne, og der skal sættes gode Købstadsbygninger derpaa. R. 10, 278 b. K.[1]

[1] Tr.: P. E. Friis, Underretning om Schielschiør S. 407 f. (efter Orig.).

2. Marts (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Morten Skriver, der for nogen Tid siden har faaet det til de 100 Studenters Underholdning henlagte Gods i Befaling, ogsaa skal oppebære al Rente og Herlighed af dette Gods. R. 10, 279. K.

— Stadfæstelse for M. Tyge Asmundsen, Superintendent i Lunde Stift, paa en kgl. Rettertingsdom, dat. Aahus, St. Mikkels Dag 1550, afsagt af Kongen selv, Hr. Eske Biilde, Hofmester, Johan Friis, Kansler, Hr. Axel Brade, Hr. Mogens Gyldenstierne og Claus Urne, mellem Hr. Erich Nielsen, Sognepræst til Hørup Kirke, og Thage Thott, Ebbe Ulfeld og andre Hr. Holger Ulfstandtz Arvinger angaaende noget Gods til Hørup Kirke, nemlig 3 Gaarde og 1 Fæste i Ørum[1], 1 Gaard i Sandbye, 1 Gaard i Hagested og 1 Gaard i Vallebierg. De forligtes saaledes, at Landgilden af Gaardene skal følge Kirken, medens Arvingerne efter Fru Helle Hr. Holgers skulle have Herligheden og Forsvaret. Domsbrevet var ved Forsømmelighed blevet skamferet og fordærvet. R. 10, 475. K.[2]

3. Marts (—). Forleningsbrev for Hr. Peder Jenssen, Sognepræst til Stoubye Sogn, paa Kronens Part af Tienden af Stoubye Sogn, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 81 b.

— Aabent Brev, at Hurup Kirke herefter altid skal være Anneks til Boddum og Yby Kirker, saaledes som den efter den nuværende Sognepræst til Boddum og Yby Hr. Niels Morsings Beretning har været, indtil Hr. Thames Michelsen døde, efter hvis Død dennes 2 Kapellaner have tilholdt sig Sognepræsteembedet, den ene i Boddum og Yby, den anden i Hurup; nu er Hurup Kirke imidlertid bleven ledig, og Sognet formaar ikke at holde egen Sognepræst. Sognepræsten til Kirkerne skal dog altid holde en duelig Kapellan. R. 10, 82. K.

— Livsbrev for Anders Kierulf paa 1 Bol i Vaddum og 1 Eng i Holtkær, som han nu selv har i Værge, mod en aarlig Afgift af 1 Td. Byg, 2 Pd. Smør, 1 Lam og 3 Hestes Gæsteri af Bolet og 8 Pd. Byg af Engen til Olborghus Slot. R. 10, 82 b. K.

— Aabent Brev, at Jacob Ulfeld aarlig i Hornsued Skov maa faa saa meget Ved til Ildebrændsel til Sielsø, som hans egne Tjenere kunne hente 2 Gange om Sommeren og 2 Gange om

[1] R. har ved en Fejlskrift: Brum. [2] Tr.: Falkman, Upplysn. om inkomster af andeligt gods uti Skåne, Halland och Blekinge II. 36 ff. (i svensk Oversættelse).

Vinteren; dog skal Lensmanden paa Abramstorp anvise ham Veddet. K. Udt. i R. 10, 279 b[1].

3. Marts (Kbhvn.). Aabent Brev, hvorved det i Anledning af en Klage fra Hans Bagge, Byfoged i Landtzkrone, over, at Borgerne i Byen og andre restere med nogen Sise, som de ikke ville betale, forbydes alle ind- og udlændiske at bryde deres Bunke eller opskibe Gods i Byen, førend de have betalt Hans Bagge Told, Sise og anden Rettighed. T. 11, 37 b. K.

4. Marts (—). Tilladelse for M. Kield Jul, Superintendent i Viborig Stift, og M. Nils Jul, Kannik i Viborig Domkirke, til at bytte deres Kannikedømmer, henholdsvis Løuel og Lime Præbender. K.[2] Udt. i R. 10, 83 b.

— Forleningsbrev for M. Didrich paa Kronens Part af Tienden af Vorde Sogn, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 83 b.

— Aabent Brev, hvorved den Frihed for Skat og Tynge, der i Anledning af Ildebranden var bevilget Viiborg Kapitel paa 3 Aar og nu udløber førstkommende 16. Aug., forlænges med 2 Aar. R. 10, 84. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at der findes mange øde Gaarde, Steder og Jorder i Nykiøping paa Mors, som Ejerne, Præster, Bønder og andre i Landsbyerne boende, ikke ville bebygge, hvilket medfører større Besværing for Borgerne i Byen, befaler alle Ejere af øde Pladser i Nykiøping at opsætte god Købstadsbygning paa disse inden 3 Aar, da Borgemestre og Raad ellers skulle have Ret til at sælge dem til Bedste for Byen til Folk, der ville sætte god Købstadsbygning derpaa og svare borgerlig Tynge. Borgemestre og Raad skulle tiltale alle i Landsbyerne, der bruge Landkøb og sælge til Forprang. R. 10, 84 b. K.[3]

— Forleningsbrev for Jacob Dauidssen[4], Borgemester i Skeelskøer, paa Kronens Part af Tienden af Eggeslef Sogn mod aarlig at svare Stiftsskriveren i Sjællands Stift 3 Pd. Rug, 3 Pd. Byg, 30 Skpr. Havre og 1 Skp. Gryn deraf. K. Udt. i R. 10, 280.

— Forleningsbrev for Matz Skriver, Borger i Kallundborig, paa en Have udenfor Kallundborig, kaldet Tornhofuindt,

---

[1] Tr.: Annaler f. nord. Oldkyndighed 1855. S. 90. [2] Tr.: Kirkehist. Saml. 3. R. IV. 528. [3] Tr.: Secher, Forordninger I. 432 f. [4] R. har urigtig: Dauit Hansen.

mod aarlig at svare $1^1/_2$ Pd. Korn deraf til Kallundborig Slot. K. Udt. i R. 10, 280.

4. Marts (**Kbhvn.**). Befaling til Hans Johanssen at anvise Kapitlet i Viiborg de 100 Egetræer, som Kongen nu har givet dette, i de Skove, han har i Befaling, hvor det er Kapitlet belejligst, og hvor der sker mindst Skovskade, og lade det faa dem med Bul, Top og Grene samt skaffe Kapitlet 100 Vogne til at føre Tømmeret til Viiborg. T. 11, 38. K.

— Til Provster og Præster paa Landet over hele Riget. Da den svenske Konge ikke vil holde den i Roskilde sluttede Fred og Kongen derfor maa beholde de fremmede Krigsfolk, nødes han, hvor ugerne han end vil, til at begære en Hjælp af dem og har befalet Superintendenterne at opskrive enhvers Navn og hvad han godvillig vil give, for at ikke nogen skal blive besværet over Evne. Da dette nu er sket og Superintendenterne have indsendt Takseringen, befales det dem at svare Hjælpen herefter inden Pinsedag [14. Maj] og levere den til Superintendenterne. Saa længe de svare denne Hjælp, skulle de være fri for al anden Skat, men ikke for hvad de fra gammel Tid aarlig pleje at give. Saasnart der bliver Fred, skulle de blive helt fri for Hjælpen. T. 11, 38 b[1]. K. Orig. (til Vendelbo Stift) i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til Superintendenterne over hele Riget straks at lade ovenstaaende Brev forkynde, opkræve Hjælpen og levere den til Stiftslensmændene. T. 11, 38 b. K. (stilet til Superintendenten i Skaane).

5. Marts (—). Stadfæstelse for Kapitlet i Viiborg paa et af Kong Christian III udstedt Brev, dat. Nyborg, Lørdag efter St. Simonis et Judæ app. Dag [29. Okt.] 1541[2], der tillige med flere andre af Hospitalets Breve er gaaet tabt ved Ildebranden i Viiborg. R. 10, 85 b. K.

— Stadfæstelse for Peder Hansen, Renteskriver, paa et af Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn udgivet Brev, hvorved disse paa Kongens Forbøn bevilge, at han, hans Hustru, Børn og Arvinger uden Jordskyld maa beholde den Gaard og Grund paa Amaggertorv, som han har faaet med sin Hustru Apollonie Olufsdatter. R. 10, 280. K.

---

[1] Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 211 f. [2] Se Erslev og Mollerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535—50 S. 203 f.

5. Marts (Kbhvn.). Forleningsbrev for Fru Beathe Jacobsdatter paa et Bol i Sørbye, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 280.

— Aabent Brev, at Frederich Leyel, Toldskriver i Helsingør, indtil videre maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al borgerlig Tynge. K. Udt. i R. 10, 281.

— Lignende Brev for Dauit Hansen. Udt. i R. 10, 281. K. (i Udt.).

— Befaling til Erich Podebusch paa Aalborghus paa Kongens Bekostning at holde Tønden paa Trindelen i Stand med Jærnlænker, Ankere og andet og opsøge og føre den tilbage, hvis den drives bort af Storm. Kapitlet i Viiborg skal paa Leessøe drage Omsorg for, at Tønden bliver lagt ud og taget ind i rette Tid. T. 11, 40. K.

— Til Jørgen Seestedt. Da Hr. Seueren Jenssen, Sognepræst i Gadeberg Sogn, der har en Præstegaard i sit Annekssogn Lynneballe, hvoraf han aarlig har 1 Fjerd. Smør, ligesom ogsaa baade han og de tidligere Sognepræster have haft skellig Skovhugst og Olden til deres Svin i Præstegaardens Skove, nu har berettet, at Jørgen Seestedt vil formene ham Skovhugst og Olden, uagtet Kronen kun har tilskødet Jørgen Seestedt sin Rettighed i Gaarden, nemlig Gæsteri og 1 Skovsvin, befales det ham at rette sig efter Skødebrevet og ikke befatte sig med Præstens Rettighed. T. 11, 40 b. K.

— Befaling til Peder Hegelund, Tolder i Riibe, af Øksentolden at betale Frederich Knefuel, Raadmand i Lybke, 2310 gl. Dlr. for Klæde, som Rentemesteren har faaet af denne. Det tidligere Brev om Betaling af 1890 Dlr., hvilket ikke var underskrevet af Kongen, skal ikke gælde. T. 11, 41, K.

— Befaling til Eskildt Gøye paa Nyborg at levere unge Hans Sukkerbager 3 Læster $4^1/_2$ Pd. 7 Skpr. Byg sjællandsk Maal, hver Læst regnet til 42 Tdr. og til en Pris af 180 Mk. danske, som Betaling for Boltelærred og Gøttings, leveret til Knægtene. Rel. Otho Brochenhus. Udt. i T. 11, 41.

— Befaling til Borgerskabet i Kierteminde at lade gøre en god, bred Vindebro paa Kierteminde Bro og altid holde den i Stand, saa Skibene kunne komme igennem, da de jo oppebære Brokorn til Broens Vedligeholdelse og Borgerne i Otthense klage over, at de nu, naar de skulle udskibe Gods, nødes til at føre det

over Land fra Otthense til Kierteminde, medens de havde nærmere ved at sende det til Søs, hvis Broen ved Kierteminde var saaledes bygget, at de kunde komme igennem den med deres Skibe. K. Udt. i R. 10, 162 b[1].

6. Marts (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Otthense, der have klaget over, at de, naar de skulle udføre Gods eller sende Fetalje til Krigsfolket til Søs, først maa føre det over Land til Kiertemynde, skønt de havde nærmere ved at udskibe det ved Monckebo, herefter maa have en fri Havn til Ind- og Udskibning ved Monckebo, derimod maa der ikke bruges nogetsomhelst Købmandskab der. K. Udt. i R. 10, 162 b.

— Mageskifte mellem Peder Oxe, Hofmester, og Kronen. R. 10, 281. K. (Se Kronens Skøder.)

— Stadfæstelse af Rødbye Bys Privilegier. R. 10, 426.

7. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Viborg Domkirkes Bønder fritages for Skat og anden kgl. Tynge i endnu 2 Aar, da de have haft og fremdeles ville faa stort Besvær med Ægt og Arbejde til Domkirkens Opbygning. K. Udt. i R. 10, 88.

— Forleningsbrev for Jørgen Rud til Vedby paa Herligheden af 6 Soer Klosters Bønder i Nitløs Sogn og Kongestedt By i Mierløsse Herred. K. Udt. i R. 10, 282.

— Forleningsbrev for Peder Bilde paa Kallundborg Slot, som han selv har i Værge; han maa i aarlig Genant oppebære 1500 Mk., 10 Læster Rug og Mel, 16 Læster Byg og Malt, $6^1/_2$ Læst Havre, 350 Svin, 30 Skattekøer, 250 levende Faar og Lam, 250 Gæs, 687 Høns, 13 Tdr. Smør, 2 Læster Sild, 2 Læster Torsk, 60 Snese Aal, 15 Tdr. Gryn, 2 store Læster Baysalt, al Ladegaardens Avl og Tilfødning, Halvdelen af Tilfødningen paa Stoddet, dog skal han saa selv forsyne Stoddet med Hingst, og Halvparten af den uvisse Rente. Han skal opsætte Kongens Part af Tilfødningen paa Foder sammen med sin egen, indtil Kongen lader den hente, tjene Riget med 10 geruste Heste og holde Slottet[2] vedlige med Tag og Vinduer; skal der derimod bygges noget betydeligt, vil Kongen selv bekoste det. Kongen forbeholder sig al Told og alt Vrag. R. 10, 282. K.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift, at lade Sognemændene i Ausaas og Strøbelstrup Sogne beholde dette Aars Kirketiende til Istandsættelsen af deres

[1] Borgerne i Odense fik Brevet. [2] R. har urigtig: Taget.

meget bygfaldne Kirker, dog skal han paase, at den kun anvendes dertil. T. 11, 41 b. K.

7. Marts (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Rosenkrantz straks at fragte et Skib og sende det til Vardberg Slot med 600 Sider Flæsk, 8 Læster Malt sjællandsk Maal og 3 Læster Byggryn, hvilket skal leveres til Hack Ulfstand, Embedsmand paa Vardberg, mod Kvittans. T. 11, 41 b. K.

8. Marts (—). Tilladelse for Ifuer Munck til at indløse Gudum Kloster fra Malti Jensen. K. Udt. i R. 10, 88.

— Mageskifte mellem Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, og Mariagger Kloster. R. 10, 88 b. K.[1] (Se Kronens Skøder.)

— Livsbrev for Fru Margrette Bassesdatter paa Anduorskof Klosters Gaard Rollerup med den i Enemærket liggende Mølle samt Ugedagsarbejde og Smaaredsel af 10 Bønder i Vedbysønder, uden Afgift; hun maa faa nødtørftig Ildebrændsel af Fælder og fornede Træer og Gærdsel og Bygningstømmer til Gaardens Brug paa Anduorskof Klosters Gods. R. 10, 283 b. K.

— Aabent Brev, at Kronens Bønder i Vesterlandtzfiord[2], der have berettet, at de, naar der skal gives Skat, ere blevne lagte i 14 Læg, hvorved de ere blevne saa forarmede, at de ikke kunne svare denne Hjælp, medmindre de faa nogen Lettelse, indtil videre kun skulle lægges i 10 Læg. R. 10, 90. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at Borgerne i Otthense[3] ikke lægges i Skat efter deres Formue, befaler Borgemestre og Raad i Byen at taksere Borgerne efter deres Evne til at give og ikke anse Gunst, Gave eller anden Fordel. Ingen Udenbys, der have Gaarde og Grunde i Byen, skulle være fri, ej heller Folk, der drive nogen Købstadsnæring, medmindre de have Kongens Brev derpaa for Livstid. R. 10, 163. K.[4]

— Befaling til Indbyggerne i Rødbye om herefter altid at løbe ind i Dregisminde, naar de føre Folk over, og sætte Folkene i Land dér, da de Folk, der komme til Skibs til Rødbye, have klaget over, at de løbe ind i Hofminde Havn og sætte dem i Land dér, hvorefter de med stort Besvær og undertiden med Livsfare maa passere to dybe Vejler, før de kunne komme ind i Byen. R. 10, 426 b. K.

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. VI. 198 f. [2] ɔ: Vesterland p. Før. [3] Et lignende Brev er vist ogsaa udgaaet til Assens, jvfr. 27. Aug. 1570. [4] Tr.: Secher, Forordninger I. 433 f.

9. Marts (Kbhvn.). Forleningsbrev for Niels Holdst, forhen Byfoged i Vardberg, paa en Gaard, kaldet Bye, i Viske Herred, uden Afgift. R. 10, 477 b. K.

— Befaling til Jørgen Vale at lade Johan Camperbeck, Raadmand i Lybke, faa sit i Bæltet liggende, med Korn ladede Skib uden Lastepenge. Udt. i T. 11, 42.

10. Marts (—). Forleningsbrev for Fru Bold Gagge paa det halve Bols Jord ved Vee, som hun nu selv har i Værge, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 478.

— Befaling til Peder Bilde paa Kallundborg Slot at levere Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, al den Malt, han i Aar skal give af Slottet, saasnart denne sender Skibe did efter det, da Kongen har tilladt ham at faa den. T. 11, 42 b.

— **(Frederiksborg).** Aabent Brev, hvorved Mogens Pederssen i Valbye for Livstid [fritages][1] for det Arbejde, der skal gøres til Kronen af 3 Bol i Valbye, der ere byggede paa den af Mogens Pederssen paaboede Gaards Eje og bruges af 3 Bønder, og for Halvdelen af sin Landgilde, saa han herefter ikke skal give mere end 2 Pd. Korn. Udt. i R. 10, 287.

11. Marts (Kbhvn.). Tilladelse for Erich Løcke til Skovgaard til at indløse fra Christen Huasses Arvinger 1 Gaard i Reemsøe[2] By og Sogn, 2 Gadehuse og Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard og 1 Degnebol i Gierel[3] By og Sogn og 1 Gaard i Hammelef By og Sogn, alt i Nørre Herred, og fra Fru Barbara Splitzdatter, Ifuer Raschis Enke, Kronens Rettighed af følgende Kirkegaarde i Nim Herred: 1 i Underup, 2 i Emur[4], 1 i Lund, 1 i Thenderup[5], 1 i Kiørup, 3 i Brønding[6], 1 i Beuding[7], 4 i Hornborg, 2 Gaarde og 1 Gadehus i Kalhaue, 1 Gadehus i Huorum[8] og 1 Gadehus i Huerring. K. Udt. i R. 10, 90 b.

— Aabent Brev, at Claus Rasmussen, der har lovet at tjene Kongen som Berider sin Livstid, skal have Bolig i Hyllerødt ved Frederichsborg Slot, hvor Kongen vil bygge et Hus til ham selv og et Hus til 2 Køer og 4 eller 6 Klippere, samt en aarlig Løn af 25 Dlr., 2 sædvanlige Hofklædninger, 3 Pd. Rug, 4 Pd. Malt, 3 Fjerd. Smør, $^1/_2$ Td. Sild, $^1/_2$ Td. saltet Fisk, 1 levende Okse, 6 levende Fedesvin, 6 levende Lam, 10 levende Fedegæs, 24 Skpr. Humle,

---

[1] Ordet mangler i Udtoget. [2] Rimsø. [3] Gerrild. [4] Enner. [5] Tamdrup. [6] Vrønding. [7] Boring? [8] Havrum.

1 Td. Salt, 10 Læs Hø, 10 Læs Halm og nødtørftig Ildebrændsel, hvilket Lensmanden altsammen skal skaffe ham. Selv om han formedelst Alderdom eller Sygdom ikke længere kan tjene som Berider, skal han alligevel nyde ovennævnte Løn, saa længe han lever. R. 10, 284. K.

11. Marts (Kbhvn.). Kvittans til Fru Giøruel Guldenstierne, Lauge Ulfstandtz Enke, paa hendes Husbonds Regnskab for Indtægt og Udgift af Vordingborg og Skoufclosters Len i den Tid, han har haft dem i Forlening, for de i samme Tid oppebaarne Penge- og Madskatter og for Inventarium. R. 10, 285. K.

— Til Arild Ugerup paa Aahusgaardt. Niels Skriver, Borger i Kiøpnehafn, har berettet, at Hans Schinckel og Niels Indtze i Aahus have oppebaaret alt Tiendekornet af Gydinge, Gerdtz og Villandtz Herreder, medens han var Stiftsskriver i Skaane, og restere med 5 Pd. $8^1/_2$ Skp. Rug, 1 Pd. 5 Skpr. Byg og 50 Mark Penge, hvilket deres Arvinger, Ellinne Hans Schinckels og Anders Perssen i Runckebye[1], nu forholde ham, ligesom de ogsaa forholde ham Kvittans af Borgerne i Aahus for $3^1/_2$ Læst Rug og $7^1/_2$ Læst Byg, som Hans Schinckel og Niels Indtze efter Peder Oxes Befaling have leveret Borgerne paa Kaptejn Clarks Vegne. Arild Ugerup skal derfor befale Arvingerne at levere Niels Skriver Kornet, Pengene og den manglende Kvittans. T. 11, 43.

— Til Corfedtz Veffert paa Hald Slot. Da Skovene til Hald skulle være meget forhuggede, skal han straks kalde Skovfogderne for sig og i Nærværelse af Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krompens Enke, spørge dem om, naar Træerne ere blevne huggede, paa hvis Befaling det er sket, og hvor de ere komne hen, og tage skriftlige Erklæringer af dem herom. T. 11, 43 b. K.

12. Marts (—). Stadfæstelse for Ifuer Erichsen til Koxbølle paa et Brev. R. 10, 91 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Tilladelse for Fru Gøruel Faddersdatter, Hr. Lauge Bradis Enke, til at indløse Helnekircke Kloster fra Biørn Kaas. K. Udt. i R. 10, 478.

— Tilladelse for Biørn Kaas til at indløse Høibye og Vibre[2] med mere Gods fra Fru Giøruel Faddersdatter. Udt. i R. 10, 478. K. (i Udt.).

— Forleningsbrev for Fru Marine Skougard, Ove Uge-

[1] Rinkeby, Villands H. [2] Veberød, Torne H.

rups Enke, paa Kronens og Kirkens Part af Tienden af Otterslef Sogn, Kronens Part af Tienden af Dalby Sogn og Kirkens Part af Tienden af Vene Sogn, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 478 b.

12. Marts (Kbhvn.). Til Biørn Kaas paa Malmøe Slot. Kongen har eftergivet Jens Jude i Refuestadt den halve Tønde Smør, som han resterer med af sin Landgilde. T. 11, 44.

— Befaling til Folmer Rosenkrantz straks at sende 50 Læster Malt fra Aarhusgaard til Elfsborg, hvor der er stor Mangel paa Proviant, lade bage 1600 Tdr. Brød og ligesaa sende dem did; hvis han ikke saa hurtig kan bage saa mange Tønder Brød, skal han lade male Mel til det samme Antal Tønder Brød og sende det til Elfsborg til Emmicke Kaas. T. 11, 45. K.

— Befaling til Stiftsskriveren i Skaane at levere Henrich Brade og dennes Broder 6 Læster Rug, som Kongen har skænket dem. Rel. Jochim Beck. Udt. i T. 11, 49 b.

— Fornyet Befaling til Frantz Banner om med det allerførste at indtale de 3 Gaarde i Vester Jerndrup[1], Jerslef og Ullerup[2], som Jens Hanssen i Steensbeck havde Livsbrev paa af Børlum Kloster, men som hans Arvinger nu ville tilholde sig som arvelig Ejendom. T. 11, 52 b. K.

— Aabent Brev, at Danmarks Riges Raad og menige Adel og Ridderskab, som nu ere forsamlede i Kiøpnehafn paa Herredagen, i Betragtning af Rigets store Udgifter og svære Gæld for sig og den fraværende Adel have bevilget, at alle deres Ugedagsmænd over hele Riget skulle paa en Gang i Aar svare en almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at enhver, som sidder for Gaard eller pløjer og saar, skal give 2 Dlr., halvt i Dalere og halvt i Mønt. Kongen lover at betragte dette som en Gave, der ikke medfører nogensomhelst Forpligtelse for Fremtiden. R. 10, 285 b. K. Orig.

— Til Bønderne [i Jylland, Sjælland, Smaalandene, Fyen, Langeland og Taasinge], hvem de end tjene. Da Kongen af Sverrig ikke vil holde den i Roschilde sluttede Fred og ligesaa paa Grænsen har forkastet alle billige Fredsforslag, og da der maa tænkes paa Midler til at gøre ham alvorlig Modstand, saa Krigen en Gang kan faa Ende, har Kongen forskrevet Danmarks Riges Raad, Adel, Super-

[1] Vester Gerndrup, Børglum H. [2] T. har urigtig: Tellerup.

intendenter, Fuldmægtige af Prælater, Kanniker, Provster, Præster, Borgere og Bønder fra hele Riget og raadslaaet med dem om Midler til Krigens Fortsættelse; de have da alle, ogsaa Bønderne selv, lovet at hjælpe Kongen efter Evne, og Rigsraad og Adel have bevilget en almindelig Skat baade af dem og af Adelens Ugedagsmænd, saaledes at hver Bonde skal give (Skat af Husdyr som i Skattebrev af 20. Nov. 1566); hver Ugedagsmand, som pløjer og saar, skal give 2 Dlr., halvt i enkelte Dlr. og halvt i Mønt. Skatten skal udgives inden førstkommende Pinsedag [14. Maj] (i Sjælland og Smaalandene inden 9. April). Lensmændene skulle give hver Bonde en Seddel paa, hvor meget han udgiver. T. 11, 46 b[1].

12. Marts (Kbhvn.). Befaling til Lensmændene[2] i Jylland, Sjælland, Smaalandene, [Fyen, Langeland og Taasinge] straks at forkynde ovenstaaende Brev, indkræve Hjælpen i rette Tid og paase, at ingen, hverken Ugedagsmænd eller andre, blive fri; de maa udpante dem, der ikke betale til rette Tid, selv om disse ikke ere blevne overvundne med Loven derfor. Den indkrævede Skat skulle de levere til Stiftslensmændene (i Brevene til Stiftslensmændene: de skulle indkræve Skatten hos Lensmændene i deres Stift og fremsende den inden den bestemte Tid). T. 11, 45 b[3]. Orig. (til Jutte Podebusk).

— Til Roskilde, Lunde, Riiber og Aarhus Kapitler. Da det paa sidste Herredag blev bestemt, at de skulde komme Kongen til Hjælp med Tredjeparten af al deres Rente i enkelte Dlr., har Kongen anslaaet hver Td. Byg eller Rug til 1 Dlr., hver Td. Havre til 1 Mk., hver Fjerd. Smør til 3 Dlr., hver Bolgalt til 2 Dlr., hvert Lam til 12 Sk., hver Gaas til 4 Sk., hvert Par Høns til 2 Sk. og hver 3 Mk. Landgildepenge til 1 Dlr. Skatten skal leveres paa Kiøpnehafns Slot til Renteskriver Peder Hanssen inden førstkommende St. Hans Dag. T. 11, 44[4]. K. Orig. (til Kapitlet i Ribe) i Provinsark. i Viborg.

— Til nedennævnte Købstæder. Skønt det var bestemt, at den Hjælp, som de bevilgede Kongen paa sidste Herredag, skulde betales i 4 Terminer, ser Kongen sig dog nødt til, da han straks paa Sommeren vil foretage et alvorligt og bestandigt Tog mod Fjenden, at kræve hele Hjælpen paa én Gang og befaler dem at betale Hjælpen, halvt i Dalere og halvt i Mønt, inden Pinsedag [14. Maj]

---

[1] Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 215 ff. [2] Lensmændene i de 3 første Lande opregnes alle med deres Len i T. 11, 48. [3] Tr.: Smstds. S. 214 f. [4] Tr.: Smstds. S. 213 f.

det allerseneste. — Register: I Sjælland og Smaalandene: Kiøpnehafn 10,000 Dlr.; Kiøge og Nagskouf hver 1200 Dlr; Steege, Roschilde og Helsingøer hver 1000 Dlr.; Nestuedt 800 Dlr.; Skielskøer og Slaugelse hver 600 Dlr.; Korsøer, Kallundborg, Slangerup, Nykiøping p. F. og Mariboe hver 400 Dlr.; Holbeck, Ringstedt og Stubbekiøping hver 300 Dlr.; Prestøe, Heddinge, Vordingborg, Nykiøping p. S., Nystedt og Rudtkiøping hver 200 Dlr. og Saexekiøping 100 Dlr. — I Fyen: Ottensee 2500 Dlr.; Assens 1000 Dlr; Suinborg 800 Dlr.; Kirteminde og Nyborg hver 600 Dlr.; Faaborg 400 Dlr.; Medelfar 300 Dlr. og Bogense 200 Dlr. — I Nørrejylland: Aalborg 3000 Dlr.; Riibe 2000 Dlr.; Arhus 1600 Dlr.; Randers og Kolding hver 1200 Dlr.; Horsens 1000 Dlr.; Vedle, Varde og Viiborg hver 600 Dlr.; Tiistedt 500 Dlr.; Rindkiøping, Holstebro og Nykiøping hver 400 Dlr.; Skifue og Skagen hver 300 Dlr.; Lemuig, Grindov og Seebye hver 250 Dlr.; Hofbro 200 Dlr.; Ebeltoft og Hørring hver 150 Dlr. og Mariager 100 Dlr. T. 11, 49 b[1]. K. (til Brevet alene). Origg. (til Odense og Middelfart i Provinsark. i Odense; til Aalborg i Provinsark. i Viborg).

— Befaling til Stiftslensmændene at sende ovenstaaende Brev til Købstæderne i deres Stift, indkræve Hjælpen og sende den til Kiøpnehafn inden Pinsedag. T. 11, 52. K.

12. Marts (Kbhvn.). Befaling til Stiftslensmændene om Mønstring af Adelen. K. Jvfr. 14. Jan. 1570.

13. Marts (—). Aabent Brev, hvorved Fru Anne Ollufsdatters, Hr. Claus Podebuskis Enkes, Pant i Hundtzlundt Kloster forhøjes med 2100 Mk. i danske Hvider, hver 3 Mk. regnet til 1 Dlr.; hun maa have Klosteret lige saa frit som Jacob Ulfeldt havde det. P. 292 b. (overstreget). K. Orig. (skaaren).

16. Marts (—). Befaling til Henrich Monssen, Tolder i Helsingør, at sende 4 store Læster Salt af Tolden til Elfsborg. Rel. Otho Brochenhus. Orig. Udt. i T. 11, 53.

— (**Frederiksborg**). Befaling til Hofmesteren at sende Havre til Rytterne i Skaane. Udt. i T. 11, 53.

— Til Hofmesteren. I Anledning af hans Melding om, at der mangler 2000 Læs Ved til Stuvholt til Orlogsskibene, der efterhaanden udlægges paa Reden, har Kongen straks befalet Lens-

[1] Tr.: P. V. Jacobsen, Skattevæsenet under Chr. III og Fred. II S. 217 f. (ikke Listen). Aktst. vedk. Danmarks indre Forhold I. 159 f. (Brevet til Middelfart efter Orig.).

manden her at lade Veddet hugge og føre ned til Stranden; der kan ikke, som han begærer, skaffes Smør herfra til Skibene, da det, som ikke var nødvendigt til Slottets Brug, er solgt, derimod har Lensmanden meldt, at der paa Toldboden i Helsingør ligger 100 Læster Brød, som Hofmesteren kan faa, hvis han har Brug for dem paa Skibene eller andensteds. T. 11, 53.

16. Marts (**Frederiksborg**). Befaling til Jørgen Munck straks at hugge 2000 Læs Ved til Stuvholt til Orlogsskibene i de Skove, han har i Befaling, og ufortøvet lade det føre ned til nærmeste Ladested, saa det kan ligge rede, naar Kongens Espinger komme efter det. T. 11, 55.

— Til Axel Viffert. Da mange i de foregaaende Aar uden at svare Told have drevet Øksne ud af Landet over Folding Bro, Gredestedt Bro og andensteds, skal han med det allerførste flytte en af Kronens Gaarde i Gredestedt By ned til Gredestedt Bro, opbygge den, udlægge Bonden lige saa megen Jord, som han mister, og give ham Ordre til at paase, at hverken Øksne, Heste eller andet udføres uden Bevis for, at der er svaret Told paa Toldstedet. Der sendes ham et Brev til Hans Randtzov, Embedsmand paa Skodborg, om at udlægge en under Skodborg hørende Gaard ved Folding Bro til Riiberhus for en lige saa god Gaard; han skal overlevere dette Brev, bringe Mageskiftet i Orden og give Bonden paa Gaarden ved Folding Bro samme Ordre som Bonden paa Gaarden ved Gredestedt Bro. T. 11, 54[1]. K.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Hoslagt sendes ham en Skrivelse fra Feltøversteløjtnanten[2] og Feltmarskalken[3] i Forening, en egenhændig Skrivelse fra Hr. von Dohna og nogle andre Breve og Registre, som de have sendt Kongen, med Befaling til at gennemlæse dem, opsætte Svar derpaa og straks sende Kongen det. Orig.

17. Marts (—). Aabent Brev, at Jørgen Seuerinssen, Herredsfoged i Vester Herred, maa, naar han formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke længere kan være Herredsfoged, indtil videre være fri for Sandemændstov, Nævn og alle andre Tov. R. 10, 93 b. K.

— Til Peder Munck. Fru Mette Munck, Ifuer Juls Enke, har

---

[1] Tr.: O. Nielsen, Hist. Efterretn. om Malt Herred S. 32. [2] Kristoffer v. Dohna. [3] Josva v. Qvalen.

berettet, at Trandom Præstegaard, som han har faaet i Forlening, er den rette Præstegaard til Trandom Kirke, men at hun og hendes Husbond, der vilde have Præsten nærmere ved deres Sognekirke Søuild[1], have udlagt Præsten en af deres Arvegaarde til Bolig og i Stedet taget Præstegaarden; skal hun nu af med den, maa hun tage sin egen Gaard fra Præsten, der saa ingen Bolig har. Hvis dette er rigtigt, skal han atter overlevere Fru Mette Trandom Præstegaard og tilbagesende Kongen Forleningsbrevet. T. 11, 55.

17. Marts (**Frederiksborg**). Befaling til Fru Anne Løcke straks at levere Coruitz Veffert en klar, af hende selv underskreven Jordebog over Hald Slots Tilliggende og Indkomst, da han klager over ikke at have faaet nogen saadan. T. 11, 56. K.

— Befaling til Axel Jul og Palle Jul, Landsdommere i Nørrejylland, med det allerførste at begive sig til Haldt Slot, hvor de i Overværelse af Coruitz Viffert, Embedsmand smstds., skulle aabne et Skrin med Breve, forseglet med Hr. Otte Krumpens Segl, da man ikke kan vide, hvad det er for Breve, og siden registrere Brevene; de skulle optage 3 Registre derover, sende et til Kancelliet, levere Coruitz Viffert et, nedlægge et i Skrinet tilligemed Brevene og derefter forsegle Skrinet med deres Segl. T. 11, 57.

— Til Kronens Bønder i Vesterlandtzfiord[2]. Det forbydes dem herefter at sælge, pantsætte eller paa anden Maade afhænde noget af den til deres Gaarde hørende Ejendom til fremmede og Udejere; ville de afhænde den, skulle de afhænde den til Kronens Bønder. De skulle med det allerførste indfri hvad de allerede have afhændet. Overtrædelse heraf medfører Tab af Jorden og Straf som ulydig. T. 11, 56. K.[3]

18. Marts (—). Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Halmstad, der skulle foretage nogen Bygning paa Byens Befæstning, hertil foreløbig maa oppebære den aarlige Byskat, dog skulle de, naar det forlanges, gøre Regnskab for Anvendelsen af den. R. 10, 478 b. K.

— Befaling til Anders Dauidssen, Tolder og Sisemester i Halmstadt, om, som befalet, at oppebære Told og Sise af fremmed Drik og andre Varer, som ind- og udskibes i Byen, og give den Profos, der vil understaa sig til at oppebære den, Ordre til ikke at befatte sig dermed. Han maa ikke uden skriftlig Ordre

[1] Sevel, Ginding H. [2] Vesterland p. Før. [3] Tr.: Secher, Forordninger I. 438.

fra Kongen selv eller Hofmesteren udbetale noget af sin Oppebørsel, men skal levere alt paa Renteriet, naar han gør Regnskab. Han skal give Bomslutteren 10 Mk. Penge i aarlig Løn. Naar han møder med sit Regnskab, skal Hofmesteren fastsætte hans Løn. T. 11, 57 b. K.

18. Marts (**Frederiksborg**). Fuldmagt for Jes Tordssen i Hørie til at antage 60 danske Knægte; han skal være Høvedsmand for Knægtene og skal, naar han faar dem samlet, begive sig til Øverste Jens Kaas med dem, lade sig mønstre af ham og siden lade sig bruge mod Fjenden. Han selv skal have 8 Gylden og hver af Knægtene 4 Gylden i Mønt om Maaneden fra Mønstringsdagen af. K. Udt. i T. 11, 57.

20. Marts (—). Pantebrev til Fru Birgitte Rønnov, Henning Quitzovs Enke, paa Kierckiebye Gods i Sundtz Herred for 1500 Dlr., hvormed hun har indløst Godset fra Christopher Johanssen, 2253 Dlr., som hendes Husbond har betalt til Josua von Qualen og dennes Ryttere til Hell. 3 Kongers Dag 1567, $337^1/_2$ Dlr., som er 3 Aars Rente af de 2253 Dlr., og 100 Dlr., som hendes Husbond tidligere havde laant Kongen paa Gældsbrev, ialt $4190^1/_2$ Dlr. P. 291. K.

— Befaling til Otte Brade med det allerførste at besigte Taarnet paa Kullen, der skal forfalde meget baade paa Tag, Vinduer og Mure, lade Taget skælne, lægge ny Sten paa, hvor det gøres behov, gøre Vinduerne i Taarnet i Stand, udbedre alle andre Mangler og paase, at Taarnet holdes vedlige med Lys efter den derom gjorte Skik. T. 11, 58 b. K.

21. Marts (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Vilhelm van Unnau, Apotheker i Kiøpnehafn, har berettet, at han har nogle Penge til gode hos Kongen for leverede Varer, og har begæret at faa sit Regnskab hørt, førend den Karl, der hidtil har ført hans Regnskab, men nu vil forlade ham, drager bort, skal Peder Oxe med det første høre hans Regnskab, gøre det klart og underskrive det, saa at han siden kan faa sit Tilgodehavende, da der jo nu ikke skal være Penge ved Haanden til at betale ham med. T. 11, 59. K.

— Befaling til Eiler Grubbe, Rentemester, der for nogen Tid siden har faaet Ordre til ikke mere at tilregne Grev Gynter af Barby »Fordelgelt«, om at lade ham faa samme »Fordelgelt« som hidtil. T. 11, 59 b. K.

21. Marts (**Frederiksborg**[1]). Til Biørn Kaas. Da Kongens Enspænder Henrich van Lunneborg har tilbudt at holde Kongen en gerust Hest, naar han selv maa bo paa den Gaard, han er forlenet med, og da dette er fordelagtigere for Kronen end at give ham stor Løn, skal Biørn Kaas se at skaffe Bonden paa Gaarden en anden Bolig og lade Henrich van Lunneborg faa Gaarden. T. 11, 59 b. K.

22. Marts (—[1]). Til Erich Vogenssen til Søndervang. Da der iblandt det Kirkegods, som han for nogen Tid siden fik Herligheden af i Forlening, findes en Jord, hvoraf Landgilden tilhører Staal[2] Kirke og Herligheden og Forsvaret Provsten i Riber Domkirke, hvilket han ikke omtalte, ligesom det ogsaa var Kongen uvitterligt, maa han herefter ikke befatte sig med denne Jord; har han oppebaaret noget af den, skal han levere det tilbage til Kirken og Provsten. T. 11, 60. K.

— Stadfæstelse for Hr. Lambert Seuerinssen, Sognepræst til Øesse og Nesbierg Kirker, af en Lavhævd, udgivet paa Varde Syssels Ting Onsdagen før Vor Frue Dag assumptionis [11. Aug.] 1529. R. 10, 93 b. K.[3]

— Forleningsbrev for Kapellanen ved Roskilde Domkirke paa Vikariet til St. Lauritz Alter og alt Købstadgodset til St. Antonii Alter i Roskilde Domkirke. R. 10, 287.

23. Marts (—). Til Erich Podebusch. Da Esbern Nielssen i Store Vorde, der formedelst sin Paagribelse af Skipper Clement af Kong Christian III fik Livsbrev paa 1 Gaard i Store Vorde, uden Afgift, har klaget over, at han desuagtet i denne Fejde er bleven besværet med Skat og anden Tynge, og at Lægsmændene to Gange have pantet ham og frataget ham 2 Kvier og 1 Øg, skal Erich Podebusch skaffe ham Kvæget igen og sørge for, at han herefter ikke besværes med Skat. K.[4] Udt. i T. 11, 62.

— Aabent Brev, at Espen Nielssen fremdeles maa beholde ovennævnte Gaard i Store Vorde uden nogensomhelst Skat og Afgift. R. 10, 94. K.[5]

— Forleningsbrev for Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa en Grund i Tykiøb Sogn i Liunge Herred nord op til Vejen, der løber fra Esperegierde Led gennem Esperød ind i Skoven,

---

[1] T. er urigtig dateret: Kbhvn. [2] Stadil, Hind H. [3] Tr.: O. Nielsen, Sysselinddelingen i Danmark S. 89. [4] Tr.: Matzen, Den danske Panterets Hist. S. 83 f. [5] Tr. Dsk. Mag. 3. R. I. 253 f.

hvilken Grund Bønderne i Esperød og Tomes Jude i Mørdrup[1] nu have i Værge, uden Afgift. K. R. 10, 287 b.

23. Marts (Frederiksborg). Befaling til Jørgen Munck straks at skaffe Henrich Monssen ovennævnte Jord, undersøge, om Bønderne, der miste den, have Jord nok til deres Landgilde, og, hvis ikke, da udlægge dem noget i Stedet af Mørdrups[2] og Tøbberups[3] Fange. K. T. 11, 60 b.

— Til Fru Anne Fris, Jesper Daas Enke. Da Kongen ikke ved, hvilke Forleningsbreve hun har paa Gudomlund, skal hun lade Jens Kaas, Kongens Øverste, læse Forleningsbrevene og, hvis hun hverken har Kongens Faders eller Farfaders Forleningsbrev derpaa, straks overlevere Jens Kaas Gaarden. T. 11, 61. K.

— Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, at levere Kongens Salter Frantz Søfrenssen 8 smalle Læster Salt. Orig.

— Aabent Brev, hvorved Fru Anne Løckes, Hr. Ottho Krumpens Enkes, Pant i Spøtrup Len, Rødinge Birk og Sønderliung og Medelsom Herreder forhøjes med 500 Dlr., som Hr. Ottho laante Kronen 17. Dec. 1564, og 1500 gamle Dlr. og 1000 ny Dlr., som han laante Kronen 10. Aug. 1568. P. 293 (overstreget).

[**Omtr. 23. Marts**] (—). Pantebrev paa Livstid til Fru Anna Løcke, Hr. Otthe Krumpens Enke, paa Spøttrup Gaard med Rødinge Birk samt Medelsom og Synderliung Herreder med Kronens og Stiftets Gods og al anden kgl. Rettighed af Herrederne. P. 293 (overstreget).

23. Marts (—). Befaling til Palle Jul, Landsdommer i Nørrejylland, Niels Munck, Erich Kaas og Tygge Krusse om efter nærmere Tilsigelse af Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krumpens Enke, at besigte Kronens Skove i Synderliung og Medelsom Herreder og særlig undersøge, hvilke Træer der for nylig eller for lang Tid siden ere huggede i de Skove, som fri Bønder have forbrudt til Kronen; de skulle give deres Besigtelse beskreven fra sig. T. 11, 61 b. K.

24. Marts (—). Til Frantz og Otte Banner. Da Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krumpens Enke, har berettet, at der er Trætte

---

[1] T. har urigtig: Nordrop. [2] T. har urigtig: Nordrerup. [3] Tibberup, Lynge-Kronborg H.

om Kronens Gods i Medelsom og Synderliung Herreder, og at Brevene angaaende Godset findes i deres Værge iblandt de Breve, Christoffer Rosenkrantz har efterladt sig, skulle de opsøge disse Breve og levere Anne Løcke dem mod Reversal. K. Udt. i T. 11, 62.

25. Marts (Frederiksborg). Ekspektancebrev for M. Anders Søfrenssen, Prædikant paa Kiøpnehafns Slot, paa det første ledige Kannikedømme i Riiber Domkirke. K. Udt. i R. 10, 93.

— **(Kbhvn.)**. Befaling til Borgerskabet i Ottense at modtage Kaptejn Armstrong og hans skotske Knægte, skaffe dem Herberg og Underholdning med Mad og Øl, optage Register over, hvor mange væragtige Knægte der ligge under Kaptejnen, og sende dette til Peder Oxe; Borgerne skulle snart igen blive fri for Knægtene. Orig. i Provinsark. i Odense.

27. Marts (Frederiksborg). Fuldmagt for Eskild Gøye til at udtage 300 Baadsmænd i Fyen, paa Øerne, Fiskerlejerne og andensteds, og med det første sende dem til Kiøpnehafns Slot; bliver nogen udskreven hjemme eller løber bort uden Tilladelse, vil han blive straffet paa Livet. K. Udt. i T. 11, 62.

— Befaling til Otte Brade og Biørn Kaas straks at udtage saa mange Baadsmænd som muligt paa Fiskerlejerne og andensteds ved Søsiden i deres Len og hurtig sende dem til Kiøpnehafns Slot. K. Udt. i T. 11, 63.

— Befaling til Otthe Brade, Embedsmand paa Helsingborrig, at lade sine Fogder og Svende hjælpe Lauritz Norbye, Skibshøvedsmand, med at udtage Baadsmænd paa Fiskerlejerne og andensteds i Helsingborrig Len, da der er stor Mangel paa saadanne til Orlogsskibene, der nu straks skulle løbe ud. Hvis nogle af de udtagne blive hjemme eller løbe bort, skal han opsøge dem og sende dem hid. K. Udt. i T. 11, 62 b.

— Befaling til Christiern Lange, Stiftsskriver i Riber Stift, om af Kronens og Kirkens Part af Tienden at levere Christoffer Fogler, der har nogle Penge til gode for Klæde, Sidentøj og andet, 100 Læster Rug sjællandsk Maal af den 1569 voksede Rug; han skal lade Rugen føre ned til Ladesteder, hvor Christoffer Foglers Skibe kunne hente den, og sørge for, at disse ikke komme til at vente efter den. Har han mere end de 100 Læster Rug, skal han ogsaa levere Christoffer Fogler dette. K. Udt i T. 11, 62 b.

— Lignende Befaling til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus

Stift, om at levere Christoffer Føgeler $77^1/_2$ Læst Rug sjællandsk Maal. Udt. i T. 11, 62 b. K. (i Udt.).

28. Marts[1] (**Roskilde**). Aabent Brev, at Peder Lauritzøn, der har lovet at tjene Kongen, aarlig, saa længe Krigen varer, for sin egen Person skal have 100 Dlr. og 10 Dlr. om Maaneden for hver af de 6 geruste Heste, hvormed han skal tjene. Hvis han efter Krigens Slutning vil forblive i Kongens Tjeneste, vil denne underholde ham saaledes, at det skal være ham uden Skade. R. 10, 294.

— Befaling til Henrick Moenssen, Tolder i Helsingør, at betale Thomas Tennecke, Hans Foxals Tjener, 1300 Dlr. af de første Dalere, han faar ind, som Afdrag paa Kongens Gæld til Hans Foxal, og lade Hans Foxals Skibe og Gods, bestemte til Narfuen, passere, men opskrive Lastepengene, der skulle svares, for at de siden kunne blive afkortede i Hans Foxals Betaling. Orig.

29. Marts (—). Tilladelse for Christoffer Føgler til at besejle Dyrefiord Havn i Issefiord Syssel paa Island og drive Handel der og i hele Syslet mellem Gerholm og Langemoesse, dog ikke med Svovl, mod at tilføre Undersaatterne gode Varer til en rimelig Pris, svare sædvanlig Told og bruge ret Maal og Vægt. R. 10, 568 b. K.

30. Marts[2] (**Kbhvn.**). Bestalling for de Skibshøvedsmænd, der skulle følge Admiral Seluester Francke i Østresøen. De skulle gøre Fjenden og hans Forbundsfæller al mulig Skade. — Seluester Francke, Admiral, og Peder Munck, Løjtnant, paa Løven; Barthel van Bremen og Peder Wille paa Bjørnen; Johan Marikarck paa Reignolt; Jørgen Busch paa Strudsen; Dauid Guntelberg paa Mariflor; Jochim Niefindt paa Maagen; Christoffer Fickssen paa Danske Jomfru; Laurs Norby paa Bullen; Raf Chlethan paa Svalen; Petter Spanier paa Droslen; Petter Adrian paa Fuksen; Stii Pors paa Isak; Johan de la Rou paa Gallejen i Vestersøen. T. 11, 63. K.

1. April (**Koldinghus**). Til Peder Oxe, Hofmester. Hoslagt sendes ham en Skrivelse fra Landgrev Vilhelm af Hessen med nogle Tidender. Det i Skrivelsen ommeldte Daavildt, som Kongen har lovet Landgreven, skal Peder Oxe se at skaffe eller i alt Fald saa meget deraf som muligt og sende det afsted med et Skib. Han skal opsætte et Brev til Landgreven med Undskyldning for, at denne ikke tidligere har faaet Daavildtet. T. 11, 64 b.

---

[1] R. har (ved en Fejllæsning af K.): Maj. [2] I T. er Brevet udateret.

1. April (**Koldinghus**). Befaling til Niels Kaaes, Sekretær, straks at indlægge Hertugerne Henrich og Julius af Brunsvigs Gældsbreve til Kongen i en Æske og sende den forseglet til Kongen med et paalideligt Bud. T. 11, 65. K.

2. April (**Kbhvn.**). Kvittans til Povel Fechtel, Borger i Kiøpnehafn, paa hans Regnskab som Møntmester. R. 10, 288. K.[1]

— Til Bønderne paa Bornholm, hvem de end tjene. Da Danmarks Riges Raad, Adel og Fuldmægtige af menige Rigets Indbyggere i Anledning af de store Pengeudgifter til Krigsfolket have lovet at hjælpe Kongen efter Evne, nødes han, hvor gerne han end havde skaanet dem, til nu, da Nøden kræver det, at forlange en almindelig Skat og Landehjælp ogsaa af dem, saaledes at hver Mand, der bor paa Sædegaarde, skal give 2 Dlr., hver jordegen Bonde af den Gaard, han selv bor paa, og af hver Lejegaard, han har udfæstet til andre, 4 Dlr., dog skal den Bonde, der har lejet Gaarden, betale ham Halvparten heraf, hver Vordned 2 Dlr., hver Pebersvend, Møller, Ugedagsmand, hvem han end tilhører, og hver Hospitalsbonde 1 Dlr. Skatten skal betales i enkelte Dalere, og M. Dauedt Tommessen, Kannik i Lunde Domkirke, skal oppebære den og føre den til Kiøpnehafns Slot inden Pinsedag [14. Maj]. T. 11, 66 a. K.[2]

— Befaling til Sueder Kietting at hjælpe M. Dauid Thomessen med at indkræve Skatten. K. Udt. i T. 11, 66 b.[3]

— (**Frederiksborg**). Aabent Brev til Købstæderne og Fiskerlejerne paa Bornholm, at Kongen og Danmarks Riges Raad ere blevne enige om at kræve en Skat af dem til Krigsfolkets Underholdning, hvilken M. Dauidt Tommessen, Kannik i Lunde Domkirke, nu er sendt over for at opkræve. De skulle betale Skatten i enkelte Dalere og saa tidlig, at den kan være til Stede paa Kiøpnehafns Slot inden Pinsedag [14. Maj]. — Takst paa Købstædernes Skat: Rodne 100 Dlr.; Nexøe 60 Dlr.; Hasle og Suannicke hver 50 Dlr.; Aakirckebye 30 Dlr.; — paa Fiskerlejernes: Hasle $1^1/_2$ Læst Torsk; Snogebeck og Guddem med Melstaa hver 1 Læst Torsk; Arnicke[4] og Hellig Peders Vegne med Kofleje hver $^1/_2$ Læst Torsk; Tegene 4 Tdr. Torsk og Osdal[5] 3 Tdr. Torsk. T. 11, 65 og 66 c. K.

---

[1] Tr.: Dsk. Mag. I. 169. [2] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 359 f. [3] Tr.: Smstds. S. 360 f. [4] Arnager. [5] Aarsdal.

3. April (Kbhvn.). Aabent Brev, at Kongen, som mangler Baadsmænd til Orlogsskibene, der nu straks skulle løbe i Søen, har sendt Rudbeck Pors til Malmø Len og Lauritz Norbye til Helsingborg Len for at udtage saa mange Baadsmænd som muligt paa Fiskerlejerne og andensteds i disse og de nærmest liggende Len og føre dem til Kiøpnehafns Slot. Det befales alle Fogder og Embedsmænd at hjælpe dem hermed og sende de udskrevne, der maatte blive hjemme eller løbe bort uden Tilladelse, velforvarede til Kiøpnehafns Slot. K.

4. April (—). Til Peder Bilde, Fru Pernille Oxe og Borgemestre og Raad i Skeelskør. Da en Del af Kongens Skibsfolk løbe bort og komme over Færgestederne uden Pasbord, skulle de passe nøje paa, at ingen kommer over Færgestederne uden Admiralens Pasbord, og sende dem, der ikke have saadant Bevis, til Kiøpnehafn. K. Udt. i T. 11, 66 b.

— (**Koldinghus**). Til M. Hans Laugssen, Superintendent i Riiber Stift. Skønt Kongen har givet M. Matz Huid i Holstedbro, der var bleven dømt nederfældig af Rigsraadet, Oprejsning, vilde han dog ikke tillade ham længere at beklæde sit Præsteembede og befalede derfor Superintendenten at afsætte Matz Huid og indsætte en anden Sognepræst. Da Matz Huid endnu tilholder sig Sognene og oppebærer Præsterenten deraf, skal Superintendenten øjeblikkelig forbyde ham at befatte sig med Sognene og indsætte en anden Sognepræst. Orig. i Provinsark. i Viborg.

5. April (—). Aabent Brev, hvorved Kongen stadfæster Borgemester og Raad i Grindovs Valg af Søfueren Skøtte til Sognepræst i Byen og tillader Søfueren Skøtte at studere udenlands i 2 eller i det højeste 3 Aar, dog skal han saa i den Tid holde en Kapellan, der skal kendes god af Superintendenten. R. 10, 94 b. K.[1]

— Til Borgemestre og Raad i Riibe. Da der kommer adskillige fremmede Folk, som ingen kender, til deres By og det er at formode, at der udsendes mange Spejdere og Forrædere af Kongens Fjender, ligesom ogsaa Mordbrændere og Skalke løbe omkring og gøre Skade, skulle de af alle de Folk, som komme ind i Byen, forlange Besked om, hvem de tilhøre, hvorfra de komme, hvorhen de ville, og hvad deres Bestilling er, og om de have Pas-

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 246.

bord og Bevis med sig, og straks sætte dem, hos hvem de finde nogen Tvivl, i god Forvaring, indtil de kunne faa bestemt at vide, om de fare med Ret eller Uret. K. T. 11, 66 b[1]. Orig. i Provinsark. i Viborg.

5. April (Kbhvn.). Befaling til Jørgen Marsuin straks at optage Registre over, hvad de i Ystedt liggende Ryttere have faaet af Bønderne i hans Len, og hvad de skylde disse, og sende Registrene til Renteriet, for at det kan blive afkortet i Rytternes Betaling. Han skal straks indskibe alt det Brød, han har i Forraad, og sende det til Halmstedt. T. 11, 67. K.

6. April (Koldinghus). Aabent Brev, at Kongen, der har bragt i Erfaring, at der hemmelig sælges og uddrives mange Øksne fra Nørrejylland til Fyrstendømmerne, hvorved Kronens Told forsømmes, har befalet Morthen Suendsen, Embedsmand paa Koldinghus, at have Opsyn dermed; opdager han, at nogen sælger Øksne, der siden uddrives uden at fortoldes, skulle Sælgerne være forpligtede til at navngive den Købmand, der har købt Øksnene, og desuden straffes. Morthen Svendsen skal have Fuldmagt til at tiltale baade Sælgerne og Køberne. T. 11, 67 b. K.[2]

— Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af, at mange Bønder dølge den største Part af deres Kvæg af Hensyn til den paabudte Kvægskat, befaler Morthen Svendssen, Embedsmand paa Koldinghus, at have nøje Opsyn dermed i sit Len. Enhver, der dølger noget Kvæg, skal have forbrudt det dulgte Kvæg og desuden straffes som for Tyveri. T. 11, 68. K.

— Aabent Brev, hvorved Bønderne i Lunitz, Harested, Ingelsted og Jeristedt Herreder, der godvillig have bevilget Kongen at maatte afkvitte den af dem til Rytterne i Ydstedt gjorte Tilførsel med disse, til Gengæld fritages for de Skatter, de tidligere have skullet udgive, og for den nu paabudte Skat. Kongen lover ogsaa i andre Maader at ramme deres Gavn. Udt i T. 11, 68 b.

— Til Hans Ranzov. Da de jordegne Bønder i Skotborig Len have klaget over, at de andre Kronens Bønder i Lenet ville tvinge dem til ogsaa at gøre Ægt og Arbejde, skønt de have gamle Breve om Fritagelse herfor, skal han undersøge, hvilke Bønder der have Breve om Frihed for Arbejde og anden Tynge, og lade

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 441. [2] Tr.: Smstds. S. 441 f.

dem nyde denne Frihed, hvis de i et og alt have overholdt Brevene, men have de ikke det, skal han stævne dem for sig og tage Dom, om de ikke have forbrudt Brevene. T. 11, 69. K.

6. April (**Koldinghus**). Befaling til Kapitlet i Riiber Domkirke at lade Kongens Moder faa noget Kapitelsgods, nemlig 1 Gaard i Asbøl, 1 Gaard i Lunderschouf, 1 Gaard i Schanderup, 1 Gaard i Dollerup og 1 Gaard i Hørup, til Mageskifte til Koldinghus for noget af hendes Livgedingsgods og lade Fuldmægtige være til Stede, naar gode Mænd besigte Mageskiftegodset. Orig i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at gennemlæse hoslagte Skrivelse fra Christen Munck, Embedsmand paa Trundhiem, og opsætte Svar derpaa; angaaende de Knægte, som Christen Munck begærer maa blive sendte derop, maa Peder Oxe selv træffe Bestemmelse. Vedlagte Brev fra Christiern Munck, Embedsmand paa Agershus, skal han ogsaa læse og opsætte Svar paa, hvis han mener, at det behøves. Orig.

9. April (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Kongens Købmand Simen Surbeck skal tage 16 Dlr. i Told af hvert fremmed Skib, som kommer til Vespenøe for at drive Fiskeri, dog maa der ikke løbe flere Skibe under Havnen end, at han med Kongens Skib kan have Plads til at ligge i Flaaden hos dem, hvor han synes; af de Doggere, der fiske under Landet, skal han som sædvanlig tage 2 Rosenobler i Told. Da Undersaatterne paa Vespenøe have klaget over, at Engelske og andre fremmede tit drage op paa Landet og røve og stjæle fra dem, har Kongen befalet, at alle saadanne, der blive grebne, uden al Naade skulle straffes paa Livet. Ingen uden Kongens Købmand maa under Fortabelse af deres Gods købe Varer der paa Landet, og det forbydes Indbyggerne paa Vespenøe under Trudsel af den højeste Straf at sælge Købmandsvarer til andre end Kongens Købmand, men Kongen vil saa ogsaa sørge for, at der baade Sommer og Vinter bliver tilført dem gode Varer, som de kunne købe for deres Varer. T. 11, 69 b[1]. K.

— (**Skanderborg**). Befaling til Erich Podebusk endelig at skaffe Holger Rosenkrantz de Mursten, som han tidligere har lovet at sælge Kongen til 5 Dlr. Tusindet, til Bygningen paa Skanderborg Slot. Pengene for Murstenene maa han afkvitte i

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 595 f.

sin Afgift af Olborghus, dog skal Kongen have Fyldest for de Mursten, som Abbeden i Soer Kloster har faaet Ordre til at skaffe Erich Podebusk til Helenssøe[1] i Sjælland. T. 11, 70 b.

9. April (**Skanderborg**). Befaling til Holgierdt Rossenkrandtz at levere det af ham i St. Hans Kloster i Horsens modtagne Inventarium, der er gammelt og for en stor Del fordærvet, til Hospitalet smstds., da Kongen har givet de fattige det. Udt. i T. 11, 71.

10. April (—). Til Corvitz Viffert. Da Frandtz Banner har berettet, at der er Trætte om noget til Børglum Kloster hørende Gods, og at Brevene, hvormed Godset skal forsvares, findes dels paa Hald Slot, dels i en i Sakristiet i Viborig Domkirke staaende Brevkiste, skal han straks opsøge de paagældende Breve paa Hald Slot og i Forening med dem i Viborig Kapitel, der have Brevkisten i Forvaring, de deri værende Breve og levere Frandtz Banner dem mod nøjagtige Reversaler om Tilbagelevering, hvilke skulle indlægges i de respektive Brevkister. T. 11, 71. K.

13. April (**Silkeborg**). Aabent Brev, hvorved det forbydes Bønderne i Hitz og Vratz Herreder, hvem de end tjene, at drive Fiskeri, saaledes som de hidtil have gjort, med Vod, Ruser, Hammer, Kuber, Kroge og Medejærn i Møllebecks Aa ved Hundedals Mølle, i Hardvad Aa ved Hardvad Lund og i Ul Aa vest for Funderholm, da disse Aaer ere Kronens fri Enemærker. Gribes nogen i Fiskeri i disse Aaer, skal Lensmanden paa Selkeborg tiltale og forfølge ham som for stjaalne Koster. K. T. 11, 72.[2]

— Til Hans Johanssen, Embedsmand paa Silckeborig. Da Christiern Thomessen i Tolstrup, der resterer med en Del af sin Landgilde, har klaget over, at han formedelst Armod ikke kan svare den, har Kongen eftergivet ham 1 Fjerd. Smør. Orig.

15. April (**Skanderborg**). Til Peder Oxe. Paa hans Forslag om at kalde det ny Skib, der nu er løbet ud, Marien, befales det ham at give Admiralen Ordre til, som tidligere aftalt, at paabyde Skibsfolkene og Baadsmændene at kalde det Wol Her in Gottes Namen og ikke andet. T. 11, 72.

16. April (—). Pantebrev til Gregers Ulfstand til Estrup paa Solt Slot og Len og følgende Gods, der tidligere laa til Vor Frue Kloster i Roskilde: 1 Gaard og 1 øde Jord i Giørslef

[1] Hjelmsølille, Tybjærg H. [2] Tr.: Secher, Forordninger I. 442 f.

By og Sogn i Beuerskoufs Herred, 1 Gaard i Suansberig i Herføgel Sogn, 4 Gaarde i Kløfuestedt i Dalbye Sogn i Ramsøe Herred, 2 Gaarde i Dalbye, 1 Gaard i Ørstedt By og Sogn, 1 Gaard i Lodagger[1] By og Sogn, 1 Gaard i Salbyethorp i Høfuelse Sogn, 2 Gaarde i [Pebringe i] Faxe Herred og 2 Gaarde i Olstrup By og Sogn i Hamers Herred for 4000 Dlr., hvormed han har indløst Solt Slot og Len fra Frandtz Brockenhussis Arvinger. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. P. 293 b (overstreget[2]).

16. April (Skanderborg). Pantebrev til Axel Jul til Villestrup, Landsdommer i Nørrejylland, paa 3 Gaarde i Søsterup i Aars Herred for 200 Dlr., som han laante Kronen 1563, og 450 ny Dlr., som han har laant Kronen 1568. P. 295 (overstreget).

— Gavebrev til Hospitalet i Horsens. R. 10, 95. K.[3] (Se Kronens Skøder.)

17. April (—). Stadfæstelse for M. Niels Søuerenssen Juel, Kannik i Viborg Domkirke, paa en Viborg Landstingsdom, dat. 1569 Lørdagen, som Gregorii paafaldt [12. Marts], mellem Niels Søuerenssen Juel og Christiern Sael i Balling, der som Sandemand i Røding Herred havde gjort Tov mellem Lingaard[4] og Bouens[5] Marker, hvorved han havde gjort Bouens Mark større, end de ældre Sandemænd nævne den. Ved Dommen underkendes hans Ed, som staar i Modstrid med hans Medbrødres svorne Ed, da de flestes Ed staar, naar Sandemænd ere uenige. R. 10, 95 b. K.

— Til Axel Jul og Palli Jul. Da de gode Mænd, der skulde dømme i Trætten mellem Fru Karine Krabbe, Niels Skeels Enke, og M. Niels Sørensen Jul, Kannik i Viborg Domkirke, paa Kapitlets Vegne om Fiskeriet i Ørregaardtz Aa, have henvist Sagen til Kongen, der dog ikke nu selv kan høre den, skulle Axel Jul og Palle Jul stævne Sagen for sig og uanset de gode Mænds Opsættelsesbrev afsige Dom deri. T. 11, 72 b. K.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Oluf Schoning, Byfoged i Lund, at købe $^1/_2$ Læst Sennep til Kongen og sende den til Kiøpnehafn. Udt. i T. 11, 73. K. (i Udt.).

18. April (Skanderborg). Aabent Brev, at Mons Pederssen til Thyrstrup maa, saa længe han lever, lade Bønderne paa sine 3

---

[1] Ladager, Ramsø H. [2] Udenfor er skrevet: Nota, blev dette Brev siden igen omskrevet, og blev Gregers Ulfstand af med samme Gods, som laa til Vor Frue Alter udi Roskilde. [3] Tr.: Hofman, Fundationer II. 235. [4] Limegaard. [5] Bavnsgaard.

Arvegaarde i Aggerstrup, der hidtil have ligget i Gangsted Sogn, søge til Søuind Kirke. R. 10, 96 b.

18. April (**Skanderborg**). Gavebrev til Kapellaniet i Torsagger og Bregning Sogne. R. 10, 97. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hr. Jørgen Lycke, Folmer Rossenkrantz og Hans Johanssen. Da Jørgen Rossenkrantz, Embedsmand paa Kaløe, har begæret 3 Aarhus Kapitels Gaarde, de 2 i Hornslet og den tredje i Rodschof, til Mageskifte for noget af sit Gods, skulle de besigte begge Parters Gods og indsende klare Registre derpaa. T. 11, 73. K.

19. April (—). Aabent Brev, at Peder Rantzov til Vamdrup maa være fri for at udgøre Heste paa Toget af Vamdrup og Throieborg i 1 Aar. Udt. i R. 10, 97 b.

— Følgebrev for Peder Rantzov, hvem Kongen har givet Livsbrev paa Throieborg Slot, til Bønderne under dette Slot, som Feltøverste Daniel Rantzov sidst havde i Værge. R. 10, 97 b. K.

— Aabent Brev, at Lauritz Fønbo, Bøsseskytte, der har tjent til Skibs og to Gange er bleven saaret saaledes, at han ikke mere kan bruges, skal have Klæder og Føde paa Aarhusgaard, saa længe han lever. K. Udt. i R. 10, 98.

— Gavebrev til Anders Seuerenssen, hans Hustru Anne Pedersdatter og deres Arvinger. R. 10, 98 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Til Hr. Jørgen Lyche, Jørgen og Folmer Rosenkrantz og Erich Podbusch. Da Kongen i Dag har faaet Skrivelse fra Peder Oxe om, at der er stor Mangel paa Baadsmænd til Orlogsskibene, skulle de straks udtage saa mange Baadsmænd som muligt i deres Len og, Dag og Nat uspart, sende dem til Kiøpnehafn med klare Registre over dem. T. 11, 74. K.

20. April (—). Fuldmagt for N. N. til at udtage Baadsmænd i deres Len. Det befales alle de udtagne at møde paa Kiøpnehafns Slot til den af N. N. fastsatte Tid, da de ellers ville blive straffede paa Livet. T. 11, 74 b. K.

— Aabent Brev, at Koruitz Viffert, Embedsmand paa Hald, maa lade en Aalegaard bygge over Aaen, der løber forbi hans Gaard Næs, fra Hettestrudt i Neskier i Hellom Herred, som er hans Grund, tværs over Aaen til Sausholm i Fielrokier i Fleskom Herred, som er Kronens Grund, og indtil videre bruge den uden Afgift. R. 10, 99.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen tilbagesender ham

Svaret til Landgreven af Hessen underskrevet og beseglet og mener, at Eyler Krafssis Søn, der bragte Landgrevens Brev hid og efter sit eget Udsagn vil tilbage til Landgreven igen, kan tage det med sig. Han skal sørge for, at Skibet Fortuna, der har stor Mangel og Læk, bliver repareret. Kongen har meget ugerne erfaret, at »vor« engelske Kaptejn er omkommen. Kongen billiger, at de 3 Skibe sendes ud, og at Jonatas(!) indlægges og repareres. Malmøs Begæring om Nedsættelse af den paabudte Skat fra 6000 til 4000 Dlr. kan ikke opfyldes, da Udgifterne ere store og Nedsættelse ikke er indrømmet de andre Købstæder, der have søgt derom. T. 11, 74 b.

21. April (**Skanderborg**). Befaling til Kronens Bønder under Haldt Slot, der en Tid lang for en stor Del have været fri for at gøre Arbejde til Slottet og vedblivende ville tilholde sig denne Frihed, skønt der fra Arilds Tid er gjort Arbejde af deres Gaarde, nu atter at gøre sædvanlig Ægt og Arbejde til Slottet efter Coruitz Vifferts Tilsigelse, da mange af de Ugedagstjenere, der tidligere have ligget til Slottet, nu ere komne derfra. T. 11, 75 b. K.

22. April (—). Befaling til Hans Due, der af Hr. Søren i Rye har faaet Brev paa den Tiende, hvormed Kongen og Kongens Fader have forlenet Hr. Søren, straks at tilbagelevere denne baade Tiende og Brev, da Kongen paa ingen Maade vil tilstede en saadan Overdragelse af en Forlening til en anden. T. 11, 76. K.

— Til Seuren Kier, Tolder i Kolding. Kongen har bevilget, at Christoffer Skoning, Borgemester i Horsens, der resterer med 200 Dlr. af dette Aars Told, maa betale 100 Dlr. i Markstykker og 100 Dlr. i enkelte Dalere. T. 11, 76 b. K.

— Til Holger Rosenkrantz. Da Bønderne i Jiessen[1], Gemtrop[2], og Løfue under Skanderborg Slot have klaget over, at deres Gaarde ere satte for højt i Landgilde, skal han med det første tiltage Herredsfogderne Peder Pederssen i Bordum, Christiern Pederssen i Tining, Anders Bunde i Oustrup og Søren Pederssen i Messing samt 12 uvildige og agtede Bønder og lade dem undersøge Gaardenes Tilliggende og nedsætte Landgilden, hvor denne maatte være for høj. T. 11, 77 b. K.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Stiftsskriverne i Viborg og Vendelboe Stifter at levere Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, der

[1] Jeksen, Hjelmslev H. [2] Gandrup, Tyrsting H.

har en Sum Penge til gode hos Kongen for Varer, alt det Rug, Byg og Malt, de have i Forraad, hver Læst Rug beregnet til 36 Tdr. og hver Læst Byg eller Malt til 42 Tdr. sjællandsk Maal, og sørge for, at de Skibe, som Marcus Hess sender efter det, ikke komme til at vente. T. 11, 76. K.

23. April (Skanderborg). Til Niels Tovschou i Ribe. Kongen har formedelst hendes Fattigdom skænket Marine Thomes Skomagers, Borgerske i Ribe, hvis Mand kom for Skade at slaa en Karl ihjel og blev svoren fredløs derfor, den Halvpart af hendes Gods, som Niels Tovschou efter hendes Husbonds Rømning har ladet skrive som hjemfalden til Kronen. T. 11, 77. K.

—[1] Til Peder Oxe, Hofmester. Da Borgerne i Otthense, Horsens, Aarhus, Koldinge, Randers og flere Købstæder have besværet sig over Ordren til dem om at betale hele Skatten til Pinsedag [14. Maj] i Stedet for, som aftalt i Kiøpnehafn, i 4 Terminer og have begæret, at det maa blive ved den oprindelige Bestemmelse, eller i det mindste at de maa betale den ene Halvpart til Pinse og den anden til St. Mikkels Dag, og da Kongen mærker, at der er stor Armod i mange Købstæder, saa de virkelig ikke kunne betale saa snart, mener Kongen det rigtigst at lade det blive ved den oprindelige Bestemmelse, for at Borgerne ikke skulle blive fortrydelige over, at Aftalen ikke holdes. T. 11, 78 b. K.[2]

26. April (Koldinghus). Skøde til Knud Mogenssen, Foged paa Bygholm. R. 10, 99. K. (Se Kronens Skøder.)

— Aabent Brev, at alle Præster og Bønder paa Landet, der have arvet, købt eller tilpantet sig Gaarde, Grunde, Humlegaarde, Kaalgaarde og anden Ejendom i Vedle, Kolling og Assens eller i disse Byers Frihed, skulle deltage i Forhold til deres Ejendom i alle de Byerne paalagte Skatter og Besværinger ligesom de i Byerne boende Borgere, hvilket de hidtil ikke have villet; gøre de det ikke, skulle Borgemestre og Raad have Fuldmagt til at arrestere deres Ejendom, indtil de betale. R. 10, 100. Orig. (til Vejle og Kolding (dat. 29. April) i Provinsark. i Viborg).

— **(Kbhvn.).** Befaling til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, at levere Arnt Hofslag, der har en Sum Penge til gode hos Kongen for Varer, alt det Byg eller Malt, han har i Forraad, hver Læst beregnet til 42 Tdr. sjællandsk Maal; han skal levere

[1] T. har urigtig: Kbhvn. [2] Tr: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 242.

ham det toldfrit og sørge for, at de Skibe, Arnt Hofslag sender efter det, ikke komme til at vente. T. 11, 79. K.

27. April (Koldinghus). Forleningsbrev for Jørgen Jenssen i Haltrup og efter hans Død for hans Hustru Margrette Barfodt, saa længe hun sidder som Enke, paa den Gaard i Haltrup, som han nu bor i, dog skulle de svare sædvanlig Afgift deraf til Riberhus. R. 10, 100 b.

— Forleningsbrev for M. Hans Michelssøn, Skolemester i Herlofsholms Skole, paa det Kannikedømme i Roschilde, som er ledigt efter Claus Rossengaardt; naar han ikke længere er Skolemester i Herlofsholm eller Læsemester i Kiøpnehafn skal han residere ved Domkirken. Udt. i R. 10, 288 b[1].

— Til Hr. Jørgen Lyche, Jørgen og Folmer Rossenkrantz. Da mange, baade Borgere, Bønder og andre, i nogen Tid have drevet Laksefiskeri med Laksegaarde og Vod i Aaen ved Drotningborg, skønt de hverken have Beviser for deres Ret dertil eller have drevet det fra Arilds Tid af, skulle de med det allerførste mødes i Randers, stævne alle dem, der drive Laksefiskeri i Aaen, for sig med deres Adkomstbreve dertil og afsige en klarlig beskreven Dom om deres Berettigelse til at drive Fiskeriet. T. 11, 79 b.

28. April (—). Befaling til Kronens Bønder under Troiborg herefter at betale de dem paalagte Skatter i rette Tid til Axel Viffert, Embedsmand paa Riiberhus, hvilket de hidtil have trykket sig ved, og hurtig udrede mulige Restancer, da de ellers ville blive pantede og tiltalte. T. 11, 80 b. K.

— **(Kbhvn.)**. Instruks for Simen Surbech, Borger i Kiøbnehafn, med Hensyn til Handelen paa Vespenøe: Han skal som hidtil aarlig besøge Vespenøe med Kongens og sine egne Varer og maa selv tillægge Fjerdeparten af de didsendte Varer og derfor nyde Fjerdeparten af Gevinsten mod at bære Fjerdeparten af Omkostningerne. Han skal sørge for, at Indbyggerne paa Landet kunne faa Varer til Købs baade Sommer og Vinter, og at Kongens Varer ikke komme til Skade ved Ind- og Udskibningen. Han skal optegne stykkevis, hvad han sælger, hvem der køber det, og hvad det koster, kun give solide Folk Kredit og altid ved Købstævnene indkræve den Kredit, han har givet om Vinteren. Der skal holdes saa mange Fiskerbaade som muligt, og Johan Bockholt, Befalingsmand

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. VI. 173.

paa Island, skal skaffe ham de nødvendige Fiskere, hvis han ikke selv kan faa nok paa Vespenøe; han skal i Regnskabet opføre hver Baad, hvor stor den er, hvem der er Formand paa den, og hvor meget der faas i Baadslod og Baadsleje af hver Baad. Han skal specificere den uvisse Rente, han oppebærer, gøre den i Penge paa Kongens Bekostning og alene lade den komme Kongen til gode; over den visse Landgilde og Indkomst skal han lade affatte en Jordebog. Han maa ikke lade fremmede Skibe drive Handel paa Øen til Skade for Kongens Handel og skal tage Told af de Engelske, der komme did under Øen, dog skal han handle med Lempe med dem. Han skal kun have Skriveren selvfjerde liggende ved Godset, for at Bekostningen ikke skal blive for stor. Kongen vil selv skaffe ham en Skriver, der dog skal være ham lydig. T. 11, 81. K.

28. April (Kbhvn.). Befaling til M. Henrich Degn, M. Vessel Pallessen, Kantor, M. Joen Tordsen og Hr. Hans Brolægger, Kanniker, at være til Stede, naar Biørn Kaas 1. Maj overleverer Fru Giøruil Fadersdatter, Hr. Lauge Bradis Enke, Helnekierche Kloster, og optegne under deres Signeter hvad Inventarium, Jordebøger, Registre og andet Fru Giøruil modtager. T. 11, 81 b. K.

29. April (Koldinghus). Befaling til Hans Johansen, Embedsmand paa Silcheborg, at anvise Kongens Moders Tømmermand 30 Egetræer, som Kongen har givet hende til Møllebygningen ved Koldinghus, i Silcheborg Skove, hvor der sker mindst Skovskade, lade dem save og derefter føre en 3—4 Mil paa Vej hid til Kongens Moders Tjenere, der saa skulle modtage dem og føre dem videre. T. 11, 82. K.

30. April (—). Aabent Brev, at Borgemestre og Raad i Kolding, der have ladet bygge en Skibsbro ved Kolding, maa lade oppebære i Bropenge af hver Borger og Bonde 1 Sk. danske af hver Hest og Vogn, 1 Alb. af hver Hest eller Øg, 1 Alb. af hver Okse, 1 Sk. af hver Kramkiste og 4 Sk. af hver Læst Gods eller Korn, dog skulle Indbyggerne i Ribe kun give 2 Sk. af hver Læst Gods eller Korn; Borgemestre og Raad skulle holde Broen i god Stand. R. 10, 101. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Skøde til Mouritz Podebusk til Kiørup paa 5 Boder i Ribe mellem Mouritz Podebusk's egne Boder og M. Jens Viborgs Boder med den til Boderne liggende Jord; dog forbeholder Kongen sig at tage dem tilbage, hvis Afstaaelsen er til Skade for Ribe Slot. R. 10, 102.

30. April (Koldinghus). Til Axel Jul og Palle Jul. Da Fru Karine Krabbe har besværet sig over den tidligere Befaling til dem om at dømme i Trætten mellem hende og M. Niels Sørenssen Jul, Kannik i Viborg, paa Viborg Kapitels Vegne om Fiskeriet i Ørregaardtz Aa, fordi Axel Jul er Prælat og Medbroder i Viborg Kapitel og er Broder til hendes Modpart, har Kongen taget Sagen til sig, for at hun ikke skal have noget at klage over. De skulle derfor, naar M. Niels Sørensen Jul kommer til dem med den tidligere Befaling eller Sagen indstævnes for dem, henvise den til Kongen og Rigens Raad. T. 11, 82 b. K.

— Til Borgerne i Randers, Aarhus, Horsens, Vedle og Kolding. Kongen har i Anledning af deres Begæring om Udsættelse med Halvdelen af den til Pinsedag [14. Maj] paabudte Hjælp skrevet til Hofmesteren for at faa at vide, om en saadan Udsættelse kan bevilges, men da han har faaet den Besked, at der til St. Hans Dag skal bruges en stor Sum Penge til Krigsfolkets Oprykning, og at Krigsfolket ikke vil kunne rykke op, hvis Pengene ikke komme ind, maa de endelig sørge for, at hele Skatten bliver betalt i Kiøpnehafn inden St. Hans Dag; hvis det ikke var saa nødvendigt, vilde Kongen gerne bevilge Udsættelse. T. 11, 83 b. K.

4. Maj (—). Til Jørgen Rossenkrandtz, Erich Lange, Morten Svendssen og Axel Viffert. Da Kongen er bleven enig med Hertug Hans af Holsten, der har Trætte med Moritz Podebusk om noget Gods, om, at nogle gode Mænd skulle møde en bestemt Dag, undersøge Sagen og bringe den til Ende, skulle de møde paa den omstridte Ejendom 19. Juni, undersøge Sagen og fuldgøre den af Kongen og Hertugen udstedte Befaling. T. 11, 84 b.

5. Maj (Kbhvn.). Følgebrev for Johan Bockholt til Bønderne paa Island. De skulle adlyde den Foged, som Johan Bockholt indsætter i sin Fraværelse. R. 10, 572. Orig.

— **(Odensegaard).** Befaling til Borgerskabet i Vedel at skaffe 100 skotske Knægte, der skulle ligge i Byen en kort Tid, Herberg og nødtørftig Underholdning for deres Penge. Orig. i Provinsark. i Viborg.

6. Maj (Sorø Kloster). Befaling til Jens Elkier, Stiftsskriver, at lade Kirkeværgerne til Liunge Kirke oppebære Kirkens Part af Tienden af Sognet for dette Aar til dermed at betale en Klokke, som de efter Beretning af M. Morten Pederssen, Abbed i Soer Kloster, nylig have ladet støbe. T. 11, 85 b.

6. Maj (**Sorø Kloster**). Aabent Brev, at Ernst von Reckenberg, der vil indgaa Ægteskab med Elne Bang, Jørgen Rantssous Enke, maa beholde Lønborig Gaard, som Fru Elne Bang nu har i Værge, uafløst i 8 Aar, hvis Ægteskabet kommer i Stand. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. T. 11, 86. K.

8. Maj (**Kbhvn.**). Befaling til Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krompens Enke, og Fru Johanne Nielsdatter at levere Biørn Hallindtzfar, Skipper paa Duen, alt hvad de have oppebaaret af Madskatten i deres Len, for at han kan føre det til Kiøpnehafn. Rel. Peder Hanssen, Renteskriver. Udt. i T. 11, 86 b.

9. Maj (—). Befaling til Biørn Anderssen om paa Kongens Vegne at indløse fra Otte Brade noget fra Soer Kloster til Hr. Matz Bøller pantsat Gods i Ølsømagle. Udt. i T. 11, 86.

— Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingøør, at lade Antonius Padersbach, Hertug Albrecth Frederich af Preussens Tjener, passere toldfrit gennem Sundet med 30 Foder Rinskvin, tilhørende Hertugen. T. 11, 86 b.

— Til Erich Rossenkrandtz og Erich Rudt. Da der er Trætte mellem Christopher Seurenssen, Borgemester i Otthensee, og Hans Mule, Borger smstds., og sidstnævnte bruger mange Ukvemsord mod førstnævnte, skulle de med det første mødes i Otthensee, stævne begge Parter for sig og dømme dem imellem; Erich Rossenkrandtz skal straks tage nøjagtig Loven og Vissen af dem paa, at de i ingen Maade ville forgribe sig paa hinanden. T. 11, 87. K.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at levere Johan Bockholt 4 Læster Salt. Orig.

10. Maj (—). Til Kapitlet i Roskilde. Da mange Kannikeresidenser ved Domkirken skulle være meget forfaldne og særlig den Residens, afdøde Clavs Rossengaardt havde, skal være saa forfalden, at den ikke kan istandsættes med en »lempelig« Sum Penge, skulle de med det allerførste besigte denne Residens, vurdere Skaden paa Huse, Planker og andet, beregne, hvor meget det vil koste at sætte den fuldstændig i Stand, og kræve Betaling for Skaden af Clavs Rossengaardts Arvinger. T. 11, 87.

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, straks at overtage [Toreby] Birk paa Laaland, som Jacob Brockenhusse nu har i Værge. Der sendes ham Følgebrev til Bønderne. T. 11, 87 b. K.[1]

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 242.

10. Maj (**Kbhvn.**). Til Hendrick Mogenssen, Tolder i Helsingøør. Den tidligere Befaling til ham om at arrestere to Hertug Hans Albrect af Meklenborg tilhørende Skibe, skønt de have kgl. Tilladelse til at passere, tilbagekaldes, og det befales ham at give Skibshøvedsmand Claus Skiel Ordre til at begive sig hid og ikke befatte sig noget med ovennævnte to Skibe. T. 11, 87 b. K.

— Befaling til Hendrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, der tidligere har faaet Ordre til at anholde de Skibe, som komme i Sundet med Salt, om nu at lade de Skibe passere til Lubeck, der med nøjagtige Certifikatser bevise, at de høre hjemme i Lubeck og have Salt, tilhørende de Lubske, inde. Med de andre til Sundet kommende Skibe, der ikke have hjemme i Lubeck eller have Salt inde, der ikke tilhører de Lubske, skal han handle med bedste Lempe, saa at de løbe til Købstæder her i Riget og dér afhænde deres Salt til en rimelig Pris, hvorom han skal blive enig med dem og skal underrette Borgerne i de Byer, hvorhen de løbe. T. 11, 88. K.

— Befaling til Holgierd Rossenkrandtz at levere Rasmus Lauritzen, Skipper paa Varbergs Falk, al den Madskat, han har liggende, og, hvis Skibet ikke faar fuld Ladning deraf, saa skaffe det manglende af Skanderborig Slots Indkomst; Skipperen skal føre det til Kiøpnehafn. Rel. Peder Hanssen, Renteskriver. Udt. i T. 11, 88 b.

11. Maj (—). Til Gregers Ulfstandt, Hr. Trudis Søn. Kongen kan ikke lade ham beholde det Vor Frue Kloster i Roskilde tilhørende Gods, som blev lagt til Solte Slot, da Frantz Brockenhus fik dette, efterdi Godset ikke hører til Solte, men kun var forlenet Frantz Brockenhus som Marsk, og der er flere, som ville indløse Solte, ja endog forhøje Pantesummen, uden Vor Frue Klosters Gods. Vil han imidlertid beholde Solte alene i Pant for Pantesummen, maa han gøre det, men skal saa straks begive sig til Kongen med sit Pantebrev, for at det kan blive forandret. T. 11, 88 b. K.

— Aabent Brev, at der ikke skal afkortes noget i de Forleninger og den Løn, Kongen tidligere har givet Lic. Caspar Paselick, uagtet denne nu har faaet Jerslef Hovedgaard og 15 Gaarde[1] i Jerslef By til Gave. K. R. 10, 288 b.

[1] T. har her: 15 Pd. Korn.

12. Maj (Kbhvn.). Skøde til Lic. Caspar Paselik. R. 10, 293. K. (Se Kronens Skøder.)

— Skøde til Peder Oxe. R. 10, 291 b. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Peder Oxe og hans ægte Livsarvinger, der have faaet Skøde paa Padeborn Len, men ikke kunne faa dette, førend Claus Daa til Rauenstrop og hans Hustru Fru Hylleborre Tegenhus, der have Livsbrev paa Lenet, dø, paa 1 Gaard i Ruolt[1] By og Sogn, 1 Gaard i Vindbyholt, Kronens Rettighed af 3 jordegne Bøndergaarde i Boruppe i Kongstedt Sogn, 4 Gaarde og 1 Vænge i Lestrop, 1 Gaard, Kronens Rettighed af 3 jordegne Bøndergaarde og af en øde Jord i Raade[2] i Dalbye Sogn, 2 Gaarde i Toggerop og Kronens Rettighed af 1 Gaard og af 1 øde Jord i Frennerop, af 2 Gaarde i Olstrop i Ølsiø[3] Sogn, af 1 Gaard i Attrop i Egit Sogn, 3 Gaarde i Skinit i Mierløsse Herred, Kronens Rettighed af 3 Gaarde i Tolrødt i Tersløf Sogn i Ringstedt Herred, 1 Gaard i Klippidt i Nordrop Sogn, 1 Gaard i Nordrop, 1 Gaard i Ortved, Herligheden af 1 Gaard i Vester Egit, hvis Landgilde vedblivende skal følge Kirken, og 2 Gaarde i Jersige i Thunne Herred, uden Afgift; saa snart Peder Oxe faar Padeborn Len, falder dette Gods tilbage til Kronen. R. 10, 289. K.

— Befaling til alle Fogder, Embedsmænd, Forstandere og Befalingsmænd paa Lessøe, Borgemestre, Raadmænd og alle andre at hjælpe Niels Frandtzen, Borger i Kiøge, og hans Medredere, Borgere smstds., med for en rimelig Bjærgeløn at faa det Gods og de Skibsredskaber, som ere bjærgede eller kunne bjærges fra deres under Lessøe strandede, med Sild ladede Skib. T. 11, 89. K.

— Befaling[4] til alle, der fiske med Linebaade ved Sønderside, indtil videre at svare samme aarlige Sandtold som andre, der fiske med Liner; mange have nemlig hidtil kun villet give 500 Skuller, uagtet de undertiden fiske lige saa meget som nogen, der bruger Liner. Vil nogen ikke svare den ovenfor befalede Sandtold, skal Lensmanden paa Riberhus lade ham tiltale derfor. T. 11, 89 b.[5] K.

15. Maj (Frederiksborg). Til Henrich Mogensen, Tolder i Hel-

---

[1] Roholte, Fakse H. [2] Rode, samme H. [3] Ulsø. [4] Aksel Viffert fik Brevet. [5] Tr.: Secher, Forordninger I. 444.

singøer. Kongen har tilladt, at nogen Vin, som Hertugerne Barnim, Hans Frederich og Ernst Loduig af Pommern have købt til deres eget Brug, maa passere toldfrit gennem Sundet. T. 11, 90. K.

16. Maj (Frederiksborg). Aabent Brev, at Jesper Skammelssen, kgl. Kældersvend, maa bosætte sig i Kiøpnehafn, være fri for Skat, Hold, Vagt og al borgerlig Tynge, saa længe han lever, og fremdeles oppebære sin aarlige Løn og Klædning paa Renteriet. K. Udt. i R. 10, 294.

— Aabent Brev, at Bønderne paa Møen, der have klaget over, at det for kort Tid siden er paalagt dem at tiende i Kærven i Stedet for, som hidtil, i Skæppen, herefter maa tiende saaledes, som de have gjort fra Arilds Tid af. R. 10, 294 b. K.

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, med det allerførste at betale Fru Karine, Lauge Urnis Enke, hendes Part af Pantesummen for Torebye Birk i Laaland mod Udlevering af Pantebrevene eller Kvittans for de betalte Penge. Der sendes ham Følgebrev til Bønderne i Birket med Befaling til straks at forkynde det og overtage Birket. T. 11, 102 b. K.[1]

— Følgebrev for Peder Oxe, Hofmester, til Bønderne i Thorebye Birk paa Laaland, som Jacob Brochenhuus og Fru Karenne, Lauge Urnis Enke, nu have i Værge. R. 10, 427. K.[2]

— Til Peder Bilde og Jørgen Rossenkrantz. Den franske Legat Carolus Danceus skrev for nogen Tid siden med Kongen af Polens Kammertjener, der sidst var sendt hid, til Sverrig, baade til Kongen af Sverrig og de polske Sendebud i Sverrig og foreslog et Fredsmøde i Rostock 8. Juni; sidste Pinsedag [14. Maj] har Legaten faaet Svar baade fra Kongen af Sverrig og de polske Sendebud, og begge Parter have lovet at sende Sendebud til Stettin til 1. Juli. Skønt dette Sted er meget ubelejligt for Kongen, vil denne dog sende Sendebud til Mødet og har bestemt dem dertil, hvorfor de skulle være i Kiøpnehafn 16. Juni og derefter straks begive sig paa Rejsen. Paa Begæring af den herværende kejserlige Gesandt, der nu vil rejse til Sverrig, har Kongen bevilget en Stilstand fra 16. Juni til sidste Juli, dog maa Kongen af Sverrig ikke i den Tid forstærke sig med fremmede Krigsfolk. T. 11, 91 b. K.

— Til Holger Rosenkrantz. Meddelelse om Bestemmelsen af et Fredsmøde i Stettin til 1. Juli. Kongen har skrevet til Kur-

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 243. [2] Tr.: Smstds. S. 243.

fyrsten af Saxen om ogsaa at sende Kommissærer did og befaler Holger Rosenkrantz at tale med Kurfyrsten om at udvirke hos Kejseren, at denne ogsaa sender Sendebud til Mødet; Kongen har ikke skrevet til Kurfyrsten om dette, da han mener, at Holger Rosenkrantz med bedre Lempe kan udrette det mundtligt. Da Henrich Rantzou, Statholder, skal være en af Kongens Kommissærer ved Fredsmødet, skal Holger Rosenkrantz sørge for, at han straks efter Brylluppet[1] rejser fra Heydelbergk til Mødet. T. 11, 90. K.

16. Maj (**Frederiksborg**). Befaling til Fru Karine Bøllie til Helderup, Lauge Urnis Enke, straks at sende Pantebrevene paa Torbye Birk paa Laaland til Peder Oxe og modtage hendes Part af Pantesummen af ham. T. 11, 94.

— Befaling til Rasmus Hanssen, Byfoged i Helsingøer, at levere Kaptejn Johan Clarck 50 Dlr. til de saarede og syge skotske Knægte. T. 11, 93 b.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Simen Michelssen, Byfoged i Ydsted, herefter at tage $^1/_2$ Dlr. i Told af hver Tønde Tyskøl og anden fremmed Drik, der indføres i Byen, saaledes som der tages i andre Byer; hidtil er der nemlig fortoldet anderledes i Ydsted. T. 11, 93 b.

17. Maj (—). Befaling til Folmer Rossenchrantz at sende 50 Læster Malt sjællandsk Maal, 1600 Tdr. Brød eller Mel til lige saa mange Tdr. Brød og 500 Tdr. Havre til Elfsborg og skaffe Skibe til at fremføre det. Rel. Otthe Brochenhus. Udt. i T. 11, 94 b.

18. Maj (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Thomes Schere von der Heide maa bosætte sig i Ydstedt, drive sin Næring der og indtil videre være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge. Udt. i R. 10, 479.

19. Maj (—). Til Jens Biilde paa Gullandt. Da det Tømmer, som han forrige Aar fik Ordre til at lade hugge til Holbeck Slot og lade føre ned til Ladestederne, nu skal ligge rede, skal han, naar Kongen sender Skib efter det og han besøges med dette Brev eller faar Besked fra Peder Oxe, lade Tømmeret indskibe, saa Skibet med det første kan komme tilbage igen. T. 11, 95. K.

---

[1] Den 4. Juni ægtede Pfalzgrev Johan Kasimir i Heidelberg Kurfyrst Avgust af Sachsens ældste Datter Elisabeth.

19. Maj (Frederiksborg). Til Peder Oxe. Da det paa Gotlandt til Holbeck Slot huggede Tømmer vil blive fordærvet, hvis det skal ligge længere, skal han, naar der bliver sendt Skibe afsted med Proviant til Flaaden eller andet og de dog skulle løbe tomme tilbage, lade dem løbe ind til Gotlandt og føre Tømmeret til Holbeck. T. 11, 95 b. K.[1]

— Befaling til Hans Johanssen paa Silckeborig straks at lade de 34 Egetræer hugge, som Kongen har givet sin Moder til Møllebygningen ved Koldinghus, og som han tidligere har faaet Skrivelse om, lade dem savskære og derefter føre en 4 Mils Vej ad Koldinghus til. T. 11, 95. K.

20. Maj (—). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør. Da Christoffer Niensted von Dorbt, der sammen med sin Broder har 2 med Salt ladede Skibe, bestemte til Narfuen, liggende i Sundet, har begæret Udsættelse med Betalingen af Lastepengene, efterdi han nu ikke har Penge nok ved Haanden til at betale med, skal Henrich Mogenssen blive enig med ham om, naar han skal betale Pengene, tage Forpligtelse af ham derpaa og lade Skibene passere. Orig.

21. Maj (—). Til samme. Kongen har tilladt Marcus Hess, Borgemester i Kiøpnehafn, at lade 100 Læster Salt løbe gennem Sundet til Narfuen. T. 11, 96. K.

— Til samme. Kongen har tilladt Mats Lampe og Anders Jude, Borgere i Kiøpnehafn, og Johan Falchner i Amsterdam at lade et med Salt ladet Skib, som de nu have liggende i Sundet, løbe til Narfuen. T. 11, 96. K.

22. Maj (—). Kvittans til Eiler Grubbe, Rentemester, der ved Renteskriver Jørgen Michelsøn i Overværelse af Johan Fris, Kansler, Børge Trolle, Hr. Jørgen Løcke, Otte Brockenhus, Rentemester, og Peder Hanssen, Renteskriver, har gjort Kongen Regnskab for sin Indtægt og Udgift fra 1. Jan. 1568 til 1. Maj 1569. Indtægten beløb sig til 3,920 Rosenobler, 24,640 gl. Dlr., 86,108 ny Dlr. og 187,246 Dlr. 13 Sk. dansk Mønt; efter Fradragelse af Udgiften blev han skyldig 1519 ny Dlr. og $72^1/_2$ Dlr. 8 Sk. dansk Mønt, som han siden skal staa til Regnskab for. R. 10, 295. K.

— Til Bønderne i Nørrejylland, Sjælland, Fyen og Smaalandene, hvem de end tjene. Da Kongen behøver en stor Sum Penge til

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 244.

Krigsfolket, der med det første skal rykke op mod Fjenden, har han med Danmarks Riges Raads Samtykke ladet aabne Breve udgaa til Bønderne over hele Riget om en almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at hver jordegen Bonde skal give 7 Mk. danske af hver jordegen Gaard, han ejer, og hver Mand, der ikke er jordegen Bonde, men sidder for Gaard og bruger Avl, $3^1/_2$ Mk. danske; hver 10 skulle lægges i Læg sammen og den rige skal hjælpe den fattige; hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester, Tømmermand, Møller og Kæltring, som bor i Landsbyerne, skal give $3^1/_2$ Mk. danske og hver Indestemand, Husmand og Tjenestedreng, som har Kornsæd, 2 Mk. danske. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. Skatten skal sendes til Kiøpnehafns Slot inden St. Hans Dag. T. 11, 98. K. Origg. (til Vordingborg Len og Vestervig Birk).

22. Maj (**Frederiksborg**). Befaling til Lensmændene[1] i Nørrejylland, Fyen, Sjælland og Smaalandene straks at forkynde ovenstaaende Brev, skrive Skatten, indkræve den og sende den til Renteskriver Peder Hanssen paa Kiøpnehafns Slot inden den bestemte Tid. T. 11, 99. K. Orig. (til Jutte Podebusk).

— Aabent Brev, hvorved det, da mange paa Bornholm ville tilholde sig Adelsfrihed og derved fri sig for den Skat, som M. Dauidt Thomessen, Kannik i Lund, nu er sendt over for at skrive, paabydes alle, der ville tilholde sig saadan Frihed, enten at vise M. Dauidt Thomessen deres Breve derpaa eller betale Skat ligesom andre jordegne Bønder der paa Landet. T. 11, 99 b. K.[2]

23. Maj (—). Til Pauel Bang, Tolder i Asens. Da Kongen har tilladt Hans Mulle, Borger i Otthense, toldfrit at uddrive de 238 Øksne, han i Aar har faaet af Kongen, skal Pauel Bang udskrive ham af Bogen for denne Told. T. 11, 100. K.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Christoffer Zueithel, der efter sin Beretning fik 3 Klippere godtgjorte af Kongen 25. Juli 1569, har klaget over, at han ikke kan faa Afregning paa dem, skal Peder Oxe sørge for, at der vederfares ham hvad Ret er. T. 11, 100.

24. Maj (**Kbhvn.**). Fornyet Befaling til Folmer Rosenkrantz straks at sende de 50 Læster Malt, 1600 Tdr. Brød eller Mel til det samme Antal Tønder Brød og 500 Tdr. Havre, som han tidligere

[1] De opregnes alle med deres Len i T. 11, 96 b. [2] Tr.: Hübertz, Aktst. til Bornholms Hist. S. 361 f.

har faaet Skrivelse om, til Elfsborg, da det til Kongens store Forundring endnu ikke er kommet did, skønt Kongen ikke nærer Tvivl om, at han havde Forraad nok at sende af, da han fik den første Befaling. Lider Kongen nogen Skade ved hans Forsømmelse, vil han komme til at staa til Rette derfor. T. 11, 100 b. K.

24. Maj (**Kbhvn.**). Tilladelse for Christoffer Føgler til, saa længe han staar i Tjenesteforhold til Kongen, toldfrit at ud- og indføre det Gods, han køber her i Riget eller sender herind. K. Udt. i T. 11, 102.

— (**Frederiksborg**). Til alle fri Jordegodsejere i Sjællands Stift, Laaland og Falster. Kongen takker dem, fordi de i Betragtning af de store Besværinger, der paahvile Riget, paa Herredagen ikke alene have bevilget, at deres Ugedagsmænd maa komme Kongen til Hjælp, men ogsaa godvillig have ladet sig taksere for at holde Rustning i Aar. Da de samtidig klagede over, at mange, naar de forskreves med deres Rustning, ikke mødte til den bestemte Tid, hvorfor de mødte med stor Bekostning maatte ligge og vente efter dem, og derfor bevilgede, at enhver, der uden lovligt Forfald og tilbørlig bevislig Aarsag, ikke møder til den bestemte Tid, til Straf skal give en Maaneds Sold for hver Hest, han skal tjene med, for hver 8 Dage, han udebliver over Tiden, befaler Kongen dem strængelig at rette sig herefter. For at de i rette Tid kunne vide, naar de skulle møde, og for at deres Rustning i Forvejen kan blive besigtiget, saa de, hvis den ikke findes god, kunne skaffe sig en anden i Stedet, vil Kongen lade dem mønstre 31. Maj, hvorfor de skulle møde, hvor Peder Bilde og Biørn Anderssen befale, og lade sig mønstre af disse. Derefter skulle de møde med deres Rustning i Kiøbnehafn 22. Juli. T. 11, 101[1]. K.

25. Maj (—). Til M. Pouel Matzen, Superintendent i Sjællands Stift. Da Præsten i Karleboe skal føre et ukristeligt Levned og ligge i aabenbar Hor med en Ægtemands Kvinde, skal han straks fratage ham hans Sogne og indsætte en anden duelig Præst; derefter skal han kalde den afsatte Præst for Retten, tage Dom over ham og sørge for, at saadanne Forseelser blive straffede, thi man kan billigvis ikke tillade dem, der skulle være andre et godt Exempel, at give saadan Forargelse. T. 11, 102 b. K.[2]

26. Maj (—). Til Borchort von Papenheim. Kongen har tilladt

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 446 f. [2] T.: Ny kirkehist. Saml. IV. 385 f.

baade Adelens og andre Bønder omkring Abramstrop at have deres Skovkøb som fra Arilds Tid af for samme Betaling som hidtil. T. 11, 103 b.[1]

26. Maj (Frederiksborg). Til Jørgen Munch, Embedsmand paa Frederichsborg. Da der i Frederichsborg, Krogens og Hørsholms Len findes mange smaa Gaarde og Bønderne ikke kunne svare deres Landgilde deraf, men maa søge deres væsentlige Næring ved at brænde Kul, hvilket medfører, at Kronens Skove i høj Grad forhugges, skal han undersøge denne Sag og, hvor der findes saadanne smaa Gaarde, lægge to sammen til én. T. 11, 104. K.

27. Maj (—). Aabent Brev til Stiftslensmændene i Nørrejylland, at Kongen har sendt sin Skriver Thomes Jørgensen derover for at indkræve den til sidste Pinsedag af Købmænd og Bønder paabudte Skat, hvoraf der til Kongens store Forundring næsten intet er kommet ind, og ufortøvet begive sig til Kiøpnehafns Slot med den. Det befales derfor alle Stiftslensmænd og Lensmænd straks at levere ham Skatten og, hvis der er Restancer, som Thomes Jørgensen ikke kan faa med sig, da alligevel hurtig indkræve dem og sende dem til Kiøpnehafns Slot med deres egne paalidelige Bud. T. 11, 104 b. K.

— Befaling til Peder Knudsen, Stiftsskriver i Aarhus Stift, at levere Arent Hofslag 24 Læster Byg og Malt uden for stor Bekostning for denne. Rel. Ottho Brochenhus, Rentemester. Udt. i T. 11, 105.

— Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, at tage Bendt Nielssen, der formedelst Alderdom og Skrøbelighed ikke længere kan fortjene sit Brød ved sit Arbejde, ind i Hospitalet i Helsingøer og skaffe ham Klæder og Føde. T. 11, 105 b. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

28. Maj (—). Ekspektancebrev for M. Peder Seuerinssen paa det første ledige Kannikedømme i Roskilde Domkirke, tidligere Ekspektancebreve dermed dog uforkrænkede. K. Udt. i R. 10, 296.

2. Juni (—). Lignende Brev for Peder Heggelund, Tolder i Ribe, paa det første ledige Kannikedømme i Riber Domkirke. Udt. i R. 10, 102 b.

— Lignende Brev for Niels Paasche, Slotsskriver paa

[1] Tr.: Annaler f. nord. Oldkyndighed 1855 S. 90.

Kiøpnehafns Slot, paa det første ledige Vikarie i Lunde Domkirke. K. Udt. i R. 10, 479.

2. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Bøsseskytte Jacob Pederssens Hustru maa blive boende i Nestvedt og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge, saa længe han tjener som Bøsseskytte. K. Udt. i R. 10, 296 b.

— Forbud mod uden Viborig Kapitels Tilladelse at drive Fiskeri med Bundgarn, Vod eller andet over Midtstrømmen paa Viborig Kapitels Grund og rette Forstrog til Nørholm, hvilket Fiskere fra Nibe og andre efter Rentemester Eyler Grubes Beretning hidtil have gjort. Overtræder nogen Forbudet, maa Viborig Kapitel tiltale ham derfor. T. 11, 106 b.[1]

3. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Bønderne i Sjælland, [Møen,] Fyen, [Langeland, Taasinge] og Smaalandene[2], hvem de end tjene, at Danmarks Riges Raader, som ere til Stede hos Kongen, i Betragtning af, at der mangler Proviant til Orlogsskibene, have bevilget en halv Madskat af dem, saaledes at hver 10 Mand skulle lægges i Læg og give $2^1/_2$ Side Flæsk, $2^1/_2$ Faarekrop, 5 Gæs, 1 Otting Smør, $1^1/_2$ Skp. Gryn, $2^1/_2$ Td. vel bagt Kavringbrød og 5 Tdr. Øl. Hjælpen skal være ude i Sjælland inden 16. Juli, i de andre Lande inden 22. Juli. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. T. 11, 107.

4. Juni (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Kongen har tilladt følgende meklenborgske Ryttere at ride under Fortravet (»Forwarten«), nemlig Falckenberg med 12 Heste, 4 Vognheste og 1 Tros, Prim med 10 Heste, 3 Vognheste og $^1/_2$ Tros, Riether Kleyst med 9 Heste, 3 Vognheste og $^1/_2$ Tros og Adebor med 12 Heste, 4 Vognheste og 1 Tros, alle fra sidste Trinitatis Søndag [21. Maj] at regne, og desuden Brevviseren Gilebert Jung med 6 Heste, $^1/_2$ Vogn og $^1/_2$ Tros fra Dags Dato af, skal han indskrive dem i Registret med ovennævnte Heste og Tros. T. 11, 108.

10. Juni (—). Gældsbrev til Pouel Fectel, Borger i Kiøpnehafn, og Hans Dalhussen, Møntmester, paa 1000 Daler i Mønt og 500 ny Dlr., at betale tilbage med det allerførste. P. 296.

— Til Bønderne i Maybølle paa Laaland. Da de i Trætten mellem Beritzgaardt og Rørbeck paa den ene og dem paa den anden

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 447 f. [2] Alle Lenene opregnes med deres Lensmænd i T. 11, 107 b.

Side om Skovskel mellem Rørbeck og Maybølle Fange baade paa Herredsting og Landsting og af gode Mænd ere uddømte fra Beritz og Rørbeck Skov, men ikke desmindre med Magt drage ind i Beritz og Rørbeck Skov, hugge og bortføre Træer med Magt og slaa dem, der skulle have Opsyn med Skovene, forbydes det dem i nogen Maade at befatte sig med Rørbeck Skov og Beritz Fang ud over det gamle Skel, der blev dømt ved Magt; gør nogen det, skal han staa til Rette derfor, og hugger nogen i Skovene uden den rette Ejers Tilladelse og kommer i Skade derved, skal han have det for Hjemgæld. T. 11, 108 b.

11. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Hans von Andorpe, Murmester, maa bosætte sig i Kiøpnehafn, handle og vandle dér som andre Borgere og være fri for Skat, Hold, Vagt og al anden borgerlig Tynge i 1 Aar. Udt. i R. 10, 296 b.

17. Juni (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Kongen i Anledning af Klager fra Forstanderne for Almindeligt Hospital i Kiøpnehafn over, at Hospitalets Bønder besværes i den Grad med Ægt og Arbejde, at Hospitalet ud over den blotte Landgilde ikke kan have nogen Hjælp af dem, giver Hospitalet samme Frihed over sine Bønder, som Adelen har, saa Bønderne herefter ikke skulle gøre mere Ægt og Arbejde til Kronen end Adelens Bønder. R. 10, 296 b.[1]

— Gavebrev til de fattige Husarme i Kiøpnehafn paa den Grund ved Clare Kirke, løbende fra Mønten og op imod Volden, hvorpaa Povel Fechtel har bygget nogle Boder til de Husarme. R. 10, 297[2].

— Aabent Brev, at Kapellanen i Helsingborg indtil videre aarlig maa oppebære 3 Pd. Korn af Kronens Part af Tienden i Ludgude Herred, da Borgerne i Byen ikke formaa at lønne og underholde ham; Stiftsskriveren i Skaane skal levere ham Kornet. K. Udt. i R. 10, 479.

— Bestalling for Marcus Rud som kgl. Enspænder; han skal have samme Løn som andre Enspændere, der tjene ved Hove, og Foder til 1 Klipper. Udt. i T. 11, 109.

— Befaling til Henrich Monssen, Tolder i Helsingør, at fortolde alle de til Sundet komne 13 engelske Skibe, hvoraf 8 ville

[1] Tr.: Hofman, Fundationer X. 161. [2] Tr.: Dsk. Mag. I. 170 f. Hofman, Fundationer X. 253 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 333.

til Naruen og 5 til Dantzig, paa Naruen og opskrive Lastepengene, for at de siden kunne blive afkortede i Hans Foxals Tilgodehavende. Orig.

18. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til Sefren Kier, Tolder i Kolding, at modtage de 500 Dlr. i Mønt, som Morthen Svendssen for nogen Tid siden fik Ordre til at levere Kongens Moder, indsende dem til Rentemesteren og i Stedet levere Kongens Moder 500 enkelte Dlr. T. 11, 109 b. K. Orig.

— Befaling til Jørgen Borneholm, Byfoged i Malmøe, at levere Feltøversteløjtnant Christoffer von Dona de 200 Tdr. Havre af Kronens, som Albrit Oxe, Embedsmand paa Olleholm, har indlagt i Malmøe, for at han siden kan uddele dem til Fortravet (»Forwarten«); han skal tage Kvittans, for at Havren siden kan blive afkortet. K.

19. Juni (—). Gavebrev til Skolemesterembedet i Roschilde paa Kronens Part af Tienden af Togsverdt Sogn i Hammers Herred, uden Afgift, da Skolemesteren ingen Underholdning har til sig selv eller til sin Dreng, saaledes som han tidligere har haft paa Roschildegaard. R. 10, 306 b. K.

— Mageskifte mellem Kapitlet i Roskilde og Kronen. R. 10, 307. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Kapitlet i Roskilde og Kronen. R. 10, 307 b. K. (Se Kronens Skøder under 20. Marts 1570.)

— Mageskifte mellem Kapitlet i Roskilde og Kronen. R. 10, 308 b.[1] K. (Se Kronens Skøder under 1. Nov. 1570.)

— Befaling til Hendrick Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at betale Hans Foxals Tjener 800 gl. Dlr. T. 11, 110.

21. Juni (—). Befaling til Biørn Kaaes og Jørgen Marsuin at modtage 7 Læster 4 Pd. Rug af Kronens Tiendekorn af Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Skaane Stift, uddele den blandt Bønderne i deres Len, lade disse male den i Mel og bage godt Kavringbrød deraf, og siden indkræve og opbevare dette indtil videre, da det skal bruges til Oprykningen. T. 11, 109 b. K.

— (**Frederiksborg**). Kvittans til Biørn Anderssøn, Embedsmand paa Kiøpnehafn, der nu ved Michel Pederssøn, forhen Stiftsskriver i Sjælland, har gjort Regnskab for Kronens og Kirkens Part af Tiendekornet, for Kirkernes Landgilde, for Holdshavre og

[1] Tr.: Kirkehist. Saml. 4 R. I. 791.

for Indfæstning af Kirkegaarde og øde Jorder i Aarene 1566 og 1567. Han blev intet skyldig. R. 10, 309. K.

22. Juni (**Frederiksborg**). Befaling til Hendrich Mogenssen straks at købe 16,000 Tagsten til Bygningen paa Vardbierig Slot. Han skal aarlig købe den til Brug paa Kiøpnehafns Slot nødvendige Humle. T. 11, 110. K. Udt. i T. 11, 111.

— Befaling til Rasmus Hanssen, Byfoged i Helsingør, at fragte et Skib, der kan føre ovennævnte 16,000 Tagsten til Vardberg, og betale Fragten. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 111.

— Til Hack Ulfstand. Da Kongen har bestemt, at der paa Vardberg skal holdes 50 Heste, iberegnet Lensmandens egne og de andre i Slotsloven hos ham liggende Herremænds Heste, skal han forhandle med de Dobbeltsoldnere og andre, der ville holde Heste paa samme Besolding, som de nu have, saa han faar ovennævnte Antal; Kongen vil for hver Hest give dem 2 Tdr. Havre om Maaneden til Foder, og hvad de tage fra Fjenden skal deles i 3 Dele, hvoraf Kongen faar den ene og de, der tage det, de to andre, dog maa intet deraf sælges eller afhændes fra Slottet. I Stedet for de Heste, han antager, skal han nedsende lige saa mange Dobbeltsoldnere, saa Kongen ikke faar yderligere Bekostning end Havren. Udt. i T. 11, 110 b. K. (i Udt.).

— Befaling til samme at forbyde Bønderne under Livsstraf at handle med Fjenden, saa længe Krigen varer, og lade dem, der gøre det, gribe og straffe paa Livet; Kongen har nemlig bragt i Erfaring, at Adelens Tjenere omkring Vardberg handle med de Svenske. K. (i Udt.).

23. Juni (—). Aabent Brev, at Matz Pederssen, der nu vil bosætte sig i Danmark, maa bosætte sig i Blekinge og drive sin Næring dér som andre Kongens Undersaatter. K. Udt. i R. 10, 479 b.

— Aabent Brev, at Anders Dudey, Kongens Sækkepiber, indtil videre aarlig skal have 1 Pd. Mel, 1 Pd. Malt, 1 Fjerd. Smør og 4 Sider Flæsk af Frederichsborg Slot til Underholdning for Kone og Børn. T. 11, 111. K.

— Til Biørn Anderssen. Rasmus Sporemager, der har købt en Have uden for Kiøpnehafn, har klaget over, at Jordskylden deraf nu er bleven forhøjet fra 8 Sk. til $1^1/_2$ Mk., og har begæret, at Kongen vilde give ham Brev paa at maatte have Haven for den gamle Jordskyld; da Kongen imidlertid ikke ved, om han har nogen

Rettighed i Haven, eller den tilhører Byen, skal Biørn Anderssen undersøge Sagen og, hvis Haven har tilhørt Byen, bede Borgemestre og Raad om for Kongens Skyld at lade Rasmus Sporemager beholde Haven for den gamle Jordskyld og lade ham faa fri Kørevej til Haven. Har Haven tilhørt Kronen, skal han meddele Kongen det, der saa vil »tiltænke« derom. K. Udt. i T. 11, 112.

23. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved det befales Herredsfogden i Venneberg Herred, uanset det Brev, som Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmø Slot, har faaet, at ingen maa dele paa hans Gods, medens han er forhindret i Rigets Bestilling i Skaane, at lade Oluf Mouritzen til Bollerup faa et uvildigt Syn paa en Eng, hvorom han og Biørn Kaas have Trætte, og som Biørn Kaas forfølger til Laas tillige med noget andet Gods; dog skal Biørn Kaas forinden have lovligt Varsel. K.[1]

— Til Borgemestre og Raad i Aarhus. Mette Mortensdatter har berettet, at hendes Husbond, Anders Seuerinssen Skomager, og hans Nabo Peder Seuerinssen, der havde haft Trætte med hinanden, fordi Anders Seuerinssens Hus og Planker stod hans Nabo for nær, af Dannemænd ere blevne forligte saaledes, at Anders Seuerinssen skulde lade nogle af sine Huse og Planker flytte ind paa sin Grund; nu har imidlertid hendes Husbond, der ved Forligets Indgaaelse ikke vidste rigtig Besked, fundet klart Skel med Pæl og andet imellem Gaardene og vil derfor ikke besegle Forliget, da han mener, at han lider Uret derved. Da Modparten derefter i den Anledning har fordelt hendes Husbond til Landsting og Byting og truer med at ville dele Halsen af ham, skulle de straks begive sig paa den omstridte Grund og uanset Forliget dømme dem imellem. K.

— (**Kbhvn.**). Befaling til Stiftsskriveren i Riiber Stift paa Kongens Vegne at levere en Kvinde i Kolding $^1/_2$ Læst Rug og $^1/_2$ Læst Byg sjællandsk Maal mod Kvittans. Udt. i T. 11, 111 b.

24. Juni (**Frederiksborg**). Aabent Brev, hvorved Kongen fritager Arviid Ugerop for at svare til det Inventarium, denne modtog paa Aahusgaard, da Arviid Ugerop har berettet, at Aahusgaards Ladegaard blev brændt og alt, hvad der fandtes deri, baade Inventarium og andet, røvet ved Fjendens sidste Indfald i Skaane. R. 10, 479 b. K.

---

[1] Tr.: Bricka, Frederik II's Ungdomskjærlighed S. 206 f.

24. Juni (Frederiksborg). Befaling til Stiftsskriveren i Skaane i Aar atter at oppebære Kirkens Part af Tienden til Kronens Behov og opbevare den indtil videre sammen med Kronens Part af Tienden. T. 11, 112. K.

— Til Peder Oxe. Da Anders Sørenssen, Bøsseskytte, der blev ilde skudt for Vardberg Slot og skal give 30 Dlr. i Bartskærløn, hvilke Kongen har lovet at betale, nu paany har været hos Kongen og klaget over, at han kun har faaet 10 Dlr. deraf, skal Peder Oxe lade ham faa de andre 20 Dlr. og sørge for, at Bartskæren paa Holmen tager ham under Behandling. T. 11, 112 b.

— Til Peder Oxe og Johan Friis. Kongen har modtaget deres Skrivelse om Sagen mellem Kaptejn Clarck og Kaptejn Eckmundt og anser det for rigtigst, at de lade Kaptejn Clarck komme i Retten for de skotske Kaptejner, tiltale ham paa Kongens Vegne og tage beskreven Dom over ham; de skulle sørge for, at de tyske Høvedsmænd og, om muligt, ogsaa nogle af de tyske Ritmestre overvære Rettergangen; de skulle sende nogle af de skotske og tyske Kaptejner til den i Malmøe siddende fangne Greve[1] for at faa at vide, hvad han véd at beskylde Kaptejn Clarck for. De skulle gøre sig den største Flid for at faa fat paa de polske Fribyttere, tage Dom over dem, de faa fat paa, og lade dem staa deres Ret én efter én; de, der ere Borgen for dem, skulle staa Kongen til Rette efter deres Forpligtelse. Da den Svenske skal være i Færd med at lægge en Befæstning ved Elfsborig, uden Tvivl i den Hensigt at spærre Passagen til Slottet, skulle de i Tide faa Elfsborig proviantered for Aar og Dag. T. 11, 112 b.

— Fornyet Befaling til Jørgen Biilde ufortøvet at overlevere Arrild Ugerup, Embedsmand paa Aahusgaard, alt hvad han har oppebaaret af Elleholms Len, medens han havde det i Befaling, med Undtagelse af det, han har udgivet til Rigets Behov; Arrild Ugerup har nemlig klaget over, at han trods den tidligere Befaling endnu intet har faaet. K. Udt. i T. 11, 113 b.

26. Juni (—). Forleningsbrev for Marcus Thorn, Foged paa Frederichsborg, paa Slagslundgaard, uden Afgift; dog maa han ikke uden Bondens Samtykke sætte denne fra Gaarden. K. Udt. i R. 10, 309 b.

— Aabent Brev, at Jørgen Guldsmed, Borger i Kiøpnehafn

[1] o: James Bothwell.

maa være fri for Nævningetov og alle andre Tov, saa længe han arbejder for Kongen. K. Udt. i R. 10, 310.

26. Juni (**Abrahamstrup**). Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer. I Anledning af hans Forespørgsel om, hvorledes han skal forholde sig med de i Sundet liggende Saltskibe, befales det ham at tage 4 Dlr. for hver Læst Salt af dem, der ville løbe igennem, og derefter fortolde dem med Tilladelse til at løbe, hvorhen de ville, dog ikke til Fjendeland; naar disse Skibe komme tilbage, skal han lade dem passere for sædvanlig Told ligesom de Skibe, der fortoldes til Naruen. Af Skibe, hjemmehørende i de Stæder, der tidligere have faaet Fritagelse for Lastepenge, skal han kræve lige saa meget i Foræring, som 4 Dlr. for hver Læst Salt vilde beløbe sig til, og derefter fortolde dem med samme Tilladelse; naar de komme tilbage, skal han ingen Foræring eller Lastepenge kræve af dem, men lade dem passere for sædvanlig Told. Vil nogen intet give og forlanger at maatte løbe tilbage igen, maa han tillade det og skal da ingen Told tage. T. 11, 114[1]. K.

27. Juni (**Frederiksborg**). Befaling til Biørn Kaas og Jørgen Marsuin at modtage henholdsvis 3 Læster 4 Pd. og 2 Læster Rug[2] af Kronens Tiendekorn af Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Skaane Stift, uddele den blandt Bønderne i deres Len, lade dem male den til Mel og bage Kavringbrød deraf, indkræve Brødet og opbevare det indtil videre. K. T. 11, 113 b.

30. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til Hr. Hans Brolægger at levere Osias Butsche $17^1/_2$ Td. Byg til 4 Mk. Tønden. Rel. Otthe Brochenhus. Udt. i T. 11, 114.

— Til Hr. Jørgen Lyche. Da der til Kongens store Forundring kun er indkommet meget lidt af den af Købstadsmænd og Bønder i Nørrejylland bevilgede Hjælp, skal Jørgen Lyche, eftersom Statholder Holger Rossenkrantz ikke kan være til Stede, straks begive sig rundt til alle de Lensmænd, der have Herreder, og drage Omsorg for, at alle Restancer baade af Kvægskatten og den sidst paabudte Pengeskat ufortøvet blive indbetalte, ligesaa til alle Købstæder, hvor han dels alvorlig skal befale Borgemestre og Raad at indkræve Restancerne og dels selv skal kalde Menigheden for sig og befale den at betale, da det ogsaa er i dens Interesse, at Kongen faar Penge til Rigets Udgifter; han skal sørge for, at alt bliver be-

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 448 f. [2] T., hvor kun de 3 Læster 4 Pd. til Biørn Kaas nævnes, har urigtig: Byg.

talt, medens han selv er til Stede. Saafremt enten Lensmænd eller de, der have Befaling i Købstæderne, hverken ville agte Kongens Bud eller hans Paamindelser, skal han underrette Kongen derom, der saa vil lade dem straffe. T. 11, 115. K.

30. Juni (**Kbhvn.**). Befaling til alle Lensmænd eller deres Fogder i deres Fraværelse samt Borgemestre, Raadmænd og Herredsfogder i Nørrejylland at rette sig efter Hr. Jørgen Lyckes Ordrer med Hensyn til Indkrævningen af Restancerne. Vise de sig ulydige, skal Jørgen Lycke tilkendegive Kongen det, der saa vil lade dem straffe. T. 11, 116. K.

1. Juli (—). Aabent Brev, at Aasborg Gaard, der skal være bygget paa Kronens Alminding Lindholms Ladegaard og være til Skade for Bønderne i Uglerop, straks skal nedbrydes og for Fremtiden forblive øde; dog skulle saa Bønderne i Uglerop herefter aarlig svare den halve Td. Smør, der hidtil er svaret af Aasborg. R. 10, 480. K.

2. Juli (—). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Da Skipperne Anthonis Garitzen, Lucke Janssen, Petther Janssen, Villom Jacobssen, Simon Heinssen, Petther Namingssen, Jan Lutckessen, Jan Janssen, Jan Dirdricssen, Cornelius Jacobssen, Jacob Frederichssen, Henrick Bacher, Jacob Arissen og Albert Hayssen fra Ostfrislandt og Embden have tilbudt at give 2 Dlr. af hver Læst Salt, naar de maa faa Tilladelse til at sejle til de østlige Stæder med deres i Sundet liggende, med Salt ladede Skibe, har Kongen af Hensyn til Greven af Ostfrislandt tilladt dette, skønt han ellers nærer Betænkelighed derved, fordi Fjenderne hidtil ere blevne meget styrkede med Salt og andet af dem, der komme vestfra. Han skal derfor oppebære Pengene af dem, fortolde dem og tage Forpligtelse af dem paa, at de ikke ville anvende Saltet til Fjendens Bedste; dog skal han passe paa, at de, der love at give 4 Dlr. af Læsten, ikke faa noget at vide herom. T. 11, 116 b. K.

3. Juli (—). Bestalling for Peder Riiber, Byfoged i Aahus, som Tolder og Sisemester smstds. Han skal indtil videre tage $^1/_2$ Dlr. i Mønt af hver Td. Tyskøl. R. 10, 480 b. K.

— Befaling til Jørgen Bilde straks at indsætte en duelig Sisemester i Blekinge, der skal oppebære $^1/_2$ Dlr. Mønt af hver Td. Tyskøl, som indføres og sælges der; hidtil har Kongen nemlig ingen Sise faaet af det Tyskøl, som indføres i Havnene under den blekingske Side. K. Udt. i T. 11, 117.

3. Juli (Kbhvn.). Til Chrestiern Lange, Stiftsskriver i Riber Stift. Da den Havre, hvorfor han bortfæster Tienden, ikke bringer Kongen nær saa stor Fordel som i de andre Stifter, fordi det koster saa meget at sende Havren hid eller til Krigsfolket, ja mere, end Havren er værd, skal han i Stedet for Havre tage Hartkorn for Tienden. T. 11, 117 b. K.

— Befaling til Hr. Peder Skram at levere Jens Koes ½ Læst Smør af Kongens til Knægtene paa Elfsborg og desuden levere ham hvad anden Fetalje han kan undvære. Rel. Otthe Brochenhus, Rentemester. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 117 b.

— Befaling til Bønderne i Sønderhalland, at hver 4 skulle give 4 Pd. Flæsk eller et Slagtenød, 2 Pd. Smør og 2 Pd. Brød til de i Halmstad og Laugholm liggende Knægtes Underholdning og levere det, hvor Hr. Peder Skram befaler. Rel. Otthe Brochenhus. K. Udt. i T. 11, 118.

— Befaling til Hr. Peder Skram at lade ovenstaaende Brev forkynde og indkræve Hjælpen saa snart som muligt. Rel. Otthe Brochenhus. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 118.

— (U. St.). Optegnelse af Jochim Beck om, at de i Vedle og Horsens liggende skotske Knægte af Kaptejn Meffens[1] Fænnike skulle forlægges til andre Lejre efter Holgerd Rosenkrantz's Brev: fra Vedle, hvor der ligger 80, 35 til Ribe, 12 til Ringkiøping og 23 til Varde; fra Horsens, hvor der ligger 100, 35 til Aarhus, 30 til Randers og 45 til Aalborg[2]. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 118.

4. Juli (Kbhvn.). Kvittans til Peder Oxe, Hofmester, der ved sin Skriver Rasmus Matzen har gjort Regnskab for sin Indtægt og Udgift af Nykiøping Slot paa Falster, Giedtzgaard og Sørup fra 1. Maj 1569 til 1. Maj 1570 og for det paa Slottet og Gaardene overtagne Inventarium. Hvad han blev skyldig[3] har han dels betalt Rentemester Otthe Brochenhuus og Renteskriver Peder Hanssen, dels beholdt som Inventarium paa Slottet. R. 10, 427 b. K.

— Forleningsbrev for Inger Bent Børressens, hvis Mand blev ihjelslaaet i Varberg, og hvis Gaard og Gods blev brændt og røvet, og hendes Moder Anne Bonde Torbensens paa 1 Gaard, kaldet Lahaldt, i Nørrehalland, som sidstnævnte nu bor i, uden Afgift; overlever Inger Moderen, maa hun alene beholde Gaarden paa de samme Betingelser. R. 10, 481 b. K.

[1] T. har urigtig: Messings. [2] Sammentællingen giver henholdsvis 70 og 110. [3] Det specificeres udførligt.

4. Juli (**Kbhvn.**). Aabent Brev til Bønderne i Skaane, hvem de end tjene, om en almindelig Skat (ligelydende med Skattebrev af 12. Marts s. A., dog siges Raadslagningen at være sket paa den i Marts i København holdte Herredag). Kongen har hidtil forskaanet dem for denne Skat, men nødes nu til at kræve den af dem, da Kongen af Sverrig stadig ikke vil indgaa nogen Anstand og man ikke kan vide, hvad der vil blive besluttet paa det Møde, som er berammet i Stettin. Skatten skal betales inden St. Lauritz Dag [10. Aug.]. Lensmændene skulle give hver Bonde en Seddel paa, hvor meget han betaler. T. 11, 119. K.

— Befaling til de Lensmænd i Skaane, der have Herreder, straks at forkynde ovenstaaende Brev, indkræve Skatten af alle de Bønder, hvis Gaarde ikke bleve brændte, da Hertug Karl sidste Gang var i Skaane, paase, at ingen, hverken Ugedagsmænd eller andre, slippe fri, pante dem, der ikke ville betale Skatten til den bestemte Tid, selv om de ikke ere forvundne med Loven, og sende Skatten til Kiøpnehafns Slot til Rentemester Otthe Brockenhus. T. 11, 118 b. K.

6. Juli (**Frederiksborg**). Til alle Lensmænd (og i deres Fraværelse deres Fogder), Borgemestre og Raad i Købstæderne og alle Herredsfogder i Sjælland og Møen. Da der endnu resterer meget af den sidst paabudte Skat og Kongen nu behøver en stor Sum Penge til Krigsfolket, har han sendt Biørn Anderssen rundt til alle Len og Købstæder for at undersøge, hvor meget der resterer af den sidst paabudte Pengeskat og af Kvægskatten, og sørge for, at Restancerne straks komme ind og blive sendte til Rentekammeret. Det befales alle under Trudsel om Straf at rette sig efter Biørn Anderssens Ordrer. T. 11, 121 b. K.

— Lignende Brev, lydende paa Erick Rosenkrantz, til Fyen, Langeland og Taasinge. K. T. 11, 122.

— Til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøbenehafns Slot. Ovenstaaende aabne Brev sendes ham med Befaling til straks at begive sig rundt til alle Lensmænd, der have Herreder, og alle Købstæder i Sjælland og Møen og sørge for, at Restancerne ufortøvet blive betalte og indsendte til Rentekammeret; i Købstæderne skal han befale Borgemestre og Raad at indsamle Hjælpen, medens han selv er til Stede. T. 11, 121. K.

— Lignende Brev til Erich Rossenchrantz om at gøre det samme i Fyen, Langeland og Taasinge. T. 11, 121 b. K.

7. Juli (**Kbhvn.**). Livsbrev for Christoffer von Festenberg, kaldet Packisch, Staldmester, paa Holbeck Slot, som han nu selv har det i Værge, uden Afgift; overlever hans tilkommende Hustru ham, maa hun beholde Slottet uden Afgift, saa længe hun sidder som Enke. De skulle tjene Riget med 4 geruste Heste. R. 10, 310.

8. Juli (**Frederiksborg**). Skøde til samme. R. 10, 367. K. (Se Kronens Skøder.)

— Forleningsbrev for Hans Kreye paa Kroen ved Friderichsborig med tilliggende Ager og Eng, saaledes som Albrit N.[1] sidst havde den i Værge, uden Afgift; han skal have nødtørftig Ildebrændsel af Vindfælder og fornede Træer i Kronens Skove efter Anvisning af Lensmanden, fri Olden i Kronens Skove til sine egne hjemmefødte Svin og frit Fiskeri i Tierrebye[2] Sø ligesom den tidligere Kromand. Lensmanden paa Friderichsborig skal holde Husene paa Kroen i Stand. Hans Kreye skal skaffe Gæsterne god Underholdning til en rimelig Pris. R. 10, 311. K.

— Befaling til Peder Munch, Admiral, at lade Christoffer Faaborg, Borger i Kallundborg, der af Kongen har faaet Løfte om et af de i Søen tagne Skibe i Stedet for hans eget Skib, som han mistede ved Vardberg i Kongens Bestilling, faa det ved Reuel tagne Skib, som han efter Hofmesterens Ordre har ladet vurdere, og som er vurderet til 300 Dlr. T. 11, 122.

9. Juli (—). Forleningsbrev for Cristiern Erikssøn i Nygaard i Odtz Herred paa Kronens Part af Tienden af Høybye Sogn mod aarlig at svare 18 Pd. godt Korn og 4 Tdr. Havre deraf til Stiftsskriveren i Sjælland. Udt. i R. 10, 311 b.

— Til Borgemester og Raad i Landtzkrone. Jacob Frømik i Lubeck har nu paany klaget over, at de have udtaget hans Gods der i Byen, delt det mellem sig og nedbrudt hans Gaard, alene fordi der fandtes 2 Fjerd. Kallun hos ham, hvilket de mene er forbudt Gods. Da Kongen jo har eftergivet ham denne Sag og allerede to Gange har givet dem Ordre til at tilbagelevere ham hans Gods og erstatte ham Skaden, uden at det dog endnu er sket, befales det dem straks at tilbagelevere ham Godset og erstatte ham den nedbrudte Gaard og hvad anden Skade han har lidt. T. 11, 124.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift,

[1] Friis. [2] T. har urigtig: Tierrebierre.

at lade Daxtrup og Lyurups Kirker beholde Kirkens Part af Tienden for i Aar til deres Bygningers Behov. Udt. i T. 11, 124 b.

12. Juli (**Vordingborg**). Til Biørn Anderssen, Embedsmand paa Kiøpnehafns Slot. Da Kongen har givet Duebrødre Hospital den bagved Roskildegaard liggende øde St. Olaui Kirke, skal Biørn Anderssen lade Forstanderen for Hospitalet nedbryde Kirken og anvende Stenene og Tømmeret derfra til Hospitalets Bygning. T. 11, 122 b. K.

13. Juli (—). Aabent Brev, at Jomfruerne Ermegaard og Birgitte Biilde til Egedes Bønder paa Gaarden Nyrup og i Nyrups Mølle indtil videre maa søge Egede Kirke, medens de tidligere have hørt til Faxe Sogn; dog maa de ikke af denne Grund regnes for Ugedagsmænd. K. Udt. i R. 10, 311 b.

15. Juli (**Nykøbing p. F.**). Befaling til Knud Steenssen, der har noget Krongods i Vordingborg Len i Pant, hvilket Kongen ikke kan undvære fra Slottet, straks at begive sig til Kiøpnehafns Slot, levere Renteskriver Peder Hanssen Pantebrevene mod Tilbagebetaling af Pantesummen og lade Godset følge Vordingborg Len. T. 11, 122 b.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, mod Kvittans at levere Johan Foxels Tjener, Thomas Thenecker, 1000 enkelte Dlr. paa Regnskab, da Johan Foxel nu har sendt noget engelsk Klæde herind, som Peder Oxe efter Kongens Befaling har bestilt hos ham, og hans Tjener har berettet, at han paa Foxels Vegne skal betale nogle Penge, hvis Betaling er Foxel meget magtpaaliggende. T. 11, 123. K. Orig.

16. Juli (—). Aabent Brev, at Johan Jellissen Falckner, Købmand i Amsterdam, nu har gjort Rentemesteren Regnskab for det Gods, han har sendt fra Amsterdam til Knud Pederssøn, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, medens denne havde Befalingen paa Holmen 1566 og 1567. Efter Regnskabet, der er gjort op til denne Dag, har Johan Jellissen Falckner endnu til gode $1741^1/_2$ Dlr. 2 Styvere for Gods, sendt til Knud Pederssøn, og 1284 Dlr. 1 Styver for Gods, som Hr. Mogens Gyldenstiern har forskrevet, ialt $3025^1/_2$ Dlr. 3 Styvere, hvilke Lensmanden paa Trundhiemsgaard skal betale med gode Varer. Vil Johan Jellissen Falckner ikke tage Varerne til den Pris, Lensmanden ansætter og andre ville give, skal Lensmanden gøre Varerne i Penge og betale Johan Jellissen Falckner med Penge. R. 10, 312.

16. Juli (**Nykøbing p. F.**[1]). Befaling til Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, at levere Holger Rosenkrantz, Statholder i Nørrejylland, de to ved Sponholt Kilde optagne Stene, hvilke Kongen har givet denne; paa den ene siges St. Villom at have sat sin Hat, paa den anden, der blev tagen op af Brønden, findes der mange Striber. K. Udt. i T. 11, 123[2].

17. Juli (—). Aabent Brev, hvorved Hans Smed i Tedzebøl fritages for Skat og anden Tynge til Kongen i 5 Aar. K. Udt. i R. 10, 429.

18. Juli[3] (—). Stadfæstelse for Peder Pederssøn, Borger i Kiøge, af et Skøde, dat. Kiøge Byting 5. Juli 1568, hvorved Byen tilskøder ham nogle Haver vest for hans Enghave, hvilke han har købt af Byen. R. 10, 313. K.

— Aabent Brev, at Jacob Jenssen, der er født i Bierbye By og Sogn i Slaugelse Herred paa Anduordschof Klosters Gods, maa bosætte sig i Kiøge og være fri for at deles til Stavns af Prioren i Anduordschof Kloster. K. Udt. i R. 10, 314 b.

— Gavebrev til Borgemester og Raad i Kiøge paa Byens Vegne paa den Sore Kloster tilhørende Grund, hvorpaa den nordlige Ende af Byens Raadhus er bygget, uden Afgift; den Jordskyld, der ikke har været svaret i mange Aar, og hvorfor nu Abbeden i Sore Kloster tiltaler dem, eftergiver Kongen dem. R. 10, 314 b. K. Orig. i Provinsark. i Kbhvn.

19. Juli (—). Befaling til M. Morthen Pederssen, Abbed i Soer Kloster, at overlevere Borgemester og Raad i Kiøge ovennævnte Grund og ikke mere tiltale dem for den resterende Jordskyld. T. 11, 125. K. Orig.[4] i Provinsark. i Kbhvn.

— Til Biørn Andersen. I Anledning af hans Skrivelse til Peder Oxe om nærmere Ordrer med Hensyn til den Robert Chim, hvem Kaptejn Clarck har beskyldt for at være i Kompagni (»Madskaberi«) med nogle, der havde svenske Bestallinger paa at gribe Kongens Undersaatter, befales det ham at tage Orfejde af ham og derefter lade ham passere. Han skal hos Frandtz Villomssen annamme det hos hans Broder Rasmus Villomssen arresterede Skrin, der tilhører Pouel Wobitzer, og med et paalideligt Bud sende det til Hofmesteren. T. 11, 124.

---

[1] I T. er Brevet urigtig dateret: Frederiksborg. [2] Tr.: Nye dsk. Magazin VI. 240 (efter Orig.). [3] R. har urigtig: 1571. [4] Tr.: A. Petersen, Kjøge Byes Hist., Aktst. S. 9.

20. Juli (**Nykøbing p. F.**). Aabent Brev, at Kongens Undersaatter, som sidde for Gaard, paa Fur herefter kun skulle regnes for $2^1/_2$ Læg, naar de skulle svare Skat, da de for Armods Skyld ikke længere kunne svare efter den gamle Takst, hvorefter de regnedes for 3 hele Læg. T. 11, 125[1].

— Rettertingsdom, afsagt af Peder Oxe, Hofmester, Johan Fris, Kansler, Holger Rossenkrantz og Erich Rud, mellem Bønderne i Haldsted og Bønderne i Nørlunde[2] om en Løkke i Haldsted Fædrift, som Bønderne i Nørlunde have indhegnet. Dommen gaar ud paa, at Løkken skal vedblive at høre til Haldsted Fædrift, saaledes som den fra Arilds Tid har gjort. T. 11, 129 b. K.

— Befaling til Jomfru Margrette Urne, Abbedisse i Maribo Kloster, Priorisse og menige Konvent smstds. fuldkommen at rette sig efter den Skik og Ordning, som de Rigsraader, der ere sendte til Klosteret for at undersøge dets Forhold, maatte fastsætte. T. 11, 130. K.

21. Juli (—). Befaling til Otthe Brockenhus at levere Melcher Podlitz 3000 gl. Dlr., som denne skal bringe til Kongens Raader i Stetin, eller saa mange ny Dlr., at denne Sum bliver fuldgjort. K. Udt. i T. 11, 130 b.

25. Juli (**Kbhvn.**). Aabent Brev, hvorved Morten Lauritzen af Aufskier og Hogen Anderssen[3] af Løcke, hvis Gaarde og Gods ere brændte og røvede af Fjenden, og som siden have boet i Stubbekiøping og skattet som andre Borgere, men nu ikke længere formaa det, fritages for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge i 2 Aar. K. Udt. i R. 10, 429 b.

26. Juli (—). Befaling til alle at hjælpe Peder Folmerssen, Borger i Lundt, med at paagribe en, ved Navn Chrestiern Laksefoged, der for nogen Tid siden har myrdet en Kvinde og Pige i Lundt og er rømt for denne Misgerning. Det forbydes alle at huse eller paa nogen Maade hjælpe Misdæderen. T. 11, 130 b. K.

— Befaling til Peder Skriver, Stiftsskriver i Aarhus Stift, at lade Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, oppebære Kronens Part af Tienden af Gierild Sogn i Nørre Herred i Aar for samme Afgift, som andre ville give. T. 11, 131 b. K.

27. Juli (—). Rettertingsdom, afsagt af Peder Oxe, Hof-

---

[1] Tr.: Saml. t. jydsk Hist. og Topogr. I. 379 f. [2] Øster Nordlunde. [3] R. har: Handssen.

mester, Johan Fris, Kansler, Holger Rossenchrantz, Biørn Kaas og Biørn Anderssen, mellem Fru Bergetthe Daae, Jahan Urnis Enke, og Fru Margretthe Pouiske, Erich Urnis Enke, der havde stævnet førstnævnte til at møde for Kongen 22. Juli, fordi hun ikke skulde have holdt det af gode Mænd mellem dem gjorte Forlig om Arven efter Jahan Urne. Dommen gaar ud paa, at Bergetthe Daae skal være fri for denne Stævning, da Margretthe Pouiske hverken er mødt eller har sendt Undskyldning, og maa forfølge sine Sager, hvor hendes Ret falder. T. 11, 131 b. K.

27. Juli (Kbhvn.). Rettertingsdom, afsagt af de samme, mellem Jens Skinder, Borger i Malmø, og Niels Ibssen, Borgemester smstds., angaaende 1 Gaard i Kattesundtstræde i Malmø og noget Tømmer, som begge Dele havde tilhørt Jens Skinders Hustrus Fader Las Nymand, men nu indehaves af Niels Ibssen som Værge for de Børn, der arvede hans Søster Karine, Bartel Clemidssens Hustru. Dommen gaar ud paa, at Niels Ibssen i Henhold til en Dom af Borgemestre, Raad og Byfoged i Malmø skal være fri for al Tiltale, saa længe denne Dom staar ved Magt, og at Jens Skinder maa indstævne Borgemestres, Raads og Byfogeds Dom, hvis han vil forfølge Sagen videre. T. 11, 132 b. K.

— Befaling til nedennævnte Købstæder ved Søsiden at sende Fetalje til Kiøpnehafns Slot til Proviantskriver Oluf Kuld inden 10. Aug., da Kongen med det første vil gøre et alvorligt Tog ind i Sverrig og derfor maa have en stor Hob Proviant i Forraad. — I Sjælland: Kiøpnehafn 100 Læster Øl, 100 Læster Brød og 400 Sider Flæsk; Kiøge henholdsvis 50, 50, 200; Roskylde 20, 20, 200; Stege og Nestued hver 20, 20, 100; Skielskiør, Kallingborg og Helsingøer hver 10, 10, 50; Slaugelsse 6, 6, 50; Korsøer 5, 5, 30; Hedinge, Prestøe, Vaardingborg, Nykiøping i Otz Herred, Holbeck, Ringsted og Slangerup hver 5, 5, 20. — Summa: 286 Læster Øl, 286 Læster Brød og 1370 Sider Flæsk. — I Smaalandene: Nagskouf 20, 20, 100; Nykiøping og Stubekiøping hver 10, 10, 40; Saxkiøping og Maribo 6, 6, 20; Nyested 5, 5, 20; Rudkiøping 3, 3, 20. — Summa: 54 Læster Øl, 54 Læster Brød og 230 Sider Flæsk. — I Fyen: Othense 100, 100, 200; Suinborg og Assens hver 20, 20, 100; Nyborg 12, 12, 40; Faaborg, Medelfart og Kierteminde hver 10, 10, 30; Bogensse 5, 5, 15. — Summa: 187 Læster Øl, 187 Læster Brød og 545 Sider Flæsk. — I Nørrejylland: Olborg 50, 50, 150; Kolding, Aarhus og Randers hver 20, 20, 100; Horsens og Veidle

hver 15, 15, 60; Grindov og Ebbeltoft hver 4, 4, 20; Sebye 4, 4, 20; Houbro 3, 3, 10. — Summa: 155 Læster Øl, 155 Læster Brød og 640 Sider Flæsk. — I Skaane: Malmøe 100, 100, 400; Landzkronne 10, 10, 40; Helsingborg og Lund hver 6, 6, 20; Falsterbo og Skanøer 3, 3, 10. — Summa: 125 Læster Øl, 125 Læster Brød og 490 Sider Flæsk. — Summa Summarum: 807 Læster Øl, 807 Læster Brød og 3270 Sider Flæsk. K. T. 11, 133 b. Orig.[1] (til Odense, dat. 4. Juli) i Provinsark. i Odense.

29. Juli (Kbhvn.). Stadfæstelse for Niels Læstemager og Knudt Lindegaardt, Forstandere for Hospitalet i Kiøpnehafn, af et Brev, dat. Kiøpnehafns Slot, St. Laurentii mart. Dag [10. Aug.] 1535(!), hvorved Kong Christian III tager regelbunden Mand Hr. Peder, Prior i Helligaands Hospital, alle Præstemænd og Søskende i Hospitalet og alle Hospitalets Tjenere og dets Gods i sin Beskærmelse, stadfæster Hospitalets Privilegier og tillader det at sende Bud ud over hele Sjællands Stift for at samle Almisser og Sjælegaver. R. 10, 328. K.[2]

— Aabent Brev, hvorved Giefuentofte Kirke med Kronens Part af Tienden og al anden Rente henlægges til Almindeligt Hospital i Kiøpnehafn i Stedet for den af Kong Christian III dertil henlagte[3] Ugeløs Kirke, som Kongen nu har taget tilbage. Hospitalets Forstandere skulle have Jus patronatus til Kirken og indsætte en duelig Kapellan, der dog først skal eksamineres af Superintendenten. Kirkens Rente udover en rimelig Løn til Kapellanen skal komme Hospitalet til gode. R. 10, 329 b. K.[4]

— Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Kongen har paa Hertugen af Preussens Forbøn tilladt Skipper Morthen Schuendt at købe 150 Læster Salt i Sundet og føre dem til Køningsberg, dog skal han svare sædvanlig Told deraf. T. 11, 136 b. K.[5]

30. Juli[6] (—). Aabent Brev, at Jacob Johanssen, Søn af

---

[1] Da dette Brev er læst paa Odense Raadhus 18. Juli, kan 27. Juli i hvert Fald kun gælde for en Del af Brevene til Købstæderne, maaske de sjællandske og skaanske. [2] Tr.: Hofman, Fundationer X. 162 ff. (med Dato: 30. Juli; det stadfæstede Brev er her dateret: Kbhvns Slot, 10. Aug. 1536, hvilket er rigtigere). [3] Se Erslev og Mollerup, Dsk. Kancelliregistr. 1535—50 S. 98. [4] Tr.: Hofman, Fundationer X. 161 f. (med Dato: 30. Juli). Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 144 (efter Hofman). [5] Bag paa denne Koncept findes Koncept til et udateret og ikke indført Brev til Borgemestre og Raad i Kallundborg om at sende alle ved Byen værende Skibe til Aarhus for at overføre Adelens Heste, Folk og Gods; der maa ikke tages over 8 Sk. for hver Hest for Overførelsen. [6] I T. er Brevet udateret, men indført mellem Breve af 30. Juli og 1. Aug. K. har 30. J, men Resten af Maanedens Navn er bortrevet.

Johan Jellessen Falckner, Købmand i Amsterdam, maa formedelst sin Faders Fortjenester af Riget bosætte sig her i Riget, drive Handel dér, nyde de samme Privilegier som andre Borgere i Riget og være fri for al Skat, Vagt, Hold og anden borgerlig Tynge i 4 Aar. T. 11, 137. K.

30. Juli (**Kbhvn.**). Befaling til Jørgen Munch, Embedsmand paa Frederichsborg Slot, at levere Anders Albertssen, Skipper paa Dragen, de paa Krogen liggende 70[1] Læster Brød, da han skal føre dem til Halmstadt til de tydske Landsknægte. T. 11, 137. K.

31. Juli (—). Forleningsbrev for Erich Vogensen paa Staael[2] Sognetiende, uden Afgift. Udt. i R. 10, 118 b.

1. Aug. (—). Skøde til Grev Gunther til Barbye og Mulingen paa Spøttrup. R. 10, 106. (Se Kronens Skøder.)

— Gavebrev til Lauritz, Skipper paa Fortuna, paa en Have udenfor Østreport ved Kiøpnehafn, hvilken hører til det Gods, som Skipper Clemindtz Hustru har forbrudt til Kronen. R. 10, 330 b.[3] K.

— Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, om, saa snart Johan Volbecks Skib kommer til Sundet med Vin, da at udtage 40 Amer Vin til Frederichsborg Slot, opbevare dem vel og skrive til Lensmanden paa Frederichsborg om at lade dem hente. Han skal lade Johan Volbeck løbe til Kiøpnehafns Slot med den Vin, han maatte have over de 40 Amer; denne skal her faa Betaling for den. T. 11, 137 b. K.

— Befaling til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøe, at levere Lauritz Skriver, Tolder i Malmøe, 4 Pd. Malt, 16 Tdr. Brød, 2 Fjerd. Smør, 20 Sider Flæsk, 200 tørre Fisk, 12 Faarekroppe og 200 Flyndere til Underholdning for de Folk, som han skal bruge paa Toldboden under Fiskeriet. K. T. 11, 138.

2. Aug. (—). Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, af Toldboden at levere Kongens Salter i Malmøe Christoffer Lauritsen 6 Læster grovt hvidt Salt. Udt. i T. 11, 138. K. (i Udt.).

— Forleningsbrev for Hans Tornitzer, kgl. Plattenslager, paa 1 Gaard i Vonge[4], som Jacob Jude sidst havde i Værge, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 331.

[1] T. har: 60. [2] Stadil, Hind H. [3] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. II. 333 f. [4] Vangede, Sokkelunds H.

3. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Borchart von Papenheim at begive sig til Bogens ved Roschille, naar Peder Oxe tilsiger, og hjælpe denne med levende at fange alt det Daavildt, som findes der paa Landet; Peder Oxe skal siden indskibe det og sende det ud af Landet. K. (paa K. af 30. Juli til Jørgen Munk).

4. Aug. (—). Til Kronens Bønder i Frederichsborg og Krogens Len og i Hørsholms Birk. Da de for største Delen have været forskaanede for de Penge- og Madskatter, hvormed Kronens og Adelens Bønder over hele Riget ere komne Kongen til Hjælp, og da Kongen nu behøver et stort Antal Øksne, skulle hver 10 Mand komme Kongen til Hjælp med et Par færdige Staldøksne og inden St. Mikkels Dag levere dem til Jørgen Munck, der skal lægge dem i Læg og skrive Skatten. T. 11, 138. Orig.

5. Aug. (—). Bestalling for Niels Anderssen som Tolder i Olborg; han skal oppebære samme Told, Sise og Rettighed som Peder Stub før ham og skal i aarlig Løn have 200 Mk. danske, men maa saa ikke beregne Kongen nogen Udgift til Tæring, Blæk og Papir. K. Udt. i R. 10, 102 b.

— Livsbrev for Hr. Rasmus Villomssen, Sognepræst i Jungshofuit, paa et Stykke Jord i Ortheberg Mark og et Stykke Jord i Mattisse Vænge nedenfor Stafuerbye, hvilke Børge Throlle har udlagt ham til hans Præstegaard, da denne kun har ringe Jord. R. 10, 429 b. K.

— Livsbrev for Gunder Jepssen paa Giedestrop Gaard, som han nu har indløst for sine egne Penge, de 3 første Aar uden Afgift og derefter for sædvanlig Landgilde. R. 10, 482. K.

— Til Adelen paa Falster. Da Kongen under sit sidste Ophold paa Falster til sin Forundring har fundet, at den største Del af Vildtet er ødelagt, uagtet Falster altid har været de danske Kongers fri Vildtbane og ingen uden Kongens Vidende og Vilje tilforn har vovet at jage Adelvildt der, paabydes det alle at afholde sig fra al Jagen og Skyden der i Landet og ej ødelægge Adelvildt, saafremt de ikke ville staa Kongen til Rette derfor. T. 11, 138 b.[1] K.

— Til Adelen paa Falster. Da Kongen har erfaret, at de Fællesskove paa Falster, hvori Kronen har Lod og Del, ere meget forhuggede, uagtet det baade i Recessen og i Kongens Faders Brev derom er forbudt at hugge i uskiftede Skove, fredlyser han disse

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 430 f.

Fællesskove og forbyder al Hugning i dem, førend de blive skilte. T. 11, 139 b[1]. K.

5. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Peder Oxe straks at lade ovenstaaende 2 Breve forkynde paa Landstinget, paase, at de deri indeholdte Befalinger overholdes, og forfølge alle Overtrædere med Retten. T. 11, 140.

6. Aug. (U. St.). Befaling til Henrich Mogensen at levere Jørgen Pederssen 6 Læster grovt hvidt Mariportsalt af det paa Toldboden liggende. Udt. i T. 11, 140.

8[2]. Aug. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Borgerskabet i Syluitzborg indtil videre maa være fri for Byskat og al anden Skat og Tynge og maa oppebære Sisen af alt det Tyskøl, som udtappes i Byen. K. Udt. i R. 10, 482 b.

— Forleningsbrev for Gabriel Skinckel paa Kronens Part af Tienden af Kynge[3] Sogn i Fyen, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 163 b.

— Kvittans til Eyller Grubbe, Rentemester, der nu har gjort Regnskab for 48,883 Mk. danske Penge, som han har oppebaaret af Rentemester Otte Brokenhus, Renteskriver Peder Hanssen og Marcus Hess fra 7. Aug. 1569 til 9. Juli 1570 og igen har udgivet til Kongens Hofsinders og deres Folks Kostpenge fra 7. Aug. 1569 til 6. Aug. 1570. Han blev $51^1/_2$ Mk. skyldig, som han siden skal staa til Regnskab for. R. 10, 331. K.

9. Aug. (—). Pantebrev til Ifuer Munck paa Gudom Kloster i Nørrejylland for 3020 Dlr., hvormed han har indløst Klosteret fra Malthe Jenssen. Han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf, skaffe Jomfruerne i Klosteret Klæder og Føde efter den derom gjorte Skik og underholde Kongen med Følge 1 Nat, naar dennes Vej falder der forbi. P. 296 (overstreget).

— Bestalling for Peder Nilssen som Byfoged i Kiøge; han skal oppebære alt Kronens Sagefald og al Told og Sise. R. 10, 331 b. K.

10. Aug. (—). Befaling til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer, at købe 100 store Læster Salt i Sundet, sende Skibene med Saltet hid til Slottet og underrette Hofmesteren om Købesummen, for at han paa Kongens Vegne kan betale den. T. 11, 140 b. K.

— Til Bønderne i Nørrejylland, Fyen, Langeland, Taasinge,

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 431 f. [2] R. har: 7. [3] Køng, Baag H.

Sjælland, Møen, Laaland og Falster, hvem de end tjene. Kong Johan af Sverrig vil ikke bevilge den Stilstand, hvorom Kejseren har anmodet, men ruster sig mod Danmark, og Kongen arbejder derfor daglig paa at betale de fremmede Krigsfolk for derefter at føre dem mod Fjenden; da der hertil behøves en stor Sum Penge, og da den sidst paabudte Hjælp mod Kongens Forventning kun beløber sig til en saare ringe Sum, fordi mange have skjult deres Kvæg og ikke villet være det bekendt, er Kongen bleven enig med Danmarks Riges Raader om at kræve en almindelig Skat og Landehjælp, saaledes at hver Mand skal give en dobbelt Kvægskat (dobbelt saa høj Taksering som i Brev af 20. Nov. 1566); ligeledes skal hver Pebersvend, hver Tjenestedreng, som har Kornsæd, hver Kæltring, Smed, Skomager, Skrædder, Murmester og Tømmermand paa Landsbyerne og hver Møller, som ikke bor for gode Mænds Gaarde og maler frit for sit Herskab, give 2 Dlr. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. Skatten skal leveres paa Kiøpnehafns Slot inden St. Mikkels Dag. De Mænd, der skulle oppebære Skatten, skulle give hver Bonde en Seddel paa, hvor meget han giver, og paase, at ingen regnes for Ugedagsmænd, som ikke ere det. Kongens Lensmænd og disses Fogder og Skrivere skulle hjælpe til med Opkrævningen af Skatten, saa fremt de ikke ville regnes for ulydige. De, der have Kvæg i Leje, skulle svare Skat deraf som af deres eget og siden afkorte den i den Leje, de skulle give, og hver Mand skal under Ed bekende, hvor meget Kvæg han selv ejer og har i Leje, og skal, hvis han fortier noget, tiltales som Løgner og Meneder og straffes som for stjaalne Koster. Hvis nogen ikke betaler sin Skat i rette Tid, skulle de Mænd, der opkræve Skatten, have Fuldmagt til at pante ham derfor, hvem han saa end tilhører. T. 11, 141. K.

10. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Axel Viffert i Riber Stift, Holger Rossenkrantz i Aarhus Stift, Hr. Jørgen Lyche i Viborg Stift, Axel Jul i Vendelbo Stift, Erich Rossenkrantz og Axel Urne i Fyen, Langeland og Taasinge, Biørn Anderssen[1] og Herlof Schaue i Sjælland og Møen, Erich Rud og Lauge Venstermandt paa Laaland og Peder Oxe paa Falster straks at forkynde ovenstaaende Brev, skrive og oppebære Skatten og sørge for, at den bliver sendt til Kiøpnehafns Slot inden den bestemte Tid. T. 11, 140 b. K.

[1] Efter K. til Skattebrevet skulde Bjørn Andersen oppebære Skatten i København, Korsør, Sorø og Antvorskov Len, Herluf Skave i de andre sjællandske Len og paa Møen.

10. Aug. (**Kbhvn.**). Befaling til Stiftsskriverne i Nørrejylland at hjælpe ovennævnte med at skrive og oppebære Skatten. T. 11, 141. K.

11. Aug. (—). Aabent Brev til alle Pebersvende, Gaardmænd, Tjenestedrenge, Kæltringer, Smede, Skomagere, Skræddere, Murmestre og Tømmermænd, som bo paa Landsbyerne, hvem de end tilhøre, og alle Møllere[1], at Kongen behøver en stor Sum Penge til Krigsfolket og at Danmarks Riges Raader derfor have bevilget, at enhver skal give Kongen 2 Dlr eller 6 Mk. danske; kun de Møllere, der bo for gode Mænds Gaarde, paa hvilke disse holde Avl, og male frit for deres Herskab, skulle være fri. Lensmændene skulle lægge dem i Læg, saa den rige hjælper den fattige, sørge for, at Skatten bliver sendt til Kiøpnehafns Slot inden St. Bartholomæi Dag [24. Aug.] og have Fuldmagt til at pante dem, der ikke betale til rette Tid. T. 11, 144. K.

— Til [Sidsel Ulfstand], Knud [Gyldenstjernes Enke]. Da Gaardmænd, Pebersvende og andre saadanne Folk vare blevne glemte i det til Bønderne i hendes Len [Villands Herred] udgaaede Brev om Skat, sendes der hende nu et Skattebrev til disse Folk med Befaling til straks at forkynde det og indkræve Skatten. Orig.

12. Aug. (—). Aabent Brev, at Jacop Skriver, Byfoged i Kiøpnehafn, skal have Fuldmagt til, naar nogen fremmed dør i Kiøpnehafn og de rette Arvinger ikke ere til Stede, da straks at lade det efterladte Gods skrive og indsætte i god Forvaring, fordi saadant Gods ellers ikke kommer til dem, der bør have det; melder der sig saa inden Aar og Dag nogle som Arvinger, skal han indkalde dem for Borgemestre og Raad og tage endelig Dom om deres Ret til Arven. R. 10, 332.

— Aabent Brev, at de af Kongens Enspændere og Bud, der sendes til Tyskland, skulle tære af de Penge, der medgives dem til Tæring, og gaa i Færge sammen med andre, der skulle over; hvis der ikke er andre, der skulle over, skulle de selv betale den fastsatte Færgeløn, hvilket saa siden skal afkortes i deres Tærepenge; hidtil ere de nemlig, uagtet de faa Tærepenge med paa Rejsen, dragne ind i Kroen i Giedtzbye og have ladet deres Fortæring der skrive paa Kongens Regning, ligesom de

[1] Der angives ikke, til hvilke Lande dette Brev er sendt, men af Rentemesterregnskabet ses, at det gjaldt Skaane.

ogsaa have krævet en Færge for sig alene, skønt der er Plads nok i den anden, hvilket de ogsaa have ladet skrive paa Kongens Regning, saa Kongen derved faar dobbelt Bekostning. Hvis Kromanden herefter skaffer dem Færger og Underholdning uden Betaling, bliver det hans egen Skade. R. 10, 430[1]. K.

12. Aug. (Kbhvn.). Til Bønderne i Nørrejylland, Sjælland, Fyen, Langeland, Taasinge og Smaalandene, hvem de end tjene. Da det vil være nødvendigt i Tide at tænke paa Fetalje til Orlogsskibene og Slottene, har Kongen efter Raadslagning med de tilstedeværende Danmarks Riges Raader anset det for raadeligt at kræve en Hjælp af dem, saaledes at hver 10 Mand skulle lægges i Læg og give en god, færdig Okse, der skal leveres paa Kiøpnehafns Slot inden 14. Sept., da det ikke vil være heldigt at drive Øksne over Land om Vinteren. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri. T. 11, 146 b. K.

— Befaling til Lensmændene[2] i Nørrejylland, Sjælland, Fyen, Langeland, Taasinge og Smaalandene straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg, indkræve Øksnene og lade dem drive til Kiøpnehafns Slot inden 14. Sept. T. 11, 145. K.

13. Aug. (—). Pantebrev til Fru Gøruel Fadersdatter, Hr. Lavge Brades Enke, paa Helnekirckie Kloster i Skaane for 8862 Dlr. 1 Ort, 1141½ Lod Sølv og 1001 Mk. danske, hvormed hun har indløst Klosteret fra Biørn Kaaes, Embedsmand paa Malmøehus. P. 297 (overstreget).

14. Aug. (—). Befaling til Tolderen i Malmøe at lade Hans Claussen, Borger i Rostock, der har forstrakt Hr. von Donen, Feltøverste, med 200 Dlr. til Krigsfolket ved Vardberg, være fri for Sise til dette Beløb af det Tyskøl, han indfører. T. 11, 147 b. K.

15. Aug. (—). Aabent Brev, at Borgerskabet i Elleholm indtil videre maa være fri for Byskat og al anden Skat og Tynge og maa oppebære Sisen af alt det Tyskøl, som udtappes i Byen. Udt. i R. 10, 482 b.

— **(Frederiksborg)**. Forleningsbrev for Jørgen Høig til Klarup paa 4 Gaarde i Store Vorde By og Sogn i Nørrejylland og Herligheden af 1 Kirkegaard i Rundrup[3] By, der vedblivende skal svare Landgilde til Kirken, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 103.

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 455. [2] De opregnes alle med deres Len. [3] Romdrup, Fleskum H.

15. Aug. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Lauritz Offessen paa Kronens Part af Tienden af Berslef Sogn, uden Afgift. Udt. i R. 10, 103 b.

— [1] Livsbrev for Claus Unger paa Dalbye Kloster, hvis han overlever sin Hustru, Fru Lene Viffert; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. K. Udt. i R. 10, 483 [2].

— Aabent Brev, hvorved Kongen eftergiver Erich Podebusk, Embedsmand paa Olborghuus, Halvparten af hvad han skylder i Følge sit Regnskab til 1. Maj 1570, da hans Slotsskriver for nogen Tid siden er død uden at have gjort sit Regnskab klart, hvorved Erich Podebusk har lidt stor Skade og er kommet meget til Agters med sit Regnskab. R. 10, 103. K.

16. Aug. (—). Aabent Brev, at Erich Podebuschis 7 Gaarde i Hellolille og 2 Gaarde i Buskit herefter skulle høre til Tybierge Sogn og Bønderne derpaa søge Tybierge Kirke. K. Udt. i R. 10, 333.

— Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Skaane, af Tienden at levere Peder Jenssen i Mørarup 4 Pd. Rug og Byg. T. 11, 147 b.

— Befaling til Kirkeværger og Sognemænd i Brobye Sogn at svare Kronens Part af Tienden til Glimagger Kirkes Bygning, hvilket de hidtil have nægtet trods Kongens Ordre og Stiftsskriver Hr. Hans Brolæggers Befaling til dem; Stiftsskriveren skal paase, at den udelukkende anvendes til Kirkens Bygning. De skulle herefter gøre, hvad Stiftsskriveren i Henhold til Kongens Ordrer paalægger dem, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor. T. 11, 148. K.

17. Aug. (**Kbhvn.**). Til Emiche Kaas og Jørgen Schram. Kongen har erfaret, at de Svenske ere indfaldne paa Hissing, have slaaet Kongens Knægte og brandskattet Landet; det undrer Kongen i høj Grad, at de ikke have skrevet noget herom, og han kan, da Bahus og Elfsborg ligge saa nær ved hinanden, at de let kunne komme hinanden til Undsætning, ikke tænke andet, end at det maa være sket ved deres Forsømmelse. De skulle derfor herefter passe bedre paa og rette sig efter den Undervisning, som Øverste Jens Kaas har givet dem, saafremt Kongen ikke skal »vide« det hos dem. T. 11, 148 b. K.

[1] R. har: 25. Aug. [2] Tr.: Ruszwurm, Nachricht. über d. Geschlecht Ungern—Sternberg II. 426 f.

18. Aug. (Frederiksborg). Aabent Brev, at Oluf Høg i Faxe, Herredsfoged i Faxe Herred, skal være fri for Landgilde, Ægt, Arbejde, Skat og al anden Tynge af sin Gaard, saa længe han er Herredsfoged. K. Udt. i R. 10, 333.

— Til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkrone. Da Bønderne i Gammel Fligende, der ere Kronens Tjenere, have berettet, at de ere takserede til hver at give 2 Dlr. i Skat ligesom Adelens Ugedagsmænd, befales det ham at forskaane dem for denne Skat og ikke besvære dem med yderligere Skat end Kronens Ugedagsmænd i Thorn. T. 11, 149 b. K.

—[1] Til Peder Oxe, Hofmester. Da mange af Bønderne under Nykiøbbing Slot ere satte for højt i Landgilde, skal han tiltage gamle, uvildige Oldinge og lade dem i Forening med hans Fuldmægtig undersøge Gaardenes Tilliggende og nedsætte Landgilden, hvor den maatte være for høj, og forhøje den, hvor den maatte være for lav. Han skal derefter lade disse Ansættelser indskrive i Jordebogen. T. 11, 149. K.[2]

19. Aug. (—). Til Fru Anne Lyche, Hr. Otte Krompens Enke. Da Kongen har givet Grev Gunter af Barbye Spøttrup Gaard og Gods til arvelig Ejendom og har befalet Peder Oxe, Hofmester, at forhandle med hende om Vederlag derfor, beder han hende have Peder Oxe betroet heri, ligesom det var Kongen selv, og være rimelig og ikke strænge alt i det højeste, da Kongen paa anden Maade vil ramme hendes Tarv igen. T. 11, 149 b. K.

20. Aug. (—). Aabent Brev, at Hr. Oluf Seuerinssen, Sognepræst til Vor Frue Kirke i Otthense, maa oppebære Kronens Part af Tienden af Seden Sogn i Aar, uden Afgift. Udt. i R. 10, 164.

21. Aug. (—). Aabent Brev, at Sognepræsten i Guldberg og Sandager Sogne, hvis 2 Præstegaarde have saa ringe Ejendom, at ingen af dem kan bruges til Præstebolig, herefter altid maa bo paa den til Guldberg Kirke hørende Kirkegaard i Kolshafue[3] mod at svare sædvanlig Landgilde deraf til Kirken; han maa alligevel beholde de ovennævnte 2 Præstegaarde i Guldberg og Sandager Sogne. R. 10, 333. K. Orig. i Provinsark. i Odense.

23. Aug. (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen har erfaret,

---

[1] T. har ved en Fejllæsning af K. urigtig: 23. Aug. [2] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 244 f. [3] R. har: Kolhafue; det er Kaalshave, Skovby H.

at der er nogle Mangler i Afregningen mellem Rentemester Eyller Grubbe og de tyske Ryttere. For det første forlanger Ritmester Casper von Vedel en Kapellan og en Proviantmester og 20 Dlr. om Maaneden til hver, men da han hidtil ikke har haft anden Kapellan end M. Henrich, Degn i Lunde Domkirke, vil Kongen heller ikke nu bevilge ham nogen anden; hvad Proviantmesteren angaar, saa har han Løn til en Skriver, der er Proviantmester, og da Renteskriver Jørgen Michelssen varetager al Udgiften til Fanen, vil Kongen ikke bevilge ham nogen anden Proviantmester. Hvad Ritmester Baltzar Leystes Mangler angaar, saa vil Kongen godtgøre ham de 2 Klippere, som han har faaet efter Putkamers Død, naar Mønstringen sker, men ikke før, hvorimod der ikke kan beregnes noget for Jørgen Knudssens Trosklipper, da den ikke er indskreven paa den Rentemesteren overgivne Mønstringsseddel, ligesom Kongen heller ikke kan gøre nogen Forandring med Hensyn til Petther Rendesborg, Ritmesterens Mønstringsskriver, da Rentemesteren har regnet med ham, saa vidt Ret er. Med Casper Tobing maa Rentemesteren afregne til den Dag, da Kongen ved Eyller Grubbe lod ham aftakke her paa Slottet. Kongen bevilger, at de 3 Norske maa blive ransonede for 3 svenske Købsvende, der bleve fangne til Skibs. T. 11, 152 b.

24. Aug. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Fru Anne Løcke, Hr. Otthe Krumpens Enke, der har opladt Kronen sit Pant paa Livstid paa Spøttrup Gaard og Rødinge Birk, i Stedet maa faa Øtzlef Kloster i Nørrejylland i Pant paa Livstid. Ombytningen af Panterne skal finde Sted til Jul. P. 298 (overstreget). Orig. (skaaren).

— (**Frederiksborg**). Fundats for Duebrødre Stiftelse i Roskilde. R. 10, 298[1]. K. (dat. 19. Juni 1570)[2].

25. Aug. (—). Kvittans til Jens Kaas til Kongsloflund, Oberst for et Regiment tyske Landsknægte, paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Elfsborrig Slot i den Tid, han har haft det i Befaling; hvad han blev skyldig har han leveret til Emike Kaas tillige med Inventariet. Endvidere har han gjort Regnskab for den Kommis, han har modtaget paa Elfsborrig af Slotsskriver Jørgen Blanck,

[1] Brevet er i R. opr. dateret Kbhvn., 19. Juni, men siden er der rettet i Brevet og Datoen forandret til Frederiksborg, 24. Aug. [2] Tr.: L. Engelstoft, Universitets-Annaler 1810 I. 169 ff.

og for forskellige Varer, som han har modtaget og uddelt til Krigsfolket paa Elfsborrig, og blev heraf intet skyldig. R. 10, 483. K.

25. Aug. (**Frederiksborg**). Befaling til Otte Braade, Embedsmand paa Helsingborg, at sende 3 Læster af den Rug, Kongen sidste Gang fik af, til Krogen, saa Kongen i Tide kan faa den, da der mangler Sæderug til Frederichsborg Ladegaard, og underrette Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, derom, for at han kan vide, naar han kan hente den. T. 11, 153 b.

26. Aug. (—). Ekspektancebrev for M. Peder Torckilssen paa det første ledige Vikarie i Aarhus Domkirke; tidligere givne Ekspektancebreve dermed dog uforkrænkede. K. Udt. i R. 10, 103 b.

27. Aug. (—). Befaling til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift, at lade Kirkeværgerne til Boelsø[1] Kirke beholde Kirkens Part af Tienden af Boelsø Sogn for i Aar til deres bygfaldne Kirkes Istandsættelse, dog skal han paase, at den kun bliver anvendt dertil. T. 11, 153 b. K.

— Lignende Befaling til samme at lade Kirkeværgerne i Smedstrup Sogn beholde Kirkens Part af Tienden af Sognet til deres bygfaldne Kirkes Istandsættelse. T. 11, 154. K.

— Til Borgerne i Otense og Asens. Kongen bevilgede for nogen Tid siden[2] paa deres Begæring, at de Præster, Fogder og Bønder, der havde Gaarde i Byerne, men ikke boede der, allligevel skulde skatte lige med dem. Da Præsterne imidlertid have bevilget[3] at ville svare Kongen en vis aarlig Hjælp efter enhvers Formue, saa længe Krigen varer, og Kongen til Gengæld har lovet, at de saa ikke skulle besværes med anden Tynge, og da desuden de, der have Arvegods i Købstæderne, ere blevne takserede saa meget desto højere af Superintendenterne og Provsterne, maa de herefter, saa længe Krigen varer, ikke kræve hverken Penge- eller Madskat af de Præster, der have Gaarde eller Grunde i Byen, men bo paa Landsbyerne. T. 11, 154[4]. K.

28. Aug. (—). Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer. Da Johan Foxels Tjener Thomes Tennecker har berettet, at der til Sundet er kommet nogle engelske Skibe og flere ventes fra Naruen, og at Johan Foxel dels har Gods paa nogle af dem, dels skal

---

[1] Bolshög, Jerrestad H. [2] Se 8. Marts 1570. [3] Se 4. Marts 1570. [4] Tr.: Secher, Forordninger I. 455 f. Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 146 f. (efter Afskrift).

udlægge Told og Lastepenge for nogle, skal han opskrive hvad Told og Lastepenge Kongen skal have af de engelske Skibe, for hvilke Johan Foxel skal betale, og tage Thomes Tenneckers Kvittans derfor, for at det siden kan blive afkortet i Johan Foxels Tilgodehavende hos Kongen. T. 11, 155. K.

29. Aug. (**Frederiksborg**). Aabent Brev, at Anders Pedersen i Herup, der har overtaget Slotsskriverembedet paa Olborghus, maa være fri for al Skat og Tynge, saa længe han er Slotsskriver, men han skal saa heller ikke have anden Løn. K. Udt. i R. 10, 103 b.

— Livsbrev for Fru Riigborg Tegenhus, Hans Johansens Enke, paa en Abildhave i Othense syd for St. Hans Kloster, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 164.

— Kvittans til Elias Eisenberg, Sekretær, der har gjort Rentemestrene Jochim Beck og Otte Brockenhus og Renteskriver Peder Hanssøn Regnskab for de af ham oppebaarne Penge, hvilke han igen har udgivet paa adskillige Rejser udenlands i Rigets Ærinde. Han fremlagde 4 Kvittanser af Jochim Beck og 1 af Otte Brockenhus og Peder Hanssøn, nemlig den første, dateret 14. April 1564, paa 250 enkelte Dlr., de 200 oppebaarne af Jochim Beck og de 50 af Stephan Løs, udgivne paa hans Rejse til Dantzik og Preussen om Hjælp mod de Svenske; den anden, dat. 6. April 1565, paa 50 Dlr., oppebaarne af Hans Rottman og Blasius Eikenberg paa Omslaget i Rendsborg, og 146 Mk. danske, oppebaarne af Jochim Beck, begge Summer udgivne paa Rejsen fra Kiøpnehafn [til Rendsborg] og tilbage igen; den tredje, dat. 3. Juli 1565, paa 25 enkelte tyske Dlr., oppebaarne af Jochim Beck, og 100 enkelte Dlr., oppebaarne af Blasius Eikenberg i Flensborg, begge Summer udgivne paa en Rejse til Holsten til Hans Blomme for at faa denne til at skaffe nogle engelske »Lachen« fra Hamborg til Lybek og efter Tilbagekomsten fra denne paa en ny Rejse til Rentedag i Holsten med Hertugerne Hans og Adolf; den fjerde, dat. 19. Febr. 1566, paa 50 Dlr., oppebaarne af Eggert Ulfeldt, og 100 Dlr., oppebaarne af Jørgen Barnekov, begge Summer udgivne paa en Rejse til Holsten, Pommern og Meklenborg angaaende Rinfeld Klosters Gods i Pommern og Meklenborg; den femte, dat. 16. Aug. 1570, paa 30 enkelte Dlr., oppebaarne af Otte Brockenhus, og 175 Mk. 8 Sk. danske, oppebaarne af Peder Hanssen, brugte 1566 paa en Rejse til Holsten om Skat af Købstæderne, paa 100 enkelte Dlr., regnet til 84 gl. Dlr. paa

4 Sk. nær, oppebaarne af Eggert Ulfeld, og 211 ny Dlr., 14 Mk. danske, oppebaarne af Peder Hanssøn, brugte 1566 paa en Rejse til Preussen angaaende de 1000 Heste, Povel Wobitzer havde antaget, og andre Sager, paa 200 ny Dlr., oppebaarne af Eskild Giøe, og 164 enkelte Dlr. 21 Sk. lybsk og 30 Mk. 8 Sk. danske, oppebaarne af Peder Hanssøn, brugte 1566 paa en Rejse til Hertugen af Preussen angaaende Uenigheden mellem det gamle og ny Raad og paa en Rejse til Dantzick angaaende de 20,000 Dlr., paa 100 ny Dlr., $203^1/_2$ enkelt Dlr. paa 2 Gros nær 24 Sk. lybsk og 33 Mk. 12 Sk. danske, oppebaarne af Peder Hanssøn og brugte 1567 paa en Rejse til Dantzik angaaende det store Skib, paa 500 ny enkelte Dlr., 135 ny Dlr. 3 Ort. $10^1/_2$ Sk. lybsk og 48 Mk. 13 Sk. danske, brugte 1567 paa en Rejse til Kongen af Polen, og paa 300 gl. Dlr, 136 ny Dlr. og 63 Mk. 8 Sk. danske, brugte 1568 paa en Rejse til Hertug Magnus i Lifland og Kongen i Polen. R. 10, 333 b[1]. K.

29. Aug. (**Frederiksborg**). Til Peder Oxe, Hofmester. Kongen har foreløbig opgivet at rejse til Vordingborg, da det er en lang og ond Vej og der kunde komme saadanne Tidender, at han hurtig maatte tilbage igen, hvoraf der ligesom sidste Gang kunde komme et Skrig iblandt Folk. Kongen sender Reynhert Fux von Bommelberg og Adam Plato til ham, hvilke skulle skyde 200 Stykker Daavildt til Kongen i Skovene dér og indsalte dem, hvortil Peder Oxe skal skaffe dem Træ og Salt. Peder Oxe maa selv blive dér en 4—5 Dage og have sin Lyst, men skal saa begive sig til Kiøpnehafn igen, da han ikke længe kan undværes dér. Orig.

— Befaling til M. Tyge Asmundsen, Superintendent i Lunde Stift, straks at indkræve de 300 Dlr., der endnu restere af den til sidste St. Hans Dag af Præsterne i Skaane bevilgede Hjælp, og sende dem til Rentemesteren, da Kongen har lovet med det første at betale de tyske Krigsfolk en Sum Penge. T. 11, 155. K.

— Befaling til Kapitlerne straks at indkræve hvad der endnu resterer af den til sidste St. Hans Dag bevilgede Hjælp, og sende det til Rentemesteren med klare Mandtalsregistre. T. 11, 155 b. K. Orig. (til Kapitlet i Ribe) i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til Holger Rosenkrantz, Hr. Jørgen Lyche, Axel Jul, Axel Viffert, Axel Urne, Erich Rosenkrantz, Biørn Anderssen og

[1] Tr.: Saml. t. Fyens Hist. og Topogr. III. 274 ff.

Herlof Schafue at gøre sig al mulig Flid for, at den paabudte Skat bliver indkrævet og sendt til Kiøpnehafns Slot inden St. Mikkels Dag, da de tyske Ryttere ere meget uvillige, fordi de i lang Tid ingen Penge have faaet, efter Sigende kun 1 Maaneds Løn i 1 Aar, og derfor true med at ville plyndre Landet, hvis de ikke blive stillede tilfreds. T. 11, 156. K.

29. [**Aug.?**] (**Frederiksborg**). Til Fru [Jutte Pode]busk, Knud [Gyldenstjernes Enke]. Da der fra Vesteruig Birk endnu ikke er indkommet noget af den Skat, der skulde have været betalt til sidste 8. Juli og skulde bruges til Betaling af de tyske Ryttere og Knægte, befales det hende straks at indkræve Skatten og levere den til Rentemesteren med klare Mandtal. Orig.

1. Sept. (**Kbhvn.**). Kvittans til Niels Læstemager og Knud Lindegaardt, Forstandere for Almindeligt Hospital i Kiøpnehafn, der efter Peder Oxes Befaling i Overværelse af M. Hans Tommessen og M. Niels Huidt, Sognepræster til Vor Frue og Helligaands Kirker, Arrild Hack, Borgemester, Madtz Skriver, Raadmand, og Niels Pedersen, Renteskriver, have gjort Regnskab for deres Oppebørsel og Udgift paa Hospitalets Vegne fra St. Mikkels Dag 1561 til Paaskedag 1570. De bleve skyldige: $155^1/_2$ enkelt Dlr., $3714^1/_2$ Mk. $7^1/_2$ Sk. 3 Pend. rund Mønt, $4^1/_2$ Læst 5 Pd. $17^1/_2$ Skp. Rug og Mel, $16^1/_2$ Læst 2 Pd. Byg og Malt, 84 Tdr. 2 Skpr. Havre, $5^1/_2$ Td. Boghvedegryn, $1^1/_2$ Fjerd. $^1/_2$ Otting Smør, 365 Oste, $228^1/_2$ Side Flæsk, 2 levende Øksne, 34 Okse- og Kokroppe, 1 Td. saltet Lammekød, $9^1/_2$ Lammekrop, 67 Gaasekroppe, 90 Høns, 2004 Hvillinger, 3300[1] Flyndere, $10^1/_2$ Td. 1 Fjerd. Sild, $2^1/_2$ Td. Kuller og Torsk, 7 Skpr. Humle, $1^1/_2$ stor Læst Bajsalt, 2 Fade Jærn, 127 Al. Hørgarnslærred og $27^1/_2$ Al. Blaargarnslærred, hvilket de fremdeles skulle staa de fattige til Regnskab for. De skulle gøre deres Bedste for at indkræve alle Restancer. R. 10, 338. K.

4. Sept. (**Frederiksborg**). Stadfæstelse af et Mageskifte mellem Anders Banner og Aarhus Kapitel. K. Udt. i R. 10, 104. (Se Kronens Skøder.)

5. Sept. (—). Aabent Brev, hvorved det forbydes alle udenlandske at drive Handel og Fiskeri ved Niibe, medmindre de med kgl. Breve kunne bevise deres Ret dertil, da Borgemestre og Raad i Olborg have klaget over, at fremmede uden Ret drive

[1] R. har: 2300.

Fiskeri og salte Sild paa Fiskerlejerne ved Niibe til stor Skade for Borgerne i Olborg, der fra Arilds Tid have haft deres Brug og Fiskeri ved Niibe; Byens Privilegier ere imidlertid brændte i den oprørske Fejde, saa de intet have, hvormed de kunne forhindre de fremmedes ulovlige Handel og Fiskeri. R. 10, 104[1]. K. Orig. i Provinsark. i Odense.

5. Sept. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Frantz Lauritzen, Foged paa Dragsholm, paa Kronens Part af Tienden af Tykiøb Sogn mod aarlig at svare 20 Dlr. deraf til Sognepræsten i Helsingøer. K. Udt. i R. 10, 339 b.

— Til Biørn Andersen, Embedsmand paa Kiøbenehafns Slot. Da Frantz Banner har talt til Kongen om de Huse paa Vor Frue Klosters Gaard i Roskilde, hvori Priorissen og Klosterjomfruerne havde deres Bolig, og om den dertil hørende Grund, men Kongen ikke ved, hvad det er og hvor meget de ere værd, skal Biørn Andersen med det første besigte Huse og Grund, vurdere dem og underrette Kongen derom; dog undtages Kirken, Kirkegaarden og Abildhaven, hvorved der ikke maa røres. T. 11, 156 b. K.

— Til Peder Hanssen, Renteskriver. Da Kongen nu har befalet Rentemester Eyller Grubbe at afregne med Wulf Rauchhaupt for hans Broder Henrich[2] Rauchhaupts tilgodehavende Løn, skal Peder Hanssen mod Kvittans betale Wulf Rauchhaupt 200 tyske Dlr. paa dette Regnskab. T. 11, 157. K.

6. Sept. (—). Stadfæstelse for Hr. Niels Jenssen, Sognepræst i Ryslinge, paa 5 Breve: 1. Dom, afsagt af Karl, Biskop i Otthense, M. Hans Urne, Provst smstds., M. Claus Anderssen, Prior i Dalum, Jep Pave, Sognepræst i Lunde, Jørgen Marsuin, Høvedsmand paa Nyborg, og Jørgen Urne, dat. 1494 Mand. efter St. Pauli conversionis [27. Jan.], i en Trætte mellem Hr. Peder i Ryslinge og Hr. Hans Henrichssen i Herrestedt om Tienden af en Jord, kaldet Skouftofte, som førstnævnte paastaar skal svares til Elfuested Kirke og Præst, medens sidstnævnte hævder, at den skal svares til Herrestedt Kirke og Præst. Dommen giver den første Ret. — 2. Vidne, dat. 1494 feria secunda post misericordias domini [14. April], af Jørgen Urne i Hinnemadt, Landsdommer i Fyen, Iver Jenssen, Sognepræst i Høruppe[3], Henrich Jepssen, Kapellan i Gisle, Knud Tygessøn, Væbner, Jesper Allinge i Ryslinge, Jes

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 456 f. [2] T. har: Hans. [3] Sønder Højrup, Vinding H.

Hvidt i Lerop[1], Bertel Dauidssøn i Gisle og Morthen Degn i Radinge, at de nævnte Dag vare ved Elfuested Kirkegaard og saa og hørte, at Kirkeværgerne og Sognemændene gjorde en Lavhævd om, at Tiende og anden Rettighed af Skouftofte, Attroppe By, Ellebeck og Bollemosse samt de 30 Skpr. Byg af Mordu[2] tilhøre Elfuested Kirke og Præst. — 3. Landstingsvidne af Fyens Landsting, dat. 1494 Sabbato Cantate [26. April], at Kirkeværgerne til Elfuested Kirke nævnte Dag inden Tinge gjorde deres Lov og Lavhævd paa Attroppe, Skouftofte og de 30 Skpr. Byg i Mordu[2], at der med Rette tiendes deraf til Elfuested Kirke. — 4. Dom, dat. Odense, 1539 20. Dag Jul [13. Jan.], afsagt af Erich Krumdige, Jørgen Quitzov, Anders Emicksen, Jacob Brockenhuus, Johan Brockenhuus til Vollersløf, Knud Ebbessen til Kouxbøl og Jacob Hardenbierg til Sandolt mellem Hr. Clemet Pederssen, Sognepræst til Herrested, og Hr. Niels Pederssen, Sognepræst til Elfuestedt, om Attroppe By. Dommen gaar ud paa, at Attroppe ligesom fra Arilds Tid skal høre til Elfuested Sogn, da dette kun er ringe, medens Herrestedt er et godt Sogn. — 5. Dom, dat. 1556 Sabbato Jubilate [25. April], afsagt af Frantz Brockenhuus, Embedsmand paa Nyborg, Hr. Niels Pederssen, Provst og Sognepræst i Nyborg, Peder Jacobssen og Jens Mortenssen, Borgemestre, og Hans Friis, Raadmand smstds., mellem Kirkeværgerne til Elfuested Kirke og Kirkeværgerne til Herrestedt Kirke om 30 Skpr. Byg, som Herrestedt Kirke aarlig skal svare Elfuested Kirke. Dommen tilpligter Herrestedt Kirke til at svare Bygget. R. 10, 164[3]. K.

6. Sept. (Frederiksborg). Tilladelse for Hans Kreye, Kromand ved Frederichsborg, til sisefrit at føre saa meget Rostockerøl fra Rostock til Kroen, som han kan udtappe dér, derimod maa han under Fortabelse af Hals og Boslod ikke sælge i hele eller halve Tønder deraf, medmindre det er Kongens Hofsinder og Svende her paa Slottet, der købe det af ham og drikke det. K. Udt. i R. 10, 340.

— Til Indbyggerne i Fyen. Da der trods Kongens Faders Breve om, at ingen Tatere maa opholde sig her i Riget, og at alle Tatere, der efter denne Dag findes i Riget, skulle være fredløse, alligevel findes en stor Hob Tatere i Fyen, der tilføje Indbyggerne adskillig Skade med deres Tyveri og Skalkhed, forbydes det alle under Straf som ulydige herefter at huse, hæle eller paa nogen

[1] Lørup, Gudme H. [2] Maare, Vinding H. [3] Tr.: Kirkehist. Saml. 4 R. II. 469 ff.

Maade haandhæve disse Tatere, der skulle være aldeles fredløse. T. 11, 157[1]. K.

7. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Erich Lyche den store, Niels Michelsen, Niels Joensen, Christoffer Michelsen, Lauritz Nafuel, Jacob Rostrup, Ofue Jul og Christiern Maltisen, hvem Kongen til sin store Forundring ikke har mærket noget til ved Mønstringen af Adelen i Kiøpnehafn, ufortøvet selv at begive sig herover og stille sig under Ritmester Peder Guldenstierns Fane, der ligger i Kiøge, eller under den Fane, de have faaet Ordre til at ride under. T. 11, 158. K.

— Befaling til Christoffer Gøie, der selv skal med paa Toget med sin Rustning og skal have Lejr i Landtzkrone, men endnu ikke er mødt, straks selv at begive sig til Landtzkrone med sine Heste. Orig.

9. Sept. (—). Forleningsbrev for Erick Morthenssen paa 10 Gaarde i Giefninge i Valdborgs Herred, uden Afgift, dog skal han gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 10, 340. K.

— Aabent Brev til Indbyggerne i Fyen, hvoraf mange trykke sig ved at svare den paabudte Skat til den bestemte Tid, at Kongen har befalet Erick Rossenkrantz, Embedsmand paa Otthensegaard[2], at drage Omsorg for, at Skatten med det første bliver betalt, og at pante dem, der ikke betale; indløse de saa ikke Pantet til den af ham fastsatte Tid, skal han have Fuldmagt til at opbyde det paa Tinge og sælge det til den højstbydende. T. 11, 158 b. K.

— Til Fru Anne Rossenkrantz. Under sit sidste Ophold paa Nykiøping Slot skrev Kongen til hende, at han med de tilstedeværende Raader vilde begive sig paa det mellem hende og nogle Kronens Bønder paa Laaland gjorte Skel, hvilket Bønderne mene at være urigtigt, men Lejligheden begav sig saaledes, at han ikke kunde komme den Gang. Da Kongen nu straks atter vil begive sig til Falster og da komme paa det omstridte Markeskel, skal hun møde med sine Beviser den Dag, hun faar Ordre til, og med dette Bud sende Kongen de gode Mænds Navne, der have gjort Skellet, for at Kongen ogsaa kan give dem Ordre til at møde. T. 11, 159[3]. K.

---

[1] Tr.: Dyrlund, Tatere og Natmandsfolk i Danmark S. 368 f. Secher, Forordninger I. 457 f. [2] I K. er i Randen tilsat: desligeste alle andre vore Lensmænd. [3] Tr.: Nye dsk. Mag. VI. 167 f.

9. Sept. (**Frederiksborg**). Befaling til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkronne, straks at købe 40 gode Slagtefæ af Præster, Fogder og Bønder i Lenet og med et paalideligt Bud sende dem til Kiøpnehafns Slot, hvor der til Udspisningen behøves et stort Antal Slagtestude, inden St. Mikkels Dag, ledsagede af klare Registre over Sælgernes Navne og Prisen paa hver Okse. Orig.

10. Sept. (—) Til Jens Bilde, Embedsmand paa Visborg. Da Kongen nu har sendt nogle Orlogsskibe i Søen, men ikke kan vide, hvor længe de blive ude, sendes der ham nogle Læster Malt og nogle Skippd. Humle, hvoraf han skal lade brygge Øl i Forraad til Flaaden, 8 Tdr. Øl af 1 Pd. Malt og 4 Skpr. Humle. Hvis Flaaden mangler Kød, skal han lade Bønderne gøre en Gærd med Flæsk eller Kød efter deres Formue, og som Landets Lejlighed tilsiger. T. 11, 159 b. K.

11. Sept. (—). Befaling til Henrich Monssen at skaffe Proviantmester Lauge Beck 5 eller 6 Læster Salt af Kongens Toldsalt til de tyske Landsknægte, der mangle Salt. K. Udt. i T. 11, 160 b.

13. Sept. (—). Aabent Brev, at Mogens Spend og hans Søskende uhindret maa nyde alt det Gods, som de nu have i Værge, og som er kommet til dem ved Arv, da alle deres Breve derpaa ere brændte ved hans Hovedgaard Nørgaards Brand for nogen Tid siden. R. 10, 104 b. K.

15. Sept. (**Vordingborg**). Befaling til Lensmændene i nedennævnte Len straks at indkræve Smørlandgilden i deres Len og sende N Læster Smør deraf tillige med det Smør, de bleve skyldige af sidste Regnskab, til Kiøpnehafns Slot, hvor der er Mangel paa Smør. — Helsingborg Len 5 Læster; Malmøhus $3^1/_2$ Læst; Aalborghus og Skanderborg Len hver 3 Læster; Landtzkrone Len $2^1/_2$ Læst; Kalløe, Riberhus, Nyeborg, Kallundborg og Silckeborg Len hver 2 Læster; Soer Kloster og St. Knudz Kloster hver $1^1/_2$ Læst; Anduordskof 1 Læst; Ringstedt $^1/_2$ Læst; Otthensegaard 15 Tdr. og Frandtz Banner af Børlum Len $8^1/_2$ Td. Rel. Otthe Brochenhus. T. 11, 160 b. K.

— Befaling til Eskiild Gye at sende 1 Læst Hvede af Nyborrig Slots Indkomst til Kiøbenhagen. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 161.

— Befaling til Axel Viffert at sende 20,000 Hvillinger,

60,000 Flyndere og 400 Rokker af Sandtolden til Kiøbendhafuen. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 161.

15. Sept. (**Vordingborg**). Befaling til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer, at bestille 150 store Læster grovt Salt til Kongen. Udt. i T. 11, 161 b. K. (i Udt.).

— Befaling til følgende Lensmænd at købe Torsk til Kongen og sende dem hid med det første. — Eskild Gøye, Mouritz Podebusk, Peder Munck, Jørgen Rosenkrantz og Erick Podebusk hver 6 Læster Torsk og Folmer Rosenkrantz 4 Læster. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 161 b.

— Befaling til Antuordskouf, Soer og Ringsted Klostre at fede henholdsvis 30, 30 og 20 Svin. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 161 b.

— Befaling til Simen Prydz, Tolder paa Schaugen, at bestille 30 Vorder Kabliav og sende dem til Kiøpnehafn. Rel. Otthe Brochenhus. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 161 b.

16. Sept. (—). Aabent Brev, at Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyens Stift, maa være fri for Skat og Tynge, saa længe han er Stiftsskriver. Udt. i R. 10, 169 b.

— Forleningsbrev for Borchort von Sachstedt paa 1 Gaard i Jørlunde[1] i Sjælland, uden Afgift; han maa have fri Olden til sine hjemmefødte Svin og Ildebrændsel af Fælder og fornede Træer i Kronens Skove efter Anvisning af Skovfogden, derimod maa han ikke uden Bondens Samtykke sætte denne fra Gaarden. K. Udt. i R. 10, 340 b.

— Skøde til Moritz Podebusk paa en Kronens Gaard med Have i Kiøpnehafn nord op til Amagertorv; dog skulle Moritz Podebusk og hans Arvinger, naar der holdes Højtid eller Ridderspil med Renden og Stikken paa Amagertorv, skaffe Kongen et bekvemt Kammer i Gaarden til Opbevaring af Kongens Rende- og Stikketøj, medens Ridderspillet staar paa, og en Stue ud til Torvet, hvorfra Kongen med Følge og de fremmede Fyrster og Herrer kunne betragte Ridderspillet. R. 10, 341. K.[2]

— Forleningsbrev for Jørgen Mickelssen, Renteskriver, paa et Kannikedømme i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Frantz Gyllenstiern. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. K. Udt. i R. 10, 484.

---

[1] Hjørlunde, Lynge-Frederiksborg H. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns. Dipl. I. 448.

16. Sept. (**Vordingborg**). Til Stiftsskriveren i Fyen. Da mange af Kirkerne i Fyen ere meget forfaldne, fordi Kirkeværgerne, der i tidligere Aar have oppebaaret Kirkens Rente, have slaaet den under sig og kun anvendt lidet eller intet paa Kirkerne, skal han tiltale de Kirkeværger, der have ladet Kirkerne forfalde, og forfølge dem saa vidt, at de erstatte Kirkerne den lidte Skade, saa disse igen kunne blive gjorte i Stand. T. 11, 162. K.

— Befaling til Erich Rossenchrantz at give sine Fogder Ordre til at hjælpe Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyen, med at faa Ret over ovennævnte Kirkeværger. T. 11, 164. K.

— Til samme. Da der til Trods for Kongens Befaling til Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyen, om at bortfæste alle de Kirkejorder i Fyen, som Kongen har Ret til at bortfæste, i dennes nu aflagte Regnskab ingen Indfæstning findes opført for saadanne Jorder og det berettes Kongen, at Erich Rossenkrantz bortfæster disse Jorder og tager Indfæstningen, forbydes det ham herefter at befatte sig med disse Kirkejorder. T. 11, 163. K.

— Til Biørn Andersen, Embedsmand paa Kiøbenehafn. Da Dorethe Heroldtz har Livsbrev paa det til Hospitalet i Roskild henlagte Spedalsberg med tilliggende Gods, har Kongen bevilget, at der indtil hendes Død skal henlægges saa meget af Roskildgaards Gods til Hospitalet, som Renten af Spedalsberg Gods kan beløbe sig til. Han skal derfor straks udlægge Hospitalet saa meget af Roskildgaards Gods, at det i Forening med de 3 Gaarde, der ere udlagte Hospitalet for 4 Gaarde paa Halsnes, kan rente lige saa meget som Godset til Spedalsberg. T. 11, 162 b. K.

17. Sept. (—). Befaling til Bønderne under Aahus og Elleholm, der efter Aruidt Ugerups Beretning trykke sig ved at svare deres Landgilde, om herefter at svare ham Landgilden til den bestemte Tid; han skal efter Lejligheden saa vidt muligt skaane dem, der have lidt Skade af Fjenden. T. 11, 164 b. K.

18. Sept. (—). Befaling til Peder Oxe, Hofmester, i hvis Len Vordingborg mange endnu holde Geder, skønt disse for flere Aar siden ere gjorte fredløse, straks at give alle, der holde Geder, Ordre til inden en bestemt Tid at slagte dem og, hvis dette ikke sker, da lade dem stikke ihjel og siden levere Ejerne de døde Geder. T. 11, 165. K.

— Lignende Breve til Biørn Andersen for Tryggeueldz Len,

Peder Oxe for Falster og Albret Oxe og Erich Rud for Laaland. Udt. i T. 11, 165 b. K. (i Udt.).

18. Sept. (**Vordingborg**). Til Kapitlet i Roschild. Da en Del af den sidst paalagte Hjælp endnu ikke er betalt, fordi nogle i Kapitlet mene at være fritagne for at svare saadan Hjælp, meddeler Kongen dem, at Casper Paslich, Hans Skougaardt, Niels Kaas, Dr. Niels Hemengssen, Dr. Rasmus Letus, M. Niels Koldinge, Otthe Brochenhus, Dr. Albert Knopert, Dr. Pouel Matzen, Franciscus Sangmester, Nickel Druckenbrodt og Hr. Christoffer Knopf altid skulle være fri, naar ikke det modsatte udtrykkelig siges i Kongens Brev, men alle andre skulle betale; nægter nogen at betale i rette Tid, skal Kapitlet have Fuldmagt til at arrestere hans Rente, indtil han betaler. T. 11, 165 b. K.

21. Sept. (**Nykøbing p. F.**). Aabent Brev, at Arild Kon paa Bøtten i Falster, der for nogen Tid siden har overført en Karl fra Bøtten til Wernemunde og har bødet til Lensmanden paa Giedisgaardt derfor, herefter skal være aldeles fri for denne Sag. T. 11, 166. K.

22. Sept. (—). Følgebrev for Grev Gynther til Barby til Bønderne under Spøtrup fra førstkommende Jul af, til hvilken Tid Fru Anne Løcke, Hr. Otte Krompens Enke, overtager Øtzløf Kloster. De skulle i Mellemtiden gøre sædvanlig Ægt og Arbejde, saa intet bliver forsømt, og give Fru Anne Løcke hvad der tilkommer hende. R. 10, 105. K.

— Til Fru Anne Lyche, Hr. Otte Krompens Enke. Da hun først til Jul skal overlevere Spøttrupe Gaard til Grev Gunter til Barbye og Mulingen, men det nu er paa den Tid, at Rugen skal saas, og Hr. Otte Krompen skal have overtaget Gaarden med al Avlen, skal hun nu lade pløje og saa til Gaarden. For det Tilfælde, at Hr. Otte imidlertid ikke har overtaget Gaarden med Avlen og hun derfor besværer sig ved at pløje og saa, har Kongen givet Grev Gunter Følgebrev til Bønderne, at de skulle pløje til Gaarden som sædvanligt; han maa da selv lade saa Rug, og det forbydes hende at hindre ham deri. Hun skal med dette Bud sende Kongen en af hende selv underskreven Kopi af det Inventarium, som Hr. Otte har modtaget paa Spøttrupe. T. 11, 169 b. K.

— Aabent Brev, hvorved Kongen, der har bragt i Erfaring, at der indføres og sælges meget Tyskøl i forskellige Havne paa

Laaland, uden at der svares Sise deraf, og at mange trods Forbudet udføre Brændeved til Tyskland, forbyder al Indførsel og Opskibning af Tyskøl og anden fremmed Drik paa andre Steder end i Kongens Købstæder og befaler alle, der indføre saadant, at svare Sise, førend de bryde deres Bunke eller sælge deraf. Overtræder nogen Bestemmelsen om Indførselen, skal han have forbrudt Skib og Gods, den ene Halvpart til Paataleren, den anden, hvis han er fremmed eller Kronens Tjener, til Kronen, hvis han er Adelens Tjener, til sin Husbond. Bryder nogen sin Bunke eller sælger af den fremmede Drik, førend han har svaret Sise, skal han have forbrudt Skib og Gods til Kronen, og Sisemesteren skal, hvis han ser gennem Fingre med nogen, straffes som en utro Mand. Ligeledes forbydes al Udførsel af Brændeved til Tyskland under Fortabelse baade for Sælger og Udfører af hvad de have med at fare, den ene Halvdel til Husbonden, den anden til Paataleren. R. 10, 430 b. K.[1]

22. Sept. (**Nykøbing p. F.**). Lignende Brev til Falster. Udt. i R. 10, 431. K. (i Udt.).

— Til Kapitlet i Roschild Domkirke. Da Kongen ønsker nærmere Oplysninger om Kapitlets Mageskifte med Rentemester Jochim Beck, hvorved denne fik Kapitlets By Faxinge, skal Kapitlet straks sende 2 af dets Medlemmer til Kongen med fuldstændige mundtlige Oplysninger og med Mageskiftebrevene og andre Breve vedrørende Mageskiftet. T. 11, 166 b. K.

— Befaling til Jochim Bech straks at møde hos Kongen med sine Breve vedrørende ovennævnte Mageskifte, da Kongen har bragt i Erfaring, at dette ikke er gaaet saa rigtigt til, som det burde. T. 11, 167. K.

— Til Jens Bilde, Embedsmand paa Visborg. Da Kongen har faaet bestemt Underretning om, at Fribytteren Charsten Rodt, hvem Grotfyrsten af Moschou har givet Bestalling, løber paa Kongens Strømme og røver fra den søfarende Mand, ja endog overfalder Kongens egne Undersaatter og fører det røvede Gods ind under Kongens Lande og deler det der, skal Jens Bilde, da saadant strider imod Charsten Rodts Bestalling og denne skal have begivet sig til Gotlandt, straks arrestere ham og underrette Kongen derom. Der sendes ham et Brev til Kongens Admiral i Østresøen angaaende

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 458 f.

samme Charsten Rodt med Ordre til at sende det til Admiralen, hvis Charsten Rodt ikke er under Gotlandt. T. 11, 167 b.

22. Sept. (**Nykøbing p. F.**). Til Hans Randtzov Jespersøn. Som han jo nok husker, gav Kongen ham paa Koldinghus i Nærværelse af Hertugerne Hans den ældre og Hans den yngre et bestemt Afslag paa hans Begæring om selv at maatte blive hjemme fra den paabudte Mønstring af Adelen i Kiøpnehafn, naar han kun sendte sine Heste. Skønt han ikke desto mindre selv blev hjemme og kun fremsendte 2 Heste, hvilke Kongen ingenlunde vil nøjes med, har denne dog nu ladet hengaa en Maaned og mere i Forventning om, at han vilde komme paa bedre Tanker. Da han imidlertid stadig viser sig ulydig og misbruger Kongens Mildhed, har Kongen besluttet straks at tage Skodborg Slot og Len fra ham. T. 11, 168[1]. K.

— Til Axel Viffert, Embedsmand paa Riberhus. Ovenstaaende Brev sendes ham med Ordre til straks at befordre det videre til Hans Rantzou og derefter overtage Skodborg Slot med Inventarium. Der sendes ham Følgebrev til Bønderne, hvilket han straks skal lade forkynde. T. 11, 170. K.

— Befaling til Landsdommerne og Stiftslensmændene over hele Riget straks at lade medfølgende aabne Brev[2] til Adelen forkynde paa alle Herredsting, skrive til hver enkelt af Adelen og sende dem Kopi deraf, saa at alle, der have Krongods i Pant eller Forlening, kunne vide at rette sig derefter. T. 11, 170 b. K. (stilet til Lunde Stift).

23. Sept. (—). Tilladelse for Lauritz Lauritzen og Mogens Oelsen til at blive boende i Stubbekiøping og indtil videre være fri for Skat og al anden borgerlig Tynge. K. Udt. i R. 10, 431 b.

— Til Henrich Mogensen, Tolder i Helsingøer. I Anledning af hans Forespørgsel om, hvorledes han skal forholde sig med en Hamborger Skipper, der har været i Sundet med Gods, tilhørende skotske Købmænd, men paa Vejen til Skotland dermed er stødt paa Anholdz Rev og derved er bleven nødt til at gaa tilbage til Sundet, hvor det da har vist sig, at han har haft henved 20 Skippd. Stangjærn inde, som han ikke har fortoldet, meddeles ham, at de skotske Købmænd have haft Fuldmægtige hos Kongen om denne Sag, men Kongen vil intet eftergive dem, hvorfor Henrich

[1] Tr.: Hist. Tidsskrift V. 437. [2] Brevet er ikke indført.

Mogensen skal forfølge Sagen, saa vidt han kan, og tage Dom deri. T. 11, 171. K.

26. Sept. (**Nykøbing p. F.**). Rettertingsdom, afsagt af Peder Oxe, Hofmester, Johan Friis, Kansler, Erich Rud og Biørn Kaas, mellem Bønderne i Maybølle paa Laaland og Erich Grubbe, Jørgen Rud, Steen Bille, Hartuig Bille, Lave Venstermandt og Mogens Gøye angaaende et af disse udvist Skel mellem Rørbecks og Berritz Fang paa den ene og Maybølle Fang paa den anden Side, ved hvilket Skel Bønderne i Maybølle mene sig brøstholdne. Dommen gaar ud paa, at det af ovennævnte gode Mænd udviste Skel skal staa ved Magt. T. 11, 171 b. K.

— Befaling til Borgemester, Raad og Byfoged i Ydsted straks at arrestere den russiske Fribytter Carsten Rode, der skal ligge der ved Byen, med Skib, Folk og Gods. T. 11, 174.

— Til Arild Olssen, Admiral paa Holmen ved Kiøbenehafn. Da Cornelius Claussen fra Rotterdam har berettet, at Charsten Rodts Anhængere have frataget ham et Skib, hvorpaa der var 8 Læster Hvede, 14 Læster 23 Skpr. Rug, en Kiste med Hør og Garn og mere, og have sendt Skib og Gods til Arild Olssen, befales det denne straks at tilbagelevere Cornelius Claussen Skib og Gods; hvis Skib og Gods ere borte, skal han skaffe dem igen eller erstatte Cornelius Claussen dem. T. 11, 174.

27. Sept. (—). Til Jens Kaas, Kongens Øverste. Kongen har bragt i Erfaring, at Pouel Galskøt med en Jens Kaas tilhørende Pinke har slaaet sig sammen med den russiske Fribytter Charsten Rodt, røver i Østresøen fra Nederlændere og andre og nylig har taget en Embder Skipper, hvis Skib nu ligger ved Suinborg. Det undrer Kongen i høj Grad, at Jens Kaas trods Kongens tidligere Befaling til ham om at afstaa derfra vil lade sin Pinke bruge til saadant Sørøveri, der forvolder Kongen adskillige Ulemper hos fremmede Potentater, og det befales ham alvorlig straks at kalde sin Pinke tilbage og tage nøjagtig Borgen af Pouel Galskøt, at han vil blive til Stede og svare til mulig Tiltale; hvis Pouel Galskøt undkommer og der kommer Klager, vil Jens Kaas selv komme til at staa til Rette. T. 11, 175 b.

— Befaling til Borgemester og Raad i Suinborg at levere denne Brevviser Claus Janssen den ved deres By liggende, i Embden hjemmehørende Bojert med Gods, som Jens Kaas's Pinke

har taget fra Claus Janssen. Denne skal betale dem, hvis de have haft nogen Bekostning med Bojerten. T. 11, 175 b.

27. Sept. (**Nykøbing p. F.**). Aabent Brev, at Jens Jenssen, der har tjent som Bøsseskytte og er bleven lemlæstet, maa bosætte sig i Kiøpnehafn eller andensteds og være fri for Skat og al anden Tynge, saa længe han lever, og for at gøre og besøge Lav med Skrædderne, der heller ikke maa paalægge ham nogen Besværing. K. Udt. i R. 10, 342.

— Aabent Brev, at Peder Jude, Byfoged i Nagskouf, maa være fri for Skat og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er Byfoged. K. Udt. i R. 10, 431 b.

29. Sept. (—). Aabent Brev, at Peder Palme i Hollebye, Jens Anderssen i Bierrebye og Hans Jude i Em, Maalsmænd, maa være fri for Skat, saa længe Krigen varer, mod aarlig i Stedet at svare 10 Dlr. om Aaret hver, halvt i enkelte Dlr. og halvt i Mønt. R. 10, 431 b. K.

— Befaling til Eyller Grubbe at betale de tyske Ryttere under Johan von Alden og Henrich von Plato halvt med tysk og halvt med dansk Mønt, give dem Opgæld, naar han ikke har Dalere, men søge at slippe med 6 Sk. paa Daleren; dog maa han, hvis han ikke kan det, ligesom tidligere give 8 Sk. Han skal med det allerførste underrette Kongen om, hvad Svar han faar af Henrich von Plato og dennes Ryttere om den Sum, som »dennem er forskrevet til Lubeck at skulle lægges«. T. 11, 176 b. K.

— Til Erich Podbusch, Embedsmand paa Aalborghus. Da Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland, har berettet, at mange Bønder der i Stiftet, baade Adelens og Kronens, i Anledning af den sidst paabudte Kvægskat hemmelig have underslaaet en stor Del af deres Kvæg for at slippe for Skat deraf, saa at den nu paabudte dobbelte Kvægskat ikke engang indbringer saa meget som den tidligere enkelte, skal han straks i Forening med Herredsfogden i hvert Herred undersøge, hvem der have fordulgt deres Kvæg, straks lade fængsle og straffe de Kronens Bønder, der have gjort saadant, og tiltale og tage Dom over de Adelsbønder, der ligeledes have forsét sig. T. 11, 177. K.

— [1] Gældsbrev til Fru Karine Krabe, Niels Skiels Enke, paa 2833 Dlr., som hun for nogen Tid siden har betalt Daniel

[1] P. har urigtig: 1571.

Rantzav og dennes Høvedsmænd af de 100,000 Dlr., hvorpaa disse havde Kongens Brev. Pengene skulle tilbagebetales til Hell. 3 Kongers Dag om et Aar tillige med Renten, som er 141 Dlr. 1 Mk. 15 Sk. 2 Pend. danske. P. 298 b.

30. Sept. (**Nykøbing p. F.**). Befaling til Søfren Kier, Tolder i Kolding, til Jul at betale Fru Karine Krabe, Niels Skiels Enke, 5 p. Ct. Rente af 2833 Dlr. og tage Kvittans derfor. Udt. i T. 11, 178.

1. Okt. (—). Til Abbederne i Soer og Ringstedt og Prioren i Anduordschov. Da de Penge, som de i Følge Fundatsen om de 100 Studenters Underholdning aarlig til Paaske skulle betale til 4 Studenters Ophold i Udlandet, endnu ikke ere betalte for i Aar, hvorved de Personer, der skulle underholdes, komme til at lide Nød, befaler Kongen, der ikke ved, om han skal betragte det som Ulydighed, eller hvad han skal tro, dem ufortøvet at sende Forstanderen for de 100 Studenters Underholdning de Penge, der skulde have været betalte til sidste Paaske, og hvad de ellers maatte restere med siden Fundatsens Udgivelse og herefter betale i rette Tid, hvis de ville undgaa Kongens Vrede. T. 11, 178 b. K.

2. Okt. (—). Til Lauge Bech, Proviantmester i Halmstadt. Da Kongen har bragt i Erfaring, at det gaar meget sælsomt til i Halmstadt, og at Lauge Bechs Skriver bruger dobbelt Maal, et stort og et lille, skal Lauge Bech straks selv begive sig derhen, have Tilsyn med alt og melde, hvad Knægtene mangle af Proviant og andet. T. 11, 179. K.

3. Okt. (—). Kvittans til Eggert Ulfeldt til Kragerop, Kongens Kæmmerér, der nu har gjort Peder Oxe Regnskab for sin Indtægt fra 2. Okt. 1567 til Dato. Indtægten beløb sig til 231 Prinsedlr., 5200 gl. Dlr., 4110 ny Dlr. og 2319 Dlr. i dansk Mønt; Udgiften fraregnet kom han til at skylde 158 gl. Dlr., medens han havde udgivet $184^1/_2$ ny Dlr. og 7 Dlr. $6^1/_2$ Sk. i dansk Mønt ud over sin Indtægt af samme Møntsorter; da der af de gl. Dlr., han havde oppebaaret, imidlertid var mange, som han ikke kunde give ud for saadanne, bleve de 158 gl. Dlr. regnede som ny, hvorefter hans Tilgodehavende i alt blev $26^1/_2$ ny Dlr. og 7 Dlr. $6^1/_2$ Sk. i dansk Mønt. R. 10, 342 b. K.

— Til Herlof Schaue, Landsdommer i Sjælland. Fru Idde Munck, Hr. Oluf Rossenchrantzis Enke, har berettet, at Oluf Mouritzens Foged paa Bregnetuedt har begyndt Forfølgning paa en af

hendes Bønder i Ovde i Ringstedt Herred for nogle Bier, medens derimod Herredsfogden ikke vil tilstede Idde Muncks Foged Forfølgning over en af Oluf Mouritzens Bønder, som hun har Tiltale til, fordi Oluf Mouritzen har erhvervet kgl. Brev, at ingen maa dele paa hans Gods, medens han er forhindret i Kongens Forfald udenfor Riget. Da Kongens Breve imidlertid ikke ere mente saaledes, at Adelens Fogder nok maa forfølge hvem de ville, medens ingen maa tiltale dem, skal Herlof Schaue, hvis Sagen kommer til Landstinget, optage den, ikke tilstede Oluf Mouritzens Foged nogen Forfølgning paa Idde Muncks Bonde, før Oluf Mouritzen kommer hjem, og give Herredsfogden i Ringstedt Herred Ordre til heller ikke at tilstede Forfølgning paa samme Bonde. T. 11, 179 b. K.

4. Okt. (**Nykøbing p. F.**). Forleningsbrev for M. Christiern Machabeus, Læsemester i Soer Kloster, paa Kronens Part af Tienden af Daxtrop og Dalby Sogne, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 484.

— Til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landtzkrone. Nogle af Indbyggerne i Giøding og Nørre Asbo Herreder have berettet, at han tiltaler dem for dette Aars Landgilde, hvilken de ikke formaa at svare, da deres Gods er røvet og deres Gaarde brændte af Fjenden. Da de derfor have begæret Eftergivelse deraf, men Kongen ikke ved noget bestemt om deres Forhold, skal Jørgen Marsuin undersøge Sagen og saa meget som muligt se gennem Fingre med dem, hvis Gaarde ere brændte, og som ere saa forarmede, at de ikke kunne svare deres Landgilde. T. 11, 180 b. K. Orig.

5. Okt. (—). Befaling til Borgemestre og Raad i Malmø straks at undersøge, om den russiske Fribytter Charsten Rod er i Malmø, saaledes som det er berettet Kongen, og i saa Tilfælde anholde ham med Folk og Skibe; dog skulle de ikke sætte ham i Fængsel, men kun passe paa, at han ikke slipper bort. T. 11, 181.

6. Okt. (—). Gavebrev til Sognepræsteembedet i Stubbekiøping paa 2 Pd. Korn af Kronens Part af Tienden af Maglebregne Sogn, da der kun er ringe Underholdning dertil. R. 10, 432. K.

7. Okt. (—). Aabent Brev, at Jep Nilssen og Jep Olssen paa Raaøe skulle have samme Frihed til at sejle med deres Skuder og søge deres Næring som Undersaatterne paa Femøe, Feeøe og andre omliggende Øer, da de ligesaa vel som disse lade

sig bruge med deres Skuder til at fremføre Kronens Korn og andet. K. Udt. i R. 10, 343 b.

8. Okt. (Nykøbing p. F.). Gavebrev til Grev Gynther til Barby og Mulingen, paa alt Bo, Boskab, Fetalje, Avl, Fæ, Kvæg, Stod og andet Inventarium, som Hr. Otte Krompen overtog paa Spøtrup efter Christoffer Rossenkrantz, og som Fru Anne Løcke nu efter Hr. Ottes Død skal levere fra sig. R. 10, 105 b. K.

— Til Coruitz Viffert, Embedsmand paa Hald. Da Kongen har givet Grev Gunther til Barbye og Mulingen alt det Inventarium, som Hr. Otthe Krompen overtog paa Spøttrup, skal han opspørge, hvor det forseglede Inventarium findes, som blev optaget over det, Hr. Otthe modtog, se at skaffe det til Veje og levere Grev Gunther det. T. 11, 181. K.

— Aabent Brev, hvorved Borgerne i Foborig fritages for at svare Byskat i Aar; have de allerede betalt denne, gælder Fritagelsen for næste Aar. K. Udt. i R. 10, 169 b.

— Lignende Brev for Borgerne i Medelfar. Udt. i R. 10, 170. K. (i Udt.).

— Befaling til Biørn Andersen, Embedsmand paa Kiøbenhafn, at sende den af ham arresterede russiske Fribytter Charsten Rode til Hald, lade Skibshøvedsmand Christiern Alborg, hvis han er i Kiøbenhafn, men ellers en anden paalidelig Karl ledsage ham derover og medgive 4 Skytter og 6 Drabanter, der skulle passe paa, at Charsten Rode ikke undviger paa Vejen. T. 11, 181 b[1].

— Befaling til Coruitz Viffert, Embedsmand paa Hald, at indsætte Charsten Rodt i et Kammer paa Slottet, skaffe ham nødtørftig Underholdning og passe godt paa, at han ikke slipper bort eller kommer til at tale med andre end dem, der skulle tage Vare paa ham, da det er en forslagen Kumpan, som man ikke kan sætte megen Lid til. T. 11, 184 b.

— Til Bønderne i Korssøer, Kallundborg, Trygeuelde, Roskild, Skioldenes, Holbeck, Dragsholm og Vordingborg Len, Soer Birk og Alsted Herred, hvem de end tjene. Kongen har henved 2000 Knægte liggende ved Kiøpnehafn, som han enten maa indkvartere hos Bønderne eller skaffe Tilførsel til, da Købstæderne allerede have saa mange Knægte, de kunne underholde; for at Bønderne ikke ved Indkvartering skulle besværes for meget af Knægtene, overfaldes af

[1] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 597.

disse og faa deres Gods røvet, har Kongen anset det for rigtigst at udskrive en Gengærd, saaledes at hver 10 Bønder skulle lægges i Læg og give $2^1/_2$ Side Flæsk, 5 Lam eller lige saa meget Kød, $^1/_2$ Fjerd. Smør, 1 Pd. Ost, $2^1/_2$ Td. Brød og 5 Tdr. Øl; Gengærden skal straks føres til Lejren og leveres til Proviantskriveren, og kun Adelens Ugedagsmænd skulle være fri for den. Vise Bønderne sig ulydige, vil Kongen lade Knægtene løbe ud og tage selv. T. 11, 182 b.

8. Okt. (**Nykøbing p. F.**). Befaling til Knud Steenssen i Korssøer Len, Henrich Nielssen i Kallundborg Len, Jørgen Nielssen i Trygeuelde Len, Frederich Godske i Roskild Len, Erich Basse i Skioldenes Len, Mogens Godske i Holbeck Len, Frandz Lauritzen i Dragsholm Len, Abbeden af Soer i Soer Birk og Alsted Herred og Peder Oxe i Vordingborg Len straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Gengærden, Dag og Nat uspart, bliver ført til Proviantskriveren i Lejren. T. 11, 182. K.

— Dom, afsagt af Peder Oxe, Hofmester, og Johan Friis, Kansler, mellem Lauritz Jenssen, Foged paa Barsebeck, paa Niels Ulfstandtz Vegne og Rasmus Matssen, Byfoged i Marstrandt, der beskyldtes for at have givet en af Kongens Skibshøvedsmænd, Jens Jude, Ordre til at tage Niels Ulfstandtz Baad ved Marstrandt, hvilket har været til stor Skade for dennes Fiskeri. Da det imidlertid bevistes, at Jens Jude har taget Baaden paa egen Haand uden nogensomhelst Ordre fra Rasmus Matssen, frikendes denne fuldstændig, og det paalægges Niels Ulfstandt at betale ham Kost, Tæring og Erstatning for hans lange Rejse hid. Jens Jude, der ogsaa var stævnet, men ikke mødte, skal have tabt Sagen, indtil han møder i Retten. T. 11, 183 b. K.

9. Okt. (—). Gavebrev til Sognepræsten, Kapellanen og Skolemesteren i Nykiøping [p. F.], der mangle Underholdning, paa Vor Frue Alters Vikarie i Nykiøping efter den nuværende Indehaver Hr. Peder Haslings Død. Sognepræsten skal altid have Godset i Forsvar og dele Renten i 3 lige store Parter, en til ham selv, en til Kapellanen og en til Skolemesteren, derimod skal Præsten selv beholde al Herligheden og den uvisse Rente, dog ikke Stedsmaalet, der ogsaa skal deles i 3 lige store Dele. Sognepræsten skal aarlig gøre Superintendenten Regnskab. R. 10, 432 b. K.[1]

[1] Tr.: Hofman, Fundationer VI, Laalands Stift S. 210 f. L. Engelstoft, Universitets-Annaler 1808 II. 242 ff.

9. Okt. (**Nykøbing p. F.**). Lignende Brev til Sognepræsten, Kapellanen og Skolemesteren i Stubbekiøping paa St. Anne Alters Vikarie i Stubbekiøping efter den nuværende Indehaver Hr. Hans Østers Død. Udt. i R. 10, 434. K. (i Udt.).[1]

12. Okt. (—). Stadfæstelse for Forstanderen for Helligaands Kapel i Nykiøping paa Falster paa et af Kong Frederich I udstedt Brev, dat. Nyborg, Onsd. efter St. Margarethe virg. Dag [22. Juli] 1528, hvorved han stadfæster Kong Hans's Henlæggelse af Yderstorpe[2] Kirke til ovennævnte Helligaands Kapel, dog skal Jus patronatus til Kapellet forblive hos Kronen. R. 10, 434 b. K.

— Til Bønderne i Fyen, hvem de end tjene. Da de i Halland liggende Knægte lide stor Mangel paa Proviant og de der omkring boende Bønder ikke ere formuende nok til at forsyne dem med Tilførsel, fordi en Del af deres Gaarde ere brændte og deres Gods røvet af Fjenderne, maa Kongen, hvis det ikke skal blive nødvendigt at kalde Knægtene herned og indkvartere dem i Fyen og der omkring, kræve en Gengærd af dem, da der ikke for Øjeblikket er anden Udvej, saaledes at hver 10 Mand skulle lægges i Læg og give 5 Sider Flæsk, 5 Faarekroppe, $^1/_2$ Fjerd. Smør, 2 Pd Ost, 5 Tdr. Brød og 5 Tdr. Øl; kun Adelens egne Ugedagsmænd, skulle være fri. Erich Rossenkrantz skal have Fuldmagt til at udpante alle, der ikke betale i rette Tid. T. 11, 186. K.

— Befaling til Erich Rossenkrantz[3] straks at forkynde ovenstaaende Brev for Bønderne i Fyen, lægge Bønderne i Læg, indkræve Gengærden og sende Kongen et Register over, hvor meget den kan beløbe sig til; han skal saa siden faa nærmere Ordrer. Hvis han vil have Axel Urne til Hjælp, sendes der ham et Brev til denne, og han kan desuden tage hvem af Adelen han vil til at hjælpe sig med Indkrævningen. Han skal enten selv sende eller lade Stiftsskriveren sende 10 Læster Rug eller Mel og 10 Læster Malt til Vardberg Slot og skaffe Skibe til Transporten. Han skal arrestere alle ved Købstæderne i Fyen værende Skuder og Skibe, saa de blive til Stede til at transportere Gengærden. T. 11, 185. K.

19.[4] **Okt.** (—). Til Abbedissen i Maribo. Da Kongen har ladet gøre en Skik om Jomfruernes Underholdning i Maribo

[1] Tr.: Hofman, Fundationer IX, Appendix til Fyens og Laalands Stift S. 21 f. [2] Idestrup. [3] Efter Overskriften er Brevet udgaaet baade til Erik Rosenkrantz og Aksel Urne. [4] T. har ved en let forstaaelig Fejllæsning af K.: 20.

Kloster og andet, skal hun straks lade istandsætte saa mange Værelser, at hver 2 Jomfruer kunne faa en Stue, et Kammer og et Køkken, og saa mange Kældere, at hver 2 Jomfruer kunne faa en særskilt Kælder til at have deres Øl og andet i, og, naar Værelser og Kældere ere i Stand, lade Jomfruerne trække Lod derom. Ligeledes skal hun aarlig lade trække Lod om Fetaljen til deres Underholdning, for at den ene ikke skal have mere Fordel end den anden, og lade det, der bliver tilovers, føre til Regnskab, naar Hofmesteren og Kansleren høre Klosterets Regnskab, »saa det kan lægges Klosteret til Fremtarv«. Hun skal lade det Kor istandsætte, som Superintendenten og Kongens Hofprædikant have anvist hende, og sørge for, at Jomfruerne besøge Koret med Sang og Læsning og annamme Sakramentet for Højalteret smstds. T. 11, 188. K.[1]

19. Okt. (**Nykøbing p. F.**). Til Klosterjomfruerne og menige Konvent i Mariboe Kloster. Der sendes dem en Kopi af ovenstaaende Brev til Abbedissen med Ordre til at rette sig derefter; de skulle rette sig efter den Skik, som Kongen ved sin Kansler og andre forordnede Raader har ladet gøre i Klosteret, være Abbedissen lydige og holde god Samdrægtighed indbyrdes. T. 11, 187. K.

— Til Frandtz Banner og Eyller Bryske. Da Jørgen Bryske og nogle af hans Slægt og Venner have klaget over, at Jørgen Bryske lovufordelt er tagen til Fange og ført fra det ene Sted til det andet og tilsidst fra Sjælland til Skaane, hvor han holdes i Fængsel paa Heckeberg, og da en tidligere Ordre til Hack Ulfstandt om at sætte ham i Frihed ikke har frugtet, sendes der dem nu et aabent Brev til Hack Ulfstandt eller hans Foged paa Heckeberg i hans Fraværelse om at udlevere Jørgen Bryske. De skulle straks begive sig til Heckeberg med Brevet, forkynde det, paa Kongens Vegne kræve Jørgen Bryske udleveret og føre ham til Kongen, for at Sagen kan komme for Retten. T. 11, 187 b. K.

—[2] Aabent Brev, at Kongen og Danmarks Riges Raad have bestemt, at der herefter ikke maa bruges Pulsvoder i Limfiorden eller andensteds, da Fiskeriet derved med Tiden vil blive ødelagt, og at ingen herefter maa ødelægge Marehalm,

---

[1] Tr.: Secher, Forordninger I. 461 f. [2] Koncepten til dette Brev er dateret: 19. Okt. og har intet Dateringssted. I R. er Brevet dateret 29. Okt. Frederiksborg, men indført mellem Breve af 16. og 30. Nov. Da Kongen var paa Nykøbing Slot p. F. hele Oktober Maaned, er Frederiksborg sikkert en Fejl, maaske tilsat af Skriveren ved Indførelsen af Koncepten.

Hvideris, Sener, Klittag, Hjelme, Sli eller Torne, som gro paa Strandbakkerne eller i Klitterne langs med Vesterhavet mellem Ribe og Skafuen eller paa de Danmark tilhørende Øer i Vesterhavet, da dette medfører, at meget Gods bliver ødelagt af Sand. Gør nogen herimod eller hjemler andre at gøre det, skal han erstatte den derved foraarsagede Skade, tiltales som for stjaalne Koster og straffes uden al Naade som Tyv, og det skal staa enhver frit for at tiltale ham som ret Sagvolder, og den, der forfølger Sagen, maa oppebære alt det Faldsmaal, der kan falde deraf, uanset hvis Tjener det er. Enhver, der bliver overbevist om en saadan Sag, maa herefter ikke staa for fulde i Lov, Tov eller Vidnesbyrd, førend han faar Oprejsning af Kongen. Det befales alle Fogder, Embedsmænd, menige Adel, Borgemestre og Raad i Nørrejylland nøje at paase dette Paabuds Overholdelse og ikke under Kongens højeste Straf og Unaade se gennem Fingre med nogen. R. 10, 111[1]. K.

20. Okt. (**Nykøbing p. F.**). Befaling til Mogens Erichsen, der ved Overleveringen af Aalleholm Slot ingen gamle og rette Jordebøger har afleveret ligesaa lidt som Breve, Registre og andet, der skal følge Slottet, om til den Tid, Albret Oxe fastsætter, at levere denne alt, hvad han har modtaget af den Slags Ting paa Slottet tilligē med et af ham selv underskrevet og beseglet Register over det Gods, der ved Mageskifte eller paa anden Maade er kommet fra Slottet. T. 11, 188 b. K.

21. Okt. (—). Aabent Brev, hvorved det, da mange Præstegaarde paa Laaland og Falster forfalde meget, væsentlig fordi Præsterne selv tilhandle sig Gaarde, bygge og forbedre dem og derover lade Præstegaardene forfalde, paabydes de Lensmænd, der have Præsterne i Befaling, at lade tage Syn over Præstegaardene hvert tredje Aar. Hvor Præstegaardene befindes at være forfaldne, skulle Synsmændene vurdere Skaden, hvorefter Kirkeværgerne skulle kræve den Sum, Skaden vurderes til, af Præsten eller af den forrige Præsts Arvinger, hvis Skaden er sket i hans Tid, anvende Pengene til Præstegaardenes Opbygning og aarlig gøre Lensmændene Regnskab for Pengenes Anvendelse. Lensmændene skulle, saafremt de ikke selv ville staa til Rette, passe nøje paa, at intet bliver forsømt. R. 10, 435 b. K.[2]

---

1 Tr.: Dsk. Mag. VI. 61 ff. Tidsskr. for Fiskeri II. 215 f. Secher, Forordninger I. 463 ff. Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 147 f. Secher, Forordninger I. 462 f.

21. Okt. (Nykøbing p. F.). Gavebrev til Anne Jespersdatter, hvis Husbond Anders Hanssen formedelst nogle ham overgangne Lovmaal er rømt ud af Riget, paa det Gods, som i den Anledning er tilfalden Kronen efter Anders Hanssen. T. 11, 189. K.

— Fornyet Befaling til Albret Oxe, Embedsmand paa Olleholm, om ufortøvet at inddele noget Vin- og Kalentegods, der er kommet fra nogle Præster i Laaland, da der trods den tidligere Befaling endnu ingen Dom er gaaet i Sagen, og tage Dom i den. Der sendes ham Brev til Landsdommeren, at denne med det første skal dømme i Sagen og hjælpe ham til Ende med den. T. 11, 190. K.[1]

— Befaling til Fru Gøruel Fadersdatter, Hr. Lauge Bradis Enke, straks at overlevere Henrich Brade de Bielckers Gods paa Fyen med en klar Jordebog derover samt saa mange Heste og Harnisker, som hendes Husbond ved sin Overtagelse af Godset fik af Frandz Brixsen i Otthense. T. 11, 190 b. K.

25. Okt.[2] (—). Rettertingsdom, afsagt af Peder Oxe, Hofmester, Johan Friis, Kansler, Byrge Trolle, Otthe Brade og Biørn Kaas, mellem 14 Nævningsmænd og Erich Rudtz Foged Jesper Skriver paa sin Husbonds Vegne angaaende en af Nævningsmændene afsagt Dom om Drabet paa Rasmus Smedt, for hvilken Dom de have maattet optinge til deres Husbonder, uagtet den endnu staar ved Magt. Dommen gaar ud paa, at deres Dom skal staa ved Magt, at de skulle være fri for hvad de have lovet til deres Husbonder for denne Sag og have det tilbage, som de allerede maatte have betalt. T. 11, 192[3]. K.

26. Okt. (—). Pantebrev til Christen Munck, Embedsmand paa Aggershus, paa 4 Gaarde i Skiberup og 13 Gaarde i Hasle Bøsserup i Vemmindehøgs Herred for 2000 Dlr., som han for nogen Tid siden har laant Kronen, og 1500 Dlr., hvorfor han har tilbageleveret et til Hr. Mogens Gyldenstiern udstedt kgl. Gældsbrev. P. 299.

— Forleningsbrev for Thomas Svendssøn paa Kronens Part af Tienden af Aastedt Sogn i Vendelbo Stift, uden Afgift. Udt. i R. 10, 110. K. (i Udt.).

— Forleningsbrev til Fru Ølegard, Peder Falsters

---

[1] Tr.: Ny kirkehist. Saml. V. 429. [2] I T. er Brevet uden Datum. [3] Tr.: Kolderup-Rosenvinge, Gl. dsk. Domme III. 116 ff.

Enke, paa 1 Gaard og 1 øde Jord i Sønder Alslef paa Falster, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 436.

27. Okt. (Nykøbing p. F.). Fornyet Befaling til de Herremænd, der skulle indkræve den til Knægtene ved Kiøpnehafn paabudte Gengærd, om ufortøvet at indkræve den og levere den paa de befalede Steder, da den til Kongens Forundring endnu ikke er kommen og der derfor kan befrygtes Mytteri iblandt Folkene. T. 11, 194. K.

28. Okt. (—). Til Herlof Schave, Landsdommer i Sjælland. Da Kongen har bestemt, at de ved Kiøpnehafn liggende Knægte straks skulle rykke derfra og herefter have Lejr i Slaugelse og Skeelskøer, skal han sørge for, at den i Sjælland paabudte Gengærd til disse Knægte straks bliver ført til Slaugelse og Skeelskøer og leveret til Proviantskriveren, og give Ordrer om, hvilke Bønder der skulle levere Gengærd i Slaugelse og hvilke i Skeelskøer. Han skal give dem, der i Forening med ham skulle indkræve Gengærden, Besked herom, og der sendes ham Brev til dem om, at de skulle rette sig efter hans Ordrer. T. 11, 194 b. K.

— Til de Herremænd, der skulle indkræve Gengærden. Meddelelse om, at Gengærden nu skal sendes til Slaugelse og Skielskør. De skulle faa Besked hos Herlof Schafue om, hvor Fetaljen skal føres hen, og skulle give Bønderne Ordrer i Overensstemmelse dermed. T. 11, 196. K.

— Befaling til Borgemestre og Raad i nedennævnte Købstæder at modtage N Læster Rug af det i Byerne samlede Tiendekorn, uddele dem blandt Borgerne og lade disse male dem til Mel og bage Kavringbrød deraf; naar Brødet er bagt, skulle de skaffe Skuder til at føre det til Kiøpnehafns Slot, senest inden Fastelavn; for hver 5 Skpr. Rug skulle de levere 1 topmaalt skuddet Td. Brød. Samtidig skulle de fremsende, hvad Brød de restere med fra forrige Aar, eller staa Stiftsskriverne til Rette for det modtagne Korn. — Kiøge og Nestuid hver 8 Læster; Skelskøer, Slaugelse, Kallundborg og Holbeck hver 5; Stege, Korsøer og Nykiøping hver 4 og Prestøe 3. T. 11, 195 b.

29. Okt. (—). Befaling til Borgerne i Otthensee, der endnu restere med 478 Dlr. og 336 Mk. danske af den Hjælp, der skulde have været betalt til sidste Pinsedag [14. Maj], straks at betale disse Penge til Erich Rossenkrandz, Embedsmand paa Otthensegaard, der har faaet Ordre til at sende dem videre. Orig. i Provinsark. i Odense.

29. Okt. (**Nykøbing p. F.**). Befaling til Christoffer Gøye at levere Otthe Banner, Embedsmand paa Segelstrup, alle de i hans Værge værende Breve vedrørende Segelstrup Gaard og Gods, da der er Trætte om det til Segelstrup liggende Gods, og tage nøjagtig Reversal derfor. T. 11, 196 b.

30. Okt. (—). Gældsbrev til Christen Munck, Eskild Gøye og andre Hr. Mogens Gyldenstierns Arvinger paa 2 Trekvarterslanger, der veje 12 Skippd. paa 3 Lispd. nær, hvilke Hr. Mogens havde laant Kronen; Kongen lover at betale dem til en belejlig Tid. P. 299 b.

— Aabent Brev, at Hr. Mogens Gyldenstiernes Arvinger herefter skulle være fri for al Tiltale i Anledning af den Dom, hvorved Hr. Mogens var bleven dømt til at skaffe Kongen det Brev paa Stege Slot tilbage, som han mod Kongens Vilje og uden Kongens Befaling havde leveret Povel Wobitzer, og til at erstatte Kongen den deraf følgende Skade, da Cristiern Munck og Eskyld Giøe paa egne og andre Hr. Mogens's Arvingers Vegne have stillet Kongen tilfreds. R. 10, 110. K.

— Forleningsbrev for Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Vendelbo Stift, paa Provstiet i Vendsyssel, som Peder Stub nu har i Forlening, uden Afgift; han skal paase, at de Kirker, han hører Regnskab af, ikke blive forurettede. K. Udt. i R. 10, 110 b.

— Befaling til Kapitlet i Roschild straks at kræve dets Mageskiftebrev til Rentemester Jochim Beck paa Faxinge By tilbage og tilbagelevere ham hans, da Kapitlet er brøstholdent ved dette Mageskifte og Kongen ikke er bleven rigtig undervist derom; de skulle tage Faxinge tilbage til Kapitlet. T. 11, 198.

— Til Axel Jul, Landsdommer i Nørrejylland. Da mange af Bønderne i Vendelboe Stift have fordulgt deres Kvæg ved den sidste Kvægskats Udskrivelse, hvilket har skadet Kongen meget, idet Pengene af den Grund ikke have kunnet strække til til Besolding af Krigsfolket, der saa er blevet liggende stille, skal han, for at de skyldige kunne blive alvorligt straffede, tage Rasmus Pederssen, Stiftsskriver i Vendelboe Stift, og Pouel Hardbo, Renteskriver i Nørrejylland, til sig, begive sig til Vendelboe Stift med det allerførste, forfølge alle, der have fordulgt Kvæg, til det alleryderste og lade dem bøde af deres yderste Evne, da de jo havde fortjent at blive straffet paa Livet. Alt Sagefaldet skal tilfalde Kongen,

hvem Bønderne saa end tilhøre. Der sendes ham Breve til Stiftsskriveren og Renteskriveren om at følge ham og til alle Lensmændene om at hjælpe ham. T. 11, 197. K.

30. Okt. (**Nykøbing p. F.**). Befaling til alle Lensmænd i Vendelbo Stift, der have Herreder, og deres Fogder og Skrivere i deres Fraværelse at hjælpe Axel Jul med ovennævnte Hverv. T. 11, 199.

— Til Fru Anne, Hr. Claus Podebuskes. Da Bolværket ved Olborg Slot er slaaet ned af Storm og Vand og Grunden under det paabegyndte Kornhus tildels fordærvet, skal hun i Hundtzlund Klosters Skove lade hugge saa mange Pæle til Bolværket, som Erich Podebusk befaler, lade dem føre til Sundet ved Olborg og tage Kvittans af Erich Podebusk for de leverede Pæle. T. 11, 198 b.

2. Nov. (—). Pantebrev til Fru Magdalene Banner, Ifuer Krabis Enke, paa alt det fri Bondegods, hun paa Kronens Vegne køber i Skifue Len. Naar Kongen betaler hende hendes udlagte Penge, skal Godset uhindret følge Kronen. P. 300.

3. Nov. (—). Til Biørn Andersen. Kongen ser af hans Skrivelse til Hofmesteren, at han vil lade Knægtene blive liggende ved Kiøpnehafn, og kan ikke noksom undre sig over, at han ikke retter sig efter den tidligere Befaling og lader Knægtene komme til et Sted, hvor de kunne faa Husly, da de, hvis de skulle blive liggende dér i et saadant Vejr, ville blive syge, saa de hverken kunne røre Hænder eller Fødder, naar de skulle bruges. Det befales ham derfor atter straks at sende den ene Halvdel af Knægtene til Slaugelse, den anden til Skelskøer og indtil nærmere Ordre indkvartere dem hos Borgerne. T. 11, 200. K.

4. Nov. (—). Aabent Brev, at Borgerne i Halmstad i de 2 følgende Aar maa være fri for at svare Sise af det Tyskøl, de selv indføre til Byen med deres egne Skibe. K. Udt. i R. 10, 484 b.

— Til Pouel Huitfeld, Befalingsmand i Halmstadt. Da Borgerne i Halmstadt have klaget stærkt over, at de i høj Grad besværes med Ægter for alle gennemrejsende, hvoraf en Del hverken har Kongens Pasbord eller anden Besked, og med Transport af Proviant til Laugholm til Krigsfolket, skal han paase, at de herefter kun besværes med at befordre dem, der have Kongens Pasbord, og at Bønderne hjælpe dem med at føre Provianten til Laugholm til Krigsfolket. T. 11, 200 b. K.

5. Nov. (—). Befaling til Hans Mulle, Borger i Ottense, mod

Kvittans at levere Christoffer Guldsmed, Borger i Kierteminde, 100 Dlr. af den Sum, han skylder Kongen. Udt. i T. 11, 201.

6. Nov. (**Nykøbing p. F.**). Til alle jordegne Bønder, som have frit Bondegods paa Taasinge. Da de, uanset Lensmandens Forbud, forhugge Skovene til deres Gaarde, forbydes det dem herefter at hugge i Skovene uden Udvisning af Lensmanden paa Kiestrup eller hans Foged; gør nogen herimod, vil han blive straffet. T. 11, 201. K.

—[1] Befaling til Henrich Mogensen at levere Ritmester Peder Guldenstiern 2000 gl. Dlr., som Kongen har laant denne; hvis han ikke har saa mange af Kongens Penge, skal han se at skaffe dem, da det er Peder Guldenstiern meget magtpaaliggende at faa dem; Kongen vil, naar han selv kommer til Stede, betale hvad Henrich Mogensen lægger ud. T. 11, 202.

8. Nov. (—). Til Borgemestre og Raad i Købstæderne paa Fyen. Da Erick Rosenkrantz, der for nogen Tid siden fik Ordre til at arrestere alle Skibe ved Købstæderne, for at de kunde være rede til at fremføre den Gengærd, Bønderne skulle give, ikke kan blive i Fyen, har Kongen befalet Niels Henrickssen og Knud Mickelssen at indkræve Gengærden og føre den til de nærmeste Ladesteder, for at den derfra kan blive sendt til Varbierg og Elfsborig. Det befales derfor alle at rette sig efter deres Ordrer med Hensyn til Skibene. Orig. i Provinsark. i Odense.

10. Nov. (**Stege**). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Borgerne i Stegge have klaget over, at en stor Del af Byen staar øde, hvorfor de ikke kunne svare den sidst paalagte Skat, 1000 Dlr., og have begæret, at de 400 Dlr., hvormed de endnu restere, maa eftergives dem, har Kongen eftergivet dem de 300 Dlr. af Restancen, mod at de med det første betale de 100 Dlr. T. 11, 202 b. K.

13. Nov. (**Nykøbing p. F.**). Til Wolf Seested, Embedsmand paa Haldstedt Kloster. Mats Korre i Vesterbølle har berettet, at der fra Arilds Tid er svaret 1 Pd. Korn og 1 Fjerd. Smør i Landgilde af hans Gaard, men at han, da han ikke kunde svare Smørret, af Peder Oxe, daværende Lensmand paa Haldstedt Kloster, fik Tilladelse til at svare 1 Pd. Korn i Stedet; da Smørret imidlertid ved en Forsømmelse ikke blev udslettet af Jordebogen, kræver Wolf Seested nu 2 Pd. Korn og 1 Fjerd. Smør i aarlig Landgilde af ham.

[1] T. har urigtig: 1571.

Det befales i den Anledning Wolf Seested at lade ham være fri for Smørret. T. 11, 203. K.[1]

13. Nov. (**Nykøbing p. F.**). Befaling til Erich Rud, Embedsmand i Rauensborg Len, straks at udlægge Degnen til Vestenskoufs Kapel, der ingen Degnebolig har, saa meget af Kirkens Jord nærmest Kapellet, at han kan bygge sig en Bolig derpaa, der siden altid skal være Degnebolig til Kapellet. T. 11, 203 b. K.

14. Nov. (—). Pantebrev paa Livstid til Johan Fris, Kansler, paa de Gaarde i Spieldrop paa Sjælland, som han nu har i Pant for 400 Goltgylden. R. 10, 343 b. K.

— Livsbrev for samme paa Leckingegaard med tilliggende Gods samt Ørslef By, 4 Gaarde i Egerup, 1 Gaard, kaldet Svenstrup, og en By, kaldet Kornerup, med 2 Møller, hvilket han altsammen selv har i Værge, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. K. Udt. i R. 10, 344.

15. Nov. (—). Stadfæstelse for Bønderne i Stockmarcke Sogn af Kong Christian III's Brev, dat. Nagskouf, Onsd. efter Marie Magdalene Dag [23. Juli] 1550, hvorved Kong Frederich I's Stadfæstelse, dat. Kiøpnehafn, Torsdag efter St. Knudt Konges Dag [14. Juli] 1530, af Dronning Dorethes og Kong Hans's Bevillinger, at Bønderne i Stockmarcke aarlig maa give 104 Mk. danske i Stedet for 4 Læster 4 Pd. Korn og ellers være fri for alle ulovlige Paalæg, stadfæstes. R. 10, 436 b. K.

— Til Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift. Da Hr. Lauritz Rasmussen i Randerslef[2] for nogen Tid siden har faaet kgl. Befaling til ham om i Aar at lade ham faa Kronens Part af Tienden af Barslef Sogn, men Kongen forinden har givet Anthonius Thomessen, Byfoged i Helsingborg, Brev paa denne Tiende for en aarlig Afgift til Frederichsborg Slot, skal han lade Anthonius Thomessen beholde denne Tiende og anvise Hr. Lauritz en anden lige saa god Tiende. T. 11, 203 b. K.

— Befaling til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, at hjælpe Hr. Stii Pederssen, der en Tid har været Præst paa Orlogsskibene, men nu intet har at underholde sig med, med at faa et Kald i Fyens Stift. Orig. i Provinsark. i Odense[3].

— Aabent Brev[4], hvorved det forbydes alle, der af Hr. Christiern

[1] Tr.: Ryge, Peder Oxes Levnet S. 245. [2] Remmarslöf, Harager H. [3] Brevet har Paategning om at være læst paa Vissenbjærg Sognestævne Søndag efter Kyndelmisse [4. Febr.] 1571. [4] Hr. Kristiern Povlsen fik Brevet.

Poulssen, Prior i St. Knudz Kloster i Otthense, og tidligere Priorer i Klosteret have faaet nogle af Klosterets Gaarde, Grunde og Jorder inden- og udenfor Byen til Købs eller i Forlening mod at svare aarlig Skyld deraf og forpligte sig til ikke at afhænde eller pantsætte dem uden Priorens Samtykke, herefter at afhænde disse Ejendomme uden Priorens Tilladelse, saaledes som flere hidtil have gjort, saafremt de ikke ville have deres Breve derpaa forbrudte. Allerede foretagne Afhændelser erklæres for ugyldige og medføre Forbrydelse af Brevene paa Godset. R. 10, 170. K.

16. Nov. (Nykøbing p. F.). Lignende Brev til Borgemestre og Raad i Othense angaaende nogle Grunde og Gaarde i Byen og Jorder udenfor Byen, dog skulle de tilbagebetale de nuværende Ejermænd den Sum, hvorfor Godset oprindelig blev købt fra Byen, og hvad Bygningen bevisligt er forbedret efter Købet. K. Udt. i R. 10, 171.

— Forleningsbrev for Ifuer Koes paa Scharpenberger Gods paa Mors, som han nu selv har i Værge, uden Afgift; han skal gøre tilbørlig Tjeneste deraf. K. Udt. i R. 10, 110 b.

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at levere Hr. Anders Jonssen 1 Pd. Rug, 1 Pd. Malt, 1 Fjerd. Smør og 2 fede Svin eller 4 Sider Flæsk, hvilket Kongen har givet ham til hans Underholdning, og paa Kongens Bekostning sende det til Rostok. T. 11, 204.

17. Nov. (—). Forleningsbrev for Eyler Grubbe, Rigens Kansler, paa Provstiet i Otthense, som Axel Urne har haft det i Værge, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 170.

— Aabent Brev, at Yderstorpe[1] Kirke, der efter Beretning af Mouritz Erichssen, Forstander for Hospitalet i Nykiøbing, af Kong Hans var henlagt til Helligaands Kapel og Hospital smstds., hvortil den ogsaa har ligget, indtil en Hospitalsforstander for nogle Aar siden, mere til sin egen Nytte end til Hospitalets Gavn, er bleven enig med den nuværende Sognepræst om, at denne kun skulde give en ringe Pens deraf til Hospitalet, herefter altid skal høre til Hospitalet, hvis Forstander skal oppebære Renten deraf mod at holde en god Sognepræst i Sognet. R. 10, 437 b. K.[2]

18. Nov. (—). Aabent Brev, hvorved Anders Suedsche, Borger i Kierteminde, fritages for Skat, Hold og al anden borger-

[1] Idestrup, Falster. [2] Tr.: Hofman, Fundationer, VI. Laalands Stift S. 192 f.

lig Tynge, saa længe han tjener paa Orlogsskibene. K. Udt. i R. 10, 171.

18. Nov. (**Nykøbing p. F.**). Gavebrev til Sognepræsteembedet i Vesterborg (Hr. Rasmus Thuessen). R. 10, 438. K. (Se Kronens Skøder.)[1]

— Mageskifte mellem Mogens Falster og Kronen. R. 10, 439. K. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Morten Venstermand og Kronen. K. Udt. i R. 10, 440. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Øllegaard Valkendorp, Peder Falsters Enke, og Kronen. Orig. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Eskild Gøye og Kronen. Orig. (Se Kronens Skøder.)

— Mageskifte mellem Fru Sitsile Ulfstand, Knud Guldenstierns Enke, og Kronen. Orig. (Se Kronens Skøder.)

— Oprejsningsbrev for Peder Jørgenssen, Borger i Stubkiøpinge, der havde stævnet Mats Kerssen, Borgemester smstds., i Rette for en af denne mod Peder Jørgenssen afsagt Dom om 2 Heste, som sidstnævnte skulde have taget; Kongen har nemlig i Betragtning af Forholdene taget Sagen overtvært, bestemmer, at den af Borgemesteren afsagte Dom skal staa urygget, og eftergiver Peder Jørgenssen hans Faldsmaal for denne Sag. T. 11, 204 b. K.

21. Nov. (**Vordingborg**). Aabent Brev, at Peder Jenssen i Stubbekiøping, Kongens Styrmand, maa være fri for Skat, Vagt, Hold og al anden borgerlig Tynge, saa længe han er i Kongens Tjeneste. K. Udt. i R. 10, 440 b.

22. Nov. (—). Til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøehus. Da Kronens Bønder i Harestedt Herred have begæret nogen Forskaansel, fordi Fjenderne ved det sidste Indfald i Skaane have gjort dem stor Skade med Rov og Brand, skal Biørn Kaas undersøge Forholdene og forskaane dem, hvis Gaarde ere brændte, for et Aars Landgilde. T. 11, 205. K.

27. Nov. (**Frederiksborg**). Befaling til nedennævnte Købstæder at modtage N Bøsseskytter til dem, de allerede have, forlægge dem i Byen og skaffe dem tilbørlig Underholdning. De skulle saa snart som muligt igen blive fri for dem. — Ribe og Viborg hver 20; Ydstedt (havde tidligere ingen) 15; Kolding, Varde, Ringkiøping,

[1] Tr.: Rørdam, Dsk. Kirkelove II. 149.

Tistedt, Hofbro (havde tidligere ingen), Horsens og Vedelle hver 10; Schifue, Nykiøping i Mors, Holstebroe, Lemvig, Seebye, Grindov og Ebletoft hver 5. T. 11, 205 b. K.

27. Nov. (Frederiksborg). Til Biørn Kaas, Embedsmand paa Malmøe. Da Hr. Hans Brolægger, Stiftsskriver i Lunde Stift, der for nogen Tid siden fik Ordre til at betale det Gods, som Biørn Kaas og Eyller Grubbe, Rigens Kansler, havde udtaget hos nogle Borgere i Malmøe til Knægtene i Engelholm, endnu ikke har betalt, skal Biørn Kaas faa at vide hos Hans Brolægger, hvor stort Beløbet er, og siden betale Borgerne med det Korn, som Bønderne skylde Kongen for Sædekorn, laant dem forrige Aar. T. 11, 206 b. K.

28. Nov. (—). Befaling til Kirkeværgerne straks at levere Stiftsskriverne Kirkernes Landgilde for i Aar, da Kongen ligesom forrige Aar nødes til at oppebære Kirkernes Landgilde og Tiende. T. 11, 207. K.

29. Nov. (—). Aabent Brev, at Borgerskabet i Falckenberg i de næste 4 Aar maa være frit for Byskat og al anden Skat og borgerlig Tynge. K. Udt. i R. 10, 484 b.

— Stadfæstelse af Falckenberg Bys Privilegier. K. Udt. i R. 10, 485.

— Til Peder Oxe, Hofmester. Da Borgerne i Falckenberg have berettet, at der blev 3 Klokker hængende i deres Kirke, da de Svenske brændte Byen, hvilke Pouel Huitfeldt siden har ladet tage ned og sende til Kiøpnehafn, hvor en af dem endnu er i Behold og staar ved Fetaljehuset ved Slottet, skal Peder Oxe lade dem faa denne Klokke. T. 11, 209. K.

— Til Hr. Peder Schram, Embedsmand paa Laugholm, og Hack Ulfstand, Embedsmand paa Vardberg. Da Sognepræsterne i Vindberg[1] og Skre Sogne have berettet, at deres Forgængere have faaet Tiendelaks af Kronens Laksegaard Hiirting[2] ved Falckenberg, hvoraf den ene Halvpart hører til Laugholm Slot og den anden til Vardberg Slot, lige til Fejdens Begyndelse, da Laksegaarden ødelagdes, men at Tiendelaksen nu efter Laksegaardens Genopbyggelse forholdes dem, skulle de undersøge Sagen og lade Sognepræsterne faa hvad de fik før Laksegaardens Ødelæggelse. T. 11, 207 b. K.

— Til Borgemestre og Raad i Nyborg. Da der skal være sat

[1] T. har urigtig: Vindbye. [2] Hertinge.

et Bundgarn udenfor Knudzhofuit lige i det Farvand, hvor Skibene skulle løbe, og Søfolkene nære stor Frygt for at komme til Skade paa Pæle og Bundgarnsstager, da disse staa dels over, dels under Vandet, saa man ikke kan tage sig i Agt for dem, skulle de straks optage disse Pæle og Bundgarnsstager og lade dem føre i Land, da de ellers, hvis nogen herefter kommer til Skade paa dem, ville komme til at erstatte Skaden. T. 11, 208. K.

29. Nov. (**Frederiksborg**). Til Hr. Chrestiern Pouelssen, Prior i St. Knudtz Kloster i Ottens. Da Optagelsen af den Dæmning over Aaen ved Otthensegaard, som han har berettet er til Skade for Klosterets Mølle, og Oprydning af Aaen ville være til Skade for Grundvolden under den Bygning, Kongen vil opføre paa Otthensegaard, maa han ikke optage Dæmningen eller rydde Aaen, førend Kongen selv kommer derover. T. 11, 208 b. K.

— Befaling til Peder Oxe, Hofmester, at give Hr. Gregers Pederssen sort Klæde og Foderdug til en Præstekjortel, Klæde til et Par Hoser, Sardug og Underfoder til en Trøje, 2 Skjorter, 1 Par Sko og 20 Dlr., da han har været holdt fangen i Sverrig i 6 Aar og nu er saa fattig, at han ikke har noget at ernære sig af eller kan købe sig Klæder. T. 11, 209. K.

30. Nov. (—). Forleningsbrev for Christiern Hegelund Mortenssøn paa et Kannikedømme i Viborg Domkirke, som er ledigt efter Dr. Hans Bendts; naar han ikke længere med kgl. Tilladelse studerer ved noget Universitet eller er i Kongens daglige Tjeneste, skal han residere ved Domkirken. Hermed bortfalder den Ekspektance, der tidligere var givet ham paa et Kannikedømme i Aarhus. K. Udt. i R. 10, 113.

—[1] (U. St.). Befaling til nedennævnte Købstæder at sende N Par dobbelte Ankelsko til Rentekammeret til 9. Dec. — Kiøpnehafn 500 Par; Roschiild, Kiøge og Malmøe hver 300; Stegge, Naskov, Nestvedt, Lundt og Landzkronne hver 200; Stubekiøping, Kallingborg, og Trelleborg hver 100; Hedinge[2], Prestøø, Holbeck, Nykiøping i Otz Herred, Slangerup, Helsingør, Falsterbo med Schanør, Vee, Ydstedt, Semershagen og Ringstedt hver 50. K. (i Udt.). Udt. i T. 11, 214 b.

1. Dec. (**Frederiksborg**). Til Otte Brochenhus, Rentemester. For nogen Tid siden bestilte Kongen 2[3] Stykker brandgult En-

[1] I T. er Brevet udateret. [2] T. har urigtigt: Kiøge. [3] T. har: 3.

gelst i Lubeck, hvilke bleve sendte til Peder Holdst, Borgemester i Nyeborg, men da Kongen saa sidste Sommer sendte Bud did efter dem, vare de komne til Kiøpnehafns Slot. Otte Brochenhus skal derfor forespørge hos Jochim Beck eller paa Renteriet, om nogen ved, hvor dette Klæde er, og, hvis han kan opspørge det, straks sende det hid. T. 11, 209 b. K.

4. Dec. (**Frederiksborg**). Pantebrev til Erick Løcke paa 1 Gaard i Remsøe[1] By og Sogn, 2 Gadehuse, Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard og Herligheden af 1 Degnebol i Gieril[2] By og Sogn og 1 Gaard i Hammeløf, alt i Nørre Herred, hvilket Gods han har indløst fra Christiern Hvassis Arvinger for 800 Lod Sølv, og paa Kronens Rettighed af følgende Kirkegaarde i Nim Herred: 1 i Underup, 2 i Emur[3], 1 i Lund, 1 i Tonderup[4], 1 i Kiørup, 3 i Brønding[5], 1 i Bouding[6], 4 i Hornborig, 2 Gaarde og 1 Gadehus i Kalfhafue, 1 Gadehus i Huornum[7] og 1 Gadehus i Huering, hvilken Rettighed han har indløst fra Barbara Splidtzdatter, Ifuer Raskis Enke, for 782 enkelte Dlr., 196 Dlr. i rund Mønt og 44 Lod Sølv. Ligeledes maa han, indtil ovennævnte Gods indløses, uden Afgift oppebære Kronens Rettighed af 1 Kirkegaard i Nøragger, 1 Kirkegaard i Skarresø, 1 Kirkegaard og 2 Kirkebol i Koedt og 1 Præstegaard i Glesborg. P. 300 (overstreget).

— Befaling til Chrestiern Lange, Stiftsskriver i Riber Stift, at levere Hans Simer, Christoffer Foglers Faktor i Kiøbenehafn, 100 Læster Rug sjællandsk Maal til 48 gl. Dlr. pr. Læst som Afbetaling paa de 14,000 Dlr., Kongen skylder Chrestoffer Fogler. Rel. Otho Brochenhus. Udt. i T. 11, 210.

— Lignende Befaling til Christoffer Bang, Stiftsskriver i Fyens Stift, at levere Christoffer Fogler 66 Læster 24 Tdr. Rug og $42^1/_2$ Læst 15 Tdr. Byg sjællandsk Maal til 48 gl. Dlr. pr. Læst. Rel. Otthe Brochenhus. Udt i T. 11, 210.

— Til Peder Oxe, Byrge Trolle, Hr. Jørgen Løche, Holger Rossenchrantz, Erich Rossenchrantz, Otthe Brade, Erick Rud, Biørn Kaas, Biørn Anderssen og Eyller Grubbe. Da Kongen ikke selv kan være til Stede førstkommende Fredag [18. Dec.] og forhøre Sagen om Jørgen Bryske, der har klaget over, at hans Søster Fru Grete Bryske og hendes Tilhængere uden al Dom have grebet ham og voldført ham fra et Land til et andet og dér fængslet ham,

[1] Rimsø. [2] Gerrild. [3] Enner. [4] Tamdrup. [5] Vrønding. [6] Boring? [7] Honum eller Havrum.

skulle de tage Sagen for, have skarpt Indseende dermed, for at saadan Handel ikke skal blive til en Sædvane her i Riget, og afsige Dom deri. T. 11, 210 b[1]. K.

5. Dec. (**Frederiksborg**). Forleningsbrev for Langinus, Kongens Mundkok, paa den Bod paa Østergade i Kiøpnehafn, hvori Steffen Jæger boede, med Gaardsrum og Tilliggende, uden Afgift. K. Udt. i R. 10, 344.

— Til Kapitlet i Viborg Domkirke. Efter den store Ildebrand i Viborg fritog Kongen Kapitlets Medlemmer i flere Aar for Skat og gav dem andre Lettelser, skønt det var ham meget vanskeligt, for at de bedre kunde opbygge deres Kannikegaarde; men da han nu til sit store Mishag maa erfare, at enhver har beflittet sig paa at genopbygge sine egne Arvegaarde og anvendt Kirkens Indkomst dertil, medens Kirkens Residenser endnu for største Delen ligge øde, vil han ikke længere indrømme dem saadan Frihed og befaler dem straks til Foraaret at sætte gode Bygninger paa Residenserne, da han ellers vil give Lensmanden Ordre til at indkræve de Skatter, de i de foregaaende Aar ere blevne fri for, og arrestere deres Rente, indtil Bygningerne opføres. Da en Del af Kannikerne ikke have Plads at bygge paa og hidtil ingen Residenser have haft, skulle de andre udlægge dem den nødvendige Byggeplads af Kapitlets Jord, hvorpaa de saa skulle bygge deres Residenser lige saa godt, som de have bygget deres egne Gaarde. T. 11, 211. K. Orig. i Provinsark. i Viborg.

— Befaling til M. Niels Jespersen, Superintendent i Fyens Stift, at hjælpe Hr. Anders Lauritzen, der en Tid har tjent som Præst paa Orlogsskibene, med at faa et Kald i Fyens Stift. Orig. i Provinsark. i Odense.

6. Dec. (—). Til Hans Skriver i Tæstrup, Stiftsskriver i Viborg Stift. Da Kongen har givet Grev Gunter til Barbye og Mulingen alt det Inventarium, som Hr. Otthe Krompen har modtaget paa Spøttrup af Christoffer Rossenkrantz, skal Hans Skriver skaffe Registret over Inventariet til Stede, selv møde, naar Inventariet skal overleveres Grev Gunter, da han ved Besked derom, og paase, at denne faar, hvad han skal have. T. 11, 212. K.

— Til Coruits Viffert[2], Embedsmand paa Hald. Da Grev Gunter

---

[1] Tr.: Vedel Simonsen, Familie-Efterretn. om de danske Ruder II. 139. [2] K. har Paaskrift: Til Axel Viffert.

til Barbye og Mulingen, hvem Kongen har givet alt det Inventarium, som Hr. Otthe Krompen modtog paa Spøttrup af Christoffer Rossenkrantz, er forhindret hos Kongen og ikke selv kan være til Stede ved Inventariets Overleverelse, skal Coruits Viffert paa Grev Gunters Vegne modtage Inventariet af Fru Anne Lycke og paase, at Grev Gunter faar, hvad han skal have. T. 11, 213 b. K.

6. Dec. (**Frederiksborg**). Til Borgemestre og Raad i Kiøpnehafn. Da nogle trods Kong Christian III's Brev om, at alt Vikarie- og Altergods indenfor Kiøpnehafns Porte skal henlægges til Underholdning for Sognepræsterne og Kapellanerne smstds., alligevel befatte sig med saadant Vikariegods og have arresteret Renten deraf, skulle de paase, at Godset ikke kommer fra Kirkerne, medmindre det da vindes derfra for Kongen og Rigsraadet, ophæve den gjorte Arrest paa Renten og lade den følge Præsterne; bortkommer noget Gods, ville de komme til at staa til Rette derfor. T. 11, 212 b[1].

8. Dec. (—). Til M. Morthen Pedersen, Abbed i Soer Kloster. Da Kansler Johan Fris er død, skal han straks lægge Byerne Ørsløf og Egerup, som Johan Fris sidst havde i Værge, ind under Klosteret. Der sendes ham Følgebrev til Bønderne. T. 11, 214. K.

— Lignende Brev til M. Frandts Andersen, Abbed i Ringstedt Kloster, om 1 Gaard i Suenstrup. Udt. i T. 11, 214. K. (i Udt.).

10. Dec. (—). Til Peder Oxe, Hofmester. Da Kongen er bleven enig med Johan Foxal om, at denne skal have 3000 Dlr. af sit Tilgodehavende betalt, og straks har betalt de 2000, skal Peder Oxe betale Johan Foxal de 1000 Dlr., som han paa Nykiøpinge lovede at laane Kongen. Resten af Johans Foxals Tilgodehavende skal betales i 2 Terminer, til Pinsedag og til St. Mikkelsdag, og Peder Oxe skal opsætte en Forsikring derpaa. Den Opgæld, Johan Foxal har forlangt paa de ny Dalere, har han nu ladet falde. Johan Foxals Begæring om at faa Vestmandø paa Genant eller Afgift henstiller Kongen til Peder Oxes Betænkning; hvis han mener det gavnligt for Kongen, skal han blive enig med Johan Foxal om Betingelserne og opsætte Brevet til ham derpaa og hans Reversal derfor, hvis ikke, afslaa det med Lempe. T. 11, 215 b. K.

— Til samme. Kongen billiger hans Forslag om at lade den

[1] Tr.: Pontoppidan, Orig. Hafn. S. 418 f. O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 597 f.

Russer, der er kommen fra Grotfyrsten, foreløbig blive liggende uforhørt i Kiøpnehafn, for at man imidlertid kan faa Besked fra Raaderne i Stetin om, hvorledes det gaar med Freden; Peder Oxe maa, hvis han synes det, i Herberget forære ham et Par fede Øksne samt Vin og Øl. Han maa give de 11 Knægte, der gjorde Parlament mod Staldmester Packs og bleve dømte i Kongens Naade og Unaade, Pasbord og lade dem drage ud af Riget. Johan von Alden maa udføre de 2 Læster Kød, han har ladet indsalte. Han skal gennemlæse vedlagte Breve fra Hertug Mogens og lade dem afskrive, da Kongen vil sende Kurfyrsten af Saxen Kopi af dem. T. 11, 216 b.

10. Dec. (**Frederiksborg**). Til Jacob Ulfeldt. Kongen, der for nogen Tid siden optog ham i Raadet, men siden blev nødt til igen at afsætte ham, har nu ladet sin Unaade mod ham falde og igen optaget ham i Raadet, hvorfor han straks skal begive sig til Kiøpnehafn til de der forsamlede Rigsraader og deltage i Raadslagningerne. T. 11, 217[1]. K.

— Befaling til Peder Oxe og de andre i Kiøbnehafn samlede Raader igen at optage Jacob Ulfeld i hans gamle Plads i Raadet, da Kongen nu formedelst hans Slægts og Venners Forbøn har ladet sin Unaade mod ham falde. T. 11, 218. K.

13. Dec. (**Kbhvn.**). Aabent Brev, at Hr. Jørgen Lyche, Biørn Kaas og Biørn Anderssen skulle kalde alle de fremmede Kræmmere i Kiøpnehafn for sig og tilkendegive dem, at Kongen skal udgive en stor Sum Penge til Krigsfolket og derfor begærer, at de, hver efter sin Formue og Handel, skulle komme ham til Hjælp med Penge, da de hidtil ikke have ydet Kongen den ringeste Hjælp under denne Krig, men frit og med Fordel have brugt deres Handel, undertiden til Besværing for Kongens egne Undersaatter. Ovennævnte Raader skulle taksere Kræmmerne for Hjælpen, der skal betales til Renteskriver Peder Hanssen. T. 11, 218[2]. K.

— Til Købstæderne over hele Riget. Da Kongen nu har faaet en god Fred med Sverrig og derfor med det allerførste vil betale og aftakke de fremmede Krigsfolk for at faa dem ud af Riget, skulle de komme Kongen til Hjælp med N enkelte Dalere og straks levere dem til Renteskriver Peder Hanssen paa Kiøpne-

[1] Tr.: J. E. Larsen, De comitiis regn. Dan. S. 19 f. Hist. Tidsskrift I. 330. J. E. Larsen, Saml. Skrifter 1 B. II. 298 f. [2] Tr.: O. Nielsen, Kbhvns Dipl. IV. 598.

hafns Slot. Ingen, hverken Haandværksmænd eller nogen, der bruger borgerlig Næring, skal være fri, og møde nogle med Kongens eller Kongens Faders Brev om Fritagelse for Skat, skal der tilkendegives dem, at Kongen ikke vil berøve dem deres Frihed, men at de i Betragtning af Forholdene denne Gang ikke maa vægre sig ved efter Evne at svare, hvad de blive takserede til. De maa endelig betale hele Summen, da Kongen ellers maa indkvartere Krigsfolket hos dem, indtil det bliver betalt. — Kiøpnehafn 12,000 Dlr.; Helsingøer 1000 Dlr.; Kiøge og Roskildt hver 800 Dlr.; Stegge og Nestuid hver 500 Dlr.; Skelskøer, Slaugelse, Korsøer, Kallundborg og Slangerup hver 400 Dlr.; Nykiøping i Otz Herred, Holbeck og Ringstedt hver 200 Dlr.; Prestøe, Heding og Vordingborg hver 100 Dlr. — Nagskof 1000 Dlr.; Mariboe 400 Dlr.; Nykiøping i Falster og Stubekiøping hver 300 Dlr.; Rudkiøping 200 Dlr.; Nyestedt 100 Dlr.; Saxkiøping 50 Dlr. — Otthense 2000 Dlr.; Assens 800 Dlr.; Suinborg 600 Dlr.; Kierteminde og Nyeborg hver 500 Dlr.; Faaborg og Medelfardt hver 300 Dlr.; Bogense 200 Dlr. — Aalborg 2500 Dlr; Aarhus 1600 Dlr.; Koldinge og Ribe hver 1500 Dlr.; Randers 1200 Dlr.; Horsens 1000 Dlr.; Viborg 600 Dlr.; Tistedt 500 Dlr.; Vedle, Varde, Ringkiøpinge og Nykiøpinge hver 400 Dlr.; Schafuen 300 Dlr.; Lemvig, Holstedbro, Grindov, Ebletoft, Schifue og Sæbye hver 200 Dlr.; Hofbroe, Hiøringe og Mariagger hver 100 Dlr. — Malmø 6000 Dlr.; Landtzkrone 800 Dlr.; Ydstedt 500 Dlr.; Lund og Trelleborg hver 400 Dlr.; Helsingborg 300 Dlr.; Falsterboe med Skaanøer, Vee og Aahus hver 200 Dlr.; Semershafn 100 Dlr. T. 11, 220. K. Origg. (til Kerteminde, Middelfart og Odense i Provinsark. i Odense; til Aalborg i Provinsark. i Viborg)[1].

14[2]. Dec. (Kbhvn.). Forleningsbrev fra førstkommende 1. Maj af for Erich Løcke paa Riiberhus Slot, som Axel Viffert sidst havde det i Værge. Han skal i aarlig Genant have 1300 Mk. danske, 10 Læster 6 Ørt. Rug, Læsten beregnet til 30 Tdr., 12 Læster 6 Ørt. Byg, Læsten beregnet til 36 Tdr., 8 Læster Havre, Læsten beregnet til 48 Tdr., 14 smalle Tdr. Smør, 20 Slagteøksne, 167 Skovsvin, 150 Lam, 100 Gæs, 100 Par Høns, 2 Tdr. Sild, 10,000 Hvillinger og 10,000 Skuller, al Avlen til Ladegaarden og Tredjeparten af den uvisse Indtægt; Kongen forbeholder sig al Told

[1] Tr.: Aktst. til Oplysn. af Danmarks indre Forhold I. 160 f. (Orig. til Middelfart).
[2] R. har: 24.

og alt Vrag, som falder i Lenet. Han skal tjene Riget med 12 geruste Heste og levere Kongens Part af Indkomsten af Lenet i Kiøpnehafn. R. 10, 113. K.

15. Dec. (**Kbhvn.**). Forleningsbrev for M. Frantz Olssen, Sognepræst ved Hellig Trefoldigheds Sognekirke i Roskilde, paa et Vikarie i Roskilde Domkirke, som er ledigt efter Christen Nilssen. K. Udt. i R. 10, 344 b.

— Forleningsbrev for Nils Paasche, Slotsskriver paa Kiøpnehafns Slot, paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som er ledigt efter Johan Friis. Naar han ikke længere er i Kongens daglige Tjeneste som Slotsskriver, skal han residere ved Domkirken. K. Udt. i R. 10, 485.

16. Dec. (—). Forleningsbrev for Skolemesterembedet i Malmø, der kun har ringe Underholdning, paa det Vikarie i Lunde Domkirke, som Hr. Jacop, forhen Sognepræst til Falsterbo og Skanør, nu har i Værge, dog først efter dennes Død. R. 10, 485. K.

— Til Superintendenterne. Da Provster og Præster have lovet at komme Kongen til Hjælp med en Sum Penge aarlig, saa længe Krigen varer, og Kongen nu, da Krigen er endt, vil betale og aftakke de fremmede Krigsfolk, for at hans Undersaatter kunne blive fri for at underholde disse, skulle de kalde alle Herredsprovsterne for sig paa et belejligt Sted, tilkendegive dem, at Kongen skal bruge en stor Sum Penge til Krigsfolkets Betaling, og at dette, medmindre Undersaatterne ville komme ham til Hjælp, maa blive liggende her i Riget, og derefter handle med Præsterne om at komme Kongen til Hjælp med en Pengesum efter enhvers Evne; de aldeles forarmede skulle skaanes. Hjælpen skal straks udgives og leveres Lensmanden i Stiftet med klare Registre, for at han, Dag og Nat uspart, kan sende den til Renteskriver Peder Hanssen. Det Brev, Kongen tidligere har skrevet til Superintendenterne om den Hjælp, Provster og Præster skulle give, skal fremdeles staa ved Magt, saa disse herefter skulle forskaanes for saadan Besværing. T. 11, 221 b. K.

— Til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landskrone. Da de i Halmstadt liggende Knægte lide stor Mangel paa Proviant, saa mange af dem dø af Hunger, og det kan befrygtes at ville blive endnu værre, medmindre de hurtig blive bespiste, skal han straks modtage 6 Læster Rug i Landzkrone af Stiftsskriveren, se

at opbringe 8 Læster Malt og levere det altsammen til denne Brevviser. Hvis han ikke paa anden Maade kan skaffe Rug og Malt, skal han befale Bønderne i sit Len straks at begive sig til Knudstrup eller hvor Otthe Brade tilsiger, modtage 6 Læster Rug og 8 Læster Malt, som denne har forstrakt Kongen, og føre dem til Ladestedet efter denne Brevvisers Anvisning. T. 11, 223. K.

16. Dec. (**Kbhvn.**). Lignende Brev til Biørn Koes om 4 Læster Rug og 4 Læster Malt til de engelholmsche Knægte. K. (i Udt.).

17. Dec. (—). Befaling til M. Niels Jesperssen, Superintendent i Fyens Stift, at hjælpe Hr. Hans Laurssen, der en Tid har tjent som Præst paa Orlogsskibene, med at faa et Kald i Fyens Stift. Orig. i Provinsarkiv. i Odense.

18. Dec. (—). Til Bønderne i Skaane, hvem de end tjene. Da Kongen nu efter flere forgæves Forsøg har faaet en god Fred og derfor med det allerførste vil aftakke de fremmede Krigsfolk, men dertil behøver en mærkelig stor Sum Penge, som ikke saa hurtig er at faa hos Kongen, have de hos Kongen tilstedeværende Danmarks Riges Raader bevilget Kongen en Skat, saaledes at hver Mand skal give en dobbelt Kvægskat (dobbelt saa stor som den i Skattebrev af 20. Nov. 1566 paabudte); desuden skal hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester, Tømmermand og hver Kæltring, som bor paa Landsbyerne og ikke sidder for Gaard og giver Landgilde, give 2 Dlr. eller 6 Mk., hver Gadehusmand, Gaardmand, Husmand, Pebersvend og Tjenestedreng 1 Dlr. eller 3 Mk.; bortløber nogen Tjenestedreng, efter at han er skrevet, og undlader at betale hvad han er skrevet for, skal hans Husbonde betale for ham; hver Møller, som ikke bor ved gode Mænds Gaarde og maler frit for sit Herskab, skal give 3 Dlr. eller 9 Mk.; hvis nogen af ovennævnte Gaardmænd, Husmænd, Gadehusmænd, Pebersvende, Tjenestedrenge, Møllere og Embedsmænd have Kvæg, skulle de, uanset de Penge, som de ere takserede for, desuden give af deres Kvæg ligesom Bønderne. Kun Adelens Ugedagsmænd, der bo osv., skulle være fri, og Lensmændene skulle, saafremt de ikke ville staa til Rette derfor, paase, at ingen regnes for Ugedagsmænd, som ikke ere det. Lensmændene skulle levere Skatten til Renteskriver Peder Hanssen inden 25. Dec. Ville nogle ikke svare Hjælpen til den bestemte Tid, bliver Kongen nødt til at indkvartere Krigsfolket hos dem og andre, indtil det bliver betalt; hvad Skade det vil volde

dem, maa de selv betænke. Lensmændene skulle have Fuldmagt til at pante de Bønder, der ikke svare Skatten i rette Tid. T. 11, 224. K.

18. Dec. (**Kbhvn.**). Befaling til Lensmændene i Skaane straks at forkynde ovenstaaende Brev, lægge Bønderne i Læg og sørge for, at Skatten inden Jul bliver sendt til Kiøpnehafns Slot til Renteskriver Peder Hanssen. T. 11, 223 b. K.[1]

— Til Bønderne over hele Riget, hvem de end tjene. Da Kongen osv. (som i Brevet til Skaane), have de hos Kongen tilstedeværende Danmarks Riges Raader bevilget Kongen en Skat, saaledes at hver jordegen Bonde, som har frit Jordegods, skal give 4 Dlr. eller 12 Mk. danske af hver fri Bondegaard, han ejer, hver Bonde, som sidder for Gaard og pløjer og saar, 2 Dlr. eller 6 Mk. danske; hvor der paa Kronens og Adelens Gods bo flere i en Gaard, skal en lægges for fuld Skat og de andre regnes for Husmænd; hver Møller, som ikke bor ved gode Mænds Gaarde og maler frit for sit Herskab, skal give 3 Dlr. eller 9 Mk. danske, hver Smed, Skomager, Skrædder, Murmester, Tømmermand og Kæltring paa Landsbyerne, som ikke sidder for Gaard og giver Landgilde, 2 Dlr. eller 6 Mk. danske, hver Gadehusmand, Gaardmand, Husmand, Pebersvend og Tjenestedreng 1 Dlr. eller 3 Mk. danske; bortløber nogen Tjenestedreng osv. (som i Brevet til Skaane); overalt skal den rige hjælpe den fattige. Med de samme Bestemmelser om Fritagelse for Skat, Tilsyn dermed, Indbetaling af Skatten og Udpantning og den samme Trudsel om Indkvartering som i Brevet til Skaane. Skatten skal være indbetalt inden Jul i Sjælland, Fyen og Smaalandene og inden Hell. 3 Kongers Dag i Nørrejylland[2]. T. 11, 227 b. K.

19. Dec. (—). Til Lauritz Schram. Da Skovene under Øuitz Kloster, som han har i Forlening, forhugges meget, særlig af Klosterets egne Bønder, skal han paase, at ingen herefter hugger i Skovene uden efter Anvisning af hans Skovfoged. T. 11, 227. K.

26. Dec. (**Frederiksborg,** 2. Juledag). Livsbrev for Niels Henrichssen, Lensmand paa Ferrø, paa 2 Gaarde smstds., kaldede Migladal og Leiervig, som han nu selv har i Værge, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf. R. 10, 577.

---

[1] K. er ikke stilet til noget bestemt Land. [2] Derefter opregnes alle Lenene med deres Lensmænd.

26. Dec. (**Frederiksborg,** 2. Juledag). Livsbrev for Gutterm Anderssen, Lagmand paa Ferø, paa 1 Gaard smstds., kaldet Sundt, som han nu selv har i Værge, uden Afgift. Udt. 1 R. 10, 578.

— Befaling til Jørgen Marsuin, Embedsmand paa Landzkrone, at skaffe Benedictz von Anefeldt 100 Tdr. Havre, hvilke siden skulle afkortes denne i de 5 Maaneders Besolding, som endnu staar tilbage. Orig.

27. Dec. (—, 3. Juledag). Forleningsbrev for Peder Oxe, Hofmester, paa Leckingegaard, som Johan Fris sidst havde den i Værge, uden Afgift, men mod at gøre tilbørlig Tjeneste deraf. R. 10, 344 b. K.

28. Dec. (—, 1571). Bestalling for Peder Holst, Borgemester i Nyborg, som Tolder smstds. K. Udt. i R. 10, 171 b.

— Kvittans til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingør, paa Varer, indkøbte for Kongens Regning 1570: 12 Kurve Rosiner, 6 Pd. Safran, 12 Pd. Nelliker, 48 Pd. Korender og 90 Pd. Kanarisukker, leverede paa Frederichsborg 16. Maj; 1 Æske med 6 Pd. Safran, leveret Dorethe, Jørgen Muncks, 23. Juni; 3 Stykker papegøjegrønt Engelst, 4 Stykker grønt Engelst, 2 Stykker brandgult Engelst, 1 Stykke isprængt engelsk Dossin og 23 Al. grønt skotsk Klæde, leverede til forskellige Tider paa Friderichsborg; 1 Pakke Kannevas, indeholdende 300 hollandske Al., og 2 Tdr. søde Pommeranser, leverede i Kiøpnehafn; 200 Pommeranser, 2 Filthatte med et Hattebaand af Inseguld, 9 lybske Al. grønt Skellert, 2 næstede Cypreskister, 20 Pd. Ingefær, 1 lille Td. med 47 Pd. Dadler, 6 Stykker Haardug, 1 lille Æske med smaa Oblater, og 3 Stykker Giøttings, leverede til forskellige Tider paa Frederichsborg. K. R. 10, 345.

29. Dec. (—). Skøde til Christoffer von Festenberg, kaldet Pax, Staldmester. R. 10, 348 b. K. (Se Kronens Skøder.)

— Kvittans til Jørgen Munck, Embedsmand paa Friderichsborig, paa den af ham i Friderichsborig Len til Jul 1568 oppebaarne Landeskat, ialt $873^1/_2$ ny Dlr. og 7975 Mk. danske; deraf havde han tidligere udgivet $502^1/_2$ ny Dlr. og 7973 Mk. 6 Sk. 1 Alb., og Resten betalte han nu. R. 10, 346. K.

— Kvittans til samme paa hans Regnskab for Indtægt og Udgift af Friderichsborig, Krogen og Hørsholm Len og de under Friderichsborig Len hørende Herreder, Len og Birker fra Paaskedag 1569 til Paaskedag 1570, heri ogsaa iberegnet hans Re-

stance og Beholdning af sidste Regnskab. Hvad der efter Udgiftens Fradragelse blev tilovers[1] skal han siden staa til Regnskab for. R. 10, 347. K.

30. Dec. (**Frederiksborg,** 1571). Forleningsbrev for Jørgen Munck til Visselberg paa en Eng i Billum Sogn i Vester Herred, kaldet Peders Eng, som Matz Christiernssen i Tarp sidst brugte, mod at svare sædvanlig Landgilde deraf til Riiberhus; han maa ikke tilstede, at noget af Engen borthævdes. K. Udt. i R. 10, 114 b.

— Befaling til Axel Viffert at lade Jørgen Munck, Embedsmand paa Frederichsborg, faa ovennævnte Eng; hvis han allerede har bortfæstet Engen, skal Jørgen Munck tilbagebetale den Mand, der har fæstet Engen, Indfæstningen. T. 11, 232 b. K.

— Til Holger Rossenkrantz, Statholder i Nørrejylland. Da Fru Kirstine Guldenstiern, Gregers Bryskes Enke, og hendes Søster Jfr. Margretthe Guldenstiern have klaget over, at M. Mats Huidt tværtimod den mellem dem af Kong Christian III og Danmarks Riges Raad gjorte Kontrakt sælger og pantsætter af det Gods, som er tilfaldet dem efter deres Fadersøster[2], og da deres Broder Otthe Guldenstiern, som er deres rette Værge, selv har Trætte med M. Mats, saa han har nok med sine egne Sager og ikke kan forsvare deres Gods, skal Holger Rossenkrantz antage sig deres Sag og forsvare deres Gods baade paa Herredsting og Landsting. T. 11, 231 b.

31. Dec. (—). Aabent Brev, at Lauritz Skriver, der tjener Fru Grette Bryske, Peder Rudtz Enke, herefter skal være fri for den Tiltale, Kongen hidtil har haft til ham, da Niels Ulfstandt nu har stillet Kongen tilfreds derfor. T. 11, 232 c. K.

— Aabent Brev, at Fru Gretthe Bryske, Peder Rudtz Enke, herefter skal være fri for den Tiltale, som Kongen har til hende for hendes Broder Jørgen Bryskes Fængsling, da hun nu ved hendes Slægt og Venner har ladet handle med Kongen derom. T. 11, 232 c. K.

[1] Det specificeres udførligt. [2] Lene Olufsdatter Gyldenstjerne.

Supplement.

1566. 25. Jan. (Kbhvn.). Til Erich Rosenkrantz til Langtiind. Da Fjenderne skulle have forstærket sig og gjort Indfald i Gydinge Herred og der ingen Ritmester eller Løjtnant er ved Rytterne i Malmø, skal han øjeblikkelig begive sig til Malmø, tage de dér liggende Ryttere med sig, begive sig til Vee til de der forsamlede Ryttere og hjælpe til med at gøre Fjenderne Modstand. Orig.

— **28. April** (—). Til samme. Da Frantz Banner skal hjælpe til med Mønstringen af nogle Krigsfolk og derfor ikke saa snart kan komme til sine Ryttere, skal Erich Rosenkrantz i Frantz Banners Fraværelse have Opsigt med Rytterne. Orig.

— **7. Okt.** (—). Til Henrich Mogenssen, Tolder i Helsingøer. Kongen har tilladt Henrich Mumme at lade en Ballaster, som Mattias Sanderssen er Skipper paa, og som har noget Klæde inde, løbe til Narven, hvorfor Henrich Mogenssen skal lade Skibet passere, naar Skipperen har betalt hvad der tilkommer Kongen. Orig.

1568. 17. April (Frederiksborg). Forleningsbrev for Gregers Ulfstandt, Hr. Holgers Søn, paa Kronens Part af Tienden af Ramsing, Balling, Hierrecks og Ryberg Sogne i Nørrejylland, uden Afgift. R. 10, 25.

Rettelser og Tilføjelser.

1561—65.

S. 333 L. 19 f. n. De her nævnte Søstre Inger og Gertrud Nielsdatter tilhøre Familien Vinter (meddelt af Hr. Godsejer Mansa til Sø).
- 410 - 10 — 16. April, tilføj: for at tjene til Skibs.
- 717 1. Sp. L. 1 f. o. Tilføj: Gedestrup Gaard og Len, Skaane, 491.
- — 2. - - 15 f. n. Ide, Oluf Rosenkrantzes, 35 udgaar.
- 723 1. - - 8 — Henrik Smed 620 udgaar.
- 726 2. - - 6 — se Gjøe, læs: se Munk.
- 741 1. - - 4 f. o. 228, læs: 35, 228.
- 755 2. - - 21 f. n. 200, læs: 200, 620.
- 785 2. - - 23 f. o. Rudby, læs: Rødby.

1566—70.

S. 8 L. 4 f. n. Tilføj: Orig. (med Dato 28. Jan.) i Provinsark. i Odense.
- 16 - 4 — Tilføj: Orig. (til Odense) i Provinsark. i Odense.
- 48 - 14 f. o. Tilføj: Orig. (til Odense) i Provinsark. i Odense.
- 79 - 6 f. n. Dlr. af hvert Gadehus, læs: Dlr., af hvert Gadehus [1 Dlr.]
- 93 - 14 — Tilføj: Orig. (til Kerteminde) i Provinsark. i Odense. Udtagelsen af Karlene er heri overdraget Eskild Gjøe.
- 244 - 2 — Øksenheden, læs Ørheden.
- 273 - 4 — Tilføj: K.
- 276 - 14 — Tilføj: Orig. (til Kerteminde) i Provinsark. i Odense.
- 345 - 22 f. o. Stetingisaas, læs: Sletingisaas.
- 357 - 1 f. n. ? Tammestrup, læs: Davstrup, Ø. Lisbjærg H.
- 404 - 17 og 20 f. o. Josias er det rigtige.
- 514 - 13 f. o. Aalborg og Schagen Len, læs: Aalborg Len og Schagen.
- — - 14 f. n. Aalborg og Skagen Len, læs: Aalborg Len og Skagen.
- 521 - 7 f. o. Vendelbo Stift, læs: Ribe og Vendelbo Stifter.
- 562 - 1 f. n. Josva, læs: Josias.